

Kommunstyrelsen

Kallelse

Nämnd	Kommunstyrelsen
Datum och tid	Tisdag den 31 maj, kl. 8.00
Plats	Kommunhuset i Östhammar, SR Gräsö
Sekreterare	Anna Tryblom
Ordförande	Jacob Spangenberg (C)

Ärendelista

1. Val av justerare	4
2. Fastställande av föredragningslista	4
3. Höjning av VA-taxans brukningsavgift 2023, Östhammars kommun	5
Kl. 8.30- 8.35 Lena Blad	
4. Försäljning av industrimark i Klev	6
5. Rivning av Hammarskolan	7
6. Östhammars Brukshundklubb	8
7. Vision och Tillväxtstrategi 2035	9
8. Finansiering av särskilt stöd till kultur- och föreningslivet i Östhammars kommun	10
Kl. 8.35- 8.40 Elin Dahm	
9. Ökat söktryck på kulturstöd, finansiering av utökat stöd	11
Kl. 8.40- 8.45 Elin Dahm	
10. Yttrande över SKB:s ansökan om havsvattenuttag för utbyggnad av SFR	13
11. Yttrande över SKB:s yrkanden och villkorsförslag i prövningen av utbyggnad och fortsatt drift av SFR	14
12. Inrättande av en tjänst som VA-samordnare	15
13. Beslut om samråd, utställning och internremiss av avfallsplan samt beslut om betydande miljöpåverkan	17
8.45- 9.00 Marie Berggren	
14. Budgetuppföljning med helårsprognos 2022, Kommunstyrelsens direktrapporterande verksamheter tertial 1	19
Kl. 9.00- 9.05 Sara Ersund, Gunilla Jansson	
15. Fastställande av skattesats för 2023	20

Kommunstyrelsen

Kl. 9.05- 9.10 Sara Ersund, Gunilla Jansson	
16. Fastställande av budget 2023 och flerårsplan 2024 – 2026, drift- och investeringsbudget	21
Kl. 9.10- 9.30 Sara Ersund, Gunilla Jansson	
RAST	
17. Remissvar över havsbaserad vindbrukspark – Olof Skötkonung, Deep Wind Offshore	23
Kl. 9.45- 9.55 Alice Möller, Senny Ennerfors	
18. Tidsplan för översiktsplan 2022	25
19. Plan för VA-utvecklingen i de östra delarna av Östhammars kommun	26
Kl. 9.55- 10.10 Lena Blad	
20. Finansiering av VA-utvecklingen i Östhammars kommun	28
Kl. 10.10- 10.20 Lena Blad	
21. Val av representanter till destinationsråd Roslagen	30
22. Inrättande av visseblåsningsfunktion enligt Lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden SFS 2021:890	31
Kl. 10.20- 10.30 Anna Lidvall- Gräll	
23. Informationsärende om råd för social hållbarhet	33
24. Reglemente för kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta, revidering	35
25. Nya skolan i Östhammar – fasad och gestaltning	36
26. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut fjärde kvartalet 2021	37
27. Information från barn- och utbildningsnämnden	38
Kl. 10.30- 10.40 Josefine Nilsson	
28. Information från Hargs hamn AB	39
Kl. 10.40- 11.00 Peeter Nööm	
29. Information från Östhammars vatten AB	40
Kl. 11.00- 11.10 Lena Blad	
30. Delegationsbeslut	41
31. Anmälningssärenden från nämnder	43
32. Anmälningssärenden från bolag, stiftelser, etc.	44
33. Anmälningssärenden, rapporter med mera	45
34. Information från förvaltningen	46

Kommunstyrelsen

- 1. Val av justerare**
- 2. Fastställande av föredragningslista**

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-334

3. Höjning av VA-taxans brukningsavgift 2023, Östhammars kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att från 1 januari 2023 höja VA-taxans brukningsavgift enligt bilaga 2. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

VA-verksamheten i Sverige är tydligt reglerad. Enligt lagstiftningen ska kommunerna via taxan ta betalt för de nödvändiga kostnaderna för underhåll och förnyelse av VA-verksamheten och det ska ske med hänsyn till att varje kommun och varje generation användare ska stå för sina egna kostnader. Avgifterna fördelas på anläggningsavgift (engångsavgift som betalas vid anslutning eller vid tillbyggnad på befintlig fastighet) och brukningsavgift (löpande avgift för nyttjande av kommunalt dricksvatten, spillvatten och dagvatten).

I Östhammar Vatten AB:s uppdrag som VA-huvudman ingår att bereda och lämna förslag på ändringar av VA-taxans nivå. Kommunfullmäktige i Östhammar beslutar om nivån för VA-taxan. Detta ärende omfattar enbart brukningsavgiften och inte förändring av Östhammar kommuns nivå för anläggningsavgift.

Kommande år bedöms VA-användningen ligga i paritet med nuvarande mängd vilket inte ger några ökade intäkter. I nuläget ser vi ökade kostnader samt aviseringar om ytterligare ökade kostnader för bland annat räntor, utförande, material, elektronik, kemikalier och el samt en ökad inflation. För att spegla de ökade kostnaderna och därmed ett utökat intäktsbehov föreslås en höjning av brukningstaxan från 1 januari 2023.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Underlag för höjning av VA-taxans brukningsavgift år 2023, Östhammar kommun (DokumentID 20220504-00095)

Bilaga 2. Brukningsavgifter år 2023, Östhammar kommun (DokumentID 20220504-00096)

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-370

4. Försäljning av industrimark i Klev

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen och beslutar att påbörja försäljning av industrimarken i Klev i enlighet med tidigare kommunfullmäktigebeslut. Försäljningspriset kommer att i tillägg belastas med totalsumman för MIFO fas 2- undersökningen utslagen per kvadratmeter av försäljningsbar yta.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun äger industrimark i Alunda vid Klev. Området har detaljplanerats för industrimark. Området har också haft markeringar i sk MIFO-inventeringar som potentiellt förorenat område. Med anledning av detta har en undersökning, sk MIFO-fas 2 undersökning genomförts som bl.a gått igenom historiskt material och genomfört markprovtagningar för att identifiera om särskilda åtgärder behöver vidtas i området med anledning av eventuell föroreningsituation.

Rapport har nu kommit från undersökningarna. Rapporten från SWECO 2022-04-20 redovisar i sista stycket på sid 14 följande enligt nedan. RVMKM betyder Riktvärde för mindre känslig markanvändning (ex industrimark), RVKM betyder Riktvärde för känslig markanvändning (ex bostäder), NV betyder Naturvårdsverket.

Slutsatser och rekommendationer

Genomförd undersökning har visat att det enbart förekommer föroreningshalter under VMKM inom undersökningsområdet. Metallhalter över RVKM har enbart påträffats i 2 av 14 undersökta provpunkter och 90:e percentilen för dessa metallhalter ligger under RVKM, vilket tyder på att metallhalterna i området generellt ligger under RVKM. De organiska föroreningar som har påträffats över RVKM (PAH och tyngre alifater) är föroreningar som normalt påträffas i väg- eller industriområden och är inget som tydligt kan härledas till den före detta deponin. Objektet föreslås tilldelas riskklass 3, måttlig risk och inga ytterligare undersökningar bedöms motiverade. Grundvattenrör finns dock installerade vilket möjliggör provtagning av grundvatten. Eftersom området är ett industriområde och hänförs till MKM enligt NV:s terminologi bedöms inga åtgärder vara nödvändiga.

Rapporten i sin helhet med samtliga analysresultat finns tillgänglig via diariet.

Med detta underlag betraktar Östhammars kommun det möjligt att utveckla/genomföra försäljning av industrimark i Klev, Alunda.

Beslutet skickas till

Registrator (miljöenheten)

Krister Carlsson

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2021-353

5. Rivning av Hammarskolan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att riva Hammarskolan.

Ärendebeskrivning

Hammarskolan i Gimo har utgjort byggnad för bl.a. grundskola, grundsärskola och fritidshem. 2016 genomfördes en fuktinventering som visade på att byggnaden krävde omfattande åtgärder för att säkerställa en god inomhusmiljö i respektive byggnadsdel. Förvaltningen har genom olika medel, framförallt luftrenare, försökt lösa problematiken utan önskat resultat. Verksamheterna har med tiden lämnat lokalerna och byggnaden står idag tom. Förvaltningen anser nu att byggnaden är i mycket dåligt skick med bland annat omfattande mögelskador (BMN-2021-2434-16).
Mot bakgrund av ovanstående föreslår förvaltningen att beslut tas i enlighet med förslaget.

Beslutsunderlag

Fuktinventering
BMN-2021-2434-16

Beslutet skickas till

Krister Carlsson
Lasse Karlsson
Kaj Rahimi

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-345

6. Östhammars Brukshundklubb

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ingår avtalet med Brukshundsklubben. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Östhammars Brukshundklubb har idag ett avtalsförhållande mot Östhammars kommun som ger klubben möjlighet att bedriva sin verksamhet på kommunalägd mark. Avtalet, som är avgiftsfritt, löper just nu ett år i sänder vilket medför en osäkerhet hos klubben då man står inför nya investeringar.

Östhammars kommun har framtida planer på att utveckla aktuell mark för industri. Med den rådande VA-situationen är dock förverkligandet av detta inte sannolikt inom en tioårig period. Mot ovanstående bakgrund förslås ett avtalsförhållande över fem år, som därefter löper ett år i sänder. En årlig avgift föreslås till 5 000 kronor, och kartbilagan uppdateras utan avsikt till ändrad yta.

Beslutsunderlag

Rådande avtal
Bilaga Förslag till avtal brukshundsklubb
Kartbilaga

Beslutet skickas till

Krister Carlsson

Dnr KS-2021-105

7. Vision och Tillväxtstrategi 2035

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar tillväxtstrategin, inklusive visionen, för kommunens utveckling (Bilaga).

Ärendebeskrivning

De senaste åtta åren har en långsiktig tillväxtstrategi vuxit fram i kommunen. Den har visat positiva effekter men behöver en uppdatering med de utmaningar som också belysts under dessa år.

Nu förnyas strategin i en andra upplaga.

Tillväxtstrategin är en strategisk kompass för prioriteringar och kompletterar och kompletteras av andra styrdokument.

Tillväxtstrategin är en strategi för utvecklingen i hela kommunen - oavsett du är företagare, medborgare och oavsett var i kommunen du bor eller om du är deltidsboende i kommunen.

Beslutsunderlag

Vision och Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2035.pdf

Ärendets behandling

Ärendet återremitterades på kommunfullmäktiges sammanträde den 1 mars 2022 § 7 och överlämnades till kommunstyrelsen för ytterligare beredning.

Vid kommunstyrelsens arbetsutskott den 24 maj yrkade Ylva Lundin (SD) följande ändringsyrkande: tillväxtstrategin ska antas av fullmäktige som ett eget separat beslut, lämpligen i samband med att budget och styrtalet behandlas. Kommunstyrelsens arbetsutskott avslog ändringsyrkandet.

Beslutet skickas till

Ulf Andersson

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-243

8. Finansiering av särskilt stöd till kultur- och föreningslivet i Östhammars kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen finansierar ett särskilt stöd på 350 000 kronor till kultur- och föreningslivet. Medlem täcks av kontot för kommunstyrelsen oförutsedda.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade den 27 april 2021 att avsätta medel till kultur- och fritidsnämnden med anledning av den ansträngda situation som kultur- och föreningslivet upplever på grund av Coronapandemin.

Stödet fördelades som Särskilt stöd till föreningslivet, särskilt stöd till Stiftelsen Österbybruks herrgård och till verksamhet för att skapa arbetstillfällen för lokala yrkesverksamma kulturarbetare.

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunstyrelsen att bereda ett ärende om tilläggsbudget för 2022 till kommunfullmäktige där insatserna inom särskilt stöd till förenings- och kulturlivet i Östhammars kommun ingår.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag kultur- och fritidsnämnden 2022-03-24 § 15

Beslutet skickas till

Ulf Andersson
Elin Dahm
Kultur- och fritidsnämnden

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-244

9. Ökat söktryck på kulturstöd, finansiering av utökat stöd

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen täcker kostnaderna för kulturstödet med en summa på 200 000 kronor. Medlen täcks av kontot för kommunstyrelsen oförutsedda.

Ärendebeskrivning

Kommunförvaltningen ser ett ökat ansökningstryck på kommunens kulturstöd för 2022. Även med ett restriktivt förhållningssätt till de ansökningar som hittills har inkommit under kulturstödets första ansökningsomgång – den 15 februari – kommer hela årets budget för evenemangsstöd och projektstöd att gå åt.

Anledningarna till det ökade söktrycket är flera. Vi har sett flera nya föreningar etableras på kulturområdet i kommunen de senaste åren, men det handlar också om att befintliga föreningar inom kulturområdet expanderar och skapar nya verksamheter, samt att en del föreningar i kommunen som inte tidigare har sökt kulturstöd nu ger sig in på området. Vi ser också att flera organisationer på regional nivå söker sig till vår kommun med större kulturprojekt som bidrar till kommunens attraktivitet. De sistnämnda är oftast medfinansierade av regionala och även nationella medel i olika former som i regel vida överskrider kommunens stödinsats.

En viktig motor i den här utvecklingen har varit två andra bidragsgivare som verkar exklusivt inom Östhammars kommuns geografiska område, Carl G Beck-Friis Stiftelse för Naturvård och Hembygdkultur och Föreningslyftet. Båda dessa bidragsgivare har möjliggjort en mängd nya initiativ och satsningar på kulturområdet inom kommunen under de senaste åren.

Åren 2020 och 2021 har trycket på framför allt evenemangsstödet minskat på grund av Coronapandemin. Under den här tiden har istället trycket på projektstöd, bland annat i form av initiativ på konstområdet, ökat i motsvarande grad. Detta har skapat en falsk bild av att vi har en budget för kulturstöd som någorlunda motsvarar kulturlivets behov. När evenemangen nu återvänder med kraft inför 2022 blir det väldigt tydligt att vår kostym är för liten för att möta kulturlivets vilja och engagemang i kommunen. När det gäller kulturstöd är det viktigt att vi hela tiden har en bred skala av olika former av verksamheter och uttryck i åtanke. Det vore olyckligt ifall större satsningar helt trängde undan mer lokalt inriktade initiativ, så som mindre evenemang arrangerade av bygdegårdar, hembygdsföreningar, konstföreningar och amatörteatergrupper. Ett brett kulturliv skapar förutsättningar för engagemang och attraktivitet för våra invånare.

I budgetarbetet för 2023 diskuteras en förstärkning av medel till kulturstöden. Det är bra, men för att vi ska kunna hantera det akut ökande söktrycket under 2022, utan att lägga locket på det engagemang och den kreativitet som vi nu ser inom förenings- och kulturlivet i kommunen, behövs en förstärkning av kulturstöden redan under innevarande år. Det vore olyckligt ifall kulturlivets återhämtning efter Coronapandemin försvåras av att 2022 blir ett

Kommunstyrelsen

mellanår som inte motsvarar kommunens ambitioner på lång sikt. Av den anledningen föreslår kommunförvaltningen att kulturstöden för 2022 förstärks.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag kultur- och fritidsnämnden 2022-03-24 § 14

Ärendets behandling

Pär- Olof Olsson (M) och Ylva Lundin (SD) avstod från att delta i beslutet på arbetsutskottets sammanträde den 24 maj.

Beslutsunderlag

Ulf Andersson

Elin Dahm

Kultur- och fritidsnämnden

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-270

10. Yttrande över SKB:s ansökan om havsvattenuttag för utbyggnad av SFR

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förvaltningens yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till bortledning av havsvatten från och utsläpp av returvatten för utbyggnad av SFR. Yttrandet översänds till Mark- och miljödomstolen. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte i februari 2022 om tillstånd enligt miljöbalken till bortledning av havsvatten från och utsläpp av returvatten till Öregrundsgrepen i Östhammars kommun. Syftet med verksamheten är att långsiktigt säkerställa behovet av processvatten vid utbyggnad och fortsatt drift av slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall (SFR).

Synpunkter på ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen ska lämnas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt senast den 15 juni 2022.

Beslutsunderlag

Bilaga. förvaltningens yttrande för ansökan

Ansökan är tillgänglig via SKB:s hemsida: <https://skb.se/projekt-for-framtiden/utbyggnad-av-sfr/vara-ansokningar/ansokan-om-havsvattenuttag/>.

Beslutet skickas till

Mark- och miljödomstolen

SKB

Advokat Malin Wikström

Chef Verksamhet Växande kommun

Handläggare: Anna Bergsten

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2015-4

11. Yttrande över SKB:s yrkanden och villkorsförslag i prövningen av utbyggnad och fortsatt drift av SFR

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förvaltningens yttrande över SKB:s yrkanden och villkorsförslag i prövningen om tillstånd enligt miljöbalken till utbyggnad och fortsatt drift av SFR. Yttrandet översänds till Mark- och miljödomstolen. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte i december 2014 om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid anläggningen för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (SFR) i Forsmark i Östhammars kommun. Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrkte i april 2021 utbyggnaden och i december 2021 meddelade regeringen tillåtlighet för verksamheten.

I och med regeringens tillåtlighetsbeslut lämnades ärendet åter till mark- och miljödomstolen för tillståndsprövning. Den 31 mars 2022 lämnade SKB in en komplettering till mark- och miljödomstolen innehållande bland annat yrkanden och förslag till villkor. Synpunkter på SKB:s yrkanden och villkorsförslag ska lämnas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt senast den 15 juni 2022.

Beslutsunderlag

Bilaga, förvaltningens förslag till yttrande över SKB:s yrkanden och villkorsförslag SKB:s komplettering är tillgänglig via SKB:s hemsida: <https://skb.se/nyheter/nytt-steg-i-provningen-for-forvarsutbyggnad/>

Beslutet skickas till

Mark- och miljödomstolen [REDACTED]
SKB [REDACTED]
Advokat Malin Wikström
Chef Verksamhet Växande kommun
Handläggare: Anna Bergsten

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-281

12. Inrättande av en tjänst som VA-samordnare

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen och ställer sig bakom förslaget att arbeta in 150 000 kr i Kommunstyrelsens internbudget för 2022 för uppstart av samordning av VA-planeringsfrågor.

Från 2023 avsätts med motsvarande 25 % av en tjänst för samordning av VA-planeringsfrågor (VA-samordnare) av Kommunstyrelsens internbudgetram i enlighet med detta förslag.

Ärendebeskrivning

I december 2021 antog kommunfullmäktige VA-policy och VA-handlingsplan för Östhammars kommun (KF 2021-12-14 § 193). Två av åtgärderna i VA-handlingsplanen avser organisationen för VA-planering; etablera en kommunövergripande grupp för VA-frågor och inrätta en tjänst för samordning av strategiska VA-frågor (VA-samordnare).

VA-samordnaren föreslås i handlingsplanen vara sammanhållande för det fortsatta VA-planeringsarbetet. Tjänstens omfattning är inte beslutad i handlingsplanen utan ska beslutas i samband med att uppdraget förtydligas och införs i verksamhetens budget. I dagsläget saknas finansiering för denna tjänst.

Uppdraget med samordning av VA-planeringsfrågor bedöms omfatta 25 % av en heltidstjänst och föreslås utgör del av tjänst för en tjänsteperson på verksamhet Växande kommun. För att möjliggöra detta behöver medel tillföras Sektor Samhälle. Om VA-samordnaren ska projektleda genomförandet av mer omfattande åtgärder i VA-handlingsplanen kan tjänstens omfattning behöva utökas.

I april lämnade regeringen över en proposition till riksdagen med förslag på bland annat ändringar i §6 i lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Denna paragraf handlar om kommunens skyldighet att ordna vattentjänster och en del av förslaget gäller kommunens långsiktiga planering för hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Enligt förslaget ska alla kommuner ha en aktuell vattentjänstplan som efter samråd och utställning ska antas av kommunfullmäktige och aktualitetsprövas minst en gång under varje mandatperiod. Bestämmelsen om krav på att ha en vattentjänstplan föreslås tillämpas första gången för tid efter den 31 december 2023. Det är i dagsläget otydligt exakt vad en vattentjänstplan ska omfatta och det konstateras i remissen att det finns behov av vägledning kring vattentjänstplanens innehåll. Det är därmed i dagsläget svårt att bedöma hur och var en vattentjänstplan ska hanteras i den kommunala organisationen men om förslaget antas kan behovet av samordning i VA-planeringsfrågor förväntas öka.

Beslutsunderlag

Beskrivning av VA-planeringsgrupp och VA-samordnare

VA-handlingsplan: <https://www.osthammar.se/globalassets/dokument/planer/va-handlingsplan.pdf>

Lagradsremiss - vägar till hållbara vattentjänster: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagradsremiss/2022/02/vagar-till-hallbara-vattentjanster/>

Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Senny Ennerfors
Johan Nilsson
Gästrike Vatten
Ulf Andersson
Marie Berggren
Anna Bergsten

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-35

13. Beslut om samråd, utställning och internremiss av avfallsplan samt beslut om betydande miljöpåverkan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

- Att förslag till ny avfallsplan med tillhörande bilagor inklusive MKB för Östhammars kommun ställs ut för granskning under perioden 7 juni – 15 september 2022.(Bilaga)
- Att avfallsplanen remitteras till samtliga nämnder samt Gästrike Vatten AB, stiftelsen Östhammarshem och Hargs Hamn AB.

Ärendebeskrivning

För varje kommun ska det finnas en renhållningsordning (15 kap 41 § Miljöbalken) som ska antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen ska innehålla en avfallsplan och avfallsföreskrifter. Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Enligt 9 kap 8 § Avfallsförordningen (2020:614) ska avfallsplanen ses över minst vart fjärde år och revideras vid behov.

Nu gällande avfallsplan för Östhammars kommun antogs 2011 och uppdaterades senast 2015. Kommunfullmäktige har vid sammanträde 2021-12-14 gett förvaltningen i uppdrag att fortsätta det arbete som inletts under 2021 med att revidera kommunens avfallsplan och att bereda handlingarna till kommunfullmäktige under 2022.

Avfallsplanen utgör ett av kommunens strategidokument, och är inte avfallsorganisationens ensak. Det finns idag även krav på att avfallsplanen ska innehålla sådant som avfallsorganisationen inte är ansvarig för.

Under 2021 påbörjades arbetet med att ta fram en uppdaterad avfallsplan. Den gällande avfallsplanen utvärderades, nuläge beskrevs och underlag samlades in. I november hölls tre workshopar; med tjänstepersoner, förtroendevalda samt med invånare/föreningar och företag, för att ta in behov, synpunkter och förslag ur olika perspektiv. Under december 2021 till april 2022 har fördjupade dialoger hållits med sakkunniga och särskilt berörda parter. De nämnder som främst berörs av avfallsplanen har informerats.

I enlighet med 6 kap Miljöbalken har Östhammars kommun genomfört en undersökning av om avfallsplanen kommer att innebära betydande miljöpåverkan. Den betydande miljöpåverkan kan vara både positiv och negativ. Den nya avfallsplanen påverkar avfallshanteringen och har ambitioner att förändra beteende och resursförbrukning i en omfattning som bedöms medföra en betydande positiv miljöpåverkan. Den nya avfallsplanen anger vidare förutsättningar för kommunens avfallsanläggningar. Bedömningen har gjorts att betydande miljöpåverkan föreligger och att en miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram.

Kommunstyrelsen

Avfallsplanen består av ett huvuddokument och fem bilagor; 1 Handlingsplan, 2 Nulägesbeskrivning, 3 Nedlagda deponier, 4 Uppföljning och 5 Miljökonsekvensbeskrivning. En avfallsplan ska enligt 15 kap 42 § Miljöbalken samrådask och ställas ut för granskning. Under samrådsktiden kan kommuninvånare, företag, föreningar och organisationer komma in med synpunkter på planen. Parallellt med detta kommer planen i detta fall skickas till de kommunala nämnder, bolag och stiftelser som berörs av planens innehåll. Utställningstiden ska vara minst 4 veckor, och föreslås i detta fall vara 7 juni-15 september 2022. Synpunkter ska kunna lämnas via post, e-post eller digitalt på kommunens hemsida. Inkommande synpunkter från samråd och internremiss sammanställs och behandlas i det fortsatta arbetet med avfallsplanen.

Beslutsunderlag

Bilaga Avfallsplan Östhammars kommun Huvuddokument

Handlingsplan, bilaga 1

Nulägesbeskrivning, bilaga 2

Nedlagda deponier, bilaga 3

Uppföljning av tidigare avfallsplan, bilaga 4

Miljökonsekvensbeskrivning, bilaga 5

Beslutet och beslutsunderlag skickas till

Samtliga nämnder, Peter Nyberg, samtliga sektorchefer, Marie Berggren, Myran Olsson, Camilla Andersson

[REDACTED]

Gästrike Vatten AB

[REDACTED]

Hargs Hamn AB

[REDACTED]

Hargs Hamn AB

[REDACTED]

Stiftelsen Östhammarshem

[REDACTED]

Miljö- och avfallsbyrån i Mälardalen AB

[REDACTED]

Miljö- och avfallsbyrån i Mälardalen AB

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-221

14. Budgetuppföljning med helårsprognos 2022, Kommunstyrelsens direktrapporterande verksamheter tertial 1

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Under 2021 har Östhammars kommun börjat arbeta utifrån ett nytt styrdokument för budgetuppföljning vad gäller drift- och investeringsbudget. I styrdokumentet beskrivs att det sex gånger per år ska ske en rapportering till kommunstyrelse/nämnd. Per april (tertialrapport), augusti (delårsbokslut) och december (helårsbokslut) görs en större skriftlig rapportering. Per februari, juni och oktober görs en enklare rapportering. I den skriftliga rapporten ska det ingå en prognos om måluppfyllelse för de satta verksamhetsmålen och budgetföljsamhet.

Beslutsunderlag

Rapport; Tertial 1 2022, Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Verksamhetsstöd ekonomi

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-368

15. Fastställande av skattesats för 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa Östhammars kommuns skattesats för 2023 till 21,69 kronor.

Ärendebeskrivning

Skattesatsen för Östhammars kommun ska fastställas av kommunfullmäktige senast sista november 2022. Skattesatsen för 2022 är 21,69 kronor.

Beslutet skickas till

Verksamhetsstöd ekonomi

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-139

16. Fastställande av budget 2023 och flerårsplan 2024 – 2026, drift- och investeringsbudget

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta:

- Fastställa budget 2023 samt flerårsplan 2024-2026,
- vid tillämpning av kalkylmässig ränta fastställs räntesatsen till 1,75 %,
- kommunstyrelsen har under år 2023 rätt att nyupplåna, dvs. öka kommunens skulder under budgetåret 2023 med totalt 100 mnkr,
- kommunstyrelsen har under år 2023 rätt att omsätta lån, dvs. låna upp belopp motsvarande belopp på de lån som förfaller till betalning under 2023,
- kommunstyrelsen medges rätt att besluta om fördelning mellan verksamhetsområden och objekt av den ofördelade investeringsramen för planperioden,
- kommunägda företag ska under 2023 avlämna delårsrapport till kommunstyrelsen per 31 augusti,
- förvaltningen får i uppdrag att arbeta efter resultatmål om 1,5 % som andel av skatter och generella statsbidrag år 2023 samt 2,0 % under resterande av planperioden.

Ärendebeskrivning

Förslag till budget 2023 och flerårsplan 2024-2026 har utarbetats utifrån tidigare antagna preliminära ramar med justeringar för kända volym- och kostnadsuppräknningar samt skatter och bidrag. Budgetförslaget innehåller drift- och investeringsbudget.

I enlighet med nya regler för budgetprocessen tas beslut om budgeten i fullmäktige i juni. Nämndernas verksamhetsberättelser tas fram därefter och anmäls till fullmäktige under hösten.

Prövning av barnets bästa

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag. Lagen innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. En inkorporering av barnkonventionen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter.

I Östhammars kommun ska hänsyn till barns rättigheter tas i alla verksamheter och ärenden som rör barn. I budgetarbetet görs detta dels i de samtal som förs i budgetberedningen, dels genom att risk- och konsekvensbedömningar genomförs inför varje enskilt ärende som berör barn. Risk- och konsekvensbedömningar görs fortlöpande under verksamhetsåret med kommunstyrelse och nämnder som huvudansvariga.

Beslutsunderlag

Förslag till budget 2023-2026

Ärendets behandling

Kommunstyrelsen har fått information om budgetförutsättningar för perioden 2023-2026

Kommunstyrelsen

KS 2021-11-23 § 239, KS 2022-03-15, § 50. Kompletterande material utskickat till samtliga politiska partier 2022-05-06 [REDACTED]

På kommunstyrelsens arbetsutskott den 24 maj avstod Pär- Olof Olsson (M) och Ylva Lundin (SD) från att delta i beslutet.

Beslutet skickas till

Sara Ersund
Gunilla Jansson

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-282

17. Remissvar över havsbaserad vindbrukspark – Olof Skötkonung, Deep Wind Offshore

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förvaltningens remissvar för avgränsningssamrådet inför kommande miljökonsekvensbeskrivningen och skicka detta till Deep Wind Offshore. (Bilaga 1)

Östhammars kommun ser ett starkt ökande behov av el i framtiden. Havsbaserad vindkraft kan då bidra till den framtida elförsörjningen. Kommunen förutsätter att bolaget genomför de fördjupade utredningar som beskrivs i beslutsunderlaget.(Bilaga 2)

Ärendebeskrivning

Deep Wind Offshore undersöker möjligheter för att anlägga vindkraftparken Olof Skötkonung och genomför nu avgränsningssamråd. Projektet antas medföra betydande miljöpåverkan därför bjuds Östhammars kommun in till avgränsningssamråd enligt 6 kap. Miljöbalken för den kommande miljökonsekvensbeskrivningen. Samrådets fokus är hur miljökonsekvensbeskrivningen ska avgränsas och utformas samt vad den ska innehålla. Den havsbaserade vindkraftparken Olof Skötkonung är lokaliserad i Svensk ekonomisk zon utanför territorialgränsen utanför Uppsala Läns kust. Vindkraftparken ligger 53 km från Gävle, 58 km från Östhammar, 47 km från Forsmark och 26 km från Örskär. Samrådsunderlaget har upprättats inför tillståndsprövning enligt lagen om Sveriges Ekonomiska Zon (1992:1140) och Kontinentalsockellagen (1966:314) där tillstånd ges av regeringen. Tillstånd enligt 7 kap. 28a-29b §§ Miljöbalken prövas av Länsstyrelsen. Detta samråd innefattar vindkraftpark, internkabelnät, offshore substations samt eventuell anläggning och infrastruktur och distribution av lagrad energi och tillhörande verksamhet. Samrådet omfattar inte nedläggningen av exportkabel, inte tillstånd för vattenverksamhet och inte för anläggningar på land. Anslutningen av vindkraftparken till transmissionsnätet på land samt anläggning av en elektrisk starkströmsledning enligt 2 kap. ellagen är en separat tillståndprocess, så kallad nätkoncession för linje, och berörs inte i detta samråd.

Olof Skötkonung omfattar ett område på ca 370 km² där samrådet omfattar max 88 stycken verk på en maximalhöjd av 370 meter. Ansökningsområdet är 485 km² och täcker en större yta än den planerade vindkraftparken, då hänsyn tagits till befintlig farled. Området ligger angränsande till Natura 2000 område och överlappar delvis med riksintresseområde för yrkesfiske. På grund av detta har placeringen av vindkraften anpassats till områdets västra och östra sida. Vattendjupen varierar mellan 18-75 meter där bottenstrukturen domineras av morän, lera och sand.

Den tänkta vindbruksparken kommer ha stor påverkan på Örskärs landskapsbild och ligger i direkt anknytning till viktiga Natura 2000 områden. Östhammar anser att det behövs omfattande utredningar för att miljökonsekvensbeskrivningen ska kunna beskriva de möjliga

Kommunstyrelsen

miljöstörningar som kan uppkomma av vindbruksparken. Önskade utredningar beskrivs i handläggares remissvar.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Remissvar Olof Skötkonung

Bilaga 2 Samrådshandlingar

Ärendets behandling

På kommunstyrelsens sammanträde den 24 maj yrkade Pär- Olof Olsson (M) på följande tillägg:

Kommunstyrelsen anser vidare att remissvaret och yttrande tydligt visar att en etablering i enlighet med samrådshandlingen ej kan förordas.

Ylva Lundin (SD) yrkade bifall till Pär- Olof Olssons (M) yrkande.

Jacob Spangenberg (C) yrkade på följande tillägg:

Östhammars kommun ser ett starkt ökande behov av el i framtiden. Havsbaserad vindkraft kan då bidra till den framtida elförsörjningen. Kommunen förutsätter att bolaget genomför de fördjupade utredningar som beskrivs i beslutsunderlaget.

Kommunstyrelsens arbetsutskott biföll Jacob Spangenberg (C) tilläggsyrkande och avslog Pär- Olof Olssons (M) tilläggsyrkande.

Pär- Olof Olsson (M) reserverade sig mot förslaget till beslut i förmån för eget tilläggsyrkande.

Beslutet skickas till

Alice Möller

Senny Ennerfors

Deep Wind Offshore

06-03)

(Beslut skickas senast 2022-

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2021-658

18. Tidsplan för översiktsplan 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna bifogad tidsplan för fortsatt process kring översiktsplan 2022. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Arbetet med översiktsplan 2022 pågår där samråd har hållits under våren. Den ursprungliga tidsplanen för att anta översiktsplanen var tidigare bestämd till september 2022, men efter överläggande mellan tjänstemän på Planenheten och politiker från kommunstyrelsen har antagandedatumet flyttats till nästkommande mandatperiod för att hinna inarbeta synpunkter från samrådet och stärka den demokratiska processen för översiktsplanen. Planenheten har därför reviderat tidsplanen för den fortsatta processen för översiktsplanen fram till antagande med två förslag på tidsplaner.

Beslutsunderlag

Fortsatt tidsplan för ÖP 2022 – Reviderad 2022-05-16

Ärendets behandling

På kommunstyrelsens arbetsutskott den 24 maj avstod Ylva Lundin (SD) från att delta i beslutet.s

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder
Emil Lindblom
Alice Möller
Senny Ennerfors
Marie Berggren

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-369

19. Plan för VA-utvecklingen i de östra delarna av Östhammars kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

- att besluta godkänna Östhammar Vatten AB:s förslag till systemlösning för att knyta ihop VA-anläggningarna i de östra delarna av Östhammars kommun för att skapa en robust VA-försörjning och ökad kapacitet.
- Att uppdraga åt Östhammar Vatten AB att genomföra aktiviteterna för att uppnå systemlösningen och att säkerställa regelbunden åiterrapportering.

Ärendebeskrivning

Under flera år har utredningar genomförts i syfte att få en god bild över nuläge och förutsättningar för att kunna ge underlag till strategi för VA-utvecklingen. Gemensamt för resultaten i utredningarna är att de pekar på att det inte finns någon enkel och snabb lösning utan en plan för utvecklingen måste tas fram i en helhet, bilaga 1.

Utvecklingsplanen för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun föreslår en systemlösning där samhällets behov av dricksvatten och avloppsrening möts både på kort och lång sikt. Systemlösningen innebär i korthet

- ökad avloppskapacitet genom ett reningsverk
- ökad mängd råvatten för dricksvattenförsörjning
- sammanknutet distributionssystem
- optimering och förbättring av nuvarande VA-anläggningar och ledningsnät.

Förslaget grundar sig på analyser av ett stort antal tidigare genomförda utredningar och dokument kring VA-försörjningen från 60-talet till nutid tillsammans med intervjuer med tjänstepersoner. I arbetet har olika alternativ till lösningar utvärderats.

En av flera viktiga förutsättningar är att kunna ansluta prioriterade omvandlingsområden dvs sådana områden som har ett behov av en mer hållbar VA-lösning utifrån Vattentjänstlagen. Det gör att alternativet, att enbart leverera kommunalt VA till nuvarande kunder inte är realistiskt.

De naturgivna förutsättningarna med tunna jordlager och närhet till havet gör att det krävs stora ytor mellan varje fastighet för att få till bra VA-lösningar. Detta tillsammans med omvandling från fritidshus till permanentboende och önskemål om att bygga ytterligare bostäder i anslutning till flera områden gör att behov av att ordna en hållbar kommunal VA-lösning finns. För att kunna möjliggöra detta på ett bra sätt har ett förslag till Utbyggnadsplan för kommunalt VA för omvandlingsområden tagits fram med en planeringshorisont fram till

Kommunstyrelsen

2030 och med utblick till 2040 i samarbete med Bygg- och miljö, Östhammars kommun, se bilaga 2.

Stor och snabb kapacitetsökning krävs av avloppsreningen. Utifrån den samlade bedömningen föreslås ett reningsverk för området. Utgångspunkten bör vara att utveckla Öregrunds nuvarande reningsverk. Det bedöms inte sannolikt att ett reningsverk (utbyggt eller nytt) med Östhammarsfjärden som recipient skulle ges ett miljötillstånd, se bilaga 3. Däremot bedöms det rimligt att utgå från att ett miljötillstånd skulle ges för ett reningsverk med Öregrundsgrepen som recipient.

Även kapaciteten för och kvaliteten på dricksvattnet behöver öka. På kort sikt krävs aktiviteter för att ytterligare optimera befintliga vattentäkter och vattenverk. För att tillgodose dricksvattenbehovet på lång sikt krävs en eller flera kompletterande vattentäkter/verk. För att tillgängliggöra en ökad kapacitet, ökad driftstabilitet och robusthet föreslås ledningsnätet mellan Östhammar och Öregrund kopplas ihop.

Föreslagen tidplan föreslår snabb utbyggnad för att möjliggöra fler anslutningar, detta både för att svara upp mot de externa krav som finns och för att få en bättre ekonomi med utökade intäkter genom fler kunder. Trots detta krävs stora investeringar på systemnivå i inledningsskedet, vilka kommer kunna byggas vidare på under lång tid, men som ökar kostnaderna för Östhammar Vatten AB. Ökade kostnader för nyinvesteringar i form av ökade kapitalkostnader och driftkostnader kräver ökade intäkter genom höjd taxa eller genom driftbidrag från Östhammar kommun.

Beslutsunderlag

PM Utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun, AFRY. Bilaga 1.

Förslag till Utbyggnads- och anslutningsplan till kommunalt VA för omvandlingsområden i Östhammars kommun. Bilaga 2.

PM Rättsutredning, advokatbyrån Åberg. Bilaga 3.

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden
Sektor Samhälle
Johan Nilsson

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-375

20. Finansiering av VA-utvecklingen i Östhammars kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att:

- Östhammar vatten AB ges ett årligt driftbidrag som täcker det underskott i Östhammar Vatten AB som är hänförbart till nödvändiga nyinvesteringar intill att Östhammar Vatten AB:s intäkter balanseras mot investeringarna. Bidragets storlek ska årligen uppgå till minst det belopp som krävs för att vidmakthålla det egna kapitalet i Östhammar vatten till 10 miljoner kronor (10 000 000 kr). Driftbidraget ska beviljas åtminstone för åren 2025-2035. Driftbidragets årliga belopp fastställs av kommunfullmäktige i budgeten inför varje nytt budgetår.
- Under förutsättning att kommunkoncerns belåningskalkyl är godtagbar enligt Kommuninvest, Östhammars kommun såsom för egen skuld utökar sitt borgensåtagande avseende Östhammars vattens lån till totalt en miljard trehundrafemtio miljoner kronor (1 350 000 000 kr). Detta gäller för åren fram till 2035. Borgensavgift ska utgå med 0,2 % på aktuell lånesumma 1 januari varje år. Borgensavgiften kan komma att omprövas under perioden utifrån aktuell lagstiftning.
- Beslut angående att finansiera överföringsledning från Örbyhus i Tierps kommun till Österbybruk och Alunda i Östhammars kommun, KF 2021-12-17, § 171, påverkas inte av ovanstående beslut. Villkor enligt det beslutat kvarstår oförändrat.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen gav under 2021 förvaltningen i uppdrag att ta fram underlag för beslut i kommunfullmäktige om utbyggnad av vatten och avloppssystem i Östhammars- och Öregrundsområdet samt finansieringsplan för detta på kort och lång sikt. Beslutet ska harmoniseras med den VA-plan som arbetas fram tillsammans med ÖVAB/GVAB. Uppdraget ska genomföras under första delen av 2022.

VA-plan inklusive preliminär kostnads kalkyl finns nu för kommunfullmäktige att ta ställning till.

VA-utvecklingen i Östhammar kommun enligt den beslutade planen innebär ökade driftskostnader samt kapitalkostnader för Östhammar Vatten AB allteftersom utbyggnaden sker. I takt med att kostnaderna ökar uppstår ett underskott i verksamheten som behöver finansieras genom ökade intäkter. Utbyggnaden innebär att fler hushåll kan ansluta sig vilket innebär ökade intäkter, men det ökade intäktsbehovet behöver också täckas genom en ökad taxa alternativt genom tillskott av skattemedel.

Kommunstyrelsen

En successiv taxehöjning är nödvändig för att VA-verksamheten ska vara självfinansierad inom en 10-15 årsperiod och när utbyggnaden enligt plan är färdigställd. Grafen nedan illustrerar det underskott i verksamheten som kommer uppstå under perioden trots en jämn taxeökning för att uppnå självfinansiering inom 10-15 år. Beroende på hur stora taxeökningar som genomförs innebär det att det finns ett behov av finansiering via skattemedel på mellan 10-20 mnkr per år fram till dess att VA-verksamheten är självfinansierad. Tillskott av skattemedel sker genom driftsbidrag till Östhammar Vatten AB. Med tanke på rådande omvärldsläge finns det osäkerheter i beräkningarna där faktorer som inflation, ränta, leveranstider mm kommer att påverka det faktiska behovet av ökade intäkter. Därtill finns det också osäkerheter kring när i tid nyanslutningar kommer att genomföras.

Underskottet som behöver finansieras via skattemedel behöver arbetas in i kommunens årliga driftsbudget. Det finns ett direkt samband mellan hur VA-taxan utvecklas under tidsperioden och hur stort driftsbidrag som behöver ges till Östhammar Vatten AB. I samband med budgetprocessen för efterföljande år behöver därmed nivå på VA-taxan fastställas så att behovet av driftsbidrag kan tas hänsyn till i kommunens budgetarbete. En lägre nivå på taxans utveckling ger ett ökat behov av driftsbidrag från kommunen.

Beslutet skickas till

Sektor Samhälle
Ekonomienheten

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-371

21. Val av representanter till destinationsråd Roslagen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen utser Louise Westerberg, Gräsö Turism och Niclas Bergström, Öregrunds Vattensport som representanter för Östhammars kommuns besöksnäring i Roslagens Destinationsråd.

Ärendebeskrivning

Kamilla Pettersson, Sunnanö camping och Johan Kanrell, Adventure North har valt att avsluta sitt uppdrag i Destinationsrådet som representanter för Östhammars kommuns besöksnäring i Roslagens Destinationsråd.

Beslutet skickas till

Lisa Karm Togo
Louise Westerberg
Niclas Bergström
Kamilla Pettersson
Johan Kanrell

Dnr KS-2022-353

22. Inrättande av visselblåsningfunktion enligt Lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden SFS 2021:890

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

- att anta reviderad delegationsordning med hänvisning till inkommande rapporter gällande missförhållande enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om oegentligheter inom arbetsrelaterat sammanhang. (Bilaga 1)
- att anta revidering av reglemente för styrelse och nämnder i Östhammars kommun med hänvisning till missförhållande enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om oegentligheter inom arbetsrelaterat sammanhang. (Bilaga 2)
- tar del av information kring inrättande av en intern grupp med möjlighet att samverka med avropad konsulttjänst gällande hantering och utredning av inkommande rapporter gällande missförhållande enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om oegentligheter inom arbetsrelaterat sammanhang.

Ärendebeskrivning

Den 17 december 2021 infördes nya lagändringar gällande visselblåsning i offentlighet- och sekretesslagen med utgångspunkt från EU:s visselblåsardirektiv. Ändringarna innebär en tydligare struktur och omhändertagande av rapporter gällande oegentligheter samt införande av specifika kanaler för denna rapportering. Lagändringarna innefattar även att den rapporterade personens identitet ska skyddas med hjälp av sekretess.

Östhammars kommun har idag ingen specifik upprättad kanal för detta ändamål utan har endast processer för synpunktshantering i olika delar av organisationen. Vissa delar av denna synpunktshantering utgår ifrån lagstiftning som inte är föränderlig och som fortsatt kommer att behöva hanteras.

Kommunstyrelsen föreslås ombesörja kommunens åtaganden angående interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden.

Östhammars kommun ska ha infört en intern rapporteringskanal med tillhörande processtruktur senast den 17 juli år 2022.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Förslag till arbetsordning för handläggning av rapport om missförhållanden, så kallad visselblåsning.

Bilaga 2 Förslag om ändring i reglemente för styrelse och nämnder i Östhammars kommun.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen och samtliga nämnder
Sektor verksamhetsstöd HR

Kommunstyrelsen

Sektor verksamhetsstöd kansli och utveckling

Sektor verksamhetsstöd, Ekonomi

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-373

23. Informationsärende om råd för social hållbarhet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Råd för Social hållbarhet är ett länsövergripande råd på tjänstemannanivå. Rådets arbete utgår från en Överenskommelse om regional samverkan (bilaga 1). Överenskommelsen ses nu över och rådsmedlemmarna önskar se en breddad förankring av såväl rådet som överenskommelsen.

Länsstyrelsen är sammankallande för rådet och deltar gör; samtliga kommuner i Uppsala län, Länsstyrelsen, Region Uppsala, Migrationsverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Polisen, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Nationellt centrum för kvinnofrid samt Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Från Östhammars Kommun deltar kommundirektör och tjänsteperson från sektor samhälle, som rådsmedlem respektive representant i samordningsgruppen.

Syftet med rådet är att skapa struktur och systematik i länets arbete för social hållbarhet. Fokus är gemensamma insatser som skapar ett mervärde för hela Uppsala län. Arbetet ska anpassas utifrån både lokala och regionala behov och prioriteringar och ska koordineras inom ramen för befintliga politiska uppdrag.

Arbetet som sker inom ramen för rådet är även ett sätt att förverkliga den Regionala utvecklingsstrategin, särskilt målområde en region för alla. Och att genomföra Agenda 2030, de globala målen, inom Uppsala län. Målet för samverkan är att öka möjligheten till ett gott liv på lika villkor för hela länets befolkning.

Överenskommelsen kompletteras med Plan för regional samverkan inom prioriterade områden (bilaga 2) samt av Gemensamma pågående aktiviteter (bilaga 3), som tillsammans konkretiserar de prioriteringar som rådet beslutat samverka om.

De prioriterade områdena för samverkan är;

- Att främja hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper.
- Att motverka mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution samt människohandel med särskilt fokus på sexuella ändamål.

Exempel på insatser som kan komma att genomföras är; forum för lärande, gemensamma utbildningar, samverkan kring metoder för delaktighet och inflytande eller att genomföra gemensamma kommunikationsinsatser.

Beslutsunderlag

Överenskommelse om regional samverkan, bilaga 1

Plan för regional samverkan inom prioriterade områden, bilaga 2

Gemensamma pågående aktiviteter, bilaga 3

Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Peter Nyberg, kommundirektör

Caroline Henning, hälsoutvecklare, Sektor samhälle

Dnr KS-2021-797

24. Reglemente för kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta, revidering

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att kommunala pensionärsrådet och kommunala rådet för funktionsnedsatta byter namn till kommunala rådet för pensionärer och funktionsvarierade (KPF).

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta föreliggande reglemente att gälla fr.o.m. 2022-05-01 och tillsvidare. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen antog reglemente för kommunala pensionärsrådet och kommunala rådet för funktionsnedsatta (KPR/KRF) 2014-11-25, § 218.

Kansli och utveckling har genomfört en översyn av reglementet. Förslaget innehåller ett namnbyte för rådet, en tydligare beskrivning av uppdraget samt förnyat upplägg för möten. Förslaget har remitterats till alla inom rådet. Inlämnade synpunkter har bearbetats tillsammans med skribenten och beredningsgruppen.

Beslutsunderlag

Reglemente, antaget av KS § 218/2014

Förslag till nytt reglemente

Ärendets behandling

På arbetsutskottets sammanträde den 24 maj yrkade Ylva Lundin (SD) att ordet funktionsnedsatta skulle bytas ut till funktionsvarierade.

Jacob Spangenberg (C) yrkade bifall till Ylva Lundins (SD) ändringsyrkande.

Arbetsutskottet biföll Ylva Lundins (SD) förslag till ändringsyrkande.

Beslutet skickas till

Samordnare Kersti Ingemarsson

Webbredaktionen för publicering på webben

Invalda i kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2021-691

25. Nya skolan i Östhammar – fasad och gestaltning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslaget till gestaltning av fasaden. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Tekniska utskottet tog 25 januari 2022 del av en presentation från fastighetsdriften gällande rubricerade ärende. Tekniskt utskott ville ha en redovisning med fokus på fasad och gestaltning samt redogörelse för det vidare arbetet. Vid mötet fastlades att förvaltningen arbetade vidare med projektet i enlighet med den diskussion som var på tekniskt utskott. I bilaga 1 redovisas nu det förslag till fasad och gestaltning som gått in för bygglovsprövning.

En sista förankring genomförs nu hos fastighetsägaren innan ärendet går upp för beslut i bygg- och miljönämnden.

Beslutsunderlag

Bilaga Illustration fasad BMN 2022-1406

Beslutet skickas till

Lasse Karlsson

Marie Berggren

Ulf Andersson

Bygg- och miljönämnden, Östhammars kommun

Kommunstyrelsen

Dnr- KS-2022

26. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut fjärde kvartalet 2021

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av statistikrapporten. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport ej verkställda gynnande beslut första kvartalet 2022.(SN-2022-36)
Socialnämndens protokoll 2022-05-04 § 63.

Beslut skickas till

Kommunfullmäktige
Lina Edlund

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-

27. Information från barn- och utbildningsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från barn- och utbildningsnämnden om aktuella frågor.

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-

28. Information från Hargs hamn AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från Hargs Hamn AB om aktuella frågor.

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022

29. Information från Östhammars vatten AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från vattenbolaget om aktuella frågor.

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022 LE

30. Delegationsbeslut

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av delegationsbeslut. (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Protokoll från kommunstyrelsens utskott finns i arbetsrummet.

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
	Sara Ersund	Beslut att uppta nytt lån
2022-03-02	Marianne Paulson	Beslut om anställning och ny/förändrad lön
2022-03-29	Marianne Paulson	Beslut om anställning och ny/förändrad lön
2022-03-11	Marianne Paulson	Beslut om anställning och ny/förändrad lön
2022-04-21	Birgitta Kraft	Antagande av lokalt kollektivavtal och allmänna anställningsvillkor
2022-04-04	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Glass 2022 Unilever Sverige AB
2022-04-05	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Containertransport grovavfall Väddika B-O Johansson Entreprenad och Transport AB
2022-04-06	Tobias Rudolphson	Avbrytande: Rivning av Hammarskolan, Totalentreprenad
2022-04-06	Tobias Rudolphson	Tilldelning: DIS Sjuksköterska till Österbybruk (juni) AB Vårdkuriren
2022-04-11	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Hamnvärd till Öregrunds gästhamn Wetseras vänner
2022-04-11	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Dataskyddsombud 2022 JP Infonet AB
2022-04-12	Tobias Rudolphson	Avbrytande: FKU Konventionellt drivna personbilar
2022-04-13	Tobias Rudolphson	Avbrytande: Tillväxtgalan 2022
2022-04-19	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Fönsterputs och städ på höga höjder

Kommunstyrelsen

		Städ- och Fönsterputsbolaget i Svealand AB
	Tobias Rudolphson	Tilldelning: FKU Vallonskolan Ventilationsåtgärder Alunda Energispar AB
2022-04-21	Tobias Rudolphson	Avbrytande: FKU Byggkonstruktionstjänster till bryggor i Öregrunds hamn
2022-04-28	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Rivning av förskolan Myran, Totalentreprenad Skadeservice i Sverige AB
2022-04-28	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Rivning av förskolan Myran, Totalentreprenad Skadeservice i Sverige AB
2022-05-04	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Parkeringsövervakning Securitas Sverige AB
2022-05-04	Tobias Rudolphson	Tilldelning: Korttidshyra Buss AB Gimo Buss & Taxi
2022-05-11	Tobias Rudolphson	Avbrytande: FKU Ombyggnad av omklädningsrum i Frösåkershallen
2022-05-13	Tobias Rudolphson	Tilldelning: FKU Bergvärme Ekeby skola Bravida Sverige AB
2022-05-17	Tobias Rudolphson	Tilldelning: FKU Takåtgärder på Frösåkersskolan Forsbergs Plåtslageri AB
2022-04-04	Marie Berggren	Beslut om anställning och ny/förändrad lön: Vikarierande avfallschef
2022-04-08	Marie Berggren	Beslut om anställning och ny/förändrad lön: Fastighets- och lokalstrateg

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet

Protokoll från kommunstyrelsens utskott finns i arbetsrummet.

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-4

31. Anmälningsärenden från nämnder

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen

Ärendebeskrivning

Protokoll eller övrig information från kommunens nämnder, inklusive gemensamma nämnder.

a) Protokoll kärnkraftskommunernas samarbetsorgan

Diarienummer: KS-2022-120

Protokollsutdrag och organisationsträd för Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan den 11 mars.

b) Protokoll Lokala Säkerhetsnämnden

Diarienummer: KS-2022-120

Protokoll för Lokala Säkerhetsnämnden den 21 april.

c) Protokoll Räddningsnämnden

Diarienummer KS-2022-105

d. Protokoll från räddningsnämndens sammanträde den 27 april samt delårsuppföljning per mars 2022.

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-

32. Anmälningssärenden från bolag, stiftelser, etc.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen

Ärendebeskrivning

Protokoll eller övrig information från kommunens bolag, stiftelser och andra organ där kommunen är representerad.

- a) Styrelsemöte Hargs Hamn AB
Diarienummer: KS-2022-290
Protokoll från styrelsemöte den 6 april.
- b) Årsstämma Gästrike Vatten AB
Diarienummer: KS-2022-311
Protokoll, årsredovisning, revisionsberättelse och granskningsrapport 2021 från årsstämma 20 april. Även slutrevision och arvodesbestämmelser.
- c) Styrelsemöte Gästrike Vatten AB
Diarienummer: KS-2022-313
Protokoll och protokollsbilaga, samt finanspolicy.
- d) Samordningsförbundet i Uppsala Län
Diarienummer: KS-2022-288
d. Revisionsberättelser, årsredovisning och revisorernas utlåtande om ansvarsfrihet.
- e) Styrelsemöte Hargs hamn AB
Diarienummer: KS-2022-290
e. Protokoll från styrelsemöte 6 april 2022

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-4

33. Anmälningssärenden, rapporter med mera

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Beslut från olika organ, rapporter och skrivelser som anmäls till kommunstyrelsen som information. z

- Aktuellt i slutförvarsfrågan
Diarienummer: KS-2022-4
Rapport för perioden 2022-04-12- 2022-06-28 Rapporten omfattar av senaste nytt om slutförvarsansökningarna och övrig aktuell information.
- Lokalt samråd HSVO Östhammar
Diarienummer: KS-2022-272
Verksamhetsberättelse för närvård i samverkan 2021 samt planerad verksamhet för 2022.
- f. Årsmöte Societetshuset Källör
Diarienummer: KS-2022-XX
Verksamhetsberättelse, balansrapport, resultatrapport och revisionsberättelse från årsmötet 13 mars 2022.

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-4

34. Information från förvaltningen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott tar del av informationen.

Bilaga 1, Underlag för höjning av VA-taxans bruksavgift år 2023, Östhammars kommun

Bruksavgiften är en löpande avgift för vatten- och avlopp. Den ska motsvara kostnaderna för att producera och distribuera dricksvatten, underhålla ledningsnäten och att ta hand om avloppsvatten. I gällande taxekonstruktion består avgiften av en fast och en rörlig del. Den rörliga avgiften beror på hur många kubikmeter vatten du använder. Den täcker till exempel löpande kostnader för att producera och distribuera dricksvatten och rena avloppsvatten. Den fasta avgiften beror på hur mycket vatten som används per år. Avgiften bekostar till exempel skydd av vattentäcker, investeringar och underhåll av reningsverk, vattenverk, vattentorn och ledningsnät. Även administrativa kostnader så som kundservice och fakturering.

Utgångspunkten är att vattentjänster i kommunerna är avgiftsfinansierade. Avgifterna följer självkostnadsprincipen. Det betyder att kunder som är anslutna till det kommunala VA-nätet i respektive kommun bär sina egna kostnader.

Olika taxor i kommuner

Som kund betalar du avgifterna för vatten - och avloppshantering i din kommun. Bruksavgiften baseras på en taxa som varierar mellan de olika kommunerna. Taxan fastställs av kommunens fullmäktige.

Förutsättningarna för VA-försörjningen i respektive kommun styr hur hög eller låg avgiften är. Varje kommun har egna verksamhetsområden och förutsättningarna i dessa kan variera kraftigt. Avgifterna speglar antal anslutna invånare och infrastrukturens omfattning. Ju fler som är med och delar på kostnaderna desto billigare. Det som styr är bland annat om kommunen har tätt eller utspritt boende eftersom det styr hur långa ledningar som behövs, om kommunen har många små anläggningar eller få stora anläggningar som ger stordriftsfördelar.

Exempelberäkningar för olika kundkategorier av föreslagen taxehöjning

Kundkategorier

Typhus A - Villa med tomt om 800 kvm, två vuxna och två barn, årsförbrukning 150 kbm

Typhus B - Flerbostadshus med 15 lägenheter och en årsförbrukning om 2 000 kbm/år

Normalkund för småhus i Östhammar har en snittårsförbrukning på 95 kbm.

Normalkund för övriga kunder har en snittårsförbrukning på 1400 kbm.

2023 innebär en höjning med ca 6 %

För typhus A ökar

- årskostnaden från 12 885 kr till 13 656 kr inkl moms vilket ger en skillnad med 771 kr/år inkl moms.
- månadskostnaden med 64 kr inkl moms.

För typhus B ökar

- årskostnaden från 112 715 kr till 118 255 kr inkl moms vilket ger en skillnad med 5 540 kr/år inkl moms.
- månadskostnaden per lägenhet med 31 kr inkl moms.

För normalkund småhus ökar

- årskostnaden från 10 495 kr till 11 170kr inkl moms vilket ger en skillnad med 675 kr/år inkl moms.
- månadskostnaden med 56 kr inkl moms.

För normalkund övrig ökar

- årskostnaden från 86 645 kr till 91 143 kr inkl moms vilket ger en skillnad med 4 498 kr/år inkl moms.
- månadskostnaden per lägenhet med 25 kr inkl moms.

Jämförelse av bruksavgift 2022 och 2023

Fast del (per mätpunkt)

fast avgift för varje mätpunkt baserad på årsförbrukningen enligt nedan	2022 Exklusive moms	2022 Inklusive moms	2023 Exklusive moms	2023 Inklusive moms
< 600 kbm/år	5 094	6 368	5 502	6 878
> 600 kbm/år	20 652	25 815	22 304	27 880

Rörlig del (Avgift per förbrukad m³)

Per tjänst , kr	2022		2023	
	Exklusive moms	Inklusive moms	Exklusive moms	Inklusive moms
en avgift per m ³ VA, vatten och avlopp	34,76	43,45	36,15	45,19
Eller				
V, vattenförsörjning	13,92	17,40	14,48	18,10
S, spillvattenavlopp	20,84	26,05	21,67	27,09

Bilaga 2 Brukningsavgifter 2023, Östhammar kommun

Nya brukningsavgifter i taxebilagan för brukande av allmänna vattentjänster i Östhammars kommun

§ 12.1 och 12.2 från 2023-01-01 enligt nedan.

fast avgift för varje mätpunkt baserad på årsförbrukningen enligt nedan	Exklusive moms	Inklusive moms
< 600 kbm/år	5 502	6 878
> 600 kbm/år	22 304	27 880

	Exklusive moms, kr/kbm	Inklusive moms, kr/kbm
en avgift per m3 VA, vatten och avlopp	36,15	45,19
Eller		
V, vattenförsörjning	14,48	18,10
S, spillvattenavlopp	21,67	27,09

BMN-2021-2434

§ 23. Skäfthammar 7:306, rivningslov för rivning av Hammarskolan Gimo

Beslut

Rivningslov för rivning av Hammarskolan Gimo beviljas, med stöd av 9 kap. 34 § plan- och bygglagen (PBL).

Startbesked för att påbörja åtgärden meddelas med stöd av 10 kap. 23 § PBL. Tekniskt samråd krävs inte i detta ärende.

Detta beslut ersätter beslut fattat den 16 juni 2021, med ärendenummer; BMN-2021-1784.

Som kontrollansvarig godtas byggherrens förslag till kontrollansvarig:

Namn Kaj Rahimi

E-post

Med startbeskedet bestämmer Bygg- och miljönämnden följande:

1. Kontrollplanen fastställs
2. Följande handlingar ska lämnas in till nämnden som underlag för slutbesked:
 - a. Intyg från kontrollansvarig att kontrollplanen har följts och att utförandet överensstämmer med beviljat bygglov
 - b. Miljö- och materialinventering

Avgift

Avgiften för ärendet är 19 308 kronor, i enlighet med taxa fastställd av Kommunfullmäktige. Faktura skickas separat.

Upplysningar

- Området som lovet omfattar får inte tas i bruk för något annat ändamål innan slutbesked meddelats.
- Om åtgärden har påbörjats inom två år gäller lovet i fem år från den dag som beslutet vinner laga kraft enligt 9 kap. 43 § PBL.
- Rivningsvirke får inte användas eller bortforslas från tomt med mindre än att besiktning vad avser skadeinsekter och svampangrepp skett.
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter och Östhammars kommuns hanteringsanvisningar om rivning av asbestmaterial och annat farligt avfall ska följas.
- Fastställda lovhandlingar ska hållas tillgängliga på arbetsplatsen.
- Åtgärderna får inte påbörjas, trots att startbesked getts, förrän fyra veckor efter att

Bygg- och miljönämndens arbetsutskott

lovbeslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

- Som byggherre ansvarar du för att arbetena utförs enligt bestämmelserna i PBL och enligt gällande föreskrifter eller beslut samt att kontroll och provning utförs i tillräcklig omfattning enligt 10 kap 5 § PBL.

Ärendebeskrivning

Sökande

Östhammars kommun (Kaj Rahimi)

Fastighetsägare

Östhammars kommun (Marie Berggren)

Beslutsunderlag

Handlingar som legat till grund för beslutet är ansökan, planritning, fasader, situationsplan och anmälan kontrollansvarig (inkom 2021-07-05)

Motivering till beslutet

Hammarskolan i Gimo är i mycket dåligt skick och har omfattande mögelskador.

Enligt 9 kap. 34 § PBL ska rivningslov ges om åtgärden överensstämmer med detaljplanen och byggnaden inte bör bevaras pga. byggnadens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värden.

Bygg- och miljönämnden bedömer att den föreslagna åtgärden uppfyller kraven i 9 kap 34 § PBL och rivningslov ska därför ges.

Paragrafen justeras omedelbart.

Bilaga

Överklagandehänvisning

Beslutet skickas till

Kaj Rahimi, kontrollansvarig, Östhammars kommun

Skäfthammar 7:306, Marie Berggren, Östhammars kommun

Underrättelse om beslut skickas till

Skäfthammar 7:67, 7:68, 7:69, 7:70, 7:71, 7:72, 7:86, 7:87, 7:89, 7:90, 7:91, 7:92, 7:115, 7:130, 7:131, 7:132, 7:148, 7:159, 7:160, 7:165, 7:187, 7:192, 7:247, 7:297 och 7:299.

Hammarskolan, Gimo Fuktinventering

Vybild över originalbyggnaden A

Ordernr: 25396

Dokumenttyp Rapport	Ordernummer 25396	Rapportdatum 2016-10-18	Antal sidor 31	Antal bilagor 5
Beställarens ordernummer ZZ5200			Reviderad datum	Rev nr.
Uppdragsnamn Hamarskolan, Gimo		Upprättad av Josua Klingberg		
Beställare Östhammars kommun Box 106 742 21 Östhammar		Granskad av Mattias Brandt		
Referens Thomas Tidstrand		Undersökningsperiod September & oktober 2016	Undersökningen utförd av Josua Klingberg Jonas Winther	

Sammanfattning

En fuktinventering har utförts av rubricerad byggnad.

Följande har konstaterats:

- Mikrobiella skador förekommer i ytterväggar främst i hus A men även i hus B, C samt E.
 - Skadorna bedöms till största del vara orsakade av inträngande vatten (slagregn, läckande stuprör) där bristande utdräneringsfunktion från skalmuren samt murtuggor orsakat höga fuktnivåer i syllar.
- I hus E och F är bjälklagen skyddsmålade med träskyddsmedel innehållande kloranisoler (påvisat via analys i hus F).
 - Även lokala mikrobiella skador på bjälklag
- Krypgrunder med lättbetongplank samt betong i hus A-C.
 - Avvikelse förekommer i grunderna.
- Uppstolpade plåttak på befintliga låglutande papptak. Inträngande vatten genom yttertaket orsakar inläckage i hus A samt hus F via genomföringar i papptaket.
- Generellt upplevdes inga avvikande lukter i byggnaderna (invändigt) förutom i städskrubb hus A.

En bedömning av byggnaderna har lämnats i slutet av rapporten.

Innehållsförteckning

UPPDRAG	4
BEGRÄNSNING AV UPPDRAG.....	4
BAKGRUND	4
MUNTliga UPPLYSNINGAR FRÅN PERSONAL/FÖRVALTARE:.....	4
TILLGÄNGLIGA HANDLINGAR	4
METODER.....	4
BEDÖMNINGSGRUNDER.....	4
ALLMÄNT OM MIKROBIELL PÅVÄXT	4
FUKTKVOTSMÄTNING I TRÄMATERIAL MED PROTIMETER MMS.....	6
LUKTKARAKTÄRISERING	6
FUKTINDIKERING.....	7
ANOZONAS BEDÖMNINGSGRÄNSER VID MIKROBIELL ANALYS.....	7
KORTFATTAD BYGGNADSBESKRIVNING	8
ORIENTERING.....	9
RESULTAT.....	10
HUSKROPP A	10
HUSKROPP B.....	14
HUSKROPP C.....	17
HUSKROPP E.....	18
HUSKROPP F	21
MIKROBIELL KONTROLL	24
KEMISKA ANALYSER	27
BEDÖMNING.....	28
HUS A+B+C.....	28
HUS E & F.....	30
BILAGOR.....	31

Uppdrag

Utföra en statusinventering gällande fukt-/mögeliskador på Hammarskolan i Gimo. Resultatet sammanställs skriftligen.

Begränsning av uppdrag

Då konstruktionsingrepp utförts stickprovsmässigt kan en utökad undersökning leda till andra resultat/åtgärder.

Bakgrund

Muntliga upplysningar från personal/förvaltare:

- Skolan är tillbyggd (del B) i början av 1970 talet.
- Takreovering/påbyggnad enligt ritning 1996.
- I hus F inläckage i ventilationsgenomföringar vid kraftigare regn.
- I hus F upplevs inomhusmiljöproblem. Symtom såsom rinnande/kliande ögon samt hudklåda. Luftrenare har installerats.

Tillgängliga handlingar

Diverse A-/K-ritningar har erhållits.

Metoder

- Okulär besiktning.
- Fotodokumentation.
- Fuktkvot har uppmätts i trämaterial med Protimeter MMS med stift samt Timbermaster.
- Fuktindikering har utförts mot mineraliska ytskikt med Gann UNI 1.
- Konstruktionsingrepp har utförts samt materialprover har skickats till externt lab för mikroskopering samt för analys gällande träskyddsmedel.

Bedömningsgrunder

Allmänt om mikrobiell påväxt

Mikrobiell tillväxt/påväxt är ett samlingsnamn för mikroorganismer, bakterier och olika mögelsvampar. Fuktkrav för att mikrobiell aktivitet ska starta är när luftens relativa fuktighet ligger över 70-75 %, vilket motsvarar en fuktkvot i trä över 15-17 %. Vid fuktkvoter > 22 % har ofta rötsvampar möjlighet att etablera sig och tillväxa.

Temperaturområde för tillväxt är från ca– 4 till ca 40 °C. Den mikrobiella aktiviteten avtar dock med sjunkande temperatur vilket innebär att det tar längre tid att utveckla en mikrobiell aktivitet/skada om temperaturen är låg.

I tabellen 1 nedan anges kritiska fukttillstånd vid 20 °C med avseende risk för mikrobiell tillväxt för några materialgrupper, som är vanligt förekommande i byggnader

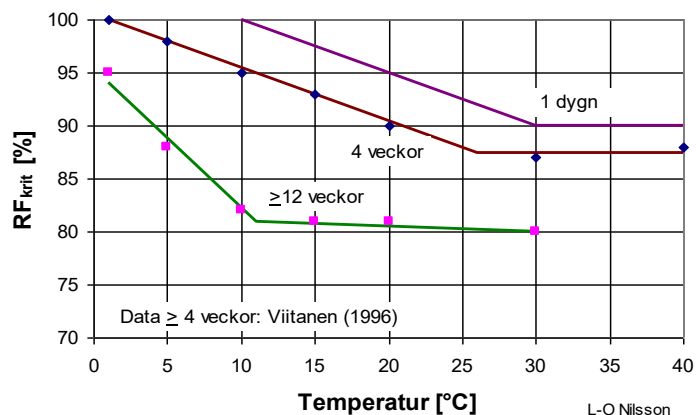
Tabell 1: Kritiska fuktnivåer Källa Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB (SP)

Materialgrupp	Kritiskt fukttillstånd i RF
Smutsade material	75 %
Trä, träbaserade material	75 %
Kartongklädda Gipsskivor	80-85 %
Mineralullisolering	90-95 %

Mögelsvampar växer ytligt på organiskt material (t.ex. trä). Vissa mikroorganismer är luktalstrande och flera bildar mykotoxiner (toxin = gift). Mögelsvampar kan dock växa på oorganiskt material om det finns tillräckligt med organisk näring (smuts). Även om tillväxten har stannat upp vid en mikrobiell skada (t.ex. vid låg fuktighet) så kan luktämnen och mykotoxiner avgå ifrån mikrobiellt skadade material och intilliggande konstruktioner. Såväl lukt som andra emissioner och partiklar från mikrobiell påväxt misstänks bidra till de hälsoproblem som är förknippade med fuktiga byggnader. Mikrobiella skador kan påverka inomhusmiljön negativt även om de torkats ut. Att torka en mögelskada innebär att möglet inte kan föröka sig, det mögel som redan växt till finns dock kvar och kan fortsätta påverka inomhusmiljön negativt.

Det som även påverkar utveckling av mikrobiell påväxt utöver fuktnivåer är även temperaturen, varaktigheten samt en kombination av de båda. Detta samband förtydligas schematiskt i figur 1 nedan se även tidigare under bedömningsgrunder för mer information angående sambandet mellan RF och fuktkvot i trä.

Figur 1: Illustration av risk för mögelpåväxt med påverkning av RF, temp och varaktighet. Källa: Hukka, Vittanen diagram från 1999

Fuktkvotsmätning i trämaterial med Protimeter MMS

Fuktkvotsmätning i trämaterial har genomförts med hjälp av resistiv fuktkvotsmätare av fabrikat Protimeter MMS. Principen för mätningen är att genom mätning av elektrisk konduktivitet (elektrisk ledningsförmåga) i trämaterial fastställa fuktkvoten i aktuellt material. Detta genomförs genom att slå in metallstift i materialet och mäta resistansen i materialet. Mätaren är kalibrerad för furu/gran och kan utifrån den aktuella resistansen i virket omräkna detta till fuktkvot (anges i vikts-%).

Fuktkvoten i ett material talar om hur mycket förångningsbart vatten det finns i materialet i förhållande till torrvikten för det aktuella materialet.

För alla material finns ett samband mellan fuktkvoten och relativa fuktigheten i materialet vilket kan utläsas ur sorptionskurvan för respektive material. Detta innebär att t.ex. en träbit som befinner sig i jämvikt med luft med relativ fuktighet på 75 % får en fuktkvot på ca 17 %. Träbitens relativa fuktighet är då 75 %.

Resistiva fuktkvotsmätare för trä ger relevanta värden med god mätnoggrannhet för fuktkvoter mellan 8 % till 28 %. En träbit som under långtid ligger i luft med 100 % relativ fuktighet får en jämviktsfuktkvot på c:a 28 % - s.k. *hygroskopisk mätnad*. Ger mätaren högre utslag anger detta inte relevant värde för materialets fuktkvot. Sådana värden ska ses som skalutslag, vilka indikerar att materialet är uppfuktat av fritt vatten.

Fuktkvotsvärden har temperatur korrigerats med hjälp av tabell.

Luktkaraktärisering

Luktkaraktärisering innebär en högst individuell bedömning av luktupplevelsen i skadade konstruktioner och inomhusmiljöer. Som utgångspunkt använder skadeutredaren i hög grad sina tidigare erfarenheter vid skadeutredning i fuktskadade konstruktioner. Olika individer karaktäriserar luktupplevelser olika, varför dessa får tas för den subjektiva bedömning de är.

Fuktindikering

Vid fuktindikering med GANN UNI 1 av golv- och väggytor har följande bedömningsskala använts:

Tabell 2. Bedömningsskala för fuktindikering med GANN UNI 1 mot golv- och väggytor

Skalutslag	Bedömning
<75	Normalt
75-90	Något förhöjt
90-120	Förhöjt
>120	Kraftigt förhöjt

Fuktindikering är en kvalitativ mätmetod och klargör ej vilka faktiska fuktnivåer som existerar i materialet utan påvisar enbart skillnader i registrerade utslag. På grund av detta bör de registrerade utslagen bedömas med försiktighet och ej användas som bedömning av aktuellt fuktinnehåll i materialet.

AnoZonas bedömningsgränser vid mikrobiell analys

Då en yta från materialproverna mikroskoperas görs bedömningen av hur mycket påväxt som återfinns enligt följande:

Kraftigt förhöjt: > 75 % av provytan har sporer och/eller mycel

Förhöjt: 25 – 75 % av provytan har sporer och/eller mycel

Något förhöjt: < 25 % av provytan har sporer och/eller mycel

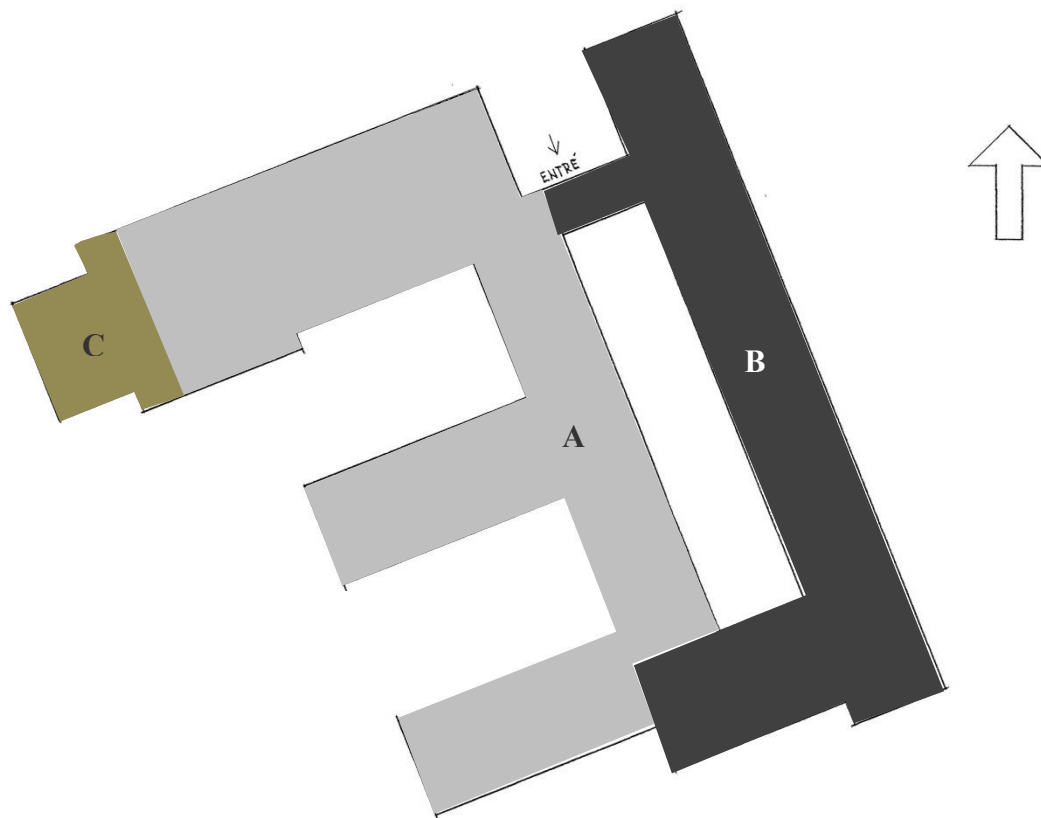
Normalt: Enstaka sporer kan förekomma

Kortfattad byggnadsbeskrivning

Byggnadstyp:	Skolbyggnader i 1 plan
Byggnadsår:	1965 samt 1970 tal
Grundläggning:	Krypgrund med överliggande bjälklag av lättbetong/betong i hus A & B. Troligen även del betongplatta på mark hus C. Krypgrund med träbjälklag på fristående paviljonger hus E & F
Stomme:	Trästomme
Tak:	Uppstolpat TRP plåt på befintligt låglutande papptak.
Fasad:	Tegel samt träfasad
Värmesystem:	Vattenburen värme via radiatorer
Ventilationssystem:	FTX system, både äldre och nyare aggregat.

Orientering

Figur 2 situationsplan över inventerade byggnaderna med norrpil

Förklaring figur 2

Originalbyggnad 1965, A

Tillbyggd del 1970 tal, B

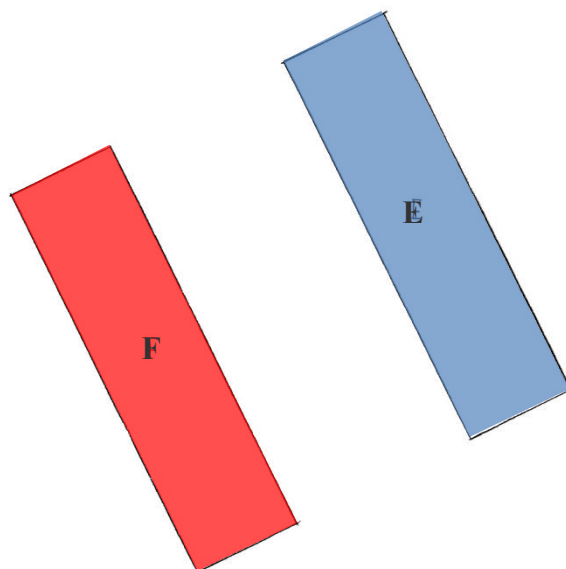
Tillbyggd del okänt, C

Fristående paviljonger E

Fristående byggnad F

Resultat

Huskropp A

Detta är originalbyggnaden från 1965. Inkluderar klassrum, personalrum, bibliotek samt gympsal.

Invändigt

- Nyare PVC mattor med underliggande spånskivor (dessa har lagts på befintligt spontat brädgolv) i klassrums del med korridor.
- Duschrum i gympsal renoverade med nya ytskikt (kakel/klinker).
- I korridor noteras fuktrosor på brädor i innertak. Inga förhöjda fuktvärden uppmättes.
- I städrum i korridor noteras en kraftig ”mikrobiell lukt. Luftrörelser från golv påvisades med hjälp av visuell rök i golv-/väggvinkeln.
- I övrigt upplevdes inga avvikande lukter i byggnaden.

Foto 1 tydliga luftflöden upp vid golv-/väggvinkeln

Utvändigt

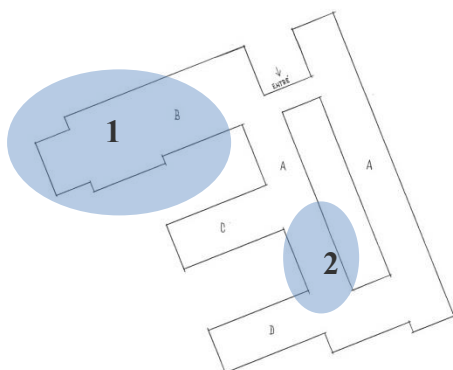
- Kraftiga frostsprängningar noteras på tegelfasad på gympsalssida, sannolikt har läckande hängrännor med detta att göra.
- Hängrännor lutar fel lokalt samt läcker.
- Blandning av äldre 2 glas- kopplade fönster samt isolerfönster.
- Lokala missfärgningar på tegel troligen pga. läckande hängrännor (främst vid bibliotekhörn)

Foto 2 frostsprängning på tegel

Vindsutrymme

Figur 3 planritning över hus A-C med utmarkerade vindsutrymmen som besiktats.

Utrymme ovan gymnasal samt musikrummet har besiktats (1)

- Uppstolpat TRP plåttak på befintligt låglutande papptak.
- Mikrobiell påväxt noteras på undersida plåttak mot norrsida.
- Frånluftsfläkt finns på gavel.
- Otätheter kring genomföringar i befintligt papptak.

Vindsutrymme ovan del av korridor har även kontrollerats (2)

- Svårbesiktat pga. låg höjd samt kanaldragningar.
- Finns flertalet genomföringar genom låglutande papptaket.
- Yttre plåttaket inte tätt i främst rännalar.
- Löv samt diverse skräp noteras på papptaket.

Foto 3 synlig mikrobiell påväxt på undersida plåt del 1

Foto 4 frånluftsfläkt på gavel.

Foto 5 Genomföring för ventilation i låglutande papptak

Foto 6 vindsbjälklag befintligt låglutande papptak

Ytterväggar

- Väggar med trästomme med utanpåliggande vindskiva av masonit samt skalmur av tegel.
- Mikrobiella skador har konstaterats i 3 av 3 provhål (YV4, YV7 samt YV8), även lokala rötskador på syllar samt skadedjursangrepp.
- Inga stötfogar (utdräneringsfogar) noteras.
- Fuktkvoten uppmättes till mellan 11,5-21,5 % i främst syllar.
- Avvikande mikrobiella lukter upplevdes i flera av provhålen.

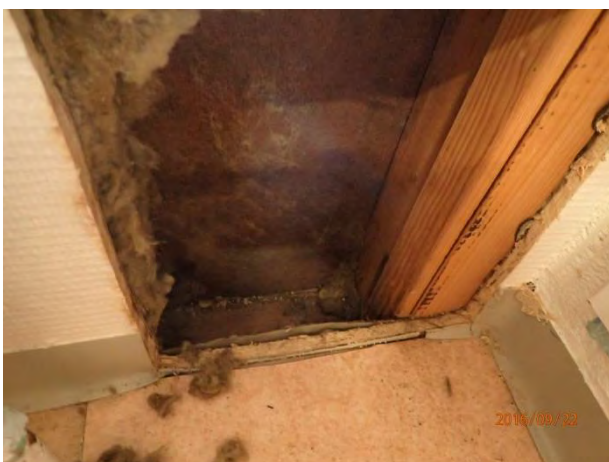

Foto 7 provhål i bibliotek YV4

Foto 8 uttaget prov på syll

Golv

- Kassetbjälklag med betong (ovan krypgrund) samt ovanliggande uppreglat golv.
- 2 provhål har utförts samt 2 provtagningar vid golvluckor i golv.
- Mikrobiella skador har konstaterats i 2 av 4 hål.
- Fuktkvoten uppmättes till 10-13 %.
- Vid golvluckor i golv ligger värmerör i golv, se foto .

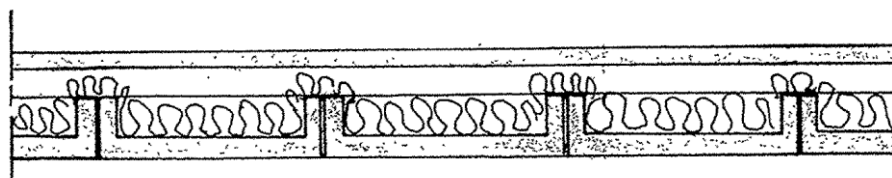

Foto 9 provhål i städrum

Foto 10 lucka i golv (provpunkt GP4)

Figur 4 ritningssektion över kassettbjälklag

Detalj av kassettbjälklag.
Skala 1:20

Huskropp B

Detta är den stora tillbyggnaden som utfördes i början av 1970 talet. Inkluderar entré, storkök, matsal samt klassrum.

Invändigt

- Generellt nyare PVC mattor
- Inga fuktrosor eller missfärgningar med misstänkta inläckage noterades.
- Inga avvikande lukter.
- Nyare tillbyggd del vid kök.
- I kök noteras även äldre kakelsättning (troligen original med risk för asbest)

Utvändigt

- Trasiga hängrännor samt stuprör noteras.
- Inga stötfogar noteras
- Stuprör går ej ned i markledning
- Putssläpp på sockel

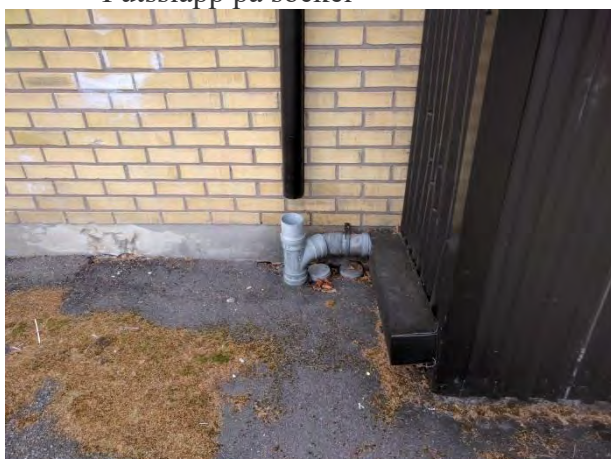

Foto 11 stuprör ej kopplat till markledning

Ytterväggar

Väggar med trästomme med utanpåliggande asfboardskiva samt skalmur av tegel.

- Dubbla träsyllar som ligger högt upp i konstruktionen (YV1+YV9) samt på lättbetongplank.
- Mikrobiella skador har konstaterats på träsyllar 1 av 2 provhål i skalmursyttervägg. Fuktkvoten uppmättes till 11-12 %. Dvs. under kritisk nivå för mikrobiell tillväxt.
- 1 entré är det annan konstruktion med träpanel. Där konstaterades mikrobiella-/rötskador på träsyll. Fuktkvot ca 18-19 % undersida träsyll dvs. över kritisk nivå för mikrobiell tillväxt.

Foto 12 provhål i klassrum YV9

Foto 13 uttaget prov på syll i entre

Golv

Bjälklag av lättbetongplank ovan kryppgrund. Mattor troligen limmade på avjämning/spackelyta. Inga förhöjda fuktindikeringar noterades, utslag mellan 40-60 på mattor.

Kryppgrund

Nedgång via fläktrum mot långsida.

- Lukt av ”jord-/mikrobiell” karaktär i grunden.
- Utfällningar/missfärgningar på mark samt rikligt med diverse spill (organiskt).
- Förekommer både till-samt frånluftsventilation i denna del.
- Fuktkvoten uppmättes till 11-12 %.
- Inga grundventiler noterades, dvs. stängd grund.
- Ej synligt blött på mark.

Foto 14 tilluftskanal i krypgrund

Foto 15 frånluftskanal i krypgrund

Foto 16 lättdetongplank

Foto 17 diverse spill på mark

Huskropp C

Denna del är en tillbyggnad på gympasalsdelen. Okänt när detta utförts, isolerfönster från 1985. Inkluderar omklädningsrum samt musikrum/lilla gympasal.

Invändigt

- Nya PVC mattor finns.
- Inga synliga missfärgningar/fuktrosor noteras.
- Ingen avvikande lukt upplevdes

Ytterväggar

Väggar med trästomme med utanpåliggande asfaboardskiva alt. plywood samt skalmur av tegel. Dubbla träsyllar på drevning med papp. Mikrobiella skador har konstaterats i 1 av 2 provhål. Fuktkvoten uppmättes till mellan 10-13 %. Murtuggor noteras i luftspalt. Synliga mikrobiella skador på plywood mot luftspalt. Ingen avvikande lukt i provhål.

Foto 2 provhål i klassrum YV6

Foto 19 vybild över YV5

Golv

- Diverse plast-/sportmattor på golv
- Troligen grundlagt med platta på mark.
- Okänt om isolering förekommer eller inte under plattan.
- Fuktindikering mellan 60-80 mot plastmattor dvs. normalt till något förhöjt.

Huskropp E

Fristående skolpaviljong med skalmur av tegel. Isolerfönster från 1981.

Ytterväggar

1 konstruktionsingrepp har utförts i yttervägg (YV10). Synliga mikrobiella skador finns mellan gips och plyfa på insida vägg. Låga fuktvärden uppmättes, ca 10-11 %. Mikrobiella analysen påvisar **kraftigt förhöjda halter** mögel på gipspapp samt **förhöjda halter** på övre träsyll.

Foto 20 provhål med synliga skador (syns dåligt på bild)

Bjälklag/krypgrund samt källare

- Undersida bjälklag är skyddsmålat med träskyddsmedel (troligen likt hus F där kloranisoler konstaterats i prov på bjälklag). Ej behandlat inuti bjälklag.
- I grund upplevdes en avvikande kemisk-/jord-/mikrobiell lukt.
- Frånluftsventilation finns i första delen av grunden. Den tycks vara delvis nedmonterad i stora utrymmet. Finns även öppna ventiler i grundmuren.
- Fuktkvoten uppmättes till ca 12-14 % i blindbotten samt bärlinor dvs. under kritisk nivå för mikrobiell tillväxt.
- Spår av gamla läckageskador vid avloppsrör (som bytts ut).
- Mikrobiella analysen av syll påvisar **något förhöjda halter** mögel samt **något förhöjd aktivitet** vilket innebär att en initial tillväxt skett.
- ”Nyare del” under entrédel med blindbotten av spånskivor. Inget synligt avvikande på blindbotten. Fuktkvot mellan 13-14 % uppmättes dvs. under kritisk nivå.
- Putssläpp noteras lokalt i källare
- Förekommer missfärgningar, färgsläpp i innertak (misstänkt äldre läckageskada)

Foto 21 skyddsmålad undersida bjälklag

Foto 22 vent kanaler bortkopplade.

Foto 23 frånluftsdon i grund, ej i drift

Foto 24 bild i bjälklag, ej skyddsmålat

Foto 25 färg/puts läpp i vägg-/takvinkeln

Foto 26 missfärgningar, tecken på tidigare läckage

Vind/yttertak

- Uppstolpat plåttak på låglutande pulpettak (originaltak) med papp.
- Inga direkta avvikelser/otätheter noteras vare sig på yttertaket eller på befintligt papptak

Foto 27 vybild över uppstolpat plåttak

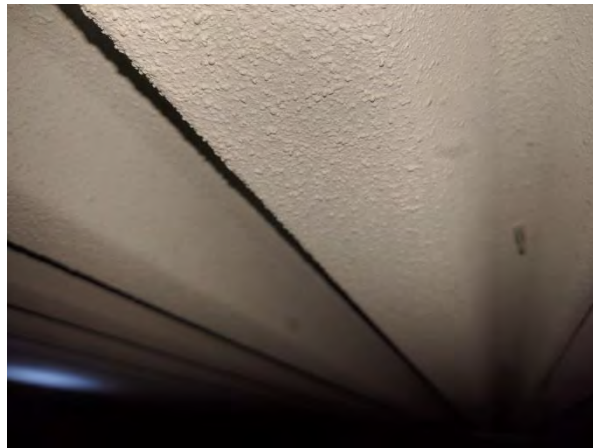

Foto 28 kondensskydd på undersida plåttak

Utvändigt

- Skador finns på plåtdetaljer lokalt.
- Stötfogar finns på tegelfasaden.
- Lokala skador på grundmurar med främst putssläpp samt frostsprängningar där armering blottats.

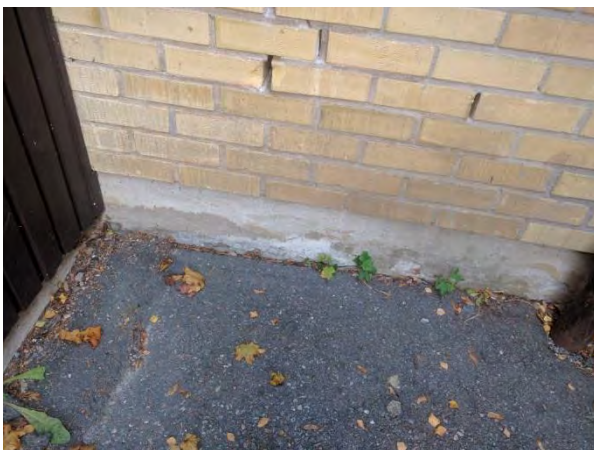

Foto 29 stötfogar samt putssläpp på sockel

Huskropp F

- Fristående skolpaviljong med skalmur av tegel.
- Isolerfönster från 1981.
- Mekanisk frånluftsventilation samt nyare tilluftsventilation med fristående aggregat. Även luftrenare finns installerad.
- Läckage har skett (sker?) vid ventilationskanal vid kök.
- Inga avvikande lukter upplevdes vid besiktningen

Foto 30 inläckage kring vent genomföring

Foto 31 typ av fristående "dammfälla"?

Yttervägg

- 1 konstruktionsingrepp har utförts i yttervägg (YV2).
- Inga synliga skador samt låga fuktvärden.
- Mikrobiella analysen påvisar något förhöjda halter mögel på sylv samt asfaboard.

Foto 32 vybild över provpunkt YV2

Bjälklag/krypgrund

- Undersida bjälklag är skyddsmålat med träskyddsmedel. Träskyddsmedelanalys **påvisar innehåll av kloranisoler.**
- I grund upplevs en svagt avvikande ”kemisk-/mikrobiell” lukt
- Frånluftsventilation finns i krypgrund.
- Ca 12 % uppmättes på trossbotten+bärlina.
- I syll uppmättes 16-17 % fuktkvot (tangerar kritisk nivå för mikrobiell tillväxt).
- Mikrobiella analysen av syll påvisar **förhöjda halter mögel** samt **kraftig förhöjd aktivitet** vilket innebär att skadan är pågående.
- Uttaget prov på trossbotten avger ”mögel-/kemisk lukt”.
- Bjälklag är ej behandlat invändigt.

Foto 33 undersida bjälklag med uttaget prov, träskyddsmedel

Foto 34 tydlig skyddsmålning av undersida bjälklag.

Foto 35 trä ej behandlat i bjälklag vid lucka till krypgrund

Vindsutrymme

- Uppstolpat plåttak på befintligt låglutande pulpettak med överlappande masonitskivor (ingen papp).
- Rikligt med löv/skräp noteras främst kring ventilationsgenomföringar i yttertak med även längs nocken.
- Fuktrosor/tecken på inträngande fukt på masonitskivor främst kring genomföringar genom plåttaket.
- Genomföringar såsom ventkanaler samt elkablar genom originaltaket är otäta.

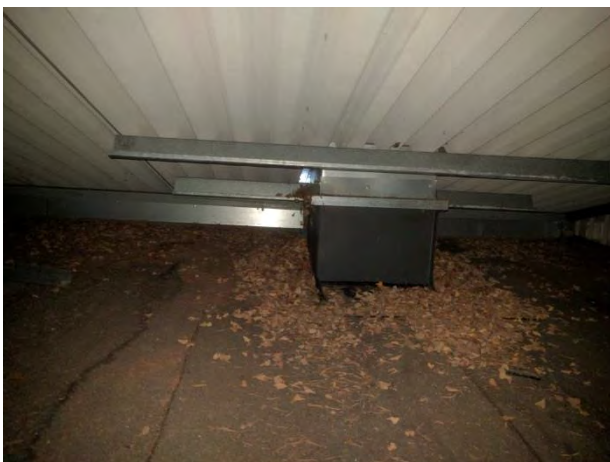

Foto 36 löv kring genomföring

Foto 37 rinnmärken på masonitskivor

Foto 38 vent genomföring, ej ihopkopplad

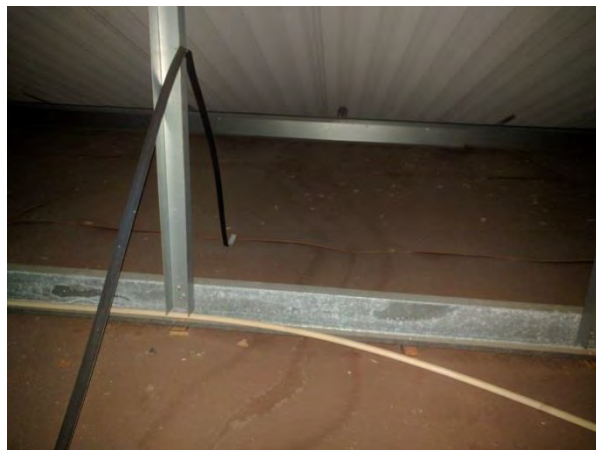

Foto 39 masonitskivor med skarv

Mikrobiell kontroll

Figur 5 ritning över huvudbyggnad med utförda konstruktionsingrepp i golv och väggar

Förklaring till figur 4-6:

YV1-10=konstruktionsingrepp i yttervägg

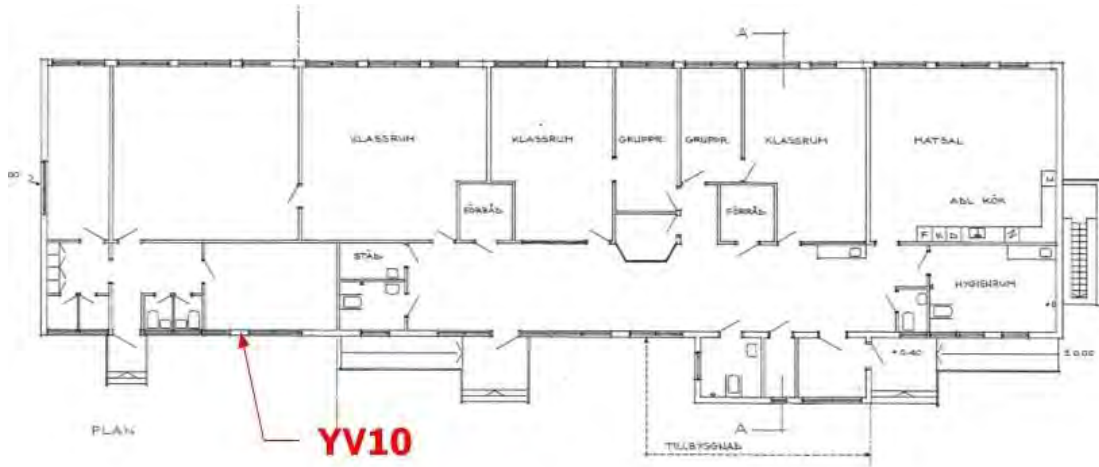
GP1-GP4=provpunkter i golv

Röd text= skadad provpunkt. Synliga mikrobiella skador alt. analyserat material med förhöjda resp. kraftigt förhöjda halter mögel. Åtgärd nödvändig.

Gul text= gränsfall skada. Ej synbara skador samt mikrobiell analys med något förhöjda halter mögel. Bedöms normalt som i behov av åtgärd.

Grön text=Ej skada. Inga avvikelser i provhål samt normala halter mögel på analys.

Figur 6 ritning över hus E med utförd provtagning i yttervägg

Figur 7 ritning över hus F med utförd provtagning i yttervägg

Nedan sammanfattas provpunkterna med analys svar ifrån mikrobiella analyser. Se mer i bilagor från laboratorium.

Tabell 4. Sammanfattning av mikrobiella analyser samt mätningar och okulära iakttagelser i provhål.

Provpunkt	Byggnadsdel	Provbenämning:	Fuktmätning	Synlig påväxt	Mögel	Aktivitet	Fuktskada	Anmärkningar
YV1	B	Övre syll	9-12 %	Nej	Något förhöjt	Något förhöjt	Nej	
		Undre syll	9-10 %	Nej	Något förhöjt	Normalt	Nej	
		Asfaboard	-	Nej	Normalt	Normalt	Nej	
YV2	F	Övre syll	17 %	Nej	Något förhöjt	Något förhöjt	Ja	
		Asfaboard	9-10 %	Nej	Något förhöjt	Normalt		
Krypgrund		Upplag syll	16-17 %	Ja	Förhöjd	Kraftigt förhöjd	Ja	Kloranisoler påvisat
YV3	B	Undre syll		Ja	Kraftigt förhöjd	Förhöjd	Ja	
YV4	A	Syll ytterkant		Ja	Kraftigt förhöjd	Förhöjd	Ja	
YV5	C	Undre syll		Ja	Kraftigt förhöjd	Förhöjd	Ja	
		Invändig plywood		Ja	Kraftigt förhöjd	Förhöjd		
		Invändig gips		Nej	Normal	Normalt		
YV6	C	Undre syll		Nej	Något förhöjt	Normalt	Nej	
YV7	A	Träregel		Nej	Förhöjd	Förhöjd	Ja	
YV8	A	Syll		Nej	Kraftigt förhöjd	Normalt	Ja	
YV9	B	Övre syll		Nej	Kraftigt förhöjd	Något förhöjt	Ja	
		Undre syll		Nej	Kraftigt förhöjd	Något förhöjt		
		Plyfa invändigt		Nej	Kraftigt förhöjd	Något förhöjt		
YV10	E	Övre syll		Ja	Förhöjd	Förhöjd	Ja	
		Inre gipspapp		Ja	Kraftigt förhöjd	Kraftigt förhöjd	Ja	
Krypgrund		Upplagssyll			Något förhöjt	Något förhöjt	Ja*	Troligt innehåll kloranisol.
GP1	A	Bjälke/regel		Nej	Något förhöjt	Normalt	Ja	Avvikande lukt i provhål.
GP2		Träpallning		Ja	Förhöjd	Något förhöjt	Ja	

	A	Bjälke/regel		Ja	Kraftigt förhöjd	Normalt	Ja	
GP3		Bjälke/regel		Nej	Normalt	Normalt	Nej	
GP4		Pallbit		Nej	Normalt	Normalt	Nej	
		träregel		Nej	Något förhöjt	Något förhöjt	Nej	

*troligen innehåll av kloranisoler vilket då bedöms som fuktskada

Kemiska analyser

Prov har tagits ut på undersida bjälklag i hus F pga. misstanke om innehåll av kloranisoler. Se provresultat nedan.

Tabell 5 sammanfattning av analys av träskyddsmedel

Provpunkt	Byggnad	Provbenämning	Innehåll	Bedömning
K1	F, kryppgrund	Bärlina	Klorfenoler, kloranisoler har påvisats.	Avvikande

Utdrag från Eurofins Pegasuslab:

177-2016-09160415. K1. Kryppgrund. Bärlina. Impregneringsmedel i trämaterial

I detta prov har klorfenoler och kloranisoler påvisats. 2,4,6-Triklorfenol och andra klorerade fenoler användes fram till och med 1970-talet som träskyddsmedel. Kloranisoler kan bildas när trämaterial behandlat med impregneringsmedel innehållande klorfenoler, utsatts för fukt och mikroorganismer. Kloranisoler kan lukta starkt även i mycket låga halter. Om man upplever luktproblem i dessa lokaler är det sannolikt att emissioner av ovanstående ämnen är en av orsakerna till luktproblemen.

Bedömning

Hus A+B+C

Mikrobiella skador har konstaterats i 6 av 8 provhål i ytterväggar. Enda provpunkten där ej skador noteras är YV1 i matsal, denna provpunkt ligger bra till sett ur slagregnsbelastning mot fasaden.

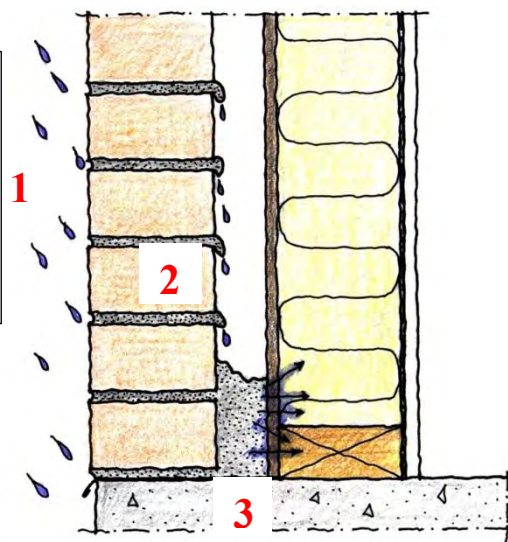
Ytterväggen är en skalmur av tegel med stomme av trä. Vindskiva/vattenavledande skiva har varierat mellan asfaboard, masonit samt plywood.

Väldigt få stötfogar noteras, de flesta fasader saknar helt öppningar. Murtuggor noteras dikt an vindskiva i vissa håll. Denna kombination av ej utdräneringsfunktion samt murtuggor bedöms ha orsakat de flesta skador på träsyllar. Se figur nedan hur en skalmursfasad av tegel fungerar. I enstaka håll har även skadedjursangrepp noteras, där har syll samt vindskiva lokalt varit ”uppättna”.

Figur 8 skiss på skalmur med bedömd skadeorsak

Förklaring figur:

1. Slagregn mot fasad
2. Teglet suger vatten in i luftspalt
3. Murtuggor + ej stötfogar innebär uppfuktade vindskivor samt ev. även syllarna.

Lokalt har även mikrobiella skador noteras i ”uppreglade golvet” i bjälklagskassetterna. Skadan har noterats i provhål mot yttervägg. Annars bedöms det som om trägolvet ha klarat sig relativt bra främst pga. att värmerör ligger i golvet. Detta innebär uppvärmning samt uttorkning av trägolvet. Inga avvikande lukter upplevdes heller i det uppreglade golvet. Dock finns avvikelse i städrummet där kraftigt avvikande lukt av ”jord-/mirkobiell” karaktär upplevdes. Tydliga luftströmmar vid golv-/väggvinkeln noterades. Troligen härstammar lukten från krypgrunden under alt. att skada finns i bjälklaget. Provhål utfördes där avvikande lukt upplevdes (sannolikt orsakat av råttor) dock ej likvärdig lukt som i rummet ej heller så påtaglig.

Delar av krypgrunden har kunnat besiktas. I grund under hus B finns både till-/frånluft i grunden. Grundventiler är igensatta. Inga synliga uppfuktningar på mark eller liknande. Dock finns utfällningar på mark samt rikligt med skräp/organiskt spill dvs. sannolikt mikrobiella skador. Bjälklaget som består av lättbetongplank bedöms som relativt lufttätt

upp mot inomhusmiljön, vilket gör att gamla skador på mark ej bedöms påverka inomhusmiljön i någon större omfattning. Fuktkvoten uppmättes till 11,5 % på trädetalj vilket är under kritisk nivå för mikrobiell tillväxt. Grunden klarar sig bättre på grund av att den är stängd för inkommande varmare luft under sommarhalvåret.

I del A har endast del av grunden kunnat besiktas. Denna nås via fläktrummet vid gymnasalen. I denna del är det betydligt fuktigare. Fuktkvoten uppmättes till ca 18-23 % på trädetaljer. Detta är förväntat med tanke på att denna fungerar som en kryppgrund normalt gör. Dvs. öppna ventiler ut där varmare/fuktigare luft kommer in och höjer RF nivån i grunden. Även synligt blött lokalt på marken.

Det var även en tydlig mikrobiell lukt i denna del samt synliga mikrobiella skador på spill på marken. Bjälklag av betong vilket gör att lufttätheten generellt borde vara god. Dock finns risk vid genomföringar att kontaminerad luft smyger upp till inomhusmiljön. Tydliga luftflöden in i fläktrum från luckan till grunden.

Inläckage har skett ifrån tak i korridor mot klassrumsskeppen. Vindsutrymmet är ej tillgängligt ovanför detta område (pga. låg höjd). Generellt sett så funkar dessa uppstolpade plåttak uppställt på befintliga låglutande papptak dåligt. Framförallt för att yttre plåttaket inte är helt tätt och för att genomföringar utförs genom det gamla papptaket. Det innebär att vid hårt väder med slagregn kan vatten tränga in genom plåttaket (tex. vid rännalar) och rinna in vid genomföringar i gamla papptaket. Erfarenhetsmässigt hinner fukten torka ut i dessa tak innan stora skador uppstår pga. relativt lufttäta konstruktioner där fukten ej stängs in.

Del C bedöms vara platta på mark som byggts till, men detta har ej fastställts. Lokalt har något förhöjda fuktindikationer noteras mot golvbeläggningen vilket innebär risk för nedbrytning av mattlim. Dessa utrymmen är dock främst omklädningsrum, vilket innebär att stadigvarande vistelse ej sker. Förekommer klagomål i dessa rum kan ytterligare kontroll utföras gällande mattorna.

Mikrobiell påväxt på undersida plåttak troligen orsakat av uppsug av varm/fuktig inomhusluft från omklädningsrum/duschrum pga. frånluftsfläkten i gaveln. Dvs. den förstärker övertrycket mot vindsbjälklaget som uppstår under främst vintertid. Den varma luften kondenserar mot plåten.

Slutlig bedömning är att relativt omfattande åtgärder krävs för att säkerhetsställa en god inomhusmiljö i byggnaderna. Främst då åtgärda mikrobiellt skadade ytterväggar.

Hus E & F

Konstruktionsingrepp har utförts i yttervägg. Synliga mikrobiella skador mellan invändig gipsskiva samt plywood i hus E. Troligen har fuktigt material byggts in i väggen. Ingen plastfolie noteras i yttervägg dvs. inget lufttätt skikt. Inga synliga skador på syll eller vindskiva likt hus A.

Största skillnaden i hus E och F är att stötfogar finns i tegelmuren vilket medger utdränning från väggen.

I hus F noterades inga synliga skador i yttervägg. Den mikrobiella analysen påvisar ”något förhöjda halter” i vägg vilket innebär att en initial påväxt startat. Denna bedöms dock ej som i behov av åtgärd.

Husen har krypgrund med träbjälklag där undersida är skyddsmålade. Analys av träskyddsmedel påvisar innehåll av kloranisoler (påvisat i hus F bedöms som likvärdigt i hus E) vilket ofta upplevs som liknande ”mögellukt”. Prov på syll i krypgrunden i hus F påvisar även mikrobiella skador. I båda grunderna upplevdes en likvärdig ”kemisk-/mikrobiell” lukt vilket sannolikt härstammar från träskyddsmålade trämaterialen.

I hus F finns frånluftsventilation i grunden med stängda grundventiler, vilket minskar risken för luftströmmar upp till inomhusmiljön. I hus E har ventilationskanaler monterats ned, oklart varför. Bedömningsvis så finns det stor risk för påverkan på inomhusmiljön då träbjälklag generellt är lufttöta. Ev. lukt kan även tränga upp via diffusion (dvs. ej pga. luftströmmar).

I hus F förekommer klagomål på inomhusmiljön (vanliga symtom såsom rinnande ögon, klåda etc.) Luftrenare finns även installerade.

Undertecknads bedömning är även att ventilations utformning är bristfällig (ej avsedd) för vissa utrymmen där personal vistas.

Generellt är material/konstruktioner med innehåll av kloranisoler svårare än ”vanliga” mögelskador att sanera/åtgärda. Detta då kloranisoler luktsmittar intilliggande material (främst porösa) samt att människan kan känna väldigt låga halter av detta ämne (låg luktröskel).

Taken är likvärdiga som övriga hus dvs. uppstolpade plåttak på befintliga låglutande papptak. Hus F skiljer sig dock från övriga pga. masonitskivor istället för takpapp (innebär ej tätt skikt). Det är även i detta hus som inläckage förekommer vid ventilationskanaler i kök. För att åtgärda detta krävs antingen att plåttaket tätas så att det blir helt tätt alternativt att det låglutande taket görs tätt. Som det är nu så är inget av takkonstruktionerna helt täta.

Uppsala 2016-10-18
AK-konsult Indoor Air AB

Josua Klingberg

Mattias Brandt
Granskad av

Tel: 018-50 37 37
Josua.klingberg@akkonsult.com

Bilagor

1. Bilaga 1 konstruktionsingrepp Hammarskolan	10 sidor
2. Mikrobiell analys, Anozona nr:16-114-1222--1223	2 sidor
3. Mikrobiell analys, Anozona nr:16-114-1257--1262	7 sidor
4. Mikrobiell analys, Anozona nr:16-114-1371	1 sida
5. Träskyddsanalys, Eurofins nr:177-2016-09160415	4 sidor

Sektor Samhälle Verksamhet Växande

NYTTJANDERÄTTSAVTAL

Fastighet:	Börstil 1:13, del av	
Markägare:	Östhammars kommun	212000-0290
Nyttjare:	Östhammars Brukshundsklubb	814400-2030
Område:	Enligt bifogad kartbilaga	
Ändamål:	Skötsel och tävlingsverksamhet med hundar.	
Upplåtelseid:	2022-06-01 - 2027-05-31. Avtalet förlängs med ett år om inte uppsägning företagits 9 månader innan löpande avtalstids utgång.	
Avgift:	För upplåtelsen betalar Nyttjaren 5 000 kronor årligen. Avgiften ska indexuppräknas med 359.80 (mars 2022) som bastal.	
Ledningsrätt:	Nyttjaren medger markägaren, eller annan i dennes ställe, rätt att anlägga och vidmakthålla mark- och luftledningar. För det potentiella intrånget utgår ingen ersättning.	

ÖSTHAMMARS KOMMUN**Östhammars Brukshundsklubb**

.....
Datum och ort för underskrift

.....
Datum och ort för underskrift

.....
Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande

.....
Ulrika Skog

.....
Datum och ort för underskrift

.....
Datum och ort för underskrift

.....
Marie Berggren
Verksamhetschef Växande kommun

.....
Christina Nilsson

ARRENDEAVTAL

Jordägare Östhammars kommun

Arrendator Östhammars Brukshundsklubb
c/o Rune Östman, Barköbro, Norrskedika,
742 00 Östhammar

Arrendeställe Det område av Börstil 1:1 vilket finns rödmarkerat på en till detta avtal hörande kartbilaga.

Ändamål Skötsel och tävlingsverksamhet med hundar.

Arrendetid 1/7 1982 -- 30/6 1992. Avtalet förlängs med 1 år i sänder därest uppsägning ej skett senast 3 månader före uppsägningsdatum den 30 juni.

Ersättning Ersättning skall ej utgå på annat sätt än att arrendatorn skall vara skyldig att hålla arrendestället i snyggt och prydligt skick. Vid uppsägning av avtalet skall, om jordägaren så påfordrar, arrendatorn kostnadsfritt återställa arrendestället i ursprungligt skick.

2 ex Detta arrendeavtal har upprättats i två exemplar, ett för vardera parten. Avtalet må ej intecknas.

Östhammar 1982-10-01

Östhammar 1982-10-17

För ÖSTHAMMARS KOMMUN

För ÖSTHAMMARS BRUKSHUNDSKLUBB

.....
Arne Hansson

.....
Rune Östman

.....
Lars Åke Olofsson

Bevittnas:

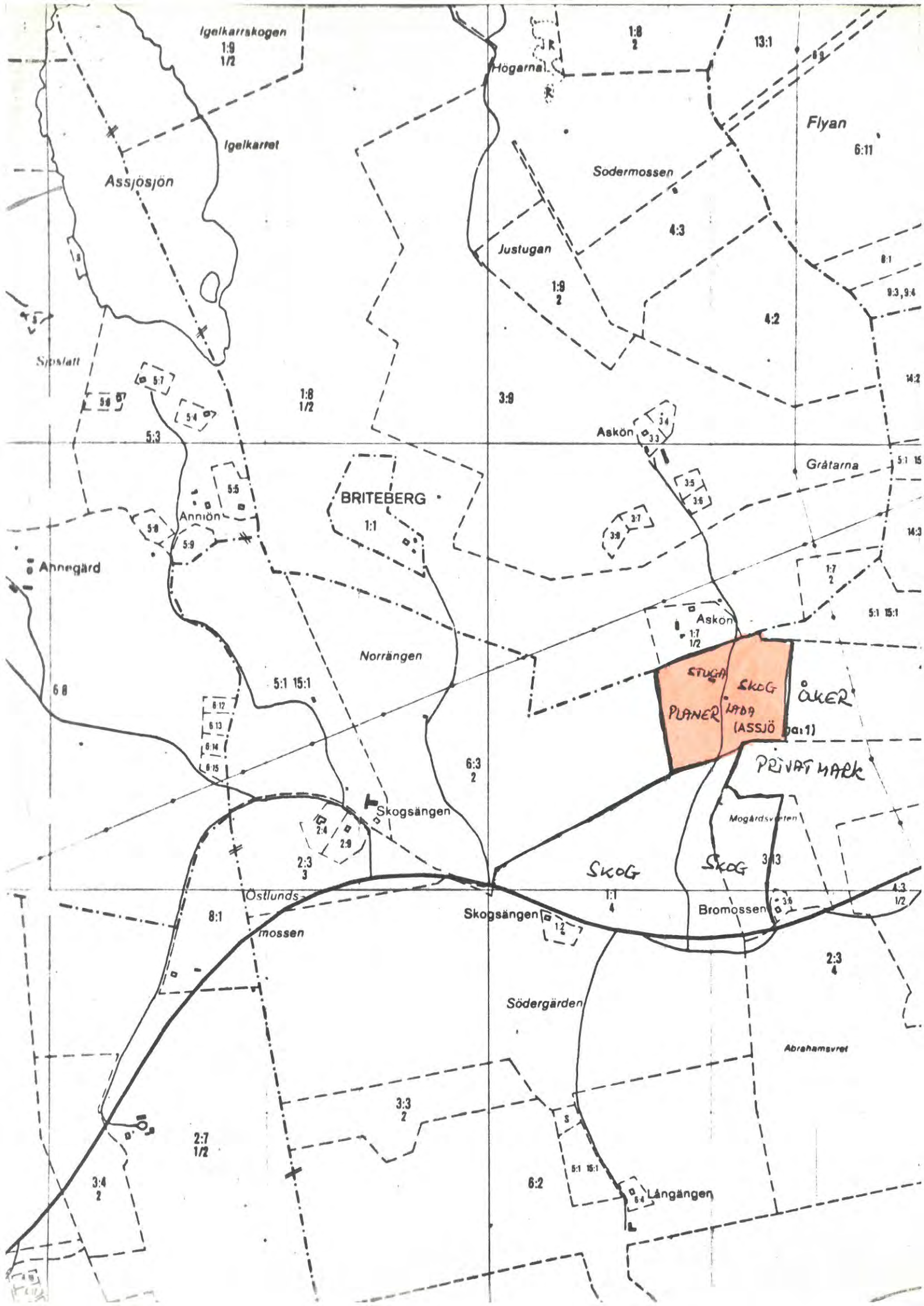
Bevittnas:

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

Kommunstyrelsen

Justering av
koncessionsområde

§ 204

Dnr 108/75

000/529

Från länsstyrelsen förelåg en remiss av en framställning från Björklinge elektriska distributionsförening om justering av gräns för koncessionsområde.

På förslag av kommunalrådsberedningen beslöt kommunstyrelsen

att uttala att kommunen icke har något att erinra mot den av Björklinge elverk ek.för. begärda justeringen av gränsen mot Frösåkers eldistributionsförenings koncessionsområde.

Upplåtelse av
markområde för
hunddressyr

§ 205

Dnr 140/75

037/219

Från Östhammars brukshundsklubb förelåg en framställning om upplåtelse av markområde för hunddressyr.

På förslag av kommunalrådsberedningen beslöt kommunstyrelsen

att med förbehåll för jakträttsinnehavaren och vägsamfällighetens medgivanden till Östhammars brukshundsklubb utan avgift tills vidare upplåta det område av kommunen tillhörig mark i Börstil, som markerats å en till denna paragraf hörande kartbilaga.

Förutsättningar:

1. Brukshundsklubben anger områdets gränser å karta, som överlämnas till kommunen.
2. Brukshundsklubben inhämtar jakträttsinnehavarens och vägsamfällighetens medgivanden till upplåtelsen.
3. Om så erfordras får klubben avverka buskar men däremot icke träd å området.

Antagande av
tjänstemanna-
stadga

§ 206

Dnr 98/75

021/900

På förslag av personal- och organisationsutskottet och med tillstyrkan av kommunalrådsberedningen beslöt kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att med upphävande av tidigare fastställd tjänstemannastadga TST - från den tidpunkt, då den nya stadgebestämmelserna träder i kraft för tillämpning-fastställa den nya TST 74.

Justeringsmännens sign

H. K.

S

B

Utdragsbestyrkande

Östhammars
brukshund-
klubb

§ 497

Dnr 140/75

037/219

Östhammars brukshundklubb hade gjort framställning om utökning av det område i Börstil, som klubben disponerar för sin verksamhet.

På förslag av arbetsutskottet beslöt kommunstyrelsen

att medge att Östhammars brukshundklubb får utöka det område som klubben disponerar på kommunens mark i enlighet med en till detta ärende hörande kartbilaga.

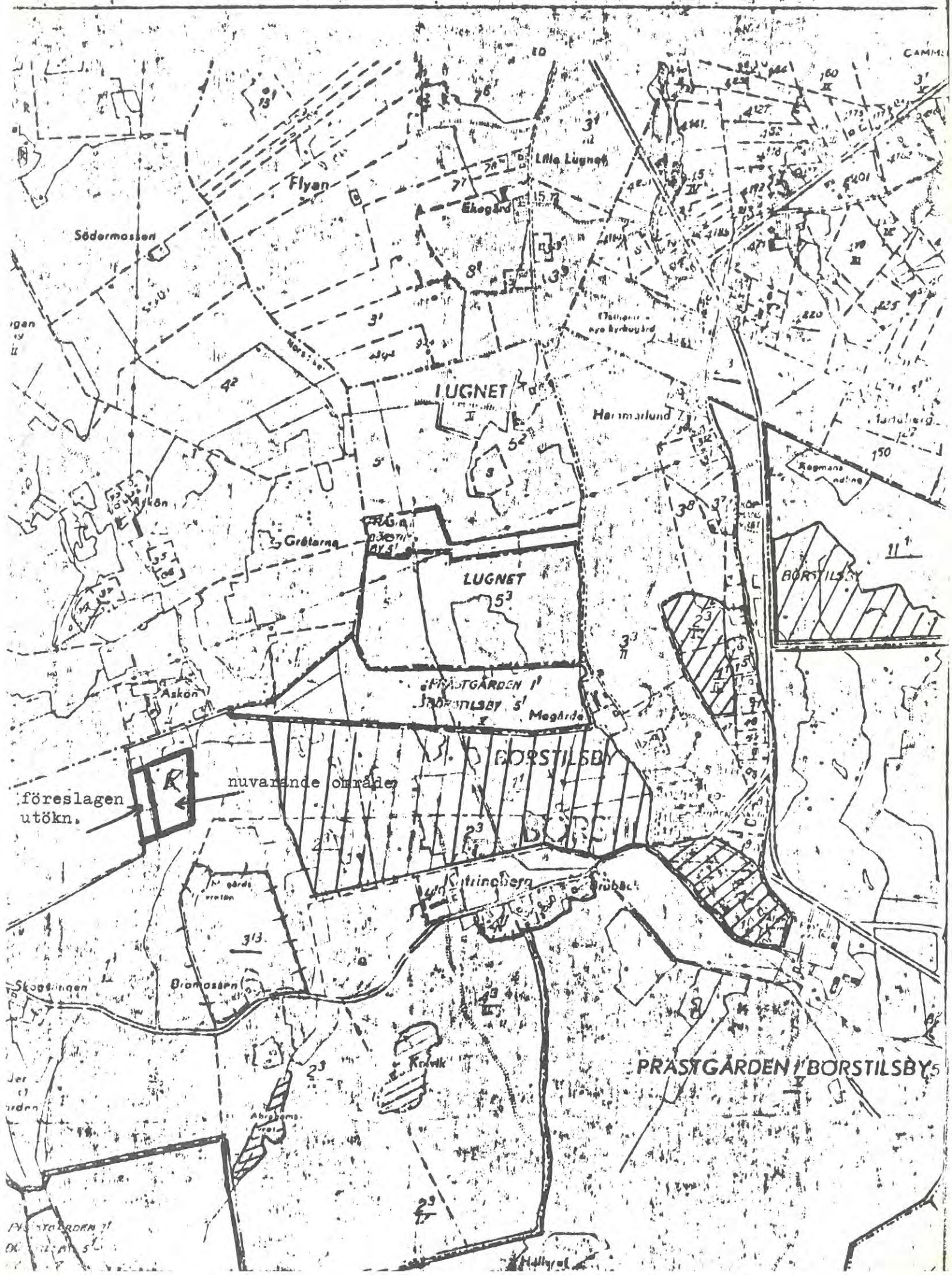
-12 -01

Kopia till:
Östhammars brukshundklubb
H. Nilsson

Utdragsbestyrkande

M. B. Nilsson

föreslagen utökn.

nuvarande område

LUGNET

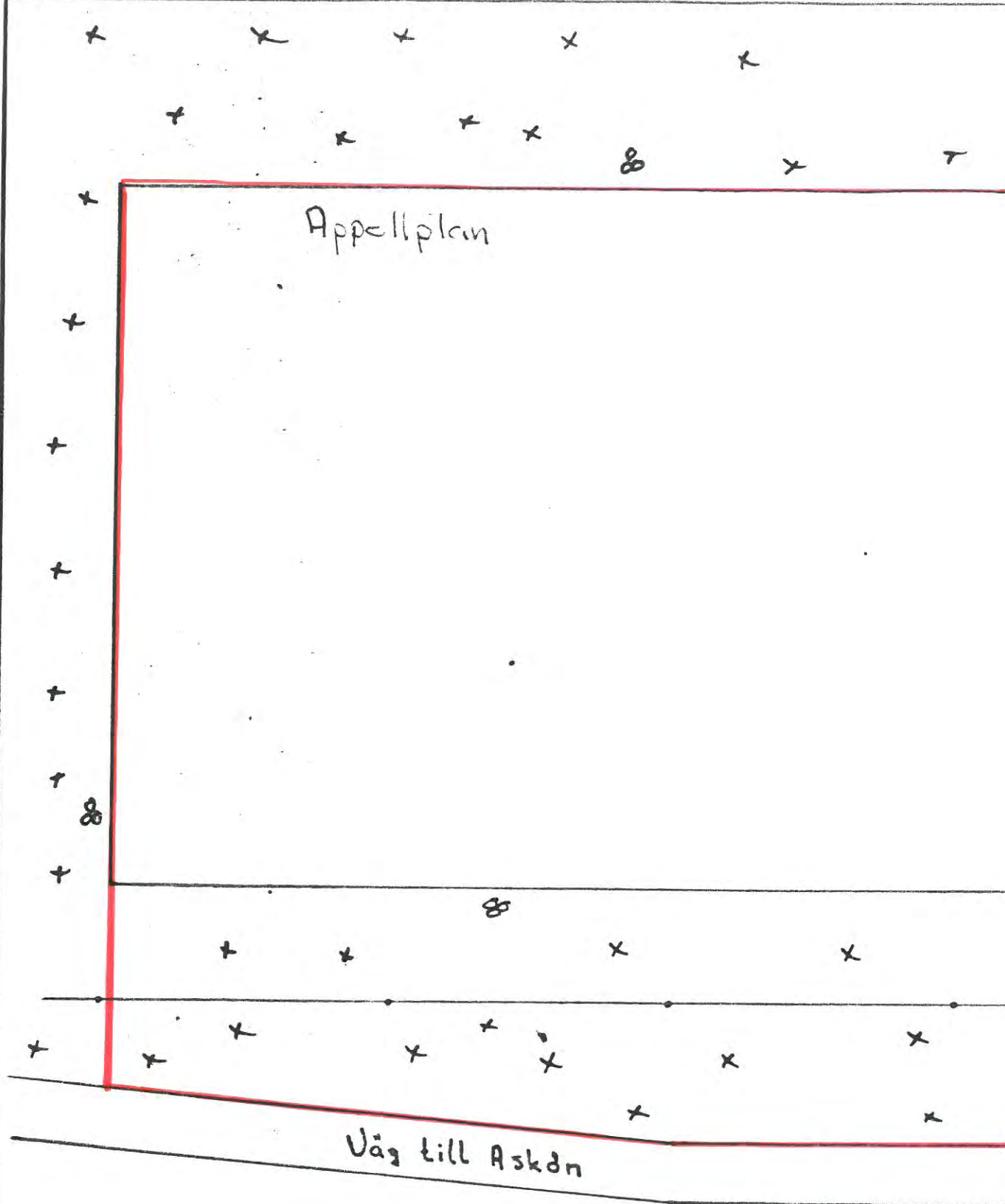
LUGNET

PRÄSTGÅRDEN I
BORSTILSBY

BORSTILSBY

PRÄSTGÅRDEN I BORSTILSBY

Situationsplan

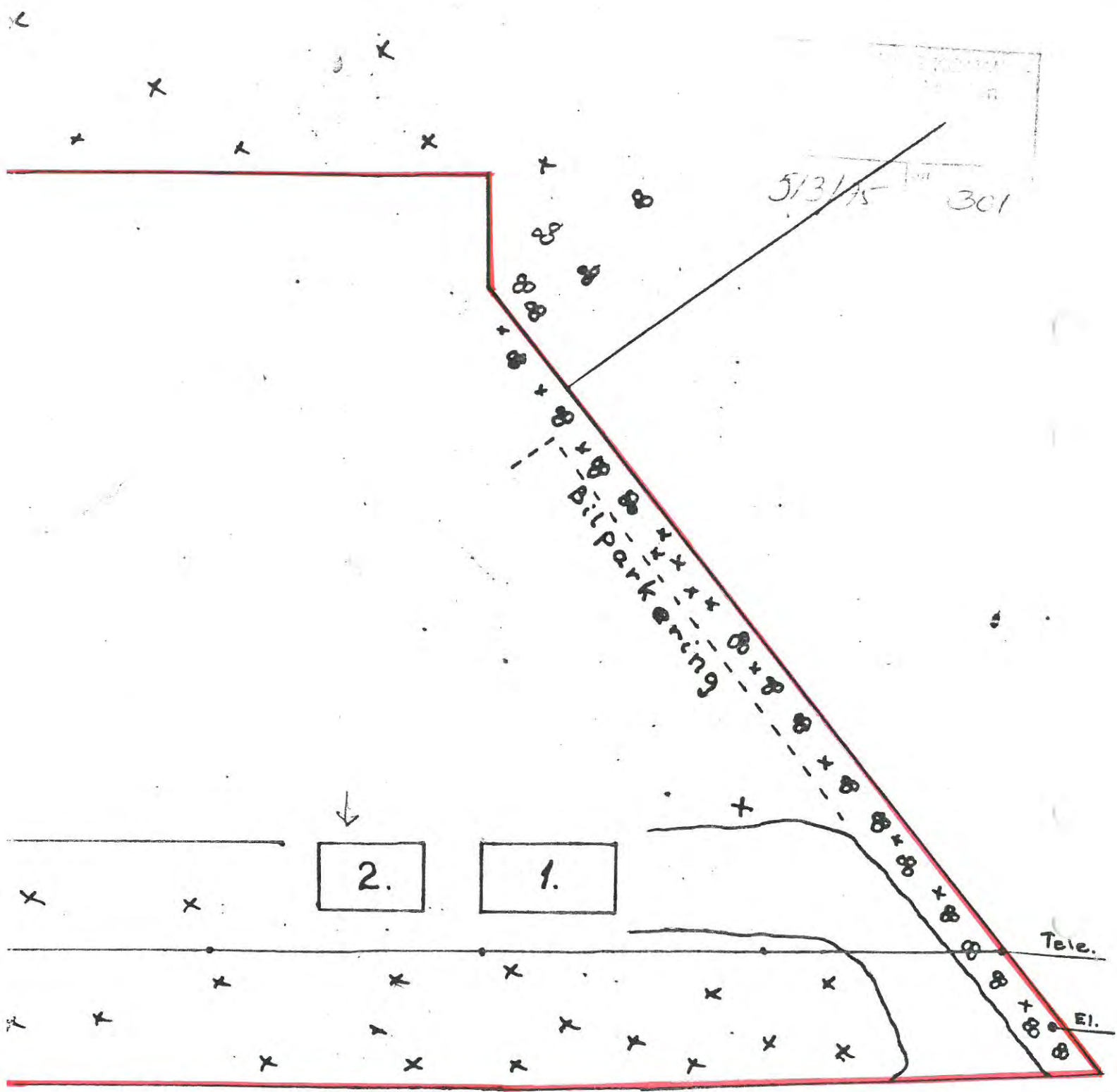

Svenska Brukshundklubben
SBK-U

I. Adén

1984 03 11

skala 1:400

~~BEARB. BITNOR~~
LÖNNER
1984/8

1. KLUBBSTUGA.
2. FÖRRÅD, ARBETSNUM.
2. TOALET, HANDIKAPANPASSAD.

LÄGENHETSARRENDE

Jordägare: Östhammars kommun, Box 66, 742 00 Östhammar

Arrendator: Östhammars hundungdom,
~~Svenska Brukshundklubben Ungdom~~, Albrektsg 15, 742 00 Östhammar.

Arrendeställe: Det område på 5000 m2 av Börstil 1:11 vilket finns rödmarkerat på en till detta avtal hörande kartbilaga.

Ändamål: Arrendestället får användas som mark för uppsättande av klubbstuga. Verksamheten som skall bedrivas på arrendestället är skötsel och tävlingsverksamhet med hundar.

Arrendetid: Arrendetiden utgör 1 år räknat från tillträdesdagen som är 1984-06-01. Därefter förlängs arrendetiden med 1 år i sänder om uppsägning ej sker senast 6 månader före arrendetidens utgång.

Ersättning: Ersättning skall ej utgå på annat sätt än att arrendatorn skall vara skyldig att hålla arrendestället i snyggt och prydligt skick. Vid uppsägning av avtalet skall, om jordägaren så påfordrar, arrendatorn kostnadsfritt återställa arrendestället i ursprungligt skick.

Upplåtelse: Utan jordägarens skriftliga medgivande får arrendatorn inte upplåta nyttjanderätten till arrendestället eller del av detta.

Förbud mot överlåtelse: Arrendatorn får icke överlåta arrenderätten eller eljest sätta annan i sitt ställe utan skriftligt medgivande från jordägaren.

Arrendeställets skick: Arrendestället utarrenderas i det skick det befinner på tillträdesdagen. Arrendatorn är skyldig att alltid hålla arrendestället i ett vårdat skick.

Byggnader: Arrendatorn äger ej rätt att utföra ny-, till- eller ombyggnad på arrendestället utan jordägarens skriftliga medgivande.

Hänvisning till jordabalken: I övrigt gäller vad som i 7 och 8 kap jordabalken eller eljest i lag stadgas om lägenhetsarrende.

Detta lägenhetsarrendeavtal har upprättats i två likalydande exemplar, där parterna tagit var sitt.

Östhammar 1984-08-15

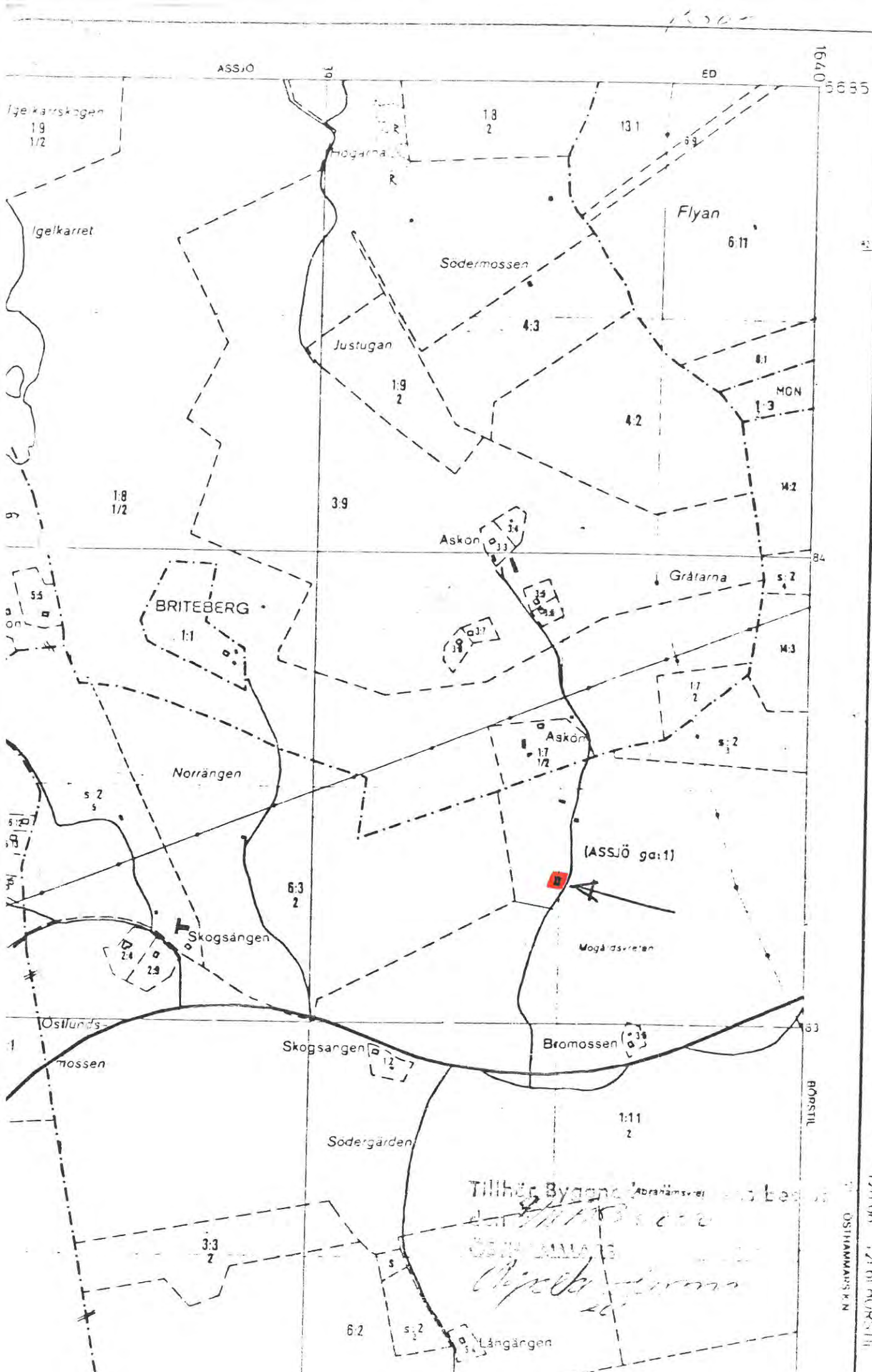
Östhammar 1984-08-13

ÖSTHAMMARS KOMMUN

SVENSKA-BRUKSHUNDKLUBBEN-UNGDOM
ÖSTHAMMARS HUNDUNGDOM

Arne Hansson

Håkan Wikman

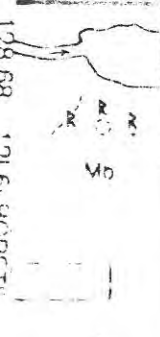
REK

Lan
Kommun
Delning
Fastig

+ + +
- - -
- # -
- + -
- - -
- + -
- # -
- - -
- + -
- # -

HAGA

Ann	Ev
1:2	Block
1/2	Omänd
1:2A	Sampl
1:2B	Sampl
(1:2)	Sampl
(1:3)	Sampl
1:4	Fastig
s:2	Sampl
fs:3	Fästess
ga:4	Gården
Lr	Ledning
Serv. Sv	Servitut
Ny	Nyttan
s	Aggron
d	Delat or
< >	Sampl

Tillhör Byggnads AB
 ABRAHÄMSVÄG
 121 GR
 ÖSTHAMMARSKEN
 129 GR

Askön 113

Önskat avtalsområde
Östhammars
Brukshundkubb

1:13
1

3:6

1:7
1

Vision och Tillväxtstrategi för Östhammars Kommun med sikte på 2035

Alla i Östhammars kommun ska känna trygghet, trivsel och framtidstro.

Det gäller kommunmedborgare, verksamhetsutövare och besökare. Hela Östhammar ska utvecklas med sin samtid på ett varsamt och respektfullt sätt. I vår kommun växer livskraft fram både i stad och på landsbygden. Östhammar 2035 är en kommun som målmedvetet arbetar med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Kommunen erbjuder en väl fungerande samhällsservice, arbete och bostäder. Gemenskap, öppenhet, tolerans och levande kultur är också beskrivande för kommunen. Människor känner tillit till varandra - det skapar trygghet.

”Östhammar har otroligt många unika tillgångar och ett näringsliv som står inför nya betydande investeringar. Verkstadsindustri i världsklass, Forsmark, kommande slutförvar och flygbränslefabrik, nyöppnad gruva i Dannemora, egen hamn och en stark besöksnäring bildar grunden för ett tillväxtkluster av nationell rang. Med en välförankrad strategi för framtiden kan Östhammar och andra aktörer ta itu med de förutsättningar som måste vara på plats för att stödja utvecklingen. Skolan och kompetensförsörjningen är nyckelfrågor i detta arbete.” **Tomas Stavbom, regionchef Stockholms Handelskammare i Uppsala län**

Med Östhammars kommun menar vi i denna text hela det geografiska området som kommunen utgör – från Skoby i sydväst till Öriskärs fyr i nordost. Det är vi som bor, besöker och bedriver verksamhet i kommunen som avses och genom hela dokumentet kommer vi för enkelhetens skull benämna detta för Östhammar. Det är alltså ingen särskild del eller ort i kommunen som avses – och det är inte heller den kommunala organisationen.

Innehållsförteckning

Östhammar och omvärlden	4
Huvudstadsregionens möjligheter	6
Digitalisering	8
Utbildning och arbetsmarknad	8
Ekonomisk hållbarhet - en kommunal ekonomi i balans	9
Trygghet, trivsel och framtidstro - vision för Östhammar 2035	9
Mål	10
Vägledande principer för genomförandet av insatser inom Tillväxtstrategin	12
Etablera långsiktiga samarbeten	12
En strategi för hela kommunen	12
Att ta ledartröjan och att proaktivt styra samhällsinvesteringar	12
Satsningar inom förskola, skola som möter behov och höjer attraktiviteten	13
Vi vågar prioritera våra vägval	13
Pendla och res effektivare	14
Förhållningssätt till samverkan	17
Handlingsplanen	17
Kommunikation	17

Megatrenderna utmanar befintliga livsförutsättningar och påverkar oss som bor och verkar i Östhammar. Med några knapptryck i mobilen kan vi beställa varor eller tjänster från världens alla hörn.

Östhammar och omvärlden

Vår omvärld har de senaste årtiondena drivits av några viktiga megatrender. Det är framförallt globalisering, urbanisering och digitalisering. Megatrenderna utmanar befintliga livsförutsättningar och påverkar oss som bor och verkar i Östhammar. Med några knapptryck i mobilen kan vi beställa varor eller tjänster från världens alla hörn. Konkurrensen mellan företag ökar med tydligare pristransparens och digital marknadsföring vilket bl.a. leder till att utbud och valfrihet ökar för den enskilde.

Pengar har på relativt kort tid blivit digitala. Vi köar inte längre i en kassa för att betala en räkning. Många av systemen i vårt samhälle utvecklas också. Samtidigt är det viktigt att vi inte förlorar det som vi också sätter värde på från det Östhammar vi hade innan mobiltelefonens introduktion. Många står också idag utanför den digitala världen och det Östhammar vi vill se imorgon är inkluderande. I snabb takt måste vi alla bli mer digitala för att få vardagen att fungera. Arbetskraft och företag och offentliga organisationer måste bli allt mer värdeskapande. Det ställer krav på var och en av oss att ta ansvar för sin egen utveckling och förkovran.

Hållbarhet i sina olika dimensioner, ofta uppdelade i ekonomiska, sociala och ekologiska, är ramverket för långsiktig förmåga att leva ett gott liv på jorden. Det sätter ramarna för hur vi ska leva våra liv och skapa ett högt välbefinnande på ett hållbart sätt. Vi i Östhammar måste bidra på det sätt vi kan i vardagen så att vi och våra barn känner framtidstro. Insikten om att vi måste bli bättre på att hushålla med ändliga resurser ställer krav på förmågan att väga av olika intressen mot varandra och göra kloka val. Våra gemen-

samma resurser måste användas på ett medvetet och överlagt sätt såväl idag som i morgon.

Östhammars erbjudande är trygghet, trivsel och framtidstro i attraktiva livsmiljöer. Vi välkomnar fler Östhammarsbor och tackar de som bidragit till utvecklingen av vårt samhälle men väljer att fortsätta sitt liv på annan plats. Vi ser dem som ambassadörer för Östhammar. Vi gläds åt att vi kan bo här men resa till ett jobb i vår arbetsmarknadsregion, eller i världen. Eller vara värdeskapande digitalt på distans.

De senaste åtta åren har en långsiktig tillväxtstrategi vuxit fram i kommunen. Den har visat positiva effekter men behöver en uppdatering med de utmaningar som också belysts under dessa år. Flyktingströmmar, utmaningar med vatten- och avloppsnät, en ambition med högre kvalitet i skolan och ett ökat intresse för att flytta in till kommunen för att nämna några. Nu förnyas strategin i en andra upplaga. Tillväxtstrategin är en strategisk kompass för prioriteringar och kompletteras och kompletteras av andra styrdokument.

Huvudstadsregionens möjligheter

Huvudstadsregionen med Stockholms som nav har under ett antal år varit en av de mest expansiva huvudstadsregionerna i Europa givet sin storlek. Det skapar förutsättningar på olika sätt för att hela Sverige ska leva.

Uppsala växer allt närmare Stockholm i många sammanhang. Det finns administrativa gränser men inom den magiska timmen i restid kan många röra sig i regionen och bidra till innovation, utbilda sig, jobba eller njuta av sin fritid i regionen. Uppsala räknar med att växa med 100 000 invånare de närmaste 30 åren. Hållbar tillväxt är ledorden när Uppsala påbörjat sin satsning med flera nya stadsdelar och ännu bättre pendlingsmöjligheter. Uppsalas utveckling har stor betydelse för Östhammar, liksom vårt samarbete i regionen. Båda kommunerna kompletterar varandra med jobb, attraktiva livs- och boendemiljöer, fritidsboende och rekreation.

Arlanda är huvudstadsregionens port mot världen. Flygtrafiken är en viktig för många exporterande företag i regionen. Varuflöden är centrala både i specialiserad godsflygtrafik och i plan för passagerartrafik. På och runt Arlanda sker en långsiktig utveckling av näringslivet vilket gynnar huvudstadsregionen och Sverige. Arlanda,

Märsta och Knivsta kommer att förbättra sin koppling mot Uppsala med fyrspåret vilket också förbättrar Östhammars närhet till dessa målpunkter i regionen. Därför är bl.a. slutförandet av väg 288 av högsta vikt liksom en kollektivtrafik där trafikanterna upplever att man kan åka kollektivt på ett bra sätt vid den tiden man behöver mellan platserna man ska. Då kommer fler att välja kollektivtrafiken och vi knyter ihop regionen.

Bostadsmarknaden i regionen utvecklas ständigt. Nyproduktionstakten är i flera delar hög men det blir också prisbilden. Intresse ökar för fler att bosätta sig i bra lägen allt längre från Stockholm och i större bostad utanför Uppsala men ändå jobba i regionen. Detta är en av Östhammars viktigaste möjligheter.

Det är svårt att rekrytera arbetskraft till yrken med eftergymnasial utbildning, som ingenjörer, lärare och socialsekreterare och det råder brist

på personal inom vården. Bland yrkesverksamma inom vård och omsorg, men även inom bygg, är det många som söker sig till Uppsala för arbete. Utpendlingen är fortsättningsvis större än inpendlingen, men den senare ökar även från grannkommuner som Tierp och Norrtälje. Stockholms lokala arbetsmarknadsregion växer från 37 till 52 kommuner när allt fler drar nytta av bättre förutsättningar för distansarbete och arbetspendling till Stockholm.

Även rörligheten är viktig för en dynamisk arbetsmarknad. I en kommun präglad av landsbygd, små tätorter och städer behöver förutsättningarna för kommunikation (både fysiskt och digitalt) vara stark för att platsen ska vara attraktiv som bostadsort, för arbete och företagande.

Östhammars kommun har under 2010-talet i princip nått sitt tillväxtmål för befolkningen som vid utgången av 2020 uppgick till 22 250 invånare. Ökningen har framför allt skett till följd av ett stärkt inrikes flyttnetto och en stabil invandring. Även födelsenettet (skillnaden mellan antalet födda och antalet avlidna) har stärkts på senare år, men utmanas av en åldrande befolkning och sannolikt stigande dödstal kommande år.

Östhammar har blivit en tillväxtkommun med de utmaningar det för med sig vad gäller kommu-

nal infrastruktur och service. Vi ser också effekten av urbanisering. Befolkningen växer i Stockholmsregionen under 2020-talet. Tillväxten drivs av födselar och invandring och fler äldre över 80 år förändrar och höjer kraven på den offentliga finansierade välfärden. I Stockholms län är de inrikes utflyttarna fler än inflyttarna i de flesta åldersgrupper. Men även i Östhammar ökar andelen av befolkningen som vill bo i våra tätorter. Det är tydligt att målgruppen unga familjer även kan attraheras av boende på landsbygden – men det samtidigt tydligt att konkreta insatser behöver sättas i verket. Fiberutbyggnad, kollektivtrafik, avstyckning av tomter och VA-lösningar är viktiga faktorer att förbättra för våra invånare.

Nettoinflyttning sker främst i familjeåldrarna och därmed också av barn/ungdomar. På senare år har det även skett en betydande nettoinflyttning i medelåldrarna 50 - 69 år till kommunen. Flyttnettot, framför allt inrikes gentemot övriga landet, är en viktig indikator på kommunens attraktivitet som livs- och boendemiljö och behöver vara positiv för att önskad befolkningstillväxt ska ske. Bostadsbyggandet är en avgörande komponent för att öka inflyttningen till kommunen, men det finns också utrymme inom det befintliga bostadsbeståndet. Exempelvis i småhus där det idag bor en eller två personer men som förr eller senare kan komma att hysa en hel familj.

Även rörligheten är viktig för en dynamisk arbetsmarknad. I en kommun präglad av landsbygd, små tätorter och städer behöver förutsättningarna för kommunikation (både fysiskt och digitalt) vara stark för att platsen ska vara **attraktiv som bostadsort, för arbete och företagande.**

Digitalisering

Att ha tillgång till snabb datatrafik är en konkurrensfördel. Teknikutvecklingen är snabb. Fiber och 5g blir viktiga verktyg för att kunna vara uppkopplad i kommunens alla hörn. Artificiell intelligens (AI) bidrar till en automatisering som skapar nya yrken och fasar ut eller kompletterar arbetsuppgifter i befintliga jobb. Tjänstesektorn digitaliseras allt mer. Branscher som fintech expanderar och digitaliseringen främjar framväxten av en delningsekonomi som förändrar befintliga branscher. Den accelererande digitaliseringen i Coronakrisens fotspår förändrar förutsättningarna för arbetslivets organisation och skapar nya tillväxtpotentialer i branscherna som levererar digitaliseringslösningar. Men kompetensbrist riskerar att dämpa den digitaliseringsdrivna tillväxten.

Östhammars kommun har en viktig roll som möjliggörare för dem som skall bygga ut trafiken, bl.a. genom smidiga tillståndsprocesser, så att fler får tillgång till snabb datatrafik. Teknikutvecklingen ställer också krav på att kommunen digitaliseras så att myndighetsutövning och medborgar- och företagarkontakter sker smidigt och effektivt.

Utbildning och arbetsmarknad

Allt högre krav på kompetens ställer krav att det finns utbildningssystem med hög kvalitet. För att uppnå egen försörjning, som anställd eller egen företagare, krävs utbildningar med hög kvalitet som är anpassad till framtidens krav på arbetsmarknaden. Östhammars ambitioner i utbildningssystemet måste öka, både inom teoretiska och praktiska ämnen. I Östhammar är målet att eleverna lämnar skolan med fullständiga betyg. Sedan behöver vi arbeta med att öka genomsnittsbetygen för de som lämnar gymnasieskolan för att öka möjligheterna till eftergymnasiala studier för fler.

Ca fyra av tio av de befintliga arbetstillfällena är inom yrken som vanligtvis kräver eftergymnasial utbildning, medan endast 22 procent av befolkningen i åldrarna 16 - 74 år har sådan utbildning (37 procent i riket), medräknat eftergymnasial utbildning kortare än tre år.

Yrkesgruppen ingenjörer och tekniker, som har ökat avsevärt under sedan 2014, kräver vanligtvis högskoleutbildning eller motsvarande.

Ekonomisk hållbarhet - en kommunal ekonomi i balans

Den kommunalfinansiella ställningen påverkar givetvis förutsättningarna att möta och styra tillväxten. Det är därför också viktigt att tydligt beskriva de ekonomiska förutsättningarna och utifrån detta även precisera några av de vägval som blir viktiga i genomförandet av strategin. De största finansiella utmaningarna bedöms vara dels balansen mellan intäkter och kostnader, dels det mycket stora investeringsbehovet i infrastruktur (bl.a. VA) och fastigheter. Läger vi därtill nya investeringar och kostnader som naturligen kommer med ökad tillväxt, så är det lätt att förstå att prioriteringar och goda förhandsanalyser är nödvändiga.

Kommunens ekonomiska läge gör det både nödvändigt och viktigt att öka den geografiska koncentrationen av offentlig service för att långsiktigt klara dagens och morgondagens kommunalekonomiska utmaningar.

Trygghet, trivsel och framtidstro - vision för Östhammar 2035

I Östhammar är visionen *"alla i Östhammars kommun ska känna trygghet, trivsel och framtidstro"*. Det gäller kommunmedborgare, verksamhetsutövare och besökare. Hela Östhammar ska utvecklas med sin samtid på ett varsamt och respektfullt sätt. I vår kommun växer livskraft fram både i stad och på landsbygden.

Östhammar 2035 är en kommun som målmedvetet arbetar med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Kommunen erbjuder en väl fungerande samhällsservice, arbete och bostäder. Gemenskap, öppenhet, tolerans och levande kultur är också beskrivande för kommunen. Människor känner tillit till varandra - det skapar trygghet.

Allt högre krav på kompetens ställer krav på att det finns **utbildningssystem med hög kvalitet.**

Mål

De effekter som tillväxtstrategin ska åstadkomma är att vi

1. ser en livskraft i både stad och på landsbygden
2. är en hållbar kommun – ekologiskt, socialt & ekonomiskt
3. erbjuder en fungerande samhällsservice, arbete och bostäder, samt att
4. gemenskap, öppenhet, tolerans och levande kultur är kännetecknande för kommunen

De preciserade mål vi har med strategins resultat är:

1 Samverkan

Privata, ideella, kommunala och statliga aktörer arbetar tillsammans för att utveckla boendemiljöer, infrastruktur och service - vårt Östhammar. Vi hjälps åt. Det kan bl.a. handla om samverkan i samband med exploatering, drift av anläggningar eller trygghetsskapande insatser mm

2 Ökad attraktivitet och befolkning

Östhammarsbon uppfattar kommunen som en bra plats att bo och leva i samt befolkningen ökar med mer än 200 invånare/år. Att medborgarna trivs i sin hemort är förstås grundläggande för en kommun som vill stärka sitt varumärke.

3 Näringsliv

Företagen i Östhammars kommun växer och är framgångsrika samtidigt som nya företag, gärna i tjänstesektorn, etableras

Vi lyckas när:

- Nya företag startas och etableras
- De befintliga företagen växer och utvecklas
- En bred arbetsmarknad för fler skapas

4 Ekonomisk hållbarhet

Långsiktigt god ekonomisk hushållning med en förmåga att i steg både investera i de stora behov som finns i bl.a. VA och fastigheter samt genomföra de satsningar som krävs i en kommun med tillväxtambitioner (kultur, skolkvalité, infrastruktur mm) samtidigt som balansen mellan intäkter och kostnader inte försämras.

Med den totala skuld som kommunen har idag och bedömningen av kommande investeringsbehov är det uppenbart att prioriteringar kommer behöva göras. Kommunen kommer inte kunna erbjuda hela bredden av offentlig service vid varje enskild tätort, utan styr mot en utveckling där olika verksamheter koncentreras till olika orter.

Ekonomisk hållbarhet handlar inte bara om den gemensamma offentliga ekonomin. För att detta ska möjligt och för att företag och människor ska kunna utvecklas behöver även näringslivets ekonomiska tillväxt och privatpersoners ekonomiska försörjningsmöjlighet vara stark. Tillväxtstrategin tar sikte på dessa tre perspektiv av ekonomiska hållbarhet.

5 Infrastruktur

Att medborgare ges goda möjligheter med avseende på gång- och cykelvägar, kollektivtrafik, förbindelser för längre resor samt biltransporter är en viktig framgångsfaktor för en attraktiv region. En del i detta är att den fjärde och avslutande etappen nya länsväg 288 genomförs.

6 Vatten och avlopp för befintliga och nytillkommande medborgare och företag

Utbyggnad av kapacitet pågår i kommunens västra delar. För kommunens östra delar ska beslut fattas för såväl vattenförsörjning som avloppsrening.

Även här handlar det om beslut och prioriteringar som får stora effekter och som motsvarar stora ekonomiska värden. Väl underbyggda underlag är viktiga, liksom klokhets i ledarskap.

7 Boende och livsmiljöer

Nöjda invånare är en viktig nyckel till en positiv utveckling i kommunen. Kommunens organisation, ofta i samverkan med andra aktörer, arbetar löpande med det Östhammarsborna vill se en förbättring av.

Vägledande principer för genomförandet av insatser inom Tillväxtstrategin

Etablera långsiktiga samarbeten

Men god planering och framförhållning skapas rådighet inför de möjligheter och utmaningar som kan dyka upp i framtiden. Tillväxtstrategin ska tydliggöra vägval för kommunens framtida utveckling.

Utvecklingen av Östhammar sker utifrån de varierande förutsättningar och behov som finns inom kommunen men även i ett nära samspel i regionen och i Sverige.

Östhammar är – och ska även ta plats som – en del i ett större sammanhang. En del av Uppsala län och en del av Sverige. Med det följer möjligheter att förverkliga ambitioner för kommunen, medborgare i kommunen och företag i kommunen. Med en sådan vägledande princip följer även åtaganden på lokal och – framförallt - på regional nivå.

Genom att arbeta tillsammans med andra aktörer är vår övertygelse att samhällskontraktet stärks och att tilliten ökar. Det är alltså en del av strategin att etablera långsiktiga samarbeten för att nå målen och visionen.

En strategi för hela kommunen

Tillväxtstrategin är en strategi för utvecklingen i hela kommunen. Oavsett om du är företagare,

arbetande, besökare och/eller boende i kommunen. Vi har alla gemensam vårdnad om vår framtid. Det är också därför innehåll, leveranser och viktiga händelser arbetas fram och kommuniceras brett.

Eftersom tillväxtstrategin inte primärt är en strategi för den kommunala organisationen blir det naturligt att i tillväxtarbetet etablera en bred samverkan och delaktighet samt att kontinuerligt kommunicera syfte, insatser och resultat. En strategi för HELA kommunen.

Att ta ledartröjan och att proaktivt styra samhällsinvesteringar

Det finns ett tydligt samband mellan tillväxtstrategin och kommunens långsiktiga finansiering och översiktsplan. Detta säkerställer en sammanhållen planering för utvecklingen i hela kommunen.

En avgörande del i den sammanhållande planeringen är den kommunala ekonomi och möjligheter att klara gemensamma investeringar och offentliga kostnader som följer med investeringar. Östhammar 2035 bygger på den kommunalekonomiska utgångspunkten att satsningar genomförs där de också skapar största nytta utifrån tillväxtstrategins mål och där förutsättningar kommunalekonomisk hållbarhet är mest gynnsamma. Med detta följer att bostadsbyggande prioriteras i efter-

frågade lägen – eftersom detta inte bara bidrar till finansiering av tillväxtens nya kostnader, utan även ger förutsättningar för finansiering av kommunens samlade och nuvarande behov av välfärdstjänster. En del i strategin handlar också om tempo, vilket i sin tur tar sikte mot hållbarhetsbegreppet. En alltför snabb tillväxt kan riskera att ge upphov till fördyringar, flaskhalsar och efterfrågetoppar i bl.a. samhällsservice. Därför är t.ex. tillväxttakten inom befolkningsutvecklingen målsatt till en årlig ökning, som kommunen – med god planering – bedöms klara av.

Satsningar inom förskola, skola som möter behov och höjer attraktiviteten

I takt med att samhällena utvecklas förändras också behoven av samhällsservice.

Särskilt viktigt för attraktiviteten är kvalitén i förskola och skola. Det är därför naturligt att dessa kommunala verksamheters behov prioriteras. I de delar av kommunen där befolkningsutvecklingen förändras ställer det särskilda krav på prognosarbete, planering och på investeringar.

När vi talar om dessa verksamheters behov avser vi verksamheternas behov i bred bemärkelse – främst kvalitet men också kompetensförsörjning, logistik för de som nyttjar verksamheten, lokalisering, miljö mm.

Vi vågar prioritera våra vägval

Infrastruktur och möjligheten till kommunikationer knyter ihop kommunen och är en förutsättning för en ekonomisk hållbarhet, ökad be-

folkning, förbättrade möjligheter till pendling, besöksnäringen och ökad sysselsättning. För att skapa utvecklingskraft och möjligheter behöver tillgängligheten stärkas inom kommunen och mellan kommunen och andra delar av regionen. Ett levande kulturliv och föreningsliv är viktigt för välfärden och demokratin.

Kulturens och föreningslivets betydelse är stor för en hållbar samhällsutveckling särskilt vad gäller mångfald, jämställdhet, miljö och social sammanhållning.

Aktiviteter inom kultur och fritid som inte minst erbjuds av idéburna organisationer och idrottsföreningar, bidrar till social sammanhållning och är betydelsefullt för att livsmiljön och bostadsorten ska upplevas som attraktiv. För att ta tillvara de möjligheter som kulturen och föreningslivet kan ge är det angeläget att synliggöra och vidareutveckla kulturens och föreningslivets betydelse och potential i det regionala tillväxtarbetet.

Under 2020/21 har kommunen tagit initiativ till en dialog kring balansen mellan de kommunal-ekonomiska utmaningarna och utbudet av bl.a. offentlig service i allmänhet och fritidsanläggningar specifikt. Tillgänglighet, kvalitét i verksamheten samt servicen på plats är faktorer som är och kommer vara viktiga för upplevelsen av en attraktiv kommun. Här spelar infrastruktur och möjligheter till kommunikation en avgörande roll, liksom kommunens förmåga att planera och ta beslut så att det samlade kultur- och fritidsutbudet görs tillgängligt.

Tillväxtstrategin pekar därför ut satsningar på infrastruktur och kommunikationer, som särskilt viktiga för att kunna klara av koncentrationen av viss offentlig service. För att långsiktigt klara av att bibehålla (och kanske t.o.m. utveckla) tillgänglighet, kvalitet i verksamheten och service på plats är det en nödvändighet att visst kommunalt utbud av offentlig service över tid kommer behöva koncentreras. Här pekar strategin alltså även ut behovet av att både göra prioriteringar i lokaliseringar av bl.a. fritidsanläggningar, men även möjligheten att söka nya lösningar i samarbete med förenings- och näringsliv för både investeringar och drift av sådana anläggningar.

Det är tydligt att skola/fritids, förskola respektive utegym, motionsspår samt spontanidrottsplats är exempel på service som är viktiga för attraktiviteten att ha en nära tillgång till avståndsmässigt. Den kunskapen blir styrande när nödvändiga prioriteringar genomförs.

Från den kommunala organisationens sida talar man om "ett Östhammars kommun", som ett begrepp för att tydliggöra att kommunens samlade erbjudande ska ses som en helhet där utbudet på en ort kompletteras av erbjudandet på en annan. Det är inte långsiktigt ekonomiskt hållbart att för en kommun med Östhammars storlek erbjuda hela bredden av offentlig service på fem olika orter med 15-20 km mellanrum då förväntningarna på tillgänglighet, kvalitet och service stiger samtidigt som lokalinvesteringar och drifts och underhållskostnader ökar.

Pendla och res effektivare

Pendlingsmöjligheter, kollektivtrafik och logistisk planering är grundläggande för både en ökad attraktivitet generellt och för att också bli en relevant bostadskommun för mycket av den arbetskraft som idag upplevs som svårrekryterad.

För att nå längre i det arbetet behövs en ökad medvetenhet om den fysiska planeringens betydelse för hållbar tillväxt och attraktiva livs- och boendemiljöer. Östhammars kommun behöver även etablera ett närmare och mer konkret samarbete med både regionala utvecklingsaktörer samt med det privata näringslivet och allmännyttan.

Ambitionen är - i det arbetet - att nyttja det gynnsamma geografiska läget kommunen har i relation till utvecklingen i huvudstadsregionen och Uppsala, men även att bli vassare i förmågan att skapa boendemiljöer där det är tydligt att det är de boendes vardagspussel som prioriterats.

Det har blivit allt tydligare att resandet inom kommunen också en attraktionsfaktor att ta hänsyn till. Givet att t.ex. antalet kultur- och fritidsanläggningar minskar när fokus sätts på kvalitet och service blir det viktigt att vägsäkerhet och kollektivtrafik utvecklas så att möjligheter till resande stimuleras även inom kommunen. Detsamma gäller givetvis även kopplat till nuvarande arbetsplatser och kommande etableringar.

Tillväxtstrategin är **en strategi för utvecklingen i hela kommunen** - oavsett du är företagare, medborgare och oavsett var i kommunen du bor eller om du är deltidsboende i kommunen. **Tillväxtstrategin är en strategisk kompass** för prioriteringar och kompletteringar och kompletteras av andra styrdokument.

Handlingsplan

- Nya bostäder
- Etablerade samarbeten
- Strategiska avtal och dokument
- Tillgång till bredband och digitala offentliga tjänster
- Satsningar inom förskola, skola och fritidsverksamhet
- Satsningar på infrastruktur, kommunikationer och möjligheter till pendling
- Attraktiva livsmiljöer
- Delaktighet och inflytande

Förhållningssätt till samverkan

Vi utvecklar vår förmåga att i dialog mellan kommunens organisation, civilsamhälle och privata aktörer planera och utveckla Östhammars kommun.

Utvecklingen av Östhammars kommun kan inte göras självständigt av den kommunala förvaltningen på det politiska uppdraget. Civilsamhället behöver bidra och behöver också ges möjlighet att bidra.

En helt avgörande faktor för att lyckas med detta är att utveckla ett förhållningssätt och en systematik i dialogen mellan kommunen och det omgivande samhället. Särskilt fokus ska läggas på att ge civilsamhället inflytande och möjlighet till delaktighet.

Handlingsplanen

Strategiska insatser som genomförs, som en del i att förverkliga Tillväxtstrategin, presenteras på kommunens hemsida www.osthammar.se/tillvaxt

Insatserna har delats upp i block utifrån satsningsområden under följande rubriker:

- Nya bostäder
- Etablerade samarbeten
- Strategiska avtal och dokument

- Tillgång till bredband och digitala offentliga tjänster
- Satsningar inom förskola, skola och fritidsverksamhet
- Satsningar på infrastruktur, kommunikationer och möjligheter till pendling
- Attraktiva livsmiljöer
- Delaktighet och inflytande

Kommunikation

Syftet med kommunikationen är att säkerställa samordning och ett brett engagemang med ambitionen att få in så mycket kunskap och energi in i tillväxtarbetet som möjligt. Verktygen för kommunikationen är kommunens hemsida, sociala medier och nyhetsbrev.

Utöver detta har den kommunala förvaltningen det löpande uppdraget att involvera lokalt näringsliv, medborgare, föreningar och besökare i att driva utvecklingsarbetet framåt mot den vision, som fastställts och mot de mål som sats upp för "Östhammar 2035".

På Östhammars kommuns hemsida kan du även läsa mer om nuläget i vår kommun.

Välkommen på vår resa mot "*Östhammar 2035 – den kommun där alla känner trygghet, trivsel och framtidstro!*"

Kulturen och föreningslivets betydelse är stor för en hållbar samhällsutveckling vad gäller mångfald, jämställdhet och social sammanhållning.

Kommunens samlade erbjudande
ska ses som en helhet, där utbudet på
en ort kompletteras av erbjudandet på
en annan.

”Tillväxtstrategin är ett dokument för hela Östhammars kommun, där vi tillsammans prioriterar och jobbar för kommunens utveckling för alla som bor och verkar här.” **Margareta Widén-Berggren, Kommunalråd i Östhammars kommun**

Östhammar 2035 – den kommun där alla känner trygghet, trivsel och framtidstro

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66 • 742 21 Östhammar
Tel: 0173-860 00 • E-post: osthammardirekt@osthammar.se
Hemsida: osthammar.se • Orgnr: 212000-0290

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-42

§ 15. Analys av särskilt stöd till föreningslivet 2021 och förslag till fortsatta insatser under 2022

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår ett fortsatt särskilt stöd till förenings- och kulturlivet i Östhammars kommun om 350 000 kr fördelat enligt:

Särskilt stöd till föreningslivet, september 2021 – april 2022	300 000 kr
Särskilt stöd till Stiftelsen Österbybruks herrgård 2022	50 000 kr

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunstyrelsen att bereda ett ärende om tilläggsbudget för 2022 till kommunfullmäktige där insatserna inom särskilt stöd till förenings- och kulturlivet i Östhammars kommun ingår.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade den 27 april 2021 att avsätta medel till kultur- och fritidsnämnden med anledning av den ansträngda situation som kultur- och föreningslivet upplever på grund av Coronapandemin. Stödet fördelades som Särskilt stöd till föreningslivet, särskilt stöd till Stiftelsen Österbybruks herrgård och till verksamhet för att skapa arbetstillfällen för lokala yrkesverksamma kulturarbetare.

Insatsen analyseras och förslag till fortsatta insatser ges i beslutsunderlaget Analys av särskilt stöd till föreningslivet i Östhammars kommun 2021.

Beslutsunderlag

- Analys av särskilt stöd till föreningslivet i Östhammars kommun 2021.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef Elin Dahm föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Peter Källman, kulturstrateg

Elin Dahm, verksamhetschef Attraktiv kommun

Daniel Andersson, enhetschef Fritid

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-44

§ 14. Ökat söktryck på kulturstöd 2022

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunstyrelsen att bereda ett ärende om tilläggsbudget för 2022 till kommunfullmäktige, där en förstärkning av medel till kulturstöd med 200 000 kr ingår.

Ärendebeskrivning

Kommunförvaltningen ser ett ökat ansökningstryck på kommunens kulturstöd för 2022. Även med ett restriktivt förhållningssätt till de ansökningar som hittills har inkommit under kulturstödens första ansökningsomgång – den 15 februari – kommer hela årets budget för evenemangsstöd och projektstöd att gå åt.

Anledningarna till det ökade söktrycket är flera. Vi har sett flera nya föreningar etableras på kulturområdet i kommunen de senaste åren, men det handlar också om att befintliga föreningar inom kulturområdet expanderar och skapar nya verksamheter, samt att en del föreningar i kommunen som inte tidigare har sökt kulturstöd nu ger sig in på området. Vi ser också att flera organisationer på regional nivå söker sig till vår kommun med större kulturprojekt som bidrar till kommunens attraktivitet. De sistnämnda är oftast medfinansierade av regionala och även nationella medel i olika former som i regel vida överskrider kommunens stödinsats.

En viktig motor i den här utvecklingen har varit två andra bidragsgivare som verkar exklusivt inom Östhammars kommuns geografiska område, Carl G Beck-Friis Stiftelse för Naturvård och Hembygdkultur och Föreningslyftet. Båda dessa bidragsgivare har möjliggjort en mängd nya initiativ och satsningar på kulturområdet inom kommunen under de senaste åren.

Åren 2020 och 2021 har trycket på framför allt evenemangsstödet minskat på grund av Coronapandemin. Under den här tiden har istället trycket på projektstöd, bland annat i form av initiativ på konstområdet, ökat i motsvarande grad. Detta har skapat en falsk bild av att vi har en budget för kulturstöd som någorlunda motsvarar kulturlivets behov. När evenemangen nu återvänder med kraft inför 2022 blir det väldigt tydligt att vår kostym är för liten för att möta kulturlivets vilja och engagemang i kommunen.

När det gäller kulturstöd är det viktigt att vi hela tiden har en bred skala av olika former av verksamheter och uttryck i åtanke. Det vore olyckligt ifall större satsningar helt trängde undan mer lokalt inriktade initiativ, så som mindre evenemang arrangerade av bygdegårdar, hembygdsföreningar, konstföreningar och amatörteatergrupper. Ett brett kulturliv skapar förutsättningar för engagemang och attraktivitet för våra invånare.

Kultur- och fritidsnämnden

I pågående budgetarbete för 2023 diskuteras en förstärkning av medel till kulturstöden. Det är bra, men för att vi ska kunna hantera det akut ökande söktrycket under 2022, utan att lägga locket på det engagemang och den kreativitet som vi nu ser inom förenings- och kulturlivet i kommunen, behövs en förstärkning av kulturstöden redan under innevarande år. Det vore olyckligt ifall kulturlivets återhämtning efter Coronapandemin försvåras av att 2022 blir ett mellanår som inte motsvarar kommunens ambitioner på lång sikt. Av den anledningen föreslår kommunförvaltningen att kulturstöden för 2022 förstärks i en tilläggsbudget.

Beslutsunderlag

Mer information om:

Östhammars kommuns kulturstöd

<https://www.osthammar.se/sv/uppleva-och-gora/foreningar-foreningsliv/kulturstod/>

Carl G Beck-Friis Stiftelse för Naturvård och Hembygdskultur

<https://cg-beckfriis.squarespace.com/>

Föreningslyftet

<http://www.osthammar.se/sv/uppleva-och-gora/foreningar-foreningsliv/foreningslyftet/>

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef Elin Dahm föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Peter Källman, kulturstrateg

Elin Dahm, verksamhetschef Attraktiv kommun

Mål nr M 1417-22

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

Yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd till havsvattenuttag och utsläpp av returvatten för utbyggnad av SFR

Bakgrund

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte i februari 2022 om tillstånd enligt miljöbalken till bortledning av havsvatten från och utsläpp av returvatten till Öregrundsgrepen i Östhammars kommun. Samråd genomfördes under 2020. Syftet med verksamheten är att långsiktigt säkerställa behovet av processvatten vid utbyggnaden och fortsatt drift av slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall (SFR).

I december 2021 meddelade regeringen tillåtlighet för utbyggnad och fortsatt drift av SFR. Verksamheten har behov av stora mängder processvatten för bland annat drivande av borrhjor vid bergarbeten och för avspolning av maskiner och utrustning. Vattenbehovet kommer att variera över tid och vara som störst vid bergarbeten under jord. Bergarbetena är beräknade att pågå under cirka tre år men det kommer finnas behov av processvatten även under den fortsatta driften av SFR. Tillgången på sötvatten är generellt begränsad i Östhammars kommun och SKB har därför bedömt att behandlat havsvatten är ett lämpligt alternativ.

Mark- och miljödomstolen kungjorde ansökan i april 2022. Synpunkter på ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen ska lämnas till domstolen senast den 15 juni 2022.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommun vill inledningsvis betona att kommunen är positivt till att SKB föreslår andra lösningar än grundvattenuttag för att tillgodose sitt behov av processvatten. Grundvattentillgången i kommunen är begränsad och behovet av att hitta andra råvattenkällor är därför stort och kommunen är positivt till havsvattenuttag som lösning.

Östhammars kommun konstaterar dock att ansökan är väldigt generellt hållen och att många för verksamheten avgörande delar återstår att utreda och/eller besluta om. Ett visst handlingsutrymme kan vara nödvändigt men det blir svårt att bedöma verksamhetens påverkan och miljökonsekvenserna samt vilka skyddsåtgärder och villkor som bedöms nödvändiga när ansökan är för generellt hållen. I ansökan anges till exempel två olika möjliga intagspunkter, flera möjliga filtreringsmetoder och olika sätt att förvärma vattnet inför avsaltning. Vilken metod som SKB väljer att gå vidare med påverkar till exempel kemikalieförbrukning, hantering av tvättvatten och energiförbrukning. Kommunen vill betona vikten av att förutsättningarna för den sökta verksamheten är väl utredda så att prövningen kan göras på ett fullgott underlag.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Östhammars kommun har under samrådet lämnat synpunkter på vad kommunen anser bör ingå i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n). En del av de områden och frågeställningar som kommunen lyfte vid samråden saknas dock i MKB:n. SKB har till exempel inte bedömt det som relevant att utvärdera aspekterna landhöjning, havsnivåhöjning eller skyfall. Kommunen saknar även en beskrivning av verksamhetens påverkan och miljökonsekvenser när kärnkraftverket och dess kylvattenström inte längre är igång.

I MKB:n dras i många fall slutsatsen att miljöpåverkan blir liten men utan att det redovisas underlag för hur SKB kommit fram till denna slutsats. Det anges till exempel att det blir liten, lokal och temporär negativ påverkan på havsbotten vid anläggningsarbetet men det anges inte hur stor yta av havsbotten som förväntas påverkas. Ett annat exempel är att det anges att inga riktvärden för buller bedöms överskridas men det anges inga förväntade bullernivåer från verksamheten. Några ytterligare exempel beskrivs i mer detalj nedan. Även om Östhammars kommun i många fall finner det sannolikt att SKB:s bedömning är korrekt, anser kommunen att underlaget för bedömningen bör redovisas i MKB:n.

Miljökonsekvenser när kylvattenflödet upphör

Östhammars kommun anser att det är en stor brist i MKB:n att det saknas en beskrivning av verksamhetens påverkan och miljökonsekvenser när den kraftiga genomströmningen från kylvattenströmmen inte längre finns kvar. I MKB:n hänvisar SKB återkommande till den höga vattenomsättningen i Asphällsfjärden som orsakas av kärnkraftverkets kylvattenkanal och den är i de flesta fall avgörande för SKB:s slutsats att det endast är fråga om liten eller ingen påverkan. SKB söker dock tillstånd för havsvattenuttag för SFR:s hela drifttid vilken är beräknad till att vara betydligt längre än kärnkraftverkets drifttid.

SKB uppger att havsvattenuttaget kommer att vara som störst under bergarbetena vid utbyggnaden av SFR och att vattenbehovet kommer att vara mindre under driften av SFR. Det höga vattenflödet förväntas fortgå under den tid då havsvattenuttaget förväntas ge den största miljöpåverkan. Kommunen motsätter sig inte denna beskrivning men som ansökan är utformad finns ingen begränsning i vattenuttaget kopplat till det höga vattenflödet och även ett mindre uttag behöver därför konsekvensbedömas. Östhammars kommun anser att då

SKB:s ansökan omfattar havsvattenuttag även vid en minskad vattenomsättning i Asphällsfjärden så bör miljökonsekvenserna för detta beskrivas i MKB:n.

Land- och havsnivåhöjning

Gällande land- och havsnivåhöjning anför SKB att den i sammanhanget korta tidsperioden som havsvattenuttaget förväntas pågå inte bedöms kunna ge någon påverkan på verksamheten eller dess miljökonsekvenser. SKB:s ansökan omfattar hela SFR:s drifttid och kommunen delar därför inte SKB:s bedömning om att det gäller en kort tidsperiod. Även om uttaget kommer minska kraftigt i omfattning efter utbyggnaden av SFR har kommunen uppfattat att SFR kommer vara i drift åtminstone till 2070-talet. SKB bör åtminstone kunna redovisa det underlag som ligger till grund för bedömningen att det inte kommer att ge någon påverkan.

Skyfall

SKB har inte heller bedömt att skyfall kan ge någon påverkan på havsvattenuttaget då vattensystemen är slutna. Kommunen anser dock att det trots det slutna systemet finns risk för påverkan, till exempel i form av ökad grumling vid intagspunkten då den är placerad nära strandlinjen, och att det därför bör beskrivas i MKB:n.

Risk för påverkan på kylvattenintaget och kärnkraftverket

I MKB:n anför SKB att kylvattenintaget inte är känsligt för viss grumling men att större föremål eller högre halter av skadliga främmande ämnen kan vara problematiskt.

Östhammars kommun anser att MKB:n bör kompletteras med en utförligare beskrivning av de risker för påverkan på kylvattenintaget som havsvattenintaget innebär, till exempel vilken nivå på grumling som kan förväntas ske och var gränsen för påverkan går samt om några av de ämnen som det kan bli aktuella för SKB att använda är sådana skadliga ämnen som kan vara problematiska. Risker både i samband med planerade och oplanerade utsläpp bör beskrivas.

Gemensam utloppsledning med länshållningsvatten

SKB anger som ett möjligt alternativ att ha en gemensam utloppsledning för rejekt- och backspolningsvatten från vattenreningen och länshållningsvatten från SFR. SKB anför att det totalt sett innebär ett ökat flöde i en och samma utsläppspunkt och att halterna av salt blir något lägre. Vidare anføres att inga betydande kumulativa effekter bedöms uppstå. Det framgår dock inte vilka flöden detta kan komma att innebära och om det kan få andra konsekvenser som till exempel ökad risk för grumling till följd av det högre flödet. Östhammars kommun anser att SKB bör redovisa underlaget för sin bedömning.

Kumulativa effekter

I bedömningarna av kumulativa effekter hanteras enbart de eventuella kumulativa effekterna av havsvattenuttaget och utbyggnaden av SFR. Östhammars kommun har uppfattat att även hamnutbyggnaden kan förväntas sammanfalla i tid med havsvattenuttaget och anser därför att bedömningen bör ta höjd även för denna verksamhet. Med tanke på den sökta verksamhetens långa drifttid anser kommunen även att eventuella kumulativa effekter med kärnbränsleförvaret bör beskrivas, åtminstone på en övergripande nivå.

Beskrivningen av de kumulativa effekterna är på en väldigt generell nivå och Östhammars kommun anser att det hade varit önskvärt med en mer kvantitativ bedömning för samtliga beskrivna effekter.

Yrkanden, villkorsförslag och bemyndiganden

Uttagets storlek

SKB söker tillstånd för uttag av 3 650 000 kubikmeter vatten per år men det är inte föreslaget någon reglering av maxflöden. Östhammars kommun anser att det hade varit önskvärt med ett tydligare underlag för hur stor variation som kan förväntas i intags- och utsläppsflöde samt eventuellt ett villkorsförslag för maximalt flöde eller en närmare motivering till varför det inte behövs.

Verkställighetsförordnande

SKB har framställt ett yrkande om verkställighetsförordnande. SKB anför bland annat att för att bergarbetena i SFR ska kunna påbörjas måste tillgången på processvatten vara säkerställd och att en försenad byggstart skulle kunna få till följd att SFR sammanfaller i tiden med kärnbränsleförvaret med kumulativa effekter som följd. SKB anför även att den sökta verksamheten är av mycket begränsad omfattning och inte bör ge upphov till några miljöeffekter av betydelse.

Östhammars kommun anser att det är angeläget att den här aktuella verksamheten kommer till stånd då det i och med regeringens tillåtlighetsbeslut är givet att tillstånd för utbyggnaden av SFR kommer att ges. Kommunen är dock tveksam till lämpligheten av ett verkställighetsförordnande. Även om det är angeläget att verksamheten kommer till stånd och miljöeffekterna kan förväntas vara små finns det behov av åtgärder för att hindra och motverka oacceptabel påverkan på människors hälsa och miljö. Det är för kommunen angeläget att det, för det fall det meddelas verkställighetsförordnande, meddelas villkor och krav på skyddsåtgärder som säkerställer att det inte kan uppkomma en oförutsedd och oacceptabel påverkan på omgivningen.

Kontrollprogram (villkor 5)

Östhammars kommun anser att villkor 5 bör kompletteras med en skrivelse om att kontrollprogrammet ska ges in till tillsynsmyndigheten innan verksamheten påbörjas, till exempel tre månader innan som i motsvarande villkorsförslag för utbyggnaden av SFR.

Övriga synpunkter

Hantering av tvättvatten

I ansökan anges att tvättvattnet efter neutralisering antingen kan pumpas tillbaka till recipienten eller omhändertas i tank för att sedan transporteras vidare till extern mottagare. En ytterligare möjlighet uppges vara att leda vattnet till kärnkraftverkets avloppsreningsverk. Östhammars kommun ställer sig tvekan till denna möjlighet och anser även att det hade varit önskvärt med en redogörelse för vilka externa mottagare det finns för denna typ av avfall.

Mål nr M 7062-14

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

Yttrande över SKB:s yrkanden och villkorsförslag i prövningen av utbyggnad och fortsatt drift av SFR

Bakgrund

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte i december 2014 om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid anläggningen för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (SFR) i Forsmark i Östhammars kommun. SKB lämnade samtidigt in en ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen.

Regeringen beslutade i maj 2016, efter en skrivelse från Östhammars kommun, att förbehålla sig rätten att pröva tillåtligheten av den planerade utbyggnaden. I och med regeringens beslut krävdes en tillstyrkan från kommunfullmäktige för att regeringen skulle få tillåta verksamheten.

Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrkte i april 2021 utbyggnaden. Tillstyrkan var dock förenad med ett förbehåll om att regeringen vid en eventuell omprövning av verksamheten åter ska pröva tillåtligheten och då inhämta kommunfullmäktiges tillstyrkan innan tillåtlighet meddelas.

Regeringen beslutade i december 2021 att tillåta verksamheten enligt miljöbalken och gav samtidigt tillstånd enligt kärntekniklagen. Ärendena lämnades därefter åter till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt respektive Strålsäkerhetsmyndigheten för fortsatt prövning.

Den 31 mars 2022 lämnade SKB in en komplettering till mark- och miljödomstolen innehållande bland annat yrkanden och förslag till villkor. Eventuella synpunkter på yrkanden och villkorsförslag ska lämnas till domstolen senast den 15 juni 2022.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommuns huvudfokus vid denna granskning har, precis som vid granskning av ansökan och övriga handlingar i prövningen, varit dels de lokala miljöfrågor som direkt påverkar kommunens medborgare, dels frågor som rör den långsiktiga säkerheten och ansvaret efter förslutning.

Även om Östhammars kommun har tillstyrkt utbyggnaden av SFR så har kommunen under hela prövningen haft synpunkter på villkorsförslagen. I kommunfullmäktiges beslut om tillstyrkan framhölls att kommunen utgår från att SKB i en efterföljande tillståndsprovning kommer att stå fast vid de tillståndsvillkor och åtaganden som presenterats vid handläggningen i mark- och miljödomstolen i frågan om tillåtligheten. Kommunen vill betona att SKB:s villkorsförslag har varit ett viktigt underlag i kommunens beslut om tillstyrkan.

SKB har flera pågående prövningar i Forsmarksområdet som på olika sätt är relaterade till varandra. Östhammars kommun noterar att SKB, såväl i denna prövning som i prövningarna av tillstånd till havsvattenuttag och hamnverksamhet, skjuter fram beslut i viktiga frågor. Det hänvisas även till prövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle (Kärnbränsleförvaret) och att vissa frågor lämpligen prövas först i samband med att tillstånd ska meddelas för Kärnbränsleförvaret. Ett exempel är åtgärder för att reducera belastningen av övergödande ämnen på recipienten. Även om det i viss utsträckning kan finnas goda motiv till att skjuta fram beslut i vissa frågor, vill Östhammars kommun betona vikten av att förutsättningarna är väl utredda så att samtliga prövningar kan göras på ett fullgott underlag för den påverkan som respektive anläggning kan ge upphov till. Även de förväntade kumulativa effekter som kan identifieras vid prövningen bör beaktas. Om viktiga frågor skjuts på framtiden kan de komma att få stor påverkan på uppföljningen av tillståndet och även få stora konsekvenser i senare prövningar.

Yrkanden

SKB har i stort vidhållit tidigare framförda yrkanden men har kompletterat yrkandena med ytterligare ett reservationsvis yrkande om dispens enligt artskyddsförordningen samt ett yrkande om verkställighetsförordnande. Östhammars kommun har ingen synpunkt på det reservationsvisa yrkandet om artskyddsdispens. Gällande yrkandet om verkställighetsförordnande anför SKB att eftersom regeringens tillåtlighetsbeslut är bindande vid den nu efterföljande prövningen av tillstånd och villkor i mark- och miljödomstolen, ska tillstånd meddelas och tillståndsprovningen i praktiken ta sikte på skyddsåtgärder och villkor.

Östhammars kommun anser inte att regeringens tillåtlighetsbeslut och att den efterföljande prövningen ska ta sikte på skyddsåtgärder och villkor i sig motiverar ett verkställighetsförordnande. Behovet av skyddsåtgärder för att hindra och motverka oacceptabel påverkan på människors hälsa och omgivande miljö är nu föremål för prövning och kan bli föremål för överprövning. Även om behovet av att erbjuda slutförvarskapacitet inom kort är angeläget och SKB är beredda att ställa ekonomisk säkerhet är det för Östhammars kommun angeläget att det, för det fall det meddelas verkställighetsförordnande, meddelas villkor och krav på skyddsåtgärder som säkerställer att det inte kan uppkomma en oförutsedd och oacceptabel påverkan i omgivningen. Kommunen vill åter betona att kommunen inför sitt beslut om tillstyrkan har utgått från att SKB i en efterföljande tillståndsprovning ska stå fast vid de tillståndsvillkor och åtaganden som presenterats vid handläggningen i mark- och miljödomstolen i frågan om tillåtligheten.

Förslag till villkor

Östhammars kommun noterar att SKB nu föreslår ett antal ändringar i de villkorsförslag som presenterades i samband med prövningen av tillåtligheten, senast vid huvudförhandlingen hösten 2019. SKB har i vissa delar tillmötesgått synpunkter som framförts av kommunen. Kommunen har inga synpunkter på villkorsförslag 1-3, 6-7, 9, 12-14 samt 16-19 och nedan redogörs närmare för kommunens syn på övriga villkor.

Utsläpp till luft (tidigare villkorsförslag 11 som nu utgår)

SKB föreslår att det tidigare föreslagna villkoret om krav på att maskiner och fordon ska uppfylla Trafikverkets generella miljökrav eller motsvarande krav ska utgå med hänvisning till att det inte är lämpligt att hänvisa till Trafikverkets generella krav i villkor som avses gälla under lång tid. SKB anför att de kvarstår vid åtagandet att ställa höga miljökrav på maskiner och fordon och hänvisar även till villkor 17 om energiförbrukning och klimatpåverkande gaser. Östhammars kommun noterar att SKB gör detta åtagande och har med det i beaktande inga synpunkter på att villkoret utgår.

Etablering av bulleralstrande arbeten (villkor 4)

SKB har föreslagit ett villkor om när under året som bulleralstrande arbeten får påbörjas. Östhammars kommun är positivt till villkorsförslaget men har redan tidigare framfört ett önskemål om ett förtydligande gällande vad som avses med ”ytterligare åtgärder” i villkorsförslagets sista mening.

SKB omformulerade i samband med huvudförhandlingen hösten 2019 denna del av villkoret genom ett tillägg om likartad typ av buller. Kommunen anser dock att det behövs ett förtydligande även gällande bullernivåer och att villkoret bör kompletteras med en skrivning om nivåer, till exempel ”... arbeten med likartad typ av buller och bullernivåer”.

Transporter (villkor 5)

SKB har föreslagit en omformulering i villkor 5 gällande definitionen av till och från vilket område transportererna ska regleras. Den tidigare formuleringen ”anläggningsområdet för SFR” har ersatts av ”Forsmarks industriområde” för att inte även reglera den tunga trafiken inom industriområdet. Östhammars kommun har inga synpunkter på denna omformulering.

SKB har även föreslagit ett tillägg i villkoret som innebär att ett större antal tunga transporter till och från SFR, efter godkännande från tillsynsmyndigheten, får göras under kvällar och helger. Östhammars kommun anser att det föreslagna tillägget bör utgå då kommunens bedömning är att det bör gå att planera verksamheten så att man kan undvika tung trafik utanför de angivna tiderna. SKB anför som ett argument för tillägget att det till exempel i vissa produktionscykler med gjutning krävs kontinuerlig försörjning med betong. Då det i SKB:s ansökan om tillstånd ingår tillverkning av betong anser kommunen inte att SKB anger några tungt vägande skäl som gör att kommunens bedömning är orimlig.

Tunga transporter på väg och de störningar som det innebär för boende längs vägarna har genom hela prövningen varit en viktig fråga för Östhammars kommun. Kommunen vill åter betona att de villkorsförslag som SKB lämnat tidigare i prövningen utgjort ett viktigt underlag för kommunens tillstyrkan.

Östhammars kommun har tidigare framfört att det hade varit önskvärt med ett villkor eller tydligare åtagande från SKB gällande transporter av bergmassor sjövägen. Kommunen anser fortsatt att ett villkor om prioritering av sjötransporter bör ingå i tillståndet. Eftersom SKB nu anför att fortsatta utredningar har bekräftat att förutsättningarna för sådana sjötransporter är goda bör SKB kunna godta en reglering gällande sjötransporter. Ett sådant villkor, eller tillägg till villkor 5, skulle kunna lyda enligt följande:

SKB ska så långt möjligt transportera bergmassor sjövägen. SKB ska i den årliga miljörapporten redovisa andelen bergmassor som transporterats land- respektive sjövägen och skälen till varför det inte varit möjligt att transportera bergmassor sjövägen.

Kommunen uppfattar i vart fall att SKB åtagit sig att tillse att transport av bergmassor så långt möjligt sker sjövägen och att i den årliga miljörapporten redovisa hur massorna har transporterats och en förklaring till fördelningen mellan sjö- och vägtransporter.

Arbeten i vatten (villkor 8)

SKB har föreslagit ett villkor om åtgärder för att minimera grumling vid arbeten i vatten. Östhammars kommun står kvar vid tidigare framförd synpunkt om att villkor 8 är alltför vagt och inte innebär några regelrätta krav på vidtagande av försiktighetsmått och vilken effekt de ska ha. Kommunen har tidigare ställt sig bakom Länsstyrelsen i Uppsala läns förslag att reglera när under året som grumlande arbeten i vatten får utföras och kommunen står kvar vid sin synpunkt även i denna del. Om det inte bedöms möjligt att begränsa grumlande arbeten till tiden mellan 1 december och 31 mars anser kommunen att villkoret åtminstone behöver förtydligas.

I sammanhanget vill kommunen även understryka vikten av att hantera eventuella kumulativa effekter vid arbeten i vatten. Både den ändring som föreslås i SKB:s komplettering av hamnansökan (enligt samrådsunderlaget) och uttaget av havsvatten riskerar att orsaka grumling i samma område som utbyggnaden av SFR. Med beaktande av att SKB yrkar verkställighetsförordnande är det angeläget att den samlade förväntade påverkan kan bedömas för att kunna bedöma behov av skyddsåtgärder i detta mål.

Utsläpp av länshållningsvatten (villkor 10)

Östhammars kommun har inga synpunkter på det föreslagna villkoret men vidhåller tidigare framförd synpunkt om att det även bör finnas ett villkor om utsläpp av länshållningsvatten under drift- och utvecklingsskedet. Om SKB inte presenterar ett sådant förslag bör åtminstone ett förtydligande lämnas gällande varför SKB inte bedömer det motiverat. Även om olja och suspenderade ämnen inte är ett problem under dessa senare skeden bör det, enligt kommunens uppfattning, finnas andra miljöstörande ämnen som behöver övervakas.

Rening av kväveförorenat vatten från bergarbeten (villkor 11)

SKB har föreslagit ett nytt villkor om rening av kväve från lakvatten från bergupplag och, om möjligt, från länshållningsvatten under byggskedet. Rening av lakvatten ingick tidigare som en del av villkor 9.

Östhammars kommun är positivt till att det numera även finns ett villkor som omfattar kväverening av länshållningsvattnet men anser att villkoret är för otydligt formulerat. Otydligheten gäller främst när det kan anses vara möjligt att rena länshållningsvattnet på kväve. Det framgår inte vem som gör denna bedömning eller var gränsen går för om det kan anses vara möjligt. Kommunen anser att villkoret behöver förtydligas, alternativt bör tillsynsmyndigheten ges ett bemyndigande kopplat till detta.

Kommunen anser även att villkoret är otydligt gällande när behandlingen av lakvattnet från berggubblag och länshållningsvattnet under byggskedet får avbrytas. I denna del finns dock ett bemyndigande till tillsynsmyndigheten (bemyndigande B.6) men kommunens bedömning är att en ökad tydlighet i villkoret skulle förenkla för både verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet.

Kommunen är positivt till de utsläpps begränsande åtgärder som villkoret innebär men anser att ansökan behöver kompletteras med information om vilka reningsmetoder som avses att användas eller åtminstone vilka alternativ som undersökts. I det tidigare villkorsförslaget skulle lakvattnet renas på kväve i avloppsreningsverket i Forsmark. SKB anför i sitt yttrande att de har undersökt andra möjliga sätt att omhänderta kväveförorenat vatten men redovisar inte vilka dessa sätt är.

Kompensation för habitatförlust för fisk vid utfyllnad av vatten (villkor 15)

Utfyllnaden av vattenområde för att skapa verksamhetsytter för framförallt lagring och hantering av bergmassor orsakar permanent förlust av grundområden som är viktiga för fiskproduktionen. SKB har föreslagit ett villkor om att betala en fiskeavgift eller, i eget val, vidta lokala fiskevårdande åtgärder för motsvarande belopp. Villkoret är delvis omformulerat sedan huvudförhandlingen 2019.

Östhammars kommun anser att det ska vidtas lokala fiskevårdande åtgärder istället för att betalas en fiskeavgift och att villkoret bör justeras i enlighet med detta.

Kommunen anser vidare att villkoret bör omformuleras så att åtgärderna ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan de genomförs och inte enbart redovisas till myndigheten i efterhand.

Kommunen vill även uppmärksamma på att det i villkoret står Öresundsgrepen och inte Öregrundsgrepen som antas vara den vattenförekomst som åsyftas.

Bemyndigande till berörd tillsynsmyndighet

Östhammars kommun har inga synpunkter gällande bemyndigande B.2-B.5.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB gällande bemyndigande B.1. Det är för kommunen inte tydligt vad som avses och om det är kopplat till ett visst villkor.

Angående bemyndigande B.6 anser kommunen, i enlighet med ovan framförda synpunkter, att om villkoret ska bibehålla den föreslagna formuleringen bör det kompletteras så att det även omfattar beslut om huruvida det är möjligt att rena länshållningsvattnet på kväve eller inte.

Angående bemyndigande B.7 anser kommunen, även det i enlighet med ovan framförda synpunkter, att tillägget som gör att det behövs bör utgå och därmed finns det inte heller ett behov av bemyndigandet.

Kommunen anser att det behövs ett bemyndigande gällande de lokala fiskevårdande åtgärderna i villkor 15.

Prövotid och utredningsföreskrifter

SKB föreslår att frågan om åtgärder för att reducera belastningen av övergödande ämnen på recipienten skjuts upp under en prövotid. Under prövotiden ska SKB följa upp och bedöma utsläppet av övergödande ämnen från lakvatten från bergupplag och länshållningsvatten från bergarbeten. SKB föreslår att de senast ett år efter att domstolen avgjort frågan om tillstånd till Kärnbränsleförvaret ska presentera förslag på åtgärder för kompensation för både SFR och Kärnbränsleförvaret.

SKB anför bland annat att eventuell lokal kvävepåverkan från länshållningsvattnet under utbyggnadsarbetena kommer att undvikas eftersom utsläppspunkten kommer att placeras så att flödet späds följer kylvattenströmmen till kärnkraftverket. Även om kommunen kan hålla med om att det uppstår en minskad lokal påverkan till följd av kylvattenströmmen anser kommunen inte att det är ett argument för att skjuta fram genomförandet av åtgärder. Den höga genomströmningen, och därmed utspädningen, förändrar inte den totala mängden kväve som tillförs vattenförekomsten. Kommunen anser, med utgångspunkt i de kväveutsläpp som SKB redogjort för i bilaga SFR-U K:16, att utsläppen från SFR måste anses utgöra en väsentlig del av de sammanlagda kväveutsläppen och att skyddsåtgärder bör övervägas.

SKB framhåller i sitt yttrande att bolaget har för avsikt att i första hand, så långt det är rimligt, reducera belastningen av övergödande ämnen på recipienten genom utsläpps begränsande åtgärder i den egna verksamheten. Östhammars kommun uppfattar att förändringarna i villkorsförslag 9 och 11 innebär att SKB har för avsikt att vidta åtgärder för att uppnå en bättre kväverening och därmed minska behovet av kompensation. Kommunen är naturligtvis positivt till dessa utsläpps begränsande åtgärder men anser att de eventuella kompensationsåtgärder som behövs med anledning av SFR bör hanteras inom denna prövning.

Östhammars kommun kan acceptera att frågan om kumulativa effekter hanteras i prövningen av Kärnbränsleförvaret men ställer sig frågande till det SKB anför om att åtgärder i recipienten naturligt hänger ihop med Kärnbränsleförvaret. Kommunen har även uppfattat att det för Kärnbränsleförvaret pågår utredningar om bergguttag med metoder som skulle innebära att det används mindre sprängmedel och därmed blir mindre kväveutsläpp. Det är naturligtvis positivt om kväveutsläppen minskas men det förstärker ytterligare kommunens tveksamhet till bedömningen om att åtgärderna naturligt hänger ihop med Kärnbränsleförvaret.

SKB anför att de alltjämt har för avsikt att anlägga en våtmark eller vidta andra åtgärder för att reducera den generella belastningen av övergödande ämnen på recipienten. Östhammars kommun ställer sig därför frågande till anledningen för att skjuta upp dessa åtgärder. Det är svårt att bedöma exakt vilken rening en våtmark eller andra kompensationsåtgärder kommer att ha och ett tidigare

anläggande innebär en möjlighet att utvärdera dess funktion. Åtgärden eller åtgärderna bör kunna utformas och dimensioneras efter beräkningar av kväveutsläpp. Om tidigare beräkningar inte längre är aktuella bör SKB ha det underlag och den kunskap som krävs för att göra nya beräkningar.

Östhammars kommun anser inte att det finns tillräckliga skäl för att skjuta fram frågan om kompensation. Det kväve som har sitt ursprung i den här aktuella verksamheten bör, enligt kommunens bedömning, hanteras inom denna prövning. Om det ändå kan anses finnas skäl för provotid motsätter sig kommunen att provotiden kopplas till prövningen av Kärnbränsleförvaret. SKB:s förslag om att provotidsutredningen ska redovisas senast ett år efter att domstolen avgjort frågan om tillstånd till Kärnbränsleförvaret är en oviss tidpunkt som inte borde vara förenlig med bestämmelsen för uppskjutande av frågor vilken anger att den uppskjutna frågan ska avgöras så snart som möjligt. Med denna utformning av provotiden är sannolikheten stor att redovisningen sker först när SFR är utbyggt och kväveutsläppen upphört.

Det är av stor vikt för kommunen att åtgärder vidtas för att minimera kvävebelastningen på Öregrundsgrepen. I kommunfullmäktiges beslut om att tillstyrka utbyggnaden betonade kommunen vikten av att målet med kompensationsåtgärderna specificeras vid en eventuell tillståndsprövning men istället skjuter SKB ytterligare på frågan. Kommunen vill åter betona att de villkorsförslag som SKB lämnat tidigare i prövningen utgjort ett viktigt underlag för kommunens tillstyrkan.

Övriga synpunkter

SKB:s övriga ansökningar avseende planerade verksamheter i Forsmark

Östhammars kommun är positivt till att SKB ansökt om havsvattenuttag samt om utökad hamnverksamhet. De båda föreslagna verksamheterna hanterar viktiga problem som kommunen lyft under processen; tillgången på färskvatten och trafikrelaterade störningar för boende längs vägarna till Forsmark.

Gällande hamnverksamhet uppfattar dock kommunen att det, kopplat till prövningen av SFR, finns en otydlighet gällande bergupplag för bergmassor från Kärnbränsleförvaret inför utskeppning via hamnen. Det hade varit önskvärt med ett tydliggörande från SKB gällande eventuellt behov av upplagsytor för bergmassor från Kärnbränsleförvaret inom SFR:s verksamhetsområde. Kommunen uppfattar att sådana upplagsytor inte omfattas av den här aktuella ansökan.

Kommunen har förståelse för SKB:s önskemål om en samordnad prövning för dessa tre ansökningar med tanke på hur starkt beroende SFR-utbyggnaden är av de två andra verksamheterna. Även om kommunen i grunden är positivt till de ansökta verksamheterna vill kommunen betona vikten av att förutsättningarna är väl utredda i respektive mål så att samtliga prövningar grundas på ett fullgott underlag.

Naturgrus

SKB har tidigare angett att uttag av naturgrus kommer att minimeras genom att de bergmassor som tas ut i projektet kommer att återanvändas i anläggningen. I

sitt yttrande anger SKB nu att de, av produktionstekniska skäl, behöver ha möjlighet att använda naturgrus som ballast i sprutbetong. För övriga betongfraktioner kvarstår SKB:s åtagande om att undvika användning av naturgrus.

Östhammars kommun har förståelse för detta men anser att det är önskvärt med ett åtagande om att redovisa eventuell användning av naturgrus samt motiv för detta, förslagsvis i den årliga miljörapporten.

Upptag av feldeponerat avfall

SKB har uppgett att det så kallade feldeponerade avfallet ska tas upp från SFR innan utbyggnaden påbörjas. Östhammars kommun har uppfattat att det kan komma att innebära behov av åtminstone tillfällig förvaring av avfallet inom SFR:s verksamhetsområde ovanjord innan det transporteras vidare till Studsvik. Kommunen anser att det behövs ett förtydligande från SKB om upptaget och dess eventuella påverkan på SFR-utbyggnaden.

Kommunens fortsatta roll och finansiering

Östhammars kommun anser sig ha befogad rätt till insyn i utvecklingen av SFR även efter det att ett eventuellt tillstånd enligt miljöbalken har meddelats och har genom åren återkommande betonat vikten av kommunens fortsatta roll. Det gäller dels den fortsatta stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen men även andra områden där kommunen och dess medborgare påverkas. Ett sådant område där kommunen (eller dess framtida motsvarighet) förväntas få en viktig roll är gällande det långsiktiga informationsbevarandet, det vill säga informationsbevarande efter förslutning av SFR.

Genom sitt förbehåll i tillstyrkan av verksamheten vill kommunfullmäktige säkerställa kommunens roll i eventuella framtida beslutsprocesser. Med anledning av de osäkerheter som finns kopplade till tidsplanen och eventuella behov av anläggningen för icke-kärntekniskt avfall, bedömer Östhammars kommun att förutsättningarna kan komma att ändras och därmed leda till en omprövning av verksamheten innan förvaret försluts.

Det är av avgörande betydelse för Östhammars kommun att även efter att tillstånd meddelats ha möjlighet att vara en aktiv part i slutförvarsfrågan. En förutsättning för kommunens deltagande är att arbetet är fullt ut finansierat med externa medel så att kommunens medborgare/skattebetalare inte belastas med kostnaderna för hanteringen av ett nationellt problem.

Sektor Samhälle
Anna Bergsten

VA-planeringsgrupp och VA-samordnare

Bakgrund

I december 2021 antog kommunfullmäktige VA-policy och VA-handlingsplan för Östhammars kommun (KF 2021-12-14 § 193). I handlingsplanen finns ett antal åtgärder som ska genomföras med huvudansvaret fördelat på Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsen och Östhammar Vatten AB.

Arbetet med att ta fram en VA-plan för Östhammars kommun, där policy och handlingsplan är två viktiga delar, bedrevs under 2020-2021 i projektform med huvudsaklig finansiering med sk. LOVA-medel. Projektet har haft projektledare, arbetsgrupp, styrgrupp och referensgrupp. Detta projekt avslutades den 31 januari 2022 och nu behöver en mer permanent organisation för VA-planeringsarbetet inrättas och finansiering för det fortsatta arbetet säkerställas.

Två av åtgärderna i VA-handlingsplanen avser organisationen för VA-planering; etablera en kommunövergripande grupp för VA-frågor (åtgärd A1) och inrätta en tjänst för samordning av strategiska VA-frågor (åtgärd A2). Dessa båda åtgärder är starkt kopplade till och beroende av varandra. Gruppen benämns i denna skrivelse *VA-planeringsgruppen* och tjänsten *VA-samordnare*.

VA-samordnaren föreslås i handlingsplanen vara sammankallande för VA-planeringsgruppen och sammanhållande för det fortsatta VA-planeringsarbetet. Tjänstens omfattning är inte beslutad i handlingsplanen utan ska beslutas i samband med att uppdraget förtydligas och införs i verksamhetens budget. I dagsläget saknas finansiering för denna tjänst. Tjänsten bedöms vara avgörande för VA-planeringsgruppens arbete.

VA-planeringsgruppen

Syfte

VA-planeringsgruppen inrättas med syftet att säkerställa framdrift i kommunens arbete med VA-planering och genomförandet av de åtgärder som identifierats i handlingsplanen samt säkerställa effektiv och god intern kommunikation i den kommunala organisationen. VA-planeringsarbetet syftar i sin tur till att säkerställa långsiktigt hållbar VA-försörjning som bidrar till hållbar bebyggelseutveckling såväl inom som utanför kommunalt verksamhetsområde för VA.

Uppdrag

VA-planeringsgruppens huvudsakliga uppdrag är att vara drivande och sammanhållande i det strategiska VA-planeringsarbetet inom kommunen. Arbetet omfattar enskilt och kommunalt VA samt befintlig och blivande bebyggelse.

VA-planeringsgruppen ska bl a:

- vara pådrivande i implementeringen och genomförandet av åtgärderna i VA-handlingsplanen,
- vara ett stöd och en resurs för verksamheterna vid genomförandet av åtgärder,
- vara pådrivande i uppföljning och utvärdering av de åtgärder som vidtagits,
- föreslå eventuella ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa att VA-policyn följs,
- säkerställa god kommunikation och samsyn i det interna kommunala arbetet,
- bevaka möjligheten att söka externa medel och
- regelbundet rapportera om framdriften i VA-planeringsarbetet till kommunstyrelsen.

Förtydligande gällande uppdraget

Genomförande och uppföljning

Flera av åtgärderna kräver ett kommunövergripande samarbete och involverar flera verksamheter. Verksamheterna är ansvariga för genomförande och uppföljning men VA-planeringsgruppen ska vara ett stöd och en resurs för verksamheterna. Gruppen ska regelbundet stämma av med verksamheterna om hur arbetet med de beslutade åtgärderna fortlöper och vilka eventuella utmaningar som identifierats. Vid uppföljning och utvärdering har gruppen ett särskilt ansvar för att föreslå eventuella ytterligare åtgärder.

Intern kommunikation

De tjänstepersoner som är utsedda att ingå i gruppen har ett ansvar för att säkerställa att information om åtgärder som genomförs i den verksamhet som de representerar redovisas på gruppens sammanträden. Tjänstepersonerna är även ansvariga för att, i den mån det finns behov, rapportera om åtgärder som vidtagits i övriga verksamheter till sin respektive verksamhet. Detta kan inkludera information till såväl tjänstepersoner som till politisk nämnd.

Rapportering

VA-planeringsgruppen ska årligen sammanställa en skriftlig rapport till kommunstyrelsen om hur VA-planeringsarbetet fortgår. I rapporten ska det bl a framgå vilka åtgärder i handlingsplanen som genomförts under året och göras en aktualitetsbedömning av de i VA-planen ingående dokumenten.

Sammansättning

Gruppen föreslås bestå av tjänstepersoner från Gästrike Vatten, miljöenheten och planenheten. Vid behov kan arbets- eller referensgrupper inrättas för hantering av specifika frågor.

Följande funktioner föreslås ingå i gruppen:

- miljöchef (miljöenheten)
- översiktsplanerare (planenheten)
- tjänsteperson¹ (Gästrike Vatten)
- VA-samordnare (sammankallande)

Gruppen föreslås träffas en gång per månad för ett två timmar långt möte men detta kan komma att behöva justeras beroende på övrig aktivitet i VA-planeringsarbetet. Under förutsättning att det inrättas en tjänst som VA-samordnare (med uppdrag och omfattning enligt beskrivning nedan) bedöms gruppens övriga tjänstepersoners nedlagda tid rymmas inom nuvarande budget.

VA-samordnare

Uppdrag

VA-samordnarens huvudsakliga uppdrag är, i likhet med VA-planeringsgruppen uppdrag, att vara drivande och sammanhållande i det strategiska VA-planeringsarbetet inom kommunen. VA-samordnaren har huvudansvaret t ex vid sammanställandet av eventuella dokument som gruppen tar fram.

VA-samordnaren ska bl a:

- kalla till möten med VA-planeringsgruppen,
- föra minnesanteckningar vid VA-planeringsgruppens möten,
- vara huvudansvarig för skrivandet av den rapport som VA-planeringsgruppen årligen ska lämna till kommunstyrelsen,
- vara en resurs i den kommunala organisationen i VA-planeringsfrågor,
- representera VA-planeringsgruppen i interna och externa möten som berör VA-planering (t ex VA-gruppen, VattenNavet, MEX-gruppen och möten med länsstyrelsen) och
- i övrigt vara sammanhållande för VA-planeringsgruppens uppdrag.

VA-samordnaren kan även vara lämplig projektledare för vissa åtgärder i handlingsplanen där huvudansvaret ligger på kommunstyrelsen men flera verksamheter berörs. En viktig och brådskande sådan åtgärd är utbyggnadsplanen (åtgärd F2) men det finns även fler exempel som kommunikationsplan för VA-frågor (åtgärd B1), nödvattenplan (C9), brand- och släckvattenplan (åtgärd C11), dagvattenpolicy (åtgärd D3) och innovationsplan (åtgärd E1).

Omfattning, placering och finansiering

Uppdraget som VA-samordnare bedöms omfatta 25 % av en heltidstjänst och föreslås utgöra del av tjänst för en tjänsteperson på verksamhet Växande kommun. För att finansiera detta arbete utökas budgetramen för Sektor Samhälle från 2023 med medel motsvarande 25 % av en tjänst. Om VA-samordnaren ska

¹ Gästrike Vatten har under de senaste månaderna genomgått en förändring av och utökning av tjänstepersonsorganisationen så det är i dagsläget inte klart vilken funktion därifrån som bör ingå i gruppen.

projektleda genomförandet av mer omfattande åtgärder i VA-handlingsplanen kan tjänstens omfattning behöva utökas.

Andra kommunövergripande grupper för VA-frågor

Det finns sedan tidigare några olika forum för kommunövergripande samarbeten som berör VA-frågor. Tre av dessa beskrivs kortfattat nedan.

På *VA-gruppens* sammanträden behandlas specifika VA-ärenden som t ex bedömning av behov för enskilt eller kommunalt VA för en enskild fastighet i anslutning till kommunalt verksamhetsområde. Ärendena kan t ex ha uppkommit i samband med bygglov, förhandsbesked eller miljötillsyn. I gruppen ingår Gästrike Vattens kommunsamordnare (sammankallande), miljöchef, planchef och byggchef. Ett välfungerande VA-planeringsarbete kommer förhoppningsvis att minska antalet ärenden som gruppen har att behandla men det bedöms även fortsatt finnas ett behov av gruppen för att på ett effektivt sätt hantera vissa specifika ärenden.

VattenNavet är ett kunskapsforum för att samordna och effektivisera kommunens arbete med vattenkvalitet. I forumet ingår tjänstepersoner som i sitt dagliga arbete arbetar med vattenkvalitet på olika sätt, huvudsakligen handläggare från miljö- och planerheten. Miljösakkunnig är sammankallande. VA-frågorna är en del i arbetet med vattenkvalitet men *VattenNavet* har fokus på andra frågor än vad VA-planeringsgruppen föreslår ha men det är viktigt med avstämning mellan grupperna.

VA-frågor är en viktig del i mark- och exploateringsfrågorna och hanteras därför i viss utsträckning på *MEX-gruppens* sammanträden. I gruppen ingår bl a ledningsgruppen för sektor Samhälle, planchef, fritidschef och markstrateg (sammankallande). Ett välfungerande VA-planeringsarbete kommer förhoppningsvis att innebära att förutsättningarna gällande VA vid exploatering blir tydligare.

Avfallsplan för Östhammars kommun

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	Datum XXX och § XXX
Ersätter tidigare version	Instansförkortning, datum och § XXX
Gäller för	KS, nämnder, bolag/koncernen
Dokumentansvarig	Myran Olsson, avfallschef

ÖSTHAMMARS
KOMMUN
- EN DEL AV ROSLAGEN

Utställningshandling

Förord

Avfallsplanen för Östhammars kommun har tagits fram under år 2021-2022. Arbetet har genomförts av en projektgrupp med stöd av Miljö & Avfallsbyrån.

Projektgruppen har utgjorts av följande personer:

Myran Olsson, chef Avfallsenheten

Camilla Andersson, miljöstrateg Växande kommun, Östhammars kommun

Eleonor Zeidlitz, handläggare, Miljö & Avfallsbyrån

Jörgen Leander, projektledare, Miljö & Avfallsbyrån

Styrgrupp för projektet har utgjorts av följande personer:

Ulf Andersson, chef Sektor samhälle, Östhammars kommun

Marie Berggren, chef Verksamhet Växande kommun, Östhammars kommun

Johan Nilsson, chef Miljöenheten Sektor samhälle, Östhammars kommun

Myran Olsson, chef Avfallsenheten (projektägare)

Östhammars kommun, 2022-05-16

Sammanfattning

Östhammars kommun har tagit fram en ny avfallsplan där samråd har skett med olika aktörer vid bland annat workshoppar. Arbetet har skett i samarbete med Miljö & Avfallsbyrån.

Genom mål och åtgärder i avfallsplanen vill kommunen förebygga avfall, öka återanvändning och återvinning samt minska miljöpåverkan från avfallet. Avfallsplanen lägger grunden för en inriktning mot ett mer hållbart samhälle där användning av resurser och hantering av avfall bygger på principer om resurshushållning och cirkulär ekonomi. Alla som lever och verkar i Östhammars kommun omfattas av avfallsplanen.

Planen innehåller tre mål. Målen utgår från bland annat de nationella miljö kvalitetsmålen, de globala hållbarhetsmålen, den nationella avfallsplanen och aktuell lagstiftning, kommunens övriga mål och strategier samt diskussioner i avfallsplaneringsprocessen. Avfallsplanens mål är:

1. Cirkulera mera
2. Sortera mera
3. Minska miljöpåverkan

Till varje mål hör styrtal med målvärden. Styrtal, där önskad trend eller målvärden anges, visar på en mer konkret nivå vad som ska uppnås inom de tre målen. Styrtalen avser i första hand de avfallsslag som kommunen har rådighet över. Avfallsplanen innehåller styrtal och målvärden om bland annat minskade avfallsmängder, minskat matsvinn, ökad återanvändning, ökad återvinning, nöjdhet med tillgänglighet och tömning av papperskorgar, minskad mängd farligt avfall i hushållens restavfall och fossilfria transporter.

Till målen hör åtgärder som ska genomföras för att målen ska kunna nås. Flera åtgärder i avfallsplanen handlar om att förbättra förutsättningarna för att förebygga och återvinna avfall genom att exempelvis undersöka möjligheten att starta konceptet "Fritidsbanken" samt förbättra källsorteringen i kommunala verksamheter. Andra åtgärder i avfallsplanen handlar om kommunikation och att höja kunskapsnivån och motivationen för allmänheten men också åtgärder för kommunens interna organisation gällande att förebygga och återvinna avfall. I avfallsplanen finns även åtgärder som syftar till att minska nedskräpningen.

Avfallsplanen kommer följas upp varje år. Uppföljningen kommer att samordnas av avfallsenheten.

Läsanvisning

Avfallsplanen består av ett huvuddokument med tillhörande bilagor. Huvuddokumentet innefattar bland annat avfallsplanens syfte, mål för avfallshanteringen inom kommunen, styrmedel för att uppnå målen, konsekvenser av genomförande av planen samt en beskrivning av hur planen ska följas upp.

I bilagor till planen presenteras 1) handlingsplan med åtgärder inkl ansvarsfördelning och resursbehov, 2) nulägesbeskrivning, 3) nedlagda deponier, 4) uppföljning av tidigare avfallsplan och 5) miljöbedömning.

Innehåll

1	INLEDNING	8
1.1	Bakgrund och syfte	8
1.2	Innehåll i en kommunal avfallsplan	8
1.3	Organisation för framtagande av avfallsplanen	9
1.4	Genomfört samråd	9
2	MÅL OCH ÅTGÄRDER	10
2.1	Bakgrund till mål och åtgärder	10
2.2	Utvecklingsområden och lokala förutsättningar	12
2.3	Målstruktur	13
2.4	Mål 1: Cirkulera mera	14
2.5	Mål 2: Sortera mera	15
2.6	Mål 3: Minska miljöpåverkan	16
3	STYRMEDEL	17
3.1	Kommunikation	17
3.2	Avfallsföreskrifter	17
3.3	Avfallstaxa	18
3.4	Upphandling	18
3.5	Fysisk planering	18
3.6	Tillsyn	19
3.7	Kommunens egen verksamhet som gott exempel	19
4	FORTSATT PLANERINGSPROCESS OCH UPPFÖLJNING	21
5	FRAMTIDA AVFALLSHANTERING OCH AVFALLSFLÖDEN	22
5.1	Utvecklingstendenser	22
5.1.1	Befolkningsprognos	22
5.1.2	Avfall som omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar	22
5.1.3	Övrigt avfall från verksamheter	23
5.2	Prognos över avfallsmängder	23
5.3	Behov av insamlingssystem och anläggningar	24
5.3.1	Avfall som omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar	24
5.3.2	Övrigt avfall från verksamheter	25
5.4	Koppling till fysisk planering	25
5.5	Investeringar kopplade till nya insamlingssystem och anläggningar	26
6	KONSEKVENSER AV AVFALLSPLANEN	27
6.1	Miljö	27
6.2	Ekonomi	27
6.2.1	Personella resurser	28
6.2.2	Avfallstaxa	28
6.2.3	Ekonomiska konsekvenser på längre sikt	29
6.3	Service	29
6.4	Barnperspektiv	29

Bilagor

Bilaga 1 *Handlingsplan med åtgärder*

Bilaga 2 *Nulägesbeskrivning*

Bilaga 3 *Nedlagda deponier*

Bilaga 4 *Uppföljning av tidigare avfallsplan*

Bilaga 5 *Miljöbedömning (MKB) av avfallsplan för Östhammars kommun*

Utställningshandling

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Enligt 15 kap 41 § Miljöbalken ska varje kommun ha en renhållningsordning som innehåller de föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen samt en avfallsplan. Avfallsplanen ska enligt Miljöbalken innefatta allt avfall som uppstår i kommunen. Enligt 9 kap 8 § Avfallsförordningen (2020:614) ska avfallsplanen ses över minst vart fjärde år och revideras vid behov.

Denna avfallsplan har tagits fram av Östhammars kommun.

Syftet med avfallsplanen är att:

- vara ett aktivt verktyg för att förebygga att avfall uppstår och att det avfall som uppstår ses som en möjlig resurs
- bidra till kunskap och engagemang om förebyggande och hantering av avfall och därigenom inspirera till handlingar som leder till att avfallsplanens mål uppnås
- bidra till inriktningen i andra styrdokument och planer och skapa förutsättningar för att kommunala planer och styrmedel strävar i samma riktning mot en hållbar och attraktiv kommun

Fokus i denna avfallsplan ligger på avfall som ingår inom kommunalt ansvar. Uppgifter avseende övriga avfallsslag och anläggningar redovisas översiktligt, i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter. Avfallsplanens mål bör alla som lever och verkar i Östhammars kommun arbeta efter, medan styrtalet och åtgärder i första hand avser de avfallsslag kommunen har rådighet över. Innehåll i en kommunal avfallsplan

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) reglerar innehållet i en kommunal avfallsplan. Till föreskrifterna finns även en vägledning (Naturvårdsverket rapport 6760).

I arbetet med att ta fram avfallsplanen ska fokus ligga på att ta fram mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall. Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och åtgärder för minskad nedskräpning ska finnas.

För det avfall som kommunen ansvarar för ska planen innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfallet. Det omfattar kommunalt avfall, vilket innebär avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, slam från enskilda avlopp, latrin och bygg- och rivningsavfall som inte uppkommer i yrkesmässig verksamhet samt avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter. Planen ska även innehålla mål och åtgärder för avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta.

Planen ska beskriva de åtgärder som planeras för att uppnå de uppsatta målen samt hur målen kommer att följas upp. Planen ska även beskriva vilka styrmedel kommunen planerar att använda för att genomföra åtgärderna och uppnå målen.

1.2 Organisation för framtagande av avfallsplanen

Denna avfallsplan har tagits fram av en brett sammansatt projektorganisation med projektgrupp och styrgrupp. Projektgruppen har utgjorts av chefen för Avfallsenheten, miljöstrategen inom sektor Samhälle och projektledare från Miljö & Avfallsbyrån. Projektgruppen har tagit fram förslag till mål och åtgärder samt avfallsplanens olika delar. Miljö & Avfallsbyrån har utgjort stöd i arbetet med avfallsplanen. Avstämningar med styrgruppen har genomförts löpande. I styrgruppen har ingått chefer för Sektor Samhälle. Under arbetets gång har även avstämningar gjorts i specifika frågor med berörda funktioner inom kommunen.

1.3 Genomfört samråd

En viktig del i arbetet med framtagande av avfallsplanen har varit att samråda om mål och åtgärder med berörda aktörer och att fånga upp önskemål och erfarenheter utifrån olika perspektiv. Interna diskussioner har skett löpande i projektgruppen och avstämningar har skett med styrgruppen. Ett brett samråd har skett genom bland annat politisk förankring i kommunen och workshoppar för interna och externa aktörer där olika kommunala funktioner samt fastighetsägare, företag och organisationer varit inbjudna. Vid workshopparna har mål och utvecklingsområden och tänkbara åtgärder diskuterats ur olika perspektiv.

Samråden omfattar även lagstadgad utställning enligt Miljöbalken. Utställningen genomfördes under sommaren 2022. Utställningen annonserades på kommunens digitala hemsida där också handlingarna fanns tillgängliga. Planen ställdes även ut i entrén till kommunhuset och på kommunens fem bibliotek. Annons om samrådet har gått ut i AnnonsNytt, en gratistidning som delas ut till kommunens alla hushåll.

Samråd har även skett genom utskick till alla berörda politiska nämnder och berörda styrelser, berörda kommunala verksamheter och bolag, Länsstyrelsen, insamlingsentreprenör och mottagare av avfall från kommunen, större fastighetsägare och bostadsbolag, företag och organisationer/föreningar.

Inkomna synpunkter har beaktats och i relevanta delar har dessa lett till justeringar i framtagna handlingar. Inkomna synpunkter och kommunens bemötande av dessa, har dokumenterats i en samrådsredogörelse.

2 Mål och åtgärder

2.1 Bakgrund till mål och åtgärder

Grundläggande vid framtagande av mål och åtgärder i avfallsplanen för Östhammars kommun är att mål och åtgärder ska bidra till ett mer hållbart samhälle där användning av resurser och hantering av avfall bygger på principer om cirkulär ekonomi. Dessa principer innebär att avfall förebyggs, att resurser som har tagits i anspråk används på ett så effektivt och hållbart sätt som möjligt och att avfall som uppstår så långt möjligt återvinns i form av råvaror vid framställning av nya produkter.

Cirkulär ekonomi handlar om att samhället, för att hindra allvarlig resursbrist, måste använda fysiska resurser smartare. Miljöproblemen med dagens linjära resursförbrukning är väl kända men i en cirkulär ekonomi lyfts även ekonomiska aspekter in. Cirkulär ekonomi är grundläggande för FN:s hållbarhetsmål (Agenda 2030) om att väsentligt minska mängden avfall. EU arbetar också aktivt för en mer cirkulär ekonomi enligt en särskild handlingsplan.

Mål och åtgärder i denna avfallsplan utgår från:

- **Lokala och regionala mål och strategier**, såsom exempelvis ny översiktsplan (framtagande sker parallellt), kommunens antagna hållbarhetslöften inom delprogrammen klimat/energi, vatten och biologisk mångfald (ingår i Färdplan för ett hållbart län), samt policys avseende hållbarhet, inköp, upphandling och kost.
- **Mål enligt tidigare avfallsplan**. Den tidigare avfallsplanen innehåller mål om utsortering av farligt avfall vid Vaddika avfallsanläggning, minskad mängd hushållsavfall till Vaddika avfallsanläggning, insamling av matavfall, nyttiggörande av fosfor i avloppsslam och minskad latrinhämtning. Flera av målen kan i praktiken betraktas som åtgärder, vilka sammantaget anger en inriktning som i huvudsak fortfarande är relevant.
- **Utvecklingsområden och lokala förutsättningar**, enligt kapitel 2.2 nedan.
- **Avfallshierarkin**. Avfallsplanen bygger på prioriteringar som anges i EU:s avfallshierarki och Miljöbalken, det vill säga att man i första hand bör förebygga uppkomsten av avfall, i andra hand återanvända produkter, i tredje hand återvinna material, i fjärde hand utvinna energi och bara som sista utväg deponera.
- **De nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen och den nationella avfallsplanen 2018-2023**. Riksdagen har beslutat om 16 nationella miljö kvalitetsmål. Av dessa berörs avfallshanteringen främst av målen:
 - God bebyggd miljö
 - Giftfri miljö
 - Begränsad klimatpåverkan

Till de nationella miljö kvalitetsmålen hör 20 etappmål som har beslutats av regeringen. Av dessa berörs avfallshantering och förebyggande av avfall främst av följande etappmål (fritt återgivet):

- Senast 2023¹ sorteras 75 % av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara
- Senast 2025 förbereds för återanvändning eller materialåtervinns 70 % av bygg- och rivningsavfallet
- Senast 2025 förbereds för återanvändning eller materialåtervinns minst 55 % av kommunalt avfall, senast 2030 minst 60 % och senast 2035 minst 65 %
- Senast 2025 har livsmedelsavfallet minskat med 20 % per capita jämfört med 2020
- Andelen av livsmedelsproduktionen som når butik och konsument ska öka

I den nationella avfallsplanen lyfts mat, textil, elektronik, bygg- och rivningsavfall, plast och nedskräpning fram som viktiga strömmar att arbeta med.

- **Nationella åtgärdsprogrammet för havsmiljön.** I det nationella åtgärdsprogrammet för havsmiljö ingår åtgärder mot marint skräp. Åtgärd 23 handlar om att vid revidering av de kommunala avfallsplanerna ska belysas hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp samt att mål ska sättas upp för ett sådant arbete.
- **Mål och bestämmelser enligt EU:s direktiv om avfallshantering och cirkulär ekonomi, exempelvis:**
 - Mål om förberedelse för återanvändning eller återvinning av kommunalt avfall (implementerat i det svenska miljömalssystemet genom ovan nämnda etappmål).
 - Mängden matsvinn ska minska med 30 % till 2025 och 50 % till 2030.
 - Krav på separat insamling av textilavfall och farligt avfall till 2025 och matavfall till 2023.
- **EU:s klimatmål** om minskade växthusgasutsläpp, minskad energiförbrukning och mer förnybara bränslen.
- **FN:s globala hållbarhetsmål enligt Agenda 2030.** Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs i september 2015 av FN:s generalförsamling och består av 17 mål och 196 delmål. I december 2020 antog riksdagen en inriktning för arbetet med genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling. Följande utvalda delmål (med numrering enligt FN:s lista över mål) är särskilt väsentliga för denna avfallsplan:
 - **11.6 Minska städers miljöpåverkan:** Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

¹ Det nationella etappmålet kan förväntas revideras med en fortsatt inriktning i linje med målet för 2023 gällande utsortering och behandling av matavfall.

- **12.3 Minska matsvinnet:** Till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.
- **12.5 Minska avfallsmängden:** Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

Målen i avfallsplanen avser främst förebyggande och hantering av avfall som kommunen ansvarar för, innefattande både avfall inom kommunalt ansvar för avfallshantering och avfall som uppstår i kommunal verksamhet. Vissa mål kan även vara tillämpliga för annat avfall i den utsträckning kommunen kan påverka detta genom olika kommunala styrmedel, såsom tillsyn och fysisk planering. Kommunen kan även genom exempelvis dialog med olika aktörer påverka hanteringen av avfallsslag som inte ingår i det kommunala ansvaret – såsom industriavfall och producentansvarsmaterial – vilket kan bidra till att avfallsplanens mål och övriga samhällseliga miljösmål nås.

2.2 Utvecklingsområden och lokala förutsättningar

I arbetet med framtagande av den nya avfallsplanen för Östhammars kommun har utvecklingsområden identifierats utifrån bland annat svensk lagstiftning, nationella mål, lokala och regionala mål och strategier, erfarenheter från nuvarande avfallshantering i kommunen och diskussioner under arbetet med planen. Lokala förutsättningar av särskild betydelse för utvecklingen av avfallshanteringen har också identifierats.

Följande utvecklingsområden har identifierats, där behovet av mål och åtgärder bedömts vara särskilt prioriterat:

- Resurshushållning inom kommunens egna verksamheter, hos företag och bland befolkningen i stort behöver öka. Återanvändning behöver möjliggöras för att minska avfallsmängderna.
- Avfallshanteringen behöver bli ännu mer effektiv. Behov finns av att öka källsorteringen av matavfall, förpackningar och returpapper. Återvinningcentralerna behöver vara kostnadseffektiva men också kunna erbjuda sortering som möjliggör ökad materialåtervinning. Materialhanteringen på Väddika avfallsanläggning behöver förbättras och sorteringen behöver öka. Behov finns vidare av att säkra en långsiktigt hållbar avsättning för slam från avloppsreningsverk och från enskilda avlopp.
- Göra det ännu lättare för kommunens invånare att sortera och kunna lämna förpackningar och returpapper fastighetsnära.
- Sortering av kommunens eget verksamhetsavfall behöver möjliggöras och ske i samtliga kommunala verksamheter. Insamlingen av förpackningar, grovavfall och farligt avfall från de kommunala verksamheterna behöver samordnas.
- Behov finns att synliggöra och tydliggöra hur avfallshanteringen fungerar samt kommunicera vad som förväntas av enskilda invånare.

- Möjligheterna för besökare att lämna och sortera avfall på offentliga platser behöver förbättras. Kommunen behöver också kunna hantera ett ojämnt flöde av avfall under året kopplat till besöksnäringen. Utmaningar finns idag exempelvis vid hamnar, gästhamnar och på öar.
- Nedskräpningen behöver minska och förebyggas.

Exempel på lokala förutsättningar av särskild betydelse för utvecklingen av avfallshanteringen i kommunen är:

- Befolkningen ökar i kommunen och det är attraktivt att bygga men nybyggnation begränsas av begränsningar i VA-kapaciteten, vilket generellt gäller både kapaciteten för avloppsvattenrening och vattenproduktion.
- Kommunen har fem större tätorter – Östhammar, Gimo, Alunda, Österbybruk och Öregrund. Utveckling i tätorterna sker efter orternas respektive förutsättningar och styrkor, vilket även gäller avfallshanteringen.
- I kommunen finns stor landsbygd och nästan hälften av småhusen finns på landsbygden. Insamling av avfall på landsbygd är mer krävande p.g.a. exempelvis transportavstånd och hämtningsförhållanden.
- Stora säsongsvariationer av avfall förekommer i kommunen vilket beror på ett stort antal fritidsboende och många besökare framförallt sommartid. Detta påverkar avfallshanteringen exempelvis genom ökad administration, fler hämtställen sommartid och att återvinningscentralerna behöver ha kapacitet och bemanning för fler besökare sommartid. Det finns också flera gästhamnar i kommunen, där det finns behov av utvecklad avfallshantering.
- Kommunen har en lång kust och skärgård. För boende på öar sker avfallshämtning med båt, vilket innebär särskilda utmaningar.
- Stor förekomst av enskilda avloppsanläggningar i form av slutna tankar, slamavskiljare och minireningsverk. Behovet av slamtömning uppvisar stora säsongsvariationer.
- I kommunen finns stora industrier (Sandvik Coromant AB och Forsmarks kärnkraftverk samt Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB)) som genererar specifika avfallsslag. Härutöver finns några medelstora företag men framför allt många mindre företag.

2.3 Målstruktur

Avfallsplanen innefattar tre mål. Till varje mål hör styrtal med målvärden samt åtgärder. Styrtalet, målvärden och åtgärder beskriver tillsammans vad Östhammars kommun avser att uppnå och vad som behöver göras. Målen och styrtalet för uppföljning av målen presenteras i kap **Fel! Hittar inte referenskölla..** Åtgärderna för att uppnå målen presenteras i bilaga 1.

Målstrukturen kan beskrivas enligt följande:

- *Mål.* Anger inriktningen på längre sikt (10-15 år) och omfattar alla som ger upphov till avfall, såväl kommunala verksamheter (förvaltningar och bolag) som medborgare och företag.
- *Styrtal.* Anger på en mer konkret nivå vad som ska uppnås. Till styrtalen hör mätbara och tidsatta målvärden. Kommunstyrelsen och ansvariga nämnder i kommunen ska arbeta in styrtal med målvärden i sina budgetar och verksamhetsplaner.
- *Åtgärder.* Anger hur målen och styrtalens målvärden ska uppnås. Åtgärderna som är formulerade på ett övergripande sätt, arbetas in och konkretiseras i plan och budget för respektive ansvarig förvaltning eller bolag.

För att uppnå samtliga mål krävs emellertid genomgripande förändringar av samhällets produktions- och konsumtionsmönster, vilket naturligtvis inte fullt ut kan ske under de år som denna avfallsplan gäller. Avfallsplanen är dock ett viktigt verktyg för att på lång sikt bidra till en hållbar utveckling. Alla som lever och verkar i Östhammars kommun omfattas av avfallsplanen, vilket ger ytterligare skjuts till de förändringar som krävs.

2.4 Mål 1: Cirkulera mera

I Sverige har vi en livsstil som slukar stora mängder fysiska resurser. Om alla människor på jorden konsumerade på det sättet vi gör i Sverige skulle det behövas fyra jordklot. Detta får givetvis en negativ påverkan på både miljö och klimat och därför behöver vi se till att skapa mindre avfall och konsumera på ett mer cirkulärt sätt.

Vi kan minska vår förbrukning på olika sätt. Till exempel genom att minska vårt matsvinn och fundera på ifall allt det vi köper verkligen är sådant som vi har behov av. Vi kan också förlänga livslängden på sådant vi redan har istället för att slänga och köpa nytt. Många saker går att laga när de gått sönder. Produkter som man inte använder så ofta kan vi låna av varandra, i stället för att var och en ska skaffa egna exemplar. En stor del av sådant som slängs skulle kunna återanvändas av någon annan i stället för att bli avfall.

Styrtal:

- Total mängd kommunalt avfall², kg/person³
Målvärde: Nedåtgående trend
- Mängd matsvinn från kommunala storkök, g/portion
Målvärde: Mindre än 10 g/portion år 2030, vilket innebär en kontinuerlig minskning per år med ca 15 %

² Med kommunalt avfall menas det som anges i 15 kap. 3 § miljöbalken.

³ Avfall Web: Mängd insamlat kommunalt avfall, totalt inkl. trädgårdsavfall (kg/person). Summan av mängd utsorterat avfall och restavfall som samlas in från hushåll och verksamheter inom kommunalt avfallsansvar eller producentansvar, exklusive bygg- och rivningsavfall, latrin och avloppsfraktioner. Mängden inkluderar avfall som hämtas vid fastigheten eller lämnas vid återvinningscentraler och återvinningsstationer. Antal personer inkluderar permanentboende invånare, gästnätter, fritidshusboende och arbetsplatsnetto.

- Antal krav i upphandlingar eller aktiviteter som initieras i upphandlingsprocessen och som leder till resurshushållning och bidrar till en cirkulär ekonomi, antalet krav/aktiviteter
Målvärde: Minst 7 st krav eller åtgärder som initierats i upphandlingsprocessen per år
- Andel av medborgarna som uppger att de regelbundet lämnar kläder, möbler och andra föremål till återbruk⁴, %
Målvärde: Uppåtgående trend
- Andel av medborgarna som uppger att de regelbundet köper begagnade kläder, möbler och andra föremål⁵, %
Målvärde: Uppåtgående trend

Utgångsvärden:

Total mängd kommunalt avfall, kg/person (2020): 411

Mängd matsvinn från kommunala storkök (2021): 45 g/portion

Utgångsvärden för övriga styrtal tas fram baserat på resultat från kommande medborgarundersökning.

2.5 Mål 2: Sortera mera

En del material kan inte återanvändas och då behöver det kunna återvinnas i annan form så att det kan bli råvara vid tillverkning av nya produkter. På det sättet kan materialet slutas i ett kretslopp och materialåtervinnas i stället för att förbrännas eller deponeras.

Om vi sorterar vårt avfall och ser till att inte blanda olika typer av material blir förutsättningarna för återvinning mycket större. För att vi ska kunna göra det på ett enkelt sätt behöver avfallssystemen vara utformade så att de underlättar för människor att sortera rätt. Det ligger också ett ansvar hos var och en av oss att vara med och bidra och sortera det vi kan.

Styrtal:

- Andel matavfall som behandlas biologiskt, %⁶
Målvärde: 75 % till år 2023 som bibehålls eller ökar under kommande år
- Andel kommunalt avfall⁷ till materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, %⁸
Målvärde: 55 % till år 2025, 60 % till år 2030

⁴ Baserat på svar på fråga i återkommande medborgarundersökning. I återbruk ingår t ex second-hand eller liknande samt inlämning på återvinningscentral.

⁵ Baserat på svar på fråga i återkommande medborgarundersökning.

⁶ Andelen utsorterat matavfall till biologisk återvinning så att växtnäring och biogas tas tillvara av den totala mängden uppkommet matavfall från hushåll, storkök, butiker och restauranger och som samlas in separat eller som en del av restavfallet från hushåll och verksamheter eller som hemkomposteras. Nationellt mål. Mäts genom plockanalyser av restavfall och analys av uppgifter om uppkomna avfallsmängder.

⁷ Inklusive förberedelse för återanvändning. Med kommunalt avfall menas det som anges i 15 kap. 3 § miljöbalken.

⁸ Avfall Web: Andelen avfall insamlat till materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, av det mat- och restavfall som samlas in från hushåll och verksamheter inom kommunalt avfallsansvar, avfall som tas emot vid

- Andel avfall i fraktionerna energiåtervinning och deponirest av avfallet från ÅVC, %
Målvärde: 15 % till år 2026
- Andel avfall på Vaddika avfallsanläggning till energiåtervinning eller deponering, %
Målvärde: Nedåtgående trend
- Andel rätt sorterat avfall i kärl för restavfall, %⁹
Målvärde: Uppåtstående trend
- Andel av kunder som är nöjda med kommunen som leverantör av avfallstjänster¹⁰, %
Målvärde: 80 % till år 2025

Utgångsvärden:

Andel kommunalt avfall till materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, % (2020): 26,4

Andel avfall i fraktionerna energiåtervinning och deponirest av avfallet från ÅVC, %: tas fram för 2022 eftersom vägning inte skett för samtliga ÅVC:er för hela år 2021

Andel avfall på Vaddika avfallsanläggning till energiåtervinning eller deponering, % (2021): 40

Utgångsvärden för övriga styrtal tas fram baserat på resultat från kommande plockanalyser och medborgarundersökningar.

2.6 Mål 3: Minimera miljöpåverkan

När vi förebygger och sorterar vårt avfall så minskar vår miljöpåverkan men själva hanteringen i form av insamling, återvinning och behandling av avfallet behöver också vara så smart och resurseffektiv som möjligt. Särskilt viktigt är att farligt avfall tas omhand på ett miljörätt sätt där det fasas ut ur kretsloppet och att utsläpp till luft, mark och vatten från anläggningar för hantering av avfall minimeras.

Det avfall som hamnar utanför insamlingssystemen är ett stort problem och leder till nedskräpning. Nedskräpningen får negativ påverkan på såväl människor och djur som natur. För att förhindra nedskräpning behövs strategier och relevanta åtgärder för att se till att avfallet inte hamnar i naturen utan återvinns och tas om hand på rätt sätt.

Styrtal:

- Andel av medborgarna som anser att tömning och tillgänglighet av papperskorgar, sopkärl och latrin fungerar bra eller mycket bra i parker, gästhamnar och på allmänna platser i kommunen.
Målvärde: Uppåtstående trend
- Andel av medborgarna som anser att tömning och tillgänglighet av papperskorgar, sopkärl och latrin fungerar bra eller mycket bra på allmänna platser i skärgården där sådan service finns
Målvärde: Uppåtstående trend

återvinningscentraler samt avfall som omfattas av producentansvar. Mäts genom analys av uppgifter om uppkomna avfallsmängder

⁹ Allt avfall i kärlen utom förpackningar, returpapper och farligt avfall enligt sorteringsanvisningar.

Mäts genom plockanalyser av matavfall från villa- resp. lägenhetshushåll.

¹⁰ Baserat på svar på fråga i återkommande kundenkät till fast boende och fritidsboende.

- Mängd farligt avfall i hushållens restavfall¹¹
Målvärde: Inget farligt avfall i restavfallet år 2030
- Andel av kommunens insamling och landtransport av avfall som sker med fossilfria drivmedel, %¹²
Målvärde: 100 % till år 2030

Utgångsvärden:

Andel av kommunens insamling och transport av avfall som sker med fossilfria drivmedel, % (2020): 0 %

Utgångsvärden för övriga styrta tas fram baserat på resultat från kommande plockanalyser och medborgarundersökning.

3 Styrmedel

I följande kapitel beskrivs de styrmedel som kommer att användas för att uppnå målen och genomföra åtgärderna i avfallsplanen.

3.1 Kommunikation

Kommunikation och information är ett viktigt styrmedel. Avfallshanteringens utformning tillsammans med enskilda individers deltagande är viktiga faktorer för att uppnå goda resultat. Det innebär att en förståelse behövs hos människor om varför det är viktigt att sortera men lika viktigt är att veta rent praktiskt hur det ska gå till och vad som förväntas av enskilda individer.

Löpande information och kommunikation behöver ske genom olika kanaler. Ett varierat fokus behövs för att kontinuerligt fånga upp de som inte redan har kunskap eller vet hur avfallshanteringen i kommunen fungerar.

Kommunikation gällande avfallshantering och sortering i kommunen sker idag exempelvis genom AnnonNytt, på hemsidan, genom sociala media och i tryckt material.

Flera åtgärder i avfallsplanen handlar direkt om kommunikation, exempelvis att informera allmänheten om fördelar och möjligheter med att förebygga avfall, att informera företag om avfallsförebyggande arbete och att utbilda skolelever i avfallshantering och resursbesparing. Det finns också flera åtgärder där kommunikation behöver användas tillsammans med andra styrmedel för att nå målet, exempelvis gällande att öka insamlingen av matavfall och att säkerställa att källsorteringsmöjligheter används i samtliga kommunala verksamheter.

3.2 Avfallsföreskrifter

I de kommunala avfallsföreskrifterna sätts ramarna för avfallshanteringen, där det framgår exempelvis vad som gäller för det praktiska utförandet, vilket ansvar olika parter har och hur sorteringen ska gå till. Tydliga bestämmelser i föreskrifterna

¹¹ Avser farligt avfall inkl batterier och elavfall. Mäts genom plockanalyser av restavfall.

¹² Avser insamling och transport av mat- och restavfall, avfall från återvinningscentraler och slam

underlättar det praktiska arbetet när situationer eller frågeställningar inom avfallshanteringen uppstår. Tydliga bestämmelser gör vidare att ett godtyckligt arbetssätt kan undvikas, vilket gör arbetet mer rättssäkert.

Avfallsföreskrifterna för Östhammars kommun har reviderats och nya föreskrifter gäller från 1 januari 2021. Exempel på åtgärder där föreskrifterna användas som styrmedel är att öka insamlingen av det matavfall som uppstår och att det i föreskrifterna ställs krav på källsortering.

3.3 Avfallstaxa

Den kommunala avfallstaxan finansierar avfallshanteringen och kan utformas på ett sätt så att den styr invånarna till att välja det bästa alternativet ur resurs- och miljöhänsen genom exempelvis differentierade avgifter. I Östhammars kommun vägleds abonnenterna till vad de förväntas göra exempelvis genom att matavfallsinsamlingen är obligatorisk för abonnenter på fastlandet och att ett tätare tömningsintervall (vilket gör att du kan slänga mer restavfall) innebär en proportionellt högre avgift.

En väl genomtänkt taxa i kombination med tydliga bestämmelser i föreskrifterna ger önskvärd styrning gällande exempelvis sortering. Exempel på åtgärder är att utveckla taxan för att premiera sorteringen och att använda avfallstaxan som styrmedel för att öka insamlingen av det matavfall som uppstår. Vanligtvis revideras taxan årligen.

3.4 Upphandling

Offentlig upphandling och inköp är ett strategiskt verktyg för att förebygga onödig användning av fysiska resurser, utveckla återanvändning och återvinning samt få bort ohållbara produkter och farliga ämnen ur kretsloppet.

Idag finns en rutin för de kommunala upphandlingar som planeras under året en bedömning görs av vilken miljöeffekt det får att ställa relevanta krav. Bedömningen utgår från tre huvudområden: kemikalier, påverkan på vattenmiljöer och biologisk mångfald samt energi/klimatpåverkan. De upphandlingar där effekten inom något av de tre huvudområdena bedöms kunna bli stor väljs ut och vid upphandling sker sedan kravställning inom valt område. Det finns redan idag exempel på upphandlingar där krav som ställts lett till minskad användning av fysiska resurser samtidigt som kemikalieanvändningen minskat men hushållning av resurser och krav som gynnar cirkulär ekonomi har potential att utvecklas.

Exempel på åtgärder där upphandling kommer användas som styrmedel är att genomföra upphandlingar med fokus på resurshushållning och att ställa krav på fossilfria bränslen i kommunala upphandlingar för insamling och transport av avfall.

3.5 Fysisk planering

Kommunen har i sitt arbete med fysisk planering möjlighet att skapa goda förutsättningar för avfallshanteringen. Det handlar exempelvis om att se till att tillräckligt med mark finns för anläggningar för avfallshantering, att möjliggöra för återvinningscentraler i bra lägen och att behovet av platser för återbruk tillgodoses. Det handlar också om att bevaka avfallsfrågorna i bygglov, förhandsbesked och

detaljplaner så att platser finns för avfallskärl och källsortering med god tillgänglighet för såväl boende som insamlingsfordon.

I plan- och byggprocesser bör avfallshandläggare involveras tidigt för att frågor rörande avfallsutrymmens placering, utformning och transportvägar ska utformas för att skapa fungerande och långsiktig avfallshantering. En beskrivning av hur behovet av platser för avfallshantering har tillgodosetts i kommunens översiktsplan och i kommunens övriga arbete med fysisk planering finns i kapitel 5.4.

Fysisk planering som styrmedel lyfts exempelvis i åtgärder som handlar om att säkerställa att avfallsenheten medverkar i plan- och bygglovsprocesser. Fysisk planering som styrmedel kan också bli aktuellt för och påverka möjligheterna för utveckling av återvinningscentraler och fastighetsnära insamling av fler fraktioner.

3.6 Tillsyn

Vid tillsynsbesök kan möjligheten att påverka utvecklingen av en hållbar avfallshantering, exempelvis genom ökad sortering, ske genom att ställa frågor om företags avfallslösningar och anmärka på bristfällig avfallshantering exempelvis avseende farligt avfall och risker för spridning av miljöfarliga ämnen. Dialog kan också ske avseende ett företags möjligheter att arbeta avfallsförebyggande.

Tillsyn kan användas som styrmedel i den mån det bedöms befogat och bör alltid användas om misstanke föreligger om att avfallshanteringen är bristfällig.

Tillsyn görs av kommunens återvinningscentraler och återvinningsstationer samt övriga icke-kommunala verksamheter som tar emot eller behandlar avfall.

Avfallshantering ingår i tillsynen av de flesta verksamheter som omfattas av tillsyn enligt miljöbalken. Nivån och frekvensen av tillsynen bestäms av bland annat verksamhetens art, en bedömning av verksamhetens miljöpåverkan och verksamhetsutövarens kunskap. Tillsynsmyndigheten kontrollerar vilket avfall som uppkommer, hantering och förvaring samt transportdokument och mottagningskvitton.

Avfallstillsyn bedrivs även på en del verksamheter som inte klassas som miljöfarliga, till exempel restauranger.

Exempel på åtgärder där tillsyn kommer att användas som styrmedel är att informera företag om avfallsförebyggande arbete och källsortering i samband med tillsynsbesök och att kontrollera att avfall från bygg- och anläggningsprojekt sorteras enligt gällande lagstiftning.

3.7 Kommunens egen verksamhet som gott exempel

Kommunens egen organisation med varierade verksamheter är en stor arbetsgivare i kommunen och verksamheten ger också service till många människor, inte minst barn och ungdomar. Genom detta kan det som görs inom kommunens egna verksamheter utgöra en inspirations- och kunskapskälla. Arbete med att förebygga att avfall uppstår och att källsortera avfallet för ökad återvinning ger en direkt positiv påverkan på miljön men kan också ge ringar på vattnet när människor tar med sig beteendet hem. Det är därför viktigt att kommunen som offentlig organisation föregår med gott exempel i alla delar av avfallskedjan.

Exempel på åtgärder där kommunens egen verksamhet dels kan bidra till en direkt positiv effekt på miljön men även kan bidra till inspiration och kunskap är att källsortera, minska matsvinnet, minimera användning av engångsprodukter och skapa förutsättningar för återbruk av kontorsmöbler och IT-utrustning.

Utställningshandling

4 Fortsatt planeringsprocess och uppföljning

Denna avfallsplan är ett verktyg för Östhammars kommun i arbetet med att förebygga avfall och att utveckla avfallshanteringen i kommunen i en hållbar riktning. För genomförande av planen är det viktigt att det finns både ekonomiska och personella resurser, kompetens och att information om planen ges till berörda samt att löpande uppföljning sker.

Planering av genomförande av åtgärderna i avfallsplanen och kontinuerligt erfarenhetsutbyte mellan förvaltningar och bolag gällande förebyggande av avfall och avfallshandling sker i ett bredare forum, som sätts ihop utifrån ansvariga funktioner enligt handlingsplanen. Varje kommunal verksamhet måste också planera och budgetera för genomförande av åtgärder inom sitt ansvarsområde och vid behov genomföra konsekvensanalyser. Sammankallande för det bredare forumet är kommunens avfallschef. Med ett sådant forum, som bör träffas två gånger per år i samband med tertialuppföljning, blir det lättare att göra rätt även för kommunens egna verksamheter.

Avfallsplaner ska enligt gällande lagstiftning ses över minst vart fjärde år och vid behov revideras. I Östhammars kommun ska uppföljning och utvärdering av avfallsplanens mål och åtgärder ske årligen och översyn av hela avfallsplanen behöver påbörjas senast år 2025. Kommunstyrelsen ansvarar för att initiera en årlig uppföljning av mål och åtgärder. Det innebär att samtliga ansvariga inom kommunen kontaktas och redovisar sina resultat till Avfallsenheten inom Sektor Samhälle, som sammanställer resultaten i en lägesrapport. Rapporten skickas till Kommunstyrelsen och ansvariga nämnder samt ansvariga för olika åtgärder enligt avfallsplanens handlingsplan. Uppföljningen görs inför nämndernas årliga budgetprocesser och kan därmed bidra till att mål och åtgärder genomförs och att avfallsplanen blir ett levande dokument. Grundläggande uppgifter som sammanställts, till exempelvis miljörapporter, kan även användas som underlag till uppföljningen av avfallsplanen. Uppföljningen underlättas också av att avfallsplanens åtgärder läggs in i verksamhetsuppföljningssystemet Stratsys. Styrtal som kommer att användas vid uppföljningen presenteras tillsammans med målen. Avfallsenheten samordnar en arbetsgrupp som arbetar med uppföljningen.

Avfallsplanen kommer att finnas tillgänglig för företag och allmänheten på kommunens hemsida. Uppdaterade faktaunderlag, såsom uppgifter om avfallsmängder inom kommunalt ansvar för avfallshandling och producentansvar samt eventuella förändringar av avfallshandling i kommunen, kommer att sammanställas årligen i samband med uppföljning av mål och åtgärder.

5 Framtida avfallshantering och avfallsflöden

I följande kapitel presenteras utvecklingstendenser som är viktiga för avfallshanteringen, en prognos för omhändertagande av avfall, samt en bedömning av framtida behov av insamlingssystem och behandlingsskapacitet för avfall. Bedömningen baseras i huvudsak på avfallsplanens mål, styrtalet och åtgärder. Prognosen fokuserar på avfall som omfattas av kommunalt ansvar samt i relevanta delar även avfall som omfattas av producentansvar.

5.1 Utvecklingstendenser

5.1.1 Befolkningsprognos

Trenden för befolkningsutvecklingen i kommunen är stigande. De senaste 5 åren¹³ har det skett en ökning med totalt ca 700 invånare. Befolkningsökningen förklaras framförallt av ett inflyttningsnetto. Sedan millennieskiftet har det varit ett födelseunderskott i kommunen. Befolkningsökningen i kommunen begränsas dock av begränsningar i VA-kapaciteten.

Planer på bostadsbyggande finns idag i centrala Alunda där detaljplan har antagits för Prästgårdshöjden och flera detaljplaner i området är på gång. Ytterligare planer på bostadsbyggande finns i Österbybruk.

I en befolkningsframskrivning som har gjorts av SCB uppskattas att antalet invånare i kommunen kommer att vara ca 23 900 personer år 2040 (jämfört med 22 250 år 2020).

5.1.2 Avfall som omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar

En generell trend i det svenska samhället har varit att avfallsmängderna har ökat. Glädjande nog ses 2019-2020 en minskning av avfallsmängderna per person med 1 kg (mängden avfall under kommunalt ansvar i Sverige var 466 kg under 2020). Materialåtervinning och biologisk behandling har ökat medan mängden restavfall har minskat med 5 %.

Flödena av förpackningar och returpapper från hushåll förändras. Framförallt ökar mängden plast- och pappersförpackningar till följd av ökad internetförsäljning, medan mängden returpapper minskar i takt med att hushållen i mindre utsträckning läser papperstidningar. Den minskade restavfallsmängden i samhället indikerar att mer förpackningar och returpapper av det som uppstår lämnas till återvinning. Nettoeffekten är att mängden förpackningar och returpapper per invånare ökat något.

Starka ekonomiska intressen på marknaden och fokus på konsumtion av varor och tillväxt i ekonomin kan leda till att den mångåriga trenden av ökade avfallsmängderna inte bryts utan den minskning som skett de senaste åren blir en parentes. Dock finns motkrafter gällande konsumtion av varor; via avfallsbranschen, genom andra samhällsaktörer och genom en generellt ökad medvetenhet hos allmänheten om vikten av ett hållbart leverne. Cirkulära affärsmodeller som underlättar för hushållen att konsumera hållbart kan bidra till att minska sambandet mellan konsumtion och avfallsproduktion. Det kan därför vara rimligt att anta att avfallsmängderna kan hållas

¹³ Statistik från SCB för åren 2017-2021.

relativt konstanta per invånare. Genomförande av avfallsplanens åtgärder om förebyggande och ökad återanvändning, både inom kommunens verksamhet och i samhället, är viktiga i detta sammanhang.

På senare år har mycket åstadkommit beträffande hur avfall behandlas i Sverige tack vare det fokus som har legat på att flytta avfallet uppåt i avfallstrappan. Denna utveckling kan antas fortsätta, bland annat genom att bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper väntas ge en bättre källsortering. På nationell nivå behandlades avfall under kommunalt ansvar i enlighet med följande fördelning under år 2020:

- materialåtervinning på ca 37 %
- biologisk behandling på cirka 16 %
- energiåtervinning på ca 46 %
- deponering på mindre än 1 % (exkl. aska från avfallsförbränning)

Genomförande av avfallsplanens åtgärder med förväntas bidra till minskade mängder till energiåtervinning och deponering till förmån för materialåtervinning.

5.1.3 Övrigt avfall från verksamheter

Näringslivet i Östhammar domineras av verksamheter inom branscherna industri och tillverkning och energiförsörjning, men även av många mindre företag inom byggbranschen, företagstjänster, hotell och restaurang och jordbruk, skogsbruk och fiske, se Bilaga 2.

Det kan konstateras att mängden industriavfall, bygg- och rivningsavfall etc. i hög grad är beroende av konjunkturen. Till följd av ökad sortering av såväl industriavfall som bygg- och rivningsavfall kan andelen utsorterat avfall från dessa kategorier förväntas öka. De avfallsflöden som i dagsläget omhändertas på annat sätt än genom kommunens hantering eller på kommunens anläggningar förutsätts även fortsättningsvis hanteras vid sidan av de kommunala systemen, då det för dessa flöden bedöms finnas ett etablerat omhändertagande.

Mängden farligt avfall från industrier och bygg- och anläggningsverksamhet samt angränsande verksamheter kan komma att öka. Skälen till detta är främst att trenden är att allt mer avfall definieras som farligt avfall och att byggnation kan kräva sanering av förorenade områden som genererar förorenade massor som måste behandlas. Ökningen av mängden farligt avfall från industri och annan verksamhet kan motverkas av företagens interna miljöarbete som bidrar till miljöanpassning av produktionen.

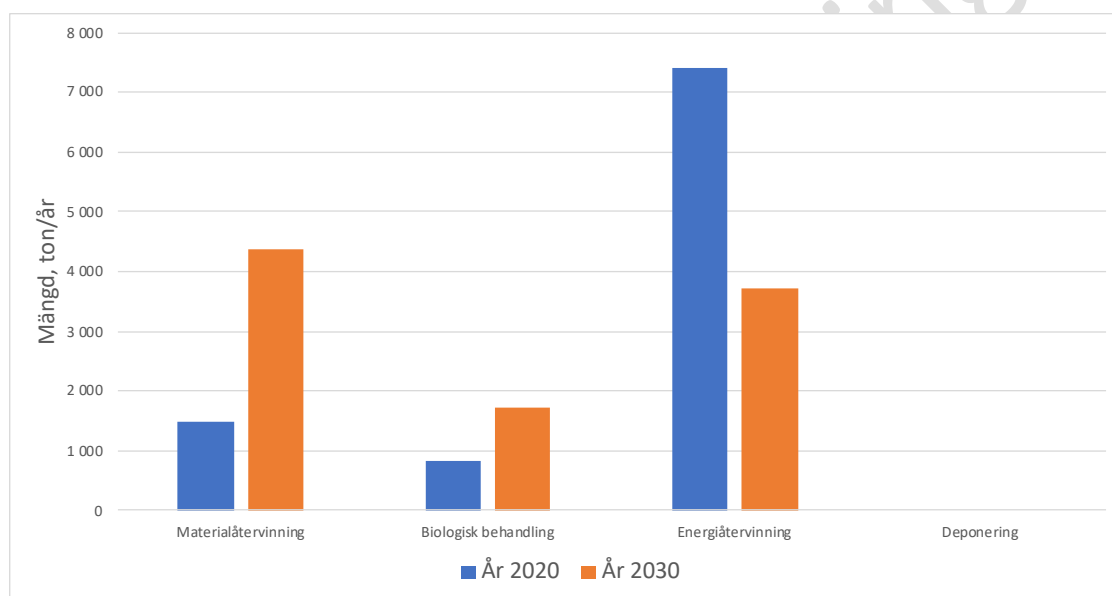
På senare år har cirkulär ekonomi och cirkulära affärsmodeller blivit allt viktigare för både myndigheter och privata företag, vilket kan bidra till att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och avfallsproduktion och leda till att mängden verksamhetsavfall minskar.

5.2 Prognos över avfallsmängder

Från och med 2022 har kommunerna ansvaret för insamling och materialåtervinning av returpapper. Ansvaret för förpackningar är under översyn och enligt förslaget i den utredning som regeringen genomfört ska kommunalt samlingsansvar införas även

för förpackningar där insamlingen ska ske fastighetsnära. Under framtagandet av denna avfallsplan har ännu inte beslut fattats i frågan. Det förändrade ansvaret för returpapper och eventuellt även för förpackningar kan komma att påverka källsorteringen och återvinningen. Viljeinriktningen från regeringens sida är att servicen för hushållen ska öka.

De beräkningar och prognoser som presenteras i denna avfallsplan innefattar mat- och restavfall, förpackningar och returpapper, grovavfall, trädgårdsavfall och latrinavfall. Prognosen bygger på att åtgärder för ökad utsortering av matavfall, förpackningar, returpapper och grovavfall lyckas och att målvärden enligt de styrta som anges uppnås. Prognosen bygger också på en nedåtgående trend gällande mängden grovavfall med en antagen minskning på 5 % till år 2030. Potentialen bedöms dock vara mycket större. Prognosen tar också hänsyn till befolkningsförändringar med ett antagande om att ca 23 000 personer bor i kommunen 2030 (jämfört med 22 251 år 2020).

Figur 1 Avfallsmängder idag och prognos över avfallsmängder 2030.

I Figur 1 blir det tydligt att åtgärder i avfallsplanen kan få stor effekt, att det avfall som uppstår i större omfattning kan nyttiggöras genom biologisk behandling och materialåtervinning och att andelen avfall som energiåtervinns minskar. Det avfallsförebyggande arbetet får effekt genom att motverka totalt ökade avfallsmängder men med befolkningsökningen som antagits i denna prognos kan denna trend vara svår att urskilja i figuren.

5.3 Behov av insamlingssystem och anläggningar

5.3.1 Avfall som omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar

Baserat på de trender och prognoser som beskrivits ovan kan konstateras ett minskat behov av kapacitet för behandling av brännbart avfall genom energiåtervinning och ett ökat behov av kapacitet för biologisk behandling av matavfall. Behandlingskapacitet finns i andra kommuner även för de tillkommande matavfallsmängderna.

Ökad utsortering av vissa avfallsslag för materialåtervinning kan medföra behov av ökad kapacitet för mottagning, omlastning och mellanlagring av dessa avfallsslag. Ett annat behov som bedöms öka är kapacitet för att vidareförädla utsorterade fraktioner till materialåtervinning. Omlastning och mellanlagring av utsorterade fraktioner antas för de flesta materialslag ske inom Östhammars kommun medan återvinningen i många fall antas ske i anläggningar utanför kommunen.

Behov av infrastruktur¹⁴ för återanvändning och recirkulering av produkter påverkar inte per automatik infrastrukturen för avfallshantering. Däremot är det en förutsättning för att kunna begränsa avfallsmängderna.

Det finns också i kommunen ett akut behov av att hitta en lösning för behandling av slam, både slam från enskilda avloppsanläggningar och slam från reningsverken.¹⁵

5.3.2 Övrigt avfall från verksamheter

För verksamhetsavfall som inte omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering, finns begränsat med information om mängder som uppkommer inom kommunen. Även information om kapaciteten i befintliga anläggningar för behandling av verksamhetsavfall är begränsad. Det finns inga uppgifter om att mängden verksamhetsavfall skulle ändras drastiskt under planperioden och därmed förändra behovet av behandlingsanläggningar.

5.4 Koppling till fysisk planering

I Östhammars kommuns översiktsplan planeras grunddragen för mark- och vattenanvändningen, i huvudsak utifrån allmänna intressen. Under arbetet med framtagande av denna avfallsplan pågår framtagande av en ny översiktsplan. I förslaget till översiktsplan beskrivs en hållbar samhällsutveckling där den fysiska planeringen ska stödja återanvändning och avfallshantering.

Den nya översiktsplan som är under utarbetande skapar goda förutsättningar för att tillgodose behov av plats för återanvändning och behov av plats för avfallshantering. I översiktsplanen berörs bland annat behovet av fysisk plats för väl fungerande avfallshantering exempelvis genom att möjligheter till källsortering ska tillgodoses vid nybyggnation, värna väl fungerande återvinningscentraler för insamling av grovavfall och farligt avfall och genom att peka ut Vaddika avfallsanläggning som en viktig plats för att möjliggöra en effektiv infrastruktur för avfallshantering. I översiktsplanen framgår vidare att ett prioriterat område att arbeta med är att återföra slam, som inte innehåller skadliga ämnen, till produktiv mark.

I översiktsplanen framgår också vikten av miljövänligt båtliv, där servicefunktioner behöver finnas för exempelvis avfallshantering.

I arbete med detaljplaner finns idag ett gott samarbete mellan planhandläggare och avfallsenheten, som ges möjlighet att lämna synpunkter. I planbeskrivningen för detaljplaner beskrivs hantering av avfall. I bygglovsskedet sker dock idag ingen

¹⁴ Infrastruktur för återanvändning kan avse exempelvis plats för mottagning av begagnade produkter, verkstäder för rengöring och reparation, plats för förvaring och plats för försäljning av återanvändbara produkter. Infrastrukturen innefattar även transporter som kan behövas.

¹⁵ Åtgärder för slam ingår också i kommunens VA-handlingsplan antagen 14 december 2021 i Kommunfullmäktige.

avstämning med avfallenheten och ett utvecklat samarbete mellan enheterna kan säkerställa en väl fungerande avfallshantering i bebyggelsen.

5.5 Investeringar kopplade till nya insamlingssystem och anläggningar

Under kommande år bedöms vissa investeringar på Vaddika avfallsanläggning behöva göras för att utveckla och möta nya behov för hantering av avfall. Investeringar kan också behöva göras gällande nya insamlingssystem för insamling av förpackningar, beroende på vilka beslut som fattas på nationell nivå.

I avfallsplanens handlingsplan med åtgärder, bilaga 1, har resursbehovet för respektive åtgärd bedömts. En del av åtgärderna berör anläggningar för att hantera avfall eller insamlingssystem, där resursbehovet kan uppstå direkt till följd av en åtgärd eller indirekt utifrån resultatet av en utredning eller undersökning. Dessa åtgärder är:

- Utveckla eftersortering och behandlingsmetoder vid kommunens avfallsanläggning
- Utredda fastighetsnära insamlingssystem av förpackningar och returpapper. Genomföra åtgärder enligt utredning om insamlingssystem.
- Utredda utveckling av återvinningscentraler, inkl. lokalisering, utformning, sorteringsmöjligheter, öppettider, bemanning, ”grönt kort¹⁶”, skyltning och komplementtjänster. Genomföra åtgärder enligt utredning om återvinningscentraler.
- Undersöka möjligheten att nyttja slam från avloppsreningsverk och slam från enskilda avlopp som en resurs

Investeringarna kommer kostnadsberäknas först då det är aktuellt att starta ett förändringsarbete eller projekt utifrån dessa åtgärder.

¹⁶ Tillträde till AVC utanför bemannade öppettider efter utbildning

6 Konsekvenser av avfallsplanen

6.1 Miljö

Avfallsplanens mål, styrtal och åtgärder bidrar till att uppfylla nationella miljö kvalitetsmål, EU:s miljö-, avfalls- och klimatmål, Havsmiljödirektivet samt FN:s globala hållbarhetsmål. De nationella miljö kvalitetsmål som berörs i störst utsträckning är ”God bebyggd miljö”, ”Giftfri miljö” och ”Begränsad klimatpåverkan” som alla bedöms påverkas i positiv riktning till följd av planens genomförande.

Flera åtgärder i avfallsplanens handlingsplan handlar om att förbättra förutsättningarna för att förebygga avfall, återanvända och öka materialåtervinningen av avfall. Andra åtgärder i handlingsplanen syftar till att förändra beteenden genom information och erfarenhetsutbyte. Det tar lång tid att förändra beteenden men om insatserna följs av förändrat beteende hos många invånare kan åtgärderna på längre sikt ge stor positiv påverkan genom bättre resurshushållning och minskade diffusa utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

Åtgärderna syftar till positiv miljö påverkan men kan även medföra vissa negativa effekter. Exempelvis kan en förbättrad service där sortering sker i flera fraktioner leda till ökade transporter för insamling av avfall. Den negativa miljö påverkan kan motverkas genom att ställa krav på fossilfria bränslen i kommunala upphandlingar av insamling och transport av avfall.

Sammantaget bedöms genomförandet av avfallsplanen medföra positiv miljö påverkan. I Bilaga 5 presenteras en miljö konsekvensbeskrivning av avfallsplanens genomförande.

6.2 Ekonomi

Genomförandet av avfallsplanens åtgärder medför ökade kostnader, där den del som avser avfallshantering inom det kommunala avfallsansvaret finansieras av avfallstaxan.

Till de större kostnaderna som kan förväntas under de närmaste åren hör följande åtgärder:

- Utveckla möjligheterna och stödja initiativ gällande avfallsförebyggande och återbruk
- Höja kunskapsnivån om möjligheter att förebygga avfall genom utbildning i cirkulär ekonomi, delningsekonomi och avfallshantering för kommunanställda
- Säkerställa att källsorteringsmöjligheter finns, och används, i samtliga kommunala verksamheter
- Underlätta för besökare att lämna avfall, i syfte att minska nedskräpningen och förbättra sorteringen, genom information och god service som är strategiskt placerad och med möjlighet till källsortering
- Utveckla sorteringsmöjligheterna för farligt avfall genom t.ex. mobila lösningar

- Utveckla eftersortering och behandlingsmetoderna vid kommunens avfallsanläggning

Att utveckla sorteringsmöjligheterna gällande förpackningar och returpapper samt åtgärder på återvinningscentralerna kan också förväntas under närmaste åren och kan förväntas ge upphov till större kostnader, se beskrivningar i kapitel 0. Kostnaderna för det blir dock en realitet först efter genomförda utredningar.

Det finns också åtgärder som kan innebära mindre kostnadsökningar eller ett ekonomiskt nollsummespel eftersom åtgärden i sig också leder till besparingar. Exempel på detta är minimering av engångsprodukter, minska matsvinnet, öka insamlingen av det matavfall som uppstår, ökad återanvändning av möbler och annat materiel i kommunal verksamhet och informationsinsatser.

Genomförandet av åtgärderna förutsätter engagemang från flera olika delar av kommunens organisation. Avfallsenheten är en nyckelaktör i arbetet med utveckling av den kommunala avfallsansvaret men många viktiga åtgärder avseende exempelvis förebyggande av avfall bygger till stor del på engagemang från andra kommunala verksamheter och enheter. Åtgärderna kan medföra kostnader till följd av behov av ökade personella resurser eller andra driftkostnader men det kan även bli aktuellt med investeringar.

6.2.1 Personella resurser

För att klara nuvarande och kommande krav gällande avfallshanteringen samt för att kunna genomföra de åtgärder som presenteras i denna plan behövs en förstärkning av de personella resurserna inom avfallsenheten. Flertalet åtgärder som avfallsenheten ansvarar för bedöms var för sig kunna rymmas inom befintliga tjänster men sammantaget innebär det ändå ett behov av utökade personella resurser.

Behov av utökade personella resurser kan också bli aktuellt för andra delar i kommunens organisation för att genomföra åtgärder som berör exempelvis arbete med förebyggande av avfall och källsortering i kommunala verksamheter samt hållbar och cirkulär upphandling.

6.2.2 Avfallstaxa

Genomförandet av åtgärderna i avfallsplanens handlingsplan kan komma att innebära behov av höjning av kommunens avfallstaxa, bl.a. till följd av den personalförstärkning som kommer att krävas för genomförandet. Flera åtgärder handlar dessutom om att göra utredningar som kan leda till förändringar av avfallshanteringen, inklusive ökade kostnader till följd av investeringar och ändrad drift.

En del av avfallsplanens åtgärder med avfallsförebyggande och/eller kvalitetshöjande karaktär kan påverka taxan positivt. Till exempel kan en framgångsrik satsning på återanvändning ge kostnadsbesparingar, då avfall till förbränning och deponering minskar. På samma sätt kan ökad sortering leda till minskade kostnader för behandling.

Åtgärder som inte genomförs inom ramen för det kommunala ansvaret för avfallshantering, utan inom andra verksamheter, ger upphov till kostnader som inte påverkar avfallstaxan.

6.2.3 Ekonomiska konsekvenser på längre sikt

Utöver ovanstående kända åtgärder som kräver ekonomiska insatser kan ytterligare drift- eller investeringskostnader tillkomma till följd av genomförande av förändringar baserat på olika strategier och utredningar, exempelvis strategi för minskad nedskräpning och utredningar om utveckling av olika delar av insamlingsystemet.

Genomförande av vissa åtgärder kan även leda till lägre kostnader däribland åtgärder för minskat matsvinn inom kommunala verksamheter. Andra exempel är åtgärder som kan resultera i förbättrad utsortering av avfall till materialåtervinning, vilket innebär större mängder material av god kvalitet. Dessa material har ofta ett ekonomiskt värde.

Åtgärder som på kort sikt innebär ökade kostnader kan, i ett hållbarhetsperspektiv, på längre sikt innebära besparingar. Det gäller att hushålla med jordens ändliga resurser genom att så långt det är möjligt förebygga avfall, återvinna material i kretsloppet och minska beroendet av fossila bränslen. Att ta kostnader för minskad föroreningsbelastning i miljön och inte bygga upp en allt större miljöskuld, är en investering för framtiden. De långsiktiga ekonomiska konsekvenserna efter att olika åtgärder har genomförts beskrivs inte närmare i denna avfallsplan.

6.3 Service

En acceptabel servicenivå är en av förutsättningarna för en fungerande källsortering. För att avfallsplanens mål om ökad återvinning ska kunna nås krävs därför en förbättrad service. I avfallsplanens handlingsplan finns åtgärder med koppling till servicenivån för avfallslämnare. Till de viktigaste av dessa åtgärder hör att utreda fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper, utreda utveckling av återvinningscentralerna inklusive öppettider och ”grönt kort” och undersöka möjligheten att utveckla insamlingstjänster för textil och farligt avfall.

I utformningen av servicen är det viktigt att inkludera de sociala aspekterna i avfallsplaneringen och skapa de förutsättningar som olika grupper av människor behöver för en hållbar och tillgänglig avfallshantering. Insatserna måste bygga på en social konsekvensanalys där kommuninvånarens olika behov och förutsättningar identifieras på ett sätt som möjliggör en målgruppsanpassning av åtgärderna. En viktig analys är exempelvis hur olika människor rör sig, vilka som har tillgång till insamlingsplatser och under vilka förutsättningar och så vidare. På samma sätt har de kommunikationsåtgärder som genomförs större möjlighet att få genomslag när de utgår från kunskaper om olika gruppers förutsättningar och behov. På detta sätt kan avfallsplanens åtgärder bidra till att skapa förutsättningar för en socialt hållbar avfallshantering och i förlängningen ett socialt hållbart samhälle.

6.4 Barnperspektiv

Sedan den 1 januari 2020 är Förenta nationernas konvention om barns rättigheter (2018:1197) svensk lag. Detta innebär att barns rättigheter ska beaktas vid beslutsprocesser och ärenden som rör barn. En avfallsplan påverkar barns uppväxt i viss grad och därför beskrivs nedan hur barn kan komma att påverkas av avfallsplanens genomförande. Syftet med avfallsplanen är att minska avfallsmängderna, öka återanvändningen och materialåtervinningen samt minska avfallets miljö- och klimatpåverkan. Avfallsplanens genomförande bedöms därför i sin

helhet vara positiv för barnens bästa då barn är en del av både dagens och framtidens samhälle.

Genom bland annat information till medborgare om hur avfall ska tas om hand, och om avfalls koppling till klimat och miljö, kan medborgare göra medvetna, hållbara val i vardagen. Om vuxna tar ansvar för denna typ av frågor, sänds positiva signaler till barn och unga. Det kan till exempel bidra till att barn känner mer framtidstro och mindre framtidsoro. Barn kan också få större kunskap genom att lära sig av hur deras föräldrar gör. Kunskaper om resurser och kretslopp – grunderna i den cirkulära ekonomin – behöver barnen också få med sig genom skolan. Ett exempel på åtgärd med direkt koppling till barn och unga är att utbilda elever i avfallshantering och resursbesparing.

Barn vistas generellt mycket i sin närmiljö, till exempel i bostaden, på lekplatser och andra fritidsmiljöer samt i förskolor, skolor och på skolgårdar. Nedskräpning ökar risken för att barn gör sig illa på skräp, exempelvis genom skärsår och kvävningrisk. Nedskräpning bidrar också till otrygga miljöer genom att nedskräpning ökar risken för klotter och skadegörelse. I avfallsplanens handlingsplan finns åtgärder för minskad nedskräpning genom att en handlingsplan för att förebygga och minska nedskräpning ska tas fram och att underlätta för besökare att lämna avfall i den offentliga miljön.

Avfallsinsamlingen kan utgöra en fara för barn, både i samband med tömningen av behållare och vid de tunga transporter som följer. Det är viktigt att ha god trafiksäkerhet kring avfallsbehållare och i närheten där barn vistas. Att belysa risker kopplade till avfallshantering i ett tidigt skede av bygg- och planeringsprocesser är viktigt så att insamlingen av avfall kan ske på ett så säkert och effektivt sätt som möjligt vid nya anläggningar. I avfallsplanens handlingsplan finns åtgärder för att skapa en god infrastruktur vid tömning genom att säkerställa att avfallsenheten medverkar i plan- och bygglovsprocesser.

Barn och unga är också känsligare för påverkan från farliga ämnen som finns i exempelvis kemiska produkter och varor. Hantering av farligt avfall är en viktig del i arbetet för att skapa en giftfri uppväxt för barn och unga. En åtgärd i handlingsplanen handlar om att förbättra sorteringsmöjligheterna för farligt avfall genom exempelvis mobila insamlingslösningar.

Bilaga 1 Handlingsplan med åtgärder

I denna bilaga presenteras åtgärder för att uppnå målen i avfallsplanen.

Åtgärderna presenteras i anslutning till det mål som de närmast kan anses höra, även om samma åtgärd ibland bidrar till att flera mål kan nås. De rubriker som åtgärdstabellerna finns under, överensstämmer med rubrikerna i huvuddokumentet.

Tidsramen för genomförande av respektive åtgärd anges med *årtal* för åtgärder som genomförs vid något eller några enstaka tillfällen, eller *årligen* för åtgärder som genomförs en eller flera gånger per år alternativt kontinuerligt. För att tidplanen ska kunna hållas kan åtgärder behöva påbörjas tidigare än angivet årtal. De allra flesta åtgärder har slutdatum senast 2026, då avfallsplanen ska uppdateras och nya åtgärder läggs till för att nå målen till 2030.

För varje åtgärd anges vilken del av den kommunala organisationen som ansvarar för genomförandet av åtgärden med följande förkortningar:

Nämnd

KS	Kommunstyrelsen
KFN	Kultur- och Fritidsnämnden
BUN	Barn- och utbildningsnämnden
SN	Socialnämnden
BMN	Bygg- och miljönämnden
IT-n	IT-nämnden

Tjänstemannaorganisation

A	Avfallsenheten
AM	Arbetsmarknadsenheten
B	Byggenheten
Bi	Sektor Bildning
F	Verksamhet Fastighetsdrift
IT	IT-centrum
Mi	Miljöenheten
Må	Måltidsenheten
Om	Sektor Omsorg
P	Planenheten
Sam	Sektor Samhälle
U	Upphandlingsenheten
Fr	Fritidsenheten

VA	Gästrike Vatten
Verk	Sektor verksamhetsstöd
Väx	Verksamhet Växande kommun
Alla	Samtliga kommunala verksamheter (förvaltningar och bolag)

Resursbehovet för genomförande av åtgärder har bedömts på följande skala:

- Låg kostnad som kan rymmas inom ordinarie budgetnivå.
- Måttlig kostnad som inte säkert kan rymmas inom ordinarie budgetnivå.
- Hög kostnad som innebär behov av personalförstärkningar eller större investeringar.

Resursbehovet för genomförande gäller både ekonomiska och personella resurser. Observera att flera åtgärder som berör samma kommunala funktion tillsammans kan kräva personalförstärkningar, även om de var för sig kan rymmas inom ordinarie budgetnivå för respektive funktion.

Utställningshandling

Mål 1: Cirkulera mera

Åtgärder	Tid	Ansvar (nämnd)	Ansvar (tjänstemannaorg)	Resurser
a) Informera allmänheten om kopplingen mellan konsumtion, resursförbrukning och vikten av samt fördelar och möjligheter med att förebygga avfall	Årligen	KS	A	●
b) Informera företag om avfallsförebyggande arbete i samband med miljöenhetens tillsynsbesök och kontakter med företag	Årligen	BMN	Mi	●
c) Utveckla möjligheterna och stödja initiativ gällande avfallsförebyggande och återbruk (t.ex. genom upplåtande av ytor för t.ex. insamling, reparation och försäljning samarbete med föreningar, kommunal second-hand-försäljning etc)	2026	KS	A, Väx	●
d) Undersöka möjligheten att starta konceptet Fritidsbanken i kommunen	2023	KFN	Fr	●
e) Höja kunskapsnivån om möjligheter att förebygga avfall genom utbildning i cirkulär ekonomi, delningsekonomi och avfallshantering för kommunanställda	2023-2025	KS/BMN	A, Mi	●
f) Utbilda skolelever i avfallshantering och resursbesparing med skolbesök från avfallsenheten i t.ex. årskurs 3 och 7	Årligen	KS/BUN	A, Bi	●
g) Skapa förutsättningar för återbruk av kontorsmöbler och IT-utrusning etc från kommunens egna verksamheter	2024	KS/IT-n	Verk, It	●
h) Minimera användningen av engångsprodukter i kommunal verksamhet	2025	KS	Verk	●
i) Revidera och komplettera Östhammarsmodellen "Minska Matsvinnet" utifrån angivna mål och styrtalet i denna plan. Utföra de åtgärder som är angivna i Östhammarsmodellen ¹ .	Årligen	KS	Må	●

¹ Östhammarsmodellen "Minska matsvinnet" innefattar att genomföra och analysera mätningar av olika typer av matsvinn samt utifrån dessa resultat genomföra de önskvärda och möjliga förändringar som analyserna påvisar.

Åtgärder	Tid	Ansvar (nämnd)	Ansvar (tjänstemannaorg)	Resurser
j) Genomföra hållbara och cirkulära upphandlingar med fokus på resurshushållning. Ställda krav följs upp.	Årligen	KS, KFN, BUN, SN, BMN, IT-n?	Alla	
k) Utbyta erfarenhet i länet avseende hållbarhet i exempelvis upphandlingsfrågor och avfallshantering	Årligen	KS	A, U	

Mål 2: Sortera mera

Åtgärder	Tid	Ansvar (nämnd)	Ansvar (tjänstemannaorg)	Resurser
a) Informera allmänheten om nyttan med källsortering och återvinning av avfall, vilka tjänster som erbjuds och resultat från sortering och återvinning	Årligen	KS	A	
b) Utveckla taxan för att premiera sortering. Se över tjänsteutbudet för hushåll beträffande avfallshämtning för att uppmuntra till mindre mängder mat- och restavfall	2024	KS	A	
c) Öka insamlingen av det matavfall som uppstår	Årligen	KS	A	
d) Utredda fastighetsnära insamlingssystem av förpackningar och returpapper	2023	KS	A	
e) Genomföra åtgärder enligt utredning om insamlingssystem (punkt d ovan)	2026	KS	A	
f) Undersöka möjligheten att utveckla insamlingstjänster för textil	2024	KS	A	
g) Upprätthålla och utveckla samarbete mellan kommunen och större fastighetsägare (t.ex. erfarenhetsutbyte mellan bovärdar, gemensamt informations-material). Ge vägledning till fastighetsägare avseende märkning av avfallskärl enligt nya nationella skyltsystemet	2023	KS	A (med hjälp av Väx)	
h) I samband med tillsynsbesök hos företag uppmärksamma källsorteringsmöjligheter för återvinningsmaterial och hantering av farligt avfall	Årligen	BMN	Mi	

Åtgärder	Tid	Ansvar (nämnd)	Ansvar (tjänste- mannaorg)	Resurser
i) Kontrollera att avfall från bygg- och anläggningsprojekt sorteras enligt gällande lagstiftning	Årligen	BMN, KS	Mi, Sam	
j) Säkerställa att avfallsenheten medverkar i plan- och bygglovsprocesser och därmed bidrar till att källsorteringsmöjligheter skapas vid ny- och ombyggnationer	Årligen	BMN (KS för ÖP)	P, B	
k) Utredda utveckling av återvinningscentraler, inkl. lokalisering, utformning, sorteringsmöjligheter, öppettider, bemanning, ”grönt kort ² ”, skyltning och komplementtjänster.	2026	KS	A	
l) Genomföra åtgärder enligt utredning om återvinningscentraler (punkt k ovan)	2030	KS	A	
m) Säkerställa att källsorteringsmöjligheter finns, och används, i samtliga kommunala verksamheter ³	2024	KS, BUN, SN, KFN	F, Bi, Om, Sam	
n) Samordna insamling av utsorterat avfall från kommunala verksamheter (förpackningar, FA, elavfall etc)	2023	KS, BUN, SN, KFN	F, Bi, Om, Sam	

² Tillträde till ÄVC utanför bemannade öppettider efter utbildning

³ Avser kommunala förvaltningar och bolag. Åtgärden innefattar planering för införande och att införandet ska ske stegvis och på ett samordnat sätt. Omfattningen av källsorteringsmöjligheterna anpassas efter resp. verksamhet.

Mål 3: Minska miljöpåverkan

Åtgärder	Tid	Ansvar (nämnd)	Ansvar (tjänstemannaorg)	Resurser
a) Ta fram en övergripande plan ⁴ för minskad nedskräpning	2023	KS	F	●
b) Underlätta för besökare att lämna avfall, i syfte att minska nedskräpningen och förbättra sorteringen, genom information och god service som är strategiskt placerad och med möjlighet till källsortering. Ett särskilt ansvar ligger på kommunen gällande minskning av marint skräp ⁵ .	2024	KFN, KS	Fr, F	●
c) Vid samråd med producentorganisationer diskutera hur nedskräpning vid återvinningsstationer kan minska	Årligen vid behov	KS	A	●
d) Utveckla sorteringsmöjligheterna för farligt avfall genom t.ex. mobila lösningar	2024	KS	A	●
e) Informera om hantering av skrotbilar och uttjänta båtar	Årligen	BMN	Mi	●
f) Ställa krav på fossilfria bränslen i kommunala upphandlingar av insamling och transport av avfall	2024	KS	A, U	●
g) Ta fram en handlingsplan för nedlagda deponier	2025	KS	Sam	●
h) Utveckla eftersortering och behandlingsmetoder vid kommunens avfallsanläggning	2026	KS	A	●
i) Undersöka möjligheten att nyttja slam från avloppsreningsverk som en resurs (samordnas med j)	2023	KS	VA	●
j) Undersöka möjligheten att nyttja slam från enskilda avlopp som en resurs (samordnas med i)	2023	KS	A	●
k) Samverka och nätverka med andra kommuner i länet	Årligen	KS	A, F	●

⁴ Behöver innehålla åtgärder enligt åtgärdsprogram för havsmiljön 2022-2027 enligt havsmiljöförordningen, APH 23

⁵ Atgärdsprogram för havsmiljön 2022-2027 enligt havsmiljöförordningen, APH 23.

Bilaga 2 Nulägesbeskrivning

Innehåll

1	INLEDNING	3
2	BESKRIVNING AV KOMMUNEN	4
2.1	Geografiskt läge och infrastruktur	4
2.2	Befolkning och bebyggelse	4
2.3	Näringslivsstruktur	4
2.4	Ansvar för avfallsfrågor	5
3	AVFALL SOM OMFATTAS AV KOMMUNALT ANSVAR	7
3.1	Förebyggande och återbruk	7
3.2	Avfallsslag och mängder	7
3.3	Insamling och behandling	8
3.3.1	Mat- och restavfall	8
3.3.2	Returpapper	9
3.3.3	Grovavfall och trädgårdsavfall	9
3.3.4	Latrinavfall	10
3.3.5	Slam från enskilda avloppsanläggningar	10
3.3.6	Fett och matolja	10
3.3.7	Fettavskiljarslam	10
3.3.8	Textilavfall	10
3.3.9	Farligt avfall	10
3.4	Kundnöjdhet	11
4	AVFALL FRÅN KOMMUNAL VERKSAMHET	12
4.1	Förebyggande och återbruk	12
4.2	Skolor, förskolor och storkök	12
4.3	Äldreomsorg och hälso- och sjukvård	13
4.4	Fastighet, kontor och lokalvård	13
4.5	Vatten- och avloppsreningsverk	14
4.6	Energiproduktion	14
4.7	Gata, park och hamnar	14
5	AVFALL SOM OMFATTAS AV PRODUCENTANSVAR	16
5.1	Avfallsslag och mängder	16
5.2	Förpackningar	17
5.3	Däck 18	
5.4	Batterier	18
5.5	Bilar 19	
5.6	Avfall från elektriska och elektroniska produkter	19
5.7	Läkemedel	20
6	ÖVRIGT AVFALL	21
6.1	Avfallsslag och mängder	21
6.1.1	Radioaktivt avfall	21
6.1.2	Avfall från företag och andra verksamheter	22
6.2	Hantering av avfall från företag och andra verksamheter	22
7	ANLÄGGNINGAR FÖR ÅTERVINNING OCH BORTSKAFFANDE AV AVFALL	23
7.1	Avfallsanläggningar i kommunen	23

7.1.1	Återvinningscentraler	23
7.1.2	Väddika avfallsanläggning	24
7.1.3	Reningsverk	24
7.1.4	Övriga anläggningar	24
7.2	Anläggningar utanför kommunen	26
7.2.1	Uppsala Vattens biogasanläggning i Uppsala	26
7.2.2	Stockholm Exergis förbränningsanläggning Bristaverket i Sigtuna	26
7.2.3	Övriga anläggningar	26

Utställningshandling

1 Inledning

I denna bilaga till Östhammars kommuns avfallsplan beskrivs förhållanden som påverkar avfallens mängd och sammansättning, såsom antal invånare, antal hushåll fördelat på olika boendeformer och näringslivets struktur. Därefter beskrivs nuvarande avfallsmängder samt hantering av dessa i form av insamlingssystem och avfallsbehandling. Beskrivningen är uppdelad på:

- Avfall som omfattas av kommunalt ansvar för;
 - Hushållens mat-, rest-, grovavfall, returpapper, latrin, slam, fosforfilter och farligt avfall
 - Och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll
- Avfall som omfattas av producentansvar; förpackningar, däck, bilar, elektriska och elektroniska produkter, batterier samt läkemedel.
- Övrigt avfall; industriavfall, bygg- och rivningsavfall med mera.

För avfall som omfattas av kommunalt ansvar anges mängder samt hur avfallet samlas in och behandlas. För avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar anges översiktliga uppgifter.

2 Beskrivning av kommunen

2.1 Geografiskt läge och infrastruktur

Östhammars kommun är belägen i Uppsala län vid Östersjöns kust, nordost om Uppsala. Kommunen har en landareal på ca 1 470 km². Markanvändningen i kommunen domineras av skog men också en hel del jordbruksmark. Hälften av kommunens yta består av hav och sjöar. I kommunen ingår en skärgård med över 1 000 öar. Gräsö är den största och den enda ö dit det går bilfärja. I kommunen finns en rik kulturbygd med flera välbevarade vallonbruk och herrgårdar.

Huvuddelen av alla transporter inom, till och från Östhammars kommun går på riksväg 76 och länsvägarna 288, 290 och 292. I kommunen finns även en större hamn i Hargshamn. Spårbunden persontrafik saknas, varför bussar svarar för huvuddelen av de kollektiva persontransporterna inom, till och från kommunen.

2.2 Befolkning och bebyggelse

Östhammars kommun har ca 22 000 invånare. De största tätorterna är Östhammar, Gimo, Alunda, Österbybruk och Öregrund. Totalt bor ca 70 % av invånarna i tätort. Fördelning av antalet hushåll i olika boendeformer framgår av Tabell 1.

Tabell 1 Antal invånare i kommunen år 2020 och antal hushåll fördelat på olika boendeformer samt antal fritidshus. Källa: SCB.

	Invånare	Hushåll i villa	Hushåll i flerbostads- hus	Fritids- hus
Antal, st	22 251	6 926	3 886	5 909

Kommunen är en utpräglad turistkommun och antalet fritidshus är nästan lika stort som antalet villor. Längs kustområdet finns ett stort antal områden med fritidsbebyggelse som till viss del börjar omvandlas till fastboende. Antalet övernattande ökar kraftigt sommartid och befolkningen nästan fördubblas, vilket leder till säsongvariationer när det gäller avfallsmängderna. Bebyggelse på öar i skärgården innebär att avfall behöver hämtas med båt.

2.3 Näringslivsstruktur

I Östhammars kommun finns ca 2 500 företag där majoriteten utgörs av mikroföretag. Näringslivet i kommunen domineras av verksamheter inom branscherna industri och tillverkning samt energiförsörjning där de två största arbetsgivarna är Sandvik Coromant som tillverkar skärare och hållare

till skärarna för tillverkningsindustrier och Forsmark kärnkraftverk, som ägs av Vattenfall. Kommunen och Region Uppsala är också stora arbetsgivare i kommunen. Utöver dessa stora arbetsgivare finns många mindre företag. Andra branscher är byggbranschen, företagstjänster, hotell och restaurang, jordbruk och skogsbruk.

2.4 Ansvar för avfallsfrågor

Kommunen har ett stort ansvar för hanteringen av avfall men det är flera aktörer som har ansvar för olika delar av avfallshanteringen. Kommunen är både beslutsfattare, utförare och tillstånds-/tillsynsmyndighet i avfallshanteringen.

Avfallslämnaren har ett grundläggande ansvar enligt Miljöbalkens 15 kap 5 § att se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Det innebär även ett ansvar för att avfallet sorteras och lämnas till de insamlingssystem som tillhandahålls. Ansvaret innefattar också till exempel att som verksamhetsutövare försäkra sig om att den som transporterar bort avfallet har erforderliga tillstånd för det.

Kommunen har en central roll i avfallshanteringssystemet och ska se till att avfall från hushåll och liknande avfall tas om hand. Detta har sin grund i Miljöbalken där det framgår av 15 kap 20 § att kommunen har ansvar för avfall från hushåll och liknande avfall (kommunalt avfall), avfallsfraktioner från enskilda avloppsanläggningar samt bygg- och rivningsavfall som inte uppkommit i kommersiell verksamhet. Enkelt uttryckt ansvarar kommunen för allt avfall som uppkommer på ställen där människor uppehåller sig, såsom bostäder, arbetsplatser, skolor och vårdinrättningar.

Kommunen har även ansvar för det verksamhetsavfall som uppstår i kommunala verksamheter, exempelvis gatudrift, reningsverk, energianläggningar, fastighetsförvaltning och parkförvaltning.

Kommunen ansvarar också för att tömma papperskorgar och andra typer av behållare för avfall på allmänna platser, samt gaturenhållning. Undantag i ansvar gäller för platser längs statliga vägar, vilka faller under Trafikverkets ansvar.

Producenter av vissa produkter ansvarar för att samla in, bortforsla, materialåtervinna och/eller energiutnyttja det avfall som uppstår då produkten kasseras. Syftet med producentansvaret är att stimulera till framtagande av produkter som är mer resurssnåla och lättare att återvinna och som inte innehåller farliga ämnen. Producentansvar finns för närvarande för; förpackningar (av papper, plast, metall och glas), batterier, glödlampor, el-produkter, bilar och däck. Producentansvaret för returpapper upphörde 1 januari 2022 och innefattas numer i det kommunala ansvaret. Producentansvaret förutsätter att förbrukare och konsumenter sorterar ut

förpackningar, batterier med mera och lämnar dessa avfallslag till de insamlingssystem som erbjuds. Den som driver ett insamlingssystem ska inneha tillstånd för detta. En kommun kan också bedriva insamling av förpackningar inom kommunen utan särskilt tillstånd, förutsatt att det insamlade materialet lämnas till ett insamlingssystem som har tillstånd.

Entreprenörer är de som samlar in avfall som omfattas av kommunalt ansvar och som hämtas vid fastigheterna.

Verksamhetsutövare som ger upphov till avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar väljer själva sin entreprenör. Avfall från verksamheter och som omfattas av producentansvar hämtas av entreprenör och lämnas till producenternas anläggningar.

Avfallsbehandlare kan vara både offentliga och privata aktörer.

Utställningshandling

3 Avfall som omfattas av kommunalt ansvar

3.1 Förebyggande och återbruk

På kommunens återvinningscentraler (med undantag för återvinningscentralen i Öregrund) finns möjlighet för privatpersoner att lämna och hämta produkter för återbruk i så kallade bytesbodas.

Utöver det finns i kommunen secondhandverksamheter och loppisar som drivs av exempelvis frivilligorganisationer och andra som tar emot och säljer kläder, möbler och andra prylar. I flera tätorter arrangerar föreningar exempelvis barnklädesloppisar och bakluckelloppisar. Privatpersoner säljer och köper också begagnade produkter via digitala kanaler.

3.2 Avfallsslag och mängder

I detta kapitel redovisas uppkomna avfallsmängder i Östhammars kommun. Avfall som omfattas av kommunalt ansvar innefattar sju olika avfallskategorier; mat- och restavfall, returpapper¹, grovavfall, trädgårdsavfall, latrinavfall, slam och farligt avfall. Avfallet som samlades in 2020 presenteras i Tabell 2, där det även framgår hur avfallet behandlades.

¹ Från 1 januari 2022.

Tabell 2 Insamlade och behandlade mängder avfall och som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering år 2020, ton per år.

	Material- åter- vinning	Biologisk behand- ling	Energi- åter- vinning	Depo- nering ¹	Annan behand- ling	Totalt
Mat- och restavfall		760	4 800			5 560
Returpapper	480					4 80
Grovavfall			2 570			2 730
Trädgårdsavfall		65	35			100
Latrinavfall		12				12
Slam totalt, varav:						1 565
- slam från enskilda anläggningar		1 214				1 214
- fettavskiljarslam		35 ¹				35 ¹
Farligt avfall totalt, varav:						Ingen uppgift
- tryckimpr. Trä						
- asbest						
- övrigt farligt avfall						
Summa, ca	640	2 402	7 405	0	0	11 532

- 1) Uppgifter om deponerade mängder av avfall under kommunalt ansvar saknas

Under 2020 insamlades och behandlades totalt ca 11 532 ton avfall som omfattas av kommunalt ansvar. Av denna mängd uppgick mat- och restavfallet till ca 5 500 ton, vilket utslaget på antal folkbokförda invånare i kommunen överstiger riksgenomsnittet enligt Avfall Sverige. Även mängden returpapper utslaget på antal folkbokförda invånare överstiger riksgenomsnittet. En bidragande orsak till att avfallsmängden per invånare överstiger riksgenomsnittet bedöms vara kommunens omfattande turism och ett stort antal fritidsboende.

3.3 Insamling och behandling

3.3.1 Mat- och restavfall

I Östhammars kommun utförs insamlingen både på fastlandet och på öar av entreprenör.

På fastlandet sker insamling av mat- och restavfall i separata kärl. Restavfallskärnen är i storlekarna 240, 370 eller 660 liter, där 240 liter används för villor samt fritidshus medan den vanligaste kärnstorleken för flerbostadshus är 660 liter. Storleken på matavfallskärnen är 140 l och matavfallet samlas in i papperspåsar. Matavfallsinsamlingen i kommunen är obligatorisk för hushåll på fastlandet.

På öarna sker insamling av mat- och restavfall i säck från bryggor som en blandad fraktion. Säckhämtning sker framförallt sommartid men från vissa öar sker insamling även vintertid.

Hemkompostering förekommer både i villor, fritidshus och vid något enstaka flerbostadshus. Antalet hushåll som har anmält hemkompostering är sammanlagt 1 062 stycken. Det finns möjlighet att kombinera matavfallsinsamling och hemkompostering.

Omlastning av matavfall och restavfall sker vid Vaddika avfallsanläggning, det lastas i containrar för vidare transport till behandling.

Matavfallet transporteras till Uppsala biogasanläggning där det rötas och blir biogas och biogödsel. Biogasen används som fordonsbränsle medan biogödslet sprids på åkrar och möjliggör att näringsämnen och mull återförs till naturen.

Restavfallet och det blandade mat- och restavfallet från öar transporteras till Stockholm Exergis anläggning Bristaverket i Märsta för produktion av fjärrvärme och el.

3.3.2 Returpapper

För närvarande sker ingen fastighetsnära insamling av returpapper från villor i kommunen. I flerbostadshus sker fastighetsnära insamling av returpapper hos de fastighetsägare som valt att ha insamling. Insamling sker i separata kärl placerade i respektive fastighets avfallsutrymme. Insamling av returpapper sker idag också via föreningar i kommunen.

Villahushåll och hushåll i flerbostadshus som inte har möjlighet att lämna returpapper inom fastigheten kan lämna returpapper i container på en av Förpacknings- och Tidningsinsamlingens återvinningsstationer och på ÅVC:erna. Återvinningsstationerna är ofta placerade vid butiker eller i anslutning till genomfartsvägar. I kommunen finns 17 stycken återvinningsstationer där returpapper kan lämnas, se Tabell 4 för placering.

3.3.3 Grovavfall och trädgårdsavfall

Sorterat grovavfall och trädgårdsavfall lämnas på kommunens återvinningscentraler. Avfallet som lämnas på återvinningscentralerna behandlas och återvinns på olika sätt, se kapitel 7.1.1. Ingen övrig

grovavfallsinsamling sker i kommunen idag, varken på fastlandet eller från öar.

Trädgårdsavfall som innehåller invasiva arter tas inte emot på återvinningscentralerna utan detta avfall kan lämnas på Vaddika avfallsanläggning förpackat i knutna plastsäckar. Behandling sker genom förbränning.

3.3.4 Latrinavfall

Hämtning av latrinavfall sker från totalt 208 fastigheter som saknar kommunalt vatten och avlopp. Av dessa är 5 st åretruntabonnemang och resterande sommarabonnemang. Latrinkärnen skickas idag till Norrtälje för behandling.

3.3.5 Slam från enskilda avloppsanläggningar

Slam från slamavskiljare och slutna tankar i enskilda anläggningar töms minst en gång per år. Slam från enskilda avloppsanläggningar som trekammarbrunnar avvattnas i fordonet och komposteras på Vaddika. Slam från slutna tankar och minireningsverk töms på avloppsledningsnätet vid avloppsreningsverken.

3.3.6 Fett och matolja

Mindre mängder utsorterat matfett och olja tas emot på återvinningscentralerna. Utsorterat matfett hämtas och behandlas av Svensk Fettåtervinning.

3.3.7 Fettavskiljarlam

Om stora mängder fett kommer ut i det kommunala vattennätet kan det orsaka problem, exempelvis stopp i ledningarna. För att undvika detta ska fettavskiljare vara installerad på verksamhet som genererar större mängder fett, såsom restauranger, gatukök, m.m. Kommunen tar emot och utför tömningar men tillåter även att fastighetsägaren eller verksamhetsutövaren har egna avtal med entreprenörer för tömning av fettavskiljare.

Behandling sker för närvarande vid mottagningsstation i Uppsala biogasanläggning.

3.3.8 Textilavfall

Textilavfall tas mot i behållare för insamling av textilier på återvinningscentralerna i kommunen. Textilavfallet hämtas och behandlas av Human Bridge.

3.3.9 Farligt avfall

Farligt avfall från hushåll lämnas på en återvinningscentral. Det farliga avfallet som samlas in på återvinningscentralerna hämtas av en entreprenör för behandling och eventuell återvinning.

3.4 Kundnöjdhet

Ingen kundundersökning avseende avfallshantering har genomförts under senare år.

Utställningshandling

4 Avfall från kommunal verksamhet

Avfall från kommunal verksamhet utgörs av avfall som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering och som uppstår i t.ex. förskolor, skolor, äldreomsorg och kommunkontor samt kommunalt verksamhetsavfall från bl.a. avloppsreningsverk, fastighetsskötsel och gatudrift.

I det följande beskrivs översiktligt avfallstyper som uppstår i olika kommunala verksamheter och hur avfallet sorteras och behandlas.

4.1 Förebyggande och återbruk

Insatser för att förebygga och återbruka avfall som uppkommit inom kommunala verksamheter (förvaltningar och bolag) görs i olika omfattning.

Östhammars kommun arbetar med att förebygga matsvinn vid tillagning och servering enligt den s.k. Östhammarmodellen. Insatserna som görs är exempelvis att informera elever i skolorna, omvandla matrester till andra maträtter, mäta och följa upp svinn för återkoppling samt beräkna portioner.

Genom samarbetsprojekt mellan förvaltningarna och upphandlingsverksamheten har användningen av engångsprodukter och plastprodukter, exempelvis köksredskap och plastmuggar minskat.

Datorer som använts i fem år återanvänds som lånedator inom organisationen.

Det förekommer även att möbler omhändertas av arbetsmarknadsenheten för återanvändning inom organisationen men brist på ändamålsenliga lagerlokaler föreligger och rutiner saknas för att återanvändning ska gå före nyinköp.

Hjälpmedelcentralen lånar/hyr ut sina hjälpmedel vilket gör att dessa kan återbrukas på ett bra sätt.

Lokalvårdsverksamheten strävar mot kemikaliefri städning där förutsättningar finns.

4.2 Skolor, förskolor och storkök

Matavfall sorteras ut på majoriteten av alla förskolor, skolor och storkök i kommunen. Mat- och restavfall hämtas av kommunens entreprenör. Verksamheter som hanterar livsmedel, exempelvis tillagningskök, har fettavskiljare som töms regelbundet.

Gällande förpackningar och returpapper saknas idag ett tydligt heltäckande sorteringsystem. I flera fall saknas tillräckligt stora avfallsutrymmen för sortering. En handlingsplan är upprättad och dialog har skett mellan fastighetsfunktionen och köken men brist på ekonomiska resurser har

försvårat investering i avfallsutrymmen. Det förekommer dock att förpackningar sorteras ut där wellpapp, pappersförpackningar och plastförpackningar dominerar. Olika interna lösningar finns för att transportera avfallet till ÅVC då avtal med insamlingsentreprenör saknas.

Farligt avfall (t.ex. batterier, lysrör, annat elavfall och kemikalier) från skolor, förskolor och storkök sorteras ut och transporteras av Fastighetsdriften till ÅVC.

Grovavfall (t.ex. möbler, cyklar), som inte omhändertas av arbetsmarknadsenheten för återbruk, körs till ÅVC.

4.3 Äldreomsorg och hälso- och sjukvård

Matavfall sorteras ut i den övervägande delen av äldreomsorg och hälso- och sjukvårdsverksamhet i kommunen. Mat- och restavfallet hämtas av entreprenör. Verksamheter som hanterar livsmedel, exempelvis tillagningskök, har fettavskiljare som töms regelbundet.

Gällande förpackningar och returpapper saknas idag ett tydligt heltäckande sorteringsystem men utsortering av vissa förpackningsmaterial främst well förekommer. Olika interna lösningar finns för att transportera förpackningsmaterialet till ÅVC eftersom det idag inte finns något avtal med entreprenör för insamling. I flera fall saknas tillräckligt stora avfallsutrymmen för sortering.

Farligt avfall och elavfall sorteras ut och körs till återvinningscentralerna av Fastighetsdriften.

Kanyler samlas i särskilda kanylburkar som lämnas till avtalad entreprenör. Kasserade läkemedel skickas till apoteket.

Avfall som berörs av sekretess läggs i särskilda sekretessbehållare eller hanteras i dokumentförstörare och samlas in av entreprenör.

4.4 Fastighet, kontor och lokalvård

Matavfall sorteras ut och mat- och restavfall samlas in av entreprenör.

Gällande förpackningar och returpapper saknas idag ett tydligt heltäckande sorteringsystem men utsortering av vissa förpackningsmaterial främst well förekommer. På kommunhuset och övriga kommunala kontor förekommer också viss sortering av returpapper. Olika interna lösningar finns för att transportera förpackningsmaterialet till ÅVC eftersom det idag inte finns något avtal med entreprenör för insamling. I flera fall saknas tillräckligt stora avfallsutrymmen för sortering.

Farligt avfall och elavfall sorteras ut. Normalt saknas uppmärkta insamlingsbehållare på givna platser. Grovavfall såsom kasserade möbler och

dyligt lämnas till avfallsanläggning eller möjligen återanvänds. Fastighetsdriften ser till att avfallet transporteras till ÅVC.

Den största delen av det avfall som samlas in vid lokalvård består av restavfall från städning och tömning av papperskorgar. Restavfallet samlas in av entreprenör.

Bygg- och rivningsavfall transporteras till avfallsanläggning för sortering. Innan rivningsprojekt görs en inventering av fastigheten utifrån olika avfallsfraktioner. Vid bygg- och rivningsprojekt med inhyrd entreprenör tar entreprenören själv hand om avfallet för sortering och behandling. Massor som uppstår vid större entreprenader transporteras till godkända deponianläggningar beroende på massornas beskaffenhet.

4.5 Vatten- och avloppsreningsverk

I kommunen finns vatten- och avloppsreningsverk som sköts av Gästrike Vatten AB. Vid vattenverken uppkommer mindre mängder slam, som leds till avloppsreningsverken för vidare behandling.

Vid behandling av avloppsvatten i avloppsreningsverken uppkommer grovrens, sand och slam. Grovrens tvättas och pressas innan det behandlas genom förbränning (energiåtervinning). Sand från reningsverken samlas upp i sandfång och tvättas före vidare behandling av entreprenör. Slam från avloppsreningsverken avvattnas innan leverans till entreprenör. Det avvattnade slammet komposteras idag på Vaddika avfallsanläggning och används efter det på deponin. Någon långsiktig lösning för slammet finns inte idag.

Uppstår farligt avfall och elavfall sorteras det och körs av intern personal till ÅVC.

4.6 Energiproduktion

I kommunen finns två mindre kommunala värmeverk som eldas med träpellets. Fjärrvärmens används till ett antal kommunala fastigheter.

Avfall från energiproduktionen utgörs framför allt av bottenaska och slagg. Uppsala Vatten tar idag emot förbränningsresterna från värmeverken.

4.7 Gata, park och hamnar

Inom verksamheterna gata, park och hamnar uppstår många slags avfall:

- Grus från gatusopning sorteras för att kunna återanvändas i så stor utsträckning som möjligt.
- Park- och trädgårdsavfall transporteras till avfallsanläggning för kompostering alternativt flisas av entreprenör och används till jordförbättring, marktäckning eller till energiutvinning.

- Avfall från skräpplockning och papperskorgar på allmän plats lämnas på Vaddika och skickas sedan till energiåtervinning.
- Rännstensbrunnar slamsugs av entreprenör. Gruset transporteras till avfallsanläggning.
- Asfalt skickas till extern mottagare, där det smälts ner och blir till ny asfalt.
- Invasiva växtarter, exempelvis björnloka och parkslide, ska samlas in separat och tas emot på Vaddika avfallsanläggning. Det behandlas genom att skicka det till förbränning.
- Massor samt bygg- och rivningsavfall transporteras till avfallsanläggning.
- Grovavfall, t.ex. cyklar, skickas till avfallsanläggning.
- Övergivna bilar skrotas hos bilskrot.
- Snö från snöröjning samlas vid behov på särskilda snöupplag.
- Farligt avfall, elavfall, möbler eller annat som har dumpats på allmän plats transporteras till avfallsanläggning.

För fritidsbåtshamnar finns lagstadgade regler för mottagning av avfall från fritidsbåtar och krav på avfallshanteringsplan enligt SJÖFS 2001:13. I kommunala hamnar finns möjlighet för både fritidsbåtar och husbilar att lämna blandat mat- och restavfall. Mottagning av latrin från husbilar finns i Öregrund och mottagning av latrin från båtar finns i Öregrund, Hargshamn och Östhammar.

5 Avfall som omfattas av producentansvar

I Sverige tillämpas producentansvar, vilket innebär att den som producerar en vara har miljöansvaret för produkten. Det betyder att producenterna ska se till att varan tas omhand på ett miljöriktigt sätt efter konsumenternas slutanvändning. Producenterna ansvarar därför för insamlingsystemet för varorna. Producentansvaret omfattar idag² förpackningar, elektriska och elektroniska produkter, batterier, däck, bilar, läkemedel och radioaktiva produkter.

5.1 Avfallslag och mängder

Under år 2020 samlades det in ca 830 ton förpackningar samt ca 425 ton elavfall och batterier som omfattas av producentansvar i Östhammars kommun. I Tabell 3 presenteras insamlade mängder förpackningar, returpapper och elavfall utslaget per invånare. Uppgifter om insamlade mängder bilbatterier, däck, bilar, läkemedel och radioaktiva produkter saknas.

Tabell 3 Insamlade mängder förpackningar, returpapper och elavfall utslaget per invånare 2020. Uppgifterna är hämtade från AvfallWeb och El-Kretsen.

	Kommunen, kg/invånare	Sverige, kg/invånare
Förpackningar totalt, varav:	37,5	51
- Glasförpackningar	13	23
- Pappersförpackningar	17	17
- Plastförpackningar	6	9
- Metallförpackningar	1,5	2
Elavfall totalt, varav:	19,1	15
- kyl, frys, vitvaror m.m.	9,28	6,2
- bärbara batterier	0,33	0,33
- ljuskällor	0,15	0,24
- övrigt elavfall	9,32	8,2

Under 2020 samlades totalt ca 38 kg förpackningar per invånare in, vilket ligger under riksgenomsnittet enligt Förpacknings- och Tidningsinsamlingen AB.

Under 2020 insamlades ca 19 kg elavfall per invånare, vilket ligger över riksgenomsnittet enligt El-Kretsen AB.

² Producentansvaret för returpapper upphörde att gälla 1 januari 2022.

5.2 Förpackningar

I flerbostadshus sker fastighetsnära insamling av förpackningar hos de fastighetsägare som väljer att ha sådan insamling. Insamling sker i separata kärl placerade i respektive fastighets avfallsutrymme. Den fastighetsnära insamlingen är idag inte brett utbyggd. Den kommunala bostadsstiftelsen Östhammarshem introducerade fastighetsnära insamling av förpackningar under 2020 och bygger ut den där det går att fysiskt inrymma fler kärl. Det kan också vara privata fastighetsägare som har fastighetsnära insamling av förpackningar men omfattningen är inte känd. I dagsläget sker ingen fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper från villor i Östhammars kommun. Kommunens verksamheter har heller ingen fastighetsnära insamling av förpackningar.

Hushåll som inte har tillgång till fastighetsnära insamling kan lämna förpackningar i containrar på en av Förpacknings- och Tidningsinsamlingens återvinningsstationer. Återvinningsstationerna är ofta placerade vid butiker, på ÅVC:er eller i anslutning till genomfartsvägar. I Östhammars kommun finns totalt 22 stycken återvinningsstationer där förpackningar kan lämnas, där tre stationer endast är avsedda för glasförpackningar, se Tabell 4.

Tabell 4 Platser för återvinningsstationer i kommunen 2021 och vilka fraktioner som samlas in på respektive station

Återvinningsstationer	Adress	Ort	Glas	Papp	Metall	Plast	Returpapper ¹
Brukshandeln Forsmark		Forsmark	X	X	X	X	
Bygdegård		Ekeby	X	X	X	X	
Coop	Energivägen 2	Östhammar	X	X	X	X	X
Eknäsvägen	Eknäsvägen	Österbybruk	X	X	X	X	X
Gammelbygatan/nära Ingo	Gammelbygatan 18	Östhammar	X	X	X	X	X
Gräsöbadens Camping	Västerbyn 296	Gräsö	X	X	X	X	
ICA Sjöboden		Gräsö	X	X	X	X	X
Ishallen	Hallgatan	Östhammar	X	X	X	X	X
Kajen	Strandgatan 1	Öregrund	X				
Kommunförrådet (utanför ÅVC)	Bryggaregatan 6	Öregrund	X	X	X	X	X
Konsum	Strandgatan 30	Öregrund	X	X	X	X	X
Käbboda	Karl Kihlboms Väg	Österbybruk	X				X

Återvinningsstationer	Adress	Ort	Glas	Papp	Metall	Plast	Retur-papper ¹
Länsökiosken		Sandika	X				
Parkering vid Vårdcentralen, Torget		Gimo	X	X	X	X	X
Preem, Uppsalavägen	Korsbovägen	Gimo	X	X	X	X	X
Statoil/Gamla Vägen		Norrskedika	X	X	X	X	X
Södra Industriområdet (ÅVC)		Alunda	X	X	X	X	X
Torpvägen	Torpvägen	Alunda	X	X	X	X	X
vid FD butiken	Storvägen 2	Hargshamn	X	X	X	X	X
Väddika avfallsanläggning (ÅVC)		Hökhuvud	X	X	X	X	X
Österbybruk (ÅVC)	Östra Industriområdet	Österbybruk	X	X	X	X	X
Östhammar (ÅVC)	Energivägen 12	Östhammar	X	X	X	X	X

¹ Returpapper är ingen förpackning och övergick dessutom till kommunalt ansvar 1 januari 2022. Platserna för insamling redovisas samlat med insamlingen av förpackningar för att göra det överskådligt.

5.3 Däck

Svensk Däckåtervinning har producentansvaret för däck. Däck med eller utan fälg tas emot på Väddika avfallsanläggning eller kan lämnas till däckfirmor.

5.4 Batterier

El-Kretsen ansvarar för insamlingen av batterier.

Batterier från hushåll kan lämnas på återvinningscentralerna. Batterier kan även lämnas i s.k. batteriholkar som finns på Förpacknings- och Tidningsinsamlingens återvinningsstationer. Vid vissa affärer finns även möjlighet att lämna batterier och mindre elavfall (se även kapitel 5.6).

Bilbatterier kan antingen lämnas i retur när ett nytt batteri köps eller på en återvinningscentral.

El-Kretsen transporterar batterierna till en behandlingsanläggning. Där sorteras först knappcells-batterier ut med hjälp av en skaksikt, då de oftast innehåller kvicksilver. Därefter sorteras övriga batterier ut manuellt efter innehåll; bly, litium, NiMH, NiCd samt alkaliska. Respektive fraktion krossas och hanteras i ett slutet system, där så mycket som möjligt material- eller energiåtervinns, och resten tas omhand som farligt avfall.

5.5 Bilar

I första hand är det fordonsägarens ansvar att det uttjänta fordonet kommer till en bildemontering. Övergivna skrotbilar på kommunal mark faller under kommunalt ansvar om skrotbilen bedöms utgöra en olägenhet för människors hälsa och miljön. Övergivna skrotbilar kan också anses vara nedskräpning, om den finns på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till. På enskild mark eller tomtmark är det markägaren som ansvarar för att den förvaras säkert ur miljösynpunkt, om markägaren godkänt placeringen. På allmän vägmark, det vill säga allmänna vägar utanför tätort samt parkeringsfickor och rastplatser längs dessa, är Trafikverket ansvarig för skrotbilar. På övrig allmän mark är det kommunen som beslutar om hämtning och skrotning av uttjänta fordon. Med uttjänta fordon menas fordon som är i dåligt skick, övergivna samt har ett mycket lågt värde.

En bil som ska skrotas lämnas till ett mottagningsställe för uttjänta bilar eller till en auktoriserad bilskrotningsfirma. Efter omhändertagande återanvänds vissa delar av bilen, andra delar materialåtervinns och en liten del förbränns.

5.6 Avfall från elektriska och elektroniska produkter

El-Kretsen ansvarar för insamlingen av elektriska och elektroniska produkter (elavfall).

Elavfall från hushåll kan lämnas på återvinningscentralerna eller till återförsäljare.

Nedan finns exempel på hur några olika typer av elavfall omhändertas:

- Ljuskällor transporteras till en anläggning för krossning och sortering. Först krossas lamporna i ett slutet system för insamling av kvicksilver. Därefter sorteras återstående material i glas och metall för att sedan återvinnas.
- Kylar och frysar skickas till en anläggning där farliga komponenter avlägsnas och övriga fraktioner förbereds för återvinning. Först avlägsnas farligt avfall i form av olja och kylkretsar. Därefter töms kyl och frysar på hyllor och annat löst material som återvinns som glas och plast. Kyl och frysar krossas sedan för att isolering, metall och plast ska kunna sorteras ut och eventuella freoner samlas upp.
- Stora vitvaror såsom spisar och tvättmaskiner skickas till en anläggning där farliga komponenter avlägsnas och övriga fraktioner förbereds för återvinning. Först avlägsnas miljöfarliga ämnen som exempel PCB. Sedan krossas vitvarorna så att glas, plast och metall kan återvinnas.

5.7 Läkemedel

Överblivna läkemedel ska lämnas till apotek. Inlämnat läkemedel behandlas genom förbränning på godkända avfallsförbränningsanläggningar med effektiv förbränning och rökgasrening.

Utställningshandling

6 Övrigt avfall

Övrigt avfall avser avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar och utgörs av avfall från företag och andra verksamheter och som uppkommer i samband med en verksamhets produktion av varor eller tjänster. Avfallet samlas in av entreprenörer på uppdrag av den enskilda verksamheten och transporteras till av verksamheternas avtalade anläggningar för omhändertagande.

6.1 Avfallsslag och mängder

6.1.1 Radioaktivt avfall

Ett avfallsslag som är utmärkande i kommunen är det radioaktiva avfallet som uppstår vid Forsmarks kärnkraftverk. Det finns inte något krav på att hantering av radioaktivt avfall ska beskrivas i en avfallsplan men eftersom det är en viktig verksamhet i Östhammars kommun beskrivs det översiktligt här.

Kortfattat uppkommer avfall från kärnkraftverket i olika riskklasser där kärnbränslet och styrstavarna inne i reaktorn står för det mest farliga och mest radioaktiva avfallet. Detta högaktiva avfall fraktas med båt till Oskarshamns kärnkraftverk där det mellanlagras och svalnar i bassänger. Efter avsvälning i 30-40 år ska avfallet kapslas in i kopparkapslar i Oskarshamn för att sedan transporteras till Forsmark för slutförvaring. I januari 2022 fick Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) klartecken från regeringen för att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. Slutförvaret planeras att byggas ca 500 meter under mark och ska, när det är fullt utbyggt, rymma 6 000 ton använt kärnbränsle från de svenska kärnkraftverken.

Det finns idag ett befintligt slutförvar för kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall vid Forsmark där även radioaktivt avfall från sjukvård, industri och forskning deponeras. SFR (Slutförvar av kortlivat radioaktivt avfall) är beläget ca 50 meter ned i berget under havet. Då avfallet är av olika karaktär emballeras det olika innan slutförvar. Avfallet emballeras vid källan och kommer till anläggningen i sitt emballage från de svenska kärnkraftverken eller från anläggningar i Studsvik som hanterar radioaktivt avfall från sjukvård, industri och forskning. I december 2021 fick SKB klartecken från regeringen att bygga ut SFR. Befintlig anläggning rymmer 63 000 m³ radioaktivt avfall men efter utbyggnad ska anläggningen rymma 180 000 m³ drift- och rivningsavfall.

Båda ovanstående slutförvarslösningar ska vara säkra under ca 100.000 år och har en drifttid på ca 70 år mellan deponeringsstart och slutlig förslutning.

Utöver dessa båda slutförvarslösningar pågår även planering för ett tredje slutförvar för hantering av långlivat låg- och medelaktivt avfall (SFL). Detta

slutförvar är än så länge bara ett förvarskoncept och det finns i dagsläget ingen föreslagen plats för anläggningen.

Kortlivat mycket lågaktivt radioaktivt avfall som uppstår i kärnkraftverket deponeras vid Forsmarks kärnkraftverk, på en markdeponi som kallas Svalören. Efter några år kan detta avfall friklassas från radioaktivitet och deponin övergår till en "vanlig" deponi.

Slutförvar för radioaktivt avfall är en nationell angelägenhet där samtalen förs på nationell nivå. Radioaktivt avfall regleras under särskild lagstiftning och därför berörs inte det avfallet närmare i denna avfallsplan.

6.1.2 Avfall från företag och andra verksamheter

Avfall från företag och andra verksamheter kan i övrigt utgöras av exempelvis följande avfallstyper:

- Avfall från tillverkande industri
- Avfall från jordbruk, skogsbruk m.m.
- Avfall från bygg- och anläggningsverksamhet
- Avfall från fastighetskötsel
- Avfall från energiutvinning

Uppgifter saknas om mängden avfall som uppstår i kommunen från företag och andra verksamheter.

6.2 Hantering av avfall från företag och andra verksamheter

Alla företag och verksamheter ska ha ett abonnemang för sådant avfall som omfattas av kommunalt ansvar. Matavfallsinsamling är obligatorisk för företag och verksamheter. Hos fastigheter som inhyr en verksamhet så är det fastighetsägaren som har abonnemanget.

Alla företag och verksamheter har också skyldighet att sortera ut förpackningar, däck med mera som anges i förordningarna om producentansvar. För hämtning av förpackningar och returpapper ska företagen i första hand teckna abonnemang med extern part.

Härutöver ska även farligt avfall sorteras ut och lämnas separat. Flertalet företag sorterar också ut återvinningsbart avfall såsom trä, skrot, plast, papper etc. Företag får lämna mindre mängder sorterat avfall på kommunens återvinningscentraler genom ett köpa ett särskilt klippkort.

7 Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall

I det följande beskrivs översiktligt de viktigaste anläggningarna som nyttjas för hantering av avfall från kommunen.

7.1 Avfallsanläggningar i kommunen

7.1.1 Återvinningscentraler

I Östhammars kommun finns återvinningscentraler i Alunda, Öregrund, Österbybruk och Östhammar samt vid Vaddika avfallsanläggning strax utanför Gimo. Centralerna drivs och bemannas av Östhammars kommun. Återvinningscentralerna är främst avsedda för privatpersoner som är fast- eller fritidsboende i kommunen. Företag kan kostnadsfritt lämna avfall med producentansvar på återvinningscentralerna samt begränsade mängder sorterat grovavfall genom ett klippkort. Vid återvinningscentralerna eller i närområdet till återvinningscentralerna finns även ristippar.

Återvinningscentralerna har öppet enligt följande:

- Östhammar och Gimo: måndag-lördag
- Öregrund:
Oktober till april: två vardagar i veckan samt vissa lördagar
Maj till september: 4 vardagar i veckan och lördagar
- Alunda: två vardagar i veckan och varannan lördag
- Österbybruk: två vardagar i veckan och en lördag i månaden

På återvinningscentralerna kan exempelvis följande avfallsslag lämnas:

- Bildäck
- Brännbart
- Wellpapp
- Metall
- Trä
- Elektronik
- Farligt avfall
- Trädgårdsavfall (ej invasiva arter, dessa lämnas förpackat i plastsäckar till Vaddika avfallsanläggning)
- Inert avfall
- Förpackningar och tidningar

Mätning av avfallsmängderna från ÅVC:erna har införts under 2021 men är inte fullständig för samtliga ÅVC:er. Ingen mätning av antalet besökare på ÅVC:erna har gjorts.

7.1.2 Vaddika avfallsanläggning

Vaddika avfallsanläggning drivs av Östhammars kommun och ligger på fastigheten Vaddika 9:28 i Hökhuvud utanför Gimo. På anläggningen sker omlastning av kommunalt avfall inför vidare transport till behandling, utsortering av återvinningsbara fraktioner ur inkommande avfall från hushåll och verksamheter, kompostering av slam och park- och trädgårdsavfall samt deponering av deponirest. På anläggningen sker även mellanlagring av farligt avfall. År 2020 hanterades ca 34 000 ton avfall på anläggningen. Vid Vaddika avfallsanläggning finns även en återvinningscentral, se kapitel 7.1.1.

7.1.3 Reningsverk

Vid reningsverken i Alunda, Gimo, Hargshamn, Öregrund, Österbybruk och Östhammar, tar Östhammars kommun emot slam från de kommunala avloppsneten men även från enskilda anläggningar (slutna tankar och minireningsverk) i kommunen. Reningsverken sköts av Gästrike Vatten.

Slammet från reningsverken komposteras på Vaddika. Slammet används sedan på deponin.

7.1.4 Övriga anläggningar

Utöver de kommunala anläggningarna finns även ett flertal privata anläggningar som är av betydelse för avfallshanteringen. I Tabell 5 redovisas en översiktlig sammanställning över tillståndspliktiga och anmälningspliktiga avfallsanläggningar samt avfallsanläggningar som hanterar större mängder avfall i kommunen.

Tabell 5 Övriga avfallsanläggningar i Östhammars kommun.

Huvudman	Lokalisering	Behandlingsmetoder	Avfallstyper som hanteras
Svalören, Forsmarks kärnkraftverk, Vattenfall	Forsmarks kärnkraftverk	Deponering	Kortlivat radioaktivt avfall

Huvudman	Lokalisering	Behandlingsmetoder	Avfallstyper som hanteras
Einarssons Recycling	Hargshamn	Sortering och bearbetning av ickefarligt avfall och mellanlagring av farligt avfall	Metall, brännbart avfall, farligt avfall (batterier)
Roslagens metallåtervinning	Långalma	Sortering och bearbetning av ickefarligt avfall, mellanlagring av farligt avfall	Metall, farligt avfall (oljor, batterier, köldmedier)
Jarmos bilskrot/Reservdelsboden	Österbybruk	Demontering, lagring, tömning av uttjänta fordon	Metall, farligt avfall (oljor, batterier m.m.)
Östhammars Miljöåtervinning	Östhammar	Bearbetning och mellanlagring av ickefarligt avfall	Schaktmassor, metallskrot, kabelskrot
Thyrs Schakt	Långalma	Sortering av ickefarligt avfall	Schaktmassor

Andra viktiga anläggningar som hanterar avfall är hamnar som hanterar avfall från fartyg i hamn. Hargs Hamn AB är en bulkhamn och närmaste allmänna hamn för bulktrafik norr om Stockholm. Hamnen utgör ett logistiskt nav, då den knyter samman sjövägs-, lastbils och järnvägstransporter. Hargs Hamns specialitet är biobränslen till regionens värmeverk, men hamnen hanterar även andra godstyper. Avfall kommer balat via fartyg och lastas på lastbil för vidare transport till kraftvärmeverk. Hargs Hamn AB har också en mottagning för fartygsrelaterat avfall samt tar emot lastrester från fartygen som anlöper till hamnen.

Andra anläggningar som hanterar avfall i kommunen är bildemonteringsanläggningar samt anläggningar som enbart hanterar avfall från egen verksamhet.

7.2 Anläggningar utanför kommunen

Utanför kommunen finns flera anläggningar som används för återvinning och bortskaffande av avfall från kommunen, varav de viktigaste beskrivs kortfattat nedan. Övriga anläggningar som nyttjas är ett antal anläggningar för exempelvis återvinning av industriavfall eller avfall som omfattas av producentansvar. Sådana anläggningar kan vara till exempel sorteringsanläggningar, industrier som använder återvunna materialråvaror i produktionen (glasbruk, stålverk, kartongbruk etc.).

7.2.1 Uppsala Vattens biogasanläggning i Uppsala

På Uppsala Vattens biogasanläggning i Uppsala behandlas för närvarande matavfall och fett från fettavskiljarslam från Östhammars kommun. Matavfallet rötas och blir biogas och biogödsel. Gasen används till Uppsalas bussar och sopbilar medan biogödslet sprids på åkrar och möjliggör att mull och näringsämnen går tillbaka till naturen.

7.2.2 Stockholm Exergis förbränningsanläggning Bristaverket i Sigtuna

På Stockholm Exergis anläggning Bristaverket i Sigtuna kommun behandlas för närvarande restavfall från Östhammars kommun genom förbränning med produktion av fjärrvärme och el. Förbränning sker även av industriavfall som uppkommer i kommunen.

7.2.3 Övriga anläggningar

Utöver Uppsala Vattens biogasanläggning och Stockholm Exergis anläggningar finns flera andra anläggningar utanför kommunen av betydelse för återvinning och bortskaffande av avfall från Östhammar kommun. Några av dessa anläggningar är:

- Fortum i Kumla, behandlingsanläggning för farligt avfall.
- Svensk Glasåtervinning i Hammar och Svensk Plaståtervinning i Motala är ett par exempel på återvinningsanläggningar för förpackningar.

För samtliga utsorterade fraktioner finns idag god avsättning och det är inte problem att leverera något avfallsflöde för vidare behandling.

Bilaga 3 Nedlagda deponier

1 Genomförd inventering och riskklassning

I kommunen finns flera nedlagda deponier, d.v.s. upplagsplatser som inte längre tillförs avfall. Någon gång före 2008 gjorde kommunen och länsstyrelsen en gemensam inventering enligt MIFO fas 1 där tidigare anställda intervjuades. Det finns inga uppgifter om att det skulle finnas någon samlad rapport från inventeringen av de nedlagda deponierna i kommunen.

För de tre deponier som i inventeringen fick riskklass 1 gjorde kommunen och länsstyrelsen en översiktlig undersökning enligt MIFO fas 2 under 2008. Risken för de tre objekt som hade riskklass 1 i MIFO fas 1 visade sig vara överskattad och objekten bedömdes kunna ligga kvar utan åtgärd så länge ingen exploatering planeras på platsen.¹

Inga ytterligare underökningar eller åtgärder av nedlagda deponier har utförts i kommunen efter 2008.

¹ Miljöteknisk utredning av Edstippens deponi, Gammelbyn 1:70 m.fl, Östhammars kommun, Structor Miljöbyrån Stockholm AB, 2008-06-12
Miljöteknisk utredning av Sunnanötippen, Öregrund 5:7, Östhammars kommun, Structor Miljöbyrån Stockholm AB, 2008-06-12
Miljöteknisk utredning av Sjöbergssområdets deponi, Östhammar 1:2 m.fl, Östhammars kommun, Structor Miljöbyrån Stockholm AB, 2008-06-12

2 Resultat av inventering och riskklassning

I Tabell 1 presenteras grundläggande uppgifter om de nedlagda deponier som finns i kommunen.

Tabell 1 Nedlagda deponier i Östhammars kommun

Namn, ID	Typ/Avfallslag	Fastighetsbeteckning	Planerade/ Genomförda åtgärder	Drifttid	Verksamhets- utövare	Riskklass enligt MIFO fas 1	Kommentar
Sjötorgsområdets deponi	Kommunalt avfall, ev nedgrävda bilar	Östhammar 1:2	Utredd 2008 enligt MIFO fas 2	Till i början av 60-talet.		1 (år 2006)	Enligt MIFO fas 2: Kan lämnas utan åtgärd om ingen exploatering sker
Edstippens deponi	Kommunalt avfall, skrot, bilar, m.m.	Gammelbyn 1:70 m.m.	Delvis utredd enligt MIFO fas 2	1955-1966		1	Riskklassningen kvarstår, då osäkerheter förekommer i MIFO fas 2.
Sunnanödeponin		Öregrund 5:7	Delvis utredd enligt MIFO fas 2	1950-1967		1	Riskklassningen kvarstår, då osäkerheter förekommer i MIFO fas 2.
Hök huvudstippen	Kommunalt hushållsavfall ² , byggavfall, skrot, okynnstippning har förekommit	Hök huvud 2:9	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1966-1981		2	

² Begreppet hushållsavfall försvann i svensk lagstiftning 2020. I beskrivning över nedlagda deponier har begreppet behållits för att inte riskera att förlora information om deponierna.

Namn, ID	Typ/Avfallsslag	Fastighetsbeteckning	Planerade/ Genomförda åtgärder	Drifttid	Verksamhets- utövare	Riskklass enligt MIFO fas 1	Kommentar
Gamla Österbytippen	Kommunalt hushållsavfall	Films-Österby 4:77	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1945-1963		2	
Harvikstippen	Kommunalt hushållsavfall, skrot, bilar	Harvik 12:2	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1963-1972		2	
Gimotippen	Kommunalt hushållsavfall	Gimo 8:132, Gimo 8:89 m.m.	Ej utredd enligt MIFO fas 2	Driftslut 1960-talet		2	
Betlehemstippen	Ohärdade och härdade mineralullsrester, "diverse avfall" från allmänheten	Hökhuvud 4:6	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1958-1982		2	
Herrgårdstippen	Kommunalt hushållsavfall	Österbybruk 1:116	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1951(?) - 1972 (?)		2	
Hargshamnstippen	Hushållsavfall, skrot, bilvrak	Svinnö 6:1	Ej utredd enligt MIFO fas 2	Driftslut 1960-tal		2	
Gamla Egnahemstippen		Films-Österby 9:18	Ej utredd enligt MIFO fas 2			3	
Nya Österbytippen	Hushållsavfall, skrot, bilvrak	Films-Österby 4:77	Ej utredd enligt MIFO fas 2	Driftslut 1966		3	
Dannemoratippen	Kommunalt hushållsavfall	Harvik 4:28	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1944(?)-1963(?)		3	

Namn, ID	Typ/Avfallsslag	Fastighetsbeteckning	Planerade/ Genomförda åtgärder	Drifttid	Verksamhets utövare	Riskklass enligt MIFO fas 1	Kommentar
Hargstippen	Rivningsvirke, trädgårdsavfall. Avfallet har bränts på platsen.	Söderharg 15:1	Ej utredd enligt MIFO fas 2	Driftslut 1970-talet (?)		3	
Pudderrettladetippen	Latrinavfall, diverse skrot	Forsmark 3:45	Ej utredd enligt MIFO fas 2	Driftslut 1960- talet		3	
Norrgårdstippen	Kommunalt hushållsavfall	Forsmark 3:45	Ej utredd enligt MIFO fas 2	Driftslut 1960- talet (?)		3	
Alundatippen	Kommunalt hushållsavfall, förekommit att avfall bränts på plats	Dräftlinge 1:5, Golvsta 7:1	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1952(?)- 1966		3	
Soptipp A	Kommunalt hushållsavfall	Öregrund 77:7 Öregrund 77:9	Ej utredd enligt MIFO fas 2	Driftslut 1915 (?)		4	
Soptipp B	Kommunalt avfall	Öregrund 82:3 Öregrund 82:5	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1915 (?)- 1936 (?)		4	
Soptipp C	Kommunalt avfall	Öregrund 1:8 Öregrund 88:5 Öregrund 88:6 Öregrund 88:2 Öregrund 88:3	Ej utredd enligt MIFO fas 2	1936- 1950		4	

Bilaga 4 Uppföljning av tidigare avfallsplan

Den tidigare avfallsplanen för Östhammars kommun (Avfallsplan Östhammars kommun, 2011-03-03) innehåller sex stycken avfallsmål inom följande områden:

- Farligt avfall
- Minska mängden hushållsavfall
- Matavfall
- Slam och latrin

Flera av målen i avfallsplanen kan i praktiken betraktas som åtgärder och i planen ges exempel på tänkbara aktiviteter men planen innehåller inte någon handlingsplan med åtgärder.

I denna bilaga till Östhammars kommuns avfallsplan presenteras resultatet av en översiktlig uppföljning av målen i tidigare avfallsplan. Bedömningen måluppfyllelsen har gjorts baserat på uppgifter från intervju med avfallschefen i kommunen i juni 2021.

1 Resultat av uppföljning

Farligt avfall

Mål: Eventuellt farligt avfall i hushållsavfallet utsorteras i enlighet med rutin vid Vaddika.

Plockanalyser för kontroll och dokumentation av utsorterad mängd avsågs göras fram till 2015.

Rutin för utsortering av farligt avfall ur inkommande avfall vid Vaddika avfallsanläggning saknas. I den mån utsortering av farligt avfall ur avfallet sker så görs det vid enkla plockanalyser av avfall som kommer in till anläggningen, exempelvis med fokus på ljuskällor och batterier.

Bedömning: Målet bedöms vara delvis uppfyllt, eftersom plockanalyser genomförs för att ha kontroll på hur förekomsten av farligt avfall utvecklas över tid.

Minska mängden hushållsavfall

Mål: År 2015 är mängden hushållsavfall 10 % lägre per invånare jämfört med år 2008.

Med hushållsavfall avsågs mängden hushållsavfall som omlastades på Vaddika avfallsanläggning. I planen nämns möjliga aktiviteter såsom information, samråd med producenterna för att förbättra insamlingssystemen för producentansvarsavfall och införande av matafallsinsamling.

Inget aktivt arbete för att minska mängden inkommande avfall inom kommunalt ansvar till Vaddika avfallsanläggning finns dokumenterat.

År 2015 infördes obligatorisk matafallsinsamling.

Information till hushållen om vikten av utsortering av förpackningar har skett.

Mängden inkommande restavfall till förbränning som passerar Vaddika avfallsanläggning har legat på nivån 6 000 ton/år under åren fram till 2015 då matafallsinsamling infördes. Därefter har mängden minskat med ca 25 % jämfört med tiden före införande av matafallsinsamling.

Bedömning: Målet bedöms vara uppfyllt.

Matavfall

Mål: En utredning avseende möjligheten att samla in matavfall för central behandling genomförs under 2011.

Målsättningen med utredningen var att inför kommande entreprenadupphandling införa lämplig behandlingsmetod för det organiska avfallet.

Utredning om matavfall saknas.

Matavfallsinsamling infördes 2015 för villor, flerfamiljshus, fritidshus och verksamheter. Fritidshus på öar omfattas inte. Systemet är inte heller fullt utbyggt hos flerbostadshus och verksamheter.

Bedömning: Målet bedöms vara uppfyllt genom att matavfallsinsamling har införts, även om inte samtliga hushåll och verksamheter är anslutna.

Mål: År 2015 hemkomposterar 10 % av invånarna.

Möjliga aktiviteter som nämns i avfallsplanen är information och erbjudande om månadshämtning vid hemkompostering av matavfall. I planen nämns även att antalet anmälda hemkomposter avsågs följas upp.

Frågan har tidigare drivits inom kommunen.

Hemkompostering har svagt ökat under senaste femårsperioden. 2015 var det 1024 hushåll som hemkomposterade och under 2021 var det 1062 hushåll.

Ca 5 % av hushållen hemkomposterar.

Bedömning: Målet är inte längre relevant, eftersom inriktningen nu är att matavfall ska samlas in och användas som råvara vid produktion av biogas för fordonsdrift, som ett led i arbetet för att minska klimatpåverkan.

Slam och latrin

Mål: Antalet abonnemang för latrinhämtning ska minskas med 25 % från 2008 års nivå till 2015 och med 50 % till 2018.

Möjliga aktiviteter som nämns i avfallsplanen är taxestyruddning, krav i renhållningsordningen och information om alternativa torrtoaletter.

Latrinhämtning sker främst från fritidshus men även från vissa typer av kommunal verksamhet såsom badplatser och fritidsområden. Inga åtgärder i frågan har vidtagits förutom att styra med höjd taxa för latrinhämtning. I dagsläget sker latrinhämtning från 208 abonnenter. År 2015 fanns det 298 abonnenter. Äldre statistik är inte tillgänglig.

Bedömning: Kompletta underlag för att göra en slutlig bedömning av måluppfyllelsen saknas. Eftersom inga aktiva åtgärder har vidtagits och ett betydande antal abonnemang med latrinhämtning återstår, bedöms målet inte vara uppfyllt.

Mål: En utredning av möjligheterna att tillvarata fosforföroreningar i avlopp görs till år 2015.

Efter att det fastställts i vilken utsträckning fosfor återförs vid kommunens reningsverk föreslogs i avfallsplanen att behovet av utökad rening skulle undersökas.

En enklare utredning genomfördes i samband med att en projektbeskrivning togs fram. Projektet genomfördes som ett "Lovaprojekt".

Det har drivits en testanläggning, i form av en befintlig gödselbrunn, vid Bolka för behandling av slam genom hygienisering. Vid anläggningen har slam från trekammarbrunnar tagits emot med start 2013. Anläggningen togs aldrig i drift i fullskala och blev inte godkänd för slamhantering och leverans till åkermark.

Bedömning: Målet bedöms inte vara uppfyllt.

2 Samlad bedömning av måluppfyllelse

Av de sex målen i avfallsplanen har fem mål fortfarande bedömts vara relevanta. Av dessa bedöms två vara uppfyllda (mål om minskade mängder hushållsavfall till Vädrika och mål om insamling av matavfall) och ett vara delvis uppfyllt (mål om utsortering av farligt avfall ur inkommande avfall till Vädrika) och två inte vara uppfyllda (mål om minskad latrinhämtning och mål om utredning om fosforföreningar i avlopp).

Utställningshandling

BILAGA 5
MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
(MKB) AV AVFALLSPLAN

Utställningshandling

Östhammars kommun

16 maj 2022

Utsökningshandling

Icke-teknisk sammanfattning

Östhammars kommun har tagit fram en avfallsplan. Avfallsplanen beskriver bland annat nuvarande avfallshantering, mål för framtidens avfallshantering, åtgärder för att nå målen och hur uppföljning ska ske av att åtgärderna genomförs och att målen uppnås.

Avfallsplanen bygger på prioriteringarna som anges i EU:s avfallshierarki, det vill säga att man i första hand bör minska avfallsmängden, i andra hand återanvända produkter, i tredje hand återvinna material, i fjärde hand utvinna energi och bara som sista utväg deponera.

Avfallsplanens mål bidrar till att uppfylla Sveriges nationella miljö kvalitetsmål, etappmål och de globala målen.

Avfallsplanens genomförande bedöms inte leda till att relevanta miljö kvalitetsnormer överskrids.

Positiv miljö påverkan bedöms uppstå bland annat till följd av arbete med information och kommunikation om det leder till att beteenden ändras så att mängden avfall minskar och andelen material som materialåtervinns ökar. Positiv miljö påverkan bedöms också uppstå genom genomförandet av åtgärder som syftar till att förebygga att avfall uppstår, öka återanvändningen och öka mängden som återvinns. Kommunens roll genom att erbjuda en god service och att ge goda förutsättningar för människor att sortera sitt avfall men även i att stödja återanvändning är avgörande pusselbitar för att lyckas. Det är också viktigt att kommunen föregår med gott exempel. Alla kommuner har ett ansvar för att minska avfallet, källsortera och vara förebilder för kommuninvånarna.

Negativ miljö påverkan bedöms som liten vid genomförande av avfallsplanens åtgärder. Negativ miljö påverkan bedöms kunna uppstå främst om mängden transporter ökar, vilket ger upphov till klimatpåverkande gaser och buller.

Sammanfattningsvis bedöms genomförandet av avfallsplanen främst medföra positiv miljö påverkan. Det som bedöms vara viktigast att beakta vid genomförande av planens åtgärder är att det tillsätts tillräckligt med resurser och kompetens för att möjliggöra att utveckla både kommunens egen verksamhet och avfallshantering för att möta dagens och framtidens utmaningar. Vid genomförande av planens åtgärder bedöms det vidare vara viktigt att ha uthållighet beträffande informationsinsatser kring förebyggande av avfall och ökad sortering för återvinning, eftersom det tar lång tid att förändra beteenden.

Innehåll

1	INLEDNING	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Behov av och syfte med miljökonsekvensbedömning	7
1.3	Beslut om betydande miljöpåverkan	7
1.4	Avgränsningssamråd	7
2	AVFALLSPLAN FÖR ÖSTHAMMARS KOMMUN.....	8
2.1	Avfallsplanens syfte	8
2.2	Avfallsplanens innehåll.....	8
2.3	Avfallsplanens förhållande till andra planer och program	9
3	METOD FÖR MILJÖBEDÖMNING AV AVFALLSPLANEN.....	10
3.1	Bedömningsgrunder och avgränsningar	10
3.1.1	Miljöaspekter och huvudområde	10
3.1.2	Geografisk och tidsmässig avgränsning	11
3.1.3	Klimatanpassning	11
3.1.4	Svårigheter i samband med MKB	12
3.2	Alternativ	12
3.2.1	Nollalternativet, om avfallsplanen inte genomförs	12
3.3	Miljö kvalitetsnormer	12
3.4	Globala mål för hållbar utveckling	13
3.5	Miljömål inom EU.....	13
3.6	Miljö kvalitetsmål	14
3.7	Nationella etappmål.....	14
3.7.1	Avfallsområdet (inklusive cirkulär ekonomi och matsvinn)	14
3.7.2	Begränsad klimatpåverkan	14
3.7.3	Luftföroreningar	15
3.8	Nationell avfallsplan	15
3.9	Uppfyllelse av miljö kvalitetsmål	15
3.9.1	Begränsad klimatpåverkan	15
3.9.2	Giftfri miljö	15
3.9.3	God bebyggd miljö	15
4	BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN.....	16
4.1	Människors hälsa	16
4.1.1	Nuläge och förutsättningar	16
4.1.2	Negativ miljöpåverkan	16
4.1.3	Positiv miljöpåverkan	17
4.1.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	17
4.2	Materiella tillgångar och resurshushållning	17
4.2.1	Nuläge och förutsättningar	17
4.2.2	Negativ miljöpåverkan	18
4.2.3	Positiv miljöpåverkan	18
4.2.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	19
4.3	Bebyggelse och kulturmiljö	19
4.3.1	Nuläge och förutsättningar	19
4.3.2	Negativ miljöpåverkan	19
4.3.3	Positiv miljöpåverkan	20
4.3.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	20
4.4	Luft- och klimatfaktorer	20

4.4.1	Nuläge och förutsättningar	20
4.4.2	Negativ miljöpåverkan	21
4.4.3	Positiv miljöpåverkan	21
4.4.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	23
4.5	Förorening och exploatering av mark och vatten	24
4.5.1	Nuläge och förutsättningar	24
4.5.2	Negativ miljöpåverkan	24
4.5.3	Positiv miljöpåverkan	24
4.5.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	24
4.6	Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter	24
5	SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	25
5.1	Betydande miljöpåverkan	25
5.2	Nationella och internationella miljömål	25
5.3	Åtgärder mot negativ påverkan	26
6	UPPFÖLJNING	26
7	REFERENSER	27
1	INLEDNING	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Behov av och syfte med miljökonsekvensbedömning	7
1.3	Beslut om betydande miljöpåverkan	7
1.4	Avgränsningssamråd	7
2	AVFALLSPLAN FÖR ÖSTHAMMARS KOMMUN	8
2.1	Avfallsplanens syfte	8
2.2	Avfallsplanens innehåll	8
2.3	Avfallsplanens förhållande till andra planer och program	9
3	METOD FÖR MILJÖBEDÖMNING AV AVFALLSPLANEN	10
3.1	Bedömningsgrunder och avgränsningar	10
3.1.1	Miljöaspekter och huvudområde	10
3.1.2	Geografisk och tidsmässig avgränsning	11
3.1.3	Klimatanpassning	11
3.1.4	Svårigheter i samband med MKB	12
3.2	Alternativ	12
3.2.1	Nollalternativet, om avfallsplanen inte genomförs	12
3.3	Miljökvalitetsnormer	12
3.4	Globala mål för hållbar utveckling	13
3.5	Miljömål inom EU	13
3.6	Miljökvalitetsmål	14
3.7	Nationella etappmål	14
3.7.1	Avfallsområdet (inklusive cirkulär ekonomi och matsvinn)	14
3.7.2	Begränsad klimatpåverkan	14
3.7.3	Luftföroreningar	15
3.8	Nationell avfallsplan	15
3.9	Uppfyllelse av miljökvalitetsmål	15
3.9.1	Begränsad klimatpåverkan	15
3.9.2	Giftfri miljö	15
3.9.3	God bebyggd miljö	15
3.10	Åtgärdsprogram för havsmiljön	15
4	BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	16

4.1	Människors hälsa	16
4.1.1	Nuläge och förutsättningar	16
4.1.2	Negativ miljöpåverkan	16
4.1.3	Positiv miljöpåverkan	17
4.1.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	17
4.2	Materiella tillgångar och resurshushållning	17
4.2.1	Nuläge och förutsättningar	17
4.2.2	Negativ miljöpåverkan	18
4.2.3	Positiv miljöpåverkan	18
4.2.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	19
4.3	Bebyggelse och kulturmiljö	19
4.3.1	Nuläge och förutsättningar	19
4.3.2	Negativ miljöpåverkan	19
4.3.3	Positiv miljöpåverkan	20
4.3.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	20
4.4	Luft- och klimatfaktorer	20
4.4.1	Nuläge och förutsättningar	20
4.4.2	Negativ miljöpåverkan	21
4.4.3	Positiv miljöpåverkan	21
4.4.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	23
4.5	Förorening och exploatering av mark och vatten	24
4.5.1	Nuläge och förutsättningar	24
4.5.2	Negativ miljöpåverkan	24
4.5.3	Positiv miljöpåverkan	24
4.5.4	Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan	24
4.6	Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter	24
5	SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	25
5.1	Betydande miljöpåverkan	25
5.2	Nationella och internationella miljömål	25
5.3	Åtgärder mot negativ påverkan	26
6	UPPFÖLJNING	26
7	REFERENSER	27

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den avfallsplan som denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) omfattar är för Östhammars kommun och är en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken (1998:808).

1.2 Behov av och syfte med miljökonsekvensbedömning

Behovet av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utvärderas vid framtagandet av en avfallsplan enligt miljöbalken och miljöbedömningsförordningen. Syftet med en MKB är att integrera miljöaspekter i framtagandet och antagandet av planen. Bedömningen om avfallsplanen innebär betydande miljöpåverkan genomförs utifrån 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966). Miljöpåverkan kan vara både positiv och negativ.

Avfallsplanen anger förutsättningar för att bedriva verksamheter och genomföra åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön. Avfallsplanen har ambitionen att förebygga avfall och öka återanvändningen, förbättra sortering och avfallshantering, förändra beteenden på viktiga punkter och förenkla för kommuninvånare att göra rätt. I huvudsak är denna miljöpåverkan positiv.

Med ovanstående resonemang som grund görs bedömningen att avfallsplanen kommer att ha stor betydelse för hållbar utveckling inom såväl resursanvändning som avfallshantering. Genomförandet av avfallsplanen bedöms innebära betydande positiv miljöpåverkan.

1.3 Beslut om betydande miljöpåverkan

Beslut om att avfallsplanen kan innebära betydande miljöpåverkan (i huvudsak positiv) togs av kommunstyrelsen 31 maj 2022 .

1.4 Avgränsningssamråd

Enligt 6 kap 10 § miljöbalken ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen. För Östhammars kommuns avfallsplan berörs Länsstyrelsen i Uppsala Län.

2022-03-10 skickades ett underlag för ett avgränsningssamråd till Länsstyrelsen i Uppsala län. Ett svar från Länsstyrelsen inkom 2022-04-05. Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning om att betydande miljöpåverkan föreligger. Länsstyrelsen hade inget att invända mot den inriktning som översiktligt angavs för MKB:n men gav medskick om innehåll i avfallsplanen. Medskicket omfattade sammanfattningsvis:

- Bygg- och rivningsavfall
- Avfall som innehåller invasiva arter
- Möjlighet för små företag att lämna farligt avfall

- Tidplan gällande åtgärder för nedlagda deponier

Hänsyn till synpunkterna har gjorts i arbetet med avfallsplanen.

2 Avfallsplan för Östhammars kommun

2.1 Avfallsplanens syfte

Syftet med avfallsplanen är att:

- vara ett aktivt verktyg för att förebygga att avfall uppstår och att det avfall som uppstår ses som en möjlig resurs
- bidra till kunskap och engagemang om förebyggande och hantering av avfall och därigenom inspirera till handlingar som leder till att avfallsplanens mål uppnås
- bidra till inriktningen i andra styrdokument och planer och skapa förutsättningar för att kommunala planer och styrmedel strävar i samma riktning mot en hållbar och attraktiv kommun

2.2 Avfallsplanens innehåll

Avfallsplanen innehåller tre mål, styrtal och åtgärder för att uppnå målen och beskrivning av hur måluppföljning ska genomföras. Målen är:

- Cirkulera mera
- Sortera mera
- Minimera miljöpåverkan

Ur miljösynpunkt bedöms de enskilt viktigaste åtgärderna i avfallsplanen vara:

- Flera åtgärder för ökad cirkularitet för medborgarna, såsom att utveckla möjligheterna och stödja initiativ gällande avfallsförebyggande och återbruk och undersöka möjligheterna till att starta konceptet Fritidsbanken. Även åtgärder som innebär resurshushållning inom kommunala verksamheter, såsom att minimera användningen av engångsprodukter, minska matsvinnet och skapa förutsättningar för återbruk av kontorsmöbler och IT-utrusning.
- Genomföra hållbara och cirkulära upphandlingar med fokus på resurshushållning.
- Utveckla eftersortering och behandlingsmetoder vid kommunens avfallsanläggning.

Flera av planens aviserade utredningar kan ha stor inverkan på miljöpåverkan under förutsättning att utredningarna resulterar i verkliga åtgärder. Informationsinsatser kan, om de får avsedd effekt, göra stor skillnad ur miljösynpunkt.

Avfallsplanen innehåller även åtgärder inom följande områden:

- Öka insamlingen av det matavfall som uppstår
- I samband med tillsynsbesök hos företag uppmärksamma källsorteringsmöjligheter för återvinningsmaterial och hantering av farligt avfall
- Säkerställa att avfallsenheten medverkar i plan- och bygglovsprocesser och därmed bidrar till att källsorteringsmöjligheter skapas vid ny- och ombyggnationer
- Säkerställa att källsorteringsmöjligheter finns, och används, i samtliga kommunala verksamheter
- Samordna insamling av utsorterat avfall från kommunala verksamheter (förpackningar, FA, elavfall etc)
- Ta fram en övergripande plan för minskad nedskräpning
- Underlätta för besökare att lämna avfall, i syfte att minska nedskräpningen och förbättra sorteringen, genom information och god service som är strategiskt placerad och med möjlighet till källsortering
- Vid samråd med producentorganisationer diskutera hur nedskräpning vid återvinningsstationer kan minska
- Ställa krav på fossilfria bränslen i kommunala upphandlingar av insamling och transport av avfall
- Ta fram en handlingsplan för nedlagda deponier
- Utveckla sorteringsmöjligheterna för farligt avfall genom t.ex. mobila lösningar
- Undersöka möjligheten att nyttja slam från avloppsreningsverk och från enskilda avlopp som en resurs

2.3 Avfallsplanens förhållande till andra planer och program

I arbetet med att ta fram avfallsplanen har hänsyn tagits till planer och program i kommunen, såsom exempelvis ny översiktsplan (framtagande sker parallellt), kommunens antagna hållbarhetslöften inom delprogrammen klimat/energi, vatten och biologisk mångfald (ingår i Färdplan för ett hållbart län) samt policys avseende hållbarhet, inköp, upphandling och kost.

3 Metod för miljöbedömning av avfallsplanen

3.1 Bedömningsgrunder och avgränsningar

Syftet med kommunala avfallsplaner är att främja hållbar utveckling. Föreliggande avfallsplan bidrar i huvudsak till positiv miljöpåverkan. Åtgärder i planen syftar till att främja hushållning med naturresurser genom ökade möjligheter till förebyggande, återanvändning och materialåtervinning av avfall samt minimera miljöpåverkan från avfallshanteringen.

3.1.1 Miljöaspekter och huvudområde

I denna MKB fokuseras redovisningen av de mest väsentliga miljöaspekterna och miljöeffekterna av dessa, se nedan. Dessa miljöaspekter är de åtgärder eller tjänster som omfattas av avfallsplanen och som väsentligen kan påverka miljön. I MKB:n har även hänsyn tagits till kumulativa (samverkande) effekter där det bedömts relevant.

I miljöbalkens 6 kap. 2 § anges de miljöaspekter som ska beaktas vid framtagande av en strategisk miljöbedömning. Av dessa bedöms följande miljöaspekter, och därmed miljöeffekterna, vara väsentliga eller eventuellt kunna vara väsentliga för genomförande av avfallsplanen:

- *Människors hälsa*; här behandlas främst aktiviteter för förbättrad insamling av farligt avfall, åtgärda nedlagda deponier samt minskad nedskräpning.
- *Materiella tillgångar och resurshushållning*; här behandlas främst åtgärder för att minska mängden avfall, förebygga att avfall uppstår, samt öka återanvändning och återvinning, t.ex. genom att minimera användning av engångsprodukter, minska matsvinnet, skapa förutsättningar för återbruk både inom kommunens organisation och för kommuninnevånare, öka insamling av matavfall och säkerställa att källsorteringsmöjligheter finns och används i samtliga kommunala verksamheter.
- *Bebyggelse och kulturmiljö*; här behandlas främst om- och tillbyggnationer på grund av eventuella ändrade insamlingssystem eller liknande, på en mycket övergripande nivå.
- *Luft och klimatfaktorer*; här behandlas främst matavfallsinsamlingens bidrag till att ersätta fossila bränslen och utsläpp från transporter.
- *Föroreningar till mark och vatten*; här behandlas främst förändringar i form av utvecklade behandlingsmetoder vid kommunens avfallsanläggningar, förändringar för återvinningscentralerna och åtgärder avseende nedlagda deponier, samt minskad nedskräpning.

Enligt 6 kap. 7 § miljöbalken är det planens genomförande som ska miljöbedömas, alltså det som kommer genomföras för att nå avfallsplanens mål och målnivåer.

Påverkan beskrivs övergripande utifrån vad som har bedömts rimligt med hänsyn till planens innehåll och detaljeringsgrad och den kunskap som finns tillgänglig. Det görs ingen djupgående beräkning av konsekvenser, som det exempelvis görs i en livscykelanalys (LCA).

Miljöpåverkan från de anläggningar i drift som finns inom kommunen beskrivs inte i detalj utan detta hanteras inom ramen för tillståndsprovning/anmälningssärende och tillsyn för dessa anläggningar.

3.1.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

MKB:n fokuserar på den lokala påverkan i kommunen. Avfallshanteringen är dock inte enbart lokal. Transporter till anläggningar utanför kommunen förekommer i stor utsträckning. Dessa transporters miljöpåverkan bedöms dock endast generellt som en del i beskrivningen av transporterna.

Miljöpåverkan som kan antas uppstå till följd av behandling av avfall vid behandlingsanläggningar i andra kommuner eller länder hanteras i tillståndsansökan till dessa anläggningar och berörs inte här.

Bedömningen av genomförandet av avfallsplanens mål görs i huvudsak under den tidsperiod som gäller för respektive mål.

3.1.3 Klimatanpassning

Även om arbetet med att minska klimatförändringarna fortsätter bör anpassning i samhället göras för att kunna hantera de klimatförändringar som redan har skett och som kan komma att ske. I arbetet med framtagande av avfallsplanen för kommunen samt därtill tillhörande MKB har följande klimateffekter identifierats som på olika sätt kan komma att innebära problem för avfallshanteringen:

- Problem med vägar (bärighet) på grund av förändrade vattenförhållanden (exempelvis översvämningar, skred/ras) samt ökad risk för tjälskador.
- Problem med nedlagda deponier på grund av förändrade vattenförhållanden (framförallt markvattenförhållanden) som kan medföra exempelvis sättningar eller förorening av grundvatten.
- Problem med lukt, mögel och skadedjur på grund av högre temperaturer och även värmeböljor.
- Problem med invasiva arter och ökad risk för spridning av invasiva arter. Vissa invasiva arter gynnas av högre temperaturer och fuktigare klimat.

I arbetet med genomförande av avfallsplanen bör hänsyn tas till ovanstående klimateffekter.

3.1.4 Svårigheter i samband med MKB

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument, i jämförelse med exempelvis en detaljplan som är en fysisk plan. Utfallet av genomförande av planen är därför svårare att kvantifiera och bedöma i jämförelse med exempelvis fysiska åtgärder i en detaljplan.

Det är planens genomförande som ska bedömas. Det betyder exempelvis att undersökningar/utredningar och handlingsprogram i sig inte leder till någon positiv eller negativ miljöpåverkan, men kan däremot, om resultatet används till att genomföra förbättringar, leda till stora förbättringar ur miljösynpunkt. Samma sak gäller informationsinsatser, om de får avsedd effekt kan dessa göra stor skillnad ur miljösynpunkt.

I ett längre perspektiv krävs genomgripande förändringar av samhällets produktions- och konsumtionsmönster, vilket troligtvis inte fullt ut kan ske under de år som avfallsplanen gäller. Avfallsplanen är ett viktigt steg på vägen för att på längre sikt kunna uppfylla globala och nationella miljömål, och andra mål som har en koppling till förebyggande av avfall och avfallshantering.

3.2 Alternativ

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken, ska uppgifter om miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs, anges i MKB:n.

3.2.1 Nollalternativet, om avfallsplanen inte genomförs

Nollalternativet avser en situation som kan uppstå om föreslagen plan inte beslutas och inte genomförs. Om inte förslaget till ny avfallsplan antas skulle kommunens tidigare avfallsplan fortsätta att gälla.

Uppföljning av tidigare avfallsplan finns i bilaga 4 till avfallsplanen.

Det kan konstateras att med nollalternativet skulle ett viktigt verktyg saknas för att fortsätta arbeta för minskade avfallsmängder och ökad återvinning av avfall och flera av de positiva effekter som beskrivs skulle riskera att utebli eller försenas. Enligt avfallsförordningen ska kommunala avfallsplaner ses över minst vart fjärde år och vid behov revideras. Nollalternativet innebär därmed att föregående avfallsplan inte skulle uppfylla nu gällande lagstiftning och är således ej ett relevant alternativ.

3.3 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel i miljöbalken och används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. Det finns miljökvalitetsnormer för:

- Fisk- och musselvatten (normer för gräns och riktvärden)
- Vatten (normer för statusklassificering)
- Omgivningsbuller (målsättningsnormer gällande kartläggning och rapportering av bullerkällor)

- Utomhusluft (normer för halter)

Miljö kvalitetsnormer och miljö kvalitetsmål beaktas i avfallsplanen genom att planen som helhet syftar till att främja hållbar utveckling och att de åtgärder som kommunen väljer att göra ska genomföras med syfte att främja en god miljö och människors hälsa.

Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten bestäms i förordning SFS 2001:554. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte innebära att miljö kvalitetsnormen för fisk och musselvatten överskrids.

Miljö kvalitetsnormer för vatten (SFS 2004:660) bedöms ej överskridas till följd av planens genomförande.

Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller (SFS 2004:675) omfattar kartläggning och åtgärdsprogram för större kommuner och vägar för kommuner med över 100 000 invånare. Kommunen omfattas inte av dessa krav. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte bidra till att miljö kvalitetsnormen för omgivningsbuller överskrids.

Kraven på luftkvalitet i utomhusluft bestäms i "Luftkvalitetsförordningen" SFS 2010:477. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte bidra till att miljö kvalitetsnormen för luft överskrids.

3.4 Globala mål för hållbar utveckling

I september 2015 antog FN:s generalförsamling 17 globala mål för hållbar utveckling, den så kallade Agenda 2030¹. Dessa globala mål ska genomföras i FN:s samtliga medlemsländer, däribland Sverige. Vid framtagande av nationella mål tas hänsyn till de globala målen men det bedöms inte innebära behov av någon drastisk förändring av inriktningen på de nationella mål som finns i Sverige och som berör avfallshanteringen. I kapitel 3.5 - 3.9 anges därför de mål på både nationell nivå och EU-nivå som berör avfallshanteringen och som bedöms vara relevanta för kommunens avfallsplan.

3.5 Miljömål inom EU

Styrmedel och åtgärder på avfallsområdet utvecklas idag i många fall gemensamt inom EU. Målsättningar och strategier på övergripande europeisk nivå är av stor betydelse eftersom det finns direkta kopplingar till den svenska miljöpolitiken. I maj 2018 beslutades om en revidering av EU:s avfallslagstiftning. Ändringarna ska främja en mer cirkulär ekonomi genom minskade avfallsmängder, ökad återanvändning, ökad återvinning samt förbättrad avfallshantering. Bindande avfallsmål som ska uppnås till år 2025, år 2030 och år 2035 ingår också i beslutet.

¹ www.globalamalen.se

3.6 Miljö kvalitetsmål

Riksdagen har antagit 16 nationella miljö kvalitetsmål. Miljö påverkan från avfallshanteringen berör främst miljö kvalitetsmålen:

- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö

Uppfyllelse av miljö kvalitetsmålen som en följd av kommunens avfallsplan finns redovisat i kapitel 3.9.

3.7 Nationella etappmål

För närvarande finns det ca 20 etappmål beslutade av regeringen. Etappmålen är tänkta att vara steg på vägen för uppfyllande av generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. De etappmål som är mest aktuella för denna MKB listas nedan. Dessa återfinns inom avfallsområdet, klimatpåverkan och luftföroreningar. Förutom de nedan listade etappmålen finns etappmål avseende genetisk mångfald och skydd av områden, etappmål angående hållbar stadsutveckling samt etappmål avseende farliga ämnen som syftar till förbättrad information om farliga ämnen i varor, utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler.

3.7.1 Avfallsområdet (inklusive cirkulär ekonomi och matsvinn)

Nedan listas de etappmål inom avfallsområdet som är mest aktuella för denna MKB:

- Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning till 2025
- Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning till 2025
- Ökad utsortering och biologisk behandling av matavfall till 2023
- Återanvändning av förpackningar till 2030.
- Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall till 2025.
- Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat till 2025.

3.7.2 Begränsad klimatpåverkan

Nedan listas de etappmål inom klimatpåverkan som är mest aktuella för denna MKB:

- Utsläpp av växthusgaser ska minska med ca 63 % till år 2030.
- Utsläpp av växthusgaser ska minska med ca 75 % till år 2040.
- Utsläpp av växthusgaser till år 2045 ska minska till nettonollutsläpp.
- Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast år 2030.

3.7.3 Luftföroreningar

Nedan listas det etappmål inom luftförorening som är mest aktuellt för denna MKB:

- Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar till 2025

3.8 Nationell avfallsplan

I december 2018 antogs den senaste versionen av den nationella avfallsplanen. Den nationella avfallsplanen reviderades under 2020, främst utifrån EU:s avfallspaket. I den nationella avfallsplanen konstateras att Sverige behöver öka takten i omställningen mot cirkulär ekonomi. Den nationella avfallsplanen innehåller inga nya mål, men anger flöden som är fortsatt prioriterade att arbeta med; bygg- och rivningsavfall, matavfall, elektronikavfall, textilier, plast samt nedskräpning.

3.9 Uppfyllelse av miljö kvalitetsmål

Etappmålen till miljö kvalitetsmålen och strategierna i den nationella avfallsplanen har varit vägledande i processen att formulera mål och identifiera relevanta styrtalet i avfallsplanen. Nedan sammanfattas avfallsplanens påverkan på de mest relevanta miljö kvalitetsmålen. Målen och åtgärderna i avfallsplanen kan bidra till flera av miljö kvalitetsmålen. I detta kapitel anges de åtgärdsområden i avfallsplanen som särskilt bidrar till uppfyllelse av de olika miljö kvalitetsmålen. Sammantaget bedöms de nationella målen påverkas i positiv riktning av avfallsplanens åtgärder om de genomförs.

3.9.1 Begränsad klimatpåverkan

Miljö kvalitetsmålet ”Begränsad klimatpåverkan” beaktas särskilt genom mål och åtgärder för att minska avfallsmängderna och öka återbruk/återanvändning/återvinning och därmed främja en resurssnål livsstil.

3.9.2 Giftfri miljö

Miljö kvalitetsmålet ”Giftfri miljö”, beaktas särskilt genom mål och åtgärder som syftar till att förbättra insamlingen av farligt avfall, minska nedskräpningen och genomföra åtgärder gällande nedlagda deponier.

3.9.3 God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet ”God bebyggd miljö” beaktas genomgripande i planen genom mål och åtgärder inom ramen för preciseringen ”Hållbar avfallshantering” som varit ledstjärna i arbetet med framtagande av mål och åtgärder. Miljö kvalitetsmålet beaktas därutöver genom mål och åtgärder för att minska nedskräpning och planera för en god avfallshantering i exempelvis detaljplaner.

3.10 Åtgärdsprogram för havsmiljön

Grundat på havsmiljöförordningen (2010:1341) har Havs- och vattenmyndigheten beslutat om en marin strategi och ett åtgärdsprogram för havsmiljön. Den senaste versionen är beslutad 2022 och gäller till 2027. I åtgärdsprogrammet finns en åtgärd (ÅPH 23) som åligger Sveriges

kommuner att genomföra: Att vid ändring och uppdatering av de kommunala avfallsplanerna hitta och visa hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp samt sätta upp målsättningar för ett sådant arbete.

4 Betydande miljöpåverkan

Här bedöms hur genomförandet av avfallsplanen påverkar miljön (miljöeffekterna) och de nationella miljömålen utifrån de föreslagna väsentliga miljöaspekterna för avfallshanteringen enligt kapitel 3.1.1. Varje enskilt mål, målvärde och åtgärd kommenteras inte. Bedömningen görs utifrån hur mål, målvärden samt åtgärder inom respektive område sammantaget påverkar miljön och de nationella målen.

4.1 Människors hälsa

Här behandlas främst arbete för att utveckla sorteringsmöjligheter för farligt avfall, minska nedskräpning samt insamlingens påverkan genom buller. Konsekvenser för människors hälsa till följd av negativ påverkan på luftkvalitet anges i kapitel 4.4. Avfallshanteringen ger även upphov till utsläpp till mark och vatten, vilket kan ge effekt på människors hälsa om det sker exponering av farliga ämnen. Hur avfallsplanen påverkar utsläpp till mark och vatten behandlas i kapitel 4.5.

4.1.1 Nuläge och förutsättningar

Farligt avfall innehåller ämnen som kan vara skadliga för människor och miljön. Om farligt avfall inte hanteras på ett säkert sätt finns risk för direkt eller diffus spridning av skadliga ämnen och risk för att människor påverkas negativt. Därför är en av avfallshanteringens viktigaste uppgifter att skapa förutsättningar för en säker hantering av farligt avfall.

Nedskräpning på offentliga platser upplevs idag vara ett problem i många kommuner och har därför lyfts fram i den nationella avfallsplanen och i föreskrifterna om kommunal avfallsplanering. En skräpig offentlig miljö, skräp i naturområden och skärgård bidrar också till skräp i hav och vattenmiljö. Nedskräpning kan även bidra till diffus spridning av farliga ämnen.

Buller uppstår från avfallshantering i insamlingsledet på flera sätt, exempelvis från både insamlingsfordon och hantering av behållare. Bullret är i dessa fall dock kortvarigt. Buller kan generellt sett ge upphov till störning av människors hälsa genom stress och störd sömn, vilket i sin tur kan leda till irritation, trötthet, högt blodtryck och hjärt- och kärlsjukdomar. Det nationella miljökvalitetsmålet "God bebyggd miljö" innefattar att störningar från trafikbuller ska minska.

4.1.2 Negativ miljöpåverkan

Negativ påverkan bedöms kunna uppstå på människors hälsa exempelvis genom ökade bullernivåer och luftföroreningar orsakade av

avfallstransporter vid insamlingsplatser och på vägnät. En viss risk finns för ökade transporter med tunga fordon vid införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper. Ett eventuellt införande behöver därför planeras noga.

Omfattningen av den negativa miljöpåverkan på människors hälsa vid genomförande av föreslagen avfallsplan bedöms som liten (se även kapitel 4.4).

4.1.3 Positiv miljöpåverkan

I avfallsplanen finns en åtgärd som handlar om att utveckla sorteringsmöjligheterna för farligt avfall genom t.ex. mobila lösningar. Om åtgärden genomförs och om det medför förändrade beteendemönster kan detta i sin tur medföra minskade mängder farligt avfall i restavfallet, vilket innebär en positiv påverkan på människors hälsa.

Positiv påverkan bedöms även kunna uppstå på människors hälsa genom exempelvis minskad nedskräpning i kommunen. Minskad nedskräpning innebär positiva effekter i bebyggd miljö och bidrar även till positiv upplevelse vid vistelse i naturen och andra områden, som är viktiga ur rekreationssynpunkt för boende och besökare. Det bidrar även till en upplevelse av ökad trygghet. Om arbete med utgångspunkt från den övergripande plan för minskad nedskräpning som kommunen ska ta fram genomförs kan detta medföra minskad nedskräpning, både på land och i vattenmiljö.

4.1.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

För att minska risken för negativ påverkan på människors hälsa vid genomförande av planen bör det bland annat säkerställas att inga gifter som borde ha fasats ut ur kretsloppet återförs i produkter som återanvänds/återbrukas.

4.2 Materiella tillgångar och resurshushållning

Materiella tillgångar och resurshushållning omfattar avfallsminimering, återanvändning och materialåtervinning. Här behandlas främst:

- avfallsförebyggande arbete
- öka andelen material och produkter som återbrukas
- förbättra utsortering av matavfall
- öka andelen förpackningar och returpapper som sorteras ut
- utveckla eftersortering och behandlingsmetoder vid kommunens avfallsanläggning

4.2.1 Nuläge och förutsättningar

Matavfallet som uppstår i kommunen samlas in i papperspåse i separat kärl. Matavfallet som samlas in behandlas genom rötning där biogas och biogödsel

produceras. Biogasen kan användas som fordonsbränsle och ersätter därmed fossilt bränsle, se kapitel 4.4 om påverkan på luft, där även minskad klimatpåverkan kopplat till minskat matsvinn tas upp. I rötningsprocessen bildas biogödsel som används som gödningsmedel. Biogödsel ersätter användning av en ändlig resurs i form av fosforgödselmedel.

Under 2020 samlades i Östhammars kommun ca 37,5 kg förpackningar per invånare in för återvinning, vilket innebär att mängden insamlat förpackningsmaterial ligger under det nationella genomsnittet på 51 kg/invånare och år². Med tanke på det stora antalet besökare och fritidsboende som vistas i kommunen sommartid och som kan tillföra utsorterade mängder av förpackningar till statistiken så bedöms det finnas stor potential till att öka insamlade mängder.

Kommunen är en viktig aktör när det gäller att minska miljöpåverkan genom källsortering i den egna verksamheten, samt att arbeta för att återbruka och minimera det avfall som uppstår. Ett aktivt arbete pågår inom kommunens måltidsenhet med att minska matsvinnet enligt den så kallade "Östhammarsmodellen", vilket innefattar att genomföra och analysera mätningar av olika typer av matsvinn samt utifrån dessa resultat genomföra önskvärda och möjliga förändringar. Både källsortering och arbete med att återbruka materiella resurser görs i övrigt i mycket begränsad omfattning inom kommunala verksamheter idag.

4.2.2 Negativ miljöpåverkan

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon negativ miljöpåverkan på materiella tillgångar och resurshushållning.

4.2.3 Positiv miljöpåverkan

Positiv påverkan på materiella tillgångar och resurshushållning kan uppstå om mängden avfall totalt sett minskar eller om mängden avfall till återanvändning samt återvinning ökar.

Arbetet med att informera allmänhet, skolelever, anställda och företag om förebyggande av avfall, återanvändning och om sortering av avfall kommer, under förutsättning att det genomförs och skapar beteendeförändring, att ha en positiv inverkan på användandet av materiella resurser.

Om initiativ gällande avfallsförebyggande och återbruk stöds och leder till konkret återanvändning och om Fritidsbanken öppnar och används så kommer det få en positiv påverkan genom att människors möjlighet att minska användningen av materiella resurser underlättas.

Om arbete genomförs med förebyggande, återanvändning och sortering av avfall inom kommunala verksamheter, kan kommunen vara en förebild och gå före i arbetet för att utveckla en mer cirkulär verksamhet som får positiv påverkan på användningen av materiella resurser.

² Avser Förpacknings och Tidningsinsamlingens insamlingsresultat för 2020.

Om utredningar avseende fastighetsnära insamlingssystem för förpackningar och returpapper samt utredningar avseende utveckling av återvinningscentralerna kan bidra till ökad service, vilket gör det lättare för människor att sortera rätt, kan det få en positiv påverkan genom att materialåtervinningen ökar.

Om återanvändning och återvinning av material ökar, så kan behovet av att ta ut jungfruligt material från jordens ändliga resurser minska. Det är alltid mer resurseffektivt att använda ett material flera gånger än att förbränna det och tillverka nya produkter av jungfruligt material (se även kapitel 4.4). Omfattningen av de positiva miljökonsekvenserna beror på i vilken utsträckning människors beteenden förändras. Beteendeförändringar tar tid, men på lång sikt bedöms de positiva miljökonsekvenserna kunna bli stora.

4.2.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

Resurser och kunskap behöver tillföras arbetet med att utveckla rutiner och strukturer inom kommunen för att organisationen ska genomföras av ett arbetssätt som förebygger att avfall uppstår och återanvänder materiella resurser så långt möjligt.

Genom god sortering inom kommunala verksamheter möjliggörs återvinning av det avfall som ändå uppstår. Alla kommuner har ett ansvar för att sortera avfallet och vara förebilder för kommuninvånarna. Det behöver säkerställas att de insamlade och sorterade materialerna uppfyller de krav och den kvalitet som återvinningsindustrin ställer för att återvinna materialerna till ny råvara.

4.3 Bebyggelse och kulturmiljö

Här behandlas främst om- och tillbyggnationer på grund av ändrade insamlingssystem eller liknande, och hur dessa påverkar bebyggelse och kulturmiljö.

4.3.1 Nuläge och förutsättningar

Kommunen har fem större tätorter – Östhammar, Gimo, Alunda, Österbybruk och Öregrund. I kommunen finns en rik kulturbygd med flera välbevarade vallonbruk och herrgårdar. Den rika kulturbygden med många äldre byggnader bör bevaras. Detta kan innebära utmaningar i arbetet med att utveckla avfallshanteringen.

4.3.2 Negativ miljöpåverkan

Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå på bebyggelse och kulturmiljö utifrån förändringar gällande avfallshanteringen.

I avfallsplanen finns åtgärder som handlar om att utreda fastighetsnära insamlingssystem av förpackningar och returpapper och att utreda utveckling av återvinningscentraler. Om utredningen avseende fastighetsnära insamling leder till införande av ett fastighetsnära insamlingssystem kan det i vissa områden påverka bebyggelse och kulturmiljö negativt. Om utredningen avseende återvinningscentralerna

leder till förändrad placering eller hur verksamheten bedrivs kan det eventuellt påverka omgivande bebyggelse och kulturmiljö negativt.

I avfallsplanen finns också åtgärder som handlar om att säkerställa källsorteringsmöjligheter i samtliga kommunala verksamheter. Införandet av avfallsutrymmen för fler fraktioner i kommunala verksamheter kan eventuellt påverka bebyggelsen negativt.

Föreliggande avfallsplan bedöms sammantaget inte innebära någon betydande negativ miljöpåverkan på bebyggelse och kulturmiljö. Det är dock viktigt att vid eventuella förändringar gällande avfallshanteringen göra bedömningar på specifika och berörda platser avseende påverkan på bebyggelse och kulturmiljö för att minimera eventuell negativ påverkan.

4.3.3 Positiv miljöpåverkan

Om arbetet med att förbättra samarbetet avseende avfallshantering i planprocessen genomförs kan detta medföra positiv miljöpåverkan eftersom ombyggnationer i efterhand ofta blir svårare och dyrare att genomföra.

Föreliggande avfallsplan bedöms inte innebära någon ytterligare positiv miljöpåverkan på bebyggelse och kulturmiljö.

4.3.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

Inga ytterligare åtgärder föreslås.

4.4 Luft- och klimatfaktorer

Luft- och klimatfaktorer omfattar de växthusgaser som bidrar till den globala uppvärmningen och övriga luftföroreningar som är farliga för människa och miljö. Här behandlas främst minskad mängd avfall, återvinning av avfall, matavfallets bidrag till minskat beroende av fossila drivmedel samt transporterens påverkan.

4.4.1 Nuläge och förutsättningar

Livsmedelsproduktionen står för en stor påverkan på miljön. All mat som produceras och inte äts upp har därmed producerats helt i onödan och bidrar till onödiga utsläpp.

De vanligaste luftföroreningarna består av kväveoxider, marknära ozon samt luftburna partiklar av olika storlek. Luftföroreningar kan ställa till problem lokalt, till exempel för människors hälsa, när höga halter uppstår nära en föroreningskälla eller inom ett tätbefolkat område. I en studie som presenterades år 2018 uppskattades antalet dödsfall till följd av luftföroreningar (NO₂ och partiklar) till ca 7 600 i Sverige per år³.

Utsläpp från vägtrafik utgör, tillsammans med utsläpp från industrin, större delen av de totala utsläppen av klimatpåverkande gaser.

³ IVL 2018, " Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5} and PM₁₀ and estimated health impacts", C 317

Avfallshanteringen är idag starkt beroende av transporter, främst med tyngre fordon för insamling av avfall och transporter till behandlingsanläggningar, men även av privatpersoners personbilstransporter för avlämning av avfall vid återvinningsstationer och återvinningscentraler. Det är dock bara en mycket liten del av utsläppen av klimatpåverkande gaser inom kommunen som kommer direkt från transporter och hantering av avfall. Utsläpp av klimatpåverkande gaser begränsas vid användande av förnybara bränslen, men idag sker samtliga avfallstransporter med fossilt bränsle i kommunen. Däremot behandlas insamlat matavfall genom rötning där biogas produceras som kan ersätta fossila bränslen.

4.4.2 Negativ miljöpåverkan

Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå på luftkvalitet och klimat. Detta bedöms kunna ske om mängden transporter ökar när avfall i högre utsträckning sorteras i olika fraktioner som ska transporteras till olika platser för återanvändning eller återvinning.

Miljöeffekterna av ökade transporter är ökat utsläpp av främst kväveoxider, koldioxid och partiklar till luft, vilket påverkar luftkvalitet och klimat negativt. Konsekvenser på människans hälsa kan bli exempelvis att fler får nedsättning av lungfunktion och cancer⁴. Konsekvenserna på miljön kan bli förhöjd temperatur och förändrat klimat. Miljökonsekvensernas omfattning av ökade transporter bedöms dock som små med hänsyn till avfallshanteringens ringa andel av transportsektorns utsläpp av föroreningar.

4.4.3 Positiv miljöpåverkan

Positiv miljöpåverkan bedöms kunna uppstå på luftkvalitet och klimatfaktorer. Detta bedöms uppstå främst av arbetet med åtgärder som syftar till att:

- Minska mängden avfall som uppkommer genom förebyggande och återbruk
- Öka materialåtervinningen
- Öka andelen matavfall som sorteras ut, vilket rötas och där biogasen kan ersätta fossila bränslen för transporterna
- Fossilfria drivmedel vid insamling och transport av avfall

4.4.3.1 Minska mängden avfall

Genom att förebygga att avfall uppstår minskar miljöbelastningen genom minskade utsläpp, både vid tillverkning, transport och vid behandling av avfall.

Livsmedelsproduktionen står exempelvis för en stor påverkan på miljön. Cirka en tredjedel av all mat som produceras äts inte upp utan blir matsvinn

⁴ Lunds Universitet, Medicinska fakulteten 2017, "Fine and ultrafine particle exposure: Health effects and biomarkers", ISBN 978-91-7619-386-0. Det har visats samband mellan exponering för partiklar, särskilt mycket små partiklar till sjukdomar i luftvägarna, astma, kronisk bronkit och cancer.

och har därmed producerats helt i onödan. I genomsnitt beräknas varje person i Sverige ge upphov till ca 44 kg matsvinn per år⁵, mat som istället hade kunnat ätas upp.

I Tabell 1 presenteras två exempel:

- Effekten från förebyggande av avfall om invånarna i kommunen minskade mängden mat- och restavfall med 50 kg/invånare och år (som kan jämföras med totalt insamlade mängder mat- och restavfall under 2020 på 250 kg/invånare i Östhammars kommun).
- Effekten om arbetet med att minska matsvinnet skulle falla väl ut och det skulle innebära en minskning av mängden matavfall med 10 kg/invånare och år (jämfört med den genomsnittligt beräknade mängden matsvinn i Sverige på 44 kg/år)

Tabell 1 Minskning av klimatpåverkan vid förebyggande av avfall. Källa: Avfall Sverige Rapport 2019:19

	Mängd förebyggt avfall per person, kg/år	Mängd förebyggt avfall ¹ , ton	Minskad mängd CO ₂ e, ton/år ²	Motsvarar mil/år ² (personbil, bensin)
Ex. Förebyggande, mat- och restavfall	50	1 113	2 448	1 891 335
Ex. Minskat matsvinn	10	223	490	378 267

¹Beräkningen utgår från den folkmängd som är totalt i kommunen 2021 på 22 251 personer.

²Enligt Avfall Sveriges rapport 2019:19 kan minskad mängd mat- och restavfall ge minskade utsläpp av koldioxid med ca 2,2 kg koldioxidekvivalenter (motsvarar ca 17 km bilkörning) per kg mat- och restavfall.

Bedömningen utifrån beräknade exempel ovan är att arbetet för ökad återanvändning och förebyggande av avfall som planeras kommer att ha stor positiv miljöpåverkan på luft och klimat om det får de effekter på människors beteenden som önskas.

4.4.3.2 Ökad materialåtervinning

Resultat från livscykelanalyser⁶ visar att nyttan ur ett miljöperspektiv är större vid materialåtervinning än vid förbränning, trots att mängden transporter bedöms öka. Det är således bättre ur miljöhänsen att återvinna material så många gånger som möjligt innan det förbränns.

⁵ Naturvårdsverket rapport "Matavfall i Sverige 2018", Hushåll kastar totalt ca 95 kg matavfall per person (varav ca 26 kg är flytande som går till avlopp och ca 69 kg är fast avfall), av detta är ca 44 kg onödigt matavfall, matsvinn. Av matsvinnet är ca 18 kg fast avfall och 26 kg flytande enligt rapporten.

⁶ Nordiska ministerrådets rapport 2015:547

Miljöeffekterna av att öka mängden produkter och material som kan återanvändas respektive återvinnas, är minskade utsläpp till luft i hela produktionskedjan - från utvinning till tillverkning och distribution av varor samt vid behandling av avfallet.

Genom att öka mängden material som samlas in för återanvändning och återvinning kan behovet av att framställa produkter från jungfruliga råvaror minska, åtminstone på lång sikt. Därmed kan utsläppen minska vid nyproduktion av produkter.

Tabell 2 visar beräkningar kring att förpackningar och returpapper som samlades in i kommunen år 2020 skulle kunna bidra till att CO₂-utsläppen (antalet koldioxidekvivalenter) minskar med ca 4 800 ton om allt materialåtervinnas, vilket motsvarar ca 970 varv runt jorden med en medelstor personbil.

Tabell 2 Minskning av klimatpåverkan från förpackningar och returpapper som återvinnas. Källa: Avfall Sverige Rapport 2019:19

Material	Mängd avfall, ton/år	Minskad mängd CO ₂ , ton/år	Motsvarar mil/år (person-bil, bensin)
Returpapper	760	840	684 000
Pappersförpackningar	4 800	2 400	1 920 000
Plastförpackningar	480	1 010	816 000
Glasförpackningar	378	300	226 960
Metallförpackningar	134	290	240 311
Totalt	6 552	4 840	3 887 271

4.4.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

De viktigaste åtgärderna för att säkerställa att de beskrivna positiva effekterna uppstår, eller till och med blir större, är att säkerställa att de informationsåtgärder som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinnas verkligen ökar. Förändrade vanor underlättas av god service där åtgärder för att utveckla avfallshanteringen bedöms kunna spela en stor roll.

Kommunens egna verksamheter råder också över ett flertal åtgärder inom sina egna verksamheter, de arbetssätt och rutiner som tillämpas och att kommunägda lokaler har ändamålsenliga utrymmen för avfallshantering. Alla kommunala verksamheter har ett ansvar för att minska avfallet och att

sortera. Det är viktigt att kommunala verksamheter föregår med gott exempel och är förebilder för kommuninvånarna.

4.5 Förorening och exploatering av mark och vatten

Här behandlas främst åtgärder vid nedlagda deponier, Väddika avfallsanläggning men även till viss del återvinningscentralerna.

4.5.1 Nuläge och förutsättningar

Utsläpp till mark och vatten sker i form av lakvatten från aktiva och nedlagda deponier.

Som berörts tidigare i kapitel 3.1.3 om klimatanpassning så riskerar vissa invasiva arter gynnas av ett förändrat klimat till följd av klimatförändringarna. Redan idag finns invasiva arter som behöver bekämpas och där spridning behöver förhindras. Östhammars kommun har rutiner, som beskrivs i avfallsplanen, för att förhindra spridning och omhänderta invasiva arter på ett säkert sätt.

4.5.2 Negativ miljöpåverkan

Vid genomförandet av planen bedöms utsläpp till mark och vatten från nedlagda deponier och anläggningar vara oförändrad.

4.5.3 Positiv miljöpåverkan

Genom att motverka en ökning av mängden avfall i samhället med hjälp av informationsarbete avseende förebyggande av avfall och ökad återanvändning kan mängden material som utvinns ur jordskorpan på lång sikt minska och därmed även tillförseln av mängden giftiga ämnen till omgivande natur och miljö. Den positiva miljöpåverkan av ökad återanvändning och ökad materialåtervinning kan därför på sikt bli stor.

4.5.4 Åtgärder för att minska negativ miljöpåverkan eller öka positiv påverkan

Inga ytterligare åtgärder föreslås.

4.6 Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter

Miljöaspekterna ovan hänger tätt samman. En åtgärd kan påverka flera aspekter samtidigt, både positivt och negativt. Ett exempel på detta är att information om avfallshantering kan leda till ökad sortering och bättre behandling av farligt avfall, vilket kan bidra till positiv miljöpåverkan genom bättre resurshushållning och minskad risk för exempelvis elavfall i restavfallet. Ökad källsortering skulle dock även kunna bidra till negativ miljöpåverkan på "Luft och klimatfaktorer" om transportererna vid insamling ökar. Miljövinsten med ökad källsortering är dock större än de negativa konsekvenserna av ökade transporter.

5 Sammanfattande bedömning

5.1 Betydande miljöpåverkan

Miljökonsekvenserna av genomförandet av föreslagen avfallsplan bedöms i huvudsak vara positiva. Åtgärderna syftar till att förebygga att avfall uppstår, öka återanvändningen och öka andelen som återvinns. De negativa konsekvenserna av genomförandet av planen bedöms vara små och främst vara kopplade till risk för ökad mängd transporter av olika typer av avfall och återanvändbara produkter. Vinsten av återanvändning och återvinning är dock större än de negativa konsekvenserna av ökade transporter.

De viktigaste åtgärderna för att säkerställa att de beskrivna positiva effekterna uppstår, eller till och med blir större, är att säkerställa att de informationsåtgärder som föreslås i avfallsplanen omsätts i förändrade vanor och rutiner så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden som materialåtervinns verkligen ökar. Kommunens roll i att erbjuda en god service och att ge goda förutsättningar för människor att sortera sitt avfall men även i att stödja återanvändning är också avgörande pusselbitar för att lyckas.

Kommunen råder också över sin egen verksamhet, att de åtgärder som pekas ut i planen genomförs och att källsortering inom den kommunala verksamheten införs. Det är viktigt att kommunen föregår med gott exempel. Alla kommuner har ett stort ansvar för att minska avfallet och sortera sitt avfall och genom det göra faktiskt skillnad men även vara förebilder för kommuninvånarna.

Risken för negativ miljöpåverkan bedöms som liten vid genomförande av avfallsplanens åtgärder. Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå främst om mängden transporter ökar, vilket ger upphov till klimatpåverkande gaser och buller. Negativ miljöpåverkan kan också uppstå på bebyggelse och kulturmiljö vid förändringar gällande avfallshanteringen.

Det tar lång tid att förändra beteenden, men på lång sikt och om informationsinsatserna får genomslag kan det få stor positiv påverkan. De positiva effekterna kommer framför allt visas genom bättre resurshushållning och minskade diffusa utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

Sammanfattningsvis bedöms den negativa påverkan av genomförandet av avfallsplanen vara liten.

5.2 Nationella och internationella miljömål

Avfallsplanens mål och måluppföljning ligger i linje med nationella miljö kvalitetsmål och mål i Sveriges nationella avfallsplan med avseende på exempelvis: ökad återanvändning, ökad återvinning av avfall, minskad nedskräpning, ökad utsortering av matavfall och minskat matsvinn.

Avfallsplanens inriktning ligger i linje med hållbar utveckling och ansluter väl till globala miljömål, nationella miljö kvalitets- och etappmål samt kommunens ansvar enligt åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och

Östersjön och havsmiljöförordningen. Sammantaget bedöms de nationella miljökvalitetsmålen påverkas i positiv riktning av genomförandet av avfallsplanen om målen uppnås.

5.3 Åtgärder mot negativ påverkan

Nedan beskrivs förslag att beakta vid genomförande av planen för att motverka negativ miljöpåverkan eller optimera positiv miljöpåverkan:

- För att minska risken för negativ påverkan på människors hälsa vid genomförande av planen bör det säkerställas att inga gifter som borde ha fasats ut ur kretsloppet återförs i produkter som återanvänds/återbrukas.
- Resurser och kunskap behöver tillföras arbetet med att utveckla rutiner och strukturer inom kommunen för att organisationen ska genomsyras av ett arbetssätt som förebygger att avfall uppstår och återanvänder materiella resurser så långt möjligt.
- Genom god sortering inom kommunala verksamheter möjliggörs återvinning av det avfall som ändå uppstår. Orsaken till de svårigheter som kan finnas med införande av källsortering i kommunala verksamheter behöver identifieras och åtgärdas för att källsortering ska kunna införas i samtliga kommunala verksamheter. Till detta arbete behövs resurser för exempelvis inventeringar, utveckling av befintliga lokalytor och i några fall utbyggnad av utrymmen för avfallshantering
- Det behöver säkerställas att de insamlade och sorterade materialerna uppfyller de krav som återvinningsindustrin ställer för att återvinna materialerna till ny råvara.

6 Uppföljning

Miljöpåverkan kommer att ingå som en parameter i uppföljningen av genomförandet av avfallsplanen. Uppföljning och utvärdering av avfallsplanens mål och åtgärder kommer att ske årligen, initieras av kommunstyrelsen och genomförs inför nämndernas årliga budgetprocess, vilket bidrar till att avfallsplanen blir ett levande dokument.

Det är viktigt att det säkerställs att det finns resurser för uppföljningen av målen och miljöpåverkan.

7 Referenser

Avfall Sverige	Nationell sammanställning av plockanalyser, rapport 2016:28.
Avfall Sverige	Klimatpåverkan från olika avfallsfraktioner, rapport 2019:19.
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	De globala målen, www.globalamalen.se
Förpacknings- & tidningsinsamlingen	www.ftiab.se
Håll Sverige Rent	www.hsr.se
IVL 2018, Naturvårdsverket	Quantification of population exposure to NO ₂ , PM _{2.5} and PM ₁₀ and estimated health impacts, C 317
Miljöbalken med föreskrifter	www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/
Naturvårdsverket	”Att göra mer med mindre - Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023”, www.naturvardsverket.se
Naturvårdsverket	”Matavfall i Sverige 2018”, www.naturvardsverket.se
Nordiska ministerrådet	“Climate Benefits of Material Recycling: Inventory of Average Greenhouse Gas Emissions for Denmark, Norway and Sweden”, Rapport 2015:547, https://www.norden.org
Regeringen	Nationella miljö kvalitetsmål
Havs- och vattenmyndigheten	Marin strategi för Nordsjön och Östersjön - Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022-2027 enligt havsmiljöförordningen www.havochvatten.se
Östhammars kommun	www.osthammar.se

Kommunstyrelsen, tertial 1 2022

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

2 (16)

Innehållsförteckning

1	Nämndens sammanfattning	3
2	Väsentliga personalförhållanden	3
3	Kvalitet	6
3.1	Östhammars kommun skall vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare	6
3.2	Östhammars kommun ska redovisa ett gott ekonomiskt resultat med fortlöpande effektiviseringar	6
3.3	Östhammars kommun ska arbeta socialt och ekologiskt hållbart.....	6
3.4	Östhammars kommun ska vara tillgänglig och öppen för medskapande utifrån besökares, invånares och företagares behov.....	7
3.5	Östhammars kommun ska upplevas som attraktivare för invånare, besökare och företagare	7
4	Ekonomiskt utfall T1	9
5	Prognos helår	10
6	Investeringsprognos, helår.....	11
7	Fördjupad information från enheter och/eller verksamheter	14

3 (16)

1 Nämndens sammanfattning

Kommunstyrelsens direktrapporterande verksamheter rapportera per april 2022 ett visst ekonomiskt underskott vilket i huvudsak kommer av ej verkställda interna transaktioner (internhyra bla). Prognos för helår är ett större budgetöverskott beroende på preliminärt mer skatteintäkter och bidrag än budgeterat. Perioden har präglats av pandemi och kriget i Ukraina.

Kriget i Ukraina

Första tertialen har präglats av den ryska invasionen i Ukraina den 24 februari. Oro, osäkerhet och omtanke är känslor som tagit mycket plats. Under de första två veckorna väcktes många frågor om skydd och försörjning, har vi skyddsrum, hur många och i vilket skick. Dessutom ställdes många frågor om vatten, livsmedel, bränsle och el om situationen i Sverige skulle förvärras. För att möta den oro vi mötte i våra kommunikationskanaler kommunicerade vi tidigt om vad vi gjorde. Vi delade information från svenska myndigheter, vi inrättade en frivilligsamordnare samt berättade hur kriget påverkade oss och vad vi gjorde. Under mars och april har förvaltningen kartlagt och rapporterat om kommunens skyddsrum samt vad vi behöver göra för att öka vår förmåga och uthållighet avseende försörjning. Detta arbete är på intet sätt klart men såväl budgetmedel som personal har prioriterats för detta. Samtidigt visade många stor omtanke om det ukrainska folket i form av hjälpinsatser, insamlingar och möjligheten att hjälpa de som är på flykt. Genom massflyktsdirektivet gavs samtliga ukrainska flyktingar ett skydd i form av tillfälligt tillstånd att stanna i EU-länderna i ett år, med möjlighet att förlänga upp till ytterligare två år.

Östhammars kommun har efter regeringsuppdrag kartlagt möjlighet till evakueringsboenden och andra mer långsiktiga boenden för de ukrainska flyktingarna. Grundskolan och förskolan har planerat för mottagande av elever så att verksamheten snabbt kan skalas upp. För att ge kommunerna ett rimligt uppdrag utreds för närvarande en ny förordning som reglerar mottagandet i kommunerna. Östhammars kommuns fördelningstal är 254 personer och är avseende kvalificerat boende en utmaning.

Tillväxt, infrastruktur och näringsliv

I slutet av januari beslöt regeringen att ge SKB tillåtlighet att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle på Forsmarks halvön. Beslutet har föregåtts av ett engagerat och kunnigt granskningsarbete från de förtroendevalda i Östhammars kommun under de senaste tre decennierna.

Regionfullmäktige godkände den 28 april länsplanen för regional transportinfrastruktur i Uppsala län för perioden 2022-2033. I den plan som nu har godkänts ingår bland annat utbyggnad och slutförande av väg 288 mellan Gimo-Börstil.

Östhammars kommun har beviljats externa medel under en treårsperiod för att arbeta med dagvattenfrågor.

Broschyren "Vi gör det tillsammans" om kommunens verksamhet och möjlighet till delaktighet är klar.

2 Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för

4 (16)

att sänka medarbetarnas sjuktal.

Sjukfrånvaron inom nämndens hela område har under första kvartalet varit högre än föregående år. Detta kan härledas till bland annat omikronvariantens snabba spridning, samt en besvärlig säsongsinfluensa tillsammans med krav på karantän vid influensasymptom. Sjukfrånvaron har varit särskilt hög bland annat inom måltid- och städverksamheten, avfall och på arbetsmarknadsenheten. Måltidsverksamheten brottas dessutom med en stor rekryteringsproblematik, verksamheten har ett stort behov av att återbesätta kockar.

Inom sektor Verksamhetsstöd har de första månaderna präglats av att flera pensionsavgångar nu är verkställda och organisationen är några färre medarbetare. Pensionsavgångarna medför också att senior kunskap saknas och mycket tid ägnas åt upplärning och vissa arbetsuppgifter tar längre tid att utföra. Inget av detta är unikt i ett läge med succession men i detta fall ersätts inte alla avgångar kopplat till sparbetning i budget, vilket påverkar mer än vid ersättningsrekryteringsförfarande.

Inom de administrativa tjänsterna, som det finns många av inom nämndens område, har återgången till arbete efter en lång tid på distans gått relativt smärtfritt. Vi tillämpar de digitala arbetsprinciperna och märker att medarbetare uppskattar möjligheten till variation mellan arbete på plats och på distans. Vi ser inte någon negativ påverkan på leveranser hittills.

Uppstarten med satsningen på medarbetarskap i kommunen har pågått första kvartalet med framgång, mycket positiv respons har mottagits och insatserna spås ge en god långsiktig effekt i och för organisationen.

I linje med det förändrade världsläget och i syfte att förstärka kommunens förmåga inom säkerhet och beredskap bör det nämnas att en resursförstärkning görs. Även fastighetsförvaltning har förstärkts för att bättre kunna stödja verksamheternas behov.

Sjuktal

Nämnd	Q1 2021	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022
Kommunstyrelsen	5,0	5,2	4,4	7,4	8,1
- kvinna	6,3	6,4	5,5	8,8	9,5
- man	1,6	2,1	1,9	4,1	4,9
Bygg och miljö	1,0	2,6	2,0	2,6	1,3
- kvinna	1,4	6,0	3,8	3,6	1,7
- man	0,8	0,2	0,7	1,9	1,0
Socialnämnden	9,6	8,2	6,8	8,6	10,1
- kvinna	10,2	9,2	7,5	9,1	10,8
- man	5,3	2,2	3,3	5,8	6,7
Kultur- och fritid	6,8	4,8	4,1	4,8	8,2
- kvinna	10,4	7,1	3,6	4,2	5,9
- man	1,1	0,8	4,9	6,0	12,2
Barn- och utbildning	6,3	7,4	5,3	8,2	9,8
- kvinna	6,3	7,8	5,7	8,8	10,3
- man	6,1	5,2	3,2	5,2	7,3
Östhammars kommun	7,6	7,5	6,2	8,4	9,9
- kvinna	8,2	8,4	6,8	9,1	10,6
- man	4,6	3,4	3,5	5,5	6,9

6 (16)

3 Kvalitet

3.1 *Östhammars kommun skall vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare*

Prognosen är att målet uppnås under året. Båda styrtalen ser ut att kunna uppnås.

Arbetet för att Östhammars kommun ska vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare görs både på övergripande nivå och på varje verksamhetsnivå.

På den övergripande nivån ligger fokus långsiktigt arbete med att sänka sjukfrånvaron, förbättra arbetsmiljön, stärka friskfaktorer, satsa på utveckling av både ledarskap och medarbetarskap och identifiera och testa nya arbetssätt som bidrar till kompetensutveckling och -försörjning. Men också att söka möjligheter att flera medarbetare ska kunna arbeta på heltid.

Exempelvis fortlöper arbetet med att stärka friskfaktorer enligt plan och där var Bildning och Omsorg var först ut i det arbetet redan under 2021. Under T1 2022 har arbetet startats för att inkludera även sektorerna Verksamhetsstöd och Samhälle. Ett annat exempel är den kommunövergripande satsningen för att förstärka medarbetarskapet där alla kommunens chefer utbildats under T1 och kan nu börja använda verktygen med sina medarbetare.

Som ett led i att stärka kommunens kompetensförsörjning och att vara relevant i utveckling av digitalt arbetsliv har kommunen tagit fram digitala principer, säkerställt digitala kommunikationsplattformar och tagit fram ett avtal för distansarbete.

På enhets- och verksamhetsnivå är aktiviteterna mångfacetterade och handlar om tex arbete med god arbetsmiljö och att stärka lärande och kompetensutveckling i vardagen.

Styrtal	Utfall 2022	Måltal 2022
Andel medarbetare som erbjuds kompetensutveckling i sitt arbete		85%
Sjuktal, andelen sjukskrivna	9,9%	

3.2 *Östhammars kommun ska redovisa ett gott ekonomiskt resultat med fortlöpande effektiviseringar*

Kommunstyrelsens verksamhet inklusive posten finanser visar preliminärt ett positivt överskott per årsskiftet 2022.

Styrtal	Utfall 2022	Måltal 2022
Fastighetsbeståndsvärde med underhållsplan	74,37%	80%
Resultatöverskott, budget i balans		

3.3 *Östhammars kommun ska arbeta socialt och ekologiskt hållbart*

Prognosen är att nämndmålet nås för året.

Avgörande för måluppfyllnad är utvecklingen av styrtalet Kommunens fordonsflotta i

7 (16)

klimat- och energiprestanda. Sedan den senaste mätningen, som genomfördes 2020, har 26 stycken nya elbilar kommit på plats varför kommunen rimligtvis borde få en högre poängsättning i kommande mätning.

Styrtal	Utfall 2022	Måltal 2022
Kommunens fordonsflotta i klimat- och energiprestanda		37

3.4 Östhammars kommun ska vara tillgänglig och öppen för medskapande utifrån besökares, invånares och företagares behov.

Prognosen för målet är att det uppnås på helår. I sektor Samhälle pågår flertalet aktiviteter och insatser för att förbättra utfallet för styrtalen.

Styrtal	Utfall 2022	Måltal 2022
Invånares nöjdhet med att få svar på sina frågor om kommunen och dess verksamhet		61%
Invånares nöjdhet med möjligheterna att delta aktivt i arbetet med utveckling av kommunen? (t.ex. medborgardialoger, samråd)		30%

3.5 Östhammars kommun ska upplevas som attraktivare för invånare, besökare och företagare

Prognosen och förhoppningen är att målet ska kunna nås, men det är tidigt på året. Vad gäller utemiljöer så finns skötselplaner på plats och arbetet med att få en effektiv arbetsgång i effektueringen pågår.

Insatser för att stärka upplevelsen av Östhammars kommun pågår ständigt.

Lotsfunktionen för näringslivet har goda förutsättningar att påverka siffrorna positivt. Om arbetet med delaktighet lyckas väl under året så påverkar även det upplevelsen positivt. Delaktighet och gemensamma ansvar skapar stolthet och tillit vilket i sin tur leder till en ökad upplevelse av attraktivitet.

Arbetet med platsvarumärket är i uppstartsskede. En insats är att tillsammans med tre av kommunens gröna tech-bolag arbeta med en varumärkesplattform.

Under årets första månader har antalet ansökningar om kulturstöd till evenemang ökat mycket och nya aktörer finns i kommunen. Detta ger skäl att tro att utbudet kommer att vara rikare än tidigare under året.

Styrtal	Utfall 2022	Måltal 2022
Skötsel av allmänna platser, t.ex. parker, torg, lekplatser		73%
Andelen invånare som upplever kommunen som en bra plats att bo och leva ska öka		95%

8 (16)

Uppdrag	Kommentar
Förvaltningen uppdras att ta fram beslutsunderlag samt finansieringsplan för utbyggnad av vatten och avloppssystem i Östhammars- och Öregrundsområdet.	Prognosen är att uppdraget kommer kunna fullföljas som det är formulerat. Tillsammans med Gästrikevatten kommer förvaltningen kunna presentera ett beslutsunderlag till Kommunstyrelsen under första halvåret 2022 avseende utbyggnad av vatten- och avloppssystem i Öregrund och Östhammar (inklusive utbyggnadsområden enligt Lagen om allmänna vattentjänster, s.k. LAV 6-områden)

10 (16)

Kommunstyrelsens verksamheter inklusive posten Finansier, där skatteintäkter och bidrag redovisas, visar ett visst underskott per april 2022, för helåret 2022 görs dock en prognos om budgetöverskott om 30,2 mkr, beroende på mer skatteintäkter än budgeterat (preliminärt 33,9 mkr).

Posten Politik/Stab/Gemensamma nämnder visar ett överskott per april och i stort sett budget i balans per helår.

Sektor verksamhetsstöd redovisar ett visst underskott per april (3,8 mkr) och även en prognos per helår om underskott (preliminärt 2,3 mkr). Det preliminära underskottet per helår kommer från måltidsverksamheten och ekonomienheten. Måltidsverksamheten ser kraftigt ökade priser vad gäller inköp av livsmedel, detta gör att den överenskomna intäkten/kostnadstäckningen från Barn- och utbildningsnämnd samt Socialnämnd inte täcker preliminära kostnader. Ekonomienheten arbetar med en stor andel av verksamhetsstödet sparbetning enligt lagd budget 2022, till delar nås målet genom färre medarbetare men omställningen tar tid. Målet är budget i balans för samtliga enheter inom verksamhetsstödet per årsskiftet och åtgärder är insatta för att nå så långt som möjligt i detta arbete.

Sektor samhälles verksamhet som redovisar mot Kommunstyrelsen visar ett större underskott per april, vilket beror på ej ännu bokförda internhyror, samt ett visst underskott per helår (0,45 mkr). Underskottet per helår kommer från enheten Plan, övriga enheter visar preliminärt budget i balans.

Sektor Bildnings verksamhet som redovisar mot KS, Arbetsmarknadsenheten (AME), visar ett överskott per april men ett preliminärt ett underskott per helår (1 mkr).

Posten finansier visar ett visst överskott per april och överskott per helår (33,9 mkr). Överskottet kommer av prognos om mer skatteintäkter och generella bidrag 2022 än lagd budget enligt prognoser från SKR.

5 Prognos helår

Prognos

Sektor Verksamhetsstöd

Det rådande världsläget skapar en stor osäkerhet kring prisökningar inom material, bränsle och inte minst för livsmedel, samt att de effektiviseringar som ålagts Verksamhetsstödet inte infrias fullt ut innevarande år, det ger sammantaget en helårsprognos som visar ett underskott. Vi har en ökad frekvent bevakning av kostnadsutvecklingen för att snabbt kunna parera med möjliga åtgärder för att nå en budget i balans.

Vuxenutbildningen (KS har särskilt ansvar över vuxenutbildningen, verksamheten redovisar ekonomiskt i BUN:s rapport)

Budget i balans, per helår men det förutsätter att vux får de statsbidrag de räknat med.

Underskott på grund av uteblivna intäkter. Statsbidragen för andra halvåret 2021 har ännu inte betalats ut vilket gör att den motbokningen ligger som en stor minuspost. Årets statsbidrag kommer också dröja länge innan de betalas ut, tveksamt om det ens

11 (16)

blir under 2022. Utgiftsbudgeten följs. Vux har minskat personalen under första tertialet pga av pensionsavgångar som kunnat ersättas på annat sätt, vilket kommer ha positiv effekt på personalkostnaderna framöver.

Arbetsmarknadsenheten

Arbetsmarknadsenheten prognostiserar ett underskott inom området:

Integrationsenheten

Enheten har fortsatt ökade kostnader för försörjningsstöd då det tar längre tid för nyanlända att komma in i etableringsprogrammet och kommunen under en längre tid än tidigare får stå för kostnaden. Kostnaden för försörjningsstöd 2021 uppgick till 1,9 mnkr vilket kan jämföras 650 tkr 2020. De långa väntetiderna förklaras bland annat av att Skatteverkets hantering görs manuellt på papper vilket försvårats under pandemin när många handläggare har arbetat hemma.

Åtgärder

Arbetsmarknadsenheten: översyn av hyresnivåer, samarbete med sektor Samhälle fastighet samt verksamhetsstöd ekonomi.

Åtgärd	Tkr

6 Investeringsprognos, helår

Investeringsprognos, helår

Kommunstyrelsen prognos är att 146 mnkr kommer förbrukas under 2022. Under första tertialet är en ny matsal vid Frösåkersskolan det största projektet. Bygget är till stora delar klart men vissa anpassningar av bl a ventilation kvarstår. En utredning görs om se möjligheterna att anpassa Olandsskolans befintliga byggnad till fler elever. Blir klar under våren. En entreprenör är antagen för den nya förskola i Östhammar, Fröet. Bygget beräknas påbörjas i början av sommaren. Industrimark i Klev har kommit närmare försäljning då en undersökning av marken visar att marken går att använda för verksamhet som inte har så högt ställda miljökrav.

Vilka projekt avviker

Projekt som avviker och inte kommer påbörjas under året är utbyggnad av Olandsskolan, renovering av sporthall i Gimo. Sen kommer ett antal andra projekt att inte komma så långt som planerats.

12 (16)

Tabell

Nä mn d	Projektkategori	Budg et År	Varav budg etflytt	Budg et Ack	Utfal l Ack	Avvi kelse	Avvi kelse %	Prog nos	Prog Avvi k
1	Inv proj Tek expl bost.omr	24 580,0	11 580,0	8 193,3	0,0	8 193,3	0,0%	6 000,0	18 580,0
1	Inv proj Tek expl industri.omr	6 476,0	6 476,0	2 158,7	27,3	2 131,4	1,3%	1 500,0	4 976,0
1	Inv proj Tek G/C vägar	9 000,0	9 000,0	3 000,0	0,0	3 000,0	0,0%	1 000,0	8 000,0
1	Inv proj Tek övr infrastruktur	24 041,0	10 241,0	8 013,7	1 669,3	6 344,3	20,8 %	16 233,0	7 808,0
1	Inv proj Tek vhtlokaler	200 321,0	101 821,0	66 773,7	26 625,5	40 148,1	39,9 %	93 721,0	106 600,0
1	Inv proj Tek energieffektiv	19 683,0	10 933,0	6 561,0	181,7	6 379,3	2,8%	16 933,0	2 750,0
1	Inv proj Tek övriga	7 920,0	3 770,0	2 640,0	954,5	1 685,5	36,2 %	6 420,0	1 500,0
1	Inv proj Renhållning	3 000,0	1 500,0	1 000,0	0,0	1 000,0	0,0%	1 500,0	1 500,0
1	Inv Kommunledning n	2 500,0	0,0	833,3	0,0	833,3	0,0%	2 500,0	0,0
1	Inv E-arkiv	250,0	250,0	83,3	150,0	-66,7	180,0 %	250,0	0,0
Su mm a 1		297 771,0	155 571,0	99 257,0	29 608,3	69 648,7	29,8 %	146 057,0	151 714,0
2	Inv Bygg- o miljönämnden	200,0	0,0	66,7	0,0	66,7	0,0%	200,0	0,0
Su mm a 2		200,0	0,0	66,7	0,0	66,7	0,0%	200,0	0,0
3	Inv Kultur- o fritidsnämnden	1 800,0	100,0	600,0	328,6	271,4	54,8 %	1 800,0	0,0
Su mm a 3		1 800,0	100,0	600,0	328,6	271,4	54,8 %	1 800,0	0,0
6	Inv proj Barn- o utb nämnden	11 606,0	9 106,0	3 868,7	1 103,8	2 764,9	28,5 %	11 606,0	0,0

13 (16)

Su mm a 6		11 606,0	9 106,0	3 868,7	1 103,8	2 764,9	28,5 %	11 606,0	0,0
7	Inv proj Socialnämnden	3 043,0	743,0	1 014,3	456,6	557,7	45,0 %	3 043,0	0,0
Su mm a 7		3 043,0	743,0	1 014,3	456,6	557,7	45,0 %	3 043,0	0,0
		314 420,0	165 520,0	104 806,7	31 497,3	73 309,4	30,1 %	162 706,0	151 714,0

7 Fördjupad information från enheter och/eller verksamheter

Sektor	Funktion	BUDGET år	Budget ack	UTFALL ack	Avvikelse	Avvikelse %	PROGNOS	ProgAvvik
POLITIK/STAB	101 POLITIK	-9 127	-2 868	-1 798	1 070	63%	-9 127	0
POLITIK/STAB	102 STAB	-1 891	-620	809	1 429	-131%	-1 891	0
POLITIK/STAB	120 GEM NÄMNDER etc	-50 108	-16 703	-18 048	-1 345	108%	-50 049	59
Summa		-61 126	-20 190	-19 037	1 153	94%	-61 067	59
SEKTOR VERKSAMHETSST	110 VERKSAMHETSSTÖD, STAB	-1 496	-491	-120	370	25%	-1 496	0
SEKTOR VERKSAMHETSST	111 KANSLI/UTVECKLING	-22 157	-7 397	-6 737	659	91%	-22 157	0
SEKTOR VERKSAMHETSST	112 HR	-14 514	-4 745	-4 204	542	89%	-14 514	0
SEKTOR VERKSAMHETSST	113 EKONOMI	-16 258	-5 613	-5 572	41	99%	-17 753	-1 495
SEKTOR VERKSAMHETSST	114 UPPHANDLING	-3 487	-1 048	-881	167	84%	-3 487	0
SEKTOR VERKSAMHETSST	115 KOMMUNIKATION/KU NDTJÄNST	-10 194	-3 759	-3 057	702	81%	-10 194	0
SEKTOR VERKSAMHETSST	116 FASTIGHETSDRIFT	0	5	-1 065	-1 070	-20 545%	0	0

SEKTOR VERKSAMHETSST	117 MÅLTID OCH STÄD	0	821	-4 477	-5 298	-545%	-800	-800
Summa		-68 106	-22 226	-26 114	-3 888	117%	-70 401	-2 295
SEKTOR SAMHÄLLE	201 SAMHÄLLE CENTRALT	0	124	0	-124	0%	0	0
SEKTOR SAMHÄLLE	232 NÄRINGS LIV	-4 916	-1 598	118	1 716	-7%	-4 916	0
SEKTOR SAMHÄLLE	233 PARK	-4 260	-1 416	-838	579	59%	-4 260	0
SEKTOR SAMHÄLLE	241 VÄXANDE	-776	-235	-1 456	-1 221	621%	-776	0
SEKTOR SAMHÄLLE	243 VÄXANDE, PLAN KS	-3 366	-1 072	-1 204	-132	112%	-3 816	-450
SEKTOR SAMHÄLLE	244 AVFALL	0	45	-1 611	-1 656	-3 564%	0	0
SEKTOR SAMHÄLLE	245 GATA/FASTIGHET ANSVAR	-52 316	-18 694	-34 268	-15 574	183%	-52 316	0
Summa		-65 634	-22 846	-39 258	-16 413	172%	-66 084	-450
SEKTOR BILDNING	602 ARBETSMARKNADSE NHET	-7 027	-2 443	-1 670	773	68%	-8 027	-1 000
Summa		-7 027	-2 443	-1 670	773	68%	-8 027	-1 000
FINANSER	900 FINANSER	1 413 750	470 733	478 830	8 097	102%	1 447 688	33 938

Summa		1 413 750	470 733	478 830	8 097	102%	1 447 688	33 938
Summa KS		1 211 857	403 029	392 751	-10 278	97%	1 242 109	30 252

Årsbudget 2023

Flerårsplan 2024 - 2026

Innehållsförteckning

Övergripande kommentarer och organisation

Förord budget 2022.....	5
Organisation	7

Mål och prioriteringar

Målarbete.....	9
Strategiska inriktningsområden.....	12
Hållbarhetsnyckeltal.....	16

Ekonomi

Budgetförutsättningar.....	18
Ekonomi.....	22
Driftredovisning.....	
- Sammanställning driftbudget.....	25
- Driftbudget 2022, förändringar.....	25
- Driftbudgetens flerårsplan 2023 - 2025, förändringar.....	27
Investeringsredovisning.....	
- Sammanställning investeringsbudget.....	28
- Investeringsbudget, planerade större projekt.....	29
Resultatbudget.....	30
Balansbudget.....	31
Kassaflödesanalys.....	32

An aerial photograph of a city grid, overlaid with a semi-transparent red filter. The text is centered in the upper half of the image.

Övergripande kommentarer och organisation

Förord budget 2023

6 ÖVERGRIPANDE KOMMENTAR OCH ORGANISATION

Margareta Widén-Berggren (S)
v ordf kommunstyrelsen

Jacob Spangenberg (C)
ordf kommunstyrelsen

Lisa Norén (S)
ordf socialnämnden

Josefin Nilsson (C)
ordf barn- och utbildningsnämnden

Jonas Lennström (S)
ordf kultur och fritidsnämnden

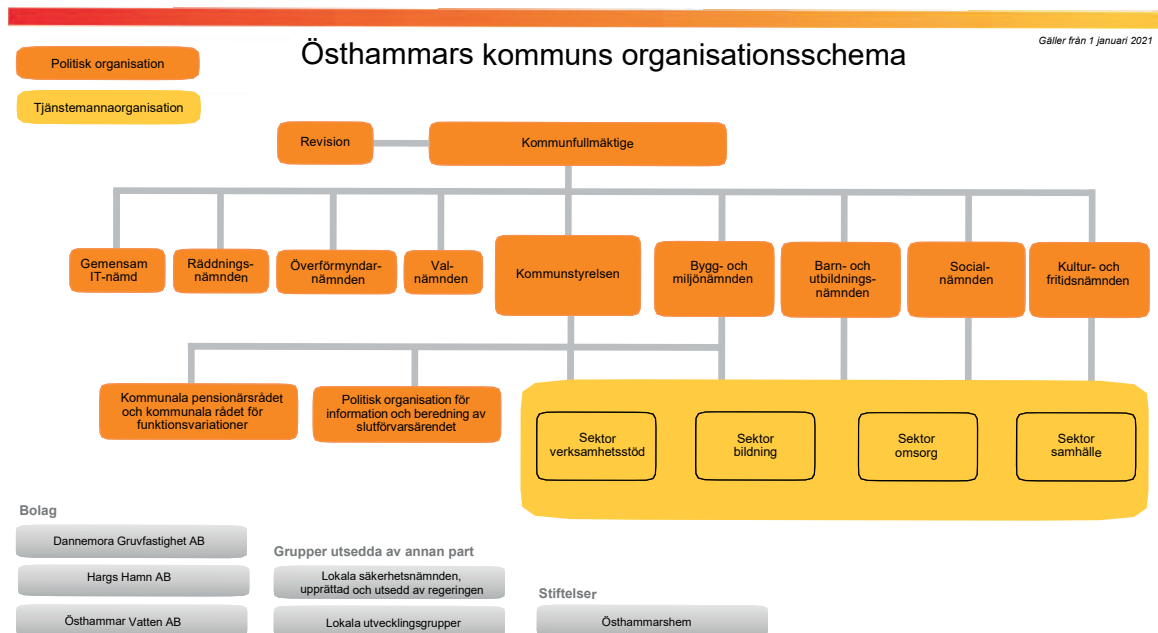
Tomas Bendiksen (S)
ordf bygg- och miljönämnden

Organisation

Kommunens organisation består av politiska nämnder, en förvaltningsorganisation och bolag.

I kommunfullmäktige och de olika nämnderna sitter förtroendevalda, som har det politiska ansvaret för kommunens verksamhetsområden. Förvaltningsorganisationen består av fyra sektorer uppdelade i verksamheter och enheter där våra medarbetare arbetar med att genomföra de beslut som tas i kommunfullmäktige och nämnderna.

De kommunala bolagen styrs av en styrelse och har egna anställda som genomför arbetet.

Målarbete

I budgethandlingen beskrivs den politiska viljeinriktningen för det kommande året genom två strategiska inriktningsområden. För att kunna mäta om vi blir bättre inom dessa områden så knyts ett antal styrtal till vart och ett av dessa områden. Styrtalen är det vi mäter och kommande års ambition uttrycks som ett måltal. Styrtalen visar vad vi vill uppnå, är jämförbara med andra kommuner och mäts huvudsakligen av andra. Styrtalen och måltalen antas samtidigt som de ekonomiska budgetramarna, då ambitioner för vad man vill uppnå och resurser har ett naturligt samband.

Röd tråd från kommunfullmäktige till medarbetare

Kommunfullmäktiges målarbete konkretiseras genom nämndernas målsättningar. Utifrån respektive grunduppdrag och fullmäktiges politiska ambitioner, styrtal och måltal arbetar nämnderna fram egna mål som verksamheter och enheter sedan ska planera och arbeta utifrån. Nämndernas samlade mål kan ses som en gemensam beställning till förvaltningen, som tar hand om den politiska beställningen genom att nämndmålen fördelas ut till den eller de sektorer som har kompetens och resurser att åstadkomma förflyttning inom målområdet. Sektorernas verksamheter och enheter bryter ner de nämndmål de tilldelats i delmål och aktiviteter. Det är genom aktiviteterna som målarbetet omsätts i konkret handling. Med detta gemensamma arbetsätt skapas en röd tråd från kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområden hela vägen till medarbetarnas dagliga arbete.

Företagande

Östhammars Kommun har ett mycket starkt näringsliv, vilket är grunden för den offentliga välfärden. Vår lokala och regionala arbetsmarknad är fortsatt stark med en mycket låg arbetslöshet. Vi vill bidra till att detta fortsätter, genom ett aktivt näringslivsarbete. Ambitionen i alla kontakter och all myndighetsutövning gentemot företag, är att göra det möjligt för sökanden/kunden att lyckas men alltid med bibehållen rättssäkerhet och likabehandling.

Genom Stiftelsen Östhammarshem och kommunens huvudägande i Hargs Hamn AB, bidrar dessa två företag bidra till en långsiktig positiv utveckling av kommunen. Bra och fler hyresrätter i trygga och trivsamma miljöer och goda hamntjänster utvecklar såväl näringsliv som boende.

Fritid och kultur

Goda förutsättningar att utöva fritids- och kulturaktiviteter är viktiga faktorer för kommunens attraktivitet och en god folkhälsa. Vi vill genom samarbete med föreningslivet och civilsamhället, skapa mötesplatser och aktiviteter för alla medborgare. Vår kulturskola bidrar till att alla barn och ungdomar ges möjlighet att utveckla sig inom musik, dans och teater. Den ska fortsatt vara avgiftsfri.

Klimat och miljö

I den kommunala verksamheten ska klimatpåverkan och miljökonsekvenser beaktas. Det gäller allt från upphandling och inköp, till hur vi organiserar omsorg och undervisning. All kommunal verksamhet ska präglas av höga miljöambitioner. Vi har tydligt

fokus på att använda digitala lösningar och att köpa in lokalproducerade produkter och tjänster. Tillsammans med Region Uppsala arbetar vi för god kollektivtrafik längs pendlingsstråken, såväl som genom anropsstyrd trafik på landsbygden. Utbyggnaden av gång- och cykelvägar ska prioriteras. Tillsammans med Region Uppsala ska vi fortsätta utbyggnaden av nya hållplatser och trafiknoder. Vi arbetar också för att medborgarna i kommunen ska bli medvetna om sin roll i klimatarbetet.

Östhammars kommuns egna verksamheter ska bli helt fria från användning av fossil energi senast år 2030. Kommunens stora vatten- och avloppsutmaningar ska lösas. Arbetet med en realistisk vatten- och avloppsplan, för såväl ett kortare som längre perspektiv ska slutföras, så att det blir möjligt att bygga i hela kommunen. Tillsammans med företag i kommunen vill vi träffa en överenskommelse om att gemensamt arbeta för lägre klimatpåverkan. Vattenkvaliteten i våra innerfjärdar och vattendrag är i vissa fall dålig. Kommunen ska tillsammans med sakkunniga, mark- och vattenägare driva på för minskade utsläpp. Baserat på kunskap och fakta, ska vi ta ställning till om och i så fall när den naturliga delen av Karö våtmark ska färdigställas.

Lika möjligheter – likabehandling - rättssäkerhet

Östhammars kommun ska präglas av en samhällsplanering som motverkar segregation inom alla områden. Utanförskap är en av vår tids största samhällsutmaningar. Alla upplåtelseformer för bostäder är lika viktiga. Hyresrätter, bostadsrätter och villor ska kunna erbjudas även i nya bostadsområden som planeras i vår kommun. Ålder, kön, etnicitet, och ekonomiska förutsättningar ska inte påverka hur du blir behandlad i den kommunala verksamheten. I all vår myndighetsutövning är vår ambition att få den som söker tillstånd för att utforma sitt liv eller sitt

företag, att lyckas. Kommunens omsorg och vård av äldre ska kännetecknas av trygghet, delaktighet och ett värdigt och positivt bemötande. Hjälpen och stödet ska anpassas efter den enskildes behov och önskemål. Myndighetsbeslut ska alltid präglas av professionalitet och rättssäkerhet.

Tillit och förtroende

Tillit skapas i möten mellan människor. Kommunen är den del av samhället som ligger närmast medborgarna. Det skapar ett särskilt ansvar för oss. Våra verksamheter ska utvecklas genom att de förtroendevalda och medarbetarna arbetar med en medskapande dialog tillsammans med medborgarna. Det är viktigt att förstå vilka förväntningar jag som medborgare ska ha på kommunens service.

Ekonomi och tillväxt

Östhammars kommun är flerkärnig till sin natur. Vår ambition är att behålla och utveckla offentlig- och annan service så långt som möjligt, i hela kommunen. Vi har en hög ambition att växa med 1 % per år, vilket innebär cirka 200 fler invånare. Detta förutsätter fler bostäder, såväl inom som utom detaljplanelområden och omfattande investeringar i infrastruktur av olika slag: vägar, gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledningar. Men det förutsätter också ändamålsenliga lokaler, rätt lokaliserade och dimensionerade. Vi möjliggör detta genom strategiska och väl genomtänkta beslut. Vi är beredda att öka skuldsättningen för att klara finansieringen av investeringar. Samtidigt gör vi det med ett långsiktigt ansvar för kommande generationer. Vi som lever och verkar nu måste överlämna vår kommun i ett bra skick, utan att uttömma möjligheter till finansiering av investeringar.

Ekonomisk hållbarhet betyder balanserad tillväxt, där kommunen växer på ett dynamiskt sätt utan

negativa ekonomiska konsekvenser. Vår avsikt är att genom markanvisningar samverka med den privata sektorn för att utveckla fler bostadsområden. Det ska fortsatt vara lätt att få bygglov på landsbygden, vilket bidrar till en levande landsbygd. Vår ambition är att varsamt hushålla med kommuninvånarnas skattepengar, så att vi inte uttömmar kommande generationers möjligheter att investera i välfärd och infrastruktur. En långsiktig investeringsplan med årliga revideringar kommer att visa vägen för detta. Alla har ansvar för sin del av ekonomin, men också ansvar för helheten. Nya innovativa arbetsätt och verktyg ska användas.

Bättre beredskap för samhällskriser

Den långvariga och svåra samhällskris, som pandemin skapat har visat på behovet av en bättre beredskap. Den senaste utvecklingen i Europa med ett brett upplagt angreppskrig på vårt grannland Ukraina, har ytterligare förstärkt behovet. Beredskapen gäller i första hand kommunens egna verksamheter och vår förmåga att verka. Välfärdsleveransen måste fungera, även under svåra påfrestningar. Kommunmedborgarna har också förväntningar på lokal vägledning när det gäller krishantering. Sverige saknar idag i stora stycken ett civilt försvar. Vi måste lokalt öka vårt arbete med dessa förberedelser. Vår bedömning är att den nationella nivån arbetar för långsamt. Vi kommer att arbeta för att länets kommuner, Region Uppsala samt Länsstyrelsen arbetar med detta på ett ambitiöst sätt

Vuxnas lärande

Ett lärande samhälle ger alla medborgare förutsättningar att kunna påverka sitt och andras liv. Att utvecklas och lära sig nya saker under hela livet gör att vi växer som människor och ger oss möjlighet att våga ta oss an nya utmaningar. Biblioteken, folkbildningen, vuxenutbildningen och ett aktivt förenings-

liv, är exempel på verksamheter som är viktiga för vuxnas lärande.

På motsvarande sätt främjar en lärande organisation medarbetarnas utveckling och förmågor. Att verka för en organisation som uppmuntrar, utbildar och planerar för en utveckling av arbetsuppgifter bidrar till en ökad delaktighet och engagemang inom hela den kommunala verksamheten.

Barn och unga

Genom omsorg, lärande och lek lägger förskolorna grunden för det livslånga lärandet. Vi ska kunna garantera en trygg förskola och skola samt att stödfunktioner finns tillgängliga för alla barn och elever, vilket är grunden för goda resultat.

Det hälsofrämjande arbetet, ändamålsenliga lokaler samt inspirerande utemiljöer ser vi som viktiga förutsättningar för att nå målet att skapa en skola med rätt förutsättningar för ökad måloppfyllelse.

Gemensamt ansvar

Samhället ska kunna ta vara på de erfarenheter och kunskaper som människor förvärvat genom livet. Medborgarna ska kunna känna sig trygga, uppleva gemenskap och känna sig delaktiga i Östhammars kommun. Alla ska kunna fungera som självständiga individer, som har möjligheter att göra egna val utifrån intressen, önskemål och behov. När den enskilde behöver stöd ska kommunen, tillsammans med den enskilde, anhöriga, regionen, myndigheter och civilsamhället, samverka och möta upp behoven.

Öppen och välkomnande

Det ska alltid vara lätt att få kontakt med Östhammars kommun, för att känna delaktighet och inflytande. En god information och bra kommunikation med våra medborgare och medarbetare skapar förutsättningar för väl förankrade beslut.

Vi vill utveckla det politiska samtalsklimatet mellan majoritet och opposition, för att få långsiktiga beslut för medborgarnas bästa.

Naturliga mötesplatser med trygghet och trivsel skapar forum för dialog och inflytande. Östhammar direkt, vår kundtjänst, är en ingång. Även andra informationskanaler och informationsforum finns och utvecklas för att underlätta för goda kontakter, tillgänglighet och inflytande.

Den beskrivna riktningen kan sammanfattas i två strategiska inriktningsområden för Östhammars kommun: **God välfärdsleverans** och **God samhällsutveckling**. Utvecklingen inom de två områdena följs genom sex styrtal vardera.

Strategiska inriktningsområden

God välfärdsleverans

Styrtal	Källa	Utfall 2020	Utfall 2021	Måltal 2023	
1	Soliditet inklusive pensionsförpliktelser, koncernen	Egna data	22%	24%	2022:s nivå eller bättre
2	Självfinansieringsgrad	Egna data	85%	122%	>100%
3	Nettokostnadsutveckling	Egna data	Positiv	Positiv	Positiv
4	Elever i årskurs 9 med grundläggande gymnasiebehörighet	Egna data	82%	85%	>85%
5	Brukarbedömning hemtjänst	Öppna jämförelser	86	-	2022:s nivå eller bättre
6	Kommunen sköter sina olika verksamheter bra	Medborgarundersökn.	-	65	Bättre än 2022

God samhällsutveckling

Styrtal		Källa	Utfall 2020	Utfall 2021	Måltal 2023
7	Befolkningsutveckling	SCB	1	113	150
8	Kommunen är en bra plats att bo och leva på	Medborgarundersökn.	-	94	Bättre än 2022
9	Miljö- och klimatindex	Medborgarundersökn.	-	41	Bättre än 2022
10	Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute	Medborgarundersökn.	-	86	Bättre än 2022
11	Jämlikhetsindex	Medborgarundersökn.	-	25	Bättre än 2022
12	Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen	Medborgarundersökn.	-	29	Bättre än 2022

Budgeten ska ange vilka finansiella och verksamhetsmässiga mål som är avgörande för en god ekonomisk hushållning. De mörkmarkerade styrtalen i tabellerna ovan är de som har betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Utöver arbete inom de strategiska inriktningsområdena uppdrar Kommunfullmäktige Kommunstyrelsen särskilt att:

- Fortsätta arbetet med att utveckla och stärka medborgardialogen.
- Arbeta aktivt för att sänka sjuktalet.
- Öka kommunens förmåga vid kris och extraordinära händelser.

Förklarande text per styrtal

S1: Soliditet inklusive pensionsförpliktelser, koncernen. Måttet mäter en organisations långsiktiga finansiella ställning och handlingsfrihet. Värdet beräknas genom formeln (Eget kapital – Pensionsförpliktelser) / Summa tillgångar. Eget kapital är skillnaden mellan en organisations tillgångar och skulder. Högt är bra.

S2: Självfinansieringsgrad. Beskriver hur stor andel av årets investeringar som kommunen kan finansiera med egna medel i form av återstående intäkter. Värdet beräknas genom formeln (Årets resultat (enligt RR)+ årets avskrivningar) / årets nettoinvesteringar. Högt är bra.

S3: Nettokostnadsutveckling. Ökningen av skatteintäkter och generella bidrag (%) ska vara högre än nettokostnadsökningen (%). Om så är fallet är utfallet positivt.

S4: Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram. Antal elever i årskurs 9 som är behöriga till ett yrkesprogram dividerat med antal elever som fått eller skulle ha fått betyg i minst ett ämne enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet i årskurs 9. För att ha gymnasiebehörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen från grundskolan. Kolada ID N15436. Högt är bra.

S5: Brukarbedömning hemtjänst. Antal personer i åldrarna 65 år och äldre som uppgett "Mycket nöjd" eller "Ganska nöjd" på frågan "Hur nöjd eller missnöjd är du sammantaget med den hemtjänst du har?" dividerat med samtliga personer i åldrarna 65 år och äldre i ordinärt boende med hemtjänst som besvarat undersökningen av äldres uppfattning. "Vet ej/Ingen åsikt" är exkluderade ur nämnaren. Källa: Undersökningen av äldres uppfattning om kvaliteten i hemtjänst och äldreboenden, Socialstyrelsen. Kolada ID U21468. Högt är bra.

S6: Kommunen sköter sina olika verksamheter bra. Resultatet hämtas från SCB:s årliga medborgarundersökning och baseras på självrapporterade mått, utifrån en randomiserad grupp invånare. Utfallet baseras på fråga 39 i medborgarundersökningen och andelen som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra". Utfall för 2022 presenteras i december 2022. För 2023 så sätts måltalet till att vara högre än utfallet för 2022. Högt är bra.

S7: Befolkningsutveckling, nettoökning av befolkningen Den rapporterade befolkningsutvecklingen är resultat av antalet födda, avlidna, in- och utflyttade personer under ett år. För helårsrapportering används den officiella SCB-statistiken per den 31/12. För tertials- och delårsrapportering används preliminär statistik som hämtas ur FBWebb / Skatteverket. Högt är bra.

S8: Kommunen är en bra plats att bo och leva på. Resultatet hämtas från SCB:s årliga medborgarundersökning och baseras på självrapporterade mått, utifrån en randomiserad grupp invånare. Utfallet baseras på fråga 38 i medborgarundersökningen och andelen som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra". Utfall för 2022 presenteras i december 2022. För 2023 så sätts måltalet till att vara högre än utfallet för 2022. Högt är bra.

S9: Miljö- och klimatindex. Resultatet hämtas från SCB:s årliga medborgarundersökning och baseras på självrapporterade mått, utifrån en randomiserad grupp invånare. Utfallet baseras på genomsnittet av två frågor i medborgarundersökningen; fråga 24e "Hur tycker du följande saker fungerar i din kommun? Kommunens arbete för att minska sin egen miljö- och klimatpåverkan i sina verksamheter." och andelen som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra" samt fråga 24f "Hur tycker du följande saker fungerar i din kommun? Kommunens information om vad du kan göra för att minska din miljö- och klimatpåverkan." och andelen som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra". Utfall för 2022 presenteras i december 2022. För 2023 så sätts måltalet till att vara högre än utfallet för 2022. Högt är bra.

S10: Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute. Resultatet hämtas från SCB:s årliga medborgarundersökning och baseras på självrapporterade mått, utifrån en randomiserad grupp invånare. Utfallet baseras på fråga 19 a i medborgarundersökningen och andelen som svarat "Ganska trygg" och "Mycket trygg". Utfall för 2022 presenteras i december 2022. För 2023 så sätts måltalet till att vara högre än utfallet för 2022. Högt är bra.

S11: Jämlikhetsindex. Resultatet hämtas från SCB:s årliga medborgarundersökning och baseras på självrapporterade mått, utifrån en randomiserad grupp invånare. Utfallet baseras på genomsnittet av tre frågor i medborgarundersökningen; fråga 33a "Upplever du att din kommun arbetar aktivt för att förbättra integration och delaktighet av människor i samhället?" och andelen som svarat "Till stor del" och "Helt och hållet", fråga 33c "Upplever du att din kommun arbetar aktivt för att minska diskrimineringen i samhället?" och andelen som svarat "Till stor del" och "Helt och hållet" samt fråga 33b "Upplever du att din kommun arbetar aktivt för att förbättra toleransen för människors olikheter? T.ex. utifrån ålder, kön eller könstillhörighet, sexualitet, religion, etnicitet eller funktionsnedsättning." och andelen som svarat "Till stor del" och "Helt och hållet". Utfall för 2022 presenteras i december 2022. För 2023 så sätts måltalet till att vara högre än utfallet för 2022. Högt är bra.

S12: Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen Resultatet hämtas från SCB:s årliga medborgarundersökning och baseras på självrapporterade mått, utifrån en randomiserad grupp invånare. Utfallet baseras på fråga 31c i medborgarundersökningen och andelen som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra". Utfall för 2022 presenteras i december 2022. För 2023 så sätts måltalet till att vara högre än utfallet för 2022. Högt är bra.

Hållbarhetsuppföljning

Agenda 2030 - de globala målen för hållbar utveckling

De globala målen antogs av världens ledare 2015. Målen ska bidra till en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling och vara uppnådda till år 2030 i världens alla länder.

Agenda 2030 och Globala målen syftar till att skapa en hållbar utveckling. En hållbar utveckling innebär att vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov. Det innebär att vi måste leva på ett sätt idag som innebär att framtida generationer ska kunna ha samma möjligheter som vi.

I vår kommun har vi också ett ansvar för genomförandet av Agenda 2030. Det kräver engagemang från olika aktörer som civilsamhällsorganisationer, kommuner och regioner samt näringslivet. Vi har alla en viktig roll att spela för att ingen människa ska lämnas utanför. Nedan följer våra nyckeltal för hållbar utveckling. Nyckeltalen knyter till Agenda 2030 målen och kommunens egna policydokument inom hållbarhetsområdet. Nyckeltal är mått som vi följer systematiskt under året, utan att styra mot.

Utfall och analys av hållbarhetsnyckeltal redovisas i kommunens årsredovisning.

Hållbarhetsnyckeltal

Demografisk försörjningskvot	
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	
Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%)	
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)	
Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv	
Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)	
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)	
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, andel (%) av bef.	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen	
Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)	
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%)	
Risk för undernäring på särskilda boenden	
Halt totalfosfor och totalkväve (µg/l) i kustvatten inom mätprogram Svealands Kustvattenvårdsförbund.	
Allmänt sett, tycker du att man kan lita på människor?	
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%)	
Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)	

Ekonomi

Budgetförutsättningar

Kommunernas ekonomi framöver

Den senaste prognosen från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) vilar på ett samhällsekonomiskt scenario för utvecklingen globalt och i Sverige fram till år 2025. Analysen bygger på en konjunkturprognos till och med 2023. Efterföljande år (2024–2025) utgör kalkylår där utvecklingen följer en trendframskrivning.

Skatteunderlagsprognosen är baserad på den samhällsekonomiska bild som presenteras kortfattat nedan. Kommunens aktuella prognos för skatteunderlaget innebär en markant upprevidering av löneökningstakten på den svenska arbetsmarknaden (perioden 2022–2025). Detta bidrar till en upprevidering av prognosen för lönesumman samt det kommunala skatteunderlaget.

Då även löner och priser hos kommuner och regioner antas öka snabbare, innebär de högre skatteintäkterna inte någon reell resursförstärkning. Den samhällsekonomiska utvecklingen kommer kommande år att i hög grad präglas av just den urholkning av ”köpkraften” som snabbt stigande priser och löner leder till. Urholkningen kommer att slå olika för olika aktörer, men kvalitativt är det samma effekt som träffar hushåll, företag och offentlig sektor.

Baserat på rekordstora överraskningar i de svenska inflationsutfallen hittills i år samt att höga energipriser väntas bestå året ut revideras prognosen upp kraftigt. KPIF-inflationen beräknas skjuta över 5 procent som genomsnitt helåret 2022. Inflationen i Sverige antas dock gradvis sjunka, dels i takt med att energiprisernas bidrag till KPIF-ökningen mattas av, dels i takt med att den underliggande inflationen (KPIF exklusive energi) åter bedöms sjunka under 2 procent. Trots denna dämpning beräknas årsgenomsnittet för KPIF-inflationen 2023 hamna klart över målsatta 2 procent. Givet en period med långt högre

inflation än på länge i Sverige utgår prognosen från högre löneökningar (än tidigare prognoser).

Förutom den höga inflationen är det stigande räntor som i hög grad präglar de makroekonomiska utsikterna. Ett brant uppställ för marknadsräntorna följer inte minst av förväntningar om höjda styrräntor från en rad centralbanker. En fortsatt ränteuppgång tycks i det närmaste oundviklig, givet den globala inflationschocken samt de ännu mycket låga styrräntorna. Den normalisering som stundat under tio år av unikt låga räntor är därmed här med besked. Inflations- och ränteuppgången kommer att ha betydande åtstramande effekter på världsekonomin både i år och åren därefter, en motkraft till den postpandemiska återhämtning som ännu präglar många ekonomier.

Rysslands invasion av Ukraina är en annan viktig faktor just nu. Kriget är starkt bidragande till den senaste tidens energi- och råvaruprisinflation, och höjer osäkerheten vad gäller den ekonomiska utvecklingen framöver. Och tillförsikten bland hushåll och företag i Sverige har försvagats sedan invasionen inleddes.

Trots dessa globala motvindar pekar prognosen mot en fortsatt återhämtning av den svenska konjunkturen 2022 och 2023. Kriget i Ukraina bedöms inte ge några stora negativa effekter på den inhemska efterfrågan i Sverige. I frånvaro av kriget hade konjunkturen sannolikt varit starkare, men faktum är att ”återöppnandet av samhällsekonomin” i år utgör en relativt starkare kraft.

Trots hög smittspridning vid årets början har restriktionerna med anledning av covid-19 trappats ner markant. Återhämtningen för arbetsmarknaden beräknas därmed kunna fortgå – trots globala risker, hög inflation och stigande räntor. När det gäller selsättningen kvarstår ännu mer att hämta igen (än

för BNP), efter den lågkonjunktur som pandemin och restriktioner medförde. Särskilt delar av tjänstesektorn kommer kunna stärkas rejält i år, vilket gynnar inhemsk efterfrågan och jobben i Sverige. Detta kommer att driva upp antalet arbetade timmar, vilket gynnar lönesumman och det kommunala skatteunderlaget. Utrymmet för en fortsatt expansion av sysselsättningen krymper dock med tiden. Andelen arbetslösa sjunker 2023 under 7,5 procent, vilket är SKR:s uppskattning av jämviktsarbetslösheten. En allt måttligare tillväxt syns därför 2024 och 2025 för såväl arbetsinsatsen (timmar) som BNP.

Med anledning av kriget i Ukraina antar prognosen en klar dämpning för export och investeringar under innevarande år. Svackan förväntas dock vara temporär och tämligen snabbt återhämtad, liksom bli långt mer beskedlig än vad som inträffade första halvåret 2020. Mottagandet av ukrainska flyktingar föranleder samtidigt att de offentliga konsumtionsutgifterna i Sverige förhöjs i år, vilket alltså stärker inhemsk efterfrågan och BNP.

Kommunens förutsättningar

Budgeten för perioden 2023 till 2026 innehåller utmaningar för Östhammars kommun liksom för många kommuner i Sverige. Antal barn, unga och äldre i kommunen ökar snabbare än den grupp invånare vars skatteintäkter finansierar välfärden. Det betyder att behoven ökar snabbare än intäkterna och kärnverksamheterna kräver därför en större andel av organisationens resurser. För att kunna finansiera t ex skola och omsorg kommande år behöver kostnadseffektiviteten öka i hela den kommunala organisationen.

Ekonomiska förutsättningar för Östhammars kommun

En viktig budgetförutsättning bygger på hur Sveriges kommuner och Regioner (SKR) har bedömt skatteunderlagets utveckling samt utjämningsystemens förändringar under perioden 2022 - 2026.

År	30 jun	1 nov	Förändring	1 november året innan
2019	22 158	22 202		180
2020	22 294	22 212		10
2021	22 351	22 344		132
2022		22 500	(prognos)	156
2023		22 600	(prognos)	100
2024		22 700	(prognos)	100
2025		22 800	(prognos)	100

Enligt kommunens egen prognos bedöms antalet invånare vara 22 500 den 1 november 2022. Befolkningen bedöms öka med 100 invånare 1 november 2023 - 2025. 1 november är det datum som avgör nästkommande års nivå inom skatte- och utjämningsystemen. Därmed beräknas skatteunderlaget för åren 2023 - 2026 på 22 500 - 22 800 personer.

Personalkostnaderna är uppräknade med 5,4 % för 2023 i enlighet med prisindex för kommunal verksamhet (PKV), arbetskraftskostnader, där ingår även ökade kostnader för arbetsgivaravgifter och pensioner (PO-påslag) beräknade till 42,75 % (39,25 %).

Kompensation för inflation är beräknad till 2,7 % enligt förändringen PKV, övrig förbrukning.

Från och med budget 2022 sker beslut om investeringsbudgeten i kommunfullmäktige indelat i två kategorier:

Strategiska investeringar som avser större investeringar med beslut per projekt samt årligen återkommande investeringsramar där ramanslag beviljas för beslut i respektive nämnd.

Regelverket kring investeringsprocessen framgår av Regler för investeringar som är beslutat i kommunfullmäktige och gäller från och med 2021.

Känslighetsanalys

En kommun påverkas givetvis många gånger av händelser utanför dess egen kontroll. Ett sätt att göra detta tydligt är att upprätta en känslighetsanalys som visar hur olika förändringar påverkar kommunens finansiella situation. I tabellen nedan redovisas hur ett antal faktorer påverkar kommunens resultat.

Här framgår bland annat att varje procents löneökning innebär en kostnad för kommunen på ca 11,0 mnkr.

Händelseförändring	Förändring (Mnkr)
Ränteförändring med 1 %	+/- 4,7
Löneförändring med 1 %	+/- 11,0
Bruttokostnadsförändring 1 %	+/- 23,7
Försörjningsstödsförändring 10 %	+/- 1,3
100 kommuninvånare	+/- 5,7
Förändrad utdebitering 1 kr	+/- 55,7
10 årsarbetare (genomsnittslön)	+/- 5,7

Total skattesats, kommun och region

Östhammars kommun har sedan sista skatteväxlingen år 2011 legat oförändrat på 21,69 kr. Av länets kommuner var det en kommun, Knivsta, som sänkte sin kommunalskatt år 2022.

	2022	
Enköping	33,05	21,34
Heby	34,21	22,50
Håbo	32,80	21,09
Knivsta	32,62	20,91
Tierp	33,00	21,29
Uppsala	32,85	21,14
Älvkarleby	34,40	22,69
Östhammar	33,40	21,69
varav Region Uppsala	11,71	11,71
Snitt Sverige	32,24	20,68
Snitt Sv regioner	11,56	11,56
Begravn.avg	0,26	

Folkmängd

	2021-12-31	2021*	2021**	2022**	2023**	2024**	2025**
FOLKMÄNGD							
Totalt	22 364	22 529	22 361	22 464	22 563	22 666	22 759
Män	11 475	11 584	11 459	11 516	11 566	11 611	11 662
Kvinnor	10 889	10 945	10 902	10 948	10 997	11 055	11 097
0-5 år	1 372	1 426	1 380	1 353	1 346	1 326	1 306
6-15 år	2 459	2 464	2 474	2 519	2 538	2 571	2 616
16-18 år	690	691	675	695	706	703	685
19-64 år	11 587	11 657	11 573	11 505	11 482	11 491	11 504
65-79 år	4 681	4 669	4 669	4 734	4 711	4 668	4 649
80-w	1 575	1 621	1 590	1 658	1 780	1 907	1 999
FOLKMÄNGDSFÖRÄNDRING							
Födda	194	213	200	198	194	193	196
Döda	275	256	255	252	252	255	265
Födelsenetto	-81	-43	-55	-54	-58	-62	-69
Flyttningsnetto	194	224	165	157	157	165	162
Befolkningsförändring	113	181	110	103	99	103	93

* Befolkningen utifrån SCB's befolkningsprognos 2020 med 2019 som bas använd i KF budget 2021-06-15

** Befolkningen utifrån SCB's befolkningsprognos 2021 med 2020 som bas

Ekonomi

För Östhammars kommun förväntas för 2022, likt 2021 ett positivt resultat jämfört med lagd budget, till stor del beroende på de tillfälliga statsbidragen under pandemin samt god utveckling av svensk ekonomi. Skatteprognoserna från SKR är dock fortsatt osäkra. För kommunen gäller det, trots de goda resultaten 2021 och troligtvis även 2022, ändå att se till att vi har god kostnadskontroll. Kommunen behöver fortsatt jobba med att effektivisera sin verksamhet genom att:

- Fortsätta arbetet med att minska kostnaderna för stab- och administration och på så sätt frigöra medel för kärnverksamheten
- Effektivisera arbetet genom digitalisering/automatisering
- Planera investeringar bättre genom att fortsätta arbetet med att ta fram lokalförsörjningsplaner och långsiktiga investeringsplaner.

Östhammars kommun arbetar från och med budget 2022 med en modell för resursfördelning, där alla verksamheter får kompensation för volymer (t.ex. fler barn/elever), indexuppräknningar och ökade kostnader för lönerörelse enligt centrala avtal. Utöver detta gör politiska prioriteringar och särskilda satsningar och effektiviseringar som beslutas i varje års budgetarbete.

Sammanfattning

Budgeten för Östhammars kommun är upprättad med ledning av de riktlinjer som antagits för god ekonomisk hushållning samt finansiella mål i denna budgethandling. För året 2023 läggs ett resultatmål om 1,5 %. För perioden 2024 till 2026 läggs ett resultatmål om 2 %. Kommunen beräknas uppfylla balanskravet under perioden. Av de övriga målen är det skattefinansieringsgraden som bedöms svårast att nå med hänvisning till de stora investeringar som behövs framöver. Östhammars kommun budgeterar ett resultat för 2023 på 22,6 mnkr vilket motsvarar 1,5 % av skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag.

De totala nettoinvesteringarna beräknas under 2023 uppgå till 196,5 mnkr. Totalt under perioden 2023 till 2026 beräknas kommunen investera för 512 mnkr.

Självfinansieringsgrad av investeringarna efter avdrag för investeringsbidrag beräknas under 2023 uppgå till 51 %. Detta innebär att investeringarna under 2023 inte förväntas kunna finansieras med skatteintäkter och investeringsbidrag, utan kommunen måste låna för att finansiera investeringarna. För att finansiera pågående investeringar 2023 samt de föreslagna investeringarna 2024 till 2026 beräknas de långfristiga lånen öka med 200 mnkr under perioden.

Investeringar

Kommunkoncernen står inför stora investeringar som kommer att kräva nya lån och troligtvis även nya borgensåtaganden. Det finns en risk att kommunen når koncernens lånetak om inte prioriteringar görs.

God ekonomisk hushållning och finansiella styrtal

Enligt kommunallagen (2017:725) ska kommuner ha god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. I budgeten ska skattesatsen och anslagen anges. Av budgeten ska det vidare framgå hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut. De finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning ska anges.

Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Budgeten ska också innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska då alltid vara periodens första år. Planen ska innehålla sådana finansiella mål som anges i första stycket.

Kommunens verksamhetsmål samt finansiella mål 2023-2026

Kommunens verksamhetsmål behandlas i avsnittet Målarbete i denna handling. De finansiella målen hanteras dels i *Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv (KF 2013-12-10, § 125)*, dels i denna budgethandling där beslut fattas om tre finansiella styrtal inom ramen för ordinarie målarbete.

Mål inom ramen för beslutade Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv i korthet:

- Resultatöverskott i procent av skatteintäkter, statsbidrag och utjämningsbidrag ska på lång sikt uppgå till lägst 2,0 %.
- Verksamheternas nettokostnad får inte öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella bidrag.

- Samtliga nämnder följer budget. Om en nämnd prognosticerar ett underskott/överskott om > 1 % av sin budgetram ska Kommunstyrelsen skyndsamt underrättas.

Mål inom ramen för ordinarie målarbete i Budget 2023-2026:

- Soliditet inklusive pensionsförpliktelse, koncern
- Självfinansieringsgrad
- Nettokostnadsutveckling

Ett årligt resultatöverskott av skatteintäkter och bidrag är ett krav enligt kommunallagen och nödvändigt för att säkerställa ekonomisk stabilitet över tid och möjliggöra nödvändiga investeringar. Att verksamhetens nettokostnad inte får öka snabbare än ökningen av skatter och bidrag ger utrymme för att över en längre tid skattefinansiera större delen av normal investeringsvolym i kommunen. Det innebär att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av likviditet och soliditet, behålls.

Självfinansieringsgrad av investeringar mäter kommunens förmåga att finansiera sina investeringar med skatteintäkter. Riktvärdet 100 % innebär att kommunen kan finansiera alla sina investeringar det året. Allt över 100 % kan användas till att amortera på lån eller stärka likviditeten, värden under 100 % innebär att kommunen behöver låna eller minska sin likviditet för att finansiera sina investeringar. Det kan variera på investeringsbehov mellan åren så man bör se på detta över en lite längre tidsperiod för att få en sammanhållen bild.

Soliditet är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med eget kapital. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas. För att uppnå god ekonomisk hus-

hållning bör kommunens soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser vara positiv.

FINANSIELLA STYRTAL

Budget	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Utveckling av skatter och bidrag (%)	4,9	3,5	3,0	3,1
Nettokostnadsutveckling (%)	5,8	2,9	2,9	3,0
Årets resultat (mnkr)	22,6	31,1	32,1	33,1
Årets resultat/skatter och bidrag (%)	1,5	2,0	2,0	2,0
Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar (%)	51	100	71	251
Soliditet enligt balansräkningen (%)	48	49	49	51
Soliditet inkl samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt (%)	27	29	30	33

Balanskravsutredning och resultatutjämningsreserv

Balanskravet innebär i korthet att kommunen ska besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt i bokslutet är huvudprincipen att underskottet ska kompenseras med motsvarande överskott inom tre år och att kommunfullmäktige i en plan ska ange hur det ska ske.

Budgeten för 2023 och den ekonomiska planen för 2024-2026 uppfyller balanskravet. Kommunen har hittills gjort 22,3 mnkr i avsättning till Resultatutjämningsreserv (RUR) och budgeterar inte för att göra någon reservering till eller disponering från RUR under planperioden.

BALANSKRAVSUTREDNING

Budget	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Årets resultat	22,6	31,1	32,1	33,1
Reducering av samtliga realisationsvinster	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	22,6	31,1	32,1	33,1
Reservering till resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,0	0,0	0,0
Disponering till resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,0	0,0	0,0
Balanskravsresultat	22,6	31,1	32,1	33,1

Driftbudget

Nettokostnader per nämnd (tkr)	BUDGET 2022	BUDGET 2023	BUDGET 2024	BUDGET 2025	BUDGET 2026
Kommunstyrelse (KS)	-216 651	-241 311	-247 400	-251 152	-261 401
<i>varav finansförvaltning</i>	-18 756	-26 506	-27 965	-29 510	-31 097
<i>varav kommunledningskontor</i>	-138 452	-145 061	-150 855	-153 639	-157 594
<i>varav enh för arbete o sysselsättning (AME)</i>	-7 677	-7 566	-7 701	-7 882	-8 087
<i>varav teknisk förvaltning</i>	-58 266	-62 178	-65 879	-70 121	-74 622
<i>varav rationaliseringar</i>	6 500	0	5 000	10 000	10 000
Lokal Säkerhetsnämnd	0	0	0	0	0
Bygg- och miljönämnd (BMN)	-5 923	-5 255	-5 377	-5 509	-5 648
Kultur- och fritidsnämnd (KFN)	-41 726	-45 271	-46 878	-47 919	-49 022
Barn- och utbildningsnämnd (BUN)	-598 409	-622 413	-635 144	-648 124	-660 423
Socialnämnd (SN)	-546 760	-576 805	-598 707	-612 928	-636 329
<i>Socialnämnd extra statsbidrag</i>	11 800	11 800	11 800	0	0
Verksamhetens nettokostnad	-1 397 669	-1 479 254	-1 521 705	-1 565 632	-1 612 821
Skatter och generella statsbidrag	1 433 506	1 503 320	1 556 332	1 603 196	1 653 389
Räntenetto	-1 000	-1 500	-3 500	-5 500	-7 500
Årets resultat	34 837	22 566	31 127	32 064	33 068

Driftbudget 2023

Förändringar jämfört med 2022 års budget

Till 2023 räknas lönebudgeten för 2022 upp med 5,4 %, en ökning på 56,2 mnkr. Övriga kostnader räknas upp med 2,7 % efter PKV (prisindex kommunalverksamhet) april 2022, en ökning med netto 33,3. Intäkter har räknats upp med 2,7 % efter PKV april 2022, en ökad intäkt på 23,8 mnkr. Vilket betyder netto exklusive löner en ökning på 9,5 mnkr.

I och med omorganisationen som började gälla från och med 1 januari 2021 har en växling av budgettram skett mellan KS och övriga nämnder för den personal som bytt arbetsplats.

Nya resursfördelningsmodellen tar hänsyn till demografisk förändring och generell effektivisering som behöver göras för att lämna ett resultatöverskott om 1,5 %. Den demografiska justeringen uppgår till 20,1 mnkr och den generella effektiviseringen 21,3 mnkr.

Nämnd	Ramändringar	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2025
Kommunstyrelsen (KS)	Budgetflytt kundtjänst	-3 998			
	Demografisk förändring	-987	-1072	-1 095	-1 106
	Generell effektivisering	4243	3 047	2 149	1969
	Uppräkning ramar	-11 410	-6 664	-6 606	-6 710
Bygg- och miljönämnden (BMN)	Budgetflytt kundtjänst	1 153			
	Demografisk förändring	-27	-23	-24	-24
	Generell effektivisering	244	79	51	47
	Uppräkning ramar	-701	-177	-162	-163
Kultur- och fritidsnämnden (KFN)	Budgetflytt kundtjänst	200			
	Demografisk förändring	-192	-201	-211	-212
	Generell effektivisering	0	557	372	373
	Uppräkning ramar	-1 602	-1 213	-1 264	-1 269
Barn- och utbildningsnämnden (BUN)	Budgetflytt kundtjänst	267			
	Demografisk förändring	-5 943	-4 050	-1 100	808
	Generell effektivisering	7 383	8 274	5 025	4 146
	Uppräkning ramar	-26 036	-16 995	-16 905	-17 253
Socialnämnden (SN)	Budgetflytt kundtjänst	2 378			
	Demografisk förändring	-12 911	-20 578	-20 416	-14 922
	Generell effektivisering	9 164	8 274	10 074	7 888
	Uppräkning ramar	-26 001	-15 558	-15 679	-16 367

Negativt belopp = ökade kostnader, positivt belopp = minskade kostnader

Kommunstyrelse

En särskild prioritering om 1,7 mnkr görs på säkerhet, beredskap och brottförebyggande arbete under planperioden. Särskilt lönesatsning om 2,0 mnkr samt budget för prioriterat utvecklingsarbete om 3,8 mnkr fortgår även under 2023. En permanent budgetpost om 0,1 mnkr byggs upp för Valnämnden de år då val inte genomförs, denna budget utökas de åren då val genomförs. Tidigare beslutat sparbetning om 5,0 mnkr inom kommunstyrelsens ansvarsområde förflyttas framåt i planperioden.

Pensioner med ansvar kommunstyrelse (avser kommuntotal): Efter information från SKR samt Skandias helårsprognoser höjs budgeten med 8,2 mnkr för att täcka upp för kommunens kostnader 2023. Pensionskostnaderna ökar kraftigt år 2023 främst av två skäl, höjda avgifter/premier i det nya pensionsavtalet som gäller från 1 januari 2023 samt stor ökning i prisbasbeloppet år 2023.

Skatter och bidrag samt räntenetto med ansvar kommunstyrelse (avser kommuntotal): Prognosen beräknas på 22 500 invånare enligt SKR skatte- och bidragsprognos 2022-04-28 samt egen intern bedömning.

Räntenetto en ny beräkning med hänsyn till framtida investeringar och ränteläge innebär en ökning av räntenettet med 1,0 mnkr inför 2023, större ökning- ar planeras under planperioden.

Teknisk förvaltning med ansvar kommunstyrelsen: Budgetramen höjs med 2,8 mnkr för att hålla fastigheter i felsäkert läge, samt för besiktningar och underhåll vägar och gator.

Bygg- och miljönämnden

Inga särskilda prioriteringar utöver ordinarie uppräkningsplaneras. Budgetram förflyttas till Kommunstyrelsen, för kundtjänst. Nämnden arbetar vidare internt med förändringar inom ram.

Kultur- och fritidsnämnd

En särskild satsning görs inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde 2023; utökad budgetram om 1,2 mnkr, utökad ram för ökad hyra då Frösåkershallen i Östhammar genomgått viss renovering, samt ordinarie uppräkningsplaneras. Ingen effektivisering läggs på kultur- och fritidsnämnden 2023. Budgetram förflyttas till Kommunstyrelsen, för kundtjänst.

Barn- och utbildningsnämnd

Justering görs i form av demografisk justering samt något minskad ram (0,3 mnkr) för arbete med sjuklönekostnader. Budgetram förflyttas till Kommunstyrelsen, för kundtjänst. Utöver detta planeras inga särskilda prioriteringar utöver ordinarie uppräkningsplaneras. Nämnden arbetar vidare internt med förändringar inom ram.

Socialnämnd

En särskild satsning görs inom socialnämndens ansvarsområde 2023; utökad budgetram om 3 mnkr för ökade kostnader för skyddsutrustning. Socialnämnden får också en större demografisk justering samt något minskad ram (0,3 mnkr) för arbete med

sjuklönekostnader. Uppräkningsplaneras av löner och övriga kostnader enligt kommunens resursfördelningsmodell. Budgetram förflyttas till Kommunstyrelsen, för kundtjänst och en generell effektivisering behöver göras 2023.

Driftbudgetens flerårsplan 2024 – 2026

Flerårsplanen bygger på invånartal om 22 600 år 2024, 22 700 år 2025 samt 22 800 år 2026, i linje med SCB:s och SKR:s befolkningsprognoser. Prognosen för kommunens intäkter är gjord enligt SKR:s skatte och bidragsprognos 2022-04-28.

En preliminär fördelning utifrån resursfördelningsmodellen per nämnd har utförts för 2024 med lönekostnader 2,8 % och övriga nettokostnader 2,6 %. För åren 2025-2026 den preliminära uppräkningsplaneringen 2,7% för lönekostnader och 2,6% för övriga kostnader och intäkter i enlighet med prisindex för kommunal verksamhet (PKV).

Ny beräkning med hänsyn till framtida investeringar och ränteläge innebär en ökning av räntenettet om 6 mnkr under planperioden.

Valnämndens budgetram utökas med 0,6 mnkr 2024 då EU-val genomförs i juni.

En rationalisering om 10,0 mnkr finns i flerårsplanen 2024-2026. Fördelningen för planperioden är inte beslutad ännu utan bestäms i varje årsbudget. Totalt uppgår rationaliseringen till 16,5 mkr under åren 2021-2026. Lönesatsning, satsning på säkerhet och beredskap samt utvecklingsbudget bibehålls under planperioden.

Kommunstyrelse, teknisk förvaltning: Budget till teknisk förvaltning ökas med 2,8 mnkr per år för att hålla fastigheter i felsäkert läge (kan ej tas ut i hyra) samt driftskostnader underhåll vägar och gator.

Bygg- och miljönämnd: Inga förändringar förutom ordinarie uppräkningsplaneras.

Kultur- och fritidsnämnd: En särskild utökning av budgeten görs under planperioden då Gimo sim- och sporthall beräknas vara renoverad. Den ökade driftbudgeten kompenserar för ökad hyra.

Barn- och utbildningsnämnd: Inga förändringar förutom ordinarie uppräkningsplaneras.

Socialnämnd: Det specialdestinerade statsbidraget på 11,8 mnkr som nämnden haft möjlighet att ansöka om 2021-2023 tas bort år 2024, oförändrad nettoram. I övrigt planeras inga förändringar förutom uppräkningsplaneras under planperioden

Investeringsbudget

NETTOBUDGET PER NÄMND (TKR)	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025	PLAN 2026
Kommunstyrelse	74 600	101 400	150 300	37 600
<i>varav kommunledning och verksamhetsstöd</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>
<i>varav teknisk förvaltning</i>	<i>70 600</i>	<i>97 400</i>	<i>146 300</i>	<i>33 600</i>
<i>varav affärsverksamhet Renhållning</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>
Bygg- och miljönämnd	200	200	200	200
Kultur- och fritidsnämnd	1 700	1 700	1 700	1 700
Barn- och utbildningsnämnd	4 500	4 500	4 500	4 500
Socialnämnd	2 300	2 300	2 300	2 300
NETTOINVESTERINGAR KOMMUNEN	83 300	110 100	159 000	46 300

STÖRRE INVESTERINGSPROJEKT (TKR)	UTGIFTER O BUDG* TOM 2022	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025	PLAN 2026
Expl bost.mark Björnhålsskogen, Alunda	11 529		22 000		
Expl bost.mark Prästgårdshöjden, Alunda	13 932		10 000		
Expl bost.mark Klockarbacken, Österbybruk	3 160	20 000			
Proj industrimark Klev	2 498	6 000	6 000	6 000	
Proj Myran	30 119		4 000		
Utbyggnad skolor Alunda				55 000	
Skolor i Gimo	1 000	5 000	10 000	20 000	
Förskola Gimo	1 000	5 000	5 000	25 000	
Förskolor Alunda/Österbybruk		1 000	20 000	20 000	20 000
Ofördelat verksamhetslokaler	458 875**	5 000	5 000	5 000	0
Upprustning Landbad		10 000			
Civildförsvaret/beredskap		5 000	2 000	2 000	2 000
Strategiska inköp, mark		5 000	5 000	5 000	5 000
Övriga projekt		21 300	21 100	21 000	19 300
NETTOINVESTERINGAR KOMMUNEN		83 300	110 100	159 000	46 300

* Kolumnen tar upp redovisade kostnader vissa projekt t.o.m 2021 + budget och budgetflytt 2022

** I beloppet ingår 2022 pågående projekt som beräknas färdiga 2022 som tex Nya skolan Östhammar, Utbyggnad Österbyskolan och Olandsskolan, Förskolor Östhammar och Österbybruk, Ombyggnation Frösåkershallen och sporthall Gimo.

Resultatbudget

mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER						
Verksamhetens intäkter	313,0	318,0	326,6	335,0	343,8	352,7
Verksamhetens kostnader	-1 575,0	-1 644,3	-1 728,8	-1 777,7	-1 828,3	-1 882,3
Avskrivningar	-73,8	-71,4	-77,0	-79,0	-81,1	-83,2
Summa verksamhetens nettokostnader	-1 335,8	-1 397,7	-1 479,3	-1 521,7	-1 565,6	-1 612,8
SKATTEINTÄKTER MM						
Skatteintäkter	1 117,7	1 145,6	1 207,4	1 251,6	1 297,8	1 344,0
Generella statsbidrag o utjämning	286,9	287,9	296,0	304,8	305,4	309,3
Summa verksamhetens resultat	68,8	35,8	24,1	34,6	37,6	40,6
Finansiella intäkter	2,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Finansiella kostnader	-2,1	-2,6	-3,1	-5,1	-7,1	-9,1
Resultat efter finansiella poster	69,3	34,8	22,6	31,1	32,1	33,1
Extraordinära intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Extraordinära kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ÅRETS RESULTAT	69,3	34,8	22,6	31,1	32,1	33,1
NYCKELTAL						
resultat som andel av skatter och generella statsbidrag	4,9%	2,4%	1,5%	2,0%	2,0%	2,0%

Balansbudget

mnkr	Bokslut 2021	Just. Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
TILLGÅNGAR						
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR						
Materiella/immateriella anläggningstillgångar	1 351,4	1 516,5	1 636,0	1 667,0	1 744,9	1 708,0
Finansiella anläggningstillgångar	108,5	108,5	108,5	108,5	108,5	108,5
Summa anläggningstillgångar	1 459,9	1 624,9	1 744,4	1 775,5	1 853,4	1 816,5
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR						
Förråd/exploateringsstillgångar	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Kortfristiga fordringar	172,8	96,5	96,5	96,5	96,5	96,5
Kassa och bank	101,3	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
Summa omsättningstillgångar	275,0	147,5	147,5	147,5	147,5	147,5
Summa tillgångar	1 734,8	1 772,4	1 891,9	1 923,0	2 000,9	1 964,0
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital	848,9	883,7	906,3	937,4	969,5	1 002,5
- varav resultatutjämningsreserv	22,3	22,3	22,3	22,3	22,3	22,3
- varav årets resultat	69,3	34,8	22,6	31,1	32,1	33,1
AVSÄTTNINGAR						
Avsättningar för pension och likn. förpliktelser	26,1	33,7	41,8	43,9	46,1	48,2
Övriga avsättningar	16,3	16,6	17,0	17,3	17,7	18,0
Summa avsättningar	42,4	50,3	58,8	61,2	63,7	66,3
SKULDER						
Långfristiga skulder	525,1	534,4	642,9	660,4	723,7	671,2
Kortfristiga skulder	318,4	304,0	284,0	264,0	244,0	224,0
Summa skulder	843,5	838,4	926,9	924,4	967,7	895,2
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	1 734,8	1 772,4	1 891,9	1 923,0	2 000,9	1 964,0

Kassaflödesanalys

mnkr	Bokslut 2021	Just. Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Periodens resultat	69,3	34,8	22,6	31,1	32,1	33,1
Ökning (+) /minskning (-) av avsättningar	-5,8	2,0	8,5	2,4	2,5	2,6
Rearesultat avyttring av anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Justering för av- och nedskrivningar	73,8	71,4	77,0	79,0	81,1	83,2
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	137,3	108,3	108,1	112,6	115,7	118,8
Ökning (-)/minskning (+) kortfristiga fordr.						
Ökning (-)/minskning (+) förråd mm						
Ökning (+)/minskning (-) kortfristiga skulder						
Medel från den löpande verksamheten	137,3	108,3	108,1	112,6	115,7	118,8
INVESTERINGSVERKSAMHETEN						
Förvärv av materiella/immateriella anläggningstillgångar	-117,2	-148,9	-196,5	-110,1	-159,0	-46,3
Investering i kommunkoncernföretag	-38,4					
Förvärv av finansiella anläggningstillgångar	-2,2					
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	13,5					
Medel från investeringsverksamheten	-144,3	-148,9	-196,5	-110,1	-159,0	-46,3
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Ökning (+)/minskning (-) av övriga långfristiga skulder		9,3	108,5	17,5	63,3	-52,5
Ökning (-)/minskning (+) av långfristiga fordringar						
Amortering av skulder för finansiell leasing	-19,6	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
Medel från finansieringsverksamheten	-19,6	-10,7	88,5	-2,5	43,3	-72,5
ÅRETS KASSAFLÖDE	-87,1	-51,3	0,0	0,1	0,0	0,0
Likvida medel vid årets början	188,3	101,3	50,0	50,0	50,1	50,1
Likvida medel vid periodens slut	101,3	50,0	50,0	50,1	50,1	50,1

Östhammars kommun

Stångörsgatan 10, Box 66 • 74221 Östhammar

Tel: 0173-860 00 • E-post: osthammardirekt@osthammar.se

Hemsida: www.osthammar.se • Orgnr: 212000-0290

Styrelsen Östhammar Vatten AB

Plan för VA-utvecklingen i de östra delarna av Östhammars kommun

Förslag till beslut

Östhammar Vatten AB:s styrelse föreslår Östhammars kommunfullmäktige att besluta

- att godkänna Östhammar Vatten AB:s förslag till systemlösning för att knyta ihop VA-anläggningarna i de östra delarna av Östhammars kommun för att skapa en robust VA-försörjning och ökad kapacitet
- att uppdraga åt Östhammar Vatten AB att genomföra aktiviteterna för att uppnå systemlösningen och att säkerställa regelbunden återrapportering

Ärendebeskrivning

Under flera år har utredningar genomförts i syfte att få en god bild över nuläge och förutsättningar för att kunna ge underlag till strategi för VA-utvecklingen. Gemensamt för resultaten i utredningarna är att de pekar på att det inte finns någon enkel och snabb lösning utan en plan för utvecklingen måste tas fram i en helhet, bilaga 1.

Utvecklingsplanen för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun föreslår en systemlösning där samhällets behov av dricksvatten och avloppsrening möts både på kort och lång sikt. Systemlösningen innebär i korthet

- ökad avloppskapacitet genom ett reningsverk
- ökad mängd råvatten för dricksvattenförsörjning
- sammanknutet distributionssystem
- optimering och förbättring av nuvarande VA-anläggningar och ledningsnät.

Förslaget grundar sig på analyser av ett stort antal tidigare genomförda utredningar och dokument kring VA-försörjningen från 60-talet till nutid tillsammans med intervjuer med tjänstepersoner. I arbetet har olika alternativ till lösningar utvärderats.

En av flera viktiga förutsättningar är att kunna ansluta prioriterade omvandlingsområden dvs sådana områden som har ett behov av en mer hållbar VA-lösning utifrån Vattentjänstlagen. Det gör att alternativet, att enbart leverera kommunalt VA till nuvarande kunder inte är realistiskt.

De naturgivna förutsättningarna med tunna jordlager och närhet till havet gör att det krävs stora ytor mellan varje fastighet för att få till bra VA-lösningar. Detta tillsammans med omvandling från fritidshus till permanentboende och önskemål om att bygga ytterligare bostäder i anslutning till flera områden gör att behov av att ordna en hållbar kommunal VA-lösning finns. För att kunna möjliggöra detta på ett bra sätt har ett förslag till Utbyggnadsplan för kommunalt VA för

omvandlingsområden tagits fram med en planeringshorisont fram till 2030 och med utblick till 2040 i samarbete med Bygg- och miljö, Östhammars kommun, se bilaga 2.

Stor och snabb kapacitetsökning krävs av avloppsreningen. Utifrån den samlade bedömningen föreslås ett reningsverk för området. Utgångspunkten bör vara att utveckla Öregrund's nuvarande reningsverk. Det bedöms inte sannolikt att ett reningsverk (utbyggt eller nytt) med Östhammarsfjärden som recipient skulle ges ett miljötillstånd, se bilaga 3. Däremot bedöms det rimligt att utgå från att ett miljötillstånd skulle ges för ett reningsverk med Öregrundsgrepen som recipient.

Även kapaciteten för och kvaliteten på dricksvattnet behöver öka. På kort sikt krävs aktiviteter för att ytterligare optimera befintliga vattentäkter och vattenverk. För att tillgodose dricksvattenbehovet på lång sikt krävs en eller flera kompletterande vattentäkter/verk. För att tillgängliggöra en ökad kapacitet, ökad driftstabilitet och robusthet föreslås ledningsnätet mellan Östhammar och Öregrund kopplas ihop.

Föreslagen tidplan föreslår snabb utbyggnad för att möjliggöra fler anslutningar, detta både för att svara upp mot de externa krav som finns och för att få en bättre ekonomi med utökade intäkter genom fler kunder. Trots detta krävs stora investeringar på systemnivå i inledningskedet, vilka kommer kunna byggas vidare på under lång tid, men som ökar kostnaderna för Östhammar Vatten AB. Ökade kostnader för nyinvesteringar i form av ökade kapitalkostnader och driftkostnader kräver ökade intäkter genom höjd taxa eller genom driftbidrag från Östhammar kommun.

Bakgrund

Den kommunala VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun är mycket ansträngd. För att klara den förändring och utveckling av VA-försörjningen, som en alltmer snabbväxande omvärld med ökade krav och förväntningar innebär, krävs en långsiktig strategisk planering.

De senaste åren har arbetet med att ta fram en Strategi för VA-utvecklingen i östra delarna genomförts på uppdrag av Östhammar Vatten AB:s styrelse. Arbetet har skett i nära dialog med tjänstemän på Östhammars kommun och löpande rapporterats till Kommunstyrelsen. Förslaget harmoniserar med kommunens övergripande VA-strategi och förslaget till översiktsplan. Information till och dialog med Länsstyrelsen i Uppsala har även skett för att förankra och få in synpunkter.

En långsiktig plan med viktiga fokusområden möjliggör ett uthålligt planerings- och prioriteringsarbete av åtgärder för att stegvis utveckla VA-försörjningen. Genom en god framförhållning i planeringen för en utvecklad VA-försörjning ges möjlighet till gemensamma satsningar med övrig infrastruktur och samhällsutveckling. Investeringar kan genomföras mer effektivt ur ett större samhällsekonomiskt perspektiv.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. PM Utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun, AFRY

Bilaga 2. Förslag till Utbyggnads- och anslutningsplan till kommunalt VA för omvandlingsområden i Östhammars kommun

Bilaga 3. PM Rättsutredning, advokatbyrån Åberg

Föredragande, Lena Blad, Vd

Deep Wind
Offshore

Vindkraftpark Olof Skötkonung

Samrådsunderlag

April 2022

Samråd för vindkraftpark Olof Skötkonung

Deep Wind Offshore undersöker möjligheter för att anlägga en vindkraftpark, Olof Skötkonung, i Sveriges ekonomiska zon (SEZ) och genomför nu samråd. Genom samrådsprocessen ges olika myndigheter, enskilda och allmänhet möjlighet att bidra med information och komma med synpunkter. Detta samrådsunderlag avser avgränsningssamråd enligt 6 kap.

I samrådsunderlaget lämnar bolaget information om den planerade verksamheten och önskar inhämta synpunkter på verksamheten, t.ex. gällande dess lokalisering, utformning, omfattning samt om det finns särskilda aspekter som bör beaktas i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).

Olof Skötkonung omfattar ett område på ca 370 km², vilket beräknas kunna rymma max 65 st 25 MW vindkraftverk med maxhöjd 370 meter alternativt max 88 st 20 MW verk med maxhöjd 350 meter, vilket anses kunna vara en rimlig verksstorlek vid tidpunkten då vindkraftparken beräknas kunna realiseras. Samrådet gäller därför max 88 verk samt en maxhöjd av 370 meter.

Vindkraftparken planeras att anläggas med bottenfasta fundament baserat på djupförhållandena i området. Övrig utrustning utgörs bland annat av sub stations för elöverföring och eventuellt även utrustning för energilagringssystem. Detaljerna för dessa system arbetas fram i kommande projektfaser.

Området ligger i närheten av Natura 2000-områdena Finngrundet (västra, östra och norra banken) samt överlappar delvis med riksintresseområden för yrkesfisket. En farled av riksintresse går genom ansökansområdet varför lokaliseringen av vindkraftverken har anpassats och placerats på dess västra och östra sida. Närmaste fasta punkt in mot land är Rödhäll som är en del av Hållnäs-kusten, ca 26 km sydväst om projektområdet. Närmaste stad är Gävle som ligger 53 km väster om den planerade vindkraftparken. Synligheten från land begränsas av att avståndet mellan vindkraftpark och betraktare samt att terrängen mellan fastland och projektområdet till stora delar skymmer sikten. Utredningar och inventering gällande påverkan på såväl naturmiljö, kulturmiljö, näringsliv och andra intressen kommer att genomföras och sammställas i miljökonsekvensbeskrivningen som är en bilaga till tillståndsansökan.

Skriftligt yttrande önskas senast 3 juni 2022.

Synpunkter lämnas till e-postadress [REDACTED] alternativt per brev till:

Deep Wind Offshore
Fiskebäcks Hamn 3
426 58 Västra Frölunda

Märk brevet med ”yttrande vindkraftpark Olof Skötkonung”.

Administrativa uppgifter	
Verksamhetsutövare	Deep Wind Offshore DWO Sverige AB Fiskebäcks Hamn 3 426 58 Västra Frölunda Organisationsnr: 559362-1674 Kontaktperson: Efva Willen, Projektledare [REDACTED] +46 709 147573
Miljökonsult	Norconsult AB Sarah Loukkola, Uppdragsledare [REDACTED] Eva-Maria Arvidsson, Bitr. uppdragsledare [REDACTED] +46 73 698 88 50

Innehållsförteckning

1	Bakgrund.....	7
1.1	Inledning	7
1.2	Havsbaserad vindkraft	8
1.3	Om Deep Wind Offshore.....	9
1	Gällande lagstiftning och samråd	10
1.1	Samrådsförfarande	10
1.2	Samrådets avgränsning.....	10
2	Verksamhetsbeskrivning.....	12
2.1	Lokalisering	12
2.2	Översikt av planerad verksamhet	14
2.3	Teknik.....	17
2.4	Preliminär tidplan	27
3	Alternativ för lokalisering och utformning	29
3.1	Huvudalternativ	29
3.2	Nollalternativ	29
3.3	Alternativ lokalisering	29
4	Områdesbeskrivning.....	31
4.1	Geologi och bottenförhållanden.....	31
4.2	Meteorologi	31
4.3	Hydrografi	31
4.4	Områden av riksintresse	31
4.5	Natura 2000-områden	35
4.6	Övriga skyddade områden	39
4.7	Naturmiljö	40
4.8	Landskapsbild.....	47
4.9	Kulturmiljö	47
4.10	Rekreation och friluftsliv.....	48

4.11	Naturresurshushållning.....	49
4.12	Miljö kvalitetsnormer	49
4.13	Klimat.....	49
4.14	Infrastruktur.....	50
4.15	Yrkesfiske	51
4.16	Planförhållanden.....	52
4.17	Risk och säkerhet	54
5	Potentiell miljöpåverkan.....	56
5.1	Geologi och bottenförhållanden.....	56
5.2	Hydrografi	56
5.3	Skyddade områden	56
5.4	Naturmiljö	57
5.5	Landskapsbild.....	59
5.6	Kulturmiljö	63
5.7	Rekreation och friluftsliv.....	63
5.8	Miljö kvalitetsnormer	63
5.9	Klimat	64
5.10	Yrkesfiske	64
5.11	Infrastruktur.....	64
5.12	Planförhållanden.....	65
6	Kumulativa effekter	66
7	Planerade utredningar	68
7.1	Bottenundersökningar	68
7.2	Naturmiljö	68
7.3	Kulturmiljö	68
7.4	Övriga utredningar	69
8	utformning av miljökonsekvensbeskrivning.....	70
9	Förslag till samråds krets	71
10	Referenser	72

10.1	Referenser för dataunderlag till kartor.....	75
11	Bilagor	77

1 BAKGRUND

1.1 Inledning

Deep Wind Offshore planerar att etablera en vindkraftpark till havs i Bottniska viken nordöst om Gävleborgs och Uppsala län i Sveriges ekonomiska zon (Figur 1). Den planerade vindkraftparken benämns Olof Skötkonung.

Sveriges energipolitiska mål är att svensk elproduktion senast år 2040 ska vara 100 % förnybar och att inga nettoutsläpp av växthusgaser ska ske till atmosfären år 2045. För att anpassa sig till detta ställer allt fler företag och industrier om till fossilfri produktion och verksamhet, vilket medför att efterfrågan på både förnybar el och fossilfria bränslen ökar. Även inom transportsektorn och i samhället generellt ökar elektrifieringen och därmed elbehovet. En prognos för Sveriges framtida elbehov för år 2045 uppgår till mellan cirka 240 TWh och cirka 310 TWh per år, jämfört med dagens behov om cirka 140 TWh per år (Energiforsk, 2021).

Svensk Vindenergi har sammanställt en rapport där det i huvudscenariot bedöms att behovet av el kommer att tredubblas till 2050 och då uppgå till 370 TWh per år. Dessutom förväntas en 50-procentig ökning av elbehovet redan inom detta decennium, då elbehovet förväntas stiga till 207 TWh år 2030 (Svensk Vindenergi, 2021).

Idag står den förnybara elproduktionen för ca 60 %, där den största delen kommer från vattenkraft. Då Sveriges mål är att elproduktionen ska vara 100 % förnybar år 2040 bedömer Energimyndigheten att det kommer att behövas ett tillskott av 100 TWh förnybar elproduktion till 2040-talet. Dels för att ersätta befintlig elproduktion som når sin ekonomiska livslängd, dels för att tillgodose den förväntade ökande elanvändningen. Under perioden fram till 2045 kommer flera av de befintliga elproduktionsanläggningarna att nå slutet av sin livslängd. I södra Sverige kommer till exempel ett antal kärnkraftsreaktorer tas ur drift. Möjligheterna till försörjning med förnybar el från norra Sverige (främst vattenkraft) begränsas av en ansträngd överföringskapacitet i transmissionsnätet, samt av en allt högre efterfrågan på förnybar elkraft även i norr. Havsbaserad vindkraft som byggs på strategiska platser utanför södra Sveriges kust kan erbjuda en konkurrenskraftig produktion av elkraft som kan ledas in direkt till södra Sverige för att tillgodose elbehovet där det är som störst (Energimyndigheten, 2018).

Energimyndigheten anslår att den havsbaserade vindkraften år 2045 kommer att utgöra minst 20 % av det ökade energibehovet, medan Svensk Vindenergi i sin rapport pekar på att en utbyggnad av havsbaserad vindkraft med drygt 40 GW till år 2050 vore rimlig.

Regeringen beslutade i februari i år om Sveriges första havsplaner som pekar ut områden för utbyggnad av 20–30 TWh vindkraft. Samtidigt gav man Energimyndigheten i uppdrag att tillsammans med andra myndigheter peka ut nya områden för att möjliggöra ytterligare 90 TWh elproduktion till havs. Tillsammans skulle detta möjliggöra en total elproduktion från havet som motsvarar 120 TWh. Deep Wind Offshore tolkar detta som en tydlig signal om att man från Regeringshåll verkligen vill sätta fokus på en större utbyggnad av svensk vindkraft till havs (Regeringen 2022).

1.2 Havsbaserad vindkraft

Havsbaserad vindkraft har stor potential att bidra till att tillgodose den ökande efterfrågan på förnybar el till konkurrenskraftigt pris. Till havs är vindarna starkare, stabilare och mer frekventa än på land, samtidigt som det går att installera större och fler vindkraftverk. Vindkraftparken Olof Skötkonung förväntas, när den är färdigställd, ha en total installerad effekt på 1600–1800 MW och kunna producera ca 7,5 TWh el per år, vilket motsvarar nästan hela Gävleborgs och Uppsala läns elförbrukning 2020. Etableringen av parken kommer sannolikt att ske i form av en utbyggnad av olika delområden i etapper.

Havsbaserad vindkraft kan också nyttjas för framställning av vätgas eller andra så kallade e-bränslen för fossilfri försörjning av bränslen till industri, transport och jordbruk. Utvecklingen av dessa tekniska lösningar för energiomvandling går fort framåt, i Sverige och i världen i övrigt, vilket på sikt kommer att möjliggöra lagring av energi och en stabilare och säkrare elförsörjning.

Havsbaserad vindkraft är en ung industri med stora möjligheter att säkerställa Sveriges och Europas långsiktiga värdeskapande. Den svenska leverantörsindustrin har goda förutsättningar för att hävda sig internationellt. Detta kräver dock en inhemsk marknad med vindkraftparker av tillräcklig storlek. Ökad produktion av förnybar energi är också en avgörande förutsättning för att säkra en tillräcklig mängd förnybar energi för både befintliga och nya kraftintensiva industrier. Effekterna av att utveckla havsbaserad vindkraft är därför stora när det gäller arbetstillfällen, värdeskapande och en grönare framtid.

Vindkraft skapar arbetstillfällen både till havs och på land, först vid byggnation och därefter vid drift och underhåll. Studier visar att havsbaserad vindkraft kan skapa 1 500–4 000 årsarbeten i Sverige år 2030 och upp till 10 000 årsarbeten år 2050. Totalt under perioden 2025–2050 beräknas havsbaserad vindkraft kan ge upphov till 165 000 årsarbeten (Svenska Vindenergi, 2021).

1.3 Om Deep Wind Offshore

Deep Wind Offshore är ett bolag som utvecklar och äger havsbaserade vindkraftparker, med projekt under utveckling i såväl Norge som i Sydkorea och andra länder på flera kontinenter. I Sverige har bolaget ytterligare ett havsbaserat vindkraftsprojekt, Erik Segersäll, belägen längre söderut, i Norra Östersjön.

Bolaget har stark uppbackning av industriella ägare inom shipping/offshore och elkraft, vilka tillsammans representerar kompletterande och avgörande kompetenser för att utveckla stora energiprojekt till havs. Bolaget har en projektportfölj på 10 GW och har som mål att vara en framtida fullvärdig independent power producer (IPP). Bolaget har idag ett tjugotal anställda.

Deep Wind Offshore har som mål att vara den lokala utvecklaren var vi än jobbar i världen, vilket innebär att vi skapar stark lokal förankring där vi etablerar oss. Deep Wind Offshore är inte bunden till någon specifik teknisk lösning utan är fria att välja det som är bäst anpassad för det specifika området. Vi har stort fokus på teknikutveckling där vi verkar för att optimera lokal medverkan i leverantörskedjan till de olika projekten. Vi har gedigen kunskap om arealer för havsbaserade vindkraftparker och annan havsbaserad teknik och vi är övertygade om att dialog och samarbete med olika intressenter inom havsbaserade näringar är nyckeln till framgång.

Bolaget har en organisation som byggts upp med syfte att utveckla och driva havsbaserade vindkraftsprojekt. Deep Wind Offshore leds av en erfaren ledningsgrupp som har etablerat ett antal av vad som kan vara världens första industrialiserade flytande havsbaserade vindkraftprojekt. Majoritetsägare i Deep Wind Offshore är Knutsen Group, Haugaland Kraft och Sunnhordaland Kraftlag (SKL). Kompetensen och resurserna hos våra ägare används aktivt inom Deep Wind Offshore, vilket ger bolaget hög kompetens och lång erfarenhet inom ett antal nyckelområden. Deep Wind Offshore har huvudkontor i Haugesund, Norge samt även kontor i Sydkorea och Sverige.

Knutsen Group är världens näst största operatör av skytteltankers och bland världens största inom LNG-transporter. Knutsen Group har en stark teknikmiljö och stor kompetens inom projektutveckling med en demonstrerad förmåga att leverera komplexa industriprojekt. Haugaland Kraft är ett regionalt nät/infrastrukturföretag vars huvudsakliga verksamhet är överföring och försäljning av elkraft, samt utveckling/drift av fibernät. SKL är ett kraftbolag som äger, driver och utvecklar kraftverk. Bolaget har gedigen erfarenhet genom hela värdekedjan från projektutveckling till licensieringsprocesser och konsekvensbedömningar, via utveckling med uppföljning av miljökrav, till teknisk och ekonomisk drift av kraftproduktion på en internationell kraftmarknad.

Deep Wind Offshore och EDF Renewables presenterade nyligen ett partnerskap med 50/50 delägarskap för de havsbaserade vindkraftsutlysningarna i Norge: Utsira Nord och Sørliche Nordsjø II.

Syftet är att lämna anbud på dessa projekt, samt att utveckla, bygga och operera vindkraftparkerna. Tillsammans har Deep Wind Offshore och EDF Renewables gedigen kompetens inom såväl den marina sektorn som inom utveckling och operation av storskaliga elkraftsprojekt. EDF Renewables är en ledande utvecklare och operatör av både bottenfast och flytande vindkraft till havs medan Deep Wind Offshore's ägare driver en mängd vattenkraftverk.

Bolaget deltar även i ett antal forsknings- och utvecklingsprojekt tillsammans med andra bolag och organisationer:

- "Next generation offshore wind farm", ett projekt som tilldelats 10 MNOK från Enova för att reducera kostnaderna för havsbaserade vindkraftparker, med Deep Wind Offshore som projektledare.
- "Ocean grid", där SINTEF Energy Solutions leder projektet som erhållit 85 MNOK av norska regeringen för att möjliggöra utvecklingen av ett transmissionsnät i Nordsjön.
- "Impact wind", ett projekt som tilldelats 28 MNOK av Norges forskningsråd för att effektivisera ansökningsprocessen, där NORCE leder projektet.

1 GÄLLANDE LAGSTIFTNING OCH SAMRÅD

1.1 Samrådsförfarande

Syftet med samråd är att i ett tidigt skede informera om projektet samt inhämta synpunkter för fortsatt planering. Samrådsunderlaget beskriver projektets syfte, bakgrund, omfattning, utformning och förväntad omgivningspåverkan. Avgränsningssamrådet genomförs med de myndigheter, organisationer, föreningar, övriga intressenter och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten, se vidare under "Förslag till samrådsrets" i avsnitt 10 och i Bilaga 1.

1.2 Samrådets avgränsning

Detta samrådsunderlag har upprättats inför tillståndsprövning enligt:

- **Lagen om Sveriges ekonomiska zon (1992:1140) 5 §** för uppförande och drift av vindkraftparken och tillhörande anläggningar
- **Kontinentalsockellagen (1966:314) 3a** för nedläggning av internkabelnätet, samt eventuell infrastruktur för energilagring, i svensk ekonomisk zon. De tillhörande anläggningarna utgörs i första hand av utrustning för energiöverföring och service som beskrivs i den tekniska beskrivningen och kan också omfatta eventuella anläggningar för lagring av producerad energi till havs eller på land.

- **7 kap. 28a-29b §§ miljöbalken** för de åtgärder, inom den ekonomiska zonen, som på ett betydande sätt skulle kunna påverka miljön i berörda Natura 2000-områden.

Vid prövningen ska även 2-4 kap., 5 kap. 3 §, samt 16 kap. 5 § miljöbalken tillämpas och en miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. miljöbalken. Tillstånd enligt Sveriges ekonomiska zon och kontinentalsockellagen meddelas av regeringen.

Enligt 6 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) antas den planerade verksamheten medföra betydande miljöpåverkan, vilket innebär att undersökningssamråd inte behöver göras och att samrådsförfarandet således ska inledas med ett avgränsningssamråd.

Detta samrådsunderlag och den kommande miljökonsekvensbeskrivningen avses vara gemensam för ansökningarna enligt Sveriges ekonomiska zon och kontinentalsockellagen och är avgränsat till den planerade verksamheten (dvs. vindkraftparken, internkabelnätet, OSS (offshore substations) samt eventuell anläggning och infrastruktur för energilagring och distribution av lagrad energi samt därtill hörande verksamhet) inom Sveriges ekonomiska zon.

Samrådsunderlaget omfattar inte nedläggning av exportkabel i svensk ekonomisk zon och territorialhavet enligt kontinentalsockellagen (1966:314) 3a §. Samrådsunderlaget omfattar inte heller tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken för förläggning av kablar inom territorialhavet. Nödvändiga tillstånd för exportkabeln kommer att sökas i ett senare skede.

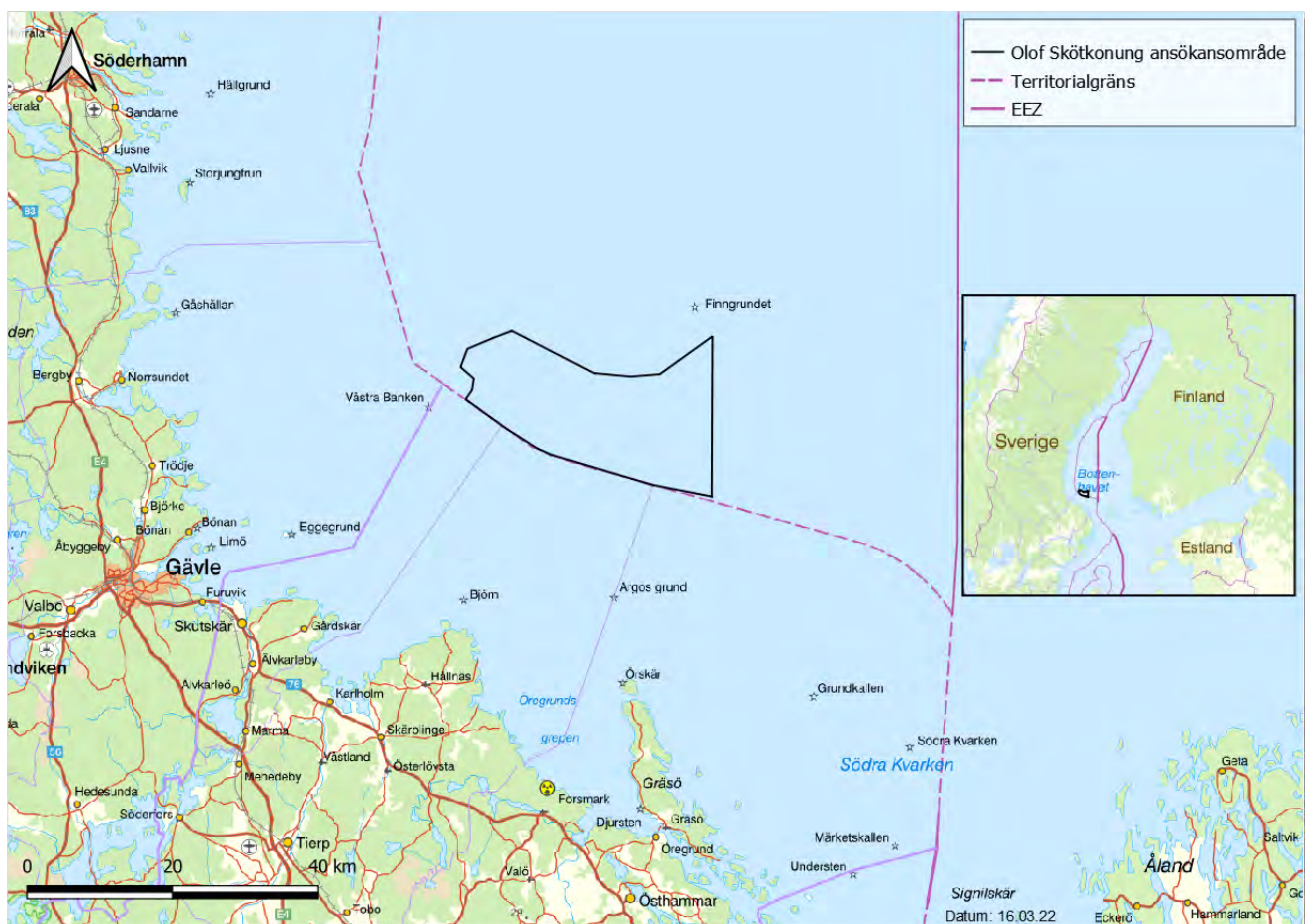
Anslutningen av vindkraftparken till transmissionsnätet på land samt anläggning av en elektrisk starkströmsledning enligt 2 kap. ellagen (1997:857) är en separat tillståndsprocess, så kallad nätkoncession för linje, och berörs inte i detta samråd.

Detta samråd avser inte heller tillstånd enligt MB, PBL eller annan tillämplig lagstiftning för den anläggning som kommer behöva byggas på land för lagring av komponenter, montering av vindkraftverk och annan utrustning samt bogsering av verken till projektområdet.

2 VERKSAMHETSBEKRIVNING

2.1 Lokalisering

Den planerade vindkraftparken, Olof Skötkonung, ligger i Sveriges ekonomiska zon i Bottniska viken (Bottenhavet), nordöst om Gävleborgs län och Uppsala län, se Figur 1. Området bedöms ha gynnsamma förhållanden för etablering av en vindkraftpark, med en medelvind på ca 9,3 m/s (150 meter över havet). Området består av öppet hav utan närliggande öar men med flera närliggande sandbankar.

Figur 1. Översiktsskarta över lokaliseringen av den planerade vindkraftparken Olof Skötkonung.

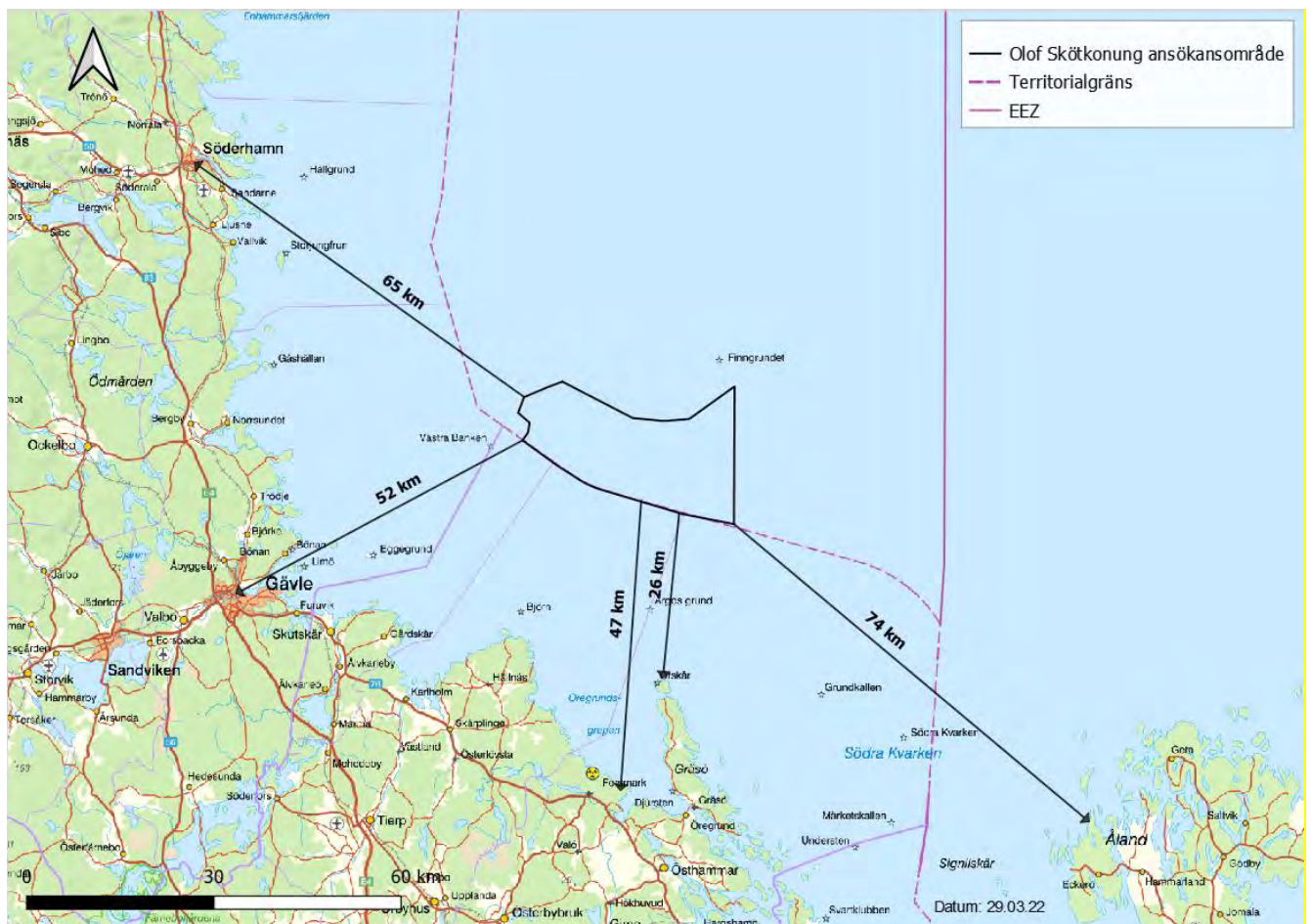
Ansökningsområdet är ca 485 och täcker en större yta än den planerade vindkraftparken, då hänsyn har tagits till en befintlig farled, se Figur 2. Inom den del som markerats som hänsynsområde är det dock möjligt att till exempel internkabelnät kan komma att uppföras.

Figur 2. Översiktskarta över lokaliseringen av den planerade vindkraftparken Olof Skötkonung med angivet hänsyns område för farled inom ansökningsområdet.

Vindparksområdet för Olof Skötkonung är sammanlagt ca 370 km² stort och vattendjupet är mellan ca 18-75 meter. Den östra delen av området har ett djup på mellan 35–75 meter medan den västra delen är något grundare med ett djup på 18–65 meter. Bottenstrukturen domineras av morän, lera och sand. Närmaste fasta punkt in mot land är Rödhäll som är en del av Hållnäs-kusten, ca 26 km sydväst om projektområdet. Närmaste stad är Gävle som ligger 53 km väster om den planerade vindkraftparken och Östhammar som ligger 58 km söder om den, se Figur 3.

Vindparksområdets båda delområden kommer tillsammans att kunna inrymma 1600–1800 MW. Utbyggnaden kommer sannolikt att ske i etapper, exempelvis västra och östra delområdet var för sig. Avståndet mellan de planerade vindkraftverken blir relativt stort, ca 2–2,5 km, vilket gör det enkelt att ta sig fram i området för till exempel servicefartyg.

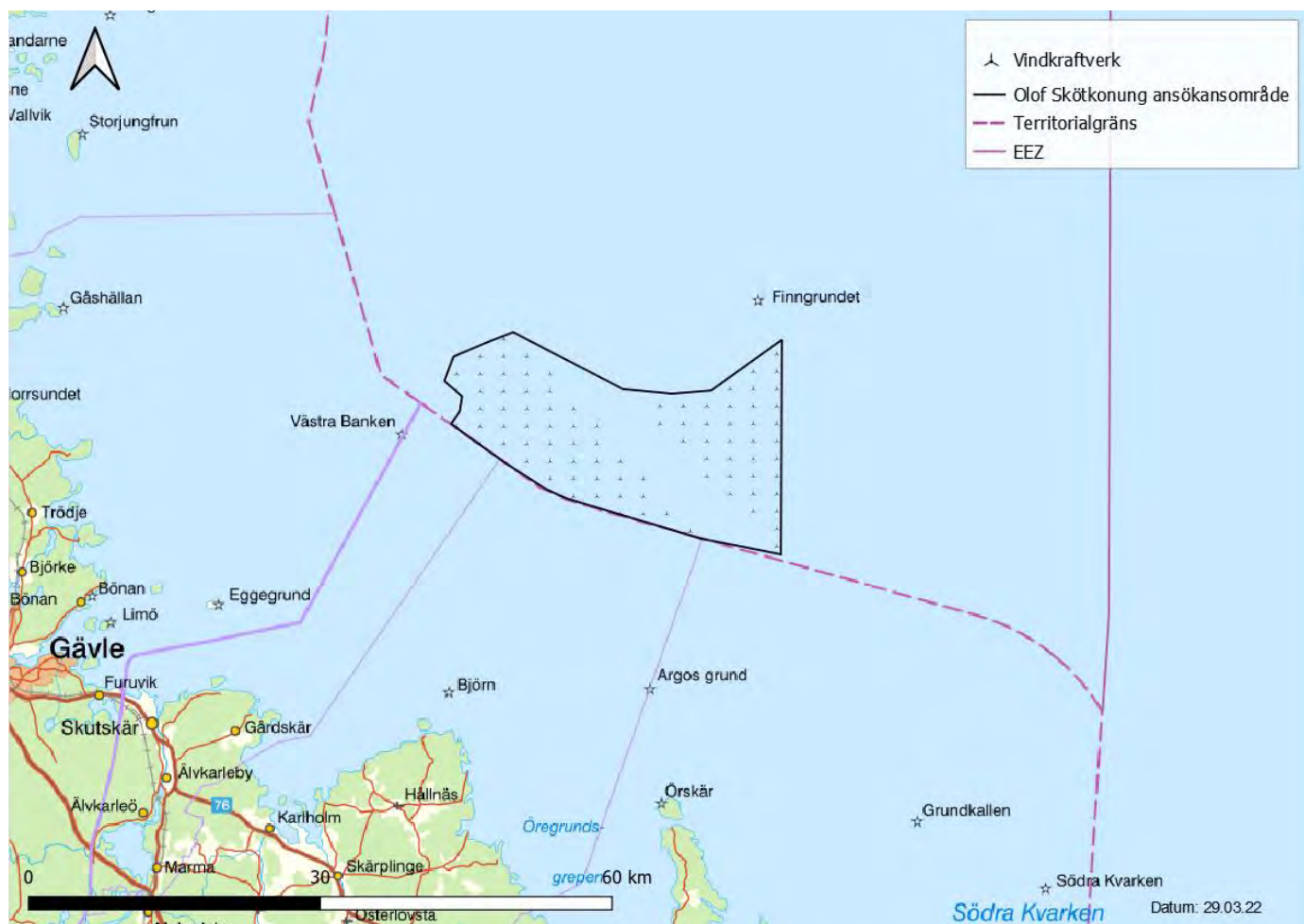
Figur 3. Avstånd till närmaste landområden.

2.1.1 Plats för anslutning till stamnätet

Svenska Kraftnät har fått i uppdrag av regeringen att utreda en utbyggnad av transmissionsnätet för att möjliggöra anslutning för havsbaserad vindkraft ute till havs. Detta medför att det i nuläget är oklart om det kommer att finnas någon sådan uppkopplingsmöjlighet till havs i närheten av den aktuella vindkraftparken, varför samråd för denna del av projektet (exportkabel) kommer att hållas i ett senare skede.

2.2 Översikt av planerad verksamhet

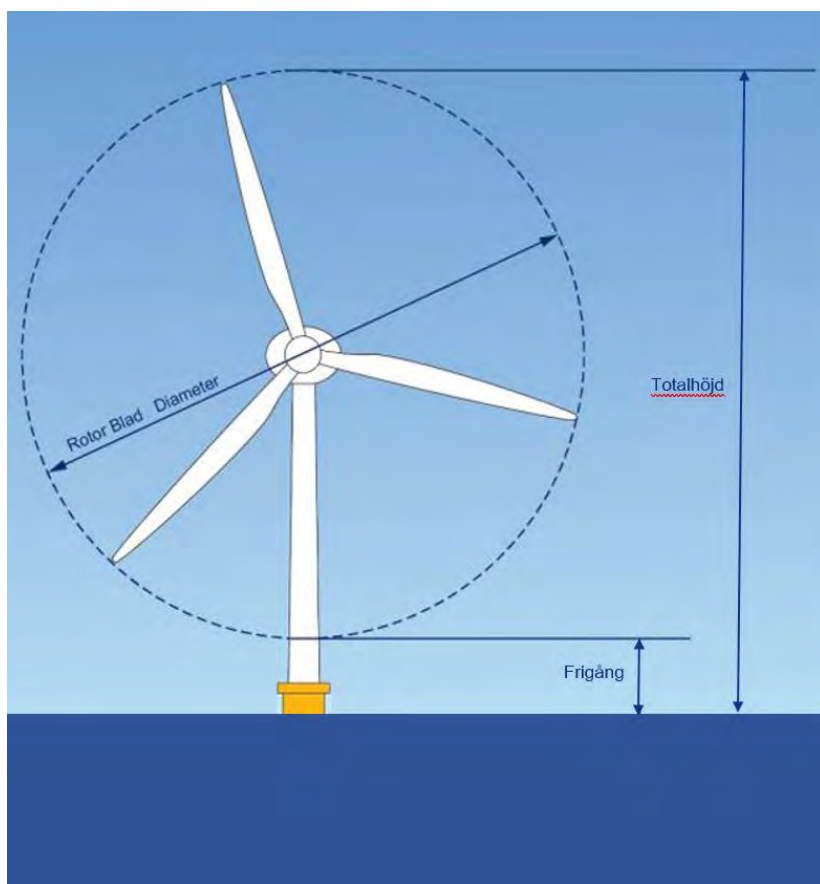
Den planerade vindkraftparken kommer att innefatta ca 65–88 vindkraftverk samt en eller flera master eller bojar för vindmätning, se Figur 4.

Figur 4. Exempellayout för den planerade vindkraftparken. Inom området kommer även plats finnas för vindmätningmast och övrig kringutrustning. Plats för detta är inte identifierad i layouten.

Vindkraftverken kommer att vara förbundna med ett internkabelnät till en offshore substation (OSS) som innehåller nödvändig elektrisk utrustning såsom transformatorer och strömbrytare. Från dessa överförs elen sedan via kablar till lämplig(a) anslutningspunkt(er) på land.

I Figur 5 **Fel! Hittar inte referenskälla.** visas en skiss av ett vindkraftverk för att illustrera angivna mått. Tekniska data finns angivna i Tabell 1.

Figur 5. Illustration av ett vindkraftverk.

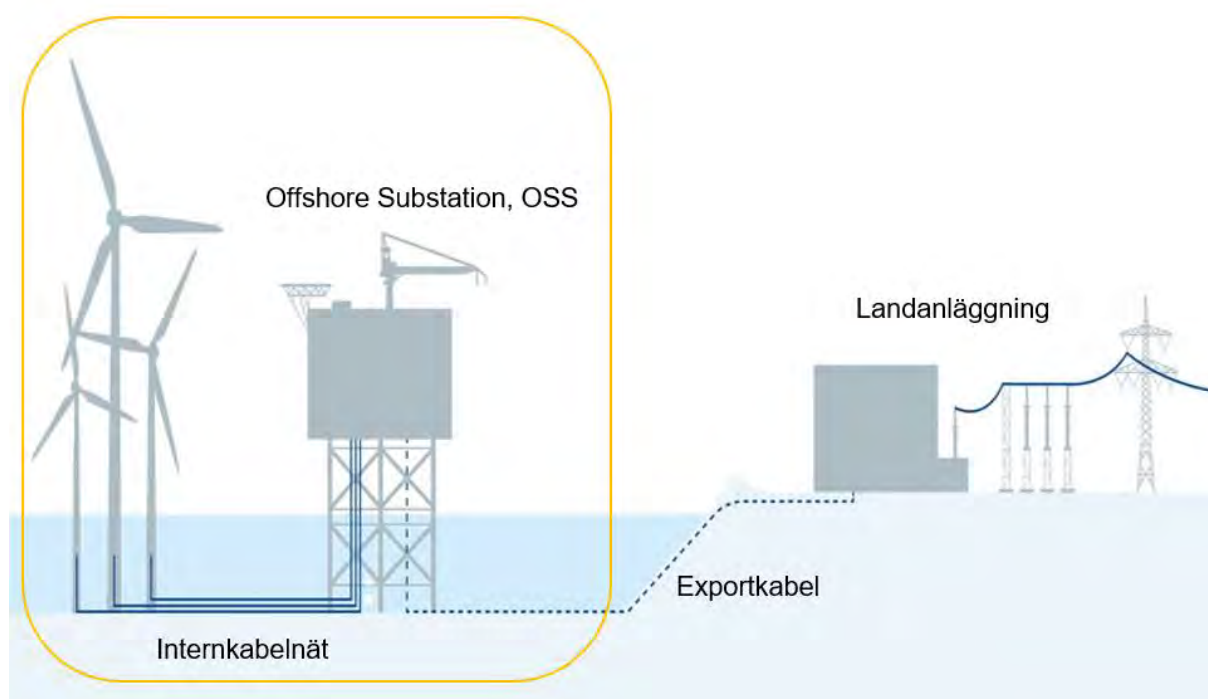
Tabell 1. Sammanfattande data för den planerade vindkraftparken.

Parametrar	
Antal vindkraftverk	65-88 st
Installerad effekt per vindkraftverk	20-25 MW
Vindkraftverkens maximala totalhöjd	370 m
Rotordiameter på verk (maximal)	350 m
Frigång ca	20 m
Vindkraftparkens ca yta	370 km ²
Uppskattad total installerad effekt	1600-1800MW
Uppskattad årlig elproduktion (AEP)	7,5 TWh

2.3 Teknik

2.3.1 Vindkraftparkens utformning

Olof Skötkonung kommer att bestå av vindkraftverk på bottenfasta fundament. Den elektricitet som produceras av varje vindkraftverk överförs via ett internt kabelnät till en eller flera OSS:er. Internkabelnätet fungerar även som kommunikationslänk mellan respektive vindkraftverk med hjälp av en inbyggd fiberoptisk kabel. I OSS:en transformeras elen till högre växelspänning (HVAC) alternativt omriktas till högspänd likström (HVDC) innan den via anslutningskablar sänds in till anslutningspunkten i land och ut i transmissionsnätet, se Figur 6.

Figur 6. Principskiss för olika delar i en havsbaserad vindkraftpark samt vilka delar som omfattas av samrådet.

Att projektera och etablera en vindkraftpark är en lång process, se preliminär tidplan i avsnitt 2.4. Teknikutvecklingen går snabbt framåt, vilket gör att mer kostnads- och miljöeffektiv teknik blir tillgänglig. De senaste åren har till exempel storleken på vindkraftverken ökat, vilket möjliggör större elproduktion på samma area som tidigare. Även fundamenten utvecklas, liksom teknik för elöverföring till land.

Flera tänkbara utformningar kommer att analyseras under projektets gång för att optimera elproduktion och ekonomi samtidigt som miljöpåverkan minimeras. Det utformningsalternativ för vindkraftparken som presenteras i detta underlag tar höjd för kommande teknikutveckling så att de

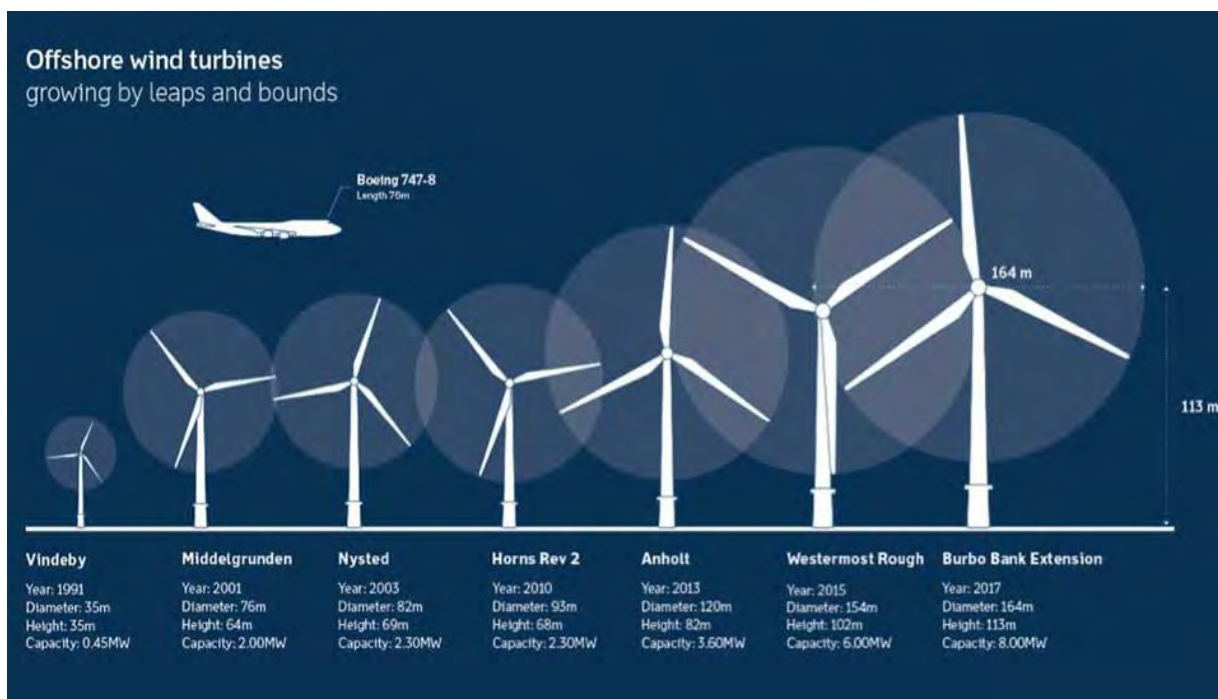
största vindkraftverk som finns skulle kunna används för att på så sätt ge förutsättningar för en rättvisande bedömning av en framtida park med maximimått.

Som ett komplement till en traditionell nätanslutning undersöks även möjligheterna att anlägga plattformar för energilagring och/eller energiomvandling, för att kunna omvandla den producerade elektriciteten till e-bränslen så som vätgas eller ammoniak. En sådan, så kallad "power-to-X-teknik", är under utveckling i branschen.

2.3.2 Vindkraftverk

Vindkraftverk kan vara antingen vertikal- eller horisontalaxlade med två eller fler rotorblad. Ett horisontalaxlat vindkraftverk har sin rotor nedvinds alternativt uppvind i förhållande till vindkraftverkets maskinhus. Normalt sett används samma typ av vindkraftverk inom hela vindkraftparken. Den typ av vindkraftverk som har utvecklats snabbast och som det har uppförts flest av hittills är trebladiga horisontalaxlade uppvindsvindkraftverk, se Figur 5. Ett vindkraftverks blad är normalt sett tillverkade av i huvudsak glasfiber, medan tornen oftast utgörs av sektioner i stålrör. Vindkraftverket förväntas producera el vid vindhastigheter från ca 3 m/s och uppnå maximal produktion vid vindhastigheter mellan 10 och 14 m/s. När vindarna överstiger ca 30 m/s tas vindkraftverket ur produktion för att åter automatiskt starta när förutsättningarna är rätt. De vindkraftverk som är aktuella vid tid för upphandling och byggnation av vindkraftpark Olof Skötkonung förväntas ha en livslängd om minst 30–35 år.

Tillverkare av vindkraftverk presenterar ständigt nya och större vindkraftverk, särskilt inom havsbaserad vindkraft. De största vindkraftverk som levereras från och med januari 2021 är 9,5 MW (Vestas V164), medan 12 MW (GE Haliade-X) ska installeras på Dogger Bank A under 2023. SiemensGamesa testar just nu en 14 MW turbin som förväntas vara i serieproduktion 2024 och GE Haliade-X 14 MW planeras installeras på Dogger Bank C under 2024. De senare uppges ha en rotordiameter på drygt 220 m och kommer att kunna nå uppemot 260 meter över havet. Den snabba utvecklingen inom turbinteknik förväntas fortsätta tills Olof Skötkonung-projektet når investeringsbeslut. Ännu större vindkraftverk förväntas då finnas tillgängliga. Ett havsbaserat vindkraftverk på 15 MW har redan presenterats, vilket är planerat att vara i serieproduktion 2024. Rotordiameteren här är 236 m (Vestas V236-15). Se de havsbaserade vindkraftverkens utveckling i Figur 7.

Figur 7. Vindkraftverkens utveckling i storlek historiskt (Open Ocean, 2017).

Baserat på den snabba teknikutvecklingen förväntas att det vid byggstart av Olof Skötkonung kommer att finnas tillgängliga vindkraftverk i storleksintervallet 20 – 25 MW. Valet av lämplig turbintyp undersöks ytterligare i miljökonsekvensbeskrivningen. Baserat på den tekniska utveckling som hittills skett, samt tillverkarnas prognoser, förväntas ett vindkraftverk år 2025 ha en effekt om ca 20 MW och år 2028 ca 25 MW. Exempel på det antal och de storlekar som kan bli aktuella visas i Tabell 2 och Figur 5.

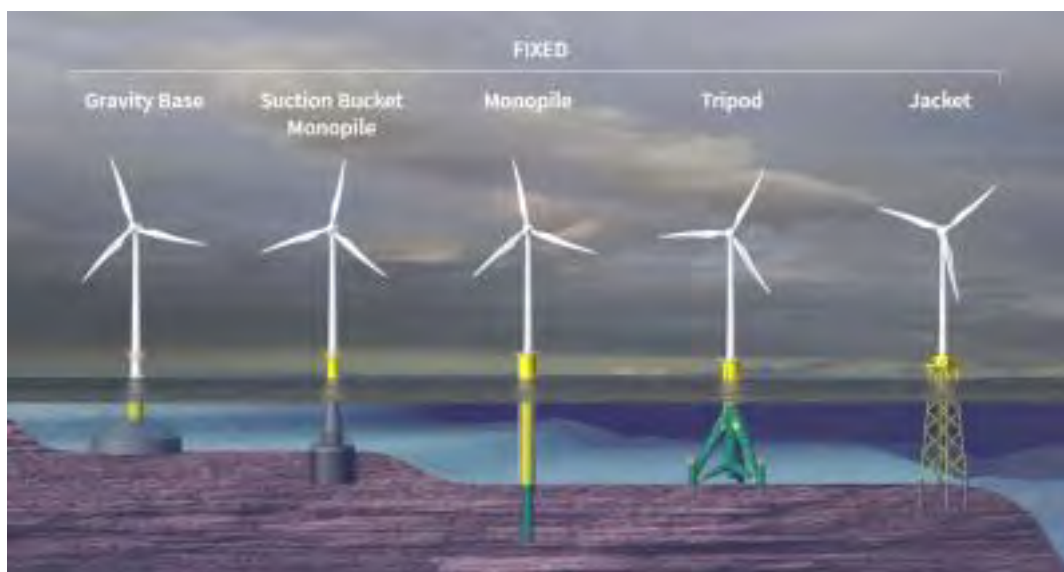
Tabell 2. Exempel på dimensioner för vindkraftverk.

Effekt per vindkraftverk	20 MW	25 MW
Ungefärlig totalhöjd (m) ca	340 m	370 m
Ungefärlig rotordiameter på verk ca	320 m	320-350 m
Frigång ca	20 m	20 m

2.3.3 Fundament

Vattendjupet på den valda siten är ca 18–75 m, med litet olika fördelning inom delområdena. I dagsläget är det möjligt att använda sig av bottenfasta fundament ner till ett vattendjup av ca 60 meter. Utvecklingen går dock snabbt framåt och bottenfasta fundament skulle vara möjligt att installera även på större djup inom några år. Som exempel kan nämnas att området Sörlige Nordsjö II med ett vattendjup på uppemot 65 meter, som ligger utanför norska kusten, planeras att byggas ut

med bottenfasta fundament. Även i samband med den nyligen avslutade ScotWind leasingrundan, där ungefär hälften av de föreslagna siterna har ett vattendjup större än 50 meter, diskuteras vid vilket djupgående bottenfasta fundament bör ersättas av flytande. De flesta är överens om att det inte finns någon skarp gräns här, utan det är beroende av olika faktorer så som bottenbeskaffenhet, vindhastighet, våghöjd mm. I Figur 8 nedan visas exempel på olika typer av bottenfasta fundament.

Figur 8. Schematisk skiss av olika typer av bottenfasta fundament (Tethys, 2022).

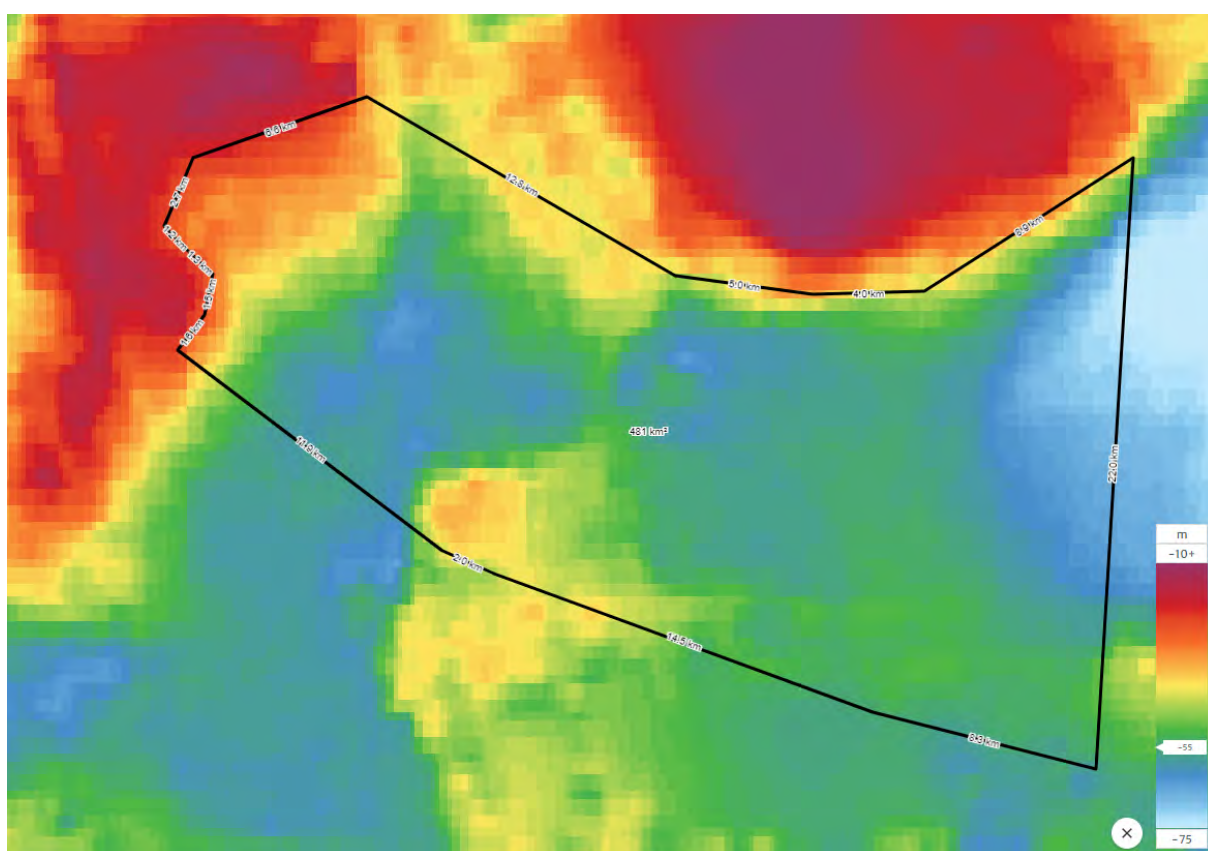
Deep Wind Offshore planerar i dagsläget att bygga ut Olof Skötkonung med bottenfasta fundament. Det varierande vattendjupet medför att det kan komma att behövas olika typer av fundament för olika delar av vindkraftparken.

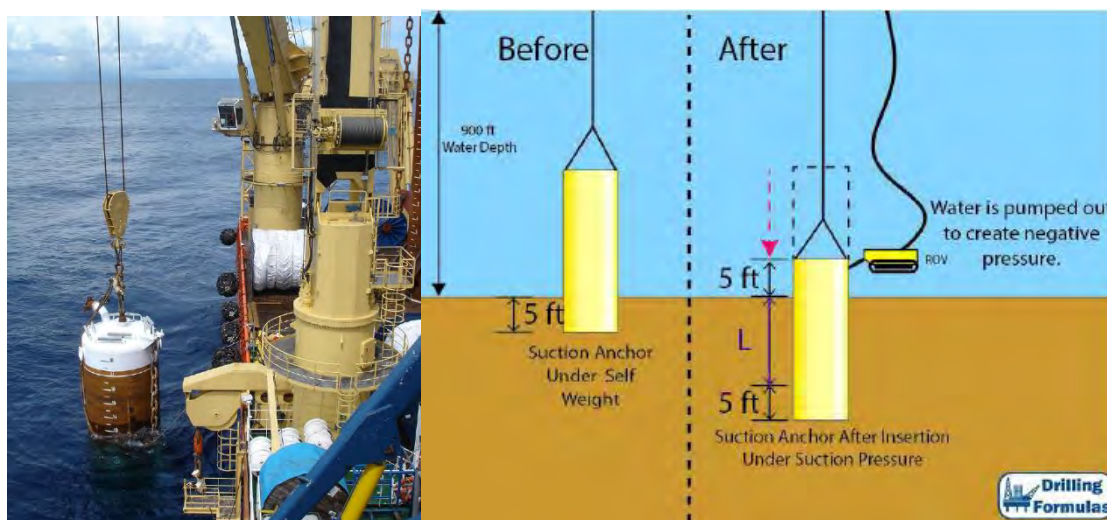
För områdets grundare delar finns flera olika tänkbara fundament. Monopile fastsatt med hjälp av en teknik liknande sugankare eller gravitationsbaserade fundament, GBS (Gravity Based Structures) kan vara fördelaktigt inom det berörda området, då pålning, som ger upphov till buller, i dessa fall kan undvikas. Pålning kräver även längre tid för installation samt dyra installationsfartyg av jack-up typ (även kallat stödbensfartyg).

För de större vattendjupen inom området anses jacket-lösningen i dagsläget vara det mest mogna alternativet. Denna fackverkskonstruktion är fördelaktig bland annat då vågkrafterna blir mindre samt att den stör havsströmmarna i mindre grad. Jacketfundament kan fastgöras i havsbotten på olika sätt, men sugankare kan vara en lämplig metod i detta område baserat på vad vi idag vet om bottenförhållandena och miljön på havsbotten. Tekniken med sugankare är dock känslig för icke-homogena bottenförhållanden och en närmare kartläggning av områdets bottenförhållanden blir nödvändig längre fram.

Gravitationsbaserade fundament utvecklas för närvarande även mot större vattendjup, uppemot 100 meter, av flera aktörer. Detta skulle kunna vara ett intressant alternativ för Olof Skötkonung då hela konstruktionen med vindturbin och fundament i detta fall kan bogseras flytande till området där det installeras med hjälp av ballastering. På så sätt undviks användandet av dyra offshorefartyg med kapacitet för tunga och höga lyft.

En batymetrisk översikt över ansökansområdet visas i Figur 9. Batymetrisk översikt ansökansområde

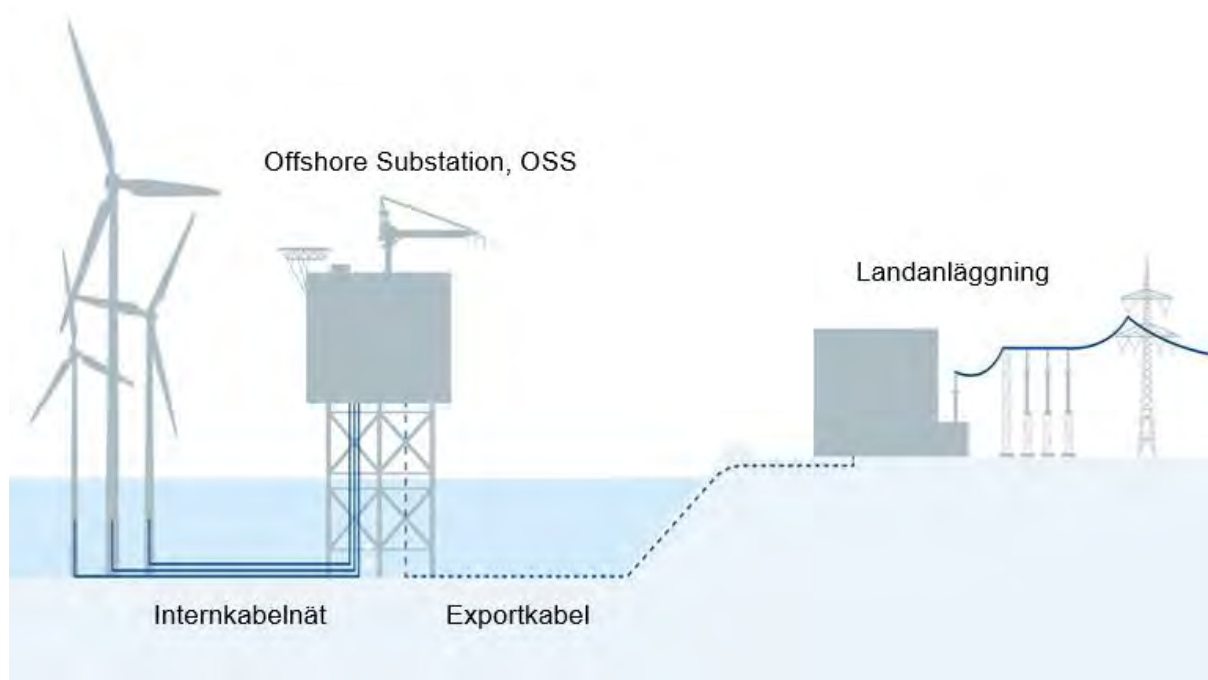

Figur 10. Installation av sugankare, bild: Drilling Formulas

Fel! Hittar inte referenskälla. visar installationsprincipen för sugankare, vilket kan komma att användas som förankringsmetod för vissa aktuella fundamenttyper.

2.3.4 Elöverföring - översikt

Överföringen av el från vindkraftverken till land beskrivs här översiktligt men omfattas inte av detta samråd. Elöverföringen sker genom tre huvudsystem: internkabelnät, s.k. offshore substation (OSS) och exportkabel till land (exportkabeln ingår inte i detta samråd). Via internkabelnätet överförs elen från varje turbin till en OSS där den transformeras upp till en högre spänningsnivå, alternativt likriktas/omriktas till likström, för att minimera förlusterna då elen överförs vidare till land via exportkabeln, se Figur 11.

Figur 11. Principskiss elöverföring från havsbaserad vindkraft till land. Bilden är densamma som figur 5.

Beroende på parkens utformning och dess totala kapacitet, spänningsnivå i internkabelnät samt det lokala elbehovet på land kan det vara aktuellt med en eller fler OSS:er och exportkablar i en park.

2.3.5 Internkabelnät

Internkabelnätets omfattning beror på vindkraftverkens spänningsnivå, effekt och antal. Dessa faktorer påverkar val av kablar och kabeltyp eftersom det avgör hur många vindkraftverk som kan förbindas via samma radial (förgrening).

Den definitiva kabelkonfigurationen mellan vindkraftverken kommer att tas fram i en detaljerad konstruktionsfas, där strömförluster, kostnader och redundansnivå optimeras. Ett relevant alternativ är att havskablarna ansluts mellan vindkraftverken i en kedjad konfiguration där vanligtvis 5–8 vindkraftverk är anslutna i radialer. Spänningsnivån i internkablar förväntas stiga med storleken på vindkraftverk de kommande åren. Men den kunskap som finns nu förväntas varje sjökabel bestå av tre 66/132 kV ledare som skickar växelströmmen från vindkraftverket till en offshore substation (OSS) på fältet (se avsnitt 3.3.6), en fiberoptisk kabel för kommunikation, samt det nödvändiga elementet för att ta upp krafter, skydda kabeln och undvika vattenpenetration. Eftersom det kommer att finnas olika belastningar på kablarna beroende på var i radialen de är, kommer 2–3 olika kabeltvärsnitt att krävas i vindkraftparken.

Där det finns behov av att skydda kablarna från yttre påverkan, till exempel från ankare och fiskeredskap kommer kablarna att spolas, plöjas eller grävas ned i havsbotten, normalt till ca 1,5 meters djup. Vilken metod som väljs beror på havsbottens beskaffenhet. På de ställen kabeln, på grund av geologiska förhållanden, inte kan förläggas i havsbotten kan den skyddas med hjälp av täckning av sten eller betongmattor, alternativt förläggas i rör. För att ta hänsyn till detta antas en bredd på ca 3 m för kabelvägen. Rutten för kablarna beror på flera faktorer, bland annat vindkraftsparkens layout, läge på transformatorstationen (OSS), samt bottenförhållanden och konsekvenser för miljön. Detta kommer att undersökas i samband med miljökonsekvensbeskrivningen.

2.3.6 Offshore substation (OSS) och anslutningskablar

Elkraften från vindkraftverken leds via sjökablar till en offshore substation (OSS). Det kan vara naturligt att projektera en offshore substation i varje utbyggnadsetapp/del av vindkraftparken. OSS:erna kan antingen vara transformatorstationer eller omriktar-/likriktarstationer. I en transformatorstation transformeras strömmen till en högre växelspanning (HVAC), medan den i en omriktar-/likriktarstation även omriktas till högspänd likström (HVDC). Detta görs för att öka överföringskapaciteten och minska energiförluster vid transport via kabel från OSS till anslutningspunkt i transmissionsnätet på land. Det kommer att undersökas om det kommer att finnas behov av reaktiv kompensation i transformatorstationen på grund av reaktiv produktion från kablarna från vindkraftparken.

2.3.7 Mätutrustning

Även om det föreligger generella data för väderförhållandena i området för vindkraftparken finns det behov av vissa fysiska mätningar under projektens gång. Dessa görs dels för att fastställa vindresursen som är direkt kopplad till elproduktionen, dels för att kalibrera modeller och anpassa utformning av vindkraftparken (framför allt fundament, förankringen och kablar) till de lokala förhållandena. Dessa mätkampanjer brukar pågå under 1-2 år, tidigt i projektet.

En etablerad metod för att mäta vindresursen är att använda anemometrar på en mätmast ute till havs. Masten monteras på väl valda platser inom vindkraftparken, med mätsensorer i höjd med vindkraftverkets nav. Under senare år har användningen av flytande bojar med mätutrustning ökat för havsbaserade vindkraftsprojekt. Dessa flytande lidarbojar (Floating Lidar Buoys) mäter vindresursen på olika höjder ovan havsytan med hjälp av laser (Lidar står för "light detection and ranging"). Dessa mätmetoder kommer att utvärderas under projektets gång. Val av typ och antal mätutrustningar kommer att ske med hänsyn till tillgänglig teknik och förhållandena på plats.

2.3.8 Anläggning

Olof Skötkonung vindkraftpark kommer sannolikt, som tidigare nämnts, att anläggas i etapper över flera års tid. Anläggningsfasen för varje etapp innefattar moment som dels berör förberedande arbeten på site och dels montering och installation av fundament, vindkraftverk och OSS:er.

Vid installation av en bottenfast vindkraftpark till havs förbereds havsbotten där fundamenten ska placeras och internkabelnät samt exportkablar läggs från ett kabelfartyg. Om kabeln behöver skyddas spolas, plöjs eller grävs kabeln ner i havsbotten till erforderligt djup. Om de geologiska förhållandena inte tillåter detta kan kablarna skyddas till exempel genom att täckas med sten eller förläggas i rör.

Installation av fundamenten utförs på olika sätt beroende på vilken typ av fundament som ska användas. Gravitationsfundament transporteras i vissa fall flytande i vattnet till vindkraftparken där de sänks ned på havsbotten. Jacketfundament transporteras till site på installationsfartyg eller pråm och placeras på havsbotten med hjälp av en jack-up plattform eller ett kranfartyg. Därefter monteras torn, nacell och slutligen rotorblad med hjälp av kran från ett installationsfartyg av jack-up typ. Ett vindkraftverk kan monteras på en dag vid gynnsamma väderförhållanden.

Installationsarbetet genomförs så långt det är möjligt kontinuerligt under sommarsäsongen, utan avbrott för vintern för att så långt som möjligt undvika arbete till havs under vinterperioden då vädret är sämre. En bas för materialhantering, eventuell förmontering av vindkraftverk samt eventuellt installation av vindkraftverk på flytande gravitationsfundament kommer att behöva upprättas, innehållande hamn för godstransporter, lager- och monteringshallar samt monterings-/utrustningskaj.

De övergripande aktiviteter som ska utföras vid anläggning av vindkraftparken är:

- *Preparering av havsbotten för vald fundamenttyp*
- *Installation av elkablar på site – från kabelläggarfartyg*
- *Installation av exportkabel till land – från kabelläggarfartyg*
- *Transport av fundament till site, kan ske via bogsering eller transport på fartyg eller pråm*
- *Installation av fundament*
- *Transport av torn, nacelle och rotorblad till site*
- *Installation av torn, nacelle och rotorblad på site*
- *Anslutning av elkablar till vindkraftverk/plattformar*
- *Installation och uppkoppling av OSS*

Av dessa aktiviteter kommer flera att ske parallellt. Alternativa installationslösningar är under utveckling, t.ex. att montera vindturbinen på ett flytande gravitationsfundamentet vid kaj och

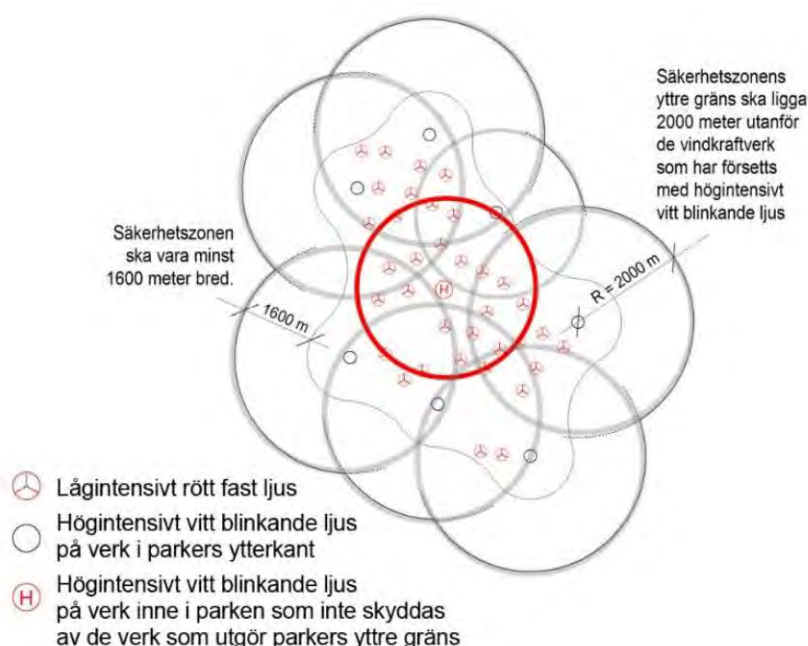
bogsera hela den färdigmonterade konstruktionen flytande ut till site för att där sänka ned den med hjälp av ballastering. Om detta blir möjligt för Olof Skötkonung skulle det erbjuda ett avsevärt förenklat installationsförfarande.

I detta samråd behandlas aktiviteterna inom själva området för vindkraftparken och de moment som kan knytas till detta, vilka anges i kursiv still ovan. Exempelvis exportkabeln och eventuell montering vid kaj ingår inte i detta samråd, utan kommer att behandlas senare.

2.3.9 Drift

Vindkraftverk och OSS:er är fjärrövervakade och obemannade under normal drift. Kontinuerligt underhåll och reparationer kommer dock att behöva utföras, vilket innebär att material och personal transporterats dit med servicefartyg eller helikopter. Strategi för drift och underhåll kommer att bestämmas i ett senare skede. Det kommer sannolikt att behöva etableras en drift- och servicebas på land där kontrollrum för övervakning samt kontor, reservdelslager och verkstad är beläget. Bästa driftmetod för eventuella anläggningsdelar för produktion, lagring och distribution av e-bränsle såsom vätgas kommer att utvärderas senare i projektet.

Vindkraftsverken kommer att utrustas med hinderljus enligt de föreskrifter som gäller vid tiden för installationen av vindkraftverken. I dagsläget gäller Transportstyrelsens föreskrift TSFS 2020:88, vilken anger att vindkraftverk i parkens ytterkant och centrala delar ska förses med vitt blinkande ljus och övriga verk förses med ett lågintensivt rött ljus. Dessutom ska tornen enligt TSFS 2020:88 förses med fast lågintensivt ljus i tre riktningar på halva tornets höjd för vindkraftverk där tornhöjd inklusive maskinhus (nacell) är högre än 150 meter över mark- eller vattenyta, se Figur 12.

Figur 12. Principskiss för markering av vindkraftverk med en totalhöjd över 150 meter (TSFS 2020:88).

2.3.10 Avveckling

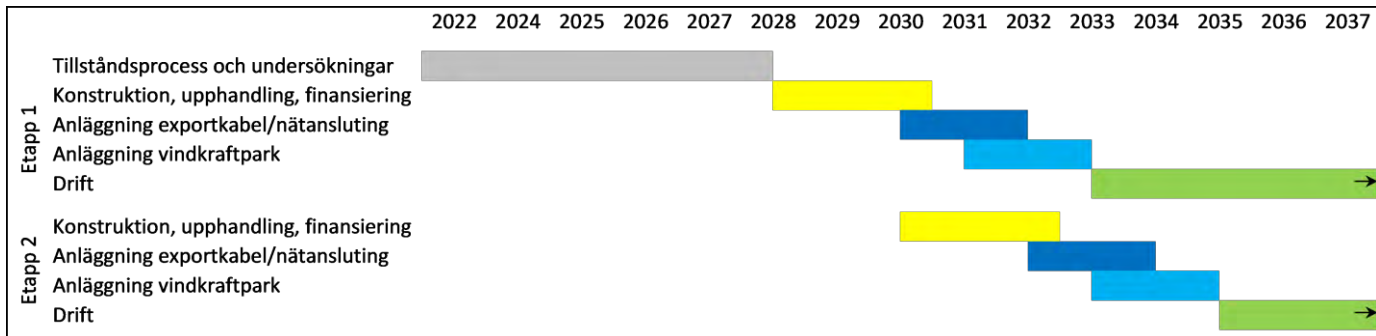
Vindkraftparken förväntas ha nått sin livslängd cirka 30–35 år efter att den tagits i drift, därefter kommer den att avvecklas och området att återställas i erforderlig omfattning. Avveckling kommer att ske enligt samma princip som vid installation, men i omvänd ordning: OSS:er, vindkraftverk och fundament demonteras och fraktas bort till återvinning. I samråd med ansvarig myndighet kan vissa anläggningsdelar eventuellt lämnas kvar efter avveckling. Detta kan gälla exempelvis gälla en del strukturer som bildar artificiella rev eller för anläggningsdelar där man bedömer att det innebär större miljöpåverkan att ta bort dem än vad som är effekten av att låta dem vara kvar.

Avvecklingen kommer att ske enligt den praxis och lagstiftning som är gällande vid tiden för avveckling. Eftersom tekniken och kunskapsläget förändras snabbt kommer den detaljerade avvecklingen av vindkraftparken att planeras i dialog med tillsynsmyndigheten. Eftersom vindkraftparken planeras att anläggas i flera etapper kommer sannolikt även avvecklingen av den att ske i olika etapper.

2.4 Preliminär tidplan

Den preliminära tidplanen för projektet redovisas i Figur 13 nedan och får i detta skede betraktas som överskådlig. Flera olika faktorer kan komma att påverka tidplanen, vilket gör att den kan behöva justeras under projektets gång. Exempelvis kan tillståndprocessen bli kortare, det kan bli aktuellt att

bygga etapperna parallellt osv. Byggnationen av vindkraftparken, från start av första etappen tills vindkraftparken är helt utbyggd beräknas kunna ta ca 5 år.

Figur 13. Preliminär tidplan.

3 ALTERNATIV FÖR LOKALISERING OCH UTFORMNING

3.1 Huvudalternativ

Denna samrådsprocess avser en vindkraftpark om max 88 vindkraftverk med maxhöjden 370 meter. Om större vindkraftverk med en större rotordiameter (och således större totalhöjd) väljs kommer färre verk rymmas inom parken. Det är slutligt den maximalt installerade effekten som kan anslutas till överliggande nät som avgör hur många verk som maximalt kan planeras inom tillståndsgivet område. Denna optimeringsprocess har ännu inte startat. Huvudalternativet innebär att vindkraftparken anläggs enligt beskrivningen i avsnitt 3. Deep Wind Offshores planerade vindkraftpark Olof Skötkonung har potential att producera ca 7,5 TWh el per år.

3.2 Nollalternativ

Nollalternativet ska beskriva förhållandena om den aktuella vindkraftparken, Olof Skötkonung, inte kommer till stånd. Någon miljömässig påverkan till följd av projektet kommer därmed inte uppkomma, och verksamheten kommer inte heller att bidra till det angelägna behovet av en storskalig utbyggnad av förnybar elproduktion i Sverige.

I MKB kommer konsekvenserna för nollalternativet att jämföras med konsekvenserna för den planerade verksamheten.

3.3 Alternativ lokalisering

För en verksamhet eller åtgärd som tar ett mark- eller vattenområde i anspråk ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. För att hitta den plats som ger bäst förutsättningar krävs att olika faktorer beaktas, såsom teknik, säkerhet, miljöförutsättningar och eventuell påverkan på omgivningen.

Deep Wind Offshore har genomfört en omfattande identifierings- och screeningprocess av möjliga områden för etablering av en storskalig vindkraftpark till havs, vilket har resulterat i lokaliseringen av Olof Skötkonung. Urvalsprocessen har tagit utgångspunkt i goda förutsättningar för elproduktion, såsom vindresurser, lämpligt vattendjup och avstånd till land, möjligheter till nätanslutning osv. Samtidigt som hänsyn har tagits till förekomst av värdefulla naturmiljöer och arter, riksintressen samt verksamheter som skulle kunna påverkas av en vindkraftsetablering, såsom försvarsintressen, fartygstrafik, yrkesfiske och luftfart. Natura 2000-områden och farleder har vid utvärderingen av lämpliga lokaliseringar fått en stor viktning då sådana områden bör undvikas så långt möjligt. För att

begränsa den visuella påverkan har det också valts att studera områden långt från kusten, vilket resulterat i lämpliga områden i den ekonomiska zonen (minst tolv sjömil från kusten, dvs. ca 22 km).

Havs och Vattenmyndighetens (HaV) havsplaner för Sverige visar statens samlade syn på hur havet ska användas. Regeringen fattade beslut om att anta havsplanerna i början av 2022. Utifrån det förslag som tidigare legat ute på remiss har planerna använts i vägledande syfte under screeningprocessen för projektet. Ett större antal möjliga siter har studerats i processen, vilket sedan minskats ner till ett tiotal alternativ, av vilka Olof Skötkonung var en av de högst rankade siter.

Alternativa lokaliseringar kommer att beskrivas närmare i kommande MKB.

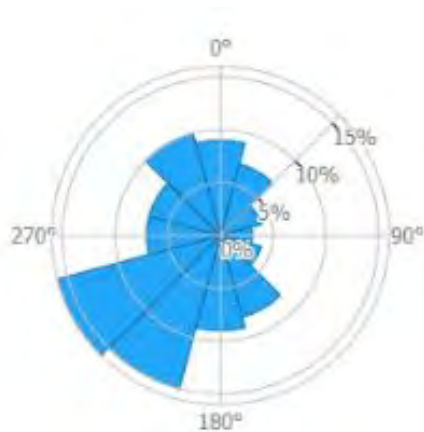
4 OMRÅDESBESKRIVNING

4.1 Geologi och bottenförhållanden

Den planerade vindkraftparken ligger inom ett område där bottensubstratet domineras av morän, lera och sand. Vattendjupet i området är mellan 18–75 meter.

4.2 Meteorologi

Den genomsnittliga vindhastigheten bedöms inom det aktuella projektområdet uppgå till cirka 9,3 m/s på 150 meter höjd över havet. Den förhärskande vindriktningen i området är vindar från västsydväst, se Figur 14.

Figur 14. Förhärskande vindriktning inom det aktuella området.

4.3 Hydrografi

Närmaste mätstation för oceanografiska observationer är en vågboj benämnd Finngrundet som ligger cirka 5 kilometer om den planerade vindkraftparken. Den signifikanta våghöjden under 30 minuter är vid mätstationen i snitt 0,8 meter och som högst 6,4 meter (beräknat på perioden maj 2001 till december 2021) (SMHI, 2021). Strömriktning och hastighet kommer utredas vidare då dessa parametrar inte redovisas för den närliggande vågbojen.

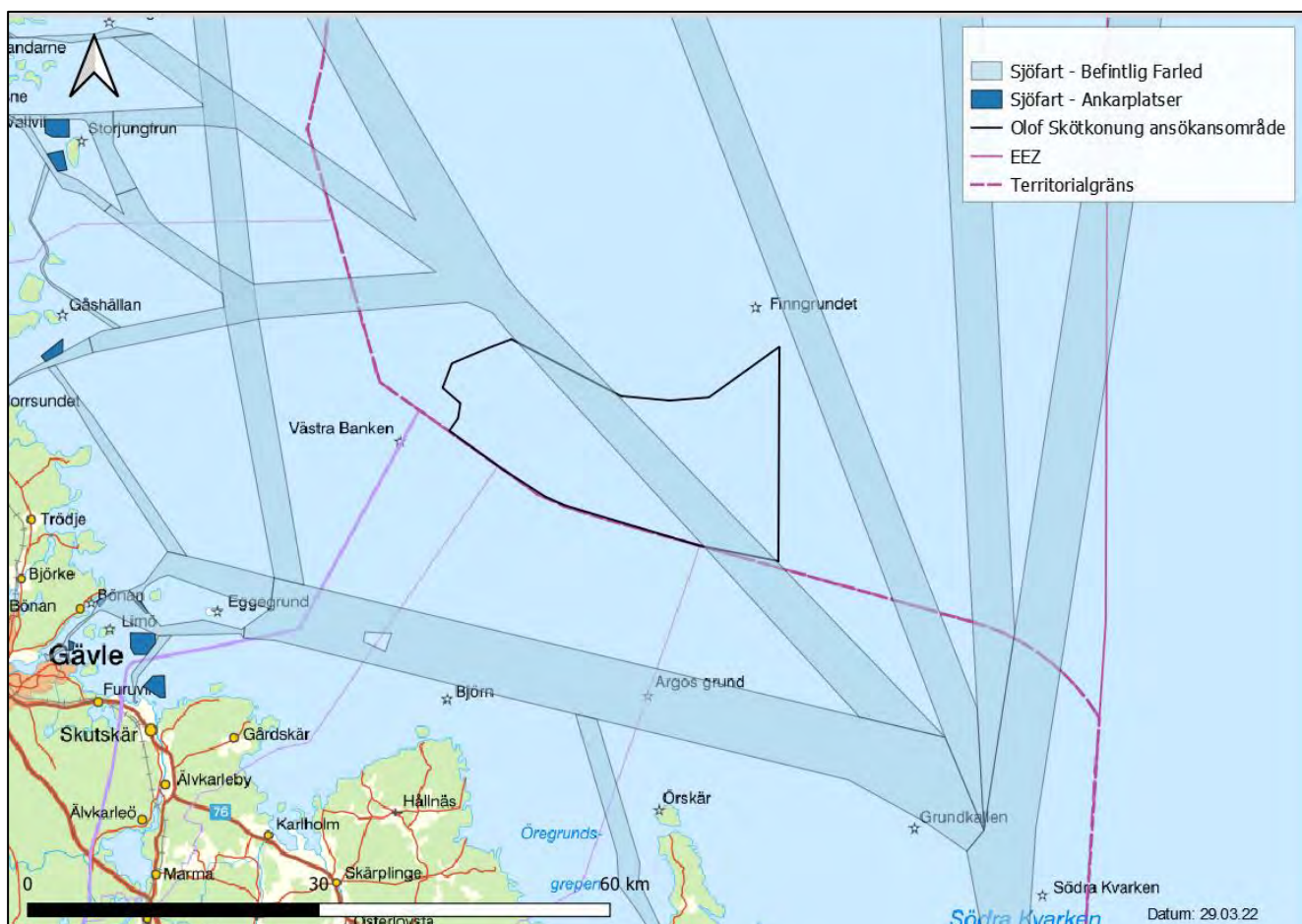
4.4 Områden av riksintresse

Områden av riksintresse anges i 3 och 4 kap miljöbalken. Utpekade områden av riksintresse har ett skydd mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintressets syfte eller värden. I bestämmelserna i

miljöbalken anges allmänt om ett område kan vara av riksintresse för ett specifikt ändamål så som kulturmiljövård eller friluftsliv. Bestämmelserna gällande riksintressen har dock endast en vägledande funktion i samband med prövning av exploateringsföretag som ger en förändrad mark- och vattenanvändning (HaV, 2020).

4.4.1 Riksintressen för kommunikationer

Vindkraftparken Olof Skötkonung angränsar till områden som är av riksintresse för kommunikationer – sjöfart enligt 3 kap 8 § miljöbalken, se Figur 15. Parken är lokaliserad på båda sidor om farleden Grundkallen - Söderhamn/Hudiksvall. Den östra delen av parken ligger även 2 kilometer väster av farleden Grundkallen – Sundsvall.

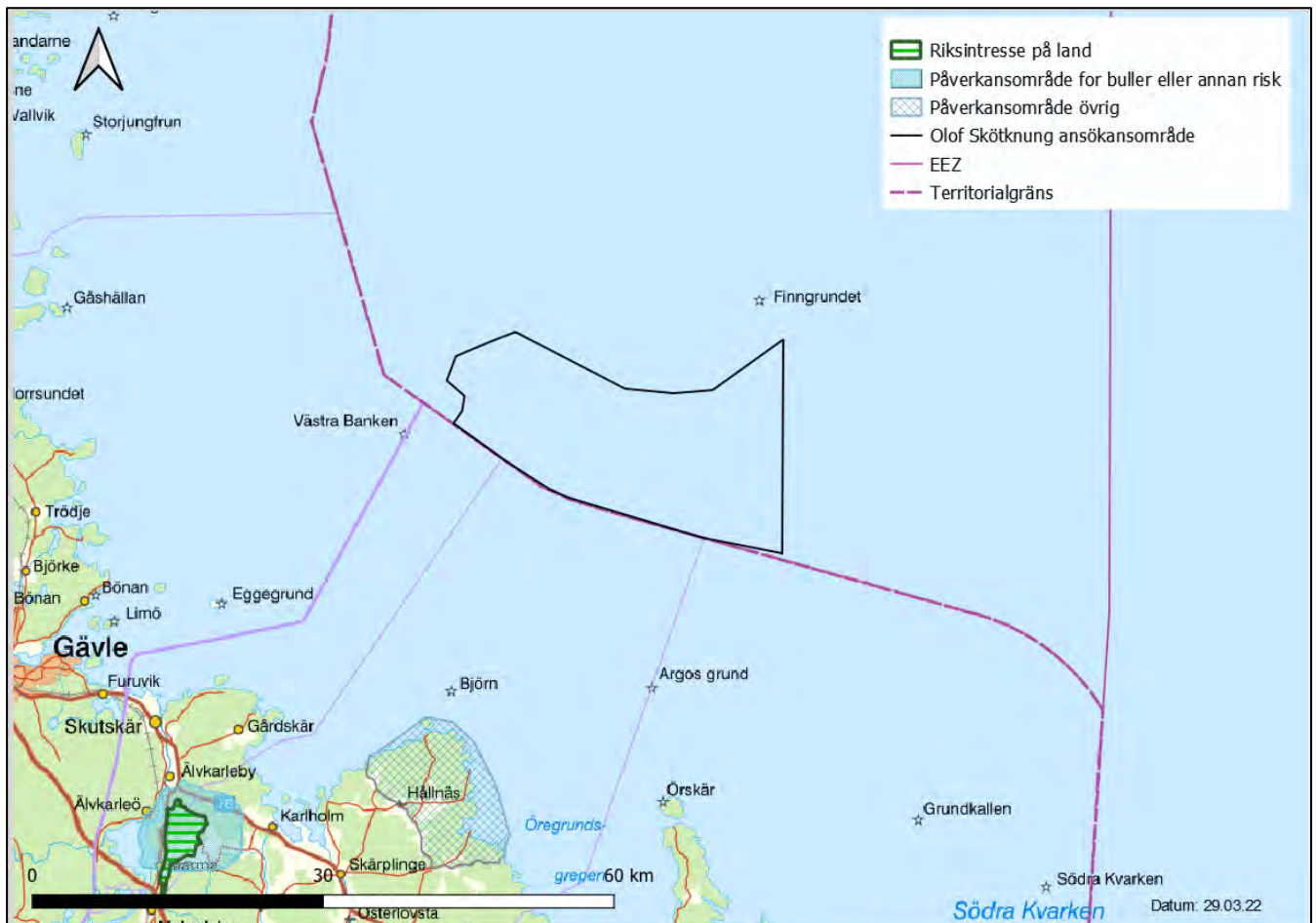

Figur 15. Riksintressen för kommunikationer – sjöfart inom det aktuella området.

4.4.2 Riksintressen för totalförsvarets militära del

Vindkraftparken Olof Skötkonung är belägen 26 kilometer nordöst om ett påverkansområde övrigt, se Figur 16. Påverkansområden är områden som berörs av omgivningspåverkan från den militära

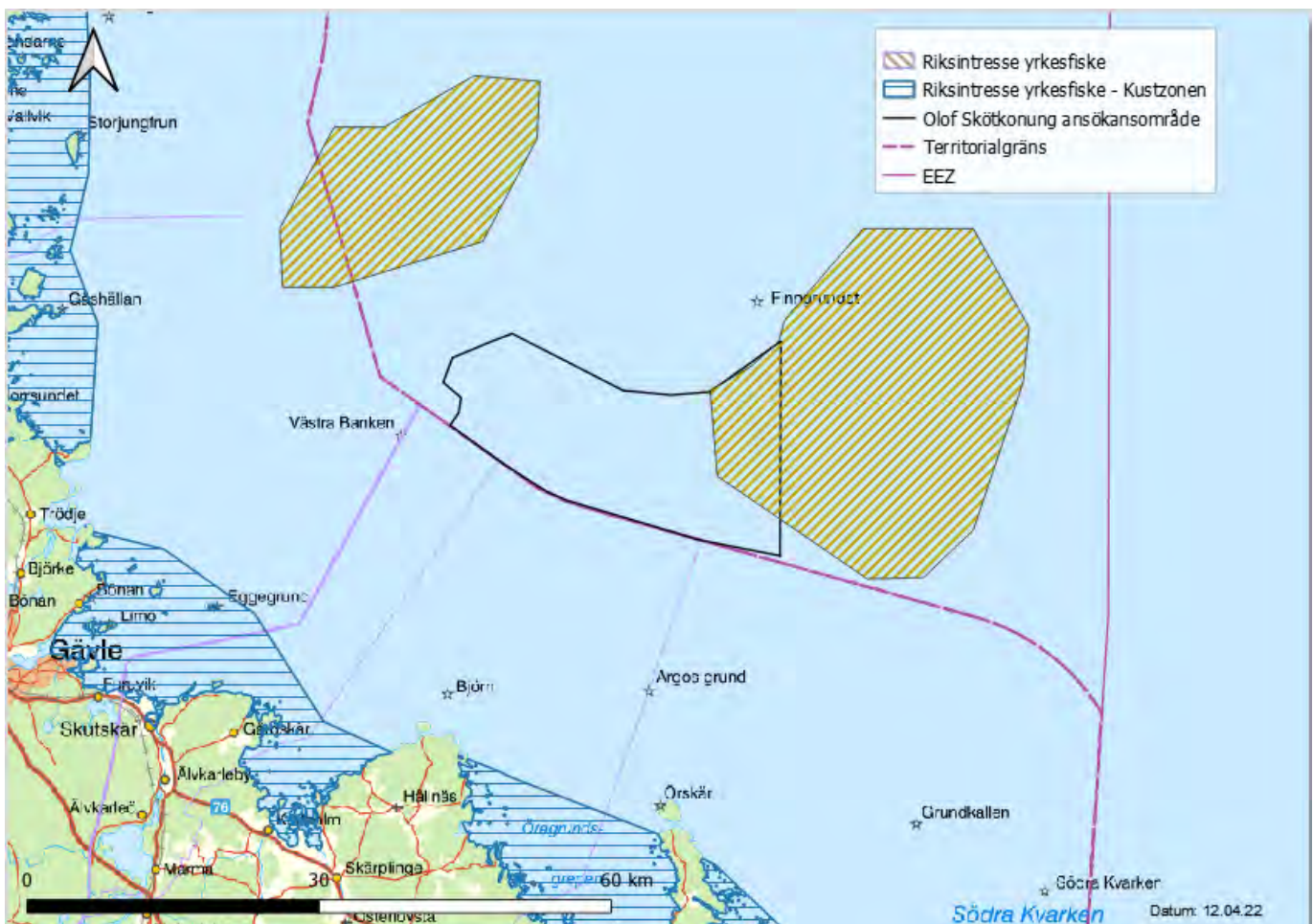
verksamheten inom ett riksintresse. De områden som redovisas som "övrigt" markerar ett område inom vilket det finns ett riksintresse som omfattas av sekretess enligt Offentlighets- och sekretesslagen 15 kap. 2§, varför den specifika funktionen inte kan redovisas (Försvarsmakten, 2022).

Figur 16. Riksintressen för totalförsvarets militära del samt påverkans- och stoppområden inom det berörda området.

4.4.3 Riksintressen för yrkesfisket

Den planerade vindkraftparken överlappar delvis områden som är av riksintresse för yrkesfisket enligt den havsplan som tagits fram. Områdena är belägna i nordvästra respektive östra delen av parken, se Figur 17.

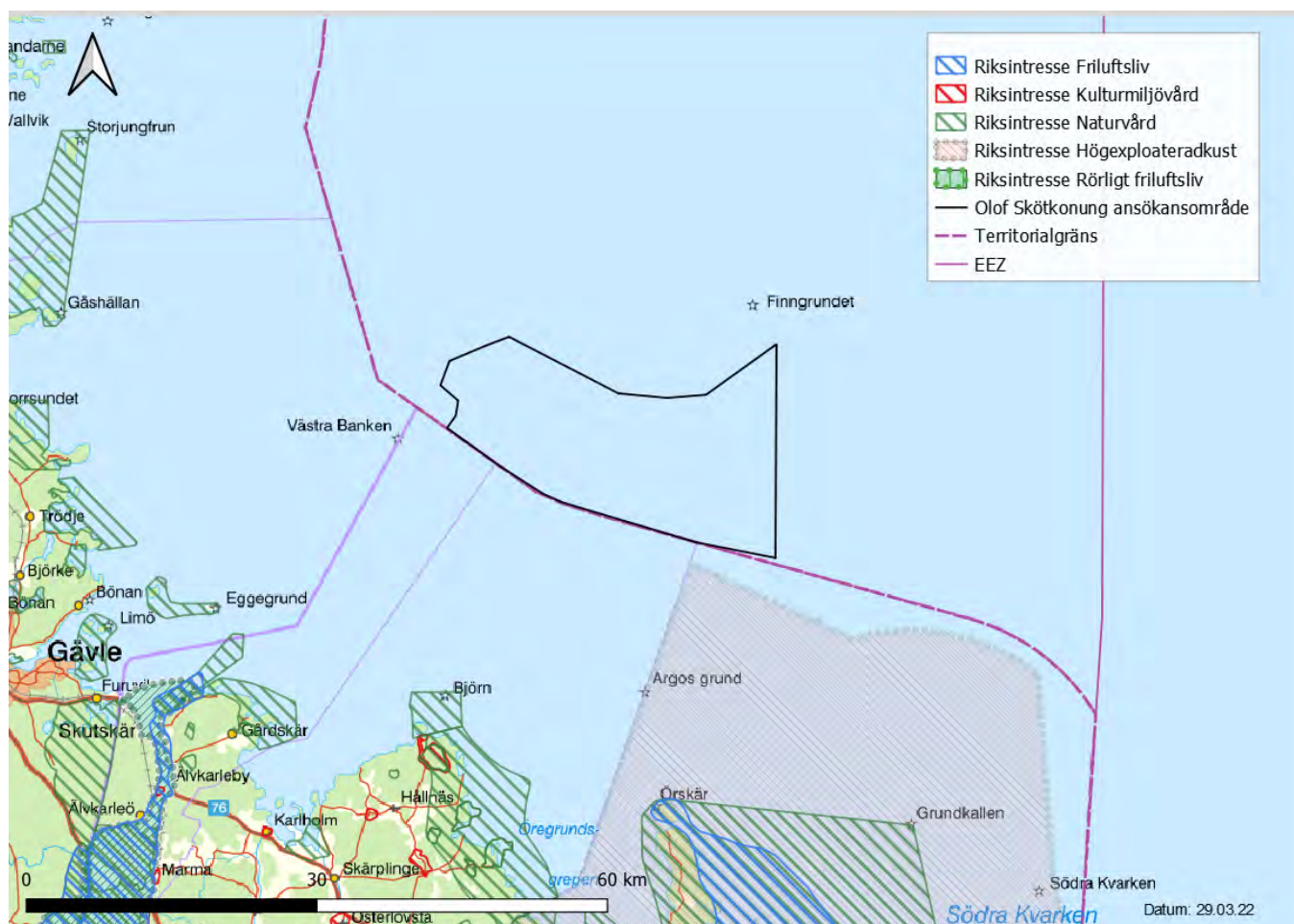

Figur 17. Områden av riksintresse för yrkesfisket inom det berörda området.

4.4.4 Riksintressen för andra områden

Områden av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, rörligt friluftsliv samt högexploaterad kust ligger som närmast inom cirka 2 km från den planerade vindkraftparken, se Figur 18. Det område som ligger närmast den planerade vindkraftparken är benämnt Kustområdet från Arkösund till Forsmark och är utpekade som riksintresse för högexploaterad kust.

Riksintresseområden är utpekade enligt 4 kap. 4 § miljöbalken och är kust- och skärgårdsområden som har stora bevarandevärden och där etablering av miljöstörande anläggningar endast får ske på platser där liknande verksamheter redan finns (Boverket, 2022).

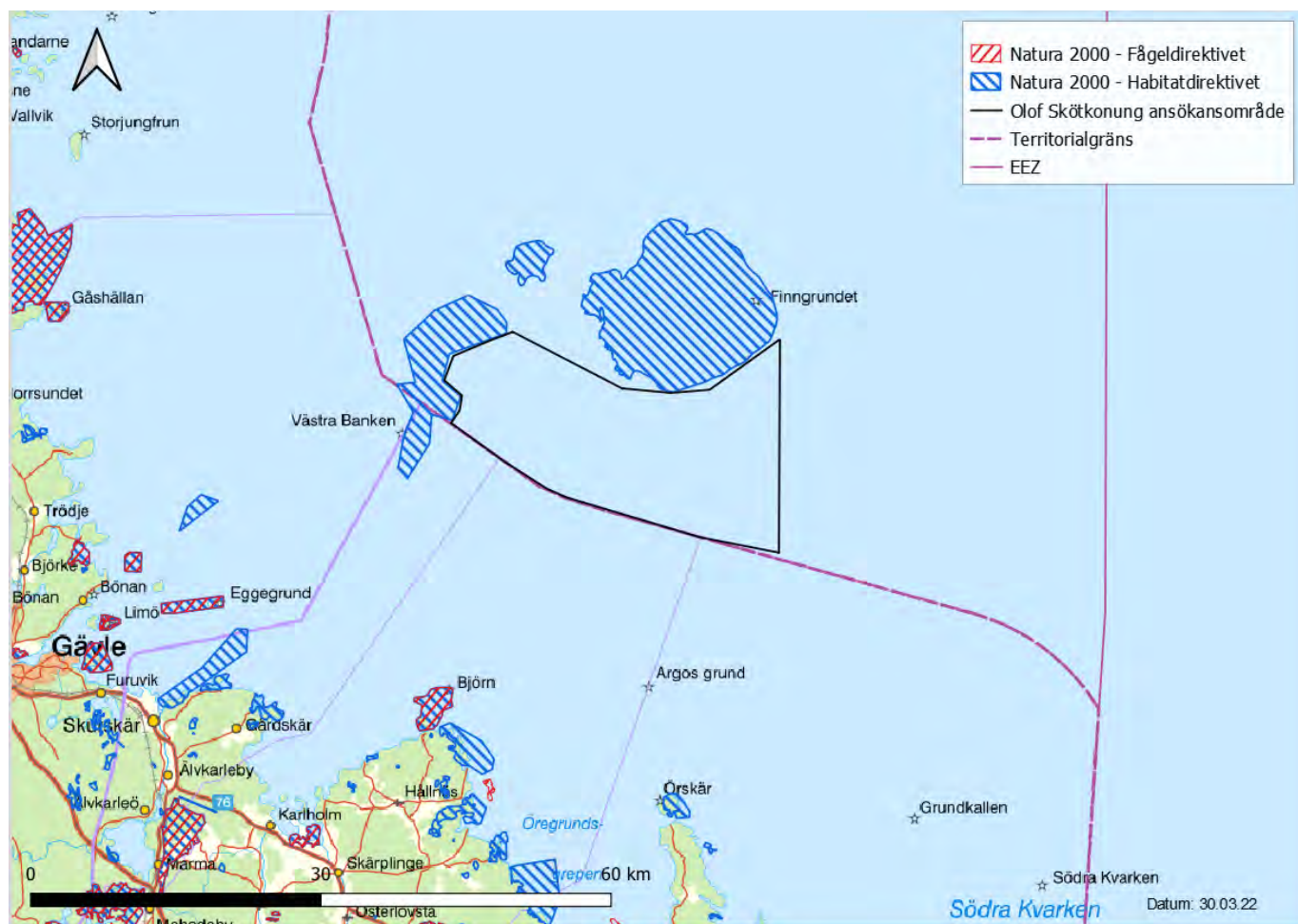

Figur 18. Riksintressen för naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, rörligt friluftsliv samt högexploaterad kust inom det berörda området.

4.5 Natura 2000-områden

Den planerade vindkraftparken ligger i anslutning till, eller i närheten av, tre Natura 2000-områden. Områdena är Finngrundet – Västra banken (SE0630262) som är beläget väster den planerade vindkraftparken och Finngrundet – Norra banken (SE0630263) samt Finngrundet – Östra banken (SE0630260) som är belägna norr om den, se Figur 19. Samtliga Natura 2000-områden är utpekade enligt Art- och habitatdirektivet (SCI).

Det finns även ytterligare Natura 2000-områden, som är belägna längre ifrån den planerade vindkraftparken vid Gävle och Östhammars kust, så som Lövgrunds rabbar (SE0630261), Björns skärgård (SE0210280) och Örskär (SE0210228).

Figur 19. Natura 2000-områden i anslutning till det aktuella området.

4.5.1 Finngrundet – Västra banken och Norra banken

Natura 2000-områdena Finngrundet – Västra banken (SE0630262) och Finngrundet – Norra banken (SE0630263) omfattas av en gemensam bevarandeplan och kommer därför beskrivas samlat i detta underlag. Natura 2000-områdena omfattar en yta om 8315 ha, respektive 1338 ha. Finngrundets västra och norra bank är två av ett fåtal utsjöbankar i Södra Bottenhavet och de grunda partierna med hårt substrat är gynnsamma miljöer för bottenfast vegetation. Områdena är viktiga för att främja ett hållbart nyttjande av marina resurser och för att bibehålla viktiga ekosystemfunktioner inom det aktuella havsområdet.

De prioriterade bevarandevärdena för områdena är att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för den ingående naturtypen rev, vilket innebär att utbredningsområdena ska bevaras, att viktiga strukturer och funktioner bibehålls och att de för naturtypen typiska arternas populationer bibehålls.

Utpekade naturtyper för Natura 2000-områdena presenteras i Tabell 3, inga utpekade arter finns angivna i bevarandeplanen därför redovisas endast exempel på typiska arter för naturtypen. Utöver dessa anges även ett antal rödlistade arter som finns runt Finngrundet, så som torsk (*Gadus morhua*) och ett antal fågelarter som passerar området under sin flytt.

Tabell 3. Utpekade naturtyper och arter för Natura 2000-områden i den planerade vindkraftparkens närområde (Länsstyrelsen Gävleborgs län, 2016).

Natura 2000-område	Naturtyper	Exempel på typiska arter för naturtypen
Finngrundet – Västra banken	1170 - Rev	Alger Ullsleke (<i>Ceramium tenuicorne</i>) Sudare (<i>Chorda filum</i>)
Finngrundet – Norra banken		Bergborsting (<i>Cladophora rupestris</i>) Ishavsrödbladd (<i>Coccotylus truncatus</i>) Smalskägg (<i>Dictyosiphon foeniculaceus</i>) Blåstång (<i>Fucus vesiculosus</i>) Fjäderslick (<i>Polysiphonia fucooides</i>) Rödris (<i>Rhodomela confervoides</i>) Krulltrassel (<i>Stictyosiphon tortilis</i>)
		Blötdjur Blåmussla (<i>Mytilus edulis</i>)
		Fiskar Torsk (<i>Gadus morhua</i>) Strömming/Sill (<i>Clupea harengus</i>) Tånglake (<i>Zoarces viviparus</i>)

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

4.5.2 Finngrundet – Östra banken

Finngrundet - Östra banken (SE0630260) är en av ett fåtal utsjöbankar i södra Bottenhavet men har en mer marin karaktär än övriga grund i Bottenhavet. Natura 2000-området omfattar en stor yta om 23 162 ha. Banken har en hög andel röd- och brunalger samt ett stort värde som lekplats för fisk och födosöksområde för marina däggdjur och fåglar.

De prioriterade bevarandevärdena för området är att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna sublittorala sandbankar och rev, vilket innebär att utbredningsområdena ska

bevaras, att viktiga strukturer och funktioner bibehålls och att de för naturtypen typiska arternas populationer bibehålls.

Utpekade naturtyper för Natura 2000-områdena presenteras i Tabell 4, inga utpekade arter finns angivna i bevarandeplanen därför redovisas endast exempel på typiska arter för naturtypen.

Tabell 4. Utpekade naturtyper och arter för Natura 2000-områden i den planerade vindkraftparkens närområde (Länsstyrelsen Gävleborgs län, 2018).

Natura 2000-område	Naturtyper	Exempel på typiska arter för naturtypen
Finngrundet – Östra banken	1110 – Sublittoral sandbankar	Kärlväxter Trådnate (<i>Potamogeton filiformis</i>) Borstnate (<i>Potamogeton pectinatus</i>) Alger Borststräfsse (<i>Chara aspera</i>) Havsrufse (<i>Tolypella nidifica</i>) Fåglar Alfågel (<i>Clangula hyemalis</i>) Ejder (<i>Somateria mollissima</i>) Fiskar Skarpsill (<i>Sprattus sprattus</i>) Skrubbskädda (<i>Platichthys flesus</i>)
	1170 – Rev	Alger Ullsleke (<i>Ceramium tenuicorne</i>) Sudare (<i>Chorda filum</i>) Bergborsting (<i>Cladophora rupestris</i>) Ishavs rödblåd (<i>Coccotylus truncatus</i>) Smalskägg (<i>Dictyosiphon foeniculaceus</i>) Blåstång (<i>Fucus vesiculosus</i>) Fjäderslick (<i>Polysiphonia fucoides</i>) Rödris (<i>Rhodomela confervoides</i>) Krulltrassel (<i>Stictyosiphon tortilis</i>) Blötdjur Blåmussla (<i>Mytilus edulis</i>)

Fiskar

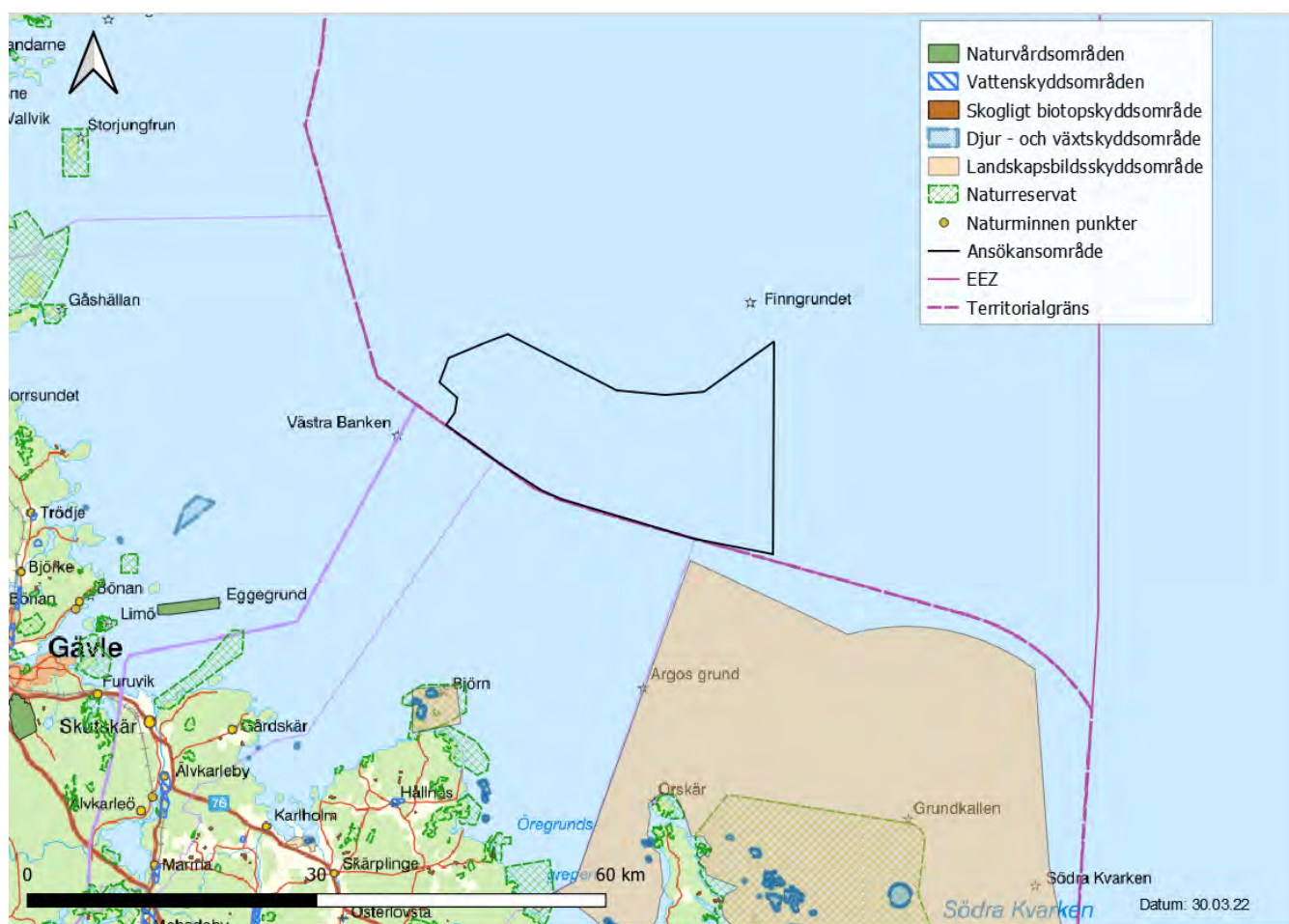
Torsk (*Gadus morhua*)

Strömming/Sill (*Clupea harengus*)

Tånglake (*Zoarces viviparus*)

4.6 Övriga skyddade områden

Inom det berörda projektområdet för Olof Skötkonung finns inga andra skyddade områden, se Figur 20. Närmaste skyddade område är, förutom ovan nämnda Natura 2000-områden, naturreservaten Björns skärgård och Hållnäs-kusten, 22 km söder om Olof Skötkonung.

Figur 20. Skyddade områden i närheten av det aktuella området.

4.7 Naturmiljö

Bottenhavet sträcker sig från norra Kvarken i norr till Ålands hav i söder och karaktäriseras av tydliga spår av branta bergväggar och skog i övergången mellan land och hav. Havsområdet utgör tillsammans med Bottenviken, Bottniska viken. Medeldjupet inom Bottenhavet är 68 meter och havsområdet är starkt präglad av sötvattenstillflödet från de stora älvarna, vilka mynnar här. Detta tillsammans med kraftig omblandning ger en svag salthaltsskiktning och salthalten är runt 6-7 promille i de djupaste delarna. Att salthalten är låg bidrar till att limniska arter dominerar flora och fauna. Marina arter förekommer också men många av dessa, så som torsk och blåmussla, har sin nordliga utbredningsgräns i Bottenhavet (Havsmiljöinstitutet, 2022).

Bottniska viken är starkt påverkat av miljögifter då det längs kusterna historiskt sett har funnits många stora industrier. En transport av miljögifter har även skett med strömmar söderifrån, från södra Östersjön. I Södra Bottenhavet, inom vilket Olof Skötkonung planerar att anläggas, har de största problemen med miljögifter funnits. Generellt minskar halterna av DDT och PCB i havsområdet, ämnen som historiskt sett har stått för de största utsläppen av miljögifter och som idag är förbjudna. Idag domineras utsläppen istället av andra typer av miljögifter såsom läkemedelsrester samt plastpartiklar (Havet.nu, 2021).

Bottenhavet lider inte av någon storskalig övergödning även om syrehalterna har försämrats under de senaste åren till följd av att syrefattigt vatten kommit in från Egentliga Östersjön. Andra orsaker till att syreförhållandena delvis har förändrats är ökande vattentemperaturer och ett ökat inflöde av organiskt material till följd av klimatförändringarna. Längre norrut, i Bottenviken, uppvisar kustområdena dock övergödningssymtom. Generellt är skillnaden mellan halterna av näringsämnen i Bottenhavet respektive Bottenviken stor. Bottenhavet har en normal kvot mellan kväve och fosfor vilket innebär att havsområdet inte är drabbat av övergödning. Bottenviken får under en del av året stor tillrinning av kväverikt älvvatten och är därför fosforbegränsat vilket leder till en viss övergödning längs kusten (Havet.nu, 2021).

4.7.1 Bottenlevande djur och växter

Inom ansökanområdet finns varierande bottenmiljöer, både grundområden med en blandning av hård- och mjukbottnar medan de djupa delarna främst utgörs av mjukbottnar av sand, silt och lera. Projektområdets grundare partier gränsar mot Finngrundets utsjöbankar, som utgörs av grundområden i form av en mosaik av berghällar, block, sten, morän och grus med ökande inslag av sandbotten i djupare områden.

Bottenfloran och -faunan på och kring Finngrundens har inventerats både inom ramen för den nationella utsjöbanksinventeringen samt i samband med tidigare vindkraftsprojekt. Enligt dessa kan

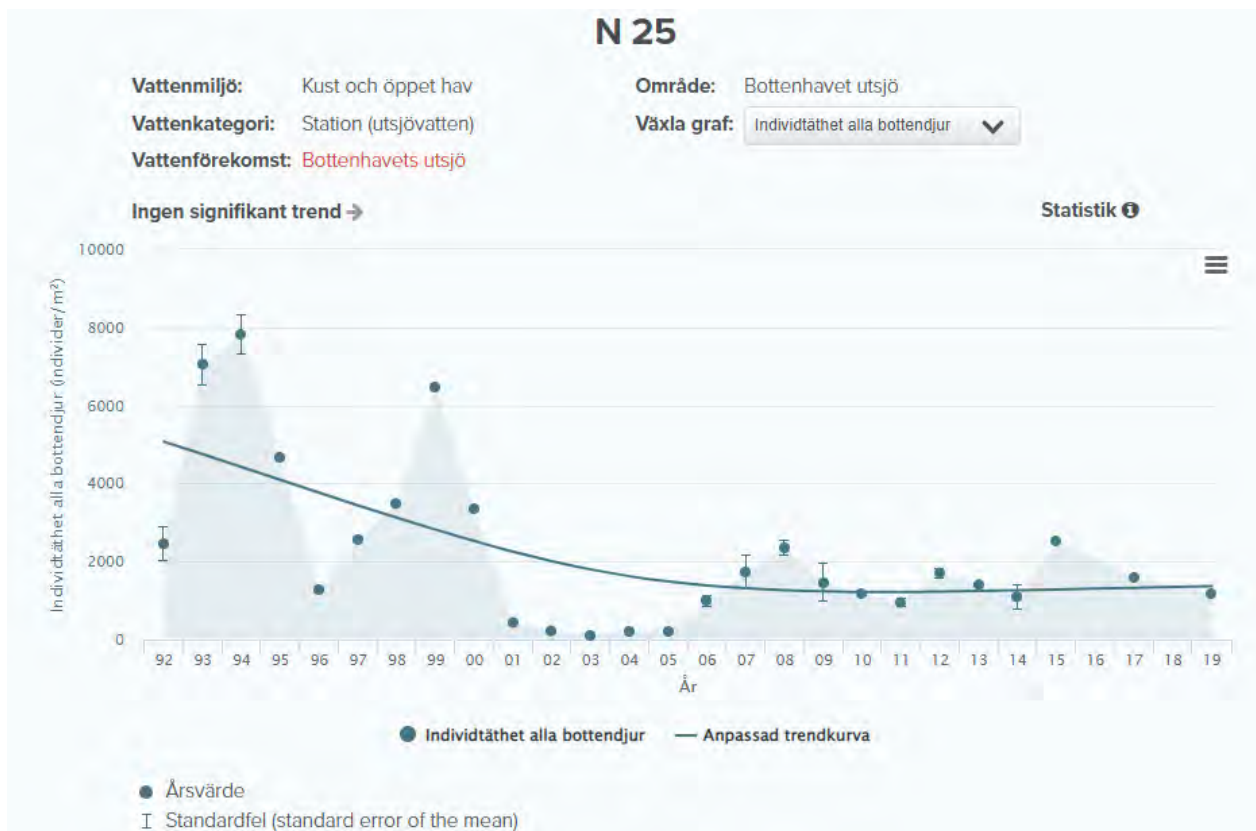
konstateras att Finngrunden har god förekomst av hårbotten med en frodig algflora, där det i de grundaste delarna finns mycket block och sten som utgör substrat för alger och fastsittande djur. Algsamhället på hårbotten är tydligt zonerat i djupled, där smal- och blåstång förekommer och indikerar ett högt naturvärde ned till 10 m, medan trådformiga brun- och rödalger förekommer ned till ca 20 m. Det finns dock endast mindre områden med hög täckningsgrad av tång medan huvuddelen av grunden istället domineras av en algflora av fintrådiga alger (fintrådiga röd- och grönalger och ishavstufs). På större djup begränsas bottenfloran av att solinstrålningen varför bottenarna antingen saknar bottenflora eller hyser enstaka förekomster av fintrådiga rödalger, ishavstufs och hydroider. Undersökningar på 20-40 m djup visar på botten utan bottenflora. Bottenfaunan på grunden är till stor del knutna till förekomsten av alger och utgörs av tångmärlor, vissa arter av snäckor och gråsuggor samt fjädermygglarver. På block och stenar förekommer även sparsamt med blåmussla, tångbark, havstulpaner och brackvattenhydroider. På djupare vatten är dock förekomsten av hårbottenfauna mycket låg då alger och andra biotopbildande strukturer till stor del saknas (Marine Monitoring 2007, Länsstyrelsen 2016, WPD 2009, 2022).

De undersökningar som gjorts av mjukbotten i anslutning till Finngrunden (förslagna kabelkorridorer för närliggande vindkraftprojekt som korsar aktuellt projektområde) visar på en för regionen typiskt mjukbottendjursamhälle som domineras av två arter vitmärla (*Monoporeia affinis*) och den invasiva havsborstmasken (*Marenzellerias sp.*). Dessa taxa dominerar ofta i antal på mjukbotten i Bottenhavet och de tätheter som registrerades i aktuellt område är i samma storleksordning som i andra undersökningar. Vidare är förekomsten av Östersjömussla (*Macoma baltica*) och skorv (*Mesidothea entomon*) relativt stor. Undersökningarna tyder dock inte på att mjukbottenarna hyser några särskilda naturvärden med avseende på bottenlevande djur (Marine Monitoring 2007, Länsstyrelsen WPD 2009, 2022).

Sannolikt går det att anta att liknande förhållanden råder för bottenmiljön inom projektområdet Olof Skötkonung, dvs att stora delar av projektområdet utgörs mjukbotten utan någon bottenflora till följd av de stora djupen inom området och där bottenfaunan utgörs av ett mjukbottendjursamhälle dominerat av ett fåtal arter. I områdets ytterkanter finns även en del hårbotten där växt- och djurlivet är sparsamt eller saknas i de djupare delarna. I de grundaste delarna kan dock mindre partier med hårbotten som hyser ett rikare växt- och djurliv med högre naturvärden förekomma.

Projektområdets bottenfauna har därmed en liknande artsammansättning som övriga delar av mellersta och södra Bottenhavets utsjö. Enligt pågående miljöövervakning är den generella trenden för bottenfaunans individtäthet och biomassa i mellersta och södra Bottenhavets utsjö varierande och utan tydlig riktning, se Figur 21. Generellt har Bottenhavets bottenfauna sedan sekelskiftet tydligt förändrats ur ett långsiktigt perspektiv till följd av att den invasiva arten av havsborstmask (*Marenzellerias*) etablerats och kraftigt expanderat i området. På senare år har artens ökning dock avstannat. Samtidigt har vitmärla och Östersjömussla minskat kraftigt, varav den sistnämnda helt

försvunnit i delar av Bottenhavet. Salthaltsförändringar i området har även bidragit till förändringar i bottenfaunan då mer saltkrävande arter har kunnat etablera sig i framförallt norra Bottenhavets utsjöområden (Havsmiljöinstitutet, 2021).

Figur 21. Individdensitet för alla bottendjur inom Bottenhavets utsjö (Havsmiljöinstitutet, 2021).

4.7.2 Marina däggdjur

I svenska vatten finns fyra arter av marina däggdjur, tumlare, gråsäl, knubbsäl och vikare, vilka finns året runt i svenska vatten samt får sina ungar här. Av dessa återfinns gråsäl och vikare i Bottenhavet (HaV, 2021).

Vikare finns främst i norra Bottenhavet även om arten har observerats vid ett fåtal tillfällen i anslutning till Finngrund. Tumlaren förekommer i tre olika populationer från Skagerrak i väst upp till Ålands hav i öst (Havsmiljöinstitutet, 2021). Tumlaren rör sig själv eller i mindre grupper och orienterar sig samt jagar föda med hjälp av ekolokalisering (Artdatabanken, 2020). Enligt svensk miljöövervakning är det mycket sällan Östersjöpopulationen observeras norr om Öregrund (Havsmiljöinstitutet, 2021) och därmed bedöms inte tumlare inte förekomma inom projektområdet även om den noterats vid enstaka tillfällen.

Gråsäl återfinns längs hela Sveriges östkust men merparten av sälarna återfinns i Stockholms och Södermanlands skärgårdar. Den är även vanligaste sälen i Bottenhavet. Hälften av de 30 000 gråsäl som identifierats i Östersjön finns i svenska vatten. Gråsäl rör sig över stora delar av Östersjön och den lever på stim- och bottenlevande fisk som den födosöker främst i djupintervallet 10–40 m. Gråsäl har gått från att vara nära hotad (NT), till stor del till följd av den jakt som pågick under 1900-talet, till livskraftig (LC) enligt den senaste uppdateringen av svenska rödlistan. Då gråsäl är en av Östersjöns viktiga predatorer är kunskapen om arten och dess utbredning viktig för förvaltning av fiskbeståndet och förvaltningsbeslut rörande jakt på arten (HaV, 2021).

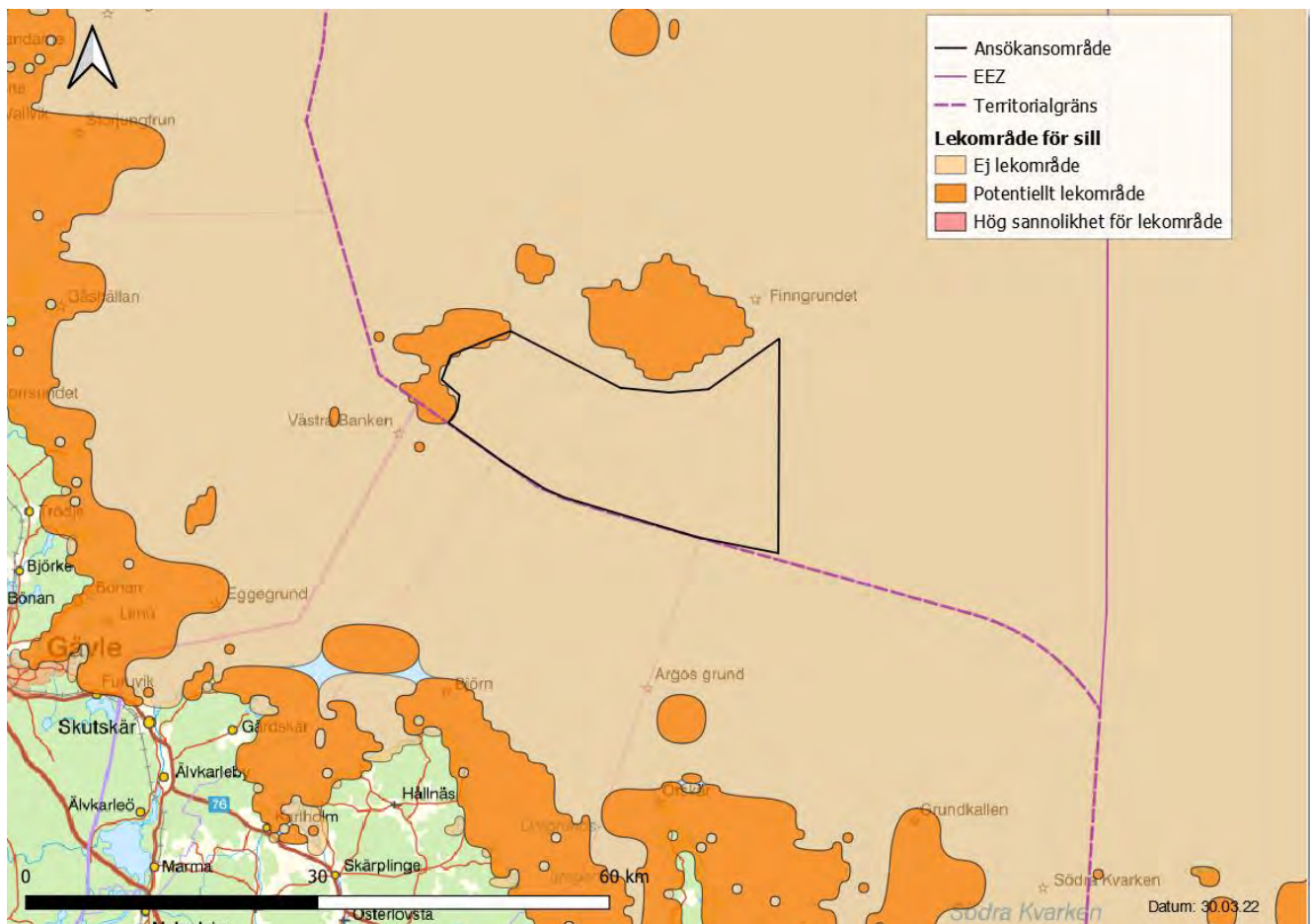
Gråsäl förekommer årligen på återkommande lokaler i området runt Finngrunden och antalet gråsäl vid 6 sällokaler inom en radie på 100 km runt Finngrunden har ökat med 188% (från 620 till 1783 individer) under perioden 1990–2004 (Marine Monitoring, WPD 2009, 2022).

4.7.3 Fiskar

Fisksamhället längs Bottenhavets kust domineras av fiskar med ett sötvattenursprung, så som abborre och mört. De marina arter som är vanligt förekommande är främst sill (strömming) och storspigg, även siken har ökat i förekomst inom havsområdet. Sedan 2017 behandlas beståndet av sill i Bottenhavet och Bottenviken gemensamt även om det består av flera populationer. Skarpsillen i Bottenhavet och Östersjön förvaltas tillsammans men i jämförelse med Egentliga Östersjön är förekomsten av skarpsill relativt liten i Bottenhavet. Längs Bottenhavets kust förekommer även arterna brax, gärs, hornsimpa och löja. Den invasiva arten smörbult har även observerats utanför Gävle i södra Bottenhavet (Havsmiljöinstitutet, 2021).

Fiskfaunan kring Finngrunden har inventerats vid ett flertal tillfällen (Marine Monitoring 2007, AquaBiota 2019) Här finns ett artrikt fisksamhälle med förekomst av bl.a. lax, tånglake, stubb, strömming, skarpsill, skrubbskädda, simpor, tobisfiskar, storspigg och abborre. Det totala antalet arter som noterats varierar mellan inventeringarna och Fiskeriverket har bedömt att främst strömming, sik, skrubbskädda, tånglake och ål är arter som är av intresse vid Finngrunden. Detta då dessa arter har en viktig ekologisk roll i de livsmiljöer som finns i området samtidigt som de sannolikt är de mest hänsynskrävande arterna (Marine Monitoring 2007, WPD 2009, 2022).

Projektområdet för Olof Skötkonung ligger i närheten av områden som potentiella lekområden för sill, se Figur 22, medan inga lekområden för gös, abborre eller flundra berörs.

Figur 22. Karta över sannolikheten för lekområden för sill i området för den planerade vindkraftparken.

4.7.4 Fåglar

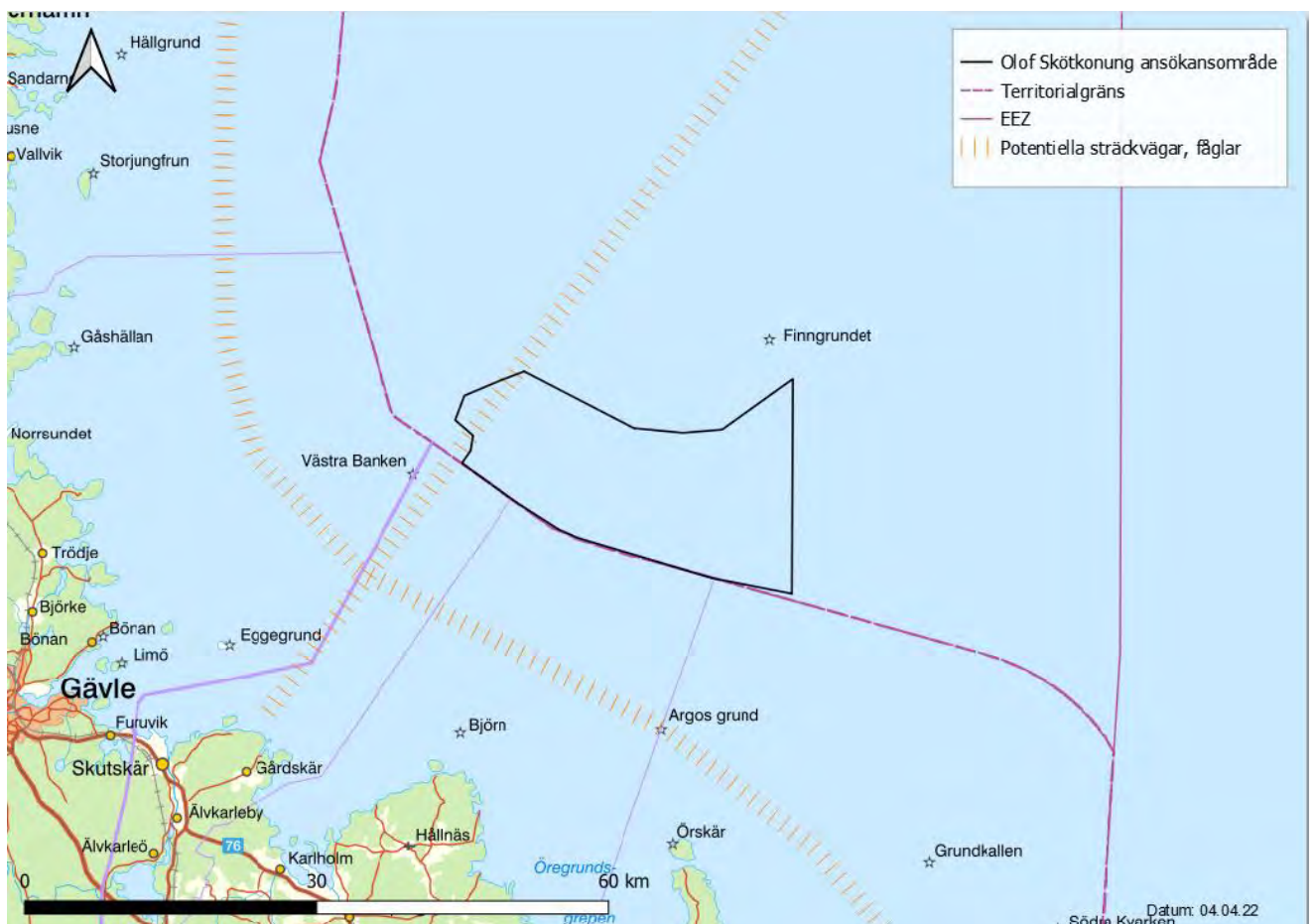
Östersjön hyser ett stort antal fågelarter som antingen är havslevande, kopplade till dess skärgårdar och stränder eller utnyttjar havsområdet för rastning och/eller flyttstråk. Södra Bottenhavet, där ansökansområdet är beläget, anses på dessa sätt vara av vikt för cirka 60 fågelarter (SLU 2021).

De arter som mer specifikt är kopplade till vattenmiljöerna, kan grovt delas in i tre grupper: de som lever på fisk och andra djur i vattenmassan, de som äter växter på grunt vatten och de som främst dyker efter musslor och andra bottenlevande djur. De fågelarter som lever på fisk och växter hyser generellt stabila eller ökande bestånd. Undantag finns dock och exempelvis minskar tobisgrissla. Vidare minskar många fågelarter som lever på bottendjur. Detta gäller främst arter som häckar i regionen, som ejder och svärta, medan övervintrande arter generellt uppvisar en bättre status. Minskningen för de häckande bottenfaunalevande arterna kopplas bland annat till brist på näringsrik föda, främst musslor, mänsklig påverkan (fiske, oljeutsläpp, jakt m.m) och en förändrad könskvot (underskott på honor) (SLU, 2021; HELCOM, 2018; HavsUtsikt, 2012; Livet i havet, 2021).

Generellt gäller att havslevande fåglar finns högt upp i näringsväven, varför förändringar i livsmiljön till följd av klimatförändringar, fiske och övergödning återspeglas i deras beteende.

De utpekade Natura 2000-områdena (Finngrundet-Västra banken, Finngrundet-Norra banken samt Finngrundet-Östra banken), belägna norr om ansökansområdet, har bedömts ha nationell betydelse för rastande/övervintrande sjöfåglar och troligen speciellt för rastande flyttfåglar på våren (Länsstyrelsen, 2016; Länsstyrelsen, 2018). De är även utpekade som viktiga födosökningsmiljöer för såväl fiskätande fåglar som fåglar som lever på bottenlevande djur. Bland annat nyttjas nämnda områden regelbundet av övervintrande alfåglar. Även om antalen är lägre än för de mest nyttjade övervintringsplatserna i Östersjön som helhet kan de ändå vara tämligen höga, särskilt under isfria vintrar. Övriga regelbundet förekommande arter är ejder, tobisgrissla, smålom och storlom (Länsstyrelsen, 2016; Länsstyrelsen, 2018; Green M. & Nilsson L., 2007).

Vidare passerar området av flyttande fåglar under vår och höst, se Figur 23. Många arter sträcker utmed Sveriges östkust. Dessutom finns det sträckrörelser i nordöstlig/sydvästlig riktning (över Bottenhavet), rörelser som i hög grad kan tänkas ske genom ansökansområdet. Exakt vilken väg varierar till följd av lokala och regionala väderförhållanden. Utifrån uppgifter från bevarandeplanen för Finngrundet-Västra banken och Finngrundet Norra banken, samt tidigare genomförda fågelinventeringar i Gävlebukten, verkar det dock som att stora delar av sträcket går genom ansökansområdet (Länsstyrelsen, 2016; Länsstyrelsen, 2018; Green M. & Nilsson L., 2007).

Figur 23. Potentiella sträckvägar för fåglar inom det aktuella området.

4.7.5 Fladdermöss

Fladdermöss kan röra sig över stora ytor, även till havs. Genomförda studier har visat på fynd av tio olika arter varav två av dessa, vattenfladdermus (*Myotis daubentonii*) och dammfladdermus (*Myotis dasycneme*) identifierades upp till 10 km från kusten. Studierna har genomförts över havet och vid öar vid Kalmarsund och Öresund. Flyttande arter flyger till exempel obehindrat tvärs över havet mellan Danmark och Sverige. Fladdermöss ger sig främst ut över havet för att jaga insekter för att därefter återvända in till land. De flesta arter av fladdermöss flyger främst under goda väderförhållanden med svagare vindar (<5 m/s), med undantag för arterna dvärgfladdermus och stor fladdermus som setts flyga vid vindar upp till 9–10 m/s. Fladdermusen flyger generellt på höjder under 40 meter över havet, endast enstaka individet har observerats på högre höjder (Naturvårdsverket, 2007).

De uppgifter som finns tyder på att ansökansområdet inte är något viktigt födosökningsområde för fladdermöss. Vid inventeringar på Finngrundet-Östra banken observerades inga fladdermöss. Från

Finngrundet-Västra banken har enstaka möjliga observationer gjorts, men säkra uppgifter saknas. Det är möjligt att fladdermöss passerar ansökansområdet vid mycket lugnt väder under sträckperioderna (slutet av april–början av maj och augusti-september). Observationer av migrerande fladdermöss saknas dock.

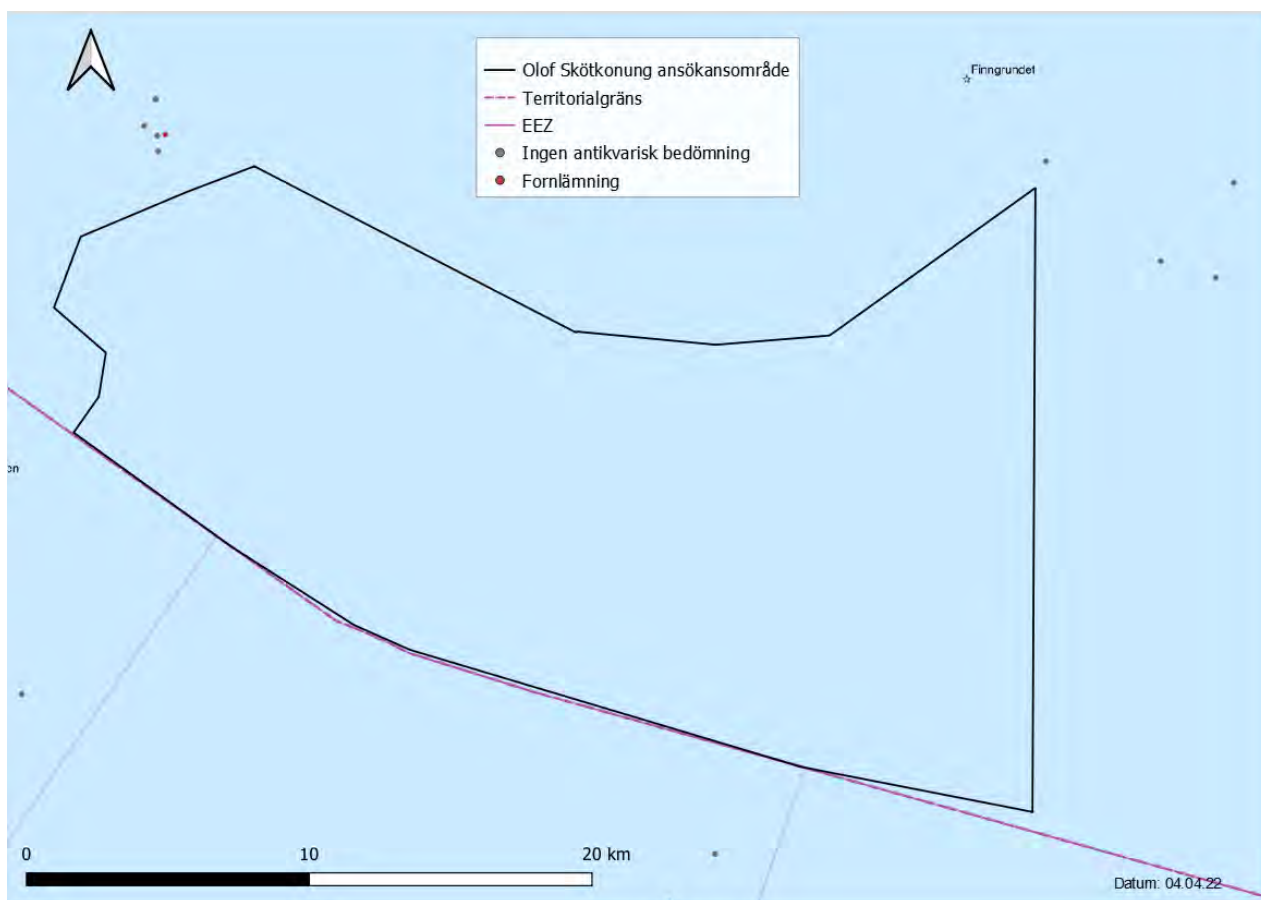
4.8 Landskapsbild

Området där Olof Skötkonung planeras domineras av öppet hav med långa siktlinjer. Närmaste landområde med bebyggelse är belägen vid Hållnäs, ca 30 km sydväst om projektområdet, se Figur 3.

4.9 Kulturmiljö

Kulturmiljön avser den del av miljön som är påverkad av människor och som i varierande grad har präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. Kulturmiljön är en del av kulturarvet och omfattar såväl landskapets fysiska innehåll som immateriella företeelser så som Ortsnamn. En kulturmiljö kan omfatta till exempel ett större landskapsavsnitt men även en enskild lämning eller anläggning (RAÄ, 2021).

Projektområdet berör inga områden som är av riksintresse för kulturmiljövård. Inom projektområdet finns inte heller några registrerade kulturhistoriska lämningar i Riksantikvarieämbetets databas Fornsök. De närmaste lämningarna finns vid Finngrundet, cirka 900 meter norr om Olof Skötkonung, se Figur 24.

Figur 24. Kulturhistoriska lämningar inom det berörda området.

4.10 Rekreation och friluftsliv

Grundförutsättningarna för friluftsliv är att naturen är tillgänglig på olika sätt samt att den har en viss kvalitet. Friluftsliv bidrar till förståelse för naturen, bidrar till regional utveckling och god hälsa (Naturvårdsverket, 2021). Rekreation är aktiviteter som har en positiv påverkan på människors välmående. Tillgången till rekreationsområden, främst grönområden, har visat sig ha ett stort värde för den mentala och fysiska hälsan (Boverket, 2021).

Då vindkraftparken är belägen långt ut till havs berör den inga utpekade områden av riksintresse för friluftsliv och rörligt friluftsliv. Området lämpar sig dock för rekreation och friluftsliv, så som segling, fritidsfiske och annan verksamhet på vatten, även om det förekommer i mindre utsträckning.

4.11 Naturresurshushållning

Det aktuella projektområdet ligger inte inom några områden som är utpekade som viktiga för utvinningen av naturresurser såsom sandutvinning (Havs- och vattenmyndigheten, 2022).

4.12 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är bestämmelser om kvaliteten i luft, vatten, mark eller miljö i övrigt. Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar grundvatten och ytvatten, det vill säga sjöar, vattendrag och kustvatten. Normernas syfte är att säkra Sveriges vattenkvalitet (Vattenmyndigheterna, 2021).

Miljökvalitetsnormer finns angivna per vattenförekomst och anger det kvalitetskrav som vattnet ska uppnå vid en viss tidpunkt. Alla vattenförekomster ska uppnå normen god status eller god potentiell status och statusen får inte försämrats (VISS, 2021).

Då Olof Skötkonung ligger i Sveriges ekonomiska zon överlappar projektområdet inga ytvattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer.

4.13 Klimat

Havsområdena reglerar klimatet genom att ta upp stora mängder överskottsvärme och koldioxid från atmosfären. Enligt IPCC rapport från 2019 har mer än 90 % av överskottsvärmen och uppemot 30 % av koldioxidutsläppen tagits upp av haven. Kustekosystemen, med växtlighet som sjögräsängar och mangrove, bidrar till att mildra klimatförändringarna genom att binda kol (Naturskyddsföreningen, 2021).

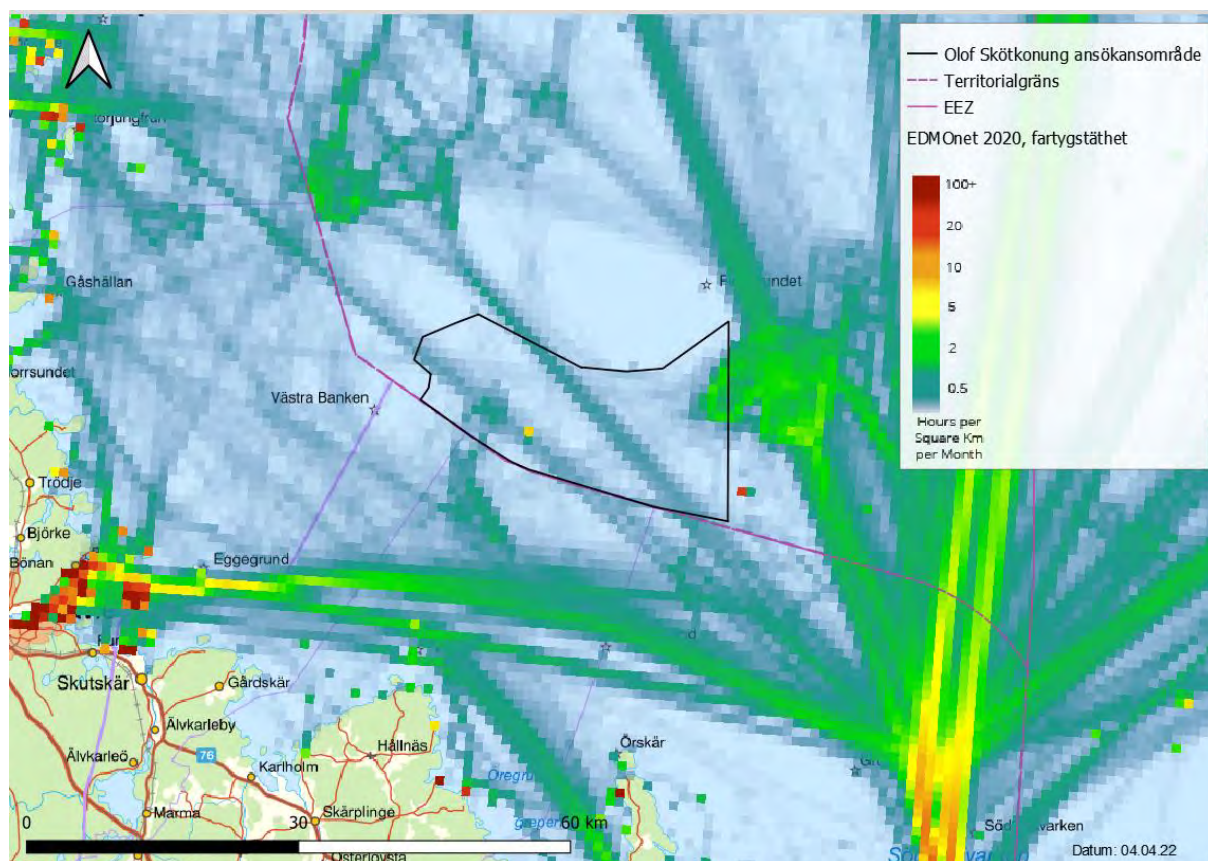
Haven påverkas även av klimatförändringarna genom stigande havsnivåer som ett resultat av avsmältning av glaciärer och inlandsisar i kombination med ökad uppvärmning vilket ökar havsvattnets volym. Uppvärmning av haven leder till att ytvattnet för med sig värme ner till djupare vatten vilket i sin tur påverkar havscirkulationen. Påverkan på havens fysik och kemi påverkar i sin tur även havens ekosystem och arter vilket t.ex. kan leda till att fler fiskbestånd rör sig mot polerna och att arters utbredningsområden förändras (Naturskyddsföreningen, 2021).

Då vindkraft är en förnybar energikälla bidrar en havsbaserad vindkraftpark till omställningen av energisystemet. Vindkraften är idag den energikälla som används i kommersiell skala, som har lägst klimatpåverkan. IPCC har beräknat livscykelutsläpp av växthusgaser från olika elproduktionstekniker vilka har visat att den havsbaserade vindkraften har lägre utsläpp än såväl den landbaserade

vindkraften som solceller och kärnkraft. Huvudsakligen uppstår klimatpåverkan vid tillverkningen av själva verket (Naturskyddsföreningen, 2021).

4.14 Infrastruktur

Ansökansområdet överlappar en befintlig farled som den planerade vindkraftparken är lokaliserad med hänsyn till. Det finns även andra vältrafikerade farleder av riksintresse i närheten av projektområdet. Utöver de stora farleder som är av riksintresse för sjöfarten, används till viss del även andra sjöfartsleder inom området. Data för en stor mängd fartyg så som container- och tankfartyg visar trafiken i förhållande till den planerade vindkraftparken Olof Skötikonung, se Figur 25.

Figur 25. Karta över den årliga fartygstafiken 2020 för frakt-, tank- och fiskefartyg inom det aktuella området för den planerade vindkraftparken.

Vidare finns ett antal utpekade MSA-tytor tillhörande närliggande flygplatser söder om projektområdet för Olof Skötikonung. MSA-tytor utgör den yta inom vilket det finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt som kan tillkomma i området runt en flygplats. MSA-tytans radie är 55 kilometer och ingen av dessa berör det aktuella projektområdet.

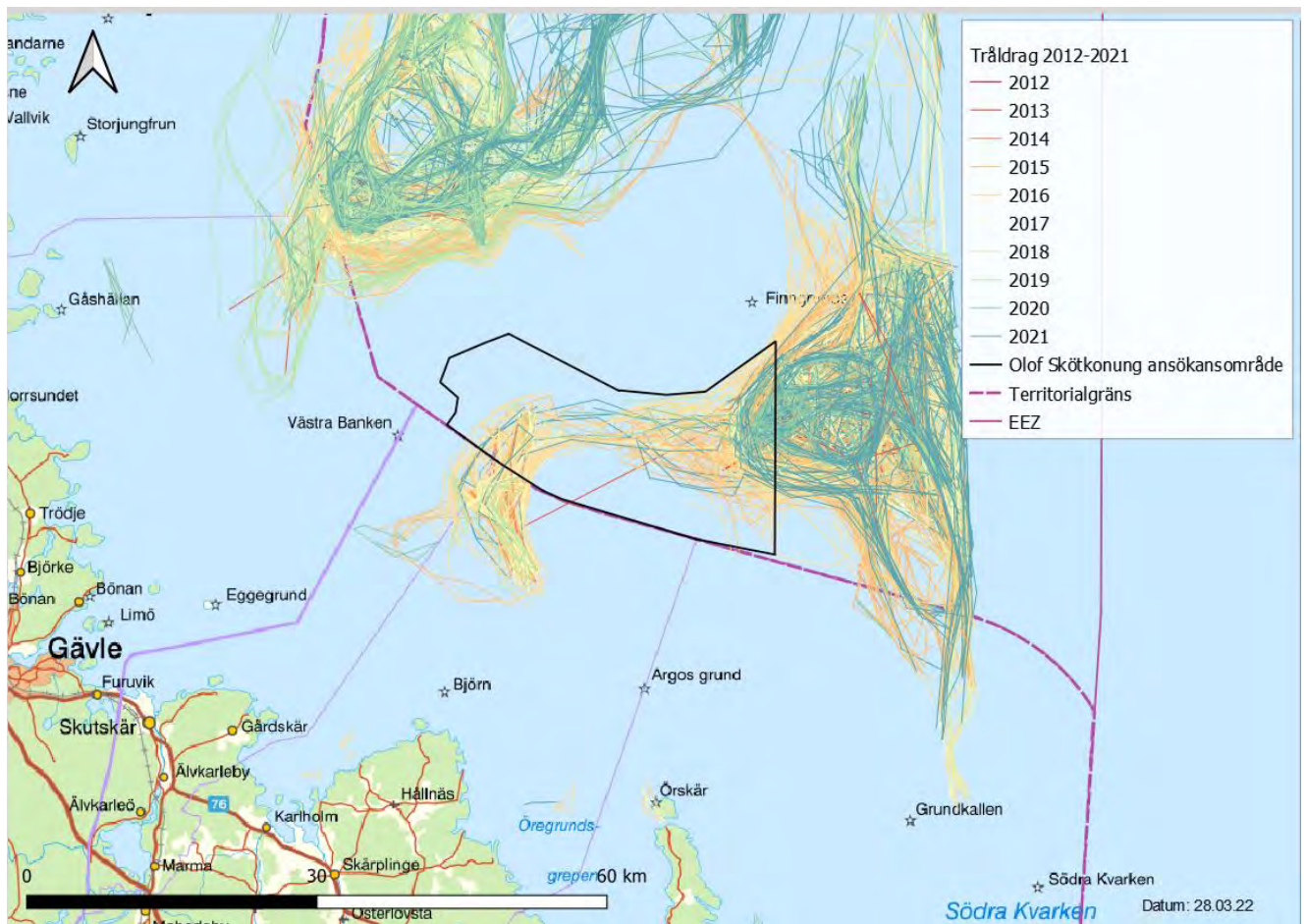
4.15 Yrkesfiske

I Södra Bottenhavet pågår storskaligt industrifiske efter främst strömming med syfte att producera fiskmjöl. Strömmingen i Bottenviken fiskas främst med trål pelagiskt men även med andra redskap som bottentrål, fällor och andra fasta redskap. Rapporter visar att de stora fångstuttagen leder till att småskaliga kustfiskare har svårt att få tillräckligt med strömming. Vidare har medellängden på fisken minskat samt tiden för könsmogenhet infallit tidigare. Ett resultat av att strömmingen minskat i storlek är att beståndet storspigg ökat kraftigt, vilket har konkurrerat ut friska bestånd av gädda. (Sportfiskarna, 2020).

Metoderna för fisket inom Bottenhavet skiljer sig åt. De passiva redskap som används är garn för strömming, ryssjor för lax, ål och siklöja samt burar och fällor för lax, sik och abborre. Arterna torsk, gös och ål fiskas enbart i södra delarna av Bottniska viken medan andra arter fiskas med kustnära längs både Bottenhavet och Bottenviken (SFPO, 2022).

Enligt figur över tråldrag förekommer trålning inom projektområdet samt utanför de östra delarna av vindkraftparken, Figur 26.

Då ansökansområdet delvis överlappar med områden av betydelse för yrkesfisket kan vissa anpassningar av området komma att ske i ett senare skede med hänsyn till intressena.

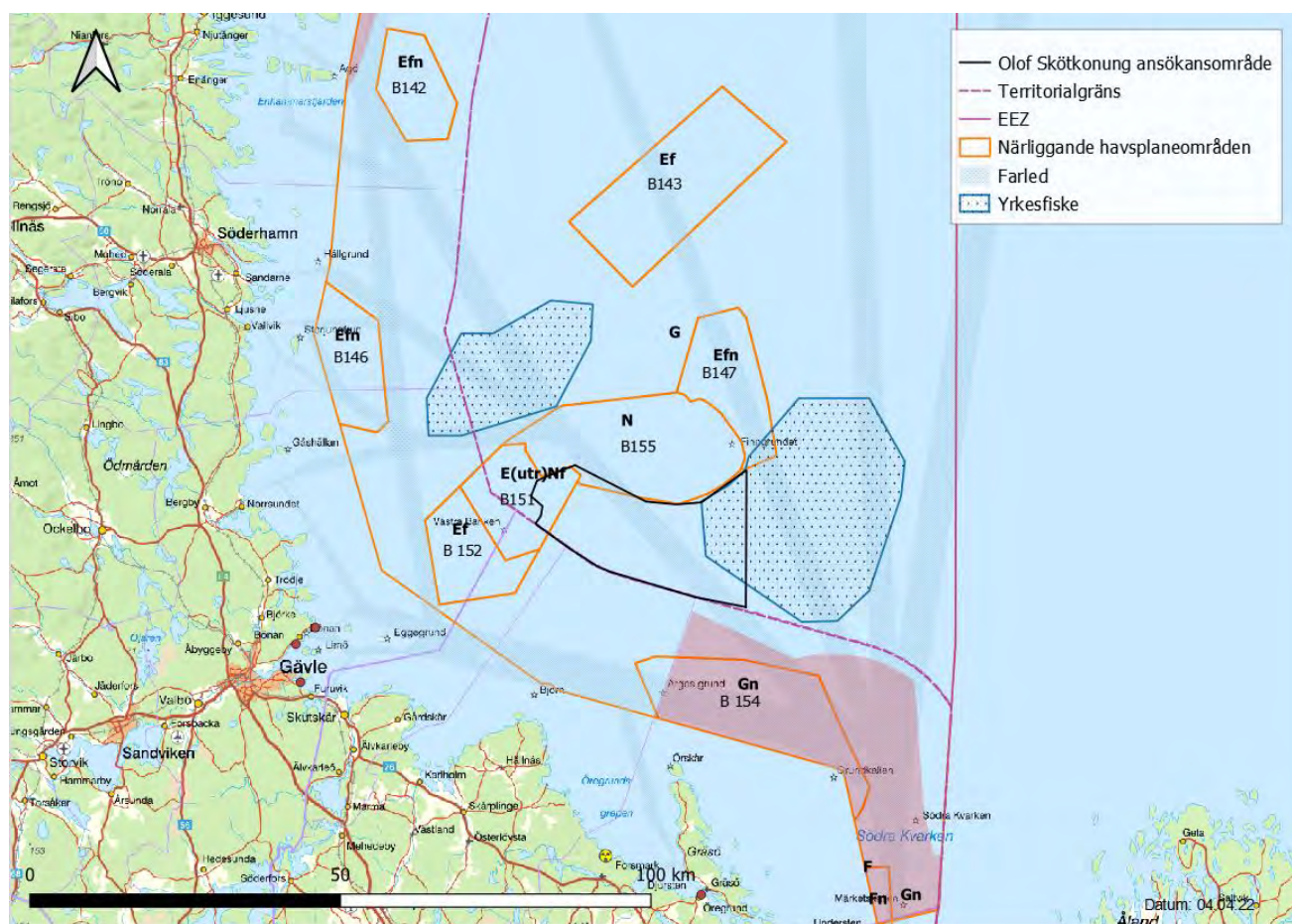

Figur 26. Kommersiellt fiske med trål inom det aktuella området under perioden 2012-2021.

4.16 Planförhållanden

4.16.1 Havsplaner

Havs och Vattenmyndigheten (HaV) ansvarar för att ta fram havsplaner för Sverige som visar statens samlade syn på hur havet ska användas. För Bottniska viken finns en framtagna havsplan som antogs av regeringen i februari 2022. Bottniska viken är indelat i tre havsområden och den planerade vindkraftparken är lokaliserad inom det område som benämns Södra Bottenviken. Området markeras i planen ut som generell användning (B140). Vindkraftparken överlappar även delvis två andra områden som pekats ut som utredningsområde energiutvinning samt särskild hänsyn till totalförsvarets intressen (B151) och natur (B155), se Figur 27. Inom område för generell användning har ingen särskild användning företräde. Användningar som avgränsas av sina egna geografiska markeringar har företräde där de anges.

Figur 27. Utpekade områden i havsplanen för Södra Bottenviken (Havs- och Vattenmyndigheten, 2022).

Generellt anges i havsplanerna för Bottniska viken att det inom vissa områden i Bottniska viken finns så stark konkurrens mellan vindbruk och andra användningar, exempelvis olika naturvärden eller försvarsintressen, att samexistens inte bedöms gå att uppnå. I arbetet med framtagandet av havsplanerna har nya områden som är lämpliga för vindkraft identifierats, utöver de befintliga riksintresseanspråken för vindbruk. Planeringen av områden för energiutvinning bygger på en helhetsbedömning av hur havsplanen bäst kan bidra till att energimålen nås. Södra Bottenhavet bedöms ha goda förutsättningar att kunna bidra till energiomställningen. Men att vissa av de föreslagna områdena berörs av Natura 2000-lagstiftningen, vilket innebär att vindkraftsetablering endast kan tillåtas där, om den inte riskerar att skada eller störa de livsmiljöer eller arter som ska skyddas.

Inom utpekade riksintresseområden för yrkesfisket ska förutsättningar för att bedriva yrkesfiske bibehållas. Vidare ska god tillgänglighet för yrkesfiskefartyg till hamnar och fiskeområden lämpliga utifrån variationer över säsonger och år ska beaktas. Vid Finngrunden finns också ett lek- och uppväxtområde för fisk som utgör ett riksintresseanspråk för yrkesfiske (B151, B155). I havsplanen

anges att: under förutsättning att etablering av vindkraft inte påtagligt skadar överlappande riksintresseanspråk för yrkesfiske avseende rekryteringsområde för fisk, bedöms samexistens vara möjlig i område B151 (HaV, 2022).

4.16.2 Helcom

För Östersjöområdet finns en regional miljökonvention, Helsingforskonventionen, som genomförs av en grupp benämnd Helcom. Syftet med konventionen är att skydda Östersjöns marina miljö och i arbetet behandlas frågor såsom övergödning, skydd och bevarande av biologisk mångfald i havet samt spridning av miljöfarliga ämnen. Inom Helcom har en aktionsplan tagits fram av de ministrar runt Östersjön som ingår i gruppen. Syftet med aktionsplanen är att återställa Östersjön till god ekologisk status till 2021.

I aktionsplanen anges havsbaserad vindkraft som en av de aktiviteter som påverkar Östersjön. Helcoms ambition är att arbeta för att ständigt förbättra hållbara aktiviteter till havs. I planen anges vidare att expansionen av den havsbaserade vindkraften är nödvändig för att nå klimatmålen till år 2030 och 2050. Bland annat ska studier genomföras avseende undervattensljud från installation, drift och avveckling av havsbaserade vindkraftparker. Därefter avser Helcom att vidta vidare åtgärder beroende på resultatet av studien som ska vara genomförd till 2026.

4.17 Risk och säkerhet

Uppförandet av en vindkraftpark till havs ställer höga krav på säkerhet, och säkerhet kommer att vara en högprioriterad fråga genom projektets samtliga faser. Riskerna med storskaliga vindkraftsprojekt till havs kan kategoriseras enligt följande kategorier:

- Risker för människors hälsa.
- Risker för miljö.
- Risker för enskild eller allmän egendom.

Risker för människors hälsa kan uppstå vid till exempel när arbete måste utföras på hög höjd eller över vatten, arbete som innefattar tunga lyft eller som innebär hantering av elektrisk utrustning (högspänning). Risker för miljön kan bestå av utsläpp av olika slag, störande ljud eller av bottensediment som rörs upp och sprids vid anläggningsarbeten. Risker för skador på allmän eller enskild egendom kan till exempel uppstå vid fartygsrörelser i projektområdet eller vid hantering av tunga komponenter. En särskild risk utgörs av stridsmedel eller ammunition som kan finnas kvar på platsen. Detta kommer därför att kartläggas noggrant i undersökningsfasen.

Den generella hanteringen av risker kan beskrivas i olika åtgärdssteg. I första hand ska risken elimineras genom att helt undvika det riskfyllda arbetsmomentet eller om möjligt ersättas av ett mindre riskfyllt moment. Nästa steg är att reducera sannolikheten och konsekvensen av en riskhändelse samt att ha beredskap för åtgärder om risken skulle falla ut. Den personliga skyddsutrustningen utgör den sista skyddsbarriären för arbetsplatsolyckor, som dock inte på något sätt kan ersätta andra åtgärder.

Det finns olika strukturerade metoder för att arbeta med risk och säkerhet. Deep Wind Offshore och våra ägare har lång erfarenhet från säkerhetsupplägg, rutiner och verktyg från stora projekt och drift inom: shipping, elproduktion och -nät, offshore olja- och gas. Det finns även effektiva analysverktyg att tillgå, t.ex. HAZID (Hazard Identification) och HAZOP (Hazard and Operability Study) m.fl.

I denna typ av projekt upprättas normalt en så kallad HSSE-plan (Health, Safety, Security and Environment plan) som beskriver hur projektet kommer att planera, hantera, övervaka och samordna frågor kring hälsa, säkerhet och miljö under projektets olika faser. Denna utvärderas fortlöpande under projektet samtidigt som man kontinuerligt gör riskanalyser av kommande arbeten. Så snart en risk identifieras ska den följas av en åtgärd.

Vid upphandling av underleverantörer säkerställs att projektets säkerhetsrutiner följs. Risker kommer att beskrivas närmare i MKB.

5 POTENTIELL MILJÖPÅVERKAN

Den påverkan som den planerade vindkraftparken Olof Skötkonung kan ge upphov till uppstår i de olika faser som redovisas i beskrivning av verksamheten i avsnitt 2.2. Påverkan kan uppstå under de förberedande undersökningarna, i anläggningsfasen, i driftsfasen eller i avvecklingsfasen. Störst påverkan på miljön bedöms de arbeten som sker under anläggningsfasen ha.

Nedan redogörs för de potentiella miljöeffekter som vindkraftparken Olof Skötkonung kan medföra och som därmed även måste beaktas i den kommande processen. I den kommande miljökonsekvensbeskrivningen kommer miljöeffekterna beskrivas mer djupgående och konsekvenserna bedömas. Bedömningarna kommer att utgå ifrån ett "worst-case scenario".

5.1 Geologi och bottenförhållanden

Den främsta påverkan på geologi och bottenförhållande som uppstår vid etableringen av vindkraftparken Olof Skötkonung utgörs av förlust av substrat samt tillförsel av hårda strukturer i form av fundamenten samt internkabelnät. Bottenytan som upptas bedöms bli mindre än 1% av vindkraftparkens totala area.

5.2 Hydrografi

Vindkraftparken Olof Skötkonung är belägen långt från kusten men i närheten av flera grundbankar vilket gör att viss påverkan på hydrografen kan uppstå. Exempelvis kan viss påverkan av våghöjd och strömriktning ske i närheten av vindkraftparkens fundament, vilket kommer att undersökas vidare i kommande MKB.

5.3 Skyddade områden

Den planerade vindkraftparken ligger delvis inom ett riksintresse för yrkesfisket och kan innebära konflikter med detta riksintresse genom att fiske inte kan ske inom en framtida vindkraftspark. Påverkan bedöms uppstå under såväl anläggning, drift som avveckling av parken. Detta kommer belysas ytterligare i MKB. För att möjliggöra samexistens kan områdets östra gräns komma att justeras något.

5.3.1 Natura 2000

Angränsande Natura 2000-områden är skyddade för att främja ett hållbart utnyttjande av marina resurser och för att bibehålla viktiga ekosystemfunktioner i södra Bottenhavet. Det prioriterade bevarandevärdet är att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för naturtyperna rev och sublittorala

sandbankar samt att bevara dess värde som lekområde för fisk och födosöksområde för fågel och gråsäl.

Planerad vindkraftspark bedöms inte medföra fysiska ingrepp inom Natura 2000-området men kan eventuellt medföra en viss fragmentering av Finngrundet i egenskap av två samverkande grundområden som kan riskera att negativt påverka områdenas funktion som lek- och födosöksområde för olika djurgrupper. Under anläggnings- och avvecklingsfasen finns en risk att utpekade naturtyper tillfälligt påverkas av grumling till följd av anläggning eller borttagning av fundament etc. Vidare medför planerad vindkraftspark visst undervattenbuller, framför allt under anläggning och avveckling vilken negativt kan påverka både fisk och marina däggdjur negativt. Hur stor påverkan blir är beroende på hur nära Natura 2000-områden som utbyggnaden sker och kommer att belysas vidare i MKB.

5.4 Naturmiljö

5.4.1 Bottenlevande djur och växter

Områdets bottenfauna och -flora kommer att påverkas lokalt genom biotopbortfall när havsbotten tas i anspråk för planerade fundament. Under anläggningsskedet kan även bottenfaunan i det direkta närområdet kring fundamenten påverkas temporärt, men generellt sker en återkolonisation relativt fort.

Under anläggnings- och avvecklingsfasen uppstår även en övergående påverkan genom grumling till följd av uppvirvling och spridning av sediment samt vid anläggning av fundament och vid nedläggning av internkabelnät etc. Sedimentpartiklar som virvlar upp kan bl.a. påverka syreupptagningsförmågan hos fiskyngel, ge upphov till försämrade fotosyntes och att fastsittande djur kvävs (Naturvårdsverket, 2013). Grumlingen kan eventuellt även medföra en eventuell frisättning av föroreningar i vattenmassan. Detta kan negativt påverka livsmiljöer både inom projektområdet och i angränsande Natura 2000-områden. I vissa delar av området finns hårda eller grovkorniga bottensubstrat vilken minskar risken för grumling i dessa delar.

En positiv påverkan i form av påväxt och reveffekter kan komma att uppstå vid de bottenförankrade fundamenten, vilka då kan utgöra nya livsmiljöer för hårbottenlevande alger och djur. De nya habitaterna kan öka födotillgången samt skapa skydd mot starka strömmar och predatorer vilket även kan öka koncentrationen av mobil fauna, såsom fisk, i närheten av reven (Naturvårdsverket, 2008).

5.4.2 Marina däggdjur

Marina däggdjur påverkas främst av olika ljudkällor och vibrationer under vattnet såsom fartygstrafik, anläggningsarbeten m.m. Marina däggdjur är särskilt känsliga för förhöjda ljudnivåer

under tiden då de förökar sig. Undervattensbuller kan ge en negativ påverkan genom beteendeförändringar, undflyende och i värsta fall dödlighet hos det sälbestånd som finns i området. Vid anläggning av vindkraftparken uppstår ljud främst vid anläggning av bottenfasta fundament genom pålning, vid transporter inom parken samt vid nedläggning av internkabelnätet. Hur omfattande påverkan blir under anläggningsfasen är beroende på vilka anläggningsmetoder som används och fördelningen mellan olika typer av fundament. Även vid utförandet av geofysiska undersökningar och vid avvecklingen av parken kan undervattensbuller uppstå.

Luft- och vattenburet buller kan störa området gråsäl, studier har dock inte kunnat påvisa några långvariga signifikanta effekter av den typen av påverkan (Naturvårdsverket, 2012). Förhöjda bullernivåer vid vissa arbetsmoment skulle kunna riskera att tillfälligt skrämna sälarna eller maskera deras kommunikation. Vibrationer kan även potentiellt leda till att sälarna får problem med avståndsbedömningen. Enligt studier kring vindkraftsparker bedöms sälarna inte påverkas nämnvärt av vare sig under anläggnings- eller driftsfasen och de verkar snabbt vänja sig vid fasta installationer i havet (WPD 2009, 2022). Samtidigt kan den reveffekt som uppstår kring en vindkraftpark kunna attrahera fisk under drifttiden, vilket skulle kunna vara positivt för födosökande säl i området. Påverkan på marina däggdjur kommer att analyseras vidare och presenteras i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

5.4.3 Fiskar

Ljud från vindkraftverken kan under drifttiden påverka fisk, utifrån det forskningsunderlag som finns idag bedöms påverkan dock vara liten. Ökade bullernivåer vid till exempel anläggning av fundament, bottenförändringar, kabeldragning och transporter kan påverka fiskens orienteringsförmåga och förmåga att lokalisera byte men kan i värsta fall ge upphov till hörselskador och mortalitet. Fiskar är särskilt känsliga för förhöjda ljudnivåer under lekperioden. Kring elkablar i parken kan även elektromagnetiska fält uppstå vilka kan påverka fiskens förmåga att orientera sig längre sträckor. Dock har ingen betydande effekt av sjökablar på fisk kunnat påvisas. Som nämnts i avsnittet ovan så kan vindkraftverkens fundament även agera habitat vilket då skulle kunna öka mängden småfisk i det aktuella området (Naturvårdsverket, 2008).

Under anläggnings- och avvecklingsfasen kan även tillfälliga förändringar uppstå i fiskars beteende till följd av grumling, sedimentation och eventuell frisättning av föroreningar. Detta kan övertäcka fiskägg och fastna i fiskars gälar vilket i sin tur kan leda till mortalitet. Omfattningen av grumlingen beror till stor del på sedimentens kornstorlek vilken i detta område är varierande. Påverkan på fisk kommer att analyseras vidare och presenteras i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

5.4.4 Fåglar

Vindkraft kan generellt sett påverka fåglar på tre olika sätt: genom att de förolyckas till följd av vindkraftverkens roterande vingar/genom att de flyger in i verkens torn (det vill säga dödliga olyckor), genom förlust av livsmiljöer eller genom barriäreffekter som innebär att fåglar undviker att flyga i närheten av vindkraftverk. Hur stor flygdödlighet som noterats vid vindkraftparken beror av verkens placering i relation till topografi och omgivande miljö. Fåglar som häckar, övervintrar eller rastar löper större risk att förolyckas än de som enbart passerar området under flyttperioden (Naturvårdsverket, 2017).

Arter som storlom, smålom och skäggdopping undviker vindkraftparker till havs i hög utsträckning. Vidare finns det en hel del arter som undviker vindkraftverk till havs, men i varierande omfattning och inte lika konsekvent som tidigare nämnda arter såsom sjöorre, alfågel, tordmule, sillgrissla och dvärgmå. Undvikandet korrelerar med om vindkraftverket är i drift eller inte. Vidare finns ett flertal arter som inte bedöms påverkas alls av den havsbaserade vindkraften såsom ejder, fisktärna och silvertärna. Måsfåglar och skarvar bedöms dock attraheras av vindkraftverken, till stor del på grund av att dessa fundament erbjuder sittplatser (Naturvårdsverket, 2017).

Vindkraftparken Olof Skötkonung kan komma att påverka flyttande fåglar negativt då parken är belägen inom ett område som används som flyttstråk över Bottenhavet och Östersjön. Parken kan även tänkas beröra kända rastområden och födosökningsmiljöer för fåglar, eftersom sådana miljöer pekats ut norr om ansökansområdet.

I kommande MKB kommer påverkan på fåglar samt skyddsåtgärder att beskrivas ytterligare.

5.4.5 Fladdermöss

Vindkraftverk kan påverka fladdermöss genom att djuren träffas av verkens roterande vingar vilket leder till att de dör direkt eller drabbas av skador som de senare dör av. Ofta drabbas lokala eller icke-flyttande populationer och inte bara flyttande arter. Men även fladdermusens sätt att jaga och förflytta sig är avgörande för artens dödlighet. Dödligheten vid vindkraftverk till havs i Svenska vatten är dock svår att bestämma då det ännu inte genomförts några sådana studier på hur havsbaserade vindkraftverk påverkar fladdermöss (Naturvårdsverket, 2017). Påverkan på fladdermöss från den planerade vindkraftparken Olof Skötkonung är därför svår att bedöma i dagsläget.

5.5 Landskapsbild

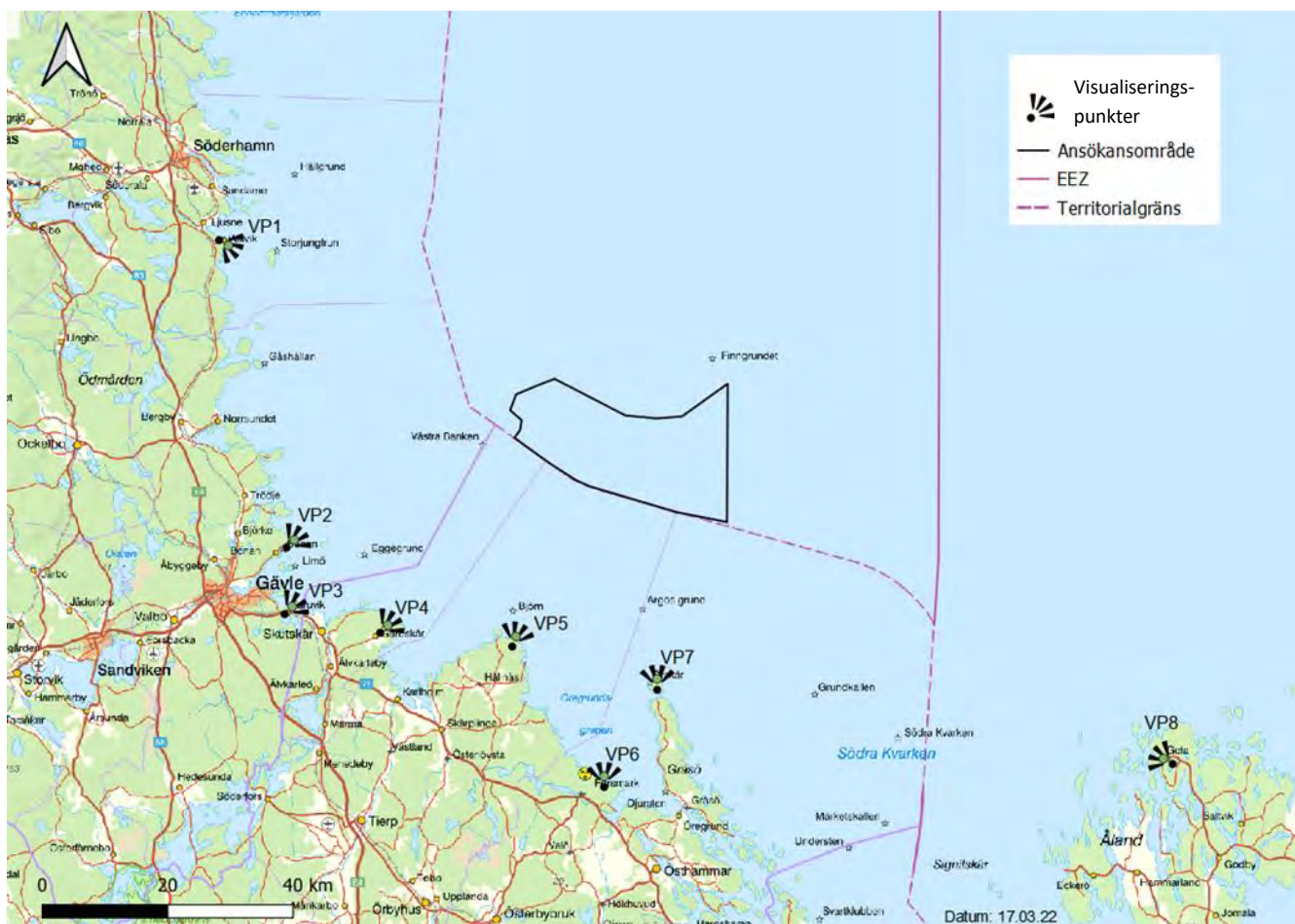
En vindkraftsanläggning förändrar generellt den rådande landskapsbilden och det visuella intrycket av landskapet. Upplevelsen av förändringen är subjektiv och varierar därmed med betraktaren och dennes förväntningar på landskapsbilden. Då Olof Skötkonung är lokaliserad långt ut i havsområdet,

över 30 km från Gävle och Östhammars kust, bedöms påverkan på landskapsbilden vara begränsad. Vindkraftparken kan ändå komma att bli synlig på öppna platser för den som rör sig med båt i det omgivande landskapet, särskilt när det råder god sikt, eftersom verken är över 300 meter höga. Som tidigare beskrivits så ligger flera farleder nära vindkraftparken.

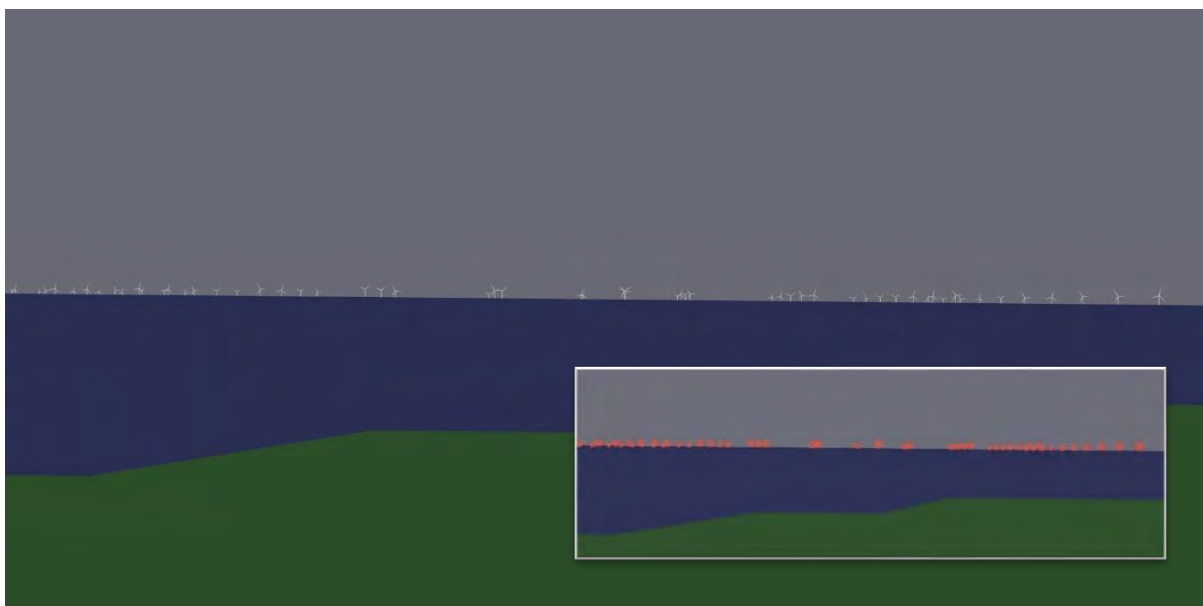
Synbarheten i landskapet förstärks även av de varningslampor i form av hinderbelysning som kommer att vara tända enligt gällande regler. Ytterligare utredningar av påverkan på landskapsbilden kommer att presenteras i kommande MKB. Inför planering av fotomontage och eventuella andra visualiseringar har en modell tagits fram baserad från laserdata över området, där såväl skogshöjd som markhöjd har lagts in. I Bilaga 2 presenteras en första visualisering i form av synbarhetsmodeller från några av de utsiktspunkter utmed kusten i kringliggande kommuner som är intressanta ur landskapsperspektiv, presenterade i Figur 28.

Visualiseringen görs genom att vindkraftverken placeras in i modellen av utsikten från visualiserings- eller utkikspunkten. För varje vy/utsikt genereras med en bild med synliga vindkraftverk och en med röda cirklar som beskriver rotorbladens läge för såväl synliga som dolda verk. Röda ringar under horisonten betyder därför att verken befinner sig på för stort avstånd för att vara synliga över horisonten, röda ringar mot en framförliggande skog eller ö betyder att de befinner sig bakom detta "hinder" och därför inte är synligt. Även synliga verk förses med ringar, men i dessa fall räcker det med att zooma in i bilden för att förstå vilket av de synliga verken som är markerade. Efter samråd med myndigheter, och eventuellt önskemål från berörda, kommer ytterligare utsiktspunkter att visualiseras med såväl laserdata som fotomontage.

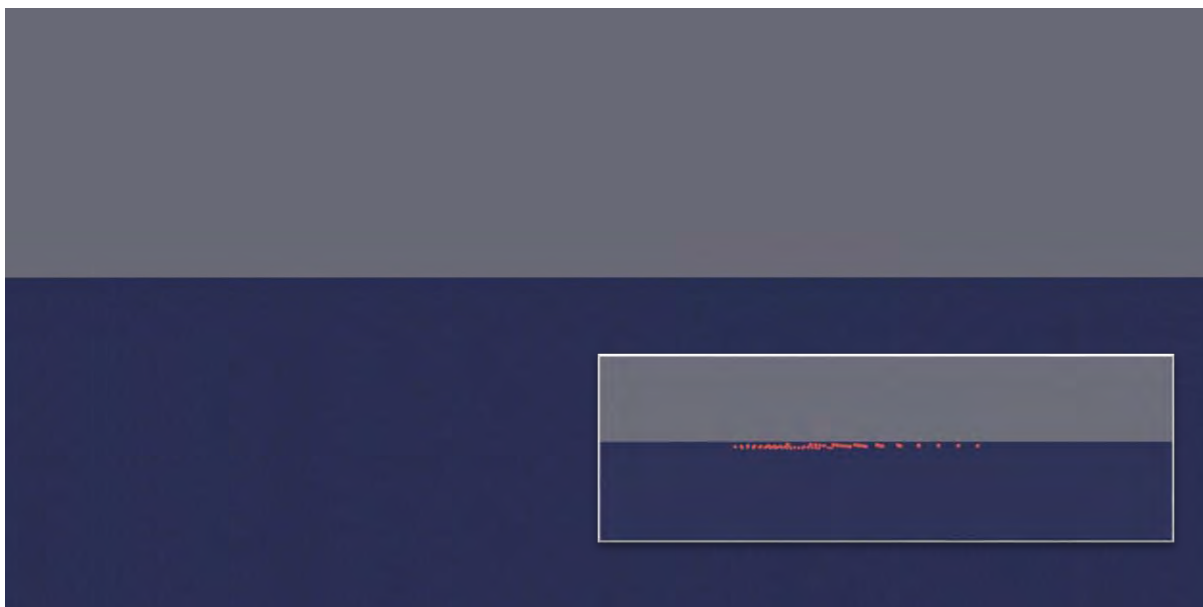
Från de visualiseringspunkter (VP) som valts för att initialt undersöka möjlig synlighet, se Figur 28 och Bilaga 2, beräknas vindkraftparken endast vara helt synlig från Örskär (VP5) där avståndet från betraktare till park är ca 26 km (se Figur 29), och från Hållnäs-kusten (VP5, bilaga 2) där avståndet är ca 26 km. Synligheten från flera av visualiseringspunkterna som befinner sig på ungefär samma avstånd begränsas av terräng, vegetation och infrastruktur, vilket är fallet med Gårdskär (VP4) på ca 35 km avstånd där det från vald punkt inte går att se parken alls (se bild i Bilaga 2). På längre avstånd spelar också jordens krökning in. Detta innebär att endast de närmsta verkens yttre bladdelar kan skimras från Furuvik (VP3), som befinner sig på ett avstånd av ca 44 km, men att inte någon del alls är synlig från visualiseringspunkten på Åland - Geta (VP8) där avståndet är ca 79 km, se Figur 30.

Figur 28. Visualiseringspunkter som kan användas som fotopunkter i fortsatt utredning och MKB.

Figur 29. Synlighet från Örskär med avstånd av ca 26 km. De främre raderna av verk avtecknar sig mot horisonten. I mörker kommer även hinderbelysningens blinkande synas. Den infällda bilden visar vindkraftverkens läge oavsett om de är synliga eller ej. Varje rotordiameter är markerad med en röd ring.

Figur 30. Synlighet från Åland – Geta på ett avstånd om ca 79 km. Samtliga vindkraftverk hamnar under horisonten och kommer inte vara synliga från stranden. Den infällda bilden visar vindkraftverkens läge oavsett om de är synliga eller ej. Varje rotordiameter är markerad med en röd ring.

5.6 Kulturmiljö

Den planerade vindkraftparken bedöms inte påverka några kända arkeologiska lämningar. Flera dokumenterade fartygsvrak förekommer i Bottenhavet men inget av dessa ligger inom projektområdet. Olof Skötkonung bedöms därför, utifrån nuvarande kunskap, inte påverka kulturmiljön i området varken under anläggnings- eller driftsfasen.

Om tidigare okända marinarknologiska lämningar eller andra kulturhistoriska lämningar påträffas i samband med undersökningarna kommer arbetet stoppas och en anmälan görs i enlighet med kulturmiljölagen (1988:950).

5.7 Rekreation och friluftsliv

Då den planerade vindkraftparken Olof Skötkonung ligger långt ut till havs bedöms den ha begränsad påverkan på rekreation och friluftslivet på land. Vindkraftparken kommer vara synlig från Hållnäs-kusten och därmed kunna förändra upplevelsen av horisonten, medan synligheten från Gävle med omnejd är ytterst liten.

För den som normalt är van vid att ha öppet hav vid vistelse på vatten kommer förändringen av synupplevelsen vara påtaglig. Det finns under drift av vindkraftparken inte finnas några begränsningar i hur nära verken eller parken man får vistas.

En viss påverkan kan uppstå under anläggningsskedet vid uttransport av vindkraftverk och anläggningsdelar förbi de utpekade farlederna där fritidsbåtar potentiellt kan förekomma. Påverkan består främst av ökad fartygstrafik, buller och eventuella avspärningar under en begränsad tid.

5.8 Miljökvalitetsnormer

Den planerade vindkraftparken bedöms inte ha någon påverkan på miljökvalitetsnormer då området ligger utanför utpekade ytvattenförekomster. Under anläggningsskedet kan dock påverkan uppstå vid transport av vindkraftverken och andra anläggningsdelar ut till den aktuella platsen. Arbetsfartyg riskerar att medföra en påverkan i form av utsläpp av avgaser. Påverkan bedöms dock bli så ringa att vare sig den ekologiska eller kemiska statusen i berörda ytvattenförekomster bedöms påverkas negativt. Verksamheten bedöms därmed inte försämra eller försvåra statusen i dessa ytvattenförekomster. Eventuell påverkan på miljökvalitetsnormer kommer att redogöras för ytterligare i kommande MKB.

5.9 Klimat

Vindkraftparken kommer att ha en viss påverkan på klimatet, främst under anläggningskedet (produktion av vindkraftverken, transporter, installationsarbeten etc.) men även under avvecklingskedet (främst transporter). Sammantaget har den havsbaserade vindkraften under hela livscykeln utsläpp av växthusgaser motsvarande i genomsnitt 11 gram CO₂ eq/kWh, vilket kan jämföras med en storskalig solcellsanläggning som har utsläpp på 41 gram CO₂ eq/kWh och kolpulver som släpper ut 820 gram CO₂ eq/kWh (Naturskyddsföreningen, 2021). Den negativa påverkan på klimatet från den planerade vindkraftparken kommer att vara begränsad i omfattning och tid.

Vindkraftparken kommer även att ha en positiv påverkan på klimatet då den bidrar till Sveriges klimatmål och omställningen till fossilfri elproduktion. Vindkraftparken skulle ha en kapacitet på cirka 7,5 TWh vilket skulle kunna förse ett mycket stort antal hushåll med förnybar el (motsvarande nästan hela Gävleborgs och Uppsala läns årsförbrukning av el år 2020).

I den kommande miljökonsekvensbeskrivning kommer påverkan på klimatet redogöras för ytterligare.

5.10 Yrkesfiske

Inom och vid anslutande Finngrunden pågår en del fiskeaktivitet och delar av projektområdet utgör ett riksintresse för yrkesfisket vilket innebär att planerad vindkraftspark kan medföra vissa konflikter med på yrkesfisket. Både under anläggnings-, drifts och avvecklingsfas kan möjligheterna till fiske begränsas inom projektområdet alternativt kan vissa restriktioner gällande olika fiskeredskap bli aktuella. Detta kan medföra förändrade förutsättningar för yrkesfisket inom planerad vindpark. Under anläggningsfasen kan även arbetena under vatten påverka vattenkvaliteten och medföra störningar på fiskars beteende och fångstbenägenhet vilket också kan störa fisket i området tillfälligt.

Påverkan på yrkesfisket kommer att utredas vidare samrådsprocessen och i kommande MKB.

5.11 Infrastruktur

Vindkraftparken bedöms få en viss negativ påverkan på sjöfarten. Parken är dock lokaliserad med hänsyn till utpekade riksintresseområden för sjöfarten men identifierad data ger en indikation om att det förekommer trafik även i kanten av den västra och östra delen av området för Olof Skötkonung.

Vindkraftparken är lokaliserad med hänsyn till Försvarsmaktens riksintresseområde som är lokaliserade i närheten av kustområdena. Olof Skötkonung bedöms därmed inte orsaka påtaglig skada på de utpekade riksintresseområdena för totalförsvarets militära del.

Olof Skötkonung bedöms inte heller ha någon påverkan på närliggande flygplatser då projektområdet inte ligger inom några utpekade MSA-tytor.

5.12 Planförhållanden

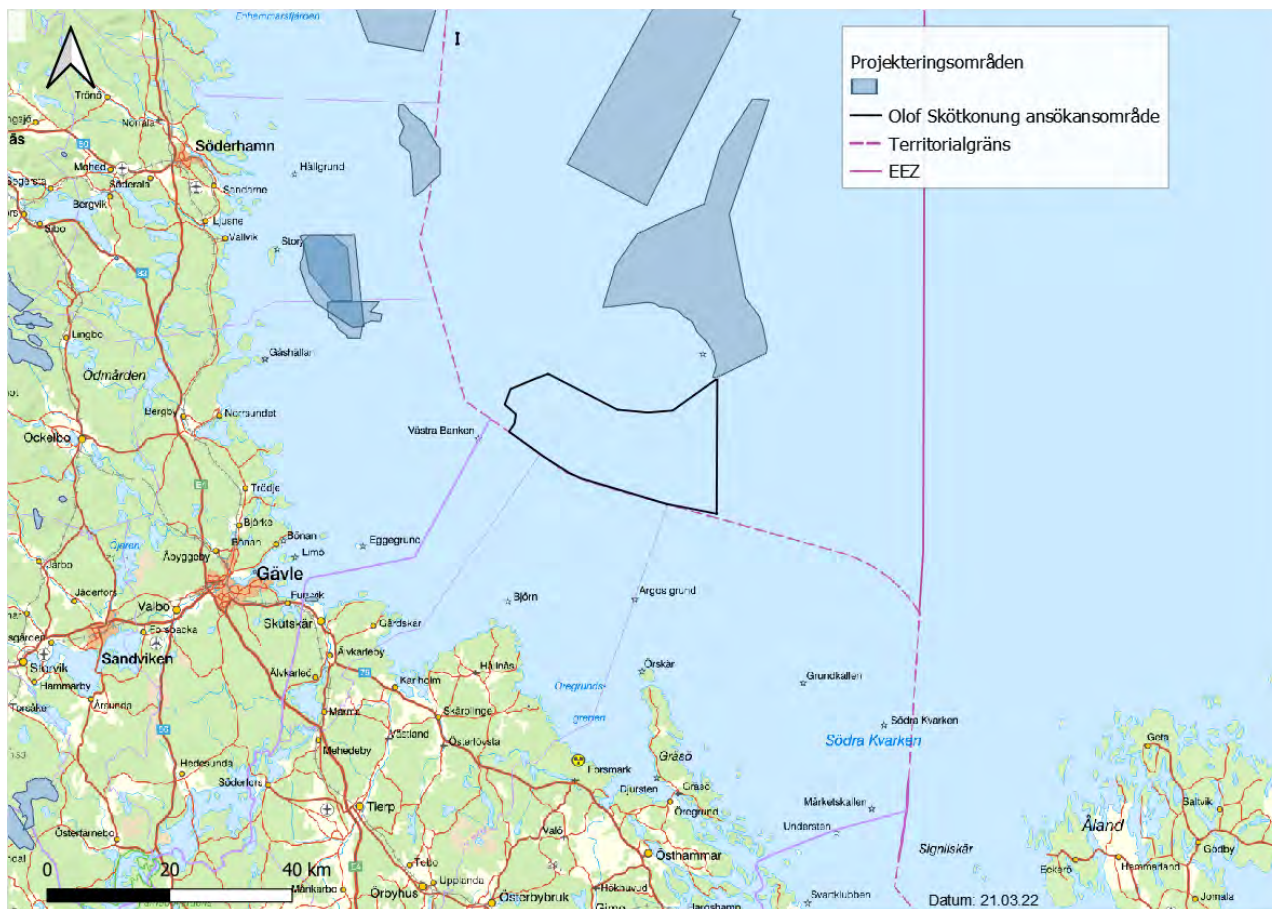
Den planerade vindkraftparken står delvis i strid med andra utpekade områden i havsplanen för det aktuella området. Parken sammanfaller dock till viss del med ett område som är utpekat i havsplanerna som utredningsområde för energianvändning.

6 KUMULATIVA EFFEKTER

Kumulativa effekter uppstår när effekter från flera källor samverkar med varandra. Identifiering och bedömning av kumulativa effekter är viktig vid bedömningen av en verksamhet eller åtgärds miljöeffekter. För att kunna avgöra vilka de kumulativa effekterna blir är det viktigt att ha en tydlig bild över hur delar av miljön påverkas av dels den aktuella åtgärden, dels av annat i påverkansområdet.

I miljökonsekvensbeskrivningen kommer en identifiering och bedömning av kumulativa effekter göras utifrån befintliga och tillståndsgivna verksamheter i området, samt i det fall det bedöms relevant även för andra parker i tillståndprocess. Kumulativa effekter kan utgöras av till exempel påverkan på marina däggdjur och fåglar från de verksamheter som finns inom ett relevant geografiskt område.

Inom det aktuella projektområdet finns i dagsläget inga planer på andra havsbaserade vindkraftparker. Norr om Olof Skötkonung planerar Finngrundens Offshore AB parken Fyrskeppet som är något större än Olof Skötkonung. Längre norrut planeras ytterligare parker som är större än Olof Skötkonung och väster om parken mot fastlandet planeras flera parker av något mindre omfattning, se Figur 31.

Figur 31. Andra planerade vindkraftparker (projekteringsområden) i Bottniska viken (Vindbrukskollen, 2022-03-22).

Eventuella kumulativa effekter kommer att undersökas under samråds- och utredningsfas och beskrivas i MKB:n.

7 PLANERADE UTREDNINGAR

Inför att tillståndsansökningarna lämnas in kommer ytterligare undersökningar och inventeringar att genomföras. De utredningar som planeras redogörs för nedan.

7.1 Bottenundersökningar

Syftet med de geofysiska och geotekniska undersökningarna är att ge projektet information om förutsättningarna för anläggningen av vindkraftparken. Undersökningarna kommer ligga till grund för val av koncept och utformning av parken, samt för att bedöma havsbottens topografi, eventuell förekomst av stridsmedel (minor etc.) och vrak eller andra kulturvärden på havsbotten. De geotekniska undersökningarna kan komma att bestå av en eller flera av följande metoder: vibrocorer, spetstryckssondering (CPT) och olika typer av provborrning. De geofysiska undersökningarna kan komma att bestå av bottenprofilerande/seismiska undersökningar med till exempel sub-bottom profiler (SBP) och side scan sonar och sedimentprovtagning.

Ytterligare sedimentundersökningar utförs vid eventuella ackumulationsbottnar (där sedimentet ackumuleras och kan förväntas ha förhöjt innehåll av föroreningar).

7.2 Naturmiljö

Ett antal inventeringar och utredningar kommer att genomföras avseende bottenflora och fauna, fiskar och evertebrater, marina däggdjur, fåglar, fladdermöss samt vad gäller skyddade arter. För flera av dessa kommer utredning i form av initiala skrivbordsstudier att genomföras. Inventeringar i fält kommer även att genomföras där så krävs för att bedöma eventuell påverkan på naturmiljön. Resultatet från genomförda inventeringar och undersökningar kommer ligga till grund för vindkraftparkens utformning för att minimera påverkan på identifierade värden.

7.3 Kulturmiljö

Marinarkeologiska utredningar kommer utföras i syfte att kartlägga eventuella lämningar som i dagsläget inte är kända.

7.4 Övriga utredningar

De övriga utredningar och analyser som kan komma att bli aktuella är bland annat synbarhetsanalys, framtagande av fotomontage, hinderljusanimering, samt ljudberäkning och sjöfartsrelaterad riskanalys.

8 UTFORMNING AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) kommer att upprättas som en del av miljöbedömningsprocessen efter genomförd samrådsprocess. Syftet med MKB är att identifiera, beskriva och bedöma de direkta och indirekta effekter och konsekvenser som verksamheten kan medföra på människor och miljön. Innehållet i MKB framgår av 6 kap. 35 § för specifika miljöbedömningar.

Planerad MKB kommer förslagsvis innehålla följande:

- Icke teknisk sammanfattning
- Inledning
- Bakgrund och förutsättningar
 - Metodik
 - Tillståndsprocess och genomförda samråd
 - Tidplan
- Planerad verksamhet, inklusive följdverksamheter
- Alternativredovisning
- Områdesbeskrivning och lokalisering
- Påverkan och konsekvenser av planerad verksamhet
- Skyddsåtgärder
- Kumulativa effekter
- Samlad bedömning
- Bilagor
- Referenslista

9 FÖRSLAG TILL SAMRÅDSKRETS

Samrådskreten omfattar de myndigheter, verksamheter, organisationer, föreningar, näringsidkare och allmänhet som kan beröras av vindkraftpark Olof Skötkonung. I Bilaga 1 finns förslag på samrådsparter som kan vara aktuella. Under samrådstiden kan ytterligare parter adderas till listan.

Med parterna kommer skriftligt samråd hållas. I vissa fall kommer även digitala möten hållas med föredragning av projektet, frågestund och diskussioner samt insamling av synpunkter. I det fall det är möjligt att organisera med hänsyn till Covid-19 kan även fysiska träffar ordnas med mindre intressegrupper och i begränsad omfattning.

Allmänheten kommer att bjudas in till samråd via annonsering i dagspressen. Övriga parter kommer kontaktas via direkt inbjudan från Deep Wind Offshore.

10 REFERENSER

- Artdatabanken (2020). *Östersjötumlare – en hotad population*. SLU Artdatabanken. URL: <https://www.artdatabanken.se/var-verksamhet/rodlistning/dagens-rodlistade-art/ostersjotumlare/>
- Boverket (2022). *Riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken*. URL: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riksintressen/riksintressen-enligt-4-kap-mb/>
- Boverket (2021). *PBL kunskapsbanken - rekreation*. URL: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/verktyg/rakna/rekreation/>
- Energiforsk (2021). *Sektorskoppling för ett mer effektivt energisystem*. Rapport 2021:764.
- Energimyndigheten (2018). *Vägen till ett 100 procent förnybart elsystem - Delrapport 1: Framtidens elsystem och Sveriges förutsättningar*.
- Försvarsmakten (2022). *Samhällsplanering - Riksintressen*. URL: <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/forsvarsmakten-i-samhallet/samhallsplanering/riksintressen/>
- Green M. & Nilsson L. (2007). *Rastande och flyttande fåglar vid Finngrund 2007 - En förstudie inför etablering av vindkraftverk till havs*. Lunds Universitet.
- Havs- och vattenmyndigheten (2022). *Havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet*. URL: <https://www.havochvatten.se/download/18.467841c617ec7248f0d9e080/1644851465691/Havsplaner%20beslutade%202022-02-10.pdf>
- Havs och Vattenmyndigheten (2021). *Arter och livsmiljöer – Gråsäl*. URL: <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/arter-och-naturtyper/grasal.html>
- Havs och Vattenmyndigheten (2021). *Arter och livsmiljöer – Marina däggdjur*. URL: <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/fakta-om-arter-och-livsmiljoer/marina-daggdjur.html>
- Havs och Vattenmyndigheten (2021). *Arter och livsmiljöer – Tumlare*. URL: <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/arter-och-naturtyper/tumlare.html>
- Havs och Vattenmyndigheten (2020). *Områden av riksintresse*. URL: <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/riksintressen/omraden-av-riksintresse.html>

Havet.nu (2021). *Så mår Bottniska viken*. URL: <https://www.havet.nu/sa-mar-bottniska-viken>

Havsmiljöinstitutet (2021). *Sveriges vattenmiljö – Bottenhavet*. URL: <https://www.sverigesvattenmiljo.se/undersoka-vattenmiljo/bottenhavet>

HavsUtsikt (2012). *Östersjön sjöfåglar*. HavsUtsikt – om svensk havsforskning och havets resurser, nr 2/2012. Stockholms och Umeås universitets marina forskningscentrum.

HELCOM (2021). *Baltic Sea Action Plan – 2021 update*. Baltic Marine Environment Protection Commission.

HELCOM (2018). *State of the Baltic Sea – Second HELCOM holistic assessment 2011-2016*. Baltic Sea Environment Proceedings No. 155.

Livet i havet (2021). *Fiskar i svenska hav*. Livet i havet – digital fälthandbok om växter och djur i svenska havsområden. Havsmiljöinstitutet. URL: <https://www.havet.nu/livet/arter/fiskar>

Livet i havet (2021). *Fakta om Egentliga Östersjön*. Livet i havet – digital fälthandbok om växter och djur i svenska havsområden. Havsmiljöinstitutet. URL: <https://www.havet.nu/egentliga-ostersjon>

Länsstyrelsen Gävleborg (2018). *Bevarandeplan för Natura 2000-området - SE0630260 Finngrundet - Östra banken*.

Länsstyrelsen Gävleborg (2016). *Bevarandeplan för Natura 2000-området - SE0630262 Finngrundet Västra banken och SE0630263 - Finngrundet Norra banken*.

Marine Monitoring (2007). *Bentisk inventering – underlagsrapport för vindkraftsprojektering vid Finngrundet*. Hammar, L., Andersson, S. & Asplund, M. 2007.

Naturskyddsföreningen (2021). *Vindkraft – en viktig del i framtidens energisystem*.

Naturskyddsföreningen (2021). *Så påverkas haven av klimatförändringar*. URL: <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/sa-paverkas-haven-av-klimatforandringar/>

Naturvårdsverket (2021). *Ämnesområde – Friluftsliv*. URL: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv>

Naturvårdsverket (2017). *Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss*. Rapport 6467, Vindval.

Naturvårdsverket (2012). *Vindkraftens effekter på marint liv*. Rapport 6488, Vindval.

Naturvårdsverket (2008). *Miljömässig optimering av fundament för havsbaserad vindkraft*. Rapport 5828, Vindval.

Naturvårdsverket (2007). *Fladdermöss och havsbaserade vindkraftverk studerade i södra Skandinavien*. Rapport 5748, Vindval.

Open Ocean (2017). *Vindeby (1991-2017): decommission of the world's first offshore wind farm*. URL: <http://www.openocean.fr/en/news/2017/03/21/vindeby-1991-2017-decommission-of-the-worlds-first-offshore-wind-farm>

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) (2021). *Definition av kulturarv och kulturmiljö*. URL: <https://www.raa.se/kulturarv/definition-av-kulturarv-och-kulturmiljo/>

SLU (2021). *Kunskapsunderlag för ekosystembaserad havsförvaltning i Bottenhavet*. Aqua reports 2021:13.

SMHI (2021). Ladda ner oceanografiska observationer – Finngrundet WR boj. URL: <https://www.smhi.se/data/oceanografi/ladda-ner-oceanografiska-observationer#param=waves,stations=all,stationid=33003>

Sportfiskarna (2020). *Strömmingsfisket i Södra Bottenhavet*. URL: <https://www.sportfiskarna.se/portals/sportfiskarna/PDF/Miljo/Str%C3%B6mmingsfisket%20i%20S%C3%B6dra%20Bottenhavet%202020.pdf?ver=2020-06-11-170446-333>

Svensk Vindenergi (2021). *Havsbaserad vindkraft – en nyckel till industrins omställning*.

Sveriges Fiskares Producentorganisation (SFPO) (2022). *Fiske med passiva redskap i Bottenhavet och Bottenviken*. URL: <https://www.sfpo.se/om-svenskt-fiske-/var-fiskas-fisken/passivaostersjon#Bottenhavet%20Bottenviken>

Svensk Vindenergi (2021). *Offshore wind development key to meet Sweden's climate and growth targets*. THEMA Consulting Group.

Tethys (2022). *Fixed Offshore Wind*. URL: <https://tethys.pnnl.gov/technology/fixed-offshore-wind?page=4>

Vattenmyndigheterna (2021). *Miljö kvalitetsnormer för vatten*. URL: <https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten.html>

VISS (2021). *Miljö kvalitetsnormer*. URL: <http://extra.lansstyrelsen.se/viss/Sv/detta-beskrivs-i-viss/miljokvalitetsnormer/Pages/default.aspx>

Wind Europe (2019). *Our energy, our future - How offshore wind will help Europe go carbon-neutral.*

WPD (2022). *Vindkraftpark Fyrskeppet - Samrådsunderlag.*

WPD (2009). *Finngrunden – Miljökonsekvensbeskrivning.*

10.1 Referenser för dataunderlag till kartor

Metria

<https://metria.se/>

Lantmäteriet

<https://www.lantmateriet.se/>

Naturvårdsverket

<https://www.naturvardsverket.se/>

Transportstyrelsen

<https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Riksintressen/Kartor-overriksintressen>

Riksantikvarieämbetet

<https://www.raa.se/>

Länsstyrelsen

<https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

Havs och vattenmyndigheten

<https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/kartor-och-gis/karttjanster.html>

Energimyndigheten

<http://www.energimyndigheten.se/>

European Marine Observation and Data Network (EMODnet) Vessel density.

www.emodnet-humanactivities.eu/search-results.php?dataname=Vessel+Density

Sjöfartsverket

<https://www.sjofartsverket.se/sv/>

Helcom

<https://helcom.fi/>

SGU

<https://www.sgu.se/produkter/geologiska-data>

Vatteninformationssystem Sverige (VISS)

<https://viss.lansstyrelsen.se/>

11 BILAGOR

Bilaga 1. Förslag till samrådsplans

Bilaga 2. Visualiseringar

Bilaga 1. Förslag till samrådsrets

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Länsstyrelsen i Uppsala län

Kommuner

Söderhamns kommun

Gävle kommun

Älvkarleby kommun

Tierp kommun

Östhammar kommun

Sektorsmyndigheter (miljöbalken)

Statens geotekniska institut (SGI)

Naturvårdsverket

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)

Havs- och vattenmyndigheten (HaV)

Riksantikvarietämbetet (RAÄ)

Post- och telestyrelsen

Försvarmakten

Övriga myndigheter

Sveriges Lantbruksuniversitet

Vattenmyndigheten Bottenhavet

Vattenmyndigheten Norra Östersjön

Luftfartsverket

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Kustbevakningen

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

Svenska kraftnät (Svk)

Sjöfartsverket

Trafikverket

Transportstyrelsen

Kammarkollegiet

Boverket

Energimarknadsinspektionen (Ei)

Övriga aktörer och föreningar

Svenska Naturskyddsföreningen

Statens maritima och transporthistoriska museer

Greenpeace

Fiskerinäringen

Sveriges Fiskares Producentorganisation (SFPO)

Havs- och Kustfiskarnas Producentorganisation (HKPO)

Swedish Pelagic Federation (SPF)

Ornitologiska föreningar

Birdlife Sverige

Lokala ornitologiska föreningar/klubbar

Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening

Gävle fågelklubb

Söderhamns fågelklubb

Lokala naturskyddsföreningar

Naturskyddsföreningen i Gävle

Naturskyddsföreningen i Söderhamn

Flygplatser

Uppsala-Ärna flygplats (Upplands flygflottilj)

Rederier

Eckerö Linjen

Teleoperatörer

Telia

Telenor

Hi3G Access AB (Tre)

Tele2

Teracom Mobil (Net1)

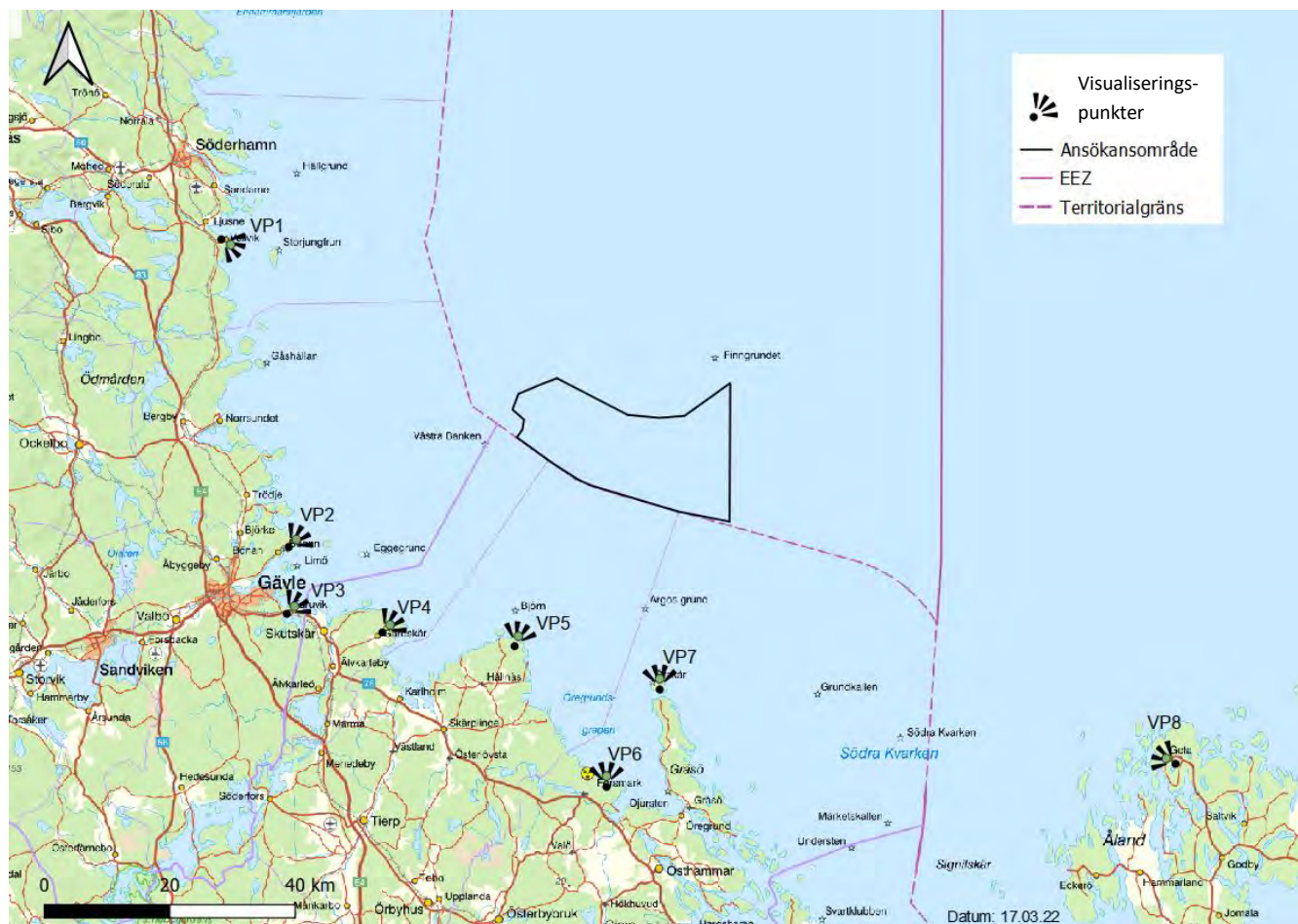
3GIS

Elproducenter

Forsmarks kärnkraftverk

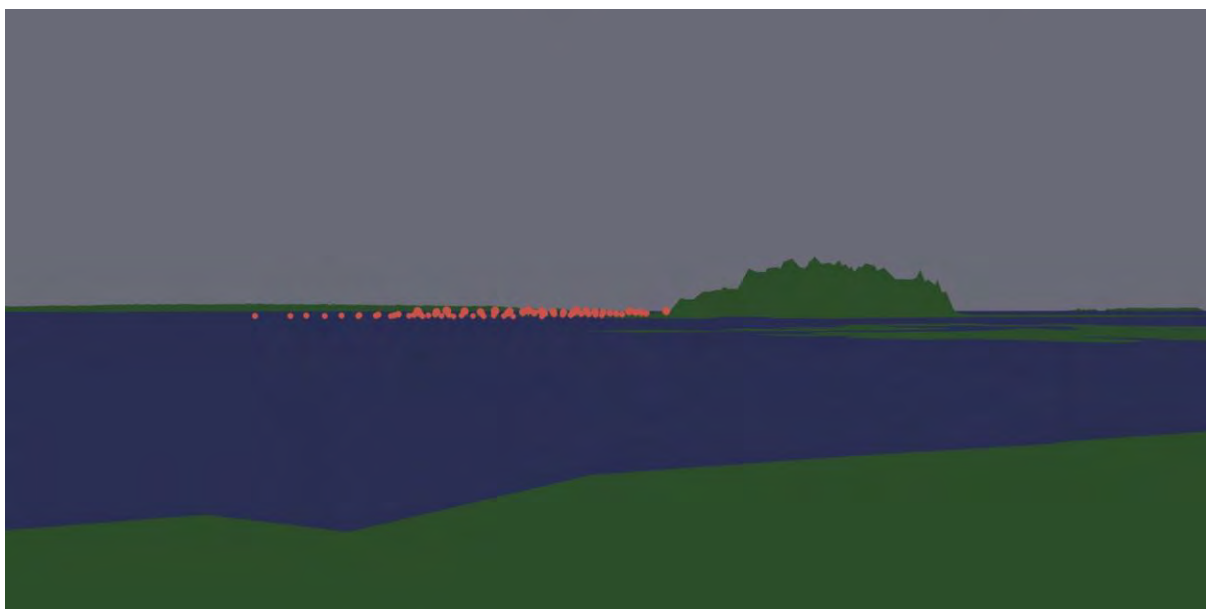
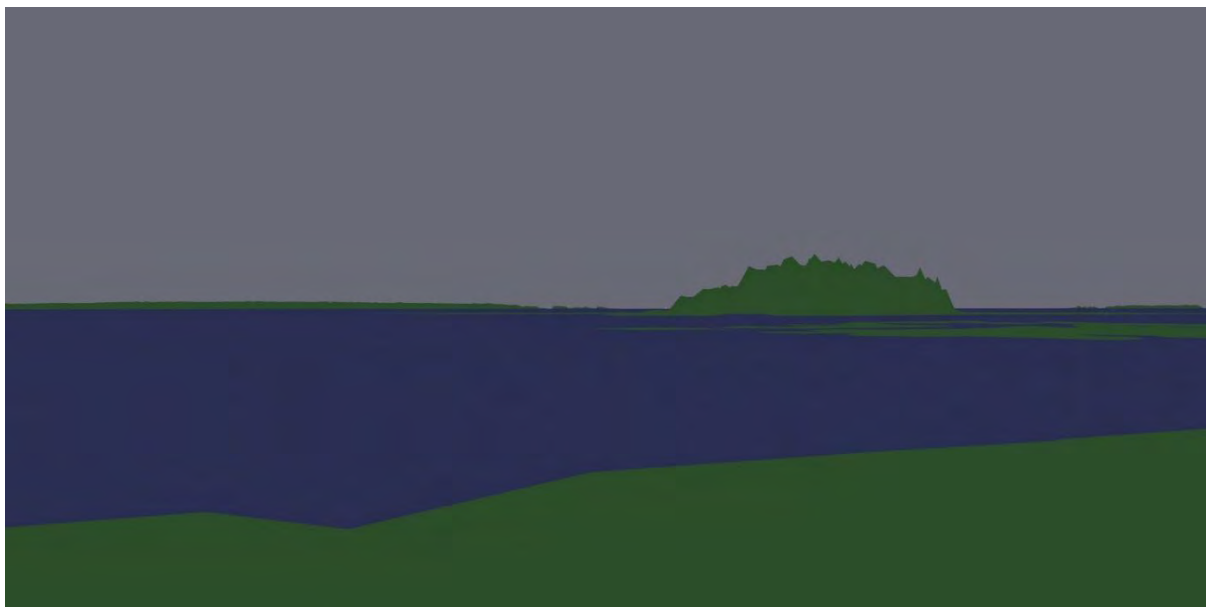
Allmänheten och övriga särskilt berörda

Bilaga 2. Visualiseringar

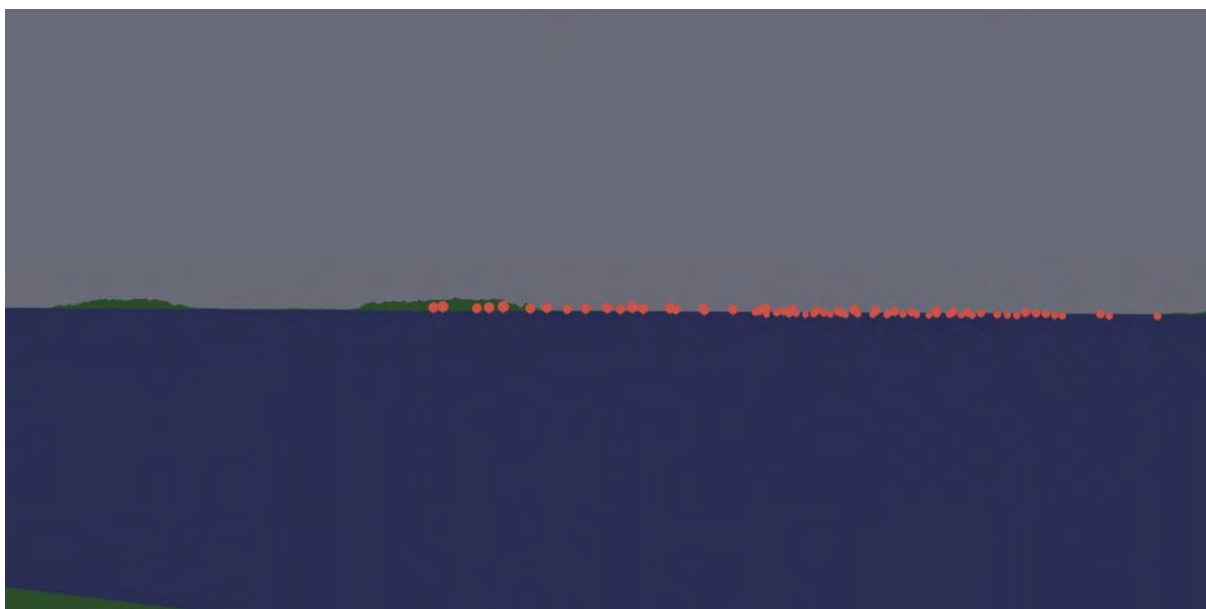
VP1: Vallvik – Ljusnenäset, ca 52 km

Majoriteten av verken befinner sig bakom horisonten eller döljs av öar.

VP2: Bönan – Gammelhällen, ca 39 km

Flera av verken kommer vara synliga över horisonten mellan Bönan och Olof Skötkonung.

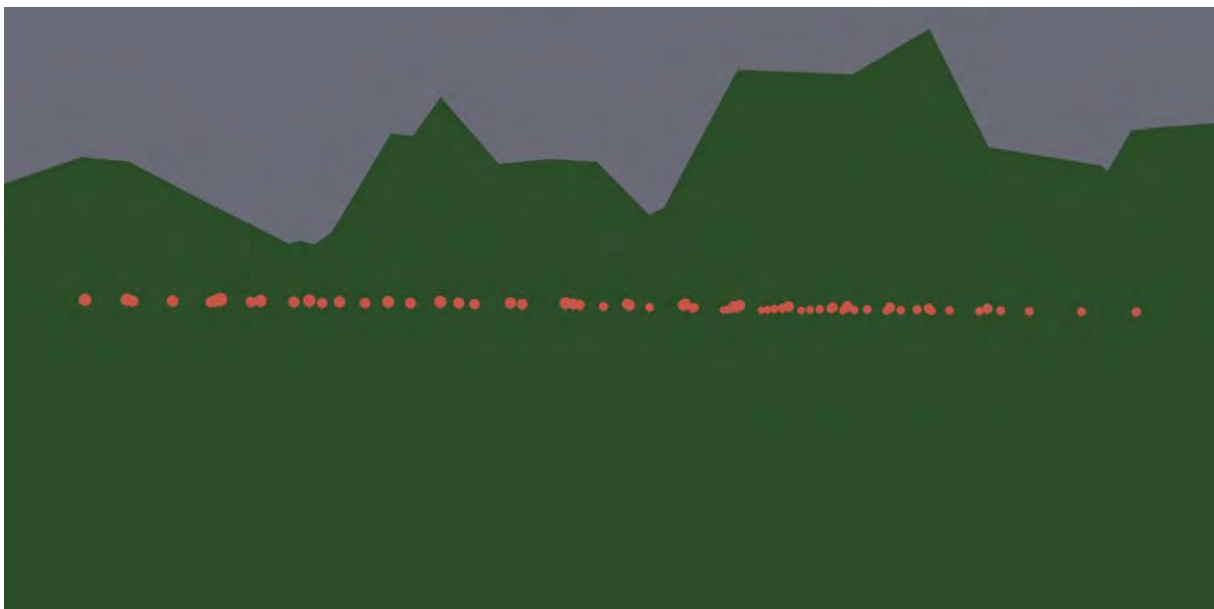
VP3: Furuvik – Furuskär, ca 44 km

Flera av verkens rotorblad kommer att vara synliga, en stor del av verken döljs även av horisonten.

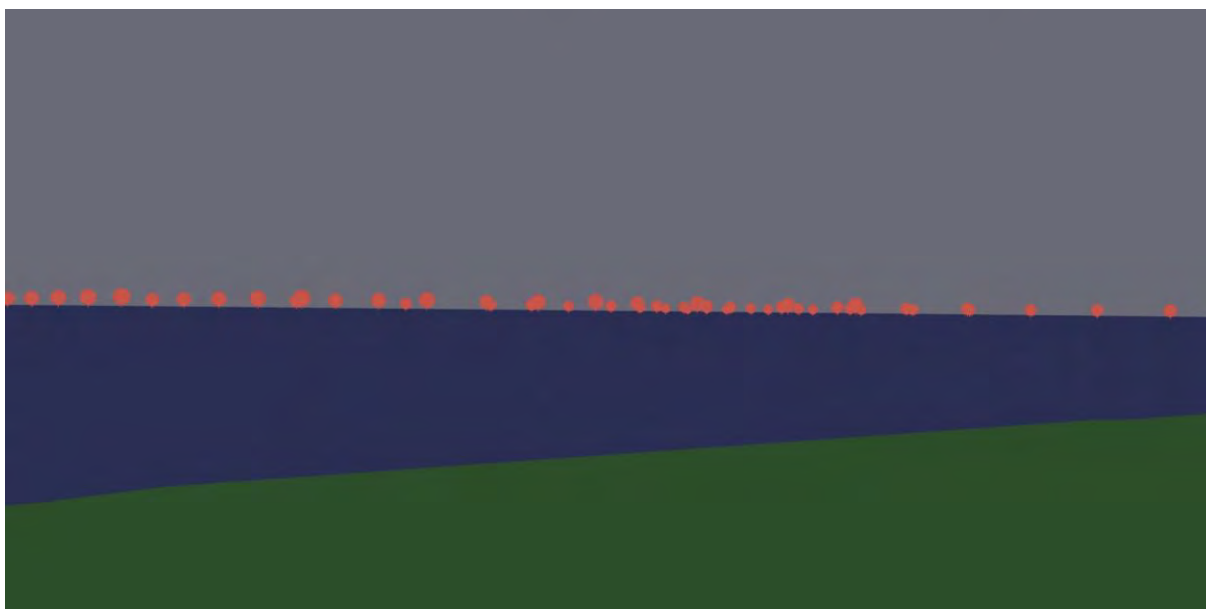
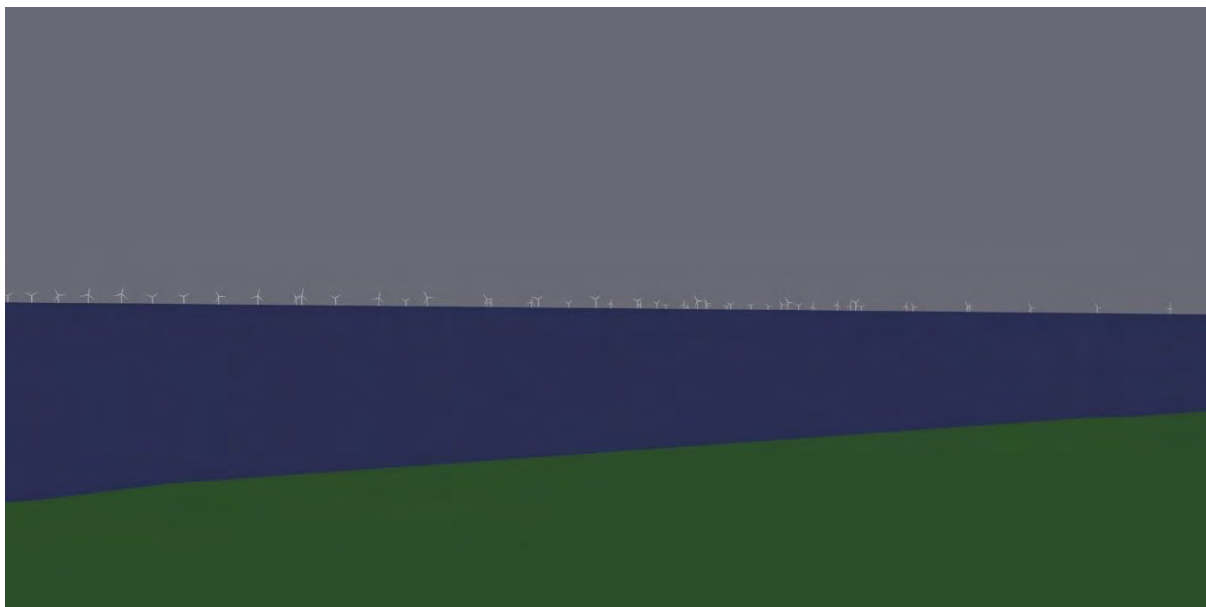
VP4: Gårdskär – Gårdskärs fiskehamn, ca 35 km

Inga av verken kommer att vara synliga, hela vindkraftparken döljs av vegetation och öarna mellan Gårdskär och Olof Skötkonung.

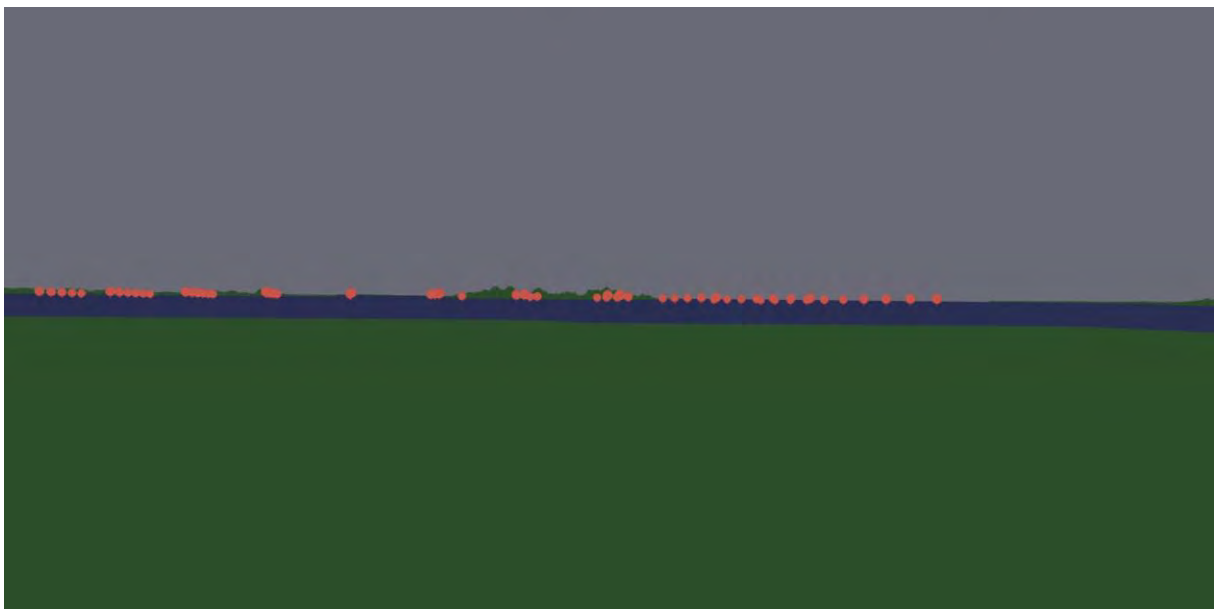
VP5: Hållnäs: Fågelsundet/Rödhäll, ca 26 km

Majoriteten av vindkraftverken blir synliga.

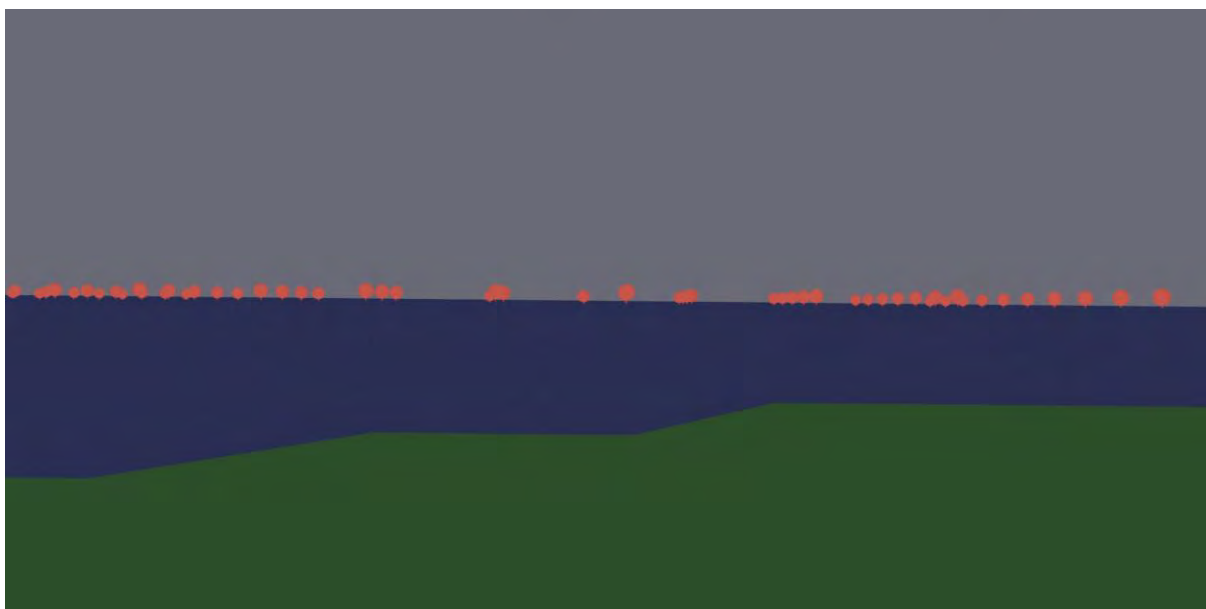
VP6: Forsmark – Stånggrundet, ca 43 km

En stor del av vindkraftverken döljs av horisonten och mellanliggande öar, en del av verkens rotorblad blir synliga.

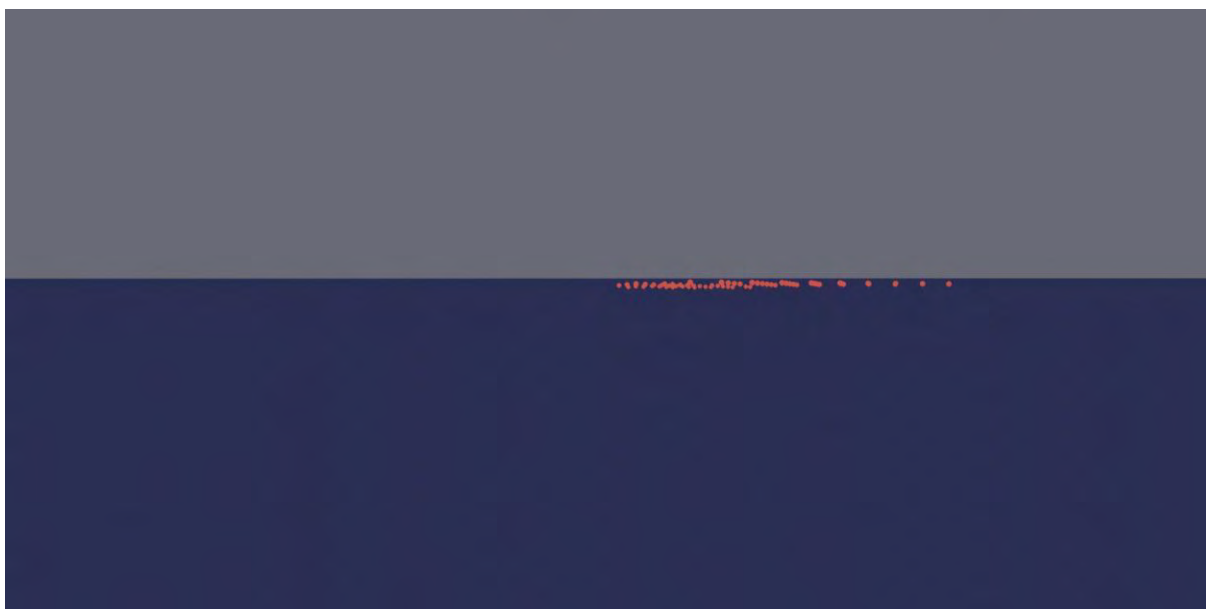
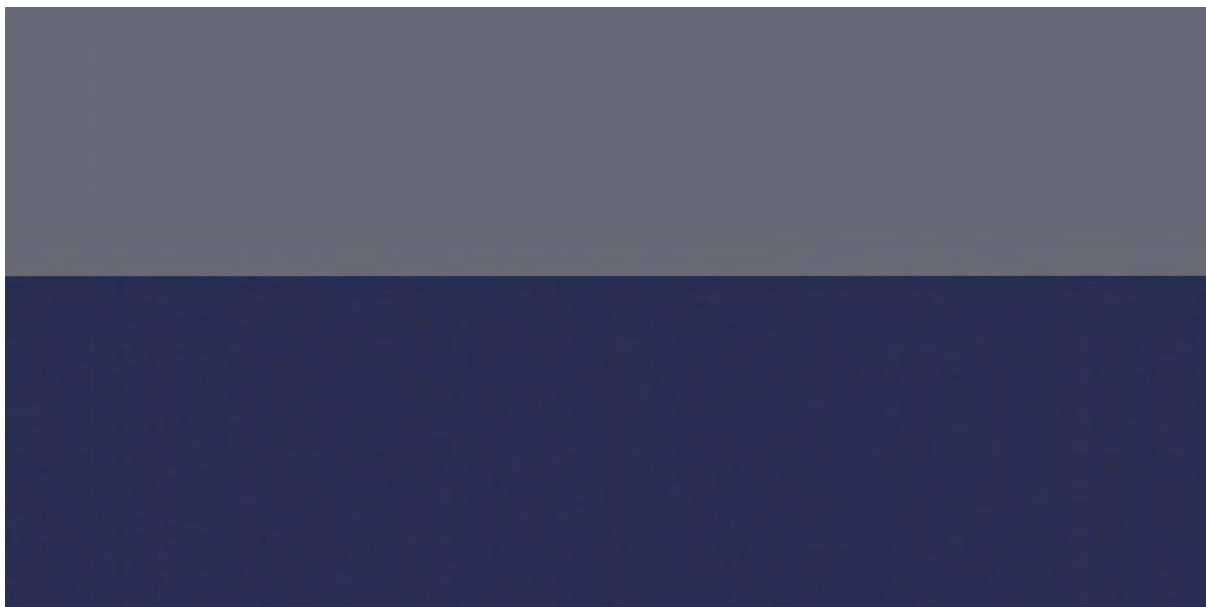
VP7: Örskär, ca 26 km

Majoriteten av vindkraftverken blir synliga.

VP8: Åland – Geta, ca 79 km

Inga vindkraftverk blir synliga, verken döljs av horisonten.

Planenheten, Sektor Samhälle
Alice Möller
Senny Ennerfors

Yttrande gällande samrådsförslag havsbaserad vindbrukspark Olof Skötkonung

Deep Wind Offshore bjuder in Östhammars kommun till avgränsningssamråd för den kommande miljökonsekvensbeskrivningen enligt 6 kap. Miljöbalken. Den planerade verksamheten antas kunna medföra stor miljöpåverkan vilket är varför företaget kallar till ett avgränsningssamråd. Samrådet är till för att inhämta synpunkter, kunskaper och informera om förslaget och därigenom skapa ett bra underlag till den kommande miljökonsekvensbeskrivningen som blir en viktig del i fortsatt ansökningsprocess.

Samrådet behandlar uppförande av havsbaserade vindbruk, internkabelnät, offshore sub stations samt eventuell anläggning och infrastruktur och distribution av lagrad energi samt tillhörande verksamhet.

Östhammar önskar att det behövs omfattande utredningar för att miljökonsekvensbeskrivningen ska kunna beskriva de möjliga miljöstörningar som kan uppkomma av vindbruksparken. Önskade utredningar beskrivs nedan.

Synbarhet och Landskapsbild

Östhammars kommun har en känslig landskapsbild som det bör värnas om. Gräsö skärgård ska särskilt värnas gällande påverkan på landskapsbilden. Östhammars kommun har i Strategi för vindbruk, antagen av kommunfullmäktige 2012 sagt nej till havsbaserade vindbruksparker inom kommunen.

Örskär och Gräsö skärgård i stort är ett populärt turistområde som ligger under riksintresse för naturvård och riksintresse för högexploaterad kust. Södra delen av skärgården ligger under riksintresse friluftsliv. Skärgården är även landskapsbildskyddad och naturreservatet Gräsö östra skärgård täcker en stor del av den östra skärgården. En vindkraftsanläggning ändrar det visuella intrycket avsevärt och kommer ha stor påverkan trots att det inte ligger inom gränsen för landskapsbildskyddet eller andra skyddade områden. Rent visuellt handlar det inte bara om höjden, det kan också handla också om rörelser som inte låter ögonen vila. Vidare är ljusföroreningar ett allt större miljöproblem som måste undersökas ytterligare i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen. Alternativ för att minska eventuell påverkan kan vara att undersöka möjligheterna till att sänka höjden eller undersöka alternativa placeringar och formationer för vindbruken.

Deep Wind Offshore skriver att det i det fortsatta arbetet bland annat kommer tas fram en synbarhetsanalys men beskriver inte närmre hur denna bör genomföras. Vidare utredningar är även framtagande av fotomontage och hinderljusanimering men inte heller hur dessa ska genomföras.

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2022-05-24

Dnr
KS-2022-282

Sid
2 (4)

Planenheten, Sektor Samhälle
Alice Möller
Senny Ennerfors

Östhammars kommun vill ha tydliga visualiseringar genom animering av hinderbelysning och fotomontage från Örskär då punkten ligger 26 km från den tänkta parken.

Påverkan på ekosystemet

Fågelliv

Tittar man på fågellivet och flyttstråk är riskerna stora. En mängd arktiska och subarktiska fåglar har sina flyttningsruttor över Östersjön, ända bort från centrala Sibirien. Fåglar flyttar lika gärna på natten som på dagen. Många arter orienterar sig med hjälp av magnetkompass men även visuellt och dras till ljus med ibland fatala konsekvenser. Av ljusstörningar som t ex fyrar, broar, vägar, bebyggelse är vindkraften den för fåglar absolut värsta då rotorbladen innehåller snabba men ej inlärda rörelser för fåglarna, som därtill syns dåligt i mörker. Med periodvisa avstängningar av vindkraftverken, t ex aug-okt och apr-maj undviker man åtskillig massdöd bland flyttfåglar. Det har iakttagits på land. Ute på havet är det förstås omöjligt att få tillförlitlig statistik. De som dödas försvinner i havet.

I samrådsmaterialet beskrivs att Natura 2000-området norr om ansökningsområdet har nationell betydelse för rastande/övervintrande sjöfåglar och rastande flyttfåglar på våren. Det är också utpekad som viktig födosökningsmiljö.

Östhammars kommun vill påpeka att det behöver göras ytterligare inventeringar kopplat till fågellivet, gällande födosök och flyttstråk för att komplettera befintlig information för att ha aktuell och relevant material till miljökonsekvensbeskrivningen.

Fisk

I samrådsmaterialet beskrivs risker för påverkan på fiskens beteende och möjlig påverkan på mortalitet på grund av bl.a. grumling av sediment och eventuella miljögifter.

Undervattensbuller är en annan påverkansfaktor. En av de större påverkansfaktorerna är dock påverkan på havsbotten.

Det anges i materialet att konsekvenser ska utredas och bedömas i MKB:n, men det framgår inte om man kan anser att det finns tillräcklig kunskap om alla fiskarters nyttjande av området. Östhammars kommun anser att denna frågeställning bör tas med in i arbetet med en MKB. När det gäller reveffekten på fiskar bör det också beskrivas närmare vilka fiskarter som bedöms påverkas.

Yrkesfiske

Projektområdet ligger i direkt anslutning till riksintresse för yrkesfiske (Finngrundens bankar, fiskhabitat och rekryteringsområde för fisk) samt sträcker sin in i ett riksintresse för yrkesfisket som är fångstområde (Finngrundet O).

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2022-05-24

Dnr
KS-2022-282

Sid
3 (4)

Planenheten, Sektor Samhälle
Alice Möller
Senny Ennerfors

I kontext av att fisk är ett mycket viktigt livsmedel och en ekosystemtjänst som kräver en hållbar förvaltning, vill Östhammars kommun betona vikten av en grundlig utredning och beskrivning gällande påverkan på riksintressena för yrkesfiske.

Natura 2000

I direkt anslutning till projektområdet finns Natura 2000-område Finngrundet-Östra banken, en av ett fåtal utsjöbankar i Södra Bottenhavet med stort värde som lekplats för fisk och födosöksområde för fåglar och gråsäl. Östhammars kommun instämmer i samrådsbeskrivningen att det noga behöver utredas hur en etablering av en stor vindkraftpark intill området kan påverka de arter som använder/lockas till området och närområdet gällande alla de delar som beskrivs i materialet – ljud/buller, grumling, födosök, kollisionsrisk etc. Detta gäller samtliga skeden i projektet - anläggande, driftfas samt demontering.

Östhammars kommun vill påpeka att utredningen även bör innefatta beskrivning av möjligheter till, metoder för och eventuella effekter av återställning efter demontering, då parken beräknas ha en livslängd på 30 år.

Störningar av ljud och ljus

För samtliga djurarter behöver det beskrivas hur undervattensljud och -vibrationer kan påverka dem, även under driftfasen. Det planeras mistsignaler, fasadbelysningar och högintensiva, blinkande varningsljus.

Östhammars kommun anser att påverkan från ljus och ljud på både vattenlevande arter och flygande arter behöver beskrivas, samt olika sätt att mildra påverkan.

Ledningar och övriga anläggningar

Östhammars kommun anser att kabeldragningarnas och de övriga anläggningarnas påverkan behöver beskrivas redan vid ansökan om tillstånd för vindkraftparken då de kan vara avgörande för lämpligheten att anlägga parken. Deras möjliga förläggning kan också vara avgörande för utformningen av parken och placeringen av vindkraftverken. Beskrivningen av kumulativa effekter bör beröra även ledningar.

Det nämns att en hamn behövs vid anläggningsfasen, samt att en drift- och servicebas behöver etableras. Det bör beskrivas om en ny hamn avses anläggas eller om lager- och monteringsytor bedöms rymmas i någon befintlig hamn. Möjligheten att anlägga ny hamn inom strandskyddat område kan också ha betydelse för val av placering och utformning av parken.

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2022-05-24

Dnr
KS-2022-282

Sid
4 (4)

Planenheten, Sektor Samhälle
Alice Möller
Senny Ennerfors

Framtida avveckling av vindbruksparken

Kommunen vill se en tydlighet kring hur vindbruksparkens avvecklingsfas kommer säkras, både ekonomiskt och miljömässigt. Enligt samrådsunderlaget ska platsen återställas när livslängden på kraftverken är slut, efter 30-35 år.

Det bör beskrivas hur det ska säkerställas att det finns ekonomiska medel att göra detta samt hur ansvarsfördelningen ser ut vid en eventuell konkurs.

I ärendets handläggning har följande tjänstemän deltagit:

Alice Möller, översiktsplanerare

Camilla Andersson, miljöskakunnig

Eric Renman, miljö- och hälsoskyddsinspektör

Fortsatt tidsplan för ÖP 2022 – Revidering 2022-05-16

- Arbetsmöte kring inkomna yttranden från samråd – KS 28 juni
- Beslut om granskning - KS 30 augusti
- Granskningstid: 15 september – 15 november
- Beslut om antagande – KF Februari 2023

Utbyggnads- och anslutningsplan till kommunalt VA för omvandlingsområden i Östhammars kommun

Bakgrund

Flera bebyggelseområden i Östhammars kommun är i behov av en mer hållbar VA-lösning för framtiden. Omvandling från fritidshus till permanentboende ökar i stadig takt och exploateringsstrycket i fler områden är högt och de naturgivna förutsättningarna gör det svårt att göra enskilda lösningar. För att kunna hantera och planera för detta har en utbyggnadsplan för kommunalt VA för omvandlingsområden tagits fram med en planeringshorisont fram till 2030 med utblick till 2040.

Framtagandet av VA-utbyggnadsplanen har gjorts i två etapper där den första etappen var en behovsbedömning. Behovsbedömningen utgjorde en bilaga till den VA-handlingsplan som antogs av kommunfullmäktige i december 2021 (§ 193 KF 2021-12-14). Etapp två, förslaget till utbyggnadsplan har gjorts med utgångspunkt i behovsbedömningen. Framtagandet har skett i samverkan mellan Östhammars kommun och Östhammar Vatten.

Utbyggnadsplan

VA-utbyggnadsplanen beskriver vilka befintliga bebyggelseområden med enskilt VA som har behov av VA i ett större sammanhang och som därför ska anslutas till kommunalt VA samt i vilken ordning de ska anslutas.

Bedömningen av behovet utgår från människors hälsa, miljön och storleken på bebyggelsegruppen i enlighet med bestämmelserna i §6 i Vattentjänstlagen. Vid framtagandet av utbyggnadsplanen och prioritering mellan områden har även hänsyn tagits till tekniska förutsättningar i VA-infrastrukturen. Beslut om utökat verksamhetsområde för VA tas av Östhammars kommunfullmäktige.

Hälsoskydd

Vid bedömningen av behovet för att skydda människors hälsa har fokus varit tillgången på dricksvatten av tillräcklig mängd och av god kvalitet för att försörja det aktuella området med dricksvatten. I stora delar av Östhammars kommun, särskilt efter kusten, finns det risk för salt grundvatten och vattenbrist. Enskilda avlopp i närheten av enskilda dricksvattenbrunnar ökar risken för negativ påverkan på dricksvattnets kvalitet.

Miljöskydd

Vid bedömningen av behovet för att skydda miljön har fokus varit risk för negativ påverkan på recipienten (ytvatten) från avloppsanläggningar. Recipientens känslighet för näringspåverkan är en viktig faktor. Förutsättningarna för att ordna enskilt avlopp i området, till exempel markförhållanden/jordlagerdjup en annan viktig faktor.

Större sammanhang

En grundförutsättning för att kommunen ska ha en skyldighet att ordna VA är att det handlar om ett behov i ett större sammanhang, så kallad samlad bebyggelse. Det finns i Vattentjänstlagen inget exakt antal fastigheter för vad som utgör ett större sammanhang men 20-30 fastigheter brukar användas som ett riktvärde.

Plan för utbyggnad och anslutning fram till 2030

Sunnanö/Kavaröbro

Planering under 2023-2024 inklusive samråd med berörda fastighetsägare. Utbyggnadsprojektet bedöms kunna genomföras 2025-2026 och ger möjlighet för anslutning 2026-2027.

Kavarö

Planering under 2025-2026 inklusive samråd med berörda fastighetsägare. Utbyggnadsprojektet bedöms kunna genomföras 2027-2028 och ger möjlighet för anslutning 2028-2029.

Stenskär-Valudden-Skinnäsviken

Planering under 2027-2028 inklusive samråd med berörda fastighetsägare. Utbyggnadsprojektet bedöms kunna genomföras 2028-2030 och ger möjlighet för anslutning 2030-2031.

Prioriterade omvandlingsområden för utbyggnad och anslutning 2030-2040

Björnäs, (Norra, Södra, Mellan), Söderby-Karlsäng och Klyxen

Se bifogad bilaga för beskrivning av ovanstående områden. Bilagan innehåller områdesbeskrivningar med utgångspunkt i kriterierna som använts för att bestämma de prioriterade områdena.

Bilaga 1

Sunnanö

- Andelen permanentboende är ca 30 % av ca 170 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö; Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

Kavaröbro

- Andelen permanentboende är ca 60 % av ca 50 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö; Öregrundsgrepen, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

Kavarö

- Andelen permanentboende är ca 11 % av ca 175 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

Stenskär

- Andelen permanentboende är ca 10 % av ca 205 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö Öregrundsgrepen, måttlig ekologisk status
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

Valudden och Skinnäsviken

- Andelen permanentboende är ca 3 % av ca 110 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 1-2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö Öregrundsgrepen, måttlig ekologisk status
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

Björnäs (Södra)

- Andelen permanentboende är ca 25 % av ca 80 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö Östhammarsfjärden. Dålig ekologisk status.
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

FÖRSLAG

Björnäs mellan, norra (Skian och Golfbanan)

- Andelen permanentboende är ca 20 % av ca 140 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö Östhammarsfjärden. Dålig ekologisk status.
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

Söderby-Karlsäng

- Andelen permanentboende är ca 5 % av ca 108 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 2 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö; Recipient Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

Klyxen

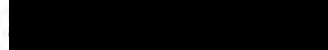
- Andelen permanentboende är ca 7 % av ca 62 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Miljö: 1 fastigheter per hektar enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorddjupsmodell). Recipient/Närmiljö; Recipient Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd; risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist

3989.3.0013

ÅF Infrastructure AB
Robert Jönsson

Endast per e-post:

Stockholm den 7 april 2022

RÄTTSUTREDNING

Den rättsliga betydelsen av miljökvalitetsnormer för vatten vid tillståndsprövning enligt miljöbalken (Östhammar ARV)

1. BAKGRUND

I Östhammar överväger kommunen framtida möjliga lösningar för avloppsrening. Befintligt allmänt reningsverk är beläget på Krutudden och avleder det renade avloppsvattnet till Östhammarsfjärden.

Utredningsalternativen för en framtida lösning avser

dels ersättande av befintligt allmänt reningsverk på Krutudden med nytt på samma plats, med avledning av renat avloppsvatten antingen till Östhammarsfjärden alternativt till Galtfjärden,

dels ersättande av befintligt allmänt reningsverk i Öregrund med nytt på samma plats, med avledning av renat avloppsvatten till Öregrundsgrepen.

Trots reningen kommer vissa föroreningar att släppas ut, framförallt näringsämnen.

Övervägd utsläppspunkt i Östhammarsfjärden ingår i vattenförekomsten Östhammarsfjärden (SE601300-182880). Den övervägda utsläppspunkten i Öresundsgrepen ingår istället i vattenförekomsten med samma namn (d.v.s. Öresundsgrepen; SE603000-181500). Den övervägda utsläppspunkten i Galtfjärden ingår slutligen i vattenförekomsten Galtfjärden (SE601000-183510).

Vattenförekomsten Östhammarsfjärden har enligt VISS "dålig ekologisk status" och "uppnår ej god" kemisk status. Status för näringsämnen är "dålig". Miljökvalitetsnormen är "god ekologisk status", dock med tidsundantag till 2039, och "god kemisk ytvattenstatus", dock med undantag för bromerade difenyletrar och kvicksilver och kvicksilverföreningar.

Vattenförekomsten Öresundsgrepen har enligt VISS "måttlig ekologisk status" och "uppnår ej god" kemisk status. Status för näringsämnen är "måttlig". Miljökvalitetsnormen är "god ekologisk status", dock med tidsundantag till 2039, och "god kemisk ytvattenstatus", med undantag för bromerade difenyletrar och kvicksilver och kvicksilverföreningar.

Vattenförekomsten Galtfjärden har enligt VISS "måttlig ekologisk status" och "uppnår ej god" kemisk status. Status för näringsämnen är "måttlig". Miljökvalitetsnormen är "god ekologisk status", dock med tidsundantag till 2039, och "god kemisk ytvattenstatus", med undantag för bromerade difenyletrar och kvicksilver och kvicksilverföreningar.

ÅF Infrastructure AB har önskat att Advokatfirman Åberg & Co AB utreder hur dessa skillnader i för de båda vattenförekomsterna gällande miljökvalitetsnormerna kan påverka möjligheterna att erhålla tillstånd enligt miljöbalken till de nya allmänna reningsverken.

Advokatfirman får återkomma enligt nedan.

2. RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

2.1. Vad är miljö kvalitetsnormer?

Reglerna om miljö kvalitetsnormer för vatten härrör från EU:s s.k. ramvattendirektiv (2000/60/EG) och Sverige har genomfört direktivets regler i huvudsak genom bestämmelser i 5 kap. miljöbalken, förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön samt föreskrifter från Havs- och vattenmyndigheten, framförallt föreskriften HVMFS 2019:25.

Något förenklat kan sägas att systemet bygger på dels ett nuläge, benämnt ”status”, inom ett visst geografiskt avgränsat vattenområde (s.k. ”vattenförekomst”) och mål för framtiden för vattenförekomsten, benämnt ”miljö kvalitetsnorm” alternativt ”kvalitetskrav”. Vattenmyndigheten bedömer status och fastställer med ledning av statusen miljö kvalitetsnorm/kvalitetskrav för aktuell vattenförekomst.

Statusbedömningen sker utifrån dels ”kemisk status”, dels ”ekologisk status”. Bedömningen sker enligt regler i 4 kap. vattenförvaltningsförordningen och HVMFS 2019:25 och grundar sig på olika s.k. kvalitetsfaktorer, vilka i sin tur kan bestå av s.k. parametrar.

Kemisk status kan vara antingen ”god” eller ”uppnår ej god”. Skalan är alltså tvågradig.

Ekologisk status bedöms i stället enligt en femgradig skala, där ”god ekologisk status” är bäst och ”dålig” är sämst.

Kvalitetskravet/miljö kvalitetsnormen bestäms med utgångspunkt i status. Även kvalitetskravet/miljö kvalitetsnormen bestäms utifrån den två- respektive femgradiga skalan.

2.2. Tillstånd ska vägras

Jämlikt 5 kap. 4 § miljöbalken får en myndighet (t.ex. mark- och miljödomstolen eller miljöprövningsdelegationen) eller en kommun inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar

från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön *antingen* försämras på ett otillåtet sätt *eller* som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

Vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd ska därför de bestämmelser och villkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan otillåten försämring eller ett sådant äventyr.

2.3. Vad är en otillåten försämring enligt 5 kap. 4 § miljöbalken?

Frågan om vad som är en otillåten försämring enligt 5 kap. 4 § miljöbalken ska avgöras utifrån vad som följer av EU-rätten.

EU-domstolen har i den s.k. Weserdomen (C-461/13) klargjort att en otillåten försämring föreligger hos en vattenförekomst så snart som statusen (d.v.s. nuläget i vattenförekomsten) hos minst en av kvalitetsfaktorerna enligt HVMFS 2019:25 blir försämrade med en klass, även om denna försämring av kvalitetsfaktorn inte leder till en försämring av klassificeringen av ytvattenförekomsten som helhet.

I de fall som den aktuella kvalitetsfaktorn redan befinner sig i den lägsta klassen (d.v.s. ”ej god” för kemisk status och ”dålig” för ekologisk status) ska därtill varje försämring av denna kvalitetsfaktor anses innebära en otillåten försämring. Som ovan redovisats innebär en otillåten försämring att verksamheten är förbjuden (om inte undantag kan ges; jfr. nedan).

2.4. Vad är ett otillåtet äventyr enligt 5 kap. 4 § miljöbalken?

Även frågan om vad som är ett otillåtet äventyr enligt 5 kap. 4 § miljöbalken ska avgöras utifrån vad som följer av EU-rätten. Emellertid saknas än så länge praxis från EU-domstolen i frågan, varför det är oklart vad som är ett otillåtet äventyr.

I de svenska lagförarbetena (prop. 2017/18:243, ss. 193-194) framhålls emellertid sammanfattningsvis att med ”äventyr” i 5 kap. 4 § miljöbalken avses inte vilket

försvårande som helst. Hanterliga risker – d.v.s. risker som bedöms kunna hanteras på ett sätt som gör att det inom ramen för vattenförvaltningen eller genom andra åtgärder fortfarande är möjligt och sannolikt att rätt kvalitet på vattenmiljön kan uppnås – bör alltså enligt lagstiftaren kunna accepteras och inte betraktas som ett äventyrande.

I äventyra ligger i stället enligt lagstiftaren ett moment av hasard, högt spel, vågspel eller chanstagande, d.v.s. att man medvetet tar en så stor risk att den inte kan betraktas som acceptabel när det gäller möjligheten att uppnå rätt vattenkvalitet eller tillåter att möjligheten att uppnå rätt vattenkvalitet lämnas åt slumpen.

Här finns följaktligen enligt lagstiftaren ett ganska stort utrymme för att tillåta verksamheter eller åtgärder som i och för sig innebär påfrestningar för arbetet att förbättra vattenmiljön eller gör det svårare att uppnå rätt kvalitet. Det avgörande måste vara att det även om verksamheten eller åtgärden tillåts – med de villkor om försiktighetsmått som kan behövas och med hänsyn till utrymmet för att genom andra åtgärder kompensera för det försvårande som tillåtandet medför – fortfarande bedöms vara möjligt att uppnå rätt kvalitet på vattenmiljön.

Om verksamheten eller åtgärden tillåts utan någon analys av förutsättningarna för att uppnå rätt kvalitet på den berörda vattenförekomsten eller utan att det finns grund för antagandet att det fortfarande är möjligt att uppnå rätt kvalitet, måste dock prövningsmyndigheten eller kommunen anses ha lämnat den frågan åt slumpen och därigenom äventyrat att rätt kvalitet uppnås.

2.5.Något om möjligheterna till undantag enligt vattenförvaltningsförordningen

Det finns även möjligheter till undantag från miljökvalitetsnormerna, antingen med hänsyn tagen till tiden för när miljökvalitetsnormen ska vara uppnådd (s.k. tidsundantag) eller lägre ställda krav (s.k. lägre kvalitetskrav).

Förutsättningarna för undantag regleras i 4 kap. 9 § respektive 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och ska beaktas av vattenmyndigheten då den fastställer miljökvalitetsnorm för viss vattenförekomst.

Normen kan även ändras av vattenmyndigheten under pågående tillståndsprövning om prövningsmyndigheten misstänker och vattenmyndigheten anser att det är fel i den gjorda normsättningen. Undantagsbestämmelserna kan då tillämpas (22 kap. 13 § miljöbalken och 4 kap. 14 § vattenförvaltningsförordningen).

Lagstiftarens utgångspunkt är att undantagsmöjligheten ska tillämpas så långt möjligt (prop. 2017/18:243, s. 76). Såvitt känt har dock vattenmyndigheten hittills aldrig inom ramen för en pågående tillståndsprövning ändrat normen.

3. ÖVERVÄGANDEN

Som ovan redovisats är regelverket beträffande miljö kvalitetsnormer för vatten ytterst strängt. Om reningsverkets utsläpp hamnar i konflikt med 5 kap. 4 § miljöbalken – på grund av att det blir fråga om antingen otillåten klassförändring (jfr. 2.3. ovan) eller ett otillåtet äventyr (jfr. 2.4. ovan) är verksamheten inte tillåten och tillståndsansökan ska avslås av prövningsmyndigheten.

Endast om undantag kan ges kan verksamheten i så fall komma till stånd. Hittills har såvitt jag känner till inte något undantag medgetts vid faktisk prövning (utan alltså endast när vattenmyndigheten fastställt de normer som redovisas i VISS). Det är således av avgörande betydelse för att tillståndsprövningen av reningsverket ska kunna leda till ett tillstånd att utredningen visar att konflikt med förbudet i 5 kap. 4 § miljöbalken inte uppkommer med föreslagna utsläpp från verket.

För att inte omedelbart hamna i konflikt med 5 kap. 4 § måste utsläpp till vattenförekomsten Östhammarsfjärden från det nya/utvidgade reningsverket bli som minst lika begränsade som med nuvarande mindre verk. Ingen ökning av utsläppen av näringsämnen är således tillåten eftersom ekologisk status redan är dålig för den vattenförekomsten. Förmodligen kommer dock även med en så pass kraftigt ökad rening verkets tillåtlighet enligt 5 kap. 4 § miljöbalken att ifrågasättas av motparter och/eller prövningsmyndigheten mot bakgrund av att det bör kunna anses blir svårare att nå god ekologisk status till 2039. Därmed skulle ett otillåtet äventyr kunna anses föreligga.

Det kan erinras om att båda de övervägda utsläppspunkterna befinner sig inom samma vattenförekomst, varför de båda alternativen inte medför någon rättslig skillnad. Inget av alternativen bör därför kunna erhålla tillstånd enligt miljöbalken, om inte nuvarande utsläpp av sådant som påverkar den ekologiska statusen minskas på sådant vis att statusen förbättras.

I vattenförekomsten Öresundsgrepen är istället den ekologiska statusen måttlig. Under sommaren är status för parametrarna totalmängd kväve och fosfor god respektive måttlig.

Också i vattenförekomsten Galtfjärden är den ekologiska statusen måttlig. Under sommaren är status för parametrarna totalmängd kväve och fosfor måttlig respektive otillfredsställande.

Eftersom den ekologiska statusen i de båda vattenförekomsterna Öresundsgrepen och Galtfjärden är måttlig bör utifrån regelverket rörande miljö kvalitetsnormer för vatten således förutsättningarna för att erhålla tillstånd enligt miljöbalken till utsläpp från avloppsreningsverket till de vattenförekomsterna vara bättre än för utsläpp till Östhammarsfjärden. Bäst bör förutsättningarna för utsläpp vara till Öresundsgrepen, eftersom näringsämnesparametrarna där sammantaget är något bättre (se båda föregående styckena om totalmängd kväve och fosfor).

I sammanhanget ska dock understrykas att utredningen (recipientutredningen), för att tillstånd ska kunna erhållas, måste visa att varken negativ klassförändring eller otillåtet äventyr uppkommer som en följd av de tillkommande utsläppen.

Återkom så klart även med ev. följdfrågor.

Med vänliga hälsningar

Björn Hellman

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

4760.2.0025

Sweco Environment AB
Anders Selmer*Endast per e-post:*

Stockholm den 31 januari 2020

PROMEMORIA
Krutuddens ARV (Östhammars kommun)**1. UPPDRAGET**

Sweco Environment AB har önskat Advokatfirman Åberg & Co AB:s svar på ett antal frågor, inför antingen det fortsatta arbetet med förbättring av reningsprocesserna vid Krutuddens ARV, eller en framtida tillståndsansökan för verksamheten vid verket. Bakgrunden till frågorna finns i Swecos promemoria av den 6 november 2019.

Advokatfirman får därför återkomma enligt nedan.

2. ÖVERVÄGANDEN

- 1) *Är åtgärdsförslagen i åtgärdsprogrammen från vattenmyndigheterna juridiskt bindande? (d.v.s. måste det byggas ett fosforreningssteg för bräddvattnet?)*

Åtgärdsprogrammen är inte juridiskt bindande utan syftar till att ge en vägledning till vilka åtgärder som kan anses vara behövliga och rimliga. Sedan den nya lagstiftningen om miljö kvalitetsnormer trädde ikraft vid årsskiftet 2018/2019 bör – såvitt avser miljö kvalitetsnormer för vatten – åtgärdsprogrammen vara mindre viktiga än tidigare eftersom hänvisningen om att åtgärdsprogrammen ska vara vägledande numera endast avser miljö kvalitetsnormer för annat än vatten.

2) Hur tolkas 5 kap. 4 § miljöbalken?

Av bestämmelsen följer att en myndighet eller en kommun inte får tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

Vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd ska de bestämmelser och villkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan försämring eller ett sådant äventyr.

Vad som utgör försämring på ett otillåtet sätt följer av praxis från EU-domstolen (Weserdomen respektive Schwarze Sulmdomen). Följaktligen föreligger en otillåten försämring av statusen hos en ytvattenförekomst så snart statusen hos minst en av kvalitetsfaktorerna enligt bilaga 1-5 i HVMFS 2019:25 blir försämrad med en klass, även om denna försämring av kvalitetsfaktorn inte leder till en försämring av klassificeringen av ytvattenförekomsten som helhet. Om – som i aktuellt fall – den aktuella kvalitetsfaktorn enligt bilaga 1-5 i HVMFS 2019:25 redan befinner sig i den lägsta klassen ska dessutom *varje försämring* av denna kvalitetsfaktor anses innebära en försämring av statusen hos ytvattenförekomsten. Annorlunda uttryckt är ingen försämring tillåten om den aktuella kvalitetsfaktorn redan befinner sig i den lägsta klassen.

Eftersom kvalitetsfaktorn för aktuell vattenförekomst är dålig (d.v.s. i sämsta klassen) är ingen försämring tillåten och – eftersom inte heller risk för otillåten påverkan får uppkomma – måste bolaget bevisa att verksamheten inte medför någon risk för otillåten påverkan.

- 3) *Kan verket förvänta sig krav på kväverening? Vad är en rimlig halt? Hur vanligt är det med mängdkrav?*

Det bör vara mycket troligt om kväve, och inte fosfor, är begränsande (parametern för "totalkväve sommar" är ju klassificerad som "dålig" i VISS liksom statusen för kvalitetsfaktorn som helhet; jfr. ovan under 2).

Hur hårda krav som uppställs beror på hur stort miljömässigt behov som föreligger. Det bedöms med utgångspunkt i förhållandena i det enskilda fallet, men bästa möjliga teknik ska tillämpas inom ramen för yrkesmässig verksamhet (2 kap. 3 § miljöbalken). Kraven ska dock enligt huvudregeln vara rimliga, varför en avvägning ska göras mellan nyttan av kraven och kostnaderna (2 kap. 7 § första stycket miljöbalken).

Om en åtgärd kommer i strid med miljökvalitetsnormerna för vatten gäller emellertid inte 2 kap. 7 § första stycket miljöbalken och rimlighetsavvägning ska alltså *inte* göras; istället ska enligt 2 kap. 7 § andra stycket miljöbalken 5 kap. 4 § samma balk tillämpas på det sätt som jag redovisat ovan under 2) förutsatt att inte undantag kan beviljas med stöd av 4 kap. 11-12 §§ vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Undantagsmöjligheterna är begränsade.

Sammanfattningsvis bör det inte utan en recipientutredning vara möjligt att bedöma hur hårda krav som kan vara att vänta. Med tanke på status i vattenförekomsten kan dock redan nu sägas att kraven bör bli mycket stränga.

- 4) *Är det vanligt att formulera årstidsbundna villkor (t.ex. kvävekrav på sommaren och inga eller mindre strikta krav på vintern)?*

Vid genomgång av de senaste årens avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen har jag inte kunnat hitta något avgörande där så skett för ARV. Den rättsliga utgångspunkten är emellertid den under fråga 2 och 3 ovan angivna Förutsatt att ett årstidsbundet villkor kan medföra att dessa krav uppfylls bör det alltså inte vara uteslutet att sådant kan meddelas. Eftersom det är ovanligt med årstidsbundna villkor

finns det dock risk för att ett sådant villkor kommer att ifrågasättas vid tillståndsprövningen (jfr. även 10 nedan).

- 5) *Hur kan hänsyn tas till kvävereningen i våtmarken (t.ex. kan man ha ordinarie kontrollpunkt efter reningsverket och enklare kontroller efter våtmark för att tillgodoräkna sig dess reduktion)?*

Var enskilda kontrollpunkter ska vara lokaliserade bör som utgångspunkt bestämmas inom ramen för tillsynen, och alltså inte vid tillståndsprövningen. Det bör vara möjligt att ha kontrollpunkter vid ovan nämnda delar av anläggningen, men, förutsatt att rening sker i våtmarken, bör bolagets utgångspunkt vara att utsläppsvillkoret i nytt tillstånd ska gälla vid avledning till recipient. Då har ju maximal rening skett (se fråga 6 nedan).

- 6) *Vad innebär det för utsläppspunktens läge om den tekniska våtmarken inkluderas? Kan recipienten anses vara befintlig utloppsdamm?*

Om den tekniska våtmarken görs till en del av reningen vid ARV bör det gå att argumentera för att utsläppsvillkor ska gälla när vattnet avleds från våtmarken (den är ju då en del av reningen vid ARV och omgivningspåverkan bör bedömas där verksamheten upphör). Recipienten kan möjligen vara befintlig utloppsdamm, men påverkan på miljökvalitetsnormerna kommer att bedömas i förhållande till vattenförekomsten. Eventuella positiva effekter av sammanblandning med dagvatten i utloppsdammen bör därför inte komma att tillgodoräknas bolaget.

- 7) *Förtydligande kring vad som ska betraktas som nollalternativ – maximalt utnyttjande av tillstånd eller nuvarande belastning?*

Det s.k. "nollalternativet" definieras i 6 kap. 35 § tredje punkten miljöbalken som hur de rådande miljöförhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas. Annorlunda uttryckt bör nollalternativet vara den inom en rimlig framtid bedömda belastningen på nuvarande reningsverk.

- 8) *Är det rimligt/möjligt/någon risk att få 0,10 mg P-tot/l (eller ännu lägre) som krav i ett eventuellt framtida tillstånd, eller är det mer troligt med 0,1 mg P-tot/l?*

Vad gäller de rättsliga utgångspunkterna för vilka krav som kan uppställas får åter hänvisas till fråga 2 och 3 ovan. Vad gäller P-tot kan det åter konstateras att parametern "totalmängd fosfor - sommar" i VISS är klassad som dålig. Den ekologiska statusen för vattenförekomsten som helhet är också dålig. Därmed är varje försämring, även på kvalitetsfaktornivå otillåten om inte undantag kan medges.

Sannolikt bör därför mycket stränga krav på P-tot vara att vänta; den rättsliga utgångspunkten är ju att varje försämring är otillåten och kan därför leda till att hela tillståndsansökan avslås. Hur stränga kraven kan väntas bli går dock inte att svara på utan recipientutredning vari framräknas hur stora utsläpp som kan ske utan att försämring sker.

- 9) *Är det rimligt/möjligt/någon risk att få under 10 mg BOD₇/l som krav? Bakgrund till frågan är att vi upplever att det är mer fokus på fosfor och kväve och att det inte är helt enkelt att analysera så låga halter.*

Se svar på fråga 2 och 3 ovan.

- 10) *Hur vanligt är det med årsmedelvärden? Är det möjligt att få det i ett eventuellt framtida tillstånd? Framförallt kväve är svårt att rena när vattentemperaturen är låg och om våtmarken inkluderas finns risk för fosforsläpp vintertid. Med månadskrav finns det inte heller något som helst utrymme för misstag i driften. Kvartalsmedelvärden är bättre än månadsmedelvärden.*

Förutsatt att sökanden kan visa att föreslagna värden inte medför konflikt med de regler som redovisats under 2 och 3 ovan är de möjliga att få som villkor. Det kan dock bli svårt att få acceptans för årsmedelvärden, bl.a. eftersom VISS skiljer på vissa näringsämnen för sommar och vinter.

Kvartalsmedelvärden har accepterats av t.ex. Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen i dom den 17 juni 2019 i mål nr M 4603-18 (Duvbacken ARV).

11) Översiktlig tidslinje för tillståndsprocess

Som allmän – och tidsoptimistisk – utgångspunkt bör som översiktlig tidslinje för tillståndsprocessen kunna anges följande steg.

Före ansökan inges till tillståndsmyndigheten

- a) Framtagande av samrådsunderlag och genomförande av samråd
Två månader.

- b) Framtagande av ansökan, miljökonsekvensbeskrivning, teknisk beskrivning och recipientutredning
Tre månader (beror dock naturligtvis på hur projektet resurssätts; arbetet med framförallt miljökonsekvensbeskrivningen brukar kunna dra ut på tiden).

Efter ansökan ingetts till tillståndsmyndigheten

- c) Tillståndsmyndigheten granskar ansökan
Vid miljöprövningsdelegationen tog detta steg, när jag under 2018/2019 prövade ett ARV sist, omkring nio månader. Därefter återkom miljöprövningsdelegationen med kompletteringsföreläggande. Vid mark- och miljödomstolen har jag aldrig varit med om att motsvarande granskning, inklusive inhämtande från remissmyndigheter, tar mer än tre månader.

- d) Kompletteringsrunda
Bolaget får efter föreläggande från tillståndsmyndigheten omkring två månader på sig för att komplettera ansökan.

- e) Kungörelse
Efter kungörelsen får den som så önskar mellan en och två månader på sig för att inkomma med ev. yttranden.

f) Föreläggande

Bolaget får en till två månader på sig att yttra sig över vad som inkommit i anledning av kungörelsen.

g) Ev. remissrunda

Motparterna kan komma att ges möjlighet att, vanligen inom en till två månader, yttra sig över vad bolaget anfört under f) ovan. I annat fall bör tillståndsmyndigheten antingen komma att avgöra målet utifrån det skriftliga materialet eller kalla till huvudförhandling.

h) Avgörande

Tillståndsmyndigheten meddelar sitt avgörande. Hur lång tid det tar innan sådant meddelas är svårt att säga, men om huvudförhandling skett är huvudregeln att avgörande ska meddelas inom två månader.

Avgörande kan överklagas. Vid överklagande genomförs prövningen i princip enligt d)-h).

Vänliga hälsningar

Björn Hellman
Advokat

Uppdragsledare
Jens Östlund
Handläggare

E-post

Jens.ostlund@afry.com

Projekt ID AFRY

796099

Beställare

Gästrike Vatten

Christian Lundback

E-post

Datum

2022-05-19

Utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun

Innehåll

1	Inledning.....	3
2	Bakgrund	3
3	Förutsättningar	3
3.1	Befintlig avloppsrening	3
3.1.1	Östhammars reningsverk.....	3
3.1.2	Öregrunds reningsverk.....	4
3.1.3	Recipienter.....	5
3.1.4	Framtida reningskrav.....	5
3.1.5	Slamhantering	6
3.2	Befintlig dricksvattenförsörjning och råvatten.....	6
3.2.1	Östhammars vattenverk.....	6
3.2.2	Öregrunds vattenverk.....	6
3.2.3	Råvatten.....	6
3.3	Ledningssystem.....	7
3.3.1	Spillvattennät (avloppsnät).....	7
3.3.2	Dricksvattennät.....	7
3.3.3	Dagvattennät.....	8
3.4	Bebyggelseutveckling	8
3.4.1	Exploatering och förtätning.....	8
3.4.2	Omvandlingsområden	9
3.5	Klimatförändringar	10
4	Förslag till framtida VA-försörjning.....	10
4.1	Avloppsrening	11
4.2	Dricksvatten.....	12
4.2.1	Avsaltningsverk	12
4.2.2	Grundvatten från Harg	14
4.3	Ledningsnät	15
4.4	Dagvattenhantering	16
5	Ekonomi.....	17
5.1	Investeringskostnader	17
5.2	Intäkter genom anslutningsavgifter	18

Bilagor

Bilaga 1 Sammanställning av tidigare utförda utredningar.

1 Inledning

Denna utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun med förslag till systemlösning grundar sig på analyser av ett stort antal tidigare genomförda utredningar och dokument kring VA-försörjningen från 60-talet till nutid. Även samtal med tjänstepersoner hos både Östhammars kommun och Gästrike Vatten har varit en viktig input för att kunna beskriva förutsättningar och lämna förslag på i vilken riktning utvecklingen behöver ske.

2 Bakgrund

Den kommunala VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun är mycket ansträngd. Kapaciteten behöver utökas för att kunna bygga ut VA-nätet och ansluta områden med behov av kommunal VA-försörjning utifrån miljö- och hälsoskäl samt skapa goda förutsättningar för bebyggelseutveckling och tillväxt. En förutsättning för att klara det är att det finns tillgång till rent vatten och att avlopp kan ordnas på ett säkert och hållbart sätt.

Figur 1: Faktorer som styr VA-försörjningens utveckling

Under flera år har olika utredningar genomförts i syfte att få en god bild över nuläge och förutsättningar för att kunna ge underlag till strategi och lösningar. Gemensamt för resultaten i utredningarna är att de pekar på att det inte finns någon snabb och enkel lösning utan det måste tas i en helhet med stora investeringar som följd.

3 Förutsättningar

3.1 Befintlig avloppsrening

3.1.1 Östhammars reningsverk

Östhammars reningsverk ligger på Krutudden och tar emot spillvatten (avloppsvatten) från Östhammars tätort. Recipient för reningsverket är Östhammarfjärden som är hårt belastad och det bedöms som osannolikt att ett nytt tillstånd skulle kunna erhållas för verket med den ökade belastningen som exploateringsplanerna och anslutning av så kallade omvandlingsområden skulle innebära.

Reningsverket har idag tillstånd och kapacitet att ta emot spillvatten från 4700 pe (personequivallenter) och har 4330 pe anslutna. Belastningen bedöms dock som lägre och

uppskattas ligga på omkring 3700 pe. Det finns således marginal i reningsverket att ta emot spillvatten från ytterligare mellan 500 och 1000 pe. Eftersom det inte funnits någon beslutad långsiktig plan för att utveckla kapaciteten för avloppsreningen har man fram tills idag strävat efter att ha en marginal på 20% i reningsverket till kapacitetstaket för att klara väderhändelser och ökad belastning från redan anslutna kunder. Det innebär att det endast går att ansluta ca 50 personer per år innan marginalen är lägre än 20%. När man beslutat om hur avloppsförsörjningen långsiktigt ska utvecklas kan man i väntan på att systemlösningen kommer på plats använda en del av marginalen för att möjliggöra en viss förtätning och ansluta fler.

Reningsverket är idag utrustat med mekanisk, biologisk och kemisk rening. Processen i verket utgörs av ett maskinrensat galler för avskiljning av större partiklar följt av ett sandfång med efterföljande förfällning med polyaluminiumklorid och flockning. Efter förfällningen kan det ske ytterligare dosering av polymer innan vattnet leds till en MBBR-rening med efterföljande mellansedimentering med dosering av flockningsmedel för avskiljning av bioslam. Sista steget i reningsverket är fem sandfilter. Det renade avloppsvattnet pumpas därefter till en anlagd våtmark på andra sidan fjärden, Karö. Våtmarkens syfte är att vara ett kompletterande reningssteg främst för kvävereduktion till gagn för Östhammarfjärden. Våtmarken ingår dock inte i som en del i reningsverkets tillståndsgivna verksamhet.

Slammet från reningsverket förtjockas och pumpas till en rötchammare för biogasproduktion.

Östhammars reningsverk har reningskrav för BOD och fosfor:

- BOD <10 mg/l som riktvärde och månadsmedelvärde
- P-tot <0,2 mg/l som riktvärde och månadsmedelvärde

Dessa riktvärden har överskridits på månadsbasis vid flera tillfällen under de senaste åren.

3.1.2 Öregrunds reningsverk

Öregrunds reningsverk tar emot spillvatten från Öregrunds tätort och recipienten för reningsverket är Öregrundsgrepen. Den har bättre förutsättningar och bedöms som en mer lämplig recipient för ett större utsläpp av avloppsvatten än vad Östhammarfjärden gör.

Reningsverket har idag tillstånd och kapacitet att ta emot spillvatten från 3900 pe och har 1880 pe anslutna inklusive industrier motsvarande 500 pe. Belastningen bedöms dock som mindre och uppskattas ligga på omkring 2200 pe. Det finns således marginal i reningsverket att ta emot spillvatten från ytterligare ca. 1700 pe men likt som i Östhammars reningsverk har man fram tills idag strävat efter att ha en marginal på 20 % i reningsverket till kapacitetstaket vilket innebär att det endast går att ansluta ca. 1000 pe innan marginalen är mindre än 20%. När man beslutat om hur avloppsförsörjningen långsiktigt ska utvecklas kan man i väntan på att systemlösningen kommer på plats använda en del av marginalen för att möjliggöra en viss förtätning och ansluta fler.

Reningsverket är idag utrustat med mekanisk, biologisk och kemisk rening. Inkommande avloppsvatten silas genom ett galler för borttagande av grövre partiklar innan det passerar ett sandfång. Därefter leds det till ett biologiskt reningssteg. Den biologiska reningen sker enligt aktivslammetod. Efter det biologiska steget leds avloppsvattnet till mellansedimentering och därefter till fyra stycken flockningskammare och slutsedimentering. Slammet från reningsverket avvattnas och transporteras till Väddika avfallsanläggning.

Öregrunds reningsverk har utsläppskrav för BOD och fosfor:

- BOD <10 mg/l som riktvärde och kvartalsmedelvärde
- P-tot <0,3 mg/l som riktvärde och kvartalsmedelvärde

3.1.3 Recipienter

3.1.3.1 Östhammarsfjärden

Östhammarfjärden (SE601300-182880) som är recipient för Östhammars reningsverk har dålig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Avgörande för bedömningen av den ekologiska statusen är växtplankton och näringsämnen. För kemisk status är det förutom överallt överskridande ämnen (kvicksiler och polybromerade difenyletrar) tributyltennföreningar som ligger till grund för bedömningen. Östhammars avloppsreningsverk är listad som en punktkälla med betydande påverkan på recipienten.

Enligt en utredning genomförd av Advokatfirman Åberg (2022-04-07) bedöms det som väldigt osannolikt att ett större eller nytt reningsverk skulle få tillstånd om det har Östhammarfjärden som recipient.

3.1.3.2 Öregrundsgrepen

Öregrundsgrepen (SE603000-181500) som är recipient till Öregrunds reningsverk har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Avgörande för bedömningen av den ekologiska statusen är växtplankton och näringsämnen. För kemisk status är det förutom överallt överskridande ämnen (kvicksiler och polybromerade difenyletrar) tributyltennföreningar som ligger till grund för bedömningen. Öregrunds avloppsreningsverk är listad som en punktkälla med betydande påverkan på recipienten.

Enligt en utredning genomförd av Advokatfirman Åberg (2022-04-07) bedöms det, till skillnad från Östhammarsfjärden, möjligt att ett större eller nytt reningsverk skulle få tillstånd om det har Öregrundsgrepen som recipient.

3.1.4 Framtida reningskrav

Enligt avloppsdirektivet 91/271/EEG ställer EU krav på medlemsländernas avloppsvattenhantering i syfte att skydda miljön från skadlig inverkan. Direktivets krav har genomförts i svensk rätt genom bland annat Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2016:6 om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse.

Enligt EU:s vattendirektiv får vattenkvaliteten i en vattenförekomst inte försämrats och statusklassningen enligt MKN ska uppnås. Genom den så kallade Weserdomen (C-461/13) har EU-domstolen dessutom visat att kraven i vattendirektivet har skärpts. Detta innebär bland annat att en verksamhet inte är tillåten om dess utsläpp medför att statusen för en enskild kvalitetsfaktor i en vattenförekomst försämrats. Tolkningen av Weserdomen i svensk domstol har dessutom påvisat de strängare kraven då Nordvästra Skånes vatten och avlopp AB (NSVA) fick avslag gällande tillståndsansökan för att bygga om och utöka avloppsverksamheten vid ett av deras reningsverk. Avslaget grundade sig på att utsläppet till recipienten skulle öka och kvalitetsfaktorn som sedan tidigare hade lägsta status skulle försämrats ytterligare. Detta trots att det totalt sett skulle bli en mindre miljöpåverkan då det nya reningsverket skulle ersätta två äldre reningsverk.

Den skärpta tillämpningen av vattendirektivet har resulterat i en konflikt med kraven som ställs i avloppsdirektivet då det blir svårt att få igenom tillstånd för större, mer moderna och effektiva reningsverk utan att riskera statusen i en enskild vattenförekomst. EU-kommissionen ska revidera avloppsdirektivet under början av 2022 och tolkningen av direktiven kommer se ut i framtiden är svårt att förutse. I dagsläget är det dock rimligt att förutsätta att strängare krav kommer ställas även på mindre avloppsreningsverk där beaktande till statusklassningen hos recipienten kan väga tungt.

Med krav och mål från Europeiska Unionens så kallade Vattendirektiv är det troligt att det kommer att införas nya reningskrav på avloppsreningsverken. Detta eftersom direktivet behandlar förbättringar av den befintliga vattenmiljön samt förebyggande åtgärder för att skydda vattnet från svårnedbrytbara ämnen.

3.1.5 Slamhantering

Slamhanteringen ser idag olika ut för de båda reningsverken. I Östhammar tas slammet tillvara på i en rötchammare för biogasproduktion innan det transporteras till Väddika avfallsanläggning medan det i Öregrund endast avvattnas innan det transporteras till Väddika.

I framtiden kan det komma ytterligare krav på slamkvalitet vilket kan öka kostnaderna då färre anläggningar kan ta emot slammet. Det kan även bli krav på ökat nyttjande och kretsloppshantering vad gäller rening eller utnyttjande av slammet. Detta skulle innebära fördelar med ett gemensamt reningsverk.

3.2 Befintlig dricksvattenförsörjning och råvatten

3.2.1 Östhammars vattenverk

Östhammars vattenverk har en vattendom som innebär ett totalt uttag från två brunnsområden på 1800 m³/dygn, 1100 från Börstil och 700 från Ed. Antal anslutna personer till Östhammars vattenverk är ca. 4300 personer och produktionen uppgår till 800-900m³/dygn. Råvattnet tas från Börstilåsen vid två brunnsområden, Börstil och Ed vilken genom grundvattnets kvalitet visar tecken på att mer grundvatten än vad som nybildas tas ut. Detta trots att det är finns tillstånd (vattendom) att ta ut betydligt större vattenmängder än vad det görs idag. Flera åtgärder har vidtagits för att öka kunskapen om grundvattnet i området och anpassa uttagen.

Vid Östhammars vattenverk pumpas grundvattnet till en infiltration i närheten av vattenverket. Beredningen i vattenverket består av avhärdning, jonbytarmassa, desinfektion, UV-ljus och klordosering, samt pH-justering och luftning.

Kvaliteten som levereras ut till kunder uppfyller Livsmedelsverkets föreskrifter. Dock finns ofta anmärkningar på höga färgtal och COD vilket resulterar i flera felanmälningar från kunder. Under senaste åren har det genomförts förbättringar på vattenverket som bidragit till bättre vattenkvalitet och färre kundklagomål.

3.2.2 Öregrunds vattenverk

Öregrunds vattenverk har en vattendom som innebär ett totalt uttag på 770 m³/dygn. Antal anslutna personer till Östhammars vattenverk, inklusive industribelastning, är ca. 1600 pe och produktionen uppgår till 429 m³/dygn. Sommartid är dock antalet personer som får dricksvatten från vattenverket betydligt fler, uppemot det dubbla. Råvattnet tas ut i Ågalma grundvattenmagasin. Grundvattnets kvalitet visar tecken på att uttagen är större än nybildningen av grundvatten trots att tillståndet (vattendomen) medger ett betydligt större vattenuttag än vad som sker idag.

Råvattnet pumpas från Ågalma till vattenverket i Öregrund där beredningen består av avhärdning, jonbytarmassa samt desinfektion med UV-ljus och klor.

Kvaliteten som levereras ut till kunder uppfyller Livsmedelsverkets föreskrifter. Dock finns ofta anmärkningar på grund av korrosivt vatten, järn och turbiditet vilket resulterar i flera felanmälningar från kunder. Under senaste åren har det genomförts förbättringar på vattenverket som bidragit till bättre vattenkvalitet och färre kundklagomål.

3.2.3 Råvatten

Grundvattentäkterna för såväl Östhammar som Öregrund visar på ofördelaktig vattenkvalitet och även tecken på överuttag framförallt under sommarmånaderna då antalet personer ökar, främst i Öregrund. Uttaget av grundvatten sker i samma åsformation för båda vattentäkterna men från olika grundvattenförekomster. Uttaget i Östhammar sker i grundvattenförekomsten

Östhammar (SE668378-164072) vid två brunnsområden, Ed och Börstil medan uttaget i Öregrund sker i grundvattenförekomsten Sandören-Ågalma (SE669300-163690).

Grundvattenförekomsten Sandören-Ågalma har god kemisk och god kvantitativ status medan grundvattenförekomsten Östhammar har otillfredsställande kemisk och kvantitativ status. Östhammar har otillfredsställande kvantitativ status då den har ökande halter klorid vilket bedöms bero på ett överuttag som innebär mobilisering av klorid i magasinets botten. Den kemiska statusen bedöms som otillfredsställande som en följd av uppmätta halter av bekämpningsmedlet Atrazin och halterna klorid.

Båda de aktuella grundvattenmagasinen bedöms enligt SGU ha uttagmöjligheter på mellan 5 och 25 l/s och grundvattenströmningen är i båda magasinen söderut. Grundvattenförekomsten i Ågalma har ytvattenkontakt med de mindre sjöarna som ligger i närheten av vattentäkten medan det endast är mindre diken som har kontakt med vattenförekomsten vid Östhammar.

3.3 Ledningssystem

3.3.1 Spillvattennät (avloppsnet)

3.3.1.1 Östhammar

I Östhammar är den totala längden på spillvattennätet 54 km och innefattar 19 pumpstationer. Den sista pumpstationen innan reningsverket, pumpar spillvattnet från hela samhället ut till reningsverket, det finns således möjligheter att om så önskas leda om spillvattnet i Östhammar en bit ifrån reningsverket. Inläckaget av ovidkommande vatten på ca 15–20 m³/km/dygn ligger generellt lägre än genomsnittet i Sverige som är ca 22 m³/km/dygn. Det är dock tydligt att nederbördsmängden har stor betydelse för inläckaget.

3.3.1.2 Öregrund

Då det generellt är äldre ledningar av betong som bidrar med inläckage är det troligt att det genom att renovera dessa områden går att minska inläckaget betydligt.

I Öregrund är den totala längden på spillvattennätet 34,2 km och innefattar 21 större pumpstationer samt flertalet villapumpstationer. Det genomsnittliga inläckaget i Sverige är 22 m³/km/dygn vilket är mer än dubbelt så mycket som genomsnittet i Öregrund. Det är dock tydligt att nederbördsmängden har stor betydelse för inläckaget. Även det faktum att det finns större områden med villapumpstationer gör att det bör vara ett mindre inläckage i ledningsnätet då större delar av ledningsnätet utgörs av tryckspilledningar.

Då det generellt är äldre ledningar av betong som bidrar med inläckage är det troligt att det genom att renovera dessa områden går att minska inläckaget betydligt.

3.3.2 Dricksvattennät

3.3.2.1 Östhammar

I Östhammar är den totala längden på dricksvattennätet 61 km och innefattar en lågreservoar och en högreservoar. Det finns inga tryckstegringsstationer i dricksvattennätet. Sedan mars 2018 får även Norrskedika dricksvatten från Östhammars vattenverk. Utläckaget har generellt minskat under perioden 2016 fram till idag från ca 25-30 % till 15-20% vilket innebär ett minskat svinn på ca 170 m³/dygn på grund av ett aktivt läcksökningsarbete.

3.3.2.2 Öregrund

I Öregrund är den totala längden på dricksvattennätet 34,3 km och innefattar en lågreservoar och en högreservoar. Det finns inga tryckstegringsstationer i dricksvattennätet. Utläckaget

har under perioden 2016 fram till nu varit relativt stabilt på ca 25%. Det visar på att det finns potential till ytterligare åtgärder för att reducera utläckaget.

3.3.3 Dagvattennät

Dagvattenledningsnätets längd är 37,4 km i Östhammar och 12,3 km i Öregrund och det finns en pumpstation kopplat till vardera tätorten. I samband med klimatförändringar och de ökade mängden skyfall kommer påfrestningen på dagvattensystemet att öka, både vad gäller flöden och föroreningsbelastning.

3.4 Bebyggelseutveckling

3.4.1 Exploatering och förtätning

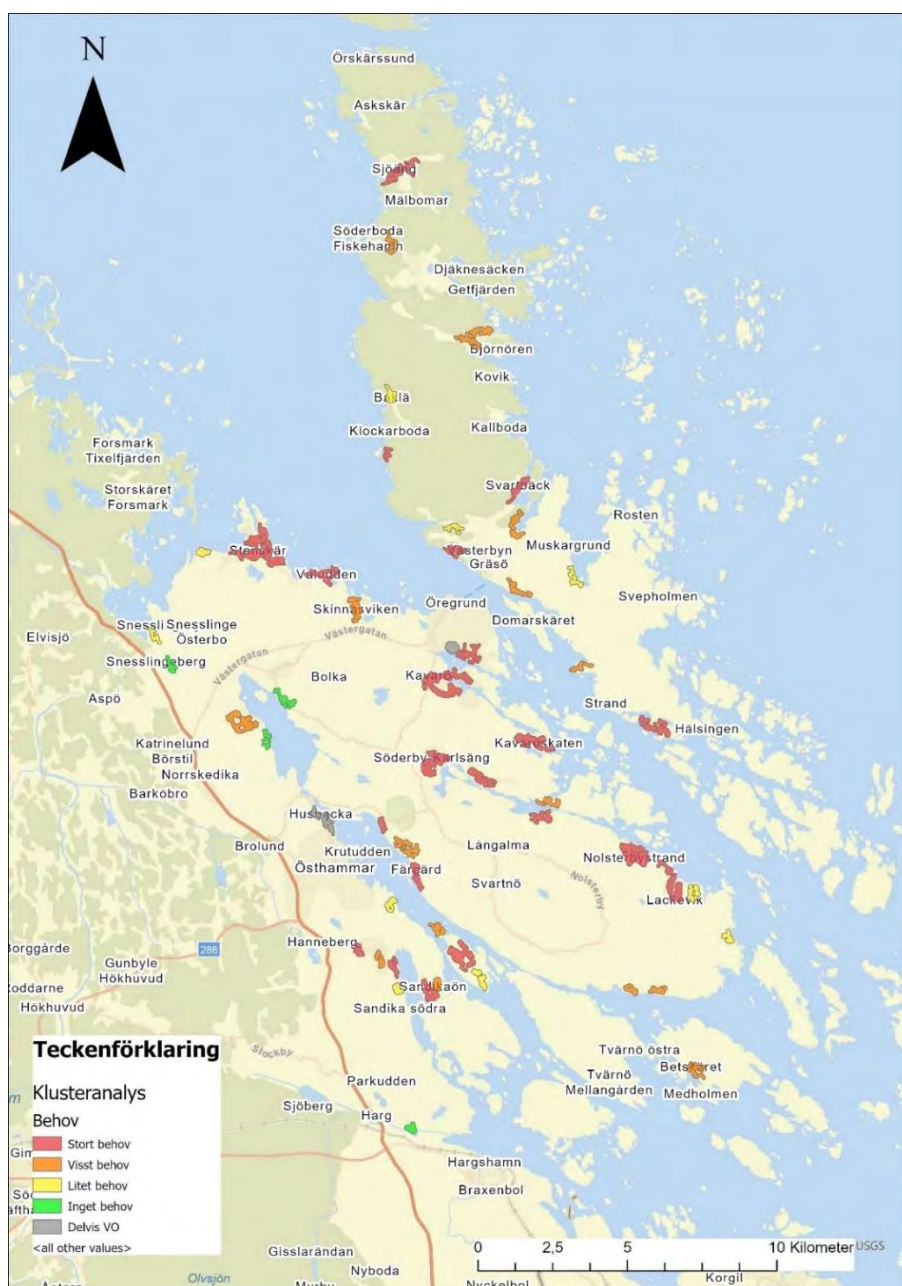
I kommunen pågår ett arbete med översiktsplanen. Större bebyggelseområden där man ser möjlig exploateringen fram till 2040 inom både Östhammars som Öregrunds tätort uppgår till mellan 3800 och 4000 personer. En illustration över områdena som pekats ut för exploatering i översiktsplanen illustreras i Figur 2.

Figur 2: Exploateringsområden som pekats ut i översiktsplanen i Östhammar och Öregrund.

3.4.2 Omvandlingsområden

I områden kring Östhammar och Öregrund finns ett stort antal bebyggelseområden identifierade i Östhammar kommuns beslutade VA-strategi som idag har enskild VA-försörjning och har bedömts ha behov att anslutas till kommunalt VA utifrån svensk lagstiftning. Dessa bebyggelseområden kallas för omvandlingsområden i rapporten. Omvandlingsområdena har prioriterats utifrån hur stort behovet av kommunal VA-försörjning är med hänsyn till människors hälsa och miljön för respektive område, detta har gjorts i en klusteranalys. Totalt förväntas ca. 3000 personer anslutas till det kommunala VA-nätet via omvandlingsområden fram till år 2040 varav ca. 2000 innan 2030 och 1000 mellan 2030 och 2040. Det finns dock ytterligare bebyggelseområden utöver de som planeras anslutas till det kommunala nätet som har stort behov av kommunalt VA. Samtliga omvandlingsområden illustreras i Figur 3.

Figur 3: Omvandlingsområden i östra delarna av Östhammars kommun. Områdena är färglagda utifrån hur stort behov de bedöms ha av kommunalt VA.

3.5 Klimatförändringar

Klimatförändringarna förväntas innebära bl.a. varmare temperaturer och kraftigare skyfall. Detta kan leda till längre perioder med torka och läge grundvattennivåer med såväl sämre kvantitet som kvalitet på råvattnet. Kraftigare skyfall innebär även en ökad transport av humusämnen och partiklar vilket kan leda till försämrad vattenkvalitet och mer varierande vattenkvalitet. Ökande temperaturer leder även till ökande vattentemperaturer som innebär en större risk för tillväxt av mikrobiologiska organismer i såväl råvattentäkter som i installationer i vattenverk och i ledningar.

Klimatförändringarna väntas även medföra högre havsnivåer även om det i viss mån kompenseras av landhöjningen. Detta kan framförallt leda till problem med översvämningar av installationer eller att brädd- och utloppsledningar inte fungerar som ämnat då de får lägre kapacitet.

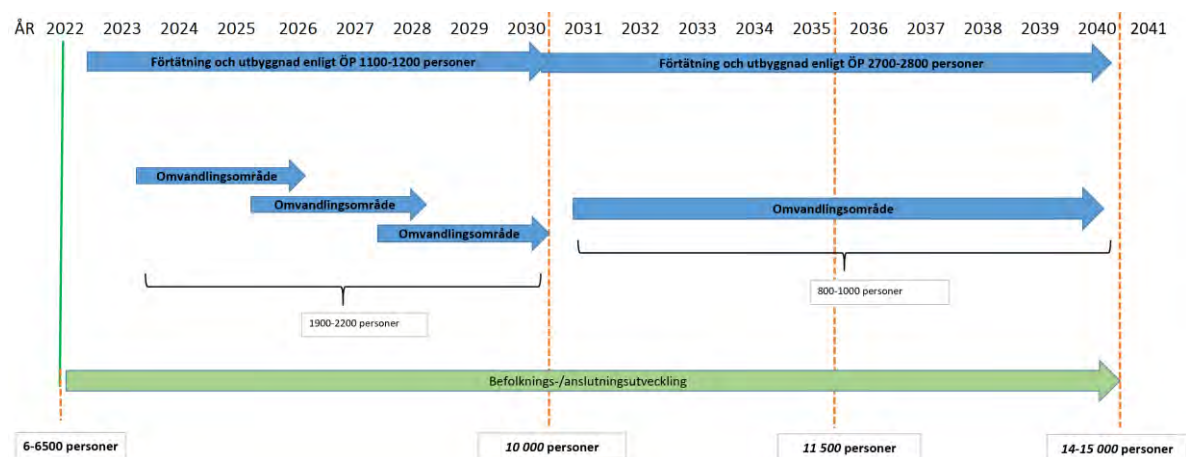
4 Förslag till framtida VA-försörjning

För att klara den förändring och utveckling av VA-försörjningen som en alltmer snabbväxande omvärld med ökade krav och förväntningar innebär, krävs en långsiktig strategisk planering med såväl långsiktiga mål och färdriktningar men också tydligt fokus som på kortare sikt leder förbättringsåtgärder i riktning mot målen.

Långsiktiga inriktningar tillsammans med viktiga fokusområden, där åtgärder till förbättring och utveckling behöver prioritera några år framåt, möjliggör ett uthålligt planerings- och prioriteringsarbete av åtgärder för att stegvis utveckla VA-försörjningen. Det skapar även en transparens och tydlighet och möjlighet till insikt i det arbete som sker och planeras. En långsiktig framförhållning i planeringen för utvecklingen av VA-försörjningen ger också möjlighet till bättre samverkan i satsningar på infrastruktur och samhällsutveckling i övrigt. Investeringar kan med det genomföras mer samordnat och effektivt ur ett större samhällsekonomiskt perspektiv.

Utifrån den uttalade bebyggelseutvecklingen och utbyggnad till omvandlingsområden fram till år 2040 har skattats vad detta ungefär skulle innebära i antal anslutna personer till den kommunala VA-försörjningen, en sammanfattning sammanfattas på en tidslinje i

Figur 4.

Figur 4: Översiktlig utbyggnads- och anslutningsplan till den kommunala VA-försörjningen i de östra delarna.

4.1 Avloppsrening

För att kunna ansluta prioriterade omvandlingsområden, förtätningar i befintlig bebyggelse och genomföra exploateringar krävs en stor kapacitetsökning av avloppsreningen. Situationen är brådsakande och arbetet måste komma igång omgående. Utifrån den samlade bedömningen föreslås en centraliserad avloppsförsörjning i området med ett gemensamt reningsverk för Östhammar och Öregrund. Utgångspunkten bör vara att utveckla Öregrunds nuvarande reningsverk för att kunna rena avloppsvattnet även från Östhammar.

Utredningar har tidigare gjorts som studerat olika alternativ till lösning. Man har studerat utbyggnad av Östhammars och Öregrunds reningsverk, utbyggnad av ett gemensamt reningsverk på en ny plats samt om- och utbyggnad av Öregrunds befintliga reningsverk för att klara av att rena avloppsvattnet från både Östhammar och Öregrund. Det alternativ som förordas är om- och utbyggnad av Öregrunds befintliga reningsverk. Det starkaste argumentet förutom investeringskostnaden är att Östhammarsfjärden som recipient har dålig status och det bedöms inte som troligt att ett nytt tillstånd för utsläpp av spillvatten kan erhållas. Dessutom bedöms reningsverket i Östhammar svårt att utveckla då det redan idag ligger nära bebyggelse, camping och båthamn.

Förutom den betydande förutsättningen att det finns större möjlighet att erhålla nytt tillstånd om recipienten är Öregrundsgrepen istället för Östhammarfjärden finns ytterligare en rad fördelar med att centralisera avloppsförsörjningen. Framför allt blir anläggningen mer flexibel vid t.ex. nya reningskrav på exempelvis kväve eller läkemedelsrester. Slamhanteringen centraliseras vilket gör att den kan effektiviseras och transportererna av slam till externa anläggningar kan minska. Det är även generellt billigare att driva ett reningsverk än två och det underlättar även att underhålla ett istället för två reningsverk. Vid ett reningsverk ökar även möjligheterna att ansluta fler omvandlingsområden då det krävs en överföringsledning mellan orterna vilket innebär att anslutningsavståndet till fler områden minskar. Resultatet blir även att reningsverket i Östhammar kan avvecklas och området kring Krutudden blir därmed tillgänglig för andra ändamål.

Dimensionerande spillvattenflöde har beräknats utifrån Svenskt Vattens publikation P110. Där antalet pe är färre än 100 har normflöden använts och där det är under 1 000 pe har Figur 4.1 i P110 använts. Vid större pe tal än 1 000 så har ekvation 4.1 från P110 använts:

$$Q_{s \text{ dim}} = \frac{q_d \text{ medel}^p}{3600 \cdot 24} \cdot C_d \text{ max} \cdot C_t \text{ max}$$

Där $q_{s \text{ dim}}$ är dimensionerande spillvattenflöde, $q_d \text{ medel}$ är specifik spillvattenavrinning, p är antalet pe, $C_d \text{ max}$ är maxdygnsfaktorn och $C_t \text{ max}$ är maxtimfaktorn.

Den specifika spillvattenavrinningen har antagits till 160 l/pe/d och för maxtim- och maxdygnsfaktorerna så har medelvärdet från Figur 3.6 och Figur 3.7 (Svenskt vattens publikation P114) använts för aktuellt antal pe.

För ett gemensamt reningsverk för Östhammar och Öregrund så skulle det innebära fram till 2040 ett reningsverk för 15 000 pe enligt

Figur . Givet inläckage i storleksordningen som presenterats i avsnitt 3.3.1.1 och Fel! Hittar inte referenskälla. samt att områden som ansluts görs så med nya ledningsnät med ett inläckage på i genomsnitt 20 %. Givet dessa förutsättningar så fås ett dimensionerande scenario i enlighet med Tabell 1. Utgångspunkten är att reningsverket även ska ha utvecklingspotential att kunna ta emot ytterligare anslutningar efter år 2040 om så behövs. Reningsverket behöver byggas ut stegvis och i takt med den exploatering och utveckling som framöver kommer ske i området, men även anpassat mot skärpta reningskrav som på sikt kan komma.

Tabell 1: Teoretiska flöden för ett nytt reningsverk i Öregrund dimensionerat för 15 000 pe.

Spillvatten-flöde [l/s]	Inläckage [%]	Inläckage [l/s]	Dimensionerande flöde [l/s]	Medeldygnsfloöde [m ³ /dygn]
84	32	40	125	3550

4.2 Dricksvatten

För att tillgodose dricksvattenbehovet för Östhammar och Öregrund krävs åtgärder relativt snart då såväl vattenkvaliteten som kvantiteten inte är tillfredsställande i någon av vattentäkterna. På kort sikt krävs aktiviteter för att ytterligare optimera befintliga vattentäkter och vattenverk. Det bedöms möjligt att åtminstone kunna förbättra situationen med kvantiteten vatten då båda täkterna har tillstånd att ta ut mer vatten än vad som görs idag. I Ågalma bedöms även optimeringsåtgärder som förändrade intagsnivåer kunna förbättra kvaliteten på råvattnet. För att utvärdera bästa sättet att göra detta på krävs ett fördjupat utredningsarbete för att se över möjligheterna att t.ex. anlägga nya brunnar eller optimera befintlig utrustning vad gäller pumpar och styrning. Det finns dock en risk att det är svårt att ta ut mer vatten vid Ed och Börstil då den vattenförekomsten har otillfredsställande status som en följd av förhöjda kloridhalter vilket sannolikt beror på ett för stort uttag från grundvattenförekomsten.

För att tillgodose dricksvattenbehovet på lång sikt fram till 2040 krävs större dricksvattenkapacitet än vad som finns idag. Det behöver lösas genom etablering av en ny kompletterande vattentäkt för området. De två alternativen som är aktuella är antingen ett avsaltningsverk i Öregrund eller att etablera en ny grundvattentäkt i Harg söder om Östhammar. I första hand föreslås att söka grundvatten i Harg för att om det inte lyckas i andra hand etablera ett avsaltningsverk i Öregrund. För att tillgängliggöra en ökad dricksvattenkapacitet och förbättra driftstabiliteten i dricksvattenförsörjningen behöver de båda orternas ledningsnät att kopplas samman. Detta minskar även sårbarheten i händelse av störning i leveransen.

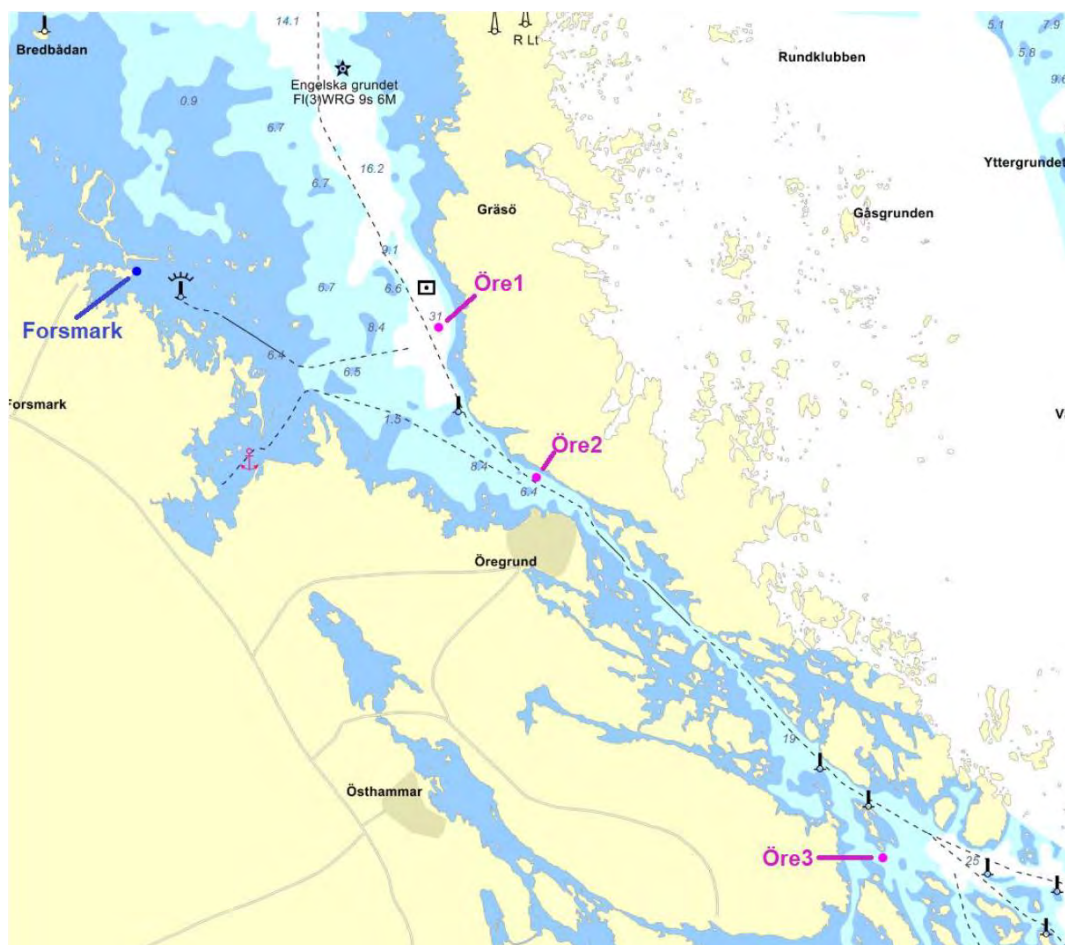
Givet dimensioneringsförutsättningar i enlighet med vad som beskrivits under 4.1 krävs ett eller flera vattenverk som gemensamt klarar av att förse 15 000 personer med dricksvatten. Givet utläckage i storleksordningen som presenterats i avsnitt 3.3.2.1 och 3.3.2.2 samt att områden som ansluts görs så med nya ledningsnät med ett utläckage på i genomsnitt 10%. Givet dessa förutsättningar så fås ett dimensionerande scenario i enlighet med Tabell 2.

Tabell 2: Dimensionerande förutsättningar för dricksvattenproduktion för 15 000 pe.

Dricksvatten-förbrukning [l/s]	Utläckage [%]	Utläckage [l/s]	Dimensionerande flöde [l/s]	Medeldygnsfloöde [m ³ /dygn]	Maxdygnsfloöde [m ³ /dygn]
84	15	14	99	2800	4260

4.2.1 Avsaltningsverk

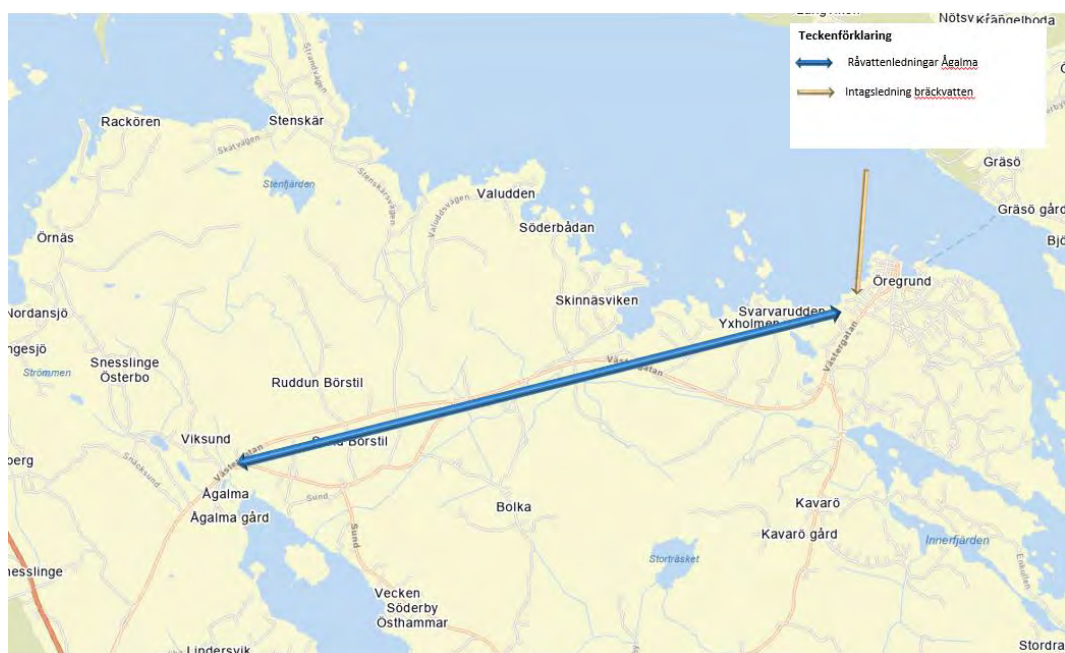
För att utvärdera möjligheterna till ett avsaltningsverk genomfördes en undersökning av SMHI (SMHI Rapport 2020-59) där förutsättningarna undersöktes för tre lokaler i närheten av Öregrund, Figur . Slutsatsen från rapporten var att samtliga tre lokaler lämpade sig bra för ett uttag av råvatten till ett avsaltningsverk där lokalerna Öre1 och Öre2 ansågs något mer fördelaktiga jämfört med Öre3. Anledningen till att Öre3 anses något mindre lämplig är att vattenutbytet vid den lokalen är sämre än vid de övriga två. Då Öre2 ligger klart närmast Öregrund är det således denna lokal som är aktuell vid ett eventuellt avsaltningsverk.

Figur 5: Placering av de tre undersökta lokalerna för ett eventuellt råvattenintag till ett avsaltningsverk.

Vid anläggandet av ett avsaltningsverk finns i huvudsak två alternativ, antingen att i avsaltningsverket producera ett färdigt dricksvatten och blanda in det i nuvarande dricksvattenproduktion eller antingen producera ett vatten för infiltration i befintlig grundvattentäkt i Ågalma. Båda alternativen har sina för- och nackdelar som i fortsatta utredningar behöver utvärderas innan beslut om slutgiltigt teknikval kan tas. Oavsett vilket av dessa alternativ som väljs så innebär det att ett avsaltningsverk byggs i anslutning till befintligt vattenverk i Öregrund. Kapaciteten i avsaltningsverket

Nackdelen med avsaltningsverk är att det är väldigt energikrävande och dyra anläggningar då det krävs membranfilter för att avlägsna kloriden från råvattnet vilket kräver såväl mycket energi som underhåll. Därför är det viktigt att i första hand använda befintliga dricksvattenförsörjningen i så stor omfattning som möjligt som sker genom grundvatten i stor omfattning som möjligt och nyttja avsaltningsverket som ett komplement till den befintliga dricksvattenproduktionen och utformas så att kapaciteten stegvis kan ökas i takt med dricksvattenbehovet. Den klara fördelen är istället en mer eller mindre oändlig tillgång på råvatten såväl nu som i framtiden. Placering av råvattenintag, råvattenledning, avsaltningsverk och eventuell ledning till Ågalma illustreras i Figur 6.

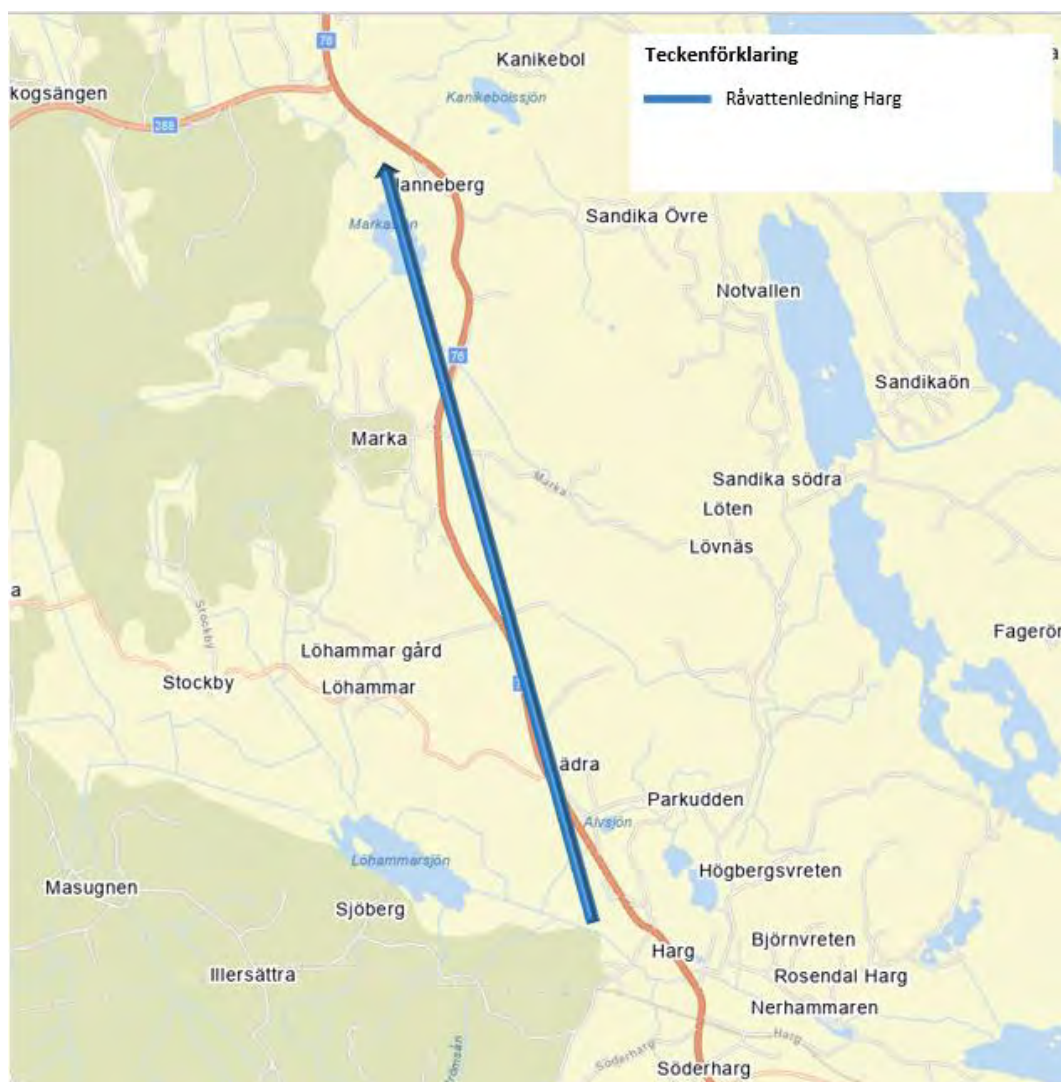

Figur 6: Illustration över ett eventuellt bräckvattenverk och tillhörande ledningar.

4.2.2 Grundvatten från Harg

Söder om Östhammar finns grundvattenförekomsten Marka-Ruddun, vanligtvis benämnd Harg. Grundvattenförekomsten består av flera magasin avgränsade av rörliga grundvattendelare. Grundvattenmagasinet bedöms av SGU ha uttagsmöjligheter i storleksordningen 15-20 l/s i de områden med störst uttagsmöjligheter i närheten av Hargs bruk och norrut. Grundvattnet i området karakteriseras av höga halter kalcium och alkalinitet vilket förekommer naturligt som en följd av kalkrika jordlager. En ungefärlig placering av råvattentäkt och råvattenledning från Harg illustreras i Figur 7.

Fördelen med ett uttag i Harg jämfört med ett bräckvattenverk är att reningsprocessen är enklare och mer lik den som redan finns i vattenverken idag. Vattenverket blir därför sannolikt billigare vad gäller energi- och underhållskostnader jämfört med ett avsaltningsverk. Nackdelen är att, även om vattentillgången förefaller god vid ett grundvattenuttag i Harg, är risken för att det inte långsiktigt räcker till än ett nyttjande av Östersjövatten vid Öregrund.

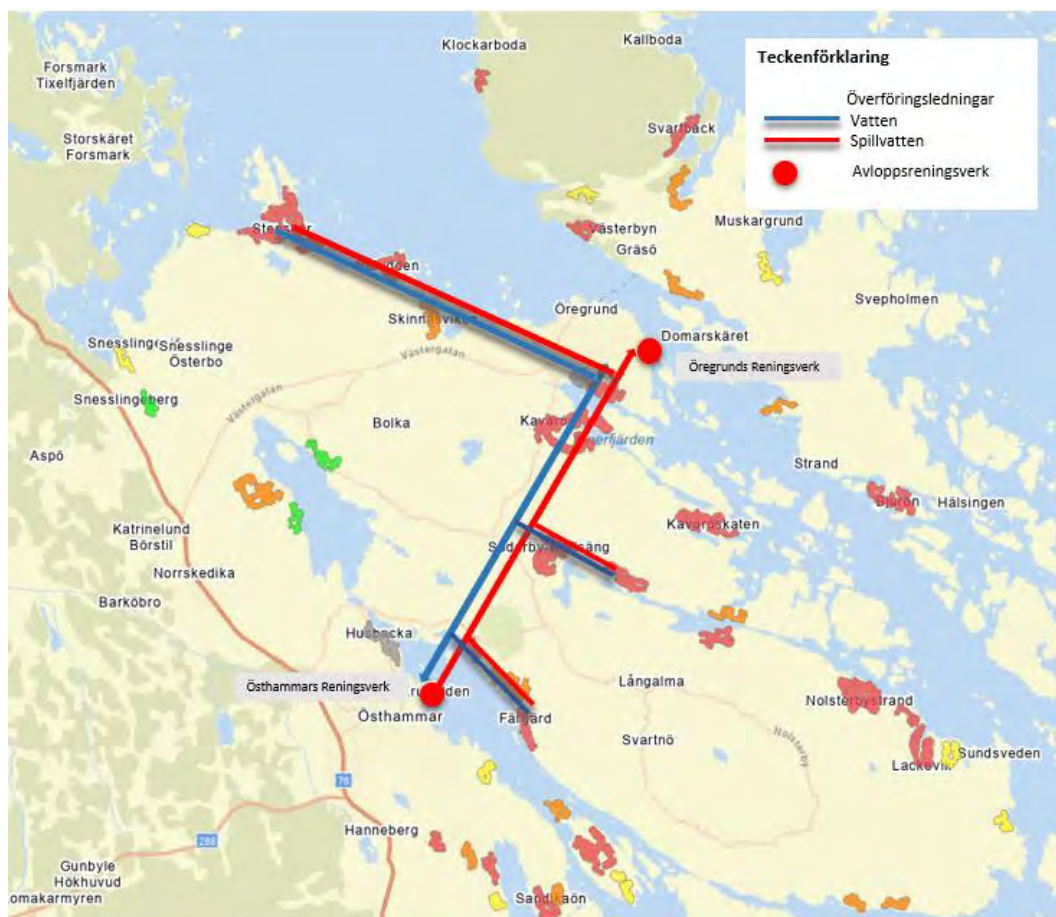

Figur 7: Råvattenledning från ett eventuellt uttagsområde i Harg.

4.3 Ledningsnät

Spillvattnet från Östhammar föreslås pumpas till Öregrund. Det innebär att det behövs en omfattande utbyggnad av ledningsnätet. Detta innebär en överföringsledning från Östhammar till Öregrund som läggs tillsammans med en dricksvattenledning för att orterna ska kunna stötta varandra med dricksvatten. Utöver att koppla samman orterna Östhammar och Öregrund kommer det även att möjliggöra ansluta ett flertal omvandlingsområden längs med sträckan för överföringsledningen samt ytterligare ett större anslutningsstråk nordväst om Öregrund, se Figur 8: Planerad överföringsledning mellan reningsverket i Östhammar och Öregrund samt planerade ledningar för anslutning av omvandlingsområden, enligt klusteranalysen presenterad i Figur .

Som redan nämnts finns det möjligheter att ansluta överföringsledningen från den sista pumpstationen i Östhammar istället för vid reningsverket om så önskas då denna pumpstation tar hand om allt vatten från Östhammar i dagsläget.

Figur8: Planerad överföringsledning mellan reningsverket i Östhammar och Öregrund samt planerade ledningar för anslutning av omvandlingsområden, enligt klusteranalysen presenterad i Figur .

4.4 Dagvattenhantering

Dagvattenhanteringen sker idag i ett separerat system och bidrar således inte till en ökad belastning på spillvattennätet och reningsverken. Dock kan det finnas felkopplingar som t.ex dräneringar eller takvatten till spillvattennätet som kan ge påverkan på belastningen på reningsverket. Dagvatten är dock en bidragande orsak till föroreningar i de recipienter som de belastar. Beroende på vilken områdeskaraktär som avvattnas är dagvattnet mer eller mindre förorenat. Generellt kan sägas att ju mer hårdgjorda ytor desto mer föroreningar riskerar dagvattnet att föra med sig till recipienten. Detta kan bland annat vara metaller, petroleumprodukter och mikroplaster.

I samband med klimatförändringarna förväntas fler och kraftigare skyfall vilket innebär större maximala dagvattenflöden och således också en större belastning på recipienten. Det är därför önskvärt att eftersträva lokalt omhändertagande av dagvatten för att fördröja dagvattenflöden och på så vis minska föroreningsspridningen. Detta är även viktigt för att minska risken för att befintliga system blir överbelastade vilket riskerar leda till översvämningar och egendomsskador. Att fördröja dagvattenflöden skapar också förutsättningar för grundvattenbildning. Det finns även flertalet åtgärder som kan genomföras för att minska dagvattnets negativa påverkan på miljön, t.ex. dagvattendammar, öppna diken istället för slutna system, olika typer av filterlösningar samt infiltration.

5 Ekonomi

Den systemlösning som beskrivits i ovanstående avsnitt föreslås utvecklas för att långsiktigt kunna möta de förväntningar och krav som kommer finnas på VA-försörjningen framöver. Det är en systemlösning som kommer kräva stora investeringar i nya anläggningsdelar men också förstärkningar i befintliga delar. Även om vissa delar är brådskande är det viktigt att man hittar en rimlig finansieringstakt där man beaktar och prioriterar investeringar på ett sätt som även kan skapa intäkter på olika sätt. Förutom de stora utmaningarna i finansieringar så behöver man också vara medveten och förbereda sig för ett stort resursbehov av olika kompetenser som arbetet kommer behöva.

5.1 Investeringskostnader

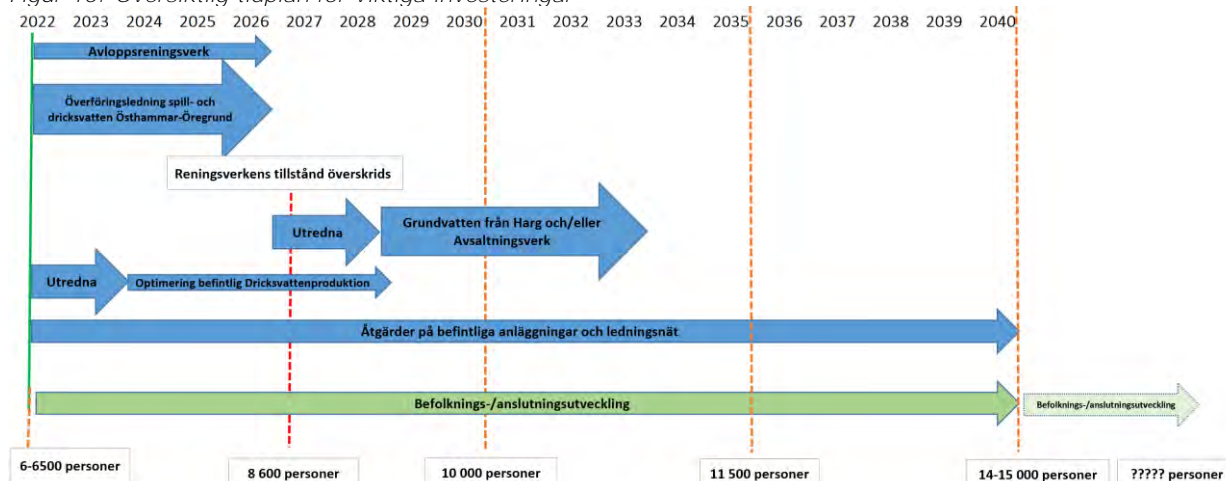
Nedan sammanfattas de nyinvesteringar som kommer att behöva genomföras fram till år 2040 kopplat till utvecklingsplanen. Investeringarna är beräknade i 2022 års prisnivå utifrån erfarenhetsvärden och prisuppgifter från referensobjekt med motsvarande utformning. I sammanställningen ingår inte de investeringsbehov som är knutna till att sköta om och upprätthålla nuvarande funktion i VA-anläggningarna och ledningssystemet, så kallade reinvesteringar.

Tabell 3. sammanställningar av investeringar fram till år 2040.

Objekt	Investering
Om- och utbyggnad avloppsreningsverk Öregrund	150-175 MSEK
Överföringsledningar Östhammar-Öregrund	80-100 MSEK
Överföringsledningar Exploatering och Omvandlingsområden	90-110 MSEK
Förstärkning ledningsnät Östhammar	20-30 MSEK
Områdesledningar omvandlingsområden	150-210 MSEK
Områdesledningar Exploatering	135-170 MSEK
Råvattenledning Harg-Östhammar	50-60 MSEK
Saltvattenrening	50-60 MSEK
Råvattenledning Öregrund-Ågalma	50-60 MSEK
<i>Summa</i>	800-1000 MSEK

Nedan redovisas viktiga investeringsdelar som behöver prioriteras och komma på plats i systemlösningen för att så snabbt som möjligt kunna påbörja anslutning av exploatering och omvandlingsområden.

Figur 10: Översiktlig tidplan för viktiga investeringar

5.2 Intäkter genom anslutningsavgifter

Intäkter som bedöms komma genom VA-taxans anläggningsavgifter, det vill säga avgifter som tas ut vid nyanslutningar har sammanlagt beräknats till ca 350 MSEK exkl. moms utifrån dagens avgiftsnivå mellan år 2023 fram till år 2040. Detta ska motsvara utbyggnad av områdesledningarna kostnadsberäknat till 285 – 380 MSEK.

Bilaga 1

Sammanställning av utredningar kopplande till VA-försörjningen i östra delarna i Östhammar.

Råvatten och dricksvattenproduktion

- Grundvattenutredningar SGU

- Harg och Adolfsdal
- Norrskedika
- Östansjö och Vicklinge
- Östhammar

Åtgärdsförslag

- Infiltration av ytvatten
- Utökning av antalet brunnar

- Avsaltningsverk Östhammars kommun Rapport nr 2020-59

Daterad 2020-11-10, SMHI

Åtgärdsförslag

Endast redovisning av utredningsresultat

- Vattenförsörjningsplan Östhammars kommun

Daterad 2018-05-25, Kvarter och Gästrike Vatten

Åtgärdsförslag från utredningarna

- Fortsatt och utvidgad samverkan med Tierp om Odens källa och anläggandet av en överföringsledning från Örbyhus till Österbybruk och Alunda.
- Att ingen anslutning till VA i Alunda sker innan överföringsledningen är inkopplad.
- Att planerad grundvattenutredning för Film och Norråsen genomförs för att klara kortsiktigt behov i Österbybruk till dess överföringsledning är ansluten.
- **Bjuda in till en långsiktig samverkan med omkringliggande kommuner för att utreda möjligheterna att öka mängden grundvatten i Uppsalaåsen med konstgjord grundvattenbildning från Dalälven för att möta behovet på lång sikt.**
- **Påbörja en förstudie av ett avsaltningsverk för kustnära tätorter (Öregrund, Östhammar, samt eventuellt Forsmark och Hargshamn)**
- **Bjuda in till en samverkan med omkringliggande kommuner och verksamheter kring möjlighet att samarbeta kring etableringen och nyttjandet av ett avsaltningsverk.**
- **Att planerad grundvattenutredning för Börstilsåsen genomförs för att utreda om de behov som finns i befintliga och planerade planer och exploateringar kan hanteras till dess ett avsaltningsverk är på plats.**
- Starta en utredning för att utreda om Gimo kan försörjas lokalt med konstgjord grundvattenbildning i framtiden.
- **Bjuda in till samverkan med näringsliv och Räddningstjänst om struktur och riktlinjer för tekniskt vatten (berör t.ex. släckvatten, sprinkler, processvatten mm)**
- **Ta fram riktlinjer för hur enskild dricksvattenförsörjning (och avloppslösningar) för permanentboende och fritidshus ska hanteras nu och i framtiden (förtätning, bedömning av tillgång mm)**
- **Ta fram riktlinjer för enskild försörjning för husdjur och bevattning**

- **Aktivt arbeta tillsammans med verksamhetsutövare, byalag, samfälligheter, lantbrukare, vattenråd m.fl. för att behålla sötvattenbalansen inom kommunen för att undvika framtida problem med saltvatteninträngning (våtmarker mm)**
- Sammanfattning av förstudie Grundvattenutredning
Uppsalaåsen vid Odens källa
- Daterad 2020-11-26, Midvatten
- Åtgärdsförslag
- Utökad grundvattenundersökning
 - Genomgång och analys av provpumpningar
 - Långtidsprovpumpning

Avloppsbehandling

- Förstudie för ett nytt avloppsreningsverk för Östhammar, Öregrund
- Daterad 2020-01-30), AquaSvea
- Åtgärdsförslag
Redovisning av alternativa avloppslösningar
- Ökad kapacitet vid Östhammars ARV
- Daterad 2020-02-13, Sweco
- Åtgärdsförslag
- Åtgärder för samtliga processteg i syfte att öka kapaciteten till 7000 pe
- Alternativ för utökad belastning vid Östhammars ARV (Öregrund)
- Daterad 2021-03-04, Gästrike Vatten
- Åtgärdsförslag
Sammanställning av tre alternativa avloppslösningar

Rättsutredningar

- Bilaga till utredning Ökad kapacitet vid Östhammars ARV
- Daterad 2020-02-13, Sweco
- Syfte
Bedömning av utsikter för framtida tillståndsansökan
- Den rättsliga betydelsen av miljö kvalitetsnormer för vatten vid tillståndsprövning enligt miljöbalken (Östhammar ARV)
- Daterad 2022-04-07

Syfte

Beskriva hur skillnader för de båda vattenförekomsterna (Östhammarsfjärden och Öregrundsgrepen) gällande miljö kvalitetsnormerna kan påverka möjligheterna att erhålla tillstånd enligt miljöbalken till de nya allmänna reningsverken.

TJÄNSTESKRIVELSE BILAGA

Datum
2022-05-13Dnr Sid
KS-2022-353 1 (1)

Sektor verksamhetsstöd kansli och utveckling

Anna Lidvall-Gräll

Förslag om ändring i reglemente för styrelse och nämnder i Östhammars kommun

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>Uppgifter enligt speciallagstiftning § 8</p> <p>Kommunstyrelsen är arbetslöshetsnämnd</p> <p>Kommunstyrelsen är förmedlingsorgan för låne- och bidragsgivning till bostadsförsörjningens främjande</p> <p>Kommunstyrelsen är arkivmyndighet.</p> <p>Närmare föreskrifter om arkivvården finns i arkivreglemente. Kommunstyrelsen svarar för kommunens anslagstavla.</p> <p>Kommunstyrelsen ansvarar för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form. Kommunstyrelsen svarar för registrering och tillstånd enligt lotterilagen.</p> <p>Kommunstyrelsen är registeransvarig för de personuppgifter som styrelsen för i sin verksamhet och förfogar över.</p> <p>Kommunstyrelsen leder och ansvarar för verksamhet inom Säkerhetsskyddslagen (2018:585).</p>	<p>Uppgifter enligt speciallagstiftning § 8</p> <p>Kommunstyrelsen är arbetslöshetsnämnd</p> <p>Kommunstyrelsen är förmedlingsorgan för låne- och bidragsgivning till bostadsförsörjningens främjande</p> <p>Kommunstyrelsen är arkivmyndighet.</p> <p>Närmare föreskrifter om arkivvården finns i arkivreglemente. Kommunstyrelsen svarar för kommunens anslagstavla.</p> <p>Kommunstyrelsen ansvarar för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form. Kommunstyrelsen svarar för registrering och tillstånd enligt lotterilagen.</p> <p>Kommunstyrelsen är registeransvarig för de personuppgifter som styrelsen för i sin verksamhet och förfogar över.</p> <p>Kommunstyrelsen leder och ansvarar för verksamhet inom Säkerhetsskyddslagen (2018:585).</p> <p>Ombesörja kommunens åtaganden angående interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden.</p>

TJÄNSTESKRIVELSE BILAGA

Datum
2022-05-13

Dnr Sid
KS-2022-353 1 (2)

Sektor verksamhetsstöd kansli och utveckling
Anna Lidvall-Gräll

Förslag till arbetsordning för handläggning av rapport om missförhållanden, så kallad visseblåsning

Organisation för mottagande av rapport om missförhållanden

Handläggningen av uppföljningsärenden enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visseblåsarlagen) är åtskild från annan verksamhet under kommunstyrelsen. Detta innebär att utredningar kopplade till rapport om missförhållanden är direkt underställda kommunstyrelsen samt att förhållningssättet om inre sekretess gentemot andra ska följas.

Ett uppföljningsärende syftar till att vidta åtgärder för att bedöma riktigheten i de påståenden som framställs i en rapport om missförhållanden och därefter överlämna uppgifter om de utredda påståendena för fortsatta åtgärder. Genomförandet av åtgärder med anledning av ett uppföljningsärende ankommer på den nämnd som ansvarar för den berörda verksamheten.

Information till arbetstagare, med flera

Arbetstagare och andra personkategorier som omnämns i 1 kap. 8 § 2 visseblåsarlagen ska informeras om sina rättigheter enligt lagen i samband med att anställningen, eller motsvarande, påbörjas. Varje chef ska i den mån det behövs se till att berörda informeras om skyddet för rapporterade personer och om rätten att rapportera missförhållanden.

Det ska finnas information på kommunens intranät om skydd för rapporterade samt rapporteringsvägar för alla anställda.

På kommunens externa webbsida ska övergripande information finnas tillgänglig gällande lag 2021:890 och hur Östhammars kommun arbetar med att säkerställa denna.

Inkommande rapporter

Östhammars kommun föreslås upprätta en intern grupp med möjlighet att i samverkan med avropad konsulttjänst hantera inkommande ärenden gällande oegentligheter i arbetsrelaterat sammanhang. Den interna rapporteringskanalen kommer att vara omfattad av sekretessavtal.

Östhammars kommun föreslås införa en intern grupp bestående av HR, ekonomi, kommunjurist samt en nyckelperson från verksamhet kansli och utveckling som leder och fördelar arbetsuppgifter inom gruppen. Personerna utses av respektive verksamhetschef. Gruppen omfattas av ett särskilt sekretessavtal. Då lagändringen tydligt menar att den interna kanalen ska vara oberoende och självständig finns det även möjlighet att vid behov avropa konsulttjänst som samverkande part i hantering och utredning av de inkommande rapporterna. När en anonym rapport överlämnas ska

berörd enhet uppmärksammas på att rapporterade personer och de som bistått denne är skyddade mot repressalier med anledning av rapporten.

Arbetet med ett uppföljningsärende får biträdas av sakkunniga personer anställda i kommunen vid behov. Arbetsgruppen utser sakkunniga i samråd med den sakkunniges närmaste chef. Vid uppföljningsärende anonymiserar nyckelpersonen den rapporterandes identitet för att inte kunna vara spårbar. Arbetet får också biträdas av andra sakkunniga. Utredningen ska inte bestå av fler personer än nödvändigt för att uppnå syftet med uppföljningsärendet.

Inkommande rapporteringar om missförhållanden ska tas emot av nyckelpersonen för registrering. Inledande bedömning om hur ärendet ska hanteras vidare utförs av arbetsgruppen.

En rapport som lämpligare hanteras i annan ordning ska i första hand hänvisas dit. Överlämning av ärendet till ett sådant förfarande ska ske om den rapporterade personen medger detta. Om rapporten är anonym får den överlämnas om det kan ske utan att den rapporterade personens identitet direkt framgår. När en anonym rapport överlämnas ska mottagande enhet uppmärksammas på att rapporterade personer och de som bistått denne är skyddade mot repressalier med anledning av rapporten.

Förtida avslutande av uppföljningsärende

Ett uppföljningsärende får avslutas direkt

1. om det inletts med en rapport med så knapphändiga uppgifter att den inte kan utredas vidare efter att rapporterad person anmodats att komplettera sin rapport med fler klagande uppgifter, eller
2. om fortsatt utredning skulle kräva kostnader som inte står i rimligt förhållande till sakens betydelse.

Rätt att ta del av uppgifter

Under ett pågående uppföljningsärende får uppgifter inhämtas från alla nämnder i den mån det är nödvändigt, av 6 kap. 10 § visseblåsarlagen framgår att även sekretesskyddade uppgifter får inhämtas. Vägras tillträde till uppgifterna ska handlingar genast överlämnas till nämnden för prövning om handlingen får ingå i uppföljningsärendet.

Intressekonflikter

I 7 kap. 4 § kommunallagen finns regler om jäv för anställda i kommunen.

Uppföljningsärenden rörande missförhållanden som inbegriper handling eller underlåtenhet av kommundirektören, sektorschef eller arbetstagare som ingår i den utsedda arbetsgruppen ska bedrivas på ett sätt så att arbetsgruppens opartiskhet garanteras. Konsultstöd ska alltid övervägas i dessa fall.

Om arbetsgruppen är förhindrad att vara kontaktpunkt ska den uppgiften tillfalla kommundirektör, i annat fall kommunstyrelsens ordförande.

Misstanke om brott

Leder utredningen till en grundad misstanke om brott med kommunen som målsägande ska uppgifter som är nödvändiga för att utreda brottsmisstankarna lämnas till Polismyndigheten av nyckelpersonen.

Råd för social hållbarhet i Uppsala län

Överenskommelse om regional samverkan

Behov av struktur och systematik i arbetet för social hållbarhet

Råd för social hållbarhet samlar offentliga aktörer i Uppsala län i syfte att skapa struktur och systematik i länets arbete för social hållbarhet. Genom arbetet i rådet får aktörerna en helhetssyn och en delad lägesbild inom området. Detta ger förutsättningar för att kunna fatta beslut om gemensamma ställningstaganden, gemensam inriktning och gemensam styrning för att koordinera länets verksamhet inom social hållbarhet.

Råd för social hållbarhet breddar och kompletterar den samverkan som bland annat bedrivs genom länets samverkansstruktur kopplat till Regionalt forum och Regionala ledningsgruppen. Styrkan med rådet är flernivåsamverkan (stat, region, kommun) där flera statliga aktörer ingår.

Syftet med överenskommelsen är samverkan som skapar synergier. Målet för samverkan är att öka möjligheten till ett gott liv på lika villkor för hela länets befolkning. Fokus är gemensamma målsättningar och insatser som skapar ett mervärde för hela Uppsala län. Arbetet ska anpassas utifrån både lokala och regionala behov och prioriteringar.

Avsikten är att få särskilt genomslag inom vissa prioriterade områden som rådet beslutar om. Arbetet sker på förvaltningsnivå och ska koordineras inom ramen för befintliga politiska uppdrag.

Rådets prioriteringar är centrala i den gemensamma samverkan i länet. I tillägg till detta bedrivs emellertid ytterligare omfattande arbete för social hållbarhet av de offentliga aktörerna, vilket bör ses som en viktig del av genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen. Rådets arbete bygger i grunden på samverkan inom sju specifika sakområden:

- integration
- jämställdhet inklusive mäns våld mot kvinnor
- ANDT-LS
- brottsförebyggande frågor
- mänskliga rättigheter
- inkluderande arbetsmarknad
- god och jämlik hälsa

Aktörerna i rådet har kommit överens om att minimera antalet regionala styrdokument. Detta i syfte att förenkla och skapa tydlighet samt att frigöra resurser till operativt arbete och stöd till länets kommuner, till exempel i framtagande av lokala strategier och handlingsplaner vid behov. Regionala styrdokument bör tas fram endast i undantagsfall och efter noggrant övervägande. Undantag från detta kan till exempel utgöras av explicita regeringsuppdrag om att ta fram regionala strategier inom ett specifikt område.

Denna överenskommelse kompletteras med *Plan för regional samverkan inom prioriterade områden* som närmare beskriver parternas samverkan inom identifierade prioriteringar och insatsområden.

Modell för samverkan (beslut, genomförande, uppföljning)

Råd för social hållbarhet är det organ som formellt beslutar om denna överenskommelse och som även fungerar som beställare för samverkansplanens genomförande och uppföljning. Rådet leds av landshövdingen i Uppsala län. Det är länets högsta strategiska forum inom social hållbarhet och består av alla kommunchefer i länet, samt chefer på regional nivå från Länsstyrelsen, Region Uppsala, Migrationsverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Polisen, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Nationellt centrum för kvinnofrid samt Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet.

Kansligruppen ansvarar för planering av dagordning till rådets möten, beredning av frågor till och från rådet samt strategisk planering av samordningsgruppens arbete.

Samordningsgruppen ansvarar för koordinering av genomförande och uppföljning av överenskommelsen, samverkansplanen och gemensamma aktiviteter. Rapportering sker årligen till rådet.

Regionala arbetsgrupper eller nätverk ansvarar på uppdrag av samordningsgruppen för det operativa genomförandet av samverkansplanen. Det sker i första hand genom att förstärka redan pågående arbete i riktning mot målen i samverkansplanen. Grupperna redovisar sitt arbete till Samordningsgruppen.

Insatser för samverkan

Grundläggande för en framgångsrik samverkan är kännedom om varandras uppdrag och pågående arbete. Gemensamma lägesbilder, behovs- och orsaksanalyser ger förutsättningar för att hitta områden där vi kan få ut större effekter i samhället om vi jobbar tillsammans eller understödjer varandras arbete. Insatserna för samverkan är mer eller mindre universella men måste anpassas till varje insatsområde.

Exempel på hur aktörerna kan samverka:

- Sprida kunskap om och implementera nationella och regionala styrdokument
- Lyfta in våra insatsområden i befintliga samverkansfora och nätverk för att identifiera samverkanspotential samt klargöra ansvar och roller
- Ta fram gemensamma lägesbilder och målgruppsanalyser
- Kartlägga och analysera behov samt pågående aktiviteter
- Kartlägga behov av länsövergripande/huvudmanövergripande samverkansaktiviteter
- Skapa forum för lärande
- Stärka vår samverkanskompetens
- Inventera och aktivt involvera nya samverkansparter såsom näringsliv och civilsamhälle
- Samverka kring metoder för inflytande och delaktighet
- Genomföra gemensamma kommunikationsinsatser

Åtagande

Parterna åtar sig att tillsammans identifiera aktiviteter som genomförs i samverkan. Det är upp till varje aktör att avgöra vad de kan bidra med för att skapa mervärde. Identifierade gemensamma aktiviteter hanteras i respektive parts verksamhetsplanering.

Resultatet av det gemensamma arbetet sammanställs och presenteras för Råd för social hållbarhet årligen.

Råd för social hållbarhet i Uppsala län

Plan för regional samverkan inom prioriterade områden

Innehåll

Inledning	3
Behov av struktur och systematik i arbetet för social hållbarhet.....	3
Planens funktion och syfte.....	4
Planens utgångspunkt.....	5
Hälsans bestämningfaktorer	5
Brottsförebyggande arbete	6
Nationell och regional strategi för jämställdhet.....	7
Främjande och förebyggande arbete	8
Prioritering – Hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper.....	8
Beskrivning av insatsområden och tillhörande mål.....	9
Prioritering – Mäns våld mot kvinnor	10
Viktiga perspektiv i arbetet mot mäns våld mot kvinnor	11
Beskrivning av insatsområden och tillhörande mål.....	11
Genomförande och uppföljning.....	12

Inledning

Behov av struktur och systematik i arbetet för social hållbarhet

Råd för social hållbarhet samlar offentliga aktörer i Uppsala län i syfte att skapa struktur och systematik i länets arbete för social hållbarhet. Rådets två främsta prioriteringar är

- att främja hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper
- att motverka mäns våld mot kvinnor.

Denna samverkansplan är framtagen för att skapa en struktur och systematik i arbetet för social hållbarhet. Målet för samverkan inom Råd för social hållbarhet är att öka möjligheten till ett gott liv på lika villkor för hela länets befolkning.

En god hälsa är grundläggande för livskvalitet och delaktighet i samhället, vilket i sin tur gynnar länets regionala utveckling och tillväxt. Uppsala län har generellt en frisk och välmående befolkning men hälsan är ojämnt fördelad både inom och mellan länets kommuner. Vår hälsa påverkas, utöver egna val och levnadssätt, också av de olika arenor i samhället där vi lever våra liv. Grund för en god hälsa skapas i barndomen, där uppväxtvillkor såsom boendemiljö och utbildningsmöjligheter utgör viktiga förutsättningar. Arbete, arbetsmiljö och försörjningsmöjligheter är ytterligare förutsättningar i livet som bidrar till att uppnå en god hälsa. Dessa olika förutsättningar skiljer sig systematiskt åt mellan olika sociala grupper, trots att rätten till bästa uppnåeliga hälsa gäller samtliga länets invånare. Ojämligheten i länet ökar dessutom mellan både individer, bostadsområden och grupper. Denna plan tar avstamp i mänskliga rättigheter och i en rättighetsbaserad metod som förtydligar offentliga aktörers ansvar och individens roll som rättighetsbärare.

Skillnader i livsvillkor grundas tidigt i livet. Processer som genererar ojämlikhet är självförstärkande, vilket innebär att de som har lite mer kommer att ha större möjlighet att få ytterligare lite mer och tvärtom. Samverkan är en av flera viktiga komponenter i arbetet med att säkerställa ett jämställt och jämlikt Uppsala län. Länets offentliga aktörer har en viktig roll i att säkra ett strukturerat och kunskapsbaserat preventivt arbete, som utgår ifrån delade lägesbilder och som skapar mervärden i samhället. Potentialen i samverkan med civilsamhället och näringslivet behöver också tas tillvara och främjas.

Även utsattheten för brott och den upplevda tryggheten är ojämnt fördelad i samhället. Kvinnors otrygghet är större än mäns. Brottsligheten har också blivit alltmer komplex, varierad och gränsöverskridande. Både människor och varor korsar gränser och rör sig inom landet på ett annat sätt än tidigare, vilket bland annat har underlättat för människohandel samt införseln av vapen och narkotika. Den organiserade brottsligheten har blivit mer omfattande och förändrats till sin karaktär. Brottslighet som riktar sig mot olika delar av välfärden är också ett stort problem. Den digitala utvecklingen, internet och sociala medier har många positiva följder, men kan också påverka brottsutvecklingen och utsattheten i negativ riktning. I och med att fler har möjlighet att uttrycka och sprida åsikter, idéer och information har det blivit lättare att skada andras integritet genom hot, hat och kränkningar.

Här krävs läns-gemensamma insatser för att utveckla det systematiska och kunskapsbaserade arbetet med att förebygga brott och skapa trygghet. Till detta hör även arbetet kring stärkt samhällsklimat och inkludering för att skapa tillit och för att motverka misstro och polarisering. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter och har rätt att leva ett liv fritt från våld. Principen icke-diskriminering är en central del av det internationella människorättsskyddet. Av såväl regeringsformen som den svenska diskrimineringslagen framgår det att ingen får diskrimineras på grund etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, kön, könsidentitet eller könsuttryck¹, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller ålder. Den allmänna förklaringen har en bredare ansats som även inkluderar exempelvis socialt ursprung.

FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, CEDAW, beskriver diskriminering och våld mot flickor och kvinnor som brott mot de mänskliga rättigheterna. I FN:s Agenda 2030 med globala mål för hållbar utveckling anges i delmål 5.2 att alla former av våld mot flickor och kvinnor, både i det privata och offentliga rummet, ska avskaffas. Här inkluderas även människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. FN:s definition av våld mot kvinnor avser ”Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet”. Våld i nära relationer är ett stort folkhälsoproblem och en kränkning av mänskliga rättigheter som kan få allvarliga konsekvenser för den som drabbas. Ett bra stöd från samhällets olika aktörer kan i vissa fall innebära skillnaden mellan liv och död.

Planens funktion och syfte

Planen konkretiserar rådets prioriteringar i olika insatsområden och mål samt beskriver hur genomförande och uppföljning av arbetet ska ske.

Råd för social hållbarhet har beslutat om två prioriteringar för det fortsatta arbetet:

- Att främja hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper.
- Att motverka mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution samt människohandel med särskilt fokus på sexuella ändamål.

De två prioriteringarna har en nära koppling mellan varandra då rätten till ett liv utan våld är en viktig förutsättning för hälsa, trygghet och goda livsvillkor. Flera samhällsutmaningar, som kopplar an till de båda prioriteringarna, såsom våld, brott, missbruk, ohälsa och utanförskap, har till stor del samma bakomliggande orsaker. Genom ett fokus på att allmänt

¹ I diskrimineringslagen används begreppet ”könsöverskridande identitet eller uttryck”, men Diskrimineringsombudsmannen förordar begreppet ”könsidentitet eller könsuttryck”. Det beror på att DO anser att lagens begrepp (”könsöverskridande”) riskerar att befästa en bild av att personer som omfattas av skyddet mot diskriminering är avvikare i ett samhälle där det finns starka normer och föreställningar om kön.

främja en god hälsoutveckling i kombination med att tidigt identifiera och stärka personer med flera riskfaktorer bidrar samhället till färre normbrytande problem och en ökad jämlikhet i hälsa.

Planens utgångspunkt

Utgångspunkt för planen är den fördjupade nuläges- och omvärldsanalys samt de åtaganden och prioriterade mål för programperioden som vuxit fram och beslutas i den regionala utvecklingsstrategin utifrån Agenda 2030. Agenda 2030 och de globala målen fungerar som ram och anger riktningen för arbetet.

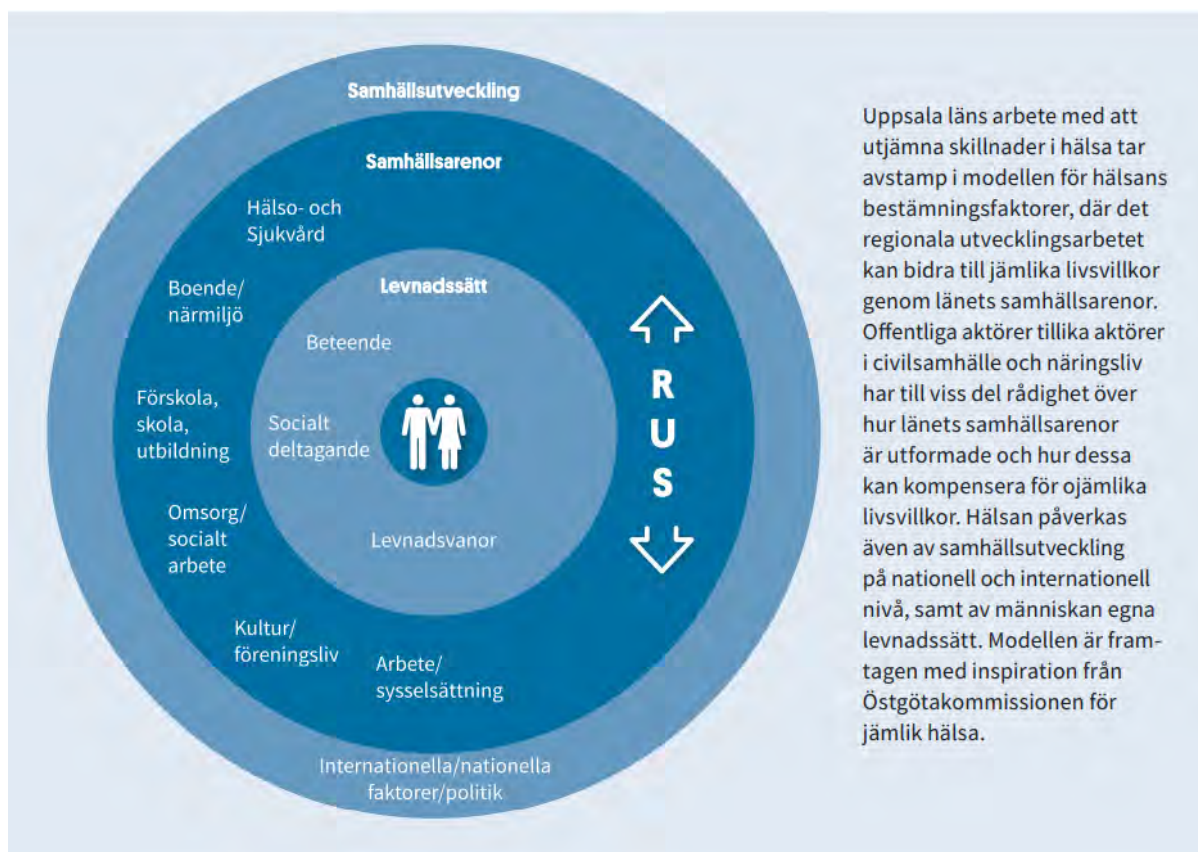
Det strategiska utvecklingsområdet *En region för alla* i den regionala utvecklingsstrategin lyfter fram länets invånare och det goda livet. Denna samverkansplan syftar till att skapa en positiv utveckling inom detta strategiska område.

Arbetet med de två prioriteringar som beskrivs och konkretiseras i denna plan tar stöd i modellen för hälsans bestämningsfaktorer, folkhälsopolitikens åtta målområden och rättighetsbaserat arbetssätt samt är formulerat utifrån ett brottsförebyggande samt främjande arbete för ökad hälsa.

Hälsans bestämningsfaktorer

Hälsan är beroende av olika faktorer och förutsättningar, som brukar kallas hälsans bestämningsfaktorer. Det är flera faktorer som samverkar på olika nivåer i samhället, exempelvis var och hur vi bor, vilken miljö vi lever i, barndomen och uppväxttiden, vår utbildning och vårt arbete samt samhällsekonomin i stort.

En del av bestämningsfaktorerna kan påverkas genom individens egna ställningstaganden medan andra kräver politiska beslut och gemensamma åtgärder från samhället för att påverkas. För att åstadkomma positiva förändringar i befolkningens hälsoutveckling och säkerställa rätten till bästa uppnåeliga hälsa krävs därför åtgärder på alla nivåer och i alla samhällssektorer och miljöer.

Det nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Folkhälsopolitiken består av åtta målområden, som alla återspeglar hälsans bestämningfaktorer. Målområdena är

- Det tidiga livets villkor
- Kunskaper, kompetenser och utbildning
- Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
- Inkomster och försörjningsmöjligheter
- Boende och närmiljö
- Levnadsvanor
- Kontroll, inflytande och delaktighet
- En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Brottsförebyggande arbete

Långsiktigt brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat och strukturerat och handlar om att arbeta med tre typer av prevention², se nedan. En ytterligare nyckel till framgång i det brottsförebyggande arbetet är att arbeta i samverkan över hela samhället.

² Effektiv samordning av brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i socialt utsatta områden - en processutvärdering av Brottsförebyggande rådets utvecklingsprojekt, *Per-Olof Hallin* Urbana studier Malmö universitet.

Utöver samverkan mellan kommun och polis är det viktigt att även myndigheter, civilsamhälle och näringsliv inkluderas.

Strukturell prevention handlar om att förändra människors grundläggande livsvillkor genom att tillgodose grundläggande mänskliga rättigheter såsom rätten till bostad, utbildning och arbete. Genom att förbättra barns, ungdomars och vuxnas levnadsförhållanden ökar också möjligheterna för dem att utveckla och leva ett fullgott liv.

Social prevention handlar om att påverka och motverka de sociala processer som kan leda till att individer och grupper utvecklar negativt normbrytande beteenden eller återfall i brott.

Situationell prevention handlar om att på platser och i situationer skapa förutsättningar för att brott eller annat negativt normbrytande beteende inte inträffar, och om de inträffar begränsa dess konsekvenser.

Nationell och regional strategi för jämställdhet

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. För att stärka genomförandet av det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra har regeringen tagit fram en långsiktig strategi och ett åtgärdsprogram på området. I delmålet ingår även att män och kvinnor, flickor och pojkar ska ha samma rätt till och möjlighet till kroppslig integritet.

Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är framtagen av regeringen och består av fyra prioriterade delmål som är vägledande i arbetet på nationell, regional och lokal nivå:

- **Utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.** När fler går samman kan vi förhindra att våld uppstår och minska återfall i brott.
- **Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd.** En effektiv vårdkedja leder till att fler kan skyddas och erbjudas rätt stöd.
- **Effektivare brottsbekämpning.** Vid en fungerande rättsprocess kommer fler att medverka i brottsutredningen och fler brott klaras upp.
- **Förbättrad kunskap och metodutveckling.** Genom utbildning, systematisk uppföljning och utvärdering ökar kunskapen och vi får fler verksamma metoder och arbetssätt.

Länsstyrelsen Uppsala län har tillsammans med länets kommuner, myndigheter och idéburen sektor tagit fram en regional strategi som kan bidra till att påskynda arbetet för jämställdhet och samtidigt ta hänsyn till regionala förutsättningar och behov. Regional strategi för jämställdhet 2018–2022 fokuserar på fyra prioriterade områden:

- Mäns våld mot kvinnor
- Jämställd arbetsmarknadsetablering med fokus på utlandsfödda kvinnor
- Jämställd hälsa
- Jämställd resursfördelning

Främjande och förebyggande arbete

Såväl nationella strategier som statliga mål och regeringsuppdrag pekar på behovet av att prioritera mer främjande och förebyggande arbetssätt och att arbetet behöver samordnas över flera sakområden. Forskning visar att många samhällsutmaningar såsom våld, brott, missbruk, ohälsa och utanförskap, till stor del har samma bakomliggande orsaker.

Folkhälsomyndigheten lyfter fram vikten av att skapa strukturer som motverkar samlade riskfaktorer hos sårbara grupper och samtidigt stärka främjande strukturer som exempelvis en god skolgång med godkänd gymnasiebehörighet, god anknytning mellan förälder och barn samt en meningsfull fritid. Genom ett fokus på att allmänt främja en god hälsoutveckling i kombination med att tidigt identifiera och stärka personer med flera riskfaktorer bidrar samhället till färre normbrytande problem och en ökad jämlikhet i hälsa.

Främjande och förebyggande arbetssätt behövs för att få ett socialt hållbart arbete med en samordning och samverkan över flera sakområdesgränser, så som brottsförebyggande, våldsförebyggande/mäns våld mot kvinnor, föräldraskapsstöd, ANDT-förebyggande samt tvärperspektiv så som jämställdhet, jämlikhet, barnrätt och mänskliga rättigheter.

Ett tidigt fokus på främjande och förebyggande arbete är ett sätt att konkretisera arbetet för att nå målen i Agenda 2030, framför allt gällande de sociala aspekterna.

En rättighetsbaserad metod

Att alla barn och unga ska ha goda livsvillkor innebär att samhället ska skapa goda livsvillkor för individen med utgångspunkt i rätten att komma i åtnjutande av de mänskliga rättigheterna såsom de uttrycks i grundlagarna och de för Sverige rättsligt bindande FN-konventionerna. Individen ska ha tillgång till utbildning, arbete, bostad, hälsa, trygghet, kultur och fritid, sitt språk, möjlighet till delaktighet och inflytande samt ett liv fritt från diskriminering. Delaktighet och inflytande är en mänsklig rättighet som finns inskriven i en rad konventioner, däribland konventionen om barnets rättigheter.

En rättighetsbaserad metod utgår ifrån individen som rättighetsinnehavare och det offentliga som ansvarsbärare. Den rättighetsbaserade metoden förtydligar det offentliga åtgärdsansvar och utgår ifrån principer om icke-diskriminering och jämlikhet, transparens och insyn samt delaktighet och inflytande. Metoden kan användas systematiskt från verksamhetsplanering och budgetering till genomförande och utvärdering av insatser (Se t.ex. SKL, Mänskliga rättigheter i ledning och styrning, 2017).

Prioritering – Hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper

Goda livsvillkor bidrar till hälsa och trygghet. Förutsättningarna för hälsa, trygghet och goda livsvillkor är ojämnt fördelade i samhället, och därför behöver ett särskilt fokus läggas på att kompensera för ojämlikheter mellan människor. Många utsatta grupper bor i områden som även geografiskt är socioekonomiskt utsatta. Rådets prioritering om att främja hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper har mot bakgrund av ovanstående konkretiserats i *fyra insatsområden*:

- Kompensatoriska insatser för goda och jämlika livsvillkor
- Förutsättningar för goda levnadsvanor
- Egenmakt, inflytande och delaktighet
- Trygga miljöer

Huvudsaklig *målgrupp* för insatserna är barn och unga och de närmaste runt barn och unga som skapar förutsättningarna för en bra start i livet.

Insatserna riktar sig till individer och grupper som lever i socioekonomisk utsatthet. Med socioekonomiskt utsatta områden avses områden där nettointkomst, förvärvsarbete, gymnasiebehörighet och utbildningsnivå ligger på nivåer under genomsnittet för landet, samt där arbetslöshet, ekonomiskt bistånd och sjukdagar ligger på nivåer över genomsnittet för landet. I vissa av dessa områden finns en förhöjd risk för kriminalitet och att barn och unga ansluter sig till kriminella miljöer.

Beskrivning av insatsområden och tillhörande mål

Kompensatoriska insatser för goda och jämlika livsvillkor

Syftet med insatsområdet är att alla barn ska ha grundläggande förutsättningar att utifrån sina villkor utveckla kognitiva, emotionella, sociala och fysiska förmågor vilket ger dem en bra start i livet.

En god och jämlik hälsa uppnås genom att länets invånares egna möjligheter att agera och generera resurser stärks. Det innebär att länets aktörer kompletterar och adderar resurser när de egna inte räcker till. Länets insatser är anpassade och utformade så att de motsvarar befolkningens behov. Goda livsvillkor för länets befolkning bidrar till både hälsa och trygghet. Ojämlighet i hälsa uppkommer genom systematiska ojämlikheter i resurser och handlingsutrymme mellan olika grupper i samhället. Exempel på resurser är goda uppväxtvillkor, en bra utbildning och en god inkomst. En mer jämlik hälsa kräver en mer jämlik tillgång till dessa resurser, vilket i sin tur kräver samordnade insatser från många samhällssektorer. Ojämlighet i livsvillkor och möjligheter mellan olika familjer bidrar till att barn har skilda förutsättningar att utvecklas under det tidiga livet. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa behöver vi tillsammans skapa, stötta och stärka en god start i livet och jämlika uppväxtvillkor.

Förutsättningar för goda levnadsvanor

Syftet med insatsområdet är att ge invånarna i Uppsala län goda möjligheter att göra hälsosamma val då det finns god tillgång till hälsofrämjande produkter, miljöer och aktiviteter.

Levnadsvanor är ett centralt område för att uppnå hälsa och där det finns skillnader mellan olika socioekonomiska grupper. För att minska insjuknandet i våra vanligaste folksjukdomar går arbetet ut på att främja fysisk aktivitet, goda matvanor och sömn, samt att begränsa tillgängligheten och användandet av hälsoskadliga produkter som alkohol, narkotika, doping, tobak, läkemedel och spel om pengar. Det är också av betydelse att samhället stödjer individer när de vill göra en beteendeförändring men inte klarar det själva.

Egenmakt, inflytande och delaktighet

Syftet med insatsområdet är att alla barn och ungdomar i Uppsala län ska ha jämlika förutsättningar till egenmakt, att delta i demokratiska processer och i det civila samhället.

Alla länets invånare ska känna sig inkluderade i samhället. Individens och gruppernas möjlighet till egenmakt, inflytande och delaktighet påverkas av socioekonomiska faktorer som bland annat kan härledas till ojämlikhet, diskriminering och andra rättighetskränkningar. Främjande insatser behövs men även insatser för att motverka faktorer som begränsar enskildas inflytande över sina liv och samhället i stort. Att kunna ta kontroll över sitt eget liv och känna tillit till andra människor och till offentliga verksamheter är viktigt i sig men är också något som kan påverka exempelvis rätten till hälsa och trygghet.

Det finns en risk att individer och grupper som upplever att de saknar inflytande över sina egna livsvillkor och utvecklingen av samhället i stort, hamnar i en känsla av utanförskap och maktlöshet. Rätten att få vara delaktig och utöva inflytande i sammanhang som är betydelsefulla för individens tillvaro och levnadsvillkor är grundlagsskyddad och botten i flera olika bestämmelser om mänskliga rättigheter. Genom en rättighetsbaserad metod värnar vi bland annat principer om inflytande och delaktighet.

Trygga miljöer

Syftet med insatsområdet är att invånare i Uppsala län ska uppleva att den miljö de vistas i är trygg.

För att uppnå en trygg miljö, och därmed bidra till att främja rätten till exempelvis trygghet och personlig säkerhet, krävs insatser som främjar goda livsvillkor, mellanmänsklig tillit, delaktighet, jämställdhet och jämlikhet, samt insatser som förebygger och motverkar brott. Dessa utgör samtliga delar i ett öppet och inkluderande samhälle med ett gott samhällsklimat. Genom ett kunskapsbaserat arbetssätt utgår vi ifrån en bild av nuläget och utvecklingen över tid, analyserar bakomliggande orsaker, involverar medborgare i arbetet, föreslår plats specifika åtgärder som också baseras på utvärderade och beprövade metoder, samt följer upp och utvärderar åtgärderna.

Prioritering – Mäns våld mot kvinnor

Det övergripande målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Mäns våld mot kvinnor betraktas som den yttersta konsekvensen av ett samhälle som inte är jämställt. I regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är det övergripande målet ett jämställt samhälle och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I målet ingår även att män och kvinnor, flickor och pojkar ska ha samma rätt till och möjlighet till kroppslig integritet. Mäns våld mot kvinnor är ett paraplybegrepp och syftar på det våld som flickor och kvinnor är särskilt utsatta för och som minskar deras handlingsutrymme.

De våldsformer som avses är:

- Våld i nära relationer.

- Hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.
- Prostitution och människohandel (med särskilt fokus på sexuella ändamål) samt sexualiserat våld oberoende av relation.

Arbetet mot mäns våld mot kvinnor handlar även om att motverka pojkars, mäns och hbtqi-personers utsatthet för våld, samt omfattar även kvinnors, flickors och hbtqi-personers utövande av våld. I arbetet mot mäns våld mot kvinnor finns således både utsatthet – och utövarperspektiv.

Viktiga perspektiv i arbetet mot mäns våld mot kvinnor

- Att våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer.
- Att större uppmärksamhet behöver läggas på unga kvinnors och flickors utsatthet för våld.
- Att flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet, såsom exempelvis ålder, funktionsvariationer, hedersnormer och sexuell läggning.
- Barnets bästa och barnets rättigheter. Barn som upplever eller bevittnar våld befinner sig i en mycket utsatt situation. Våld är en av de allvarligaste riskerna för barns hälsa och utveckling. Även ungdomar räknas som barn och kan utsättas för partnervåld på samma sätt som vuxna.

Rådets prioritering om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor har konkretiserats i *tre insatsområden*:

- Prostitution och människohandel (med särskilt fokus på sexuella ändamål)
- Hedersrelaterat våld och förtryck
- Kunskap om våld

För samverkansområdet mäns våld mot kvinnor utgörs målgruppen ytterst sett av alla medborgare, såväl barn som vuxna. Olika informationsinsatser kan bidra till en ökad kunskap och medvetenhet hos allmänheten, inte minst kring vilken hjälp som finns för den som är utsatt, eller för den som utsätter någon för våld. Insatserna bör dock primärt inriktas på de yrkesverksamma som möter de som är eller kan vara utsatta. Insatser bör även inriktas till yrkesverksamma som möter de som utövar våld. För att stärka de yrkesverksamma i sin roll behövs ökad kunskap och medvetenhet om mäns våld mot kvinnor samt en ökad beredskap att ge stöd och hjälp.

Beskrivning av insatsområden och tillhörande mål

Hedersrelaterat våld och förtryck

Syftet med insatsområdet är att länets aktörer gemensamt ska motverka hedersrelaterat våld och förtryck bland annat genom kunskapshöjande insatser, förebyggande arbete och stärkt samverkan.

Hedersrelaterat våld och förtryck är kopplat till hedersnormer som bygger på starka patriarkala eller heteronormativa föreställningar. De patriarkala föreställningarna tar sig

uttryck i kontroll av flickor och kvinnor som sträcker sig från begränsningar i vardagen rörande klädsel, umgänge och rörelsefrihet till begränsningar i val av utbildning, arbete, äktenskap och äktenskapsskillnad. I sin mest extrema form kan hedersnormerna leda till allvarlig brottslighet såsom t.ex. hot om våld och våld, inklusive dödligt våld. För de individer som försöker trotsa kontrollen kan följderna bli allvarliga. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär gör att gränserna mellan offer och förövare blir otydliga. De som medverkar till förtrycket kan själva vara utsatta. Det kan till exempel vara mödrar och unga män som känner sig pressade att sätta familjen före individen.

Prostitution och människohandel (med fokus på sexuella ändamål)

Syftet med insatsområdet är att länets aktörer gemensamt ska verka för att kunskapen om prostitution och människohandel ökar i länet samt att fler ärenden rörande sexköp och människohandel för sexuella ändamål rapporteras, anmäls och lagförs.

Att handla med människor är en av de allvarligaste formerna av organiserad brottslighet och innebär ett cyniskt utnyttjande av andra människor. Människohandel kränker den drabbades rätt att få bestämma över sitt liv och sin kropp. Ett stort antal människor i världen, främst kvinnor och barn, är utsatta för människohandel varje år och majoriteten av dessa utnyttjas sexuellt. Förutom prostitution och andra former av sexuellt utnyttjande utsätts många av människohandelns offer för tvångsarbete, slaveri, organ-handel eller andra former av utnyttjanden.

Det finns ett tydligt samband mellan prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Det som primärt upprätthåller såväl människohandeln för sexuella ändamål som prostitutionen är efterfrågan.

Kunskap om våld

Syftet med insatsområdet är att länets aktörer gemensamt ska verka för att höja kunskapen om mäns våld mot kvinnor.

Berörda aktörer ska ha bästa möjliga kunskap om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor för att kunna utforma och bedriva ett verkningsfullt arbete.

Genom kompetenshöjande insatser, forum för dialog och samverkan kan vi öka länets kunskaper om mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Genomförande och uppföljning

Parterna har åtagit sig att identifiera gemensamma aktiviteter för genomförande av denna samverkansplan, se bilaga 1. Gemensamma pågående aktiviteter.

Arbetet med gemensamma aktiviteter följs upp och presenteras för Råd för social hållbarhet årligen. I samband med uppföljningen ska rådet ta ställning till om arbetet med respektive aktivitet ska fortsätta. Rådet tar löpande ställning till om nya aktiviteter ska påbörjas.

Överblick: Gemensamma pågående aktiviteter inom Råd för social hållbarhet

Prioritering: Hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper			
Insatsområde	Gemensam aktivitet	Samordnande aktör	Deltagande aktörer
Kompensatoriska insatser för goda och jämlika livsvillkor	Skapa en läns-gemensam plattform för statistik, analys, kunskap och kommunikation Suicidpreventiva utbildningar för rådets aktörers professioner som möter suicidnära personer	Region Uppsala/ Länsstyrelsen Region Uppsala	Migrationsverket, Håbo kn Polismyndigheten, Uppsala universitet, Uppsala kn, Knivsta kn, Enköpings kn, Tierps kn, Håbo kn
Förutsättningar för goda levnadsvanor			
Egenmakt inflytande och delaktighet			
Trygga miljöer	Våldsförebyggande arbete i skola med fokus på skadliga och begränsande normer för maskulinitet riktat till skolor i socioekonomisk utsatta områden Utveckla den lokala och regionala lägesbilden – för en ökad trygghet	Länsstyrelsen Länsstyrelsen	Polismyndigheten, Uppsala universitet, Knivsta kn, Tierps kn, Håbo kn Polismyndigheten, Uppsala universitet, Knivsta kn, Enköpings kn, Tierps kn, Håbo kn, Älvkarleby kn
Prioritering: Mäns våld mot kvinnor			
Insatsområde	Gemensam aktivitet	Samordnande aktör	Deltagande aktörer
Prostitution och människohandel för sexuella ändamål	Stärka det gemensamma arbetet i länet mot prostitution och människohandel genom regionkoordinatorer	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen, Region Uppsala, Polismyndigheten, Östhammars kn, Tierps kn, Älvkarleby kn, Heby kn, Enköpings kn, Håbo kn, Knivsta kn, Uppsala kn,
Hedersrelaterat våld och förtryck	Stärka strategisk och operativ samverkan genom Resursteam mot hedersrelaterat våld och förtryck	Länsstyrelsen/Uppsala kommun	Uppsala kn, Håbo kn, Älvkarleby kn, Östhammars kn, Enköpings kn, Kriminalvården, Polismyndigheten, Region Uppsala, Försäkringskassan
Kunskap om våld	Sprida Webbkurs om våld hos rådets aktörer och i länet	Länsstyrelsen/NCK	Samtliga

Pågående gemensamma aktiviteter

Aktivitet 1

Skapa en länsgemensam plattform för statistik, analys, kunskap och kommunikation

Insatsområde: Kompensatoriska insatser för goda och jämlika livsvillkor

Beskrivning av aktivitet

Insatsen handlar om att skapa en länsgemensam plattform i form av aktuell och tillgänglig statistik, analys, kunskap och kommunikation.

Syftet: Att stödja och ge verktyg för arbete inom prioriteringen att främja hälsa, trygghet och goda livsvillkor för socioekonomiskt utsatta områden och grupper.

Önskat framtidstillstånd: Rådets aktörer ska ha fått kompetensutvecklande insatser var aktuell statistik finns att tillgå, verktyg och metoder för att genomföra analyser, samt tillgång till kunskapsinhämtning och forum/nätverk, samt verktyg till att kommunicera arbetet med insatserna. Region Uppsala och Länsstyrelsen i Uppsala län ska vara ledande aktörer i arbetet med social hållbarhet och erbjuda ovan nämnda stöd till länets kommuner, organisationer, myndigheter och civilsamhälle.

Aktiviteter: Rådets aktörer ska genom plattformen ges verktyg i form av kompetensutvecklande insatser för att tillgodogöra sig tillgänglig och aktuell statistik, analys, aktuell kunskap och kommunikation.

Förväntat resultat: Rådets aktörer ska i sitt genomförande av de tre nedanstående insatserna ha fått stöd och verktyg gällande statistik, analys, kunskap och kommunikation

Samordnande aktörer

Region Uppsala och Länsstyrelsen i Uppsala län

Deltagande aktörer

Migrationsverket, Håbo kommun

Bevakar arbetet

Polismyndigheten, Kriminalvården, NCK, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Uppsala kommun, Knivsta kommun, Enköpings kommun, Heby kommun, Älvkarleby kommun och Tierps kommun.

Aktivitet 2

Genomföra gemensamma utbildningar för rådets aktörers professioner som möter suicidnära personer

Insatsområde: Kompensatoriska insatser för goda och jämlika livsvillkor

Beskrivning av aktivitet

Kompetenshöjande insatser till yrkesgrupper som i sin roll träffar personer som kan utgöra riskgrupper för suicid. Öka yrkesgruppers suicidpreventiva kunskaper när det gäller att känna igen

tecken på ökad suicidrisk och avgöra vilka åtgärder som kan sättas in för att förhindra att någon tar sitt liv.

Syfte: Att genom suicidpreventiva insatser för professioner som jobbar gentemot socioekonomiskt utsatta områden, ge verktyg och kunskap om hur suicid kan förebyggas.

Önskat framtidstillstånd: Ingen person ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att suicid upplevs som den enda utvägen (framtidstillståndet är baserat på det nationella handlingsprogrammet för suicid).

Aktiviteter: Aktiviteter som ska genomföras är kompetensutvecklande insatser (första hjälpen psykisk hälsa samt Psyk-E bas suicid) för professioner som möter riskgrupper i socioekonomiskt utsatta områden.

Förväntat resultat efter 2021: Minst 80% av all yrkesprofession, inom respektive aktör, som möter riskgrupper för suicid ska ha genomgått någon av de ovannämnda kompetensutvecklande insatserna.

Samordnande aktör

Region Uppsala

Deltagande aktörer

Polismyndigheten, Uppsala universitet, Uppsala kommun, Knivsta kommun, Enköpings kommun, Tierps kommun och Håbo kommun.

Bevakar arbetet

Länsstyrelsen, Kriminalvården, NCK, Arbetsförmedlingen, Heby kommun, Älvkarleby kommun.

Aktivitet 3

Våldsförebyggande arbete i skola med fokus på skadliga och begränsande normer för maskulinitet riktat till skolor i socioekonomiskt utsatta områden

Insatsområde: Trygga miljöer

Beskrivning av aktivitet

Aktiviteten handlar om att stärka länets våldsförebyggande samverkan i skolor med ett särskilt fokus på skadliga och begränsande normer för maskulinitet. Samverkan sker bland annat genom en referensgrupp som sammankallas av länsstyrelsen.

Syfte: Den regionala samverkan ska vidgas och stärkas i syfte att förebygga och stävja våld genom att motverka skadliga och begränsande normer för maskulinitet.

Önskat framtidstillstånd: Att Uppsala län, i enlighet med regeringens strategi, har ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld där fokus är proaktivt arbete mot våldets orsaker. Minskad förekomst av våld i skolan, på andra arenor och att länets våldsförebyggande arbete genomsyras av jämställdhet och jämlikhet.

Aktiviteter: Länsstyrelsen bjuder in till forum för samverkan och erbjuder möjligheter till erfarenhetsutbyte och stöd.

Förväntat resultat 2021: Den regionala samverkan har stärkts och rådets medlemmar arbetar på ett kontinuerligt, likvärdigt och jämlikt sätt med våldsförebyggande arbete i och gentemot skolan.

Samordnande aktör

Länsstyrelsen i Uppsala län

Deltagande aktörer

Polismyndigheten, Uppsala universitet, Knivsta kommun, Tierps kommun och Håbo kommun.

Bevakar arbetet

Region Uppsala, NCK, Försäkringskassan, Uppsala kommun, Enköpings kommun, Älvkarleby kommun.

Aktivitet 4

Utveckla den lokala och regionala lägesbilden – för en ökad trygghet

Insatsområde: Trygga miljöer

Beskrivning av aktivitet

Aktiviteten handlar om att stärka systematiskt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

- Utveckla det systematiska och kunskapsbaserade arbetet med att ta fram lokala och regionala lägesbilder gällande trygghet.

Utbilda, skapa ett processtöd och utveckla ett systematiskt brottsförebyggande arbete kring lokala lägesbilder.

Syfte: Berörda rådsaktörer ska utveckla det lokala och regionala arbetet med strukturerade lägesbilder för ökad trygghet.

Önskat framtidstillstånd: Rådets aktörer genomför regelbundna kartläggningar, arbetar proaktivt med insatser som ökar befolkningens trygghet och är ett samhälle fritt från brott. Oavsett aktörs storlek och resurskapacitet ska verktyg finnas på lokal och regional nivå för systematisk kartläggning och analys. Ett jämlikt och likvärdigt kunskapsbaserat lägesbilsarbete ska ligga till grund för analyser, insatser, samverkansöverenskommelser och medborgarlöften.

Aktiviteter: Kompetensutvecklande insatser och forum för samverkan erbjuds rådets aktörer för att kunna utveckla och stärka det kunskapsbaserade lägesbilsarbetet för trygghet.

Förväntat resultat 2021: Det finns ett jämlikt, strukturerat och kunskapsbaserat lägesbilsarbete i Uppsala län. Alla berörda aktörer arbetar i samverkan, samlar in relevant information, analyserar och sätter in proaktiva insatser för ökad trygghet.

Samordnande aktör

Länsstyrelsen i Uppsala län

Deltagande aktörer

Polismyndigheten, Uppsala universitet, Knivsta kommun, Enköpings kommun, Tierps kommun, Håbo kommun, Älvkarleby kommun.

Bevakar arbetet

Region Uppsala, Kriminalvården, Uppsala universitet, NCK, Försäkringskassan, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Uppsala kommun, Heby kommun, Älvkarleby kommun.

Aktivitet 5

Regionkoordinatorer

Insatsområde: Prostitution och människohandel (med särskilt fokus på sexuella ändamål)

Beskrivning av aktivitet

Regionkoordinatorer har tillsats för Polisregion Mitt (Uppsala, Gävleborg och Västmanlands län).

För arbetet finns en styrgrupp bestående av regionkoordinatorerna och representanter från Åklagarkammaren i Västerås, Migrationsverket region Nord, Polismyndigheten (gruppen för gränsöverskridande internationell grov organiserad brottslighet, GIGOB) samt utvecklingsledare från de tre länsstyrelserna.

Aktiviteter: Operativa insatsveckor, utbildningsinsatser, kommunbesök, uppsökande verksamhet och insatser för att öka medvetenheten hos allmänheten

Syfte: Att förebygga och motverka prostitution och människohandel i Uppsala län.

Önskat framtidstillstånd: Att prostitution och människohandel har minskat i Uppsala län.

Förväntat resultat: Ett proaktivt och förebyggande arbete mot prostitution och människohandel gör att fler fall kan upptäckas och att problematiken minskar även på lång sikt.

Samordnande aktörer

Länsstyrelsen i Uppsala län, Uppsala kommun (Nexus).

Deltagande aktörer

Länsstyrelsen i Uppsala län, Region Uppsala, Östhammars kommun, Tierps kommun, Älvkarleby kommun, Heby kommun, Enköpings kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Uppsala kommun, Polismyndigheten.

Aktivitet 6

Resursteam mot hedersrelaterat våld och förtryck

Insatsområde: Hedersrelaterat våld och förtryck

Beskrivning av aktivitet

Aktiviteten handlar om att stärka länets samverkan mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Syfte: Att motverka hedersrelaterat våld och förtryck genom ökad strategisk och operativ samverkan mellan nyckelaktörer i länet.

Önskat framtidstillstånd: Att relevanta aktörer i Uppsala län har ett effektivt gemensamt arbete för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.

Aktiviteter: Informationskampanjer och andra kunskapshöjande aktiviteter. Resursteamet sammankallas av länsstyrelsen fyra gånger per år.

Förväntat resultat: Stärkt samverkan i länet och bland rådets aktörer i syfte att upptäcka och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck.

Samordnande aktörer

Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala kommun

Deltagande aktörer

Uppsala kommun, Håbo kommun, Älvkarleby kommun, Östhammars kommun, Enköpings kommun, Kriminalvården, Polismyndigheten, Region Uppsala, Försäkringskassan.

Aktivitet 7

Webkurs om våld

Insatsområde: Kunskap om våld

Beskrivning av aktivitet

Som en del av ett regeringsuppdrag har Länsstyrelserna, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och Socialstyrelsen utvecklat en webbkurs som ger grundläggande kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Syftet var att ta fram en webbaserad basutbildning till stöd för kommunernas kompetensutveckling inom området våld i nära relationer, men redan från början utformades kursen för att kunna användas även av andra som behöver grundläggande kunskaper om våld (<https://webbkursomvald.se>).

Exempel på innehåll:

- Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt kännedom om vad särskild sårbarhet kan innebära
- Våldets omfattning och bakomliggande orsaker
- Våldets uttrycksformer, mekanismer och konsekvenser för den som utsätts och för barn som lever med våld
- Samhällets ansvar med fokus på att ställa frågan om våld.

Syfte: Syftet med aktiviteten är att sprida kunskap om våld i länet och hos rådets aktörer.

Önskat framtidstillstånd: Att Uppsala län och rådets aktörer har en hög grundläggande kunskap för att kunna förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Aktiviteter: Att sprida Webbkurs om våld i länet samt att rådets aktörer sprider webbkursen inom sina respektive verksamheter.

Förväntat resultat: Goda kunskaper om våld i Uppsala län och hos rådets aktörer.

Samordnande aktörer

NCK och Länsstyrelsen i Uppsala län

Deltagande aktörer

Samtliga

Styrdokument och källor till grund för arbetet

- Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län 2021–2024
- Regional strategi för jämställdhet 2018–2022
- Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program
- En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025
- Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor
- Regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel
- Regeringens åtgärds paket för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor
- Nulägesanalys RUS
- Liv och hälsa ung
- Regiondatabasen, Supercross

Reglemente

Kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta (KPF)

Antaget av	Kommunstyrelsen
Antaget	2022-xx-xx, §
Ersätter tidigare version	Kommunstyrelsen, § 218/2014
Gäller för	Rådet för pensionärer/funktionsnedsatta och kommunstyrelsen
Dokumentansvarig	Kersti Ingemarsson
Dnr	KS-2021-797

Syfte

Rådets ska förstärka inflytande i alla frågor som gäller pensionärer samt barn, ungdom och vuxna med funktionsnedsättning och är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för handikapporganisationerna, pensionärsföreningar och kommunen styrelse och nämnder. Rådet är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen.

Rådet ska vara remissorgan i frågor som väsentligen rör pensionärer och funktionsnedsatta och är ett forum för opinionsbildning och kunskapsspridning.

Kommunens företrädare ska informera rådet om planer och förändringar av samhällsinsatsernas utformning och organisation som berör pensionärer och funktionsnedsatta och därmed inhämta synpunkter i så tidigt skede att rådets synpunkter och förslag kan påverka ärendets handläggning i aktuell nämnd/styrelse. Därigenom ges pensionärer och funktionsnedsatta genom detta råd en större delaktighet i samhället.

Uppdrag

Representanter i rådet har möjlighet att aktivt arbeta för förändringar i den kommunala verksamheten. De kan informera om och ge förslag till lämpliga anpassningar av det serviceutbud som berör målgruppens möjligheter till en god livskvalitet. Således ska rådet vara ett referensorgan i frågor som rör såväl pensionärer som funktionsnedsatta.

Sammansättning

Kommunstyrelsen fastställer berörda organisationer i kommunen och antal ledamöter och ersättare som ska ingå i rådet. Antalet ledamöter från respektive organisation bestäms med hänsyn till antalet medlemmar och samhällsinriktad verksamhet.

Riksorganisationen för pensionärer och funktionsnedsatta som genom sin lokalförening bedriver organiserad verksamhet inom Östhammars kommun ska efter beslut i kommunstyrelsen vara representerade i rådet.

Organisationer som ingår i rådet ska före den **1 november** det år kommunfullmäktige väljs (valåret), lämna skriftligt förslag på ledamöter och ersättare till [REDACTED] eller till Östhammars kommun, Box 66, 742 21 Östhammar.

Kommunstyrelsen utser politiska ledamöter och ersättare varav minst en ska vara ledamot i kommunstyrelsen.

Pensionärsföreningar och handikappföreningarna utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Rådets ordförande utses bland politiker och vice ordförande bland företrädarna för pensionärs- och handikapporganisationerna.

Rådet ska tillsätta en beredningsgrupp om en ordinarie och en ersättare från handikapporganisationen, PRO samt SPF.

Arbetsformer

Rådets möten ska vara temalagda.

Beredningsgruppen har till uppgift att inhämta förslag om vilka informationsinsatser som är önskvärda och föreslå agenda i samband med fastställda beredningsmöten. Vid beredningen närvarar ordförande och samordnare.

Rådet träffas 4 gånger per år.

I början av varje mandatperiod ges ett utbildningstillfälle kring lagar, förordningar och regler som berör rådet. (HSL, SOL).

Extra möte kan hållas om rådets ordförande, vice ordförande och beredningsgruppen eller mer än hälften av rådets ledamöter begär det.

Inbjudan med agenda skickas till rådets representanter senast 7 dagar före mötesdag.

Ordinarie ledamöter deltar på rådets möten. Ersättare träder in när ordinarie ledamot har förhinder.

Presentationer som påvisas vid möten skickas ut till alla invalda i rådet efter mötet.

Vid möten får närvarande representanter föra anteckningar och har till uppgift att sprida information vidare i sina respektive organisationer.

Rådets representanter erhåller arvode enligt Riktlinje för ersättningar till förtroendevalda.

Organisationerna har alltid möjlighet att kunna bjuda in kommunens tjänstemän till dess föreningsmöten.

Ändring av reglementet kan aktualiseras av rådet och kommunstyrelsen. Reglementet fastställs av kommunstyrelsen.

Reglemente för

Kommunala pensionärsrådet & Kommunala rådet för funktionsnedsatta

www.osthammar.se

Avsändare/Förvaltning, år-mån-dag

Kommunala pensionärsrådet (KPR) och Kommunala rådet för funktionsnedsatta (KRF)

Rådet är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för handikapporganisationerna, pensionärsföreningarna och kommunens styrelse och nämnder.

Syfte

Rådet ska förstärka inflytande i alla frågor som gäller pensionärer, barn och ungdom samt vuxna med funktionsnedsättning

Rådet ska vara remissorgan i frågor som väsentligen rör pensionärerna och funktionsnedsatta

Rådet ska vara ett forum för opinionsbildning och kunskapsspridning

Arbetsuppgifter

Kommunens företrädare ska informera rådet om planer och förändringar av samhällsinsatsernas utformning och organisation som berör funktionsnedsatta och pensionärer och därmed inhämta synpunkter i så tidigt skede att rådets synpunkter och förslag kan påverka ärendets handläggning i aktuell nämnd/styrelse. Därigenom ges funktionsnedsatta och pensionärer genom rådet en större delaktighet i samhällets insatser.

Rådets representanter har möjlighet att aktivt arbeta för förändringar i den kommunala verksamheten. De kan informera om och ge förslag till lämpliga anpassningar av det serviceutbud som berör funktionsnedsatta och pensionärers möjligheter till en god livskvalitet. Således ska rådet vara ett referensorgan med överläggningsrätt i frågor som rör såväl funktionsnedsatta som pensionärer.

Rådets sammansättning

Rådet för funktionsnedsatta och pensionärer är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen.

Riksorganisation för funktionsnedsatta och pensionärer som genom sin lokalförening bedriver organiserad verksamhet inom kommunen ska efter beslut i kommunstyrelsen vara representerade i rådet.

Kommunstyrelsen fastställer antal ledamöter och ersättare från handikapp och pensionärsorganisationer i kommunen som ska ingå i rådet.

Antalet ledamöter från respektive organisation bestäms med hänsyn till antalet medlemmar och samhällsinriktad verksamhet.

Organisationer som ingår i rådet ska före den 1 november det år kommunfullmäktige väljs lämna förslag på ledamöter och ersättare till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen utser politiska ledamöter och ersättare varav minst en ska vara ledamot i kommunstyrelsen.

Organisation och arbetsformer

Handikappföreningarna respektive pensionärsföreningarna utser inom sig ordförande och vice ordförande. Ordförande utses bland politiker och vice ordförande bland företrädarna från handikapp- och pensionärsorganisationerna.

Rådet ska tillsätta en beredningsgrupp om en ordinarie och en ersättare från handikapporganisationen, PRO samt SPF som har till uppgift att bereda ärenden och föreslå dagordning till rådets sammanträden. Vid beredningen närvarar ordförande och sekreterare. Ersättare ska närvara vid ordinarie ledamots frånvaro.

Rådet ska sammanträda minst 4 gånger/år. Extra sammanträde ska hållas om rådets ordförande, vice ordförande, beredningsgruppen eller mer än hälften av rådets ledamöter begär det.

Skriftlig kallelse jämte föredragningslista ska sändas ut till rådets representanter senast 10 dagar före fastställda mötesdagar.

Förteckning över ärenden som ska behandlas samt tillhörande handlingar ska delges rådets representanter i så god tid och på sådant sätt att vidare information och behandling underlättas.

Vid sammanträden förs mötesanteckningar som undertecknas av sekreterare och ordförande. Mötesanteckningarna tas upp för genomgång och godkännande vid efterkommande möte. Fullständiga mötesanteckningar ska delges rådets representanter, föredragare, kommunstyrelsen, socialnämnden samt i kommunen verksamma handikappföreningar.

Arvode

Till rådets representanter utgår arvode i enlighet med av kommunfullmäktige fastställt reglemente ”ersättningar till förtroendevalda i Östhammars kommun”

Utbildning

Rådets representanter ska erhålla en halv dags utbildning per år.

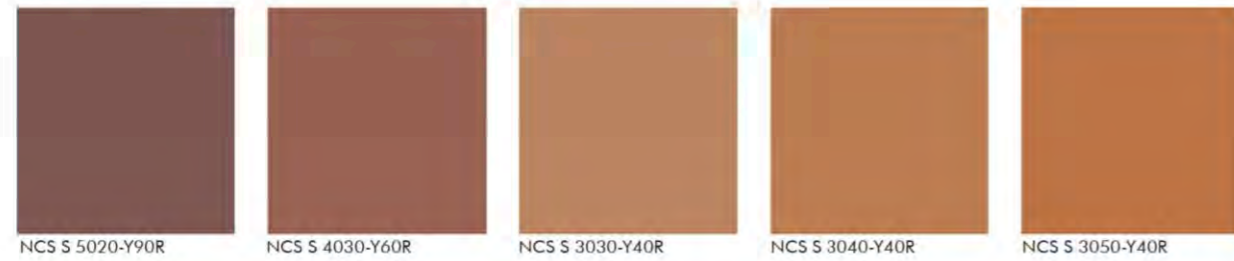
Ändring av reglemente

Ändring av detta reglemente kan aktualiseras av rådet och kommunstyrelsen.

Fastställan

Reglementet ska fastställas av kommunstyrelsen.

KULÖRER

Observera att bilden endast ger en fingervisning om kulörerna, för att få en korrekt bild av kulörerna behöver de ses i form fysiska NCS-prov som hålls vertikalt i dagsljus.

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Omsorg, Kvartal 1 2022

Innehållsförteckning

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut	3
---	---

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialförvaltningens förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår socialnämnden besluta att överlämna redovisningen till fullmäktige

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

LSS Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2018-07-26	9.9§Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Verkställd 2022-03-25	Man	1345
2019-06-26	9.9§Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Verkställd 2022-02-26	Man	1010
2020-01-22	9.6§ Korttidsvistelse	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	2020-02-06 kontakt med två kontaktfamiljer, tackar nej pga tidsbrist. 2020-02-27 kontakt med två kontaktfamiljer, tackar nej pga tidsbrist. 2020-03-05 kontaktfamilj tackar nej pga tidsbrist. Nyprövning av behov under januari 2022.	Kvinn a	800
2021-05-05	9.9§Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Erbjuden bostad 2022-02-09 ska titta på bostad och återkomma till handläggare.	Kvinn a	331
2021-05-05	9.10§ Daglig verksamhet	Förhandsbesked	Förhandsbesked	Kvinn a	331
2021-06-07	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	KP är tillfrågad om uppdraget 2021-09-23,	Man	298

			2021-11-09, 2022-01-24, 2022-02-14 och 2022-03-18 samtliga KP tackat nej		
2021-06-08	9.9§Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Beviljad daglig verksamhet LSS	Kvinn a	297
2021-06-14	9.9§Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Beviljad daglig verksamhet LSS	Kvinn a	291
2021-06-22	9.4§ Kontaktperso n	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstaga re	KP tillfrågad 2021-09-23, 2021-10-27, 2021-11-12 och 2022-02-09 men tackat nej	Man	283
2021-08-26	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Verkställd 2022-02-15	Man	218

SoL Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2021-02-24 avbrott	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragsfamilj	verkställt 2022-02-18.	Kvinn a	401
2021-02-24 avbrott	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragsfamilj	verkställt 2022-02-18.	Man	401
2021-06-02	Särskilt boende	Resursbrist, saknar ledig bostad	Erbjuden bostad 2021-10-07. Personen har tackat ja. Lgh rustas	Kvinn a	303

			innan inflytt. 2022-01-20 avslutas utan att verkställas då personen avser att flytta från kommunen		
2021-08-20	Avlösning i hemmet (ÄO)	Annat skäl	Den enskilde har inte nyttjat insatsen eftersom de inte kände till att den var beviljad, kommer att börja utnyttja insatsen. 2022-04-01. Insatsen har ännu inte utnyttjas av enskild. Handläggare följer upp behovet.	Kvinn a	224
2021-11-01	kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	tillfrågat KP 2021-11-19, 2022-01-24, 2022-03-11 och tackat nej	Man	151
2021-11-11	kontaktperson (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Erbjuden KP 2022-12-20 samt 2022-04-01 men tackat nej.	Man	141

Socialnämnden

Dnr SN-2022-36

§ 63. Redovisning av ej verkställda gynnande beslut första kvartalet 2022

Beslut

Socialnämnden tar del av redovisningen och överlämnar statistikrapporten av ej verkställda gynnande beslut för första kvartalet till kommunfullmäktige. (Bilaga 1)

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut första kvartalet 2022.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Enhetschef Lina Häggström och tf. verksamhetschef Sophia Strandberg Åkerlöf föredrar ärendet.

Beslut skickas till

Kommunstyrelsen

Kommunens revisorer